

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ACADEMIC JOURNAL

PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ Humanities and Social Sciences

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

Vol.11 No.1 January - June 2020

ISSN : 2228-8473 (Print) ISSN : 2651-236X (Online)

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ACADEMIC JOURNAL

PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ Humanities and Social Sciences

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

Vol.11 No.1 January - June 2020

ISSN : 2228-8473 (Print) ISSN : 2651-236X (Online)

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ACADEMIC JOURNAL PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

Vol.11 No.1 January - June 2020

ISSN : 2228-8473 (Print) ISSN : 2651-236X (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำเป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทรรศน์และบทความอื่น ๆ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาชุมชน การบริหารและพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นาฏศิลป์และการละคร ดนตรี นิติศาสตร์ ศิลปกรรม บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ การจัดการทั่วไป/คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การท่องเที่ยว และการโรงแรม นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและการสอน เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสาร สารสำคัญ ประสบการณ์ด้านการวิจัยแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสาร

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทรรศน์ หรือบทความอื่น ๆ ซึ่งอาจเขียนเป็นทั้งภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ

2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบของ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และต้องผ่านกระบวนการพิจารณาครั้งก่อนโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน ทั้งนี้ บทความที่ตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรือระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ

3. บทความที่ตีพิมพ์/เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านพิจารณาเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความ (Peer Reviewed) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าสองท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งทั้งผู้ประเมินบทความและผู้แต่งจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review) โดยบทความที่ลงตีพิมพ์ได้นั้นจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความทั้งสองท่าน หรือสองในสามท่าน

คณะที่ปรึกษา

ดร.ธนอม อินทระกานี
ศาสตราจารย์ ดร.สนธิ อักษรแก้ว
ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์
ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เปรี๊ยะ กิจรัตน์กร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์ จักรกรณ

อุปนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีปวงค์ กาฬวงศ์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เดือน คำดี
ศาสตราจารย์ ดร.วัชรระ งามจิตเจริญ
ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา
ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ตั้งธรรม
ศาสตราจารย์ศรีพันธุ์ ไทรชมภู
รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิณฑนานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.จิราภา อามากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย มงคลเกียรติศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี เกษมสุขพิพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลชนัน นิรมิตไชนนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ ไชยนิทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดนัย สุภัทรากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หุ่นเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน ทองทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชานาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณกมล ปุณชเชตต์ทิกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติเมธี หงษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญภัทร นิธิสุวรรณกุล
นาวาโท ดร.กำพล ภิบาลกุล
ดร.พิกุล เอกวงราษฎร์
ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดร.ปิยะดา จุลวรรณา
ดร.ภาณุพงศ์ สามารท
ดร.รัชฎา เทียมธรรม
ดร.สุไม บิลไบ
อาจารย์นันทน์ แยมวงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางเดือนเพ็ญ สุขทอง
นางสาวมัทนา เกตุโพธิ์ทอง
นางสาวศุภราพร เกตุกลม
นางสาวทัศนีย์ ปิ่นทอง
นางสาวนวกมล พลบุญ
นางสาวสุธาวรัตน์ จัยเจริญ
นายรัชตะ อนวัชกุล
นายจักรพันธ์ ก้อนมณี

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

โทรศัพท์/โทรสาร 0 - 2521 - 2288, 0 - 2521 - 1234

E-mail: editor_academic@pnru.ac.th

และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/login>

กำหนดออก

2 ฉบับ ต่อปี (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

การเผยแพร่

ผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/issue/archive>

พิมพ์ที่

พ.ร.บ. ประมวลกฎหมาย การพิมพ์

44/132 ถนนกำแพงเพชร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150

โทรศัพท์ 0-2802-0377, 0-2802-0379, 08-1566-2540

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณทิพย์ นาควิเชตร
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ลีลาภิกไพศาล
รองศาสตราจารย์ ดร.ระพีพรรณ พิริยะกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ปานจันทร์
รองศาสตราจารย์ พงศ์สิทธิ์ ศรีสมุทรทรัพย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ เพ็ชรศิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ เมธาพิสิฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรณจิตร์ แก้วศรีมล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษฐ์ ศิริไวยหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ ลือนาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ ประมาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต ภูริปาณิก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พรหมฉาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่ม้อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์ จักรภรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดนัย สุภัทรากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน เจนเข้ว่า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณวัฒน์ หลาวทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศิริ นิลดำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ หนัณวิสัย
ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ
ดร.ศิริวรรณ มุนินทวงศ์
ดร.แก้วตา ม่วงเกษม
ดร.เอกพงศ์ สารน้อย
ดร.ธิดา ทัศนกุลวงศ์
ดร.อาพัทธ์ เตียวตระกูล
ดร.ขวัญชีวา ไตรพิริยะ
ดร.สุไม บิลไบ
ดร.จันทนา อุดม
ดร.ไพโรจน์ บุตรช้วน
ดร.พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล

วิทยาลัยราชสีมา
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้พิพากษาประจำศาลฎีกา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการและการวิจัย ของนักวิชาการ นักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย อันจะนำไปสู่การขยายวงแห่งการประยุกต์ การใช้ผลงานวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคมในวงกว้าง โดยกำกับคุณภาพและกระบวนการของการจัดทำวารสารให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ

วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัย และบทความวิชาการของนักวิชาการ นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 เรื่อง ครอบคลุมประเด็นความรู้สำคัญทั้งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอขอบคุณผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ ที่ปรึกษาภายใน และภายนอกทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้การ สนับสนุนทรัพยากร และให้คำแนะนำ จนทำให้วารสารฉบับนี้ มีบทความที่น่าสนใจ และได้ มาตรฐานมีคุณค่าทางวิชาการ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่สนใจ และเป็นข้อมูล อ้างอิงทางวิชาการได้เป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบวงศ์ กาพวงค์
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

● ปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืน	
ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กรณีศึกษา: เมืองพัทยา	1
<i>ปณณณณณณัฐ์ ศัจริงตระกูล</i>	
● อิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหาร	
ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	20
ในเขตภาคเหนือตอนบน	
<i>วิวัฒน์ หมั่นการ นันทะ บุตรน้อย และ สุธีรา ทิพย์วิวัฒน์พจนา</i>	
● การประเมินผลการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เขต 1	35
<i>เกศสุดา สิทธิสันติกุล วิรัตน์ คำศรีจันทร์ บัญจรัตน์ โกลานันท์ และ ปราวณา ยศสุข</i>	
● รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	
ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	50
<i>กัญญารักษ์ เลหาหมิต วชิรินทร์ อินทรพรหม และ วณิกา ศิริวรสกุล</i>	
● การพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์	
และแผนการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน	67
<i>จันทนา อุดม หะริน สักเคย์ และ รุ่งจีส์ หุตะเจริญ</i>	
● BUSINESS ENVIRONMENTAL FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS	
OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES (SMES) IN MUANG DISTRICT	
LAMPANG PROVINCE	80
<i>Patratida Wattanapunkitti, Usa Bostong and Sutep Thongkome</i>	
● สภาพเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำ	
ตำบลขนานบาก อำเภอปากพะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	93
<i>ปิยวรรณ เนื่องמצจา และ สุพัต เหมทานนท์</i>	
● การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา	
ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	109
<i>สุพัต เหมทานนท์ ปิยวรรณ เนื่องמצจา และ ไสภนา วงศ์ทอง</i>	

- การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
ปรียา สมพีช และ นิษฐา หรุ่นเกษม 124
- การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ด้วยทุนทางวัฒนธรรม
กรณีศึกษาชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 141
ทรงยศ สาโรจน์ และ สุพจน์ แสงเงิน
- การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ
โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติของนักศึกษา
สังกัดวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 157
สุรศักดิ์ แจ่มเจริญ
- ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทย โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ
ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู 178
ภูริวัจน์ วิจารณ์วิรุจน์ และ นันทรัตน์ เจริญกุล
- THE APPROACHES OF ACADEMIC MANAGEMENT
AT SIRIWATWITTAYA SCHOOL BASED ON THE CONCEPT
OF ENHANCING STUDENTS' SELF – ESTEEM 191
Thaworn Intaraamorn and Chayapim Usaho
- ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร 203
พิชญ์ภรณ์ เกื้ออรุณ และ นันทรัตน์ เจริญกุล
- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 217
ปาริวัตร อิงคะวระ และ เพ็ญวรา ชูประวัติ
- การพัฒนาเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพสำหรับนักศึกษา
สาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 230
พรเทพย์ แสงภักดี เกษม ช่วยพั่ง สายัณห์ วนะรมย์ และ ภาศิ วงษ์พานิชย์

- THE USE OF ANIMATED MOVIES TO ENHANCE NARRATIVE WRITING SKILLS OF GRADE SIX BHUTANESE ESL STUDENTS 245
Damber Singh Mongar and Nipaporn Chalermnirundorn
- การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน 263
บุรุษเชษฐ เทพภิบาล วันชัย ปานจันทร์ อรไท ชั่วเจริญ และ นवलละออ แสงสุข
- การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 281
ณัฐกาญจน์ เกษรบัว และ พอดี สุขพันธ์
- การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 296
นงลักษณ์ ลักษณะโกคิน
- รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 310
โชติรส สมพงษ์ และ สาโรช เผือกบัวขาว
- วิจัยสร้างสรรค์ : ระบายหิ้งห้อยอัมพวา 328
ประจักษ์ ไม้เจริญ
- เพลงตระโนนพิธีกรรมไหว้ครู 341
โกเมศ จงเจริญ และ สาวิตรี แจ่มใจ
- อัตลักษณ์การบรรเลงปี่พาทย์มอญปากเกร็ด 357
ภูริศ ขาวปลื้ม และ วีระ พันธุ์เสือ
- กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ของกรมศิลป์ากร 366
ทรัพย์สถิต ทิมสุกใส ศุภชัย จันทร์สุวรรณ และ จินตนา สายทองคำ

การเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อตีพิมพ์

- แนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 385
- จริยธรรมในการตีพิมพ์ 397

ปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืน
ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กรณีศึกษา: เมืองพัทยา

FACTORS THAT PROMOTING MARINE ECOTOURISM
IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR (EEC)
A CASE STUDY OF PATTAYA

ปุณณรณฤณัฐ์ ดิจริงตระกูล

Phunnarhunat Dichringtrakun

สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร

Organization Management Program Faculty of Liberal Arts Krirk University Bangkok

Email: phunnarhunat28@gmail.com

Received: 2019-10-02

Revised: 2019-12-07

Accepted: 2019-12-16

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยเลือกการท่องเที่ยวทางทะเลในเขตเมืองพัทยา เป็นพื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เมืองพัทยาในวันเสาร์-อาทิตย์ และสัปดาห์ต้นเดือน จำนวน 400 คน เพื่อสอบถามความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย Independent sample t-test, One-Way ANOVA F-test และ Multiple Regression Analysis (MRA)

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนครั้งในการท่องเที่ยวทางทะเลต่อปี มีค่าเฉลี่ยระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลทาง การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในขณะที่ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ประกอบด้วย 1) ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยมีค่า $F = 2.718$ Sig. = 0.020 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.33 2) ด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีค่า $F = 7.274$ Sig. = 0.000 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.085 และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีค่า $F = 7.623$ Sig. = 0.000 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.88

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล พื้นที่ระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก : เมืองพัทยา

ABSTRACT

This research aimed to study of tourism management factors that can promoting sustainable marine ecotourism in Pattaya city of the Eastern Economic Corridor (EEC). The researcher used a qualitative research model by using 400 questionnaires of both Thai and foreign tourists who come to visit Pattaya city on Saturday – Sunday and beginning of the month to collected opinions on sustainable marine ecotourism. The researcher used statistical analysis such as percentage, mean, Independent sample t-test, One-Way ANOVA F-test and Multiple Regression Analysis (MRA).

The results showed that the difference of Gender, age, education level, occupation, income and number of marine tourism trips have difference average level of sustainability of marine ecotourism which increasing benefits and reducing negative impacts to socially and economically, culture and environment at statistically significant of 0.05. While tourism management factors that promoting sustainable marine ecotourism in the Eastern Economic Corridor area at significant of 0.05 consist of 1) Social and economic aspects for the local community as an attractions factor with the $F = 2.718$ Sig. = 0.020 and the decision coefficient (R Square) is 0.33. 2) Cultural aspects for communities and tourists as and accessibility factor with the $F = 7.274$ Sig. = 0.000 and the decision coefficient (R Square) is 0.085 and 3) Environmental factors as an activities factor with the $F = 7.623$ Sig. = 0.000 and the decision coefficient (R Square) is 0.88.

Keywords: Marine Ecotourism, Eastern Economic Corridor (EEC); Pattaya City

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่ง (Holloway, 1983) และ (Davidson, 1995) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราวจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เพื่อทำกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด และแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ ซึ่งเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่มีใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุขสบายในการเดินทาง โดยในปัจจุบันการท่องเที่ยวภูมิภาคยุโรปยังคงเป็นภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวยังคงให้ความสนใจมากที่สุด ในขณะที่ภูมิภาคเอเชียกลับได้รับความนิยมมากขึ้นในทุก ๆ ปี และคาดการณ์ว่าการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 43 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2563 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวอยู่ประมาณ 1.4 พันล้านคน และมากกว่า 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2573 ในขณะที่การท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ CLMVT จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 187 ล้านคน เช่นกัน (UNWTO, 2014) สำหรับประเทศไทยในปี 2561 ที่ผ่านมา มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามากกว่า 76 ล้านคน คิดเป็นเงินหมุนเวียนใช้จ่ายในประเทศมูลค่ากว่า 1.876 ล้านล้านบาท (Ministry of Tourism and Sports, 2019) ซึ่งการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เน้นการขายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเน้นการขายแหล่งโบราณสถานตามกระแสหลักที่มุ่งเน้นแนวทางเศรษฐกิจเพียง

ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและเชิงวัฒนธรรมเกิดความเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การท่องเที่ยวทางเลือกโดยให้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้นในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มุ่งเน้นการเข้าไปศึกษาและดื่มด่ำกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์สวยงามและดั้งเดิม (Ponna, 2009) ที่สำคัญชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นอย่างแท้จริง และผลตอบแทนยังคงอยู่ในชุมชน (Khanal and Babar, 2007)

ปัจจุบัน เมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของไทย มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวกว่าปีละ 33 ล้านคน (Pattaya information center, 2019) เป็นเมืองแห่งสีสันและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก ประกอบด้วยธรรมชาติ หาดทราย หมู่เกาะ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีกิจกรรมชายหาดที่สนุกสนานปลอดภัย กิจกรรมท่องเที่ยว ผจญภัยและกีฬาทางน้ำ ทางบกและทางอากาศ ตลอดจนการลิ้มลองรสชาติความอร่อยและสดของอาหารทะเลที่ถูกคัดและส่งตรงจากหมู่บ้านประมงพร้อมอาหารพื้นถิ่นที่สะอาดถูกสุขอนามัย อาหารนานาชาติที่หลากหลายมีคุณภาพ แต่การเข้ามาของผู้คนอย่างมากมายหลากหลายประเทศ ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของธรรมชาติทางทะเลและเกิดสิ่งปฏิกูลและการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นอย่าง

มากมายในหลายปีที่ผ่านมา เมืองพัทยาได้พยายามที่จะทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากในแต่ละปีเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลอย่างต่อเนื่อง แต่ความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ยังคงอยู่และจะค่อย ๆ รุนแรงขึ้นในทุก ๆ ปี ดังนั้น การศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลให้เกิดความยั่งยืน รวมถึงรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่คู่กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลของไทยสามารถประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืนได้อย่างแท้จริงได้ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่ จึงได้เกิดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ระยอง เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยเลือกการท่องเที่ยวทางทะเลในเขตเมืองพัทยาเป็นพื้นที่ในการศึกษา

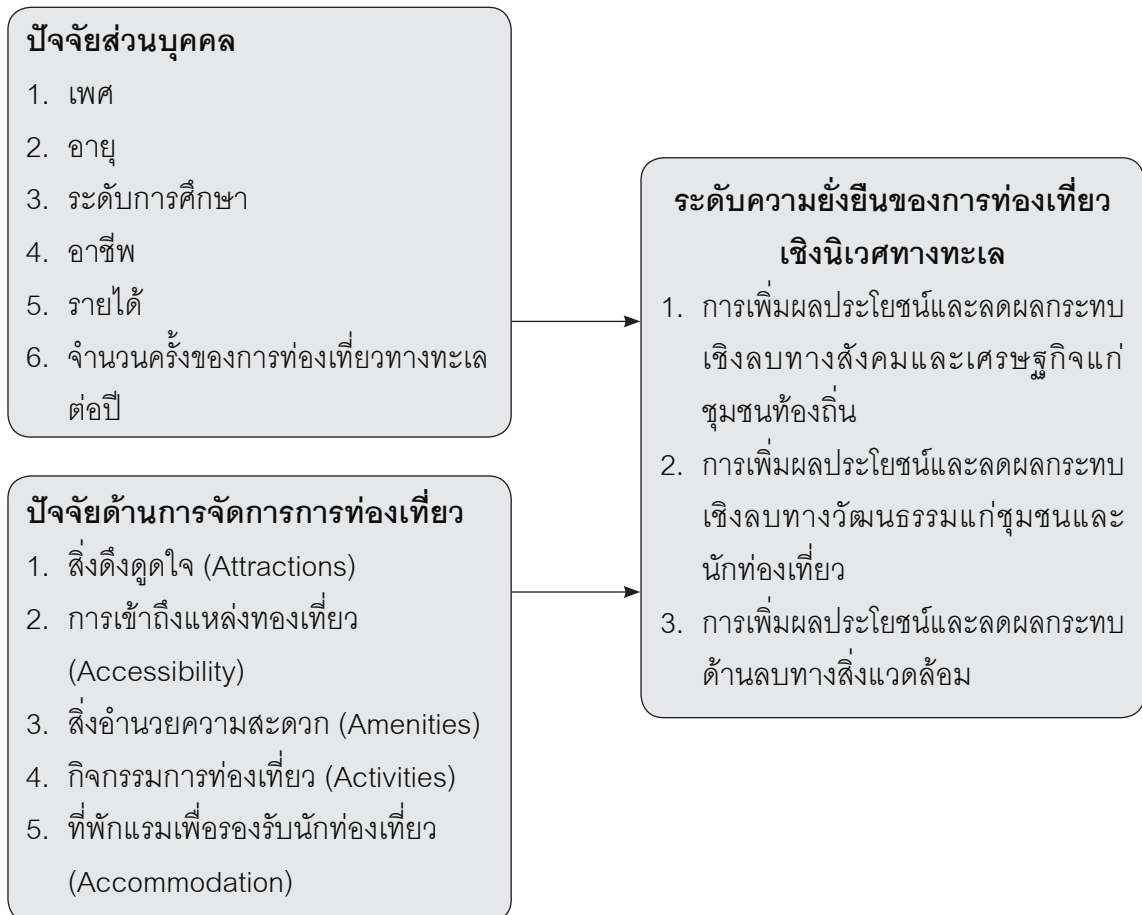
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล แนวคิดด้านการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวแปรและสรุปตัวแปรสำหรับกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้ ตัวแปรปัจจัยหรือตัวแปรต้น ที่เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนครั้งของการท่องเที่ยวทางทะเลต่อปี ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยตัวแปรย่อย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) 2) การเข้าถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และ 5) ที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ในขณะเดียวกันก็ได้ตัวแปรตามตัวชี้วัดระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรย่อย 3 ปัจจัย (Global Sustainable Tourism Council, 2015) ได้แก่ 1) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น 2) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และ 3) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยสามารถเขียนรูปแบบความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวที่เมืองพัทยาในวันเสาร์-อาทิตย์ และสัปดาห์ต้นเดือน จำนวน 400 คน เพื่อสอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัจจัย

ด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยาได้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย Independent sample t-test, One-Way ANOVA F-test และ Multiple Regression Analysis (MRA) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยเริ่มจากการศึกษาทบทวน

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามพร้อมตรวจสอบคุณภาพโดยการทดสอบค่า IOC โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยใช้ผลการทดสอบค่า IOC ที่มากกว่า 0.60 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการ Try out 30 ชุด ซึ่งข้อคำถามจะต้องมีค่ามากกว่า 0.70 ทุกข้อคำถามจึงจะผ่านเกณฑ์การพิจารณา แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณพื้นที่เก็บข้อมูลความคิดเห็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวที่เมืองพัทยา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์เพื่อแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก ทำการลงรหัสข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ และทำการสรุปผลการวิจัย รวมถึงการ

จัดทำข้อเสนอแนะและจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ในขั้นตอนสุดท้าย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เดินทางที่เดินทางท่องเที่ยวที่เมืองพัทยาสวนใหญ่ เป็นเพศชายร้อยละ 65.3 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 63.6 มีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 80.2 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท เอกชนร้อยละ 72.5 เป็นผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 10,000 บาท ถึง 20,000 บาท และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เดินทางเพื่อการท่องเที่ยวทางทะเล 2-3 ครั้งต่อปี ร้อยละ 55.8

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานด้านความแตกต่างทางเพศกับค่าเฉลี่ยความต่างของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา

เพศ	จำนวน	8jkgC]ujp	SD	t	P-value
ชาย	261	3.9898	0.58462	5.575*	0.000
หญิง	139	3.6043	0.69455		

*P-Value < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานได้ค่า $t = 5.575$ หมายความว่า เพศมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา เท่ากับ 5.575 หน่วย ค่า $P\text{-value} = 0.000$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าสามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือ สามารถยอมรับสมมติฐาน H_1 หมายความว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง อยู่ 0.3855 หน่วย

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ กับค่าเฉลี่ยความต่างของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา

ปัจจัยส่วนบุคคล		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	21.423	4	5.356	14.344*	0.000
	ภายในกลุ่ม	147.486	395	0.373		
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	10.731	4	2.683	6.699*	0.000
	ภายในกลุ่ม	158.178	395	0.400		
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	36.521	4	9.130	27.242*	0.000
	ภายในกลุ่ม	132.387	395	0.335		
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	13.759	4	3.440	8.757*	0.000
	ภายในกลุ่ม	155.150	395	0.393		
จำนวนครั้งของการท่องเที่ยวทางทะเลต่อปี	ระหว่างกลุ่ม	15.140	4	3.785	9.723*	0.000
	ภายในกลุ่ม	153.768	395	0.389		

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

อายุนักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มของข้อมูลเป็น 14.344 เท่าของความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ระดับการศึกษานักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มของข้อมูลเป็น 6.699 เท่าของความแปรปรวนภายในกลุ่ม

อาชีพนักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มของข้อมูลเป็น 27.242 เท่าของความแปรปรวนภายในกลุ่ม

อายุนักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มของข้อมูลเป็น 8.757 เท่าของความแปรปรวนภายในกลุ่ม

จำนวนครั้งของการท่องเที่ยวทางทะเลต่อปีต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มของข้อมูลเป็น 9.723 เท่าของความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นของปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
(ค่าคงที่)	B	Std. Error	Beta				
	2.851	0.342	-	8.338	0.000		
สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)	0.187	0.099	0.133	1.897*	0.049	0.502	1.993
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	0.051	0.110	0.037	0.460	0.645	0.383	2.610
สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	-0.059	0.102	-0.045	-0.582	0.561	0.405	2.469
กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)	-0.071	0.102	-0.053	-0.695	0.487	0.430	2.326
ที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation)	0.153	0.092	0.117	1.659	0.098	0.495	2.021
R	0.183						
R Square	0.330						
Adjusted R Square	0.210						
F-ratio	2.718*	(0.020)					
Dependent Variable: ระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น							

*P-value < 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน มีค่า VIF ไม่เกิน 10 จึงไม่เกิดปัญหาการสหสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปร ทดสอบค่าสถิติทดสอบ F ได้เท่ากับ 2.718 หมายความว่า

ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มมีค่าเป็น 2.718 เท่าของค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่าสามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หมายความว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างน้อย 1

ปัจจัย สามารถพยากรณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.330 หมายความว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวสามารถขจัดความผิดพลาดที่เกิดจากการพยากรณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นได้ร้อยละ 36.00 โดยปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ดังนั้นจึงสามารถแสดงสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

จากสมการพยากรณ์ Unstandardized ในข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่า $t = 1.897$ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หากไม่มีปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ระดับ 2.851 หน่วย แต่พอมีปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) มาสนับสนุนก็จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นสามารถที่จะประสบความสำเร็จและสามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้มากขึ้น

Unstandardized	$\hat{Y}_{\text{การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล}}$	=	$2.851 + 0.187X_1^* + e$
Standardized	$Z_{\hat{Y}_{\text{การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล}}}$	=	$0.133Z_{X1}$

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นของปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรม แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
(ค่าคงที่)	B	Std. Error	Beta				
	1.891	0.330		5.725	0.000		
สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)	0.142	0.095	0.102	1.492	0.137	0.502	1.993
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	0.213	0.107	0.155	1.994*	0.047	0.383	2.610
สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	-0.051	0.098	-0.039	-0.517	0.605	0.405	2.469
กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)	0.022	0.099	0.017	0.227	0.820	0.430	2.326
ที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation)	0.133	0.089	0.102	1.485	0.138	0.495	2.021
R	0.291						
R Square	0.340						
Adjusted R Square	0.310						
F-ratio	7.274* (0.000)						
Dependent Variable: ระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว							

*P-value < 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน มีค่า VIF ไม่เกิน 10 จึงไม่เกิดปัญหาการสหสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปร ทดสอบค่าสถิติทดสอบ F ได้เท่ากับ 7.274 หมายความว่าค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มมีค่าเป็น 7.274 เท่าของค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่าสามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หมายความว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 ปัจจัยสามารถพยากรณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขณะที่ค่า

สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.291 หมายความว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวสามารถจัดความผิดพลาดที่เกิดจากการพยากรณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยาด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ร้อยละ 29.10 โดยปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ดังนั้นจึงสามารถแสดงสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

Unstandardized	$\hat{Y}$		
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล	=	$1.891 + 0.213X_2^* + e$
Standardized	$Z_{\hat{Y}}$		
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล	=	$0.155Z_{x2}$

จากสมการพยากรณ์ Unstandardized ในข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรม แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่า $t = 1.994$ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หากไม่มีปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) จะทำให้การท่องเที่ยว

เชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับ 1.891 หน่วย แต่พอมีปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) มาสนับสนุน ก็จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถที่จะประสบความสำเร็จและสามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้มากขึ้น

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นของปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อม

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(ค่าคงที่)	1.575	0.388		4.056	0.000		
สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)	0.146	0.112	0.089	1.306	0.192	0.502	1.993
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	-0.029	0.125	-0.018	-0.227	0.820	0.383	2.610
สิ่งอำนวยความสะดวก 0.057 (Amenities)	0.116	0.037	0.492	0.623	0.405	2.469	
กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)	0.307	0.116	0.193	2.637*	0.009	0.430	2.326
ที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation)	0.063	0.105	0.041	0.605	0.546	0.495	2.021
R	0.297						
R Square	0.370						
Adjusted R Square	0.330						
F-ratio	7.623* (0.000)						
Dependent Variable: ระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อม							

*P-value < 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน มีค่า VIF ไม่เกิน 10 จึงไม่เกิดปัญหาการสหสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปร ทดสอบค่าสถิติทดสอบ F ได้เท่ากับ 7.623 หมายความว่าค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มมีค่าเป็น 7.623 เท่าของค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่าสามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หมายความว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถพยากรณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.370 หมายความว่า ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวสามารถจัดความผิดพลาดที่เกิดจากการพยากรณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 37.00 โดยปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ดังนั้นจึงสามารถแสดงสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

จากสมการพยากรณ์ Unstandardized ในข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่า $t = 1.897$ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หากไม่มีปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ที่ระดับ 1.575 หน่วย แต่พอมีปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) มาสนับสนุน ก็จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อมสามารถที่จะประสบความสำเร็จและสามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาในข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากเพศชายและเพศหญิงมักจะมี ความสนใจและมุมมองที่ต่างกันจึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

Unstandardized	$\hat{Y}$	=	1.575 + 0.307X ₄ [*] + e
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล		
Standardized	Z _{$\hat{Y}$}	=	0.193Z _{X4}
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล		

เชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน สอดคล้องกับ (Yiamjannya,2012) ที่กล่าวว่า เพศที่ต่างกันของนักท่องเที่ยวมีความแตกต่างกัน ในพฤติกรรมการรับข่าวสารและวัตถุประสงค์ การมาท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ดังนั้น ความเห็น ด้านการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศทางทะเลจึงมีความ เป็นไปได้ที่จะแตกต่างกันด้วยในประเด็นของการ สร้างความยั่งยืน

2. อายุของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่าเฉลี่ย ของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อาจเนื่อง มาจากช่วงอายุที่ต่างกัน สะท้อนถึงวัยของผู้ให้ ข้อมูลที่มีความมีความคิด ประสบการณ์ ความ สนใจ และความชอบต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางทะเลที่ไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับ (McIntosh & Goeldner,1990) ที่กล่าวว่า คนแต่ละวัยนั้น มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน วัยรุ่น ชอบท่องเที่ยวแบบโลดโผน ในขณะที่คนสูงอายุ ชอบท่องเที่ยวแหล่งโบราณและธรรมชาติที่ สวยงาม ดังนั้น ความเห็นด้านการท่องเที่ยวที่จะ นำไปสู่ความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อม จึงมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญในหลายมิติ ซึ่งปัจจัยที่กำหนดรูปแบบ การท่องเที่ยวของคนแต่ละวัยก็จะแตกต่างกัน ไปด้วยเช่นกัน

3. ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการศึกษาเป็นปัจจัย หนึ่งที่ส่งผลต่อระดับความคิดของบุคคล โดย ผู้บริโภคที่มีการศึกษาแต่ละระดับจะมีความ ต่ อองการและความคิดเห็นที่ แตกต่างกัน

สอดคล้องกับ (Pond,1993) ที่กล่าวว่า การศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญสอดคล้องกับรายได้ของบุคคล โดยส่วนใหญ่แล้วคนที่มีการศึกษาก็มักจะ สามารถทำรายได้สูงกว่าคนที่การศึกษาน้อยกว่า ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าทุกคนเสมอไปก็ตาม รายได้มีผล ต่อรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวหรือ อาจเรียกได้ว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวจะแตกต่างกันไปตามระดับรายได้ ดังนั้น ระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ จึงมีความแตกต่างกันไปสอดคล้องกัน อย่างมีนัยสำคัญ

4. อาชีพของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่า เฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการประกอบอาชีพของบุคคล ที่ต่างกันล้วนส่งผลต่อการเลือกเพื่อการวางแผน หรือการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต่างกัน ทำให้ บุคคลที่มีอาชีพต่างกันอาจจะมีโอกาสในการ รับรู้ถึงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทาง ทะเลในเมืองพัทยาได้แตกต่างกัน สอดคล้องกับ (Department of Local Administration,2011) ที่กล่าวว่า ลักษณะของประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในหลายมิติ ซึ่งจะ เป็นตัวกำหนดแนวทางและรูปแบบการท่องเที่ยว ของบุคคลเหล่านั้น รวมไปถึงการให้ความสำคัญ กับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่อาจจะแตกต่างกัน ไปตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

5. รายได้ของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่า เฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกัน อาจเนื่องมารายได้คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว โดยผู้ที่มี

รายได้มากล้นมีอำนาจในการซื้อหรือบริการได้ง่ายและสะดวกสบายกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยที่ต้องคอยจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ทำให้ผู้ที่มีรายได้ต่างกันมีโอกาสในการรับรู้ถึงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยาได้แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ (Zhang, Song and Huang ,2009) ที่ได้ระบุถึงความสำคัญของการบริหารจัดการอุปสงค์การท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจ ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งในหลายปัจจัยที่เป็นลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยจะเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับรายได้ของนักท่องเที่ยว ดังนั้นในการจัดการทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว สิ่งที่สำคัญในการสร้างความสอดคล้อง และทำให้เกิดประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนในระบบได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวนำไปสู่ความยั่งยืนในทุก ๆ มิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

6. จำนวนครั้งของการท่องเที่ยวทางทะเลต่อปีต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยา แตกต่างกันอย่างเนื่องมาจากการที่นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์เดินทางท่องเที่ยวมากกว่าล้นได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสถานที่ท่องเที่ยวได้มากกว่าผู้ที่เคยออกเดินทางท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลในเมืองพัทยาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (UNWTO, 2014) ที่มองว่า จำนวนการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละปีของนักท่องเที่ยวทั่วโลก เป็นตัวชี้วัดความต้องการ

การพักผ่อนและกิจกรรมสันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเยี่ยมชมธรรมชาติที่สวยงามทั้งทางบกและทางทะเลในทุกมุมโลก แต่ในหลายปีที่ผ่านมาพบว่า การเข้าไปสู่ธรรมชาติของคนจำนวนมากได้ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นในทุก ๆ ปี ดังนั้น จำนวนครั้งของการเดินทางท่องเที่ยวไม่ว่าจะรูปแบบใด จึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกลับเข้ามาธรรมชาติมากน้อยเพียงใดได้ด้วย จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลายครั้งต่อปี มักจะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความชอบส่วนบุคคลและตระหนักดีในเรื่องของการอนุรักษ์และมุ่งเน้นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วย

7. ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) สอดคล้องกับ (Cooper and Boniface,1998) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้หรือมีลักษณะชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว ซึ่งจะช่วยให้สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาสัมผัสและเยี่ยมชมได้ เช่นเดียวกับแนวคิดของ (Collier and Harraway ,1997) ที่กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจ สามารถเกิดจากสถานที่ (Site) หรือเหตุการณ์ (Event) โดยสถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นนั้น จะช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา

เยี่ยมชม ทำให้เกิดการใช้จ่ายหมุนเวียนเงินตราในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ส่งผลทางเศรษฐกิจโดยตรงกับชุมชน

8. ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สอดคล้องกับ (Collier and Harraway, 1997) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะต้องมีระบบขนส่ง (Transportation) ที่ดีและเพียงพอ โดยจะประกอบด้วยเส้นทาง ยานพาหนะ และผู้ประกอบการขนส่งเพื่อลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทาง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมการเดินทางของทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ถ้าการเดินทางเข้าออกสะดวกก็จะทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ (Dickman, 1996) ที่มองว่า แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่เหมาะสมและเพียงพอ เพราะจะเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตและรูปแบบการท่องเที่ยวกับทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา

9. ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ด้านสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) สอดคล้องกับ (Steven, 2008) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องเชื่อมโยงกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบต่อทางลบใด ๆ กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกประเภท เช่นเดียวกับ (Dickman, 1996) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อสังคม ซึ่งจะต้องมุ่งเน้นการคงไว้ซึ่งความดั้งเดิมของสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รวมถึงศิลปวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ อีกด้วย จะช่วยให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่า มีปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยว 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และปัจจัยด้านที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ไม่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่เมืองพัทยาด้านใดเลย เพราะปัจจัยทั้งสองเป็นตัวชี้วัดความเจริญและการพัฒนาทางด้านวัตถุที่กระทบกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติโดยตรง ดังนั้นเมืองพัทยาจะต้องมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเจริญทั้งทางด้านวัตถุสิ่งปลูกสร้างไปพร้อม ๆ กับการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ รวมถึงการสร้างทดแทนในกรณีที่ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการกระทบนั้นได้ เช่น การปลูกป่าหรือต้นไม้ทดแทน การทำแนวปะการังเทียม การปลูกป่าชายเลน เป็นต้น

2. จากผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เมืองพัทยาที่เป็นผู้หญิง

มีน้อยกว่าเพศชายถึงสองเท่า ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลในเมืองพัทยา ส่วนใหญ่ดึงดูดและเหมาะสำหรับผู้ชายมากกว่า ผู้หญิง ดังนั้น เมืองพัทยาคควรที่จะมีการปรับปรุง และส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวทางทะเลให้มีความเหมาะสมสำหรับทุกเพศมากขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ไม่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกถูกแบ่งแยกหรือกีดกันการมีส่วนร่วม ด้วยรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืนให้ครบทั้ง 3 จังหวัด ในเขต

พื้นที่ระยอง แพร่ และภูเก็ต โดยเฉพาะภาคตะวันออก ประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา รวมถึงการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ผลการวิจัยในหลายมิติ ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถที่จะได้ผลการวิจัยที่มีความถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทของในแต่ละพื้นที่มากที่สุด โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อให้เห็นแนวคิดของคนสองกลุ่มต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลของไทยในปัจจุบัน และเพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมที่มาจากคนหลายประเภท ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยที่ได้มีความถูกต้องและครอบคลุมในหลายมิติขึ้นได้

REFERENCES

- Boniface, B. & Cooper, C. (2005). *Worldwide destinations casebook - the geography of travel and tourism*. Burlington, MA: Elsevier.
- Collier, A. & Harraway, S. (1997). *Principles of Tourism*. Auckland: Longman.
- Davidson, J. E. (1995). *The suddenness of insight*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Department of Local Administration. (2011). *Tourism promotion standards*. Bangkok: Ministry of Interior.
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text (2nd ed.)*. Melbourne: Hodder Education.
- Global Sustainable Tourism Council. (2015). *Global Criteria for Sustainable Tourism*. Retrieved from <http://www.smartfunchal.com/wp-content/uploads/2017/05/Luigi-Cabrini.pdf>
- Holloway, J. C. (1983). *The Business of Tourism*. Plymouth DC: Taylor & Francis.

- Khanal, B. R. and Babar, J. T. (2007). **Community-Based Ecotourism for Sustainable Tourism Development in the Mekhong Region**. Hanoi, Vietnam: CUTS Hanoi Resource Center.
- McIntosh, R. W., & Goeldner, C. R. (1990). **Tourism: Principles. Practices Philosophies**. 5th ed. New York: John Wiley & Son.
- Ministry of Tourism and Sports. (2019). **Statistics of foreign tourists visiting Thailand Monthly update**. Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=529&file_name=index
- Pattaya information center. (2019). **Number of foreign tourists 2015-2016**. Retrieved from http://info.pattaya.go.th/_layouts/15/start.aspx#/DocLib5จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติปี%202558-2559.aspx
- Pond, K. L. (1993). **The Professional Guide: Dynamics of Tour Guiding**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Ponna, P. (2009). **Community-Based Tourism Development in Sihanoukville**. Cambodia. Prince of Songkla University.
- Steven, S. (2008). **IMPACT: The Effects of Tourism on Culture and Environment in Asia and the Pacific: Alleviating Poverty and Protecting Cultural and Natural Heritage through Community-Based Ecotourism in Luang Namtha, Lao PDR**. Bangkok: UNESCO Bangkok.
- UNWTO (2014). **UNWTO Tourism Highlights Edition 2014**. Madrid: United Nations World Tourism Organisation.
- Yiamjannya, S. (2012). **Thai tourists consumer Behavior and Decision to Visit Saisutnaphadon Tamnak Palace Museum in the Suan Sunandha Palace and marketing mix factors influencing decision making**. Master's Degree Thesis, Suan Sunandha University.
- Zhang, X., Song, H. and Huang, G.Q. (2009). **Tourism Supply Chain Management A New Research Agenda**. *Tourism Management*, 30, 345-358.

อิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหาร
ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น
ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน

INFLUENCE OF CHARACTERISTICS AND ROLES
OF ADMINISTRATORS ON THE LOCAL MANAGEMENT EFFECTIVENESS
OF ADMINISTRATORS OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS
IN UPPER NORTHERN REGION

วิวัฒน์ หมั่นการ^{1*}, นันทะ บุตรน้อย², สุธีรา ธิพิยวิวัฒน์พจน³

Wiphat Mankan^{1*}, Nunta Bootnoi² and Suthira Thipwiwatpotjana³

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง, ประเทศไทย 52100^{1*}

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง, ประเทศไทย 52100^{2,3}

Faculty of Humanities and Social Sciences Lampang rajabhat university Lampang Thailand^{1*}

Faculty of Management Science Lampang rajabhat university Lampang Thailand^{2,3}

Email: wiphatmankan@gmail.com

Received: 2019-09-24

Revised: 2019-11-04

Accepted: 2019-11-06

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน และ 3) อิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจีซีและมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 265 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.40) 2) คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) คุณลักษณะของผู้บริหาร (CA) และบทบาทของผู้บริหาร (RA) มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีสมการพยากรณ์ คือ $EA_{\beta} = 0.454CA + 0.321RA$

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหาร บทบาทของผู้บริหาร ประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The research purposes were to study 1) the local management effectiveness of administrators of the local government organizations in upper northern region, 2) the relationship between the characteristics and roles of administrators with the local management effectiveness of administrators of the local government organizations in upper northern region, and 3) the influence of characteristics and roles of administrators on the local management effectiveness of local administrators of the local government organizations in upper northern region. The study used quantitative research methods. The population was the chief administrator of local administrative organizations in the upper northern region. The samples were selected by stratified random sampling and determined the sample size using the table of Krejcie and Morgan at a 95% confidence level, and a 5% discrepancy was obtained with a sample of 265. A questionnaire with the reliability of 0.93 was a tool that was used to collect data. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics such as Pearson's product-moment correlation analysis, and multiple regression analysis. The research found that 1) The local management effectiveness of administrators of the local government organizations was at a high level ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.40), 2) The characteristics and roles of administrators correlated with the local management effectiveness of administrators of the local government organizations, with statistical significance at the level of 0.01, and 3) The characteristics of

administrators (CA) and the roles of administrators (RA) had a positive influence on the local management effectiveness of the local government administrators (EA), with statistical significance at the level of 0.01, and the prediction equation was $EA_p = 0.454CA + 0.321RA$

Keywords: characteristics of administrators, roles of administrators, local management effectiveness, local government organization administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างมาก ประสิทธิภาพของผู้นำจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้นำได้ใช้ภาวะผู้นำในบทบาทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ในการบริหารงานตามบทบาทอาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และบุคลิกภาพลักษณะของผู้นำเอง ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่สำคัญของผู้บริหารคือ ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายทางการบริหาร รู้จักวางแผนและติดตามผลงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ บริหารงานโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารต้องแสวงหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม คุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารในยุคใหม่ ต้องมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แสดงถึงบุคลิกภาพที่ดีมีปฏิภาณไหวพริบดี ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบสูง ใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีทักษะในการสื่อสาร มีความตื่นตัวอยู่เสมอเป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคม ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องพัฒนาและ

เสริมสร้างภาวะผู้นำให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Boonlieng et al., 2012; Insai, 2019)

การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมือง ซึ่งรัฐบาลใช้เป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐ เป็นการลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ (Puangngam, 2009) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและการจัดการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารงานด้านบุคลากร การเงิน การคลัง มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีสิทธิในการที่จะเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนในการเรียกร้องหรือเสนอแนะปัญหาของคนในชุมชนของตนเอง และยังเป็นการเปิดโอกาสให้แก่บุคคลในชุมชนเข้ามาเป็นผู้นำทำหน้าที่ในการบริหารในตำแหน่งต่าง ๆ

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แสดงบทบาทในการเป็นผู้นำของชุมชนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน หาวิธีแก้ไข ช่วยเหลือชุมชน หรือการสนับสนุน การสร้างโอกาสในการพัฒนาชุมชน ได้มีความกিনดีอยู่ดี ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงาน การอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชน ตลอดจนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างมาก และโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ผู้บริหารท้องถิ่น จึงมีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินงานภารกิจของท้องถิ่นทั้งการพัฒนาทางการเมือง ท้องถิ่น การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ บทบาทการนำอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล และบทบาทอื่นตามสถานการณ์ (Pannasil et al., 2015) ดังนั้น คุณลักษณะและบทบาทของผู้นำหรือผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เช่น จากการศึกษาของชนินสุา แก้วนารี (Kaewnaree, 2014) พบว่า ภาวะผู้นำของหัวหน้าส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดลำปาง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความ

เป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์และส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางทั้งในด้านการพัฒนาองค์กร ด้านประสิทธิผลตามแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านคุณภาพการให้บริการ และด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ ดังนั้น คุณลักษณะและบทบาทของผู้นำหรือผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แต่จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงาน และการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า ยังมีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นปัญหภายในองค์กร เช่น ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย ด้านการจัดทำแผนพัฒนาและโครงการ ด้านการติดตามประเมิน ด้านการจัดการ และด้านการเงิน และงบประมาณ เป็นต้น และปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานภายนอกเนื่องจากความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผลนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างองค์กร (Issarachai, 2007; Boonkob, 2015; Pramuljukko & Chongsomchai, 2016) งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลและข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ หัวหน้าส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนที่ปฏิบัติงานอยู่ในปี พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูนแพร่และน่าน โดยศึกษา ครอบคลุม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหาร คุณลักษณะของผู้บริหาร และ บทบาทของผู้บริหาร

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เป็นการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการวิจัยและตัวแปรที่ทำการศึกษาดังนี้

1) คุณลักษณะของผู้บริหาร เป็นหลักคิด พฤติกรรมหรือการแสดงออกทางจิตวิทยาหรือสังคมที่ใช้เป็นหลักยึดในการทำงานหรือการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ 2) คุณธรรมและจริยธรรม 3) บุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางสังคม 4) มนุษยสัมพันธ์ 5) ความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การสร้างแรงจูงใจ 7) การมีส่วนร่วม และ 8) การทำงานเป็นทีม (Insai, 2019; Waraphin et al., 2014); Boonlieng et al., 2012)

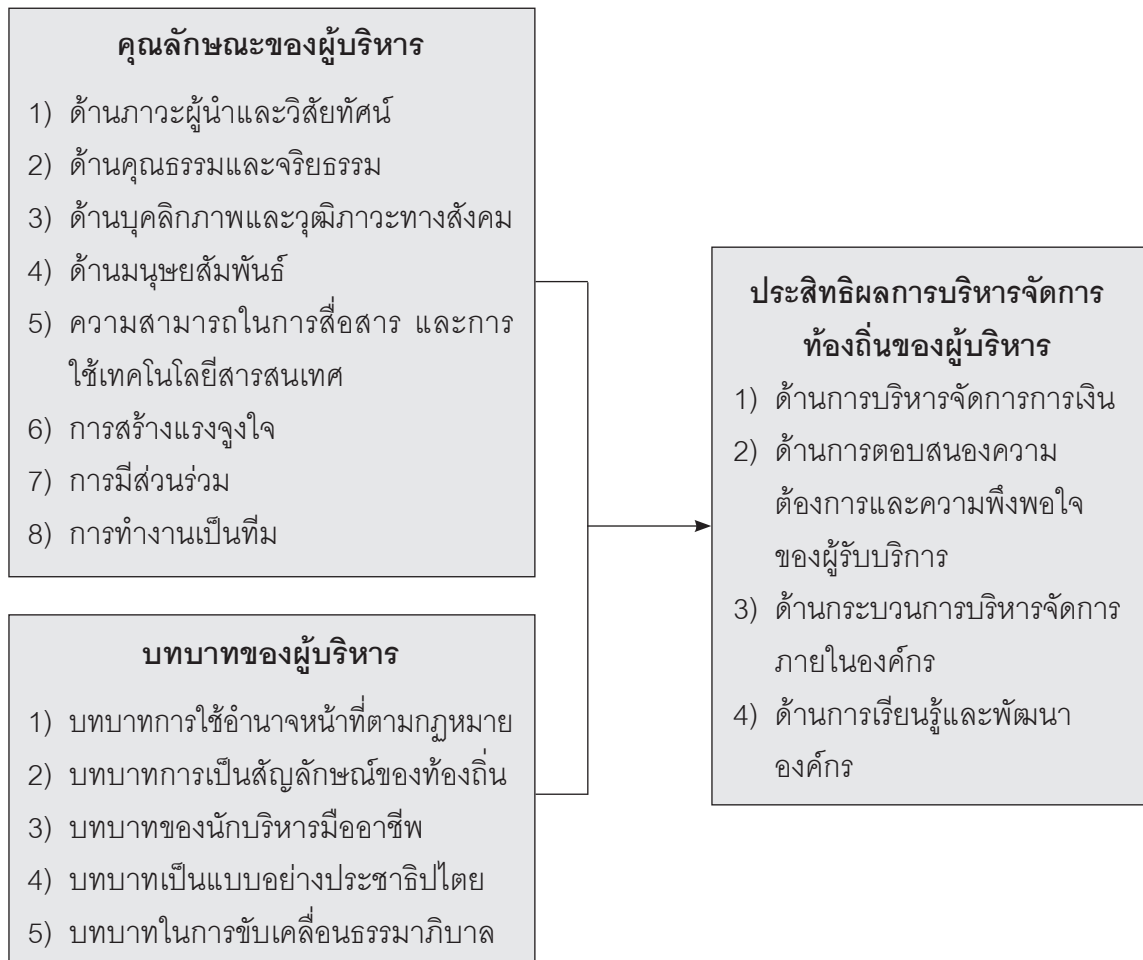
2) บทบาทของผู้บริหาร เป็นการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำหน้าที่ของการเป็นผู้นำองค์กรในสถานการณ์ต่างๆ ที่สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) บทบาทการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย 2) บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น 3) บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ 4) บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย และ 5) บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล (Pannasil et al., 2015; Issarachai, 2007; Yawiraj, 2004)

3) ประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหาร เป็นความสามารถในการนำพา

องค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ตามแนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard: BSC) ของ Kaplan และ Norton (Kaplan & Norton, 1996) ซึ่งประกอบด้วย มุมมอง 4 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านเรียนรู้และเติบโต โดยในการวิจัยนี้นำมาประยุกต์ใช้ในการวัดประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน (Kongsakulsup & Thamalai,

2017) ดังนี้ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการการเงิน (financial management) 2) ด้านการตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ (responding to the needs and satisfaction of clients) 3) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร (organization internal management process) และ 4) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาองค์กร (organization learning and development)

กรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง อิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารต่อประสิทธิภาพบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนที่ปฏิบัติงานอยู่ในปี พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน แพร่และน่าน จำนวน 823 คน (Department of Local Administration, 2018) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน กำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดตามระบบการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (quota sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแห่ง ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1 จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัดและประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัด	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	อบจ.	เทศบาล นคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	อบต.
เชียงราย	144	46	1	1		22	22
เชียงใหม่	211	68	1	1	1	36	29
แม่ฮ่องสอน	50	16	1		1	1	13
ลำปาง	104	34	1	1	1	12	19
ลำพูน	58	19	1		1	13	4
พะเยา	72	23	1		1	10	11
แพร่	84	27	1		1	8	17
น่าน	100	32	1		1	5	25
รวม	823	265	8	3	7	107	140

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงาน และหน่วยงาน โดยแบบสอบถามในตอนี่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (multiple choices)

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหาร แบ่งเป็น 8 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ 2) คุณธรรมและจริยธรรม 3) บุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางสังคม 4) มนุษยสัมพันธ์ 5) ความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การสร้างแรงจูงใจ 7) การมีส่วนร่วม และ 8) การทำงานเป็นทีม

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามบทบาทของผู้บริหาร แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) บทบาทการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย 2) บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น 3) บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ 4) บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย และ 5) บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล

ตอนที่ 4 เป็นการสอบถามประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหาร แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการการเงิน 2) ด้านการตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ 3) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร และ 4) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาองค์กร

ลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 2, 3 และ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แต่ละข้อมีมาตรวัด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแนวคิดของ Likert's Scale (Likert, 1932)

ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ของทุกข้อคำถามมากกว่า 0.60 หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านบทบาทของผู้บริหาร และด้านประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหาร เท่ากับ 0.90, 0.93 และ 0.95 ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

3.2 วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น ใช้สถิติ

เชิงอนุมาน (inferential statistics) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation)

3.4 วิเคราะห์อิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น ใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 95.47) มีอายุระหว่าง 41–50 ปี (ร้อยละ 53.96) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 65.66) มีตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหาร

ส่วนตำบล (อบต.) (ร้อยละ 52.83) และมีประสบการณ์ทำงาน 6–10 ปี (ร้อยละ 79.24)

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.77) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาองค์กร ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.51) อยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารจัดการการเงิน ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.60) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น

ประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการการเงิน	3.22	0.60	ปานกลาง
ด้านการตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ	3.19	0.53	ปานกลาง
ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร	3.98	0.77	มาก
ด้านการเรียนรู้และพัฒนาองค์กร	3.42	0.51	มาก
รวม	3.45	0.40	มาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.716 ($r = 0.716$, $p < 0.01$) และ 0.692 ($r = 0.692$, $p < 0.01$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

(SE_{est}) เท่ากับ 0.269 ค่าสัมประสิทธิ์ของคุณลักษณะ (CA) และบทบาทของผู้บริหาร (RA) ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.336 และ 0.223 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ (constant) เท่ากับ 1.567 ดังนั้น สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น (EA_b) โดยใช้ค่าคะแนนดิบได้ดังนี้คือ $EA_b = 1.567 + 0.336CA + 0.223RA$ และค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าเท่ากับ 0.454 และ 0.321 ตามลำดับ ดังนั้น สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น

ตัวแปร	AC	RA	EA
คุณลักษณะของผู้บริหาร (AC)	1	0.819**	0.716**
บทบาทของผู้บริหาร (RA)		1	0.692**
ประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหาร (EA)			1

** $p < .01$

4. ผลการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหาร (EA) ได้ร้อยละ 54.3 ($R^2_{adj} = 0.543$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

ท้องถิ่น (EA_β) โดยใช้ค่าคะแนนมาตรฐาน คือ $EA_\beta = 0.454CA + 0.321RA$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น (EA_β) โดยมีผลต่อค่าตัวแปร EA_β ด้วยค่าน้ำหนักในการพยากรณ์ (ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย) และระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ คือ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร ($\beta = 0.454$, $p < 0.01$) และ 2) บทบาทของผู้บริหาร ($\beta = 0.321$, $p < 0.01$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแสดงอิทธิพลของคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหาร
ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่น

ตัวแปรพยากรณ์	B	SE	β	t-test	Sig.
constant	1.567	0.110		14.294	.000
CA= คุณลักษณะของผู้บริหาร	.336	0.054	0.454	6.251	.000
RA = บทบาทของผู้บริหาร	.223	0.051	0.321	4.418	.000

R = 0.739 ; $R^2 = 0.547$; $R^2_{adj} = 0.543$; $SE_{est} = 0.269$; F = 158.019 ; Sig. of F (p) = .000

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีประสิทธิผลสูงสุด คือ ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรภาครัฐที่มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารงานด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ การเงิน การคลัง ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารวัสดุ สอดคล้องกับการศึกษาของพระธีระพงศ์ธีรปณฺโญ (Theerapanyo, 2013) ที่ศึกษาประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหาร

งบประมาณ และการศึกษาของปັນณทัต นอขุนทด (Norkhunthod, 2013) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินงานที่มีระดับความสำคัญต่อการบริหารจัดการ คือ กระบวนการบริหารจัดการ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านวิธีปฏิบัติงาน และ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิผลขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือภาคธุรกิจ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง คือ ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารองค์กรที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์และแสดงบทบาทในด้านต่าง ๆ

ในการขับเคลื่อนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ จะสามารถพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์หรือเป้าหมาย ขององค์กร (Rajachalerm, 1997; Yawiraj, 2004) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมี บทบาทอย่างมากต่อการดำเนินงานภารกิจ ของท้องถิ่นทั้งการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ (Pannasil et al., 2015) ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรที่มีคุณลักษณะ ที่ดีและแสดงบทบาทในด้านต่าง ๆ ได้อย่าง เหมาะสม จะสามารถบริหารจัดการและพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ การศึกษาของธนสร ธรรมสอน และบุญทัน ดอกโธสง (Thammason & Dokthaisong, 2015) ที่พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มองกว้าง มองไกล มอง รอบด้าน เพราะเป็นตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารองค์กร มีส่วนสำคัญในกระบวนการ กำหนดนโยบายที่สามารถตอบสนองความ ต้องการที่แท้จริงของประชาชน วางแผนในการ พัฒนาท้องถิ่นให้สามารถแก้ปัญหาของชุมชน อย่างแท้จริงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการกระจาย รายได้และแก้ไขปัญหาความยากจนของ ประชาชน ด้านการจัดบริการสาธารณะไว้ทั่วถึง ทุกกลุ่ม ด้านการสร้างอาชีพที่เหมาะสมให้ ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ด้านการให้ความรู้ การครองชีพ การศึกษา สุขภาพ การพัฒนาคุณภาพชีวิต แก่ประชาชนและชุมชน

3. ผลการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะ และบทบาทของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการ บริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารมีอิทธิพล ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเชิงบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะ คุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารย่อมจะมี ผลสะท้อนต่อวิธีปฏิบัติงานและผลงานของ องค์กรเป็นอย่างมาก (Bangmo, 2015) ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาท สำคัญมากที่สุดในการบริหารจัดการองค์กร เพราะผู้บริหารเป็นผู้นำ เป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน และกำหนด เป้าหมายตลอดจนวิธีการดำเนินงาน เปรียบเสมือน เข็มทิศนำทางเพื่อให้การบริหารองค์กรบรรลุผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบาย ของรัฐ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Phithiyanuwat, 2000) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้บริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการการเมือง ที่ต้องบริหารภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในท้องถิ่นและความศรัทธาของบุคลากรใน หน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับ การศึกษาของณัฐชัย อินทราย (Insai, 2019) ที่พบว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมการบริหารงาน คุณภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์และส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผล การบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นทั้งในด้านการเงิน ด้านผู้รับบริการ ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน ที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร อันประกอบด้วย ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ คุณธรรมและจริยธรรม บุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางสังคมมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม และปัจจัยด้านบทบาทของผู้บริหาร อันประกอบด้วย บทบาทการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย และบทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นหากต้องการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีนโยบายหรือดำเนินงานในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารที่เหมาะสมในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อพัฒนาศักยภาพในการบริหารของผู้บริหารให้มีศักยภาพและความสามารถในการบริหารงานซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินภารกิจในด้านต่างๆ ขององค์กรให้มีประสิทธิผลบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้บริหารที่เป็นข้าราชการการเมืองที่มีวาระในการดำรงตำแหน่งเพื่อพัฒนาคุณลักษณะและบทบาทที่เอื้อต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่น

1.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีความรู้หรือฝึกอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการท้องถิ่นในทุกมิติ ทั้งในด้านการบริหารจัดการการเงิน การตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร และด้านการเรียนรู้และพัฒนาองค์กร

2. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารงาน

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งในด้านการพัฒนาคุณลักษณะและการแสดงบทบาทที่ดีและเหมาะสมในการบริหารจัดการท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนากลไกและแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาคุณลักษณะและบทบาทของผู้บริหารที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Bangmo, S. (2015). **Organization and management**. (6th ed.). Bangkok: Witthayaphat. (in Thai)
- Boonkob, P. (2015). Local innovation on budgeting for local development, a case study of Sisaket municipality. **Journal of Forensic Sciences, Chiang Mai University**, 8(1): 198-223. (in Thai)
- Boonlieng, S., Naipinit, A., & Phromasaka-na-sakonnakhon, T. (2012). Good leadership characteristics for local government organizations. **Journal of Humanities and Social Sciences**, 29(2): 97-112. (in Thai)
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. **Psychometrika**, 16 (3): 297-334.
- Insai, N. (2019). **Quality management of local government organization Administrators in Lampang province**. (Thesis) Doctor of Public Administration, Public Administration and Governance Institute, Shinawatra University. (in Thai)
- Issarachai, Y. (2007). The role and performance of local councils in local government. **Journal of King Prajadhipok's Institute**, 5(2): 48-59. (in Thai)
- Kaewnaree, K. (2014). **Leadership changes that affect the efficiency and performance of the chief of local government organizations in Lampang province**. (Thesis: Master of Business Administration). Lampang Nation University. (in Thai)
- Kaplan R. S., & Norton, D. P. (1996). Using the Balanced Scorecard as a Strategy Management System. **Harvard Business Review**, Jan.-Feb: 75-85.
- Kongsakulsup, W. & Thamalai, A. (2017). The Development for Organization Effectiveness of Nakhonpathom Municipality. **Journal of Nakhonratchasima college**, 11(2): 141-152. (in Thai)
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3): 607-610.
- Likert, R. 1932. **A technique for the measurement of attitude**. New York: Wood Worth.
- Norkhunthod, P. (2013). **Factors affecting the administration of local government Organizations, a case study of the local government organization in Kham Sakaesaeng district Nakhon Ratchasima province**. (Thesis). Master of Engineering, Construction and public utility management, Civil Engineering Program School of Engineering, Suranaree University of Technology. (in Thai)

- Pannasil, P., Kenaphoom, S., & Kosolkittiamporn, S. (2015). The role of local executive in the 21st Century. **MCU Journal of Peace Studies**, 3(2): 146-161. (in Thai)
- Phithiyanuwat, S. (2000). **Achievement management**. Bangkok: Office of the Civil Service Commission. (in Thai)
- Pramuljukko, K. & Chongsomchai, C. (2016). The budget management problems of sub-district administrative organizations in Si-Somdet district, Roi-Et province. **Journal of Politics and Government**, 6 (1): 202-212. (in Thai)
- Puangngam, K. (2009). **New dimension of local government: decentralized vision and local administration**. (5th ed). Bangkok: Winyuchon. (in Thai)
- Rajachalerm, S. (1997). **Leadership styles of school administrators under the Office of Uttaradit Provincial Primary Education**. (Thesis). Master of Education, Educational Administration, Graduate College, Chiang Mai University. (in Thai)
- Thammason, T. & Dokthaisong, B. (2015). The political leadership of the mayors in subdistrict municipality administrations in the area upper northern region. **Academic journal, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology, Thanyaburi**, 10(1): 171-190. (in Thai)
- Theerapanyo, T. (Chantana). 2013. **The effectiveness of administration of subdistrict administration organization in Cha-uaat district, Nakhon Sri Thammarat province**. (Thesis). Master of Buddhism, Department of Public Administration, Graduate College, MCU University. (in Thai)
- Waraphin, C., Chaiyakan, P., Bunjerdrit, S., & Homying, W. (2014). Attributes of the modern leadership with professional management competencies of municipal clerks in the central region. **Journal of the Association of Researchers**, 19(1): 86-96. (in Thai)
- Yawiraj, N. (2004). **Modern Management**. (3rd ed). Bangkok: Central Express. (in Thai)

การประเมินผลการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในระบบหลักประกันสุขภาพ
แห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เขต 1

THE EVALUATION OF PUBLIC HEARING FOR NATIONAL HEALTH
SECURITY SYSTEM, NATIONAL HEALTH SECURITY OFFICE (NHSO),
REGION 1, THAILAND

เกศสุดา สิทธิสันติกุล^{1*} วิรัตน์ คำศรีจันทร์² บัญจรัตน์ โจลานันท์³ และ ปราวรณา ยศสุข⁴

Katesuda Sitthisuntikul^{1*}, Wirat Kamsrijun², Banjarata Jolanun³ and Pradtana Yossuck⁴

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่^{1*}

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290²

คณะวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300³

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290⁴

Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai, Thailand 50290^{1*}

Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Chiang Mai, Thailand 50290²

Faculty of Engineering, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai, Thailand 50300³

School of Administration, Maejo University, Chiang Mai, Thailand 50290⁴

Email: katesuda@mju.ac.th, ktieng71@hotmail.com^{1*}

Received: 2019-04-01

Revised: 2019-08-09

Accepted: 2019-08-15

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานด้านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของ สปสช. เขต 1 และวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมเวที มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การจัดประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องจำนวน 58 คน เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อม รวมทั้งใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นจำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยนำเข้า คือ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา

ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 2) กระบวนการจัดเวที ประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินงาน การประเมินผล 3) ผลผลิตที่คาดหวัง คือ การได้รับฟังความคิดเห็นเชิงนโยบายและปฏิบัติการ และผลลัพธ์ คือ ความตื่นตัวด้านการดูแลและให้บริการสุขภาพ 4) สภาพแวดล้อม พบว่าสภาพแวดล้อมภายใน มีจุดแข็งเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการและเครือข่ายการดำเนินงาน แต่มีจุดอ่อนด้านผู้เข้าร่วม ประเด็นพูดคุย การสื่อสารข้อมูล และการผลักดันข้อเสนอสู่นโยบาย ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอก มีปัจจัยเอื้อด้านนโยบาย กฎหมาย ภาครัฐ เครือข่าย ความตระหนักของประชาชน แต่มีข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง ระเบียบการเบิกจ่าย การเข้าถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนชาติพันธุ์ 5) ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมเวที พบว่าระดับดีด้านกระบวนการ การมีส่วนร่วม และประเด็นรับฟัง

คำสำคัญ: การประเมิน การมีส่วนร่วม การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ABSTRACT

This study aimed to evaluate inputs, process, products and contexts, and to analyze preference level of participants under public hearing for national health security system conducted by National Health Security Office (NHSO), Region 1. Qualitative data from document analysis, participatory observation, and 58 interviewees were analyzed for evaluating inputs, process, products and contexts. Quantitative data for analyzing level of preference were also derived by questionnaires with 450 participants. The results indicated that 1) inputs – policy and strategy for development of national health security system, and act of national health security 2006, 2) process – planning, implementation and evaluation, 3) products – outputs: the results of public hearings for policy and implementation ; outcomes: stimulating sense of health care and service 4) contexts – strengths: structural management, networking ; weaknesses: participants, issues of public hearing, communication, lifting opinions to policy ; opportunities: policy, law, networking, public awareness ; threatens: national structure, financial regulations, access to local administrative organization and ethnics 5) preference level – good level in process, participation, and issues of public hearing being.

Keywords: evaluation, participation, public hearing, national health security

บทนำ

การประเมิน (Evaluation) มีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพื่อวางแผนและการบริหารจัดการโครงการ ผลของการประเมินจะช่วยบ่งชี้ความสำเร็จและช่วยลดข้อจำกัดจากการดำเนินงาน อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจขยายผลหรือยุติโครงการ (Promjui, 2001) มีผู้เสนอแนวคิดการประเมินหลายลักษณะที่สามารถเลือกประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมดังสโคร์เวน สตัฟเฟิลบีม สเตคและแพตตัน (Junsakul, 2014) กล่าวคือ สโคร์เวนมุ่งเน้นการประเมินคุณค่าหรือความสำคัญของสิ่งที่ประเมินโดยเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วนสตัฟเฟิลบีมเสนอการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งประกอบด้วยบริบทแวดล้อม (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Outputs) ขณะที่สเตคให้ความสำคัญกับการประเมินแบบ Responsive Evaluation ด้านวัตถุประสงค์โดยเน้นการสอบถามเกี่ยวกับระเบียบวิธีการและเทคนิคการดำเนินงานผ่านกรณีศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้แพตตันยังเน้นการประเมินแบบ Utilization-Focused Evaluation ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการ ผลลัพธ์ ผลกระทบ ต้นทุน และผลประโยชน์ เป็นต้น

ในการประยุกต์ใช้ มีการเสนอวิธีการประเมินแบบมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation) ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นักเรียน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน นักวิชาการ และผู้ประเมินภายนอก ขั้นตอนการดำเนินงานประกอบไปด้วยการเตรียมความพร้อมด้านความเข้าใจและทีมประเมิน

การวางแผนการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผลและการนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาโครงการส่งเสริมสุขภาพ (Poomsanguan & Bguanboonmark, 2017) นอกจากนี้ยังมีการประเมินกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ผลการประเมินพบว่า ปัจจัยเบื้องต้นที่เหมาะสม คือ งบประมาณ กระบวนการที่เหมาะสม คือ การดำเนินงานตามแผน และผลผลิตที่กลุ่มเป้าหมายพึงพอใจต่อการเข้ารับบริการ คือ แม่และเด็ก ดังนั้นจึงควรพัฒนาความรู้และทักษะการจัดการกองทุนให้กับคณะกรรมการและจัดประชุมวางแผนงานให้ต่อเนื่อง และจัดประชาคมเพื่อทราบความต้องการของชุมชน (Yodnin, Wongnaya & Poonpan, 2010) เป็นต้น

งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้ CIPP Model ในการประเมินผลการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในเขตภาคเหนือตอนบน โดยการดำเนินงานของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เขต 1 ทั้งนี้ระบบหลักประกันสุขภาพเป็นกลไกการดูแลผู้ที่ไม่ได้รับสิทธิการรักษาใด ๆ จากรัฐให้สามารถเข้าถึงการบริการสุขภาพได้เช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลจากรัฐ และการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพอย่างสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด (Bureau of Policy and Strategy, Ministry of Public

Health,2018) ผลการประเมินการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขในการพัฒนาให้ประชาชนสุขภาพดีและมีระบบสุขภาพยั่งยืนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันด้านสังคมโดยเฉพาะมาตรฐานการให้บริการและการบริหารจัดการสุขภาพ (National Health Security Office,2015)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้ากระบวนการผลิต และสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานด้านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของ สปสช.เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของ สปสช. เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

ศึกษาในพื้นที่ดำเนินงานของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เขต 1 ใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่

ลำพูน ลำปาง เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน แพร่ พะเยา กลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สปสช. เขต 1 ผู้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้ให้บริการและผู้รับบริการ (ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ดำเนินงาน) และผู้เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น (ตัวแทนผู้ให้บริการและผู้รับบริการในพื้นที่ดำเนินงาน)

ขอบเขตเนื้อหาและระยะเวลา

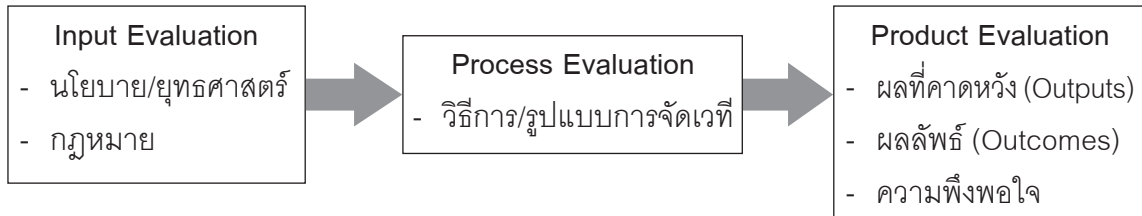
คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย และมีการประเมินผลการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นที่ดำเนินงานระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของการประเมินครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้หลักการประเมินเชิงระบบแบบ CIPP Model (Stufflebeam & Shrinkfield, 2007) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การ

ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ดังสรุปกรอบแนวคิดการประเมินในแผนภาพที่ 1

**Context Evaluation – จุดอ่อนและจุดแข็งภายใน ปัญหาอุปสรรค
และปัจจัยสนับสนุนภายนอก**

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานและภาพกิจกรรม สรุปการจัดเวที

การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการเข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของ สปสช. เขต 1 จำนวน 58 คน โดยแบ่งออก 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สปสช. เขต 1 จำนวน 3 คน เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดเวที ผลการจัดเวที จุดอ่อนและจุดแข็งภายใน ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสนับสนุนภายนอก

2. ผู้เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น จำนวน 40 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อ

กระบวนการจัดเวที และผลที่ได้รับจากการจัดเวที รับฟังความคิดเห็น

3. ผู้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจำนวน 15 คน เกี่ยวกับกระบวนการจัดเวที ผลการจัดเวที จุดอ่อนและจุดแข็งภายใน ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสนับสนุนภายนอก

การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กับผู้ให้บริการและผู้รับบริการในพื้นที่ดำเนินงาน จำนวน 34 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น จุดอ่อนและจุดแข็งภายใน ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสนับสนุนภายนอก

ข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และการจัดประชุมกลุ่มย่อยถูกนำมาถอดเทป แล้วนำไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการเอกสารและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีการกำหนดรหัส การจัดหมวดหมู่ข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล การประมวลผล การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และเรียบเรียงเป็นเนื้อหาเชิงบรรยาย (Description)

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ

มีการใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นที่เป็นผู้รับบริการและผู้ให้บริการจำนวน 450 คน โดยการสุ่มจากผู้เข้าร่วมเวทีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทั้งนี้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น การสอบถามข้อมูลทั่วไป และการสอบถามระดับความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการด้านการมีส่วนร่วม ด้านการนำเสนอประเด็นปัญหาและความคิดเห็นต่อระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ด้านการขยายเครือข่ายและภาคี และด้านการผลักดันความคิดเห็นไปสู่การแก้ไข ความพึงพอใจถูกแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 = ระดับดีที่สุด/มากที่สุด 4 = ระดับดี/มาก 3 = ระดับปานกลาง 2 = ระดับน้อย 1 = ระดับควรปรับปรุง ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) และนำเสนอผลเป็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจไว้ดังนี้ $4.21 - 5.00 =$ ดีมาก $3.41 - 4.20 =$ ดี $2.61 - 3.40 =$ พอใช้ $1.81 - 2.60 =$ ต้องปรับปรุง และต่ำกว่า $1.80 =$ ต้องปรับปรุงเร่งด่วน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยนำเข้าการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

ปัจจัยหรือเงื่อนไขการนำเข้าที่สำคัญ (Inputs) ของการดำเนินงานด้านการจัดเวทีรับฟัง

ความคิดเห็น สปสช. เขต 1 คือ ข้อกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กล่าวคือ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 มาตรา 18 วรรค 13 ระบุให้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มีอำนาจหน้าที่ในการจัดประชุมเพื่อให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นโดยทั่วไปจากผู้ให้บริการและผู้รับบริการเป็นประจำทุกปี และมาตรา 24 ยังระบุให้ สปสช. มีอำนาจในการจัดตั้งรวม หรือยุบเลิกสำนักงานสาขาในเขตพื้นที่ อีกทั้งรัฐมุ่งเน้นนโยบายการสร้างหลักประกันสุขภาพเพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงหน่วยบริการด้านสุขภาพได้อย่างทั่วถึงโดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีสิทธิหรือสวัสดิการรักษากายไต่ยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนและการสร้างความ เป็นเจ้าของร่วมกันมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2546 ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ สปสช. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2560-2564) มุ่งเน้นพันธกิจการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์จากทุกภาคส่วน และเป็นตัวแทนประชาชนในการจัดหาบริการที่มีคุณภาพให้ประชาชนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมตามความจำเป็น โดยมีเป้าประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ ประชาชนเข้าถึงบริการ การเงินการคลังมั่นคง และการดำรงธรรมาภิบาล รวมทั้งมุ่งเน้นกลยุทธ์สร้างความมั่นใจ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การสร้างความมั่นใจในการเข้าถึงบริการของกลุ่มเปราะบางและกลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึงบริการ (2) การสร้างความมั่นใจในคุณภาพมาตรฐาน

และความเพียงพอของบริการ (3) การสร้างความมั่นใจในประสิทธิภาพการบริหารกองทุน (4) การสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกลวิธีที่ 4.3 ด้านการปฏิรูปการรับฟังความคิดเห็นโดยเพิ่มความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย และ (5) การสร้างความมั่นใจในธรรมาภิบาล

นับแต่ได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี 2549 สปสช.เขต 1 มีพัฒนาการดำเนินงานที่ดีขึ้นตามลำดับจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติควบคู่ไปกับการปรับเปลี่ยนกลไกและกระบวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ เงื่อนไขทางกฎหมาย ความต้องการของพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงานสาธารณสุขถึงช่วงปี 2560-2561 มีเครือข่ายภาคประชาชนหลากหลายเข้าร่วมเป็นกลไกการดำเนินงานด้านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นกับ สปสช. เขต 1 โดยมีคณะทำงานวิชาการที่ให้คำปรึกษาด้านการจัดเวทีและกลั่นกรองข้อมูลจากเวทีรับฟังความคิดเห็นให้เป็นข้อเสนอต่อพื้นที่และนโยบายสำหรับประเด็นการพูดคุยอยู่ภายใต้กรอบข้อบังคับของคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ปี 2556 ได้แก่ ประเภท/ขอบเขตบริการสาธารณสุข มาตรฐานการบริการสาธารณสุข การบริหารจัดการสำนักงาน การบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น/พื้นที่ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การรับรู้/คุ้มครองสิทธิ และประเด็นเฉพาะอื่นที่เกิดขึ้นจากพื้นที่ ทั้งนี้มีการใช้รูปแบบการ

จัดกระบวนการเวทีที่หลากหลาย เช่น การประชุมสมัชชาพิจารณา การสื่อสาร การสร้างการรับรู้ การรับฟัง การพัฒนาศักยภาพ และการจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยมีผู้เข้าร่วม 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้ให้บริการ – สสจ. สสอ. รพ.สต. รพ.อำเภอ รพ.จังหวัด ศูนย์บริการสุขภาพ หน่วยบริการหลักประกันสุขภาพ อสม. (2) ผู้รับบริการ - ประชาชนทั่วไป กลุ่มเปราะบาง (ชาติพันธุ์ พระสงฆ์ สตรี วัยรุ่น เกษตรกร ผู้สูงอายุ) (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น – เทศบาล อบต. และ (4) ผู้มีส่วนได้เสีย - ตัวแทนภาคประชาชน นักวิชาการ นักสื่อสารหลักประกันสุขภาพ นักวิชาการ

2. กระบวนการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้รูปแบบของการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเป็นเครื่องมือหลักในการจัดเวทีแต่ละครั้ง จะมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทีมผู้จัดกระบวนการที่มาจากหลากหลายเครือข่ายอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การเตรียมการมีการดำเนินการดังนี้

1) การทำความเข้าใจกับพื้นที่ โดยการเข้าไปสำรวจข้อมูลในชุมชนเพื่อประกอบเวทีรับฟังความคิดเห็น เช่น การสำรวจข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากพระสังฆาธิการ อ.แม่ลำน้อย และจากเจ้าคณะสงฆ์จังหวัดที่วัดพระธาตุดอยกองมู การสำรวจข้อมูลสถานการณ์สุขภาพจากแกนนำใน อ.เวียงเชียงรุ้ง และ อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย

2) การกำหนดเป้าหมายการจัดเวที ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปี 2545 เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หน่วยบริการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความจำเป็นด้านบริการสาธารณสุข เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานบริการสาธารณสุขที่จำเป็นในระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ

3) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้แสดงความคิดเห็น ได้แก่ (1) ผู้ให้บริการ – ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น (ผู้สูงอายุ) และตัวแทนจากสาธารณสุขอำเภอ สาธารณสุขจังหวัด (2) ผู้รับบริการ – ประชาชนทั่วไปที่มีสิทธิการรักษาและไม่มีสิทธิการรักษา รวมไปถึงกลุ่มเปราะบางและกลุ่มที่เข้าไม่ถึงการบริการ ได้แก่ วัยรุ่น สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ชาติพันธุ์ พระสงฆ์ เกษตรกร (3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย – เครือข่ายนักสื่อสารหลักประกันสุขภาพ และ (4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น – เทศบาล อบต.

4) การออกแบบกระบวนการ เป็นการกำหนดขั้นตอนการจัดกระบวนการในแต่ละเวทีเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การชี้แจงข้อมูล การสื่อสารทำความเข้าใจ การกำหนดประเด็นการรับฟัง การแบ่งกลุ่มย่อย การอภิปราย แลกเปลี่ยน

5) การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการ

จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เช่น ผู้ประสานงานหลัก หรือเจ้าภาพ ผู้เชิญกลุ่มเป้าหมาย วิทยากร กระบวนการ ทีมวิชาการบรรยาย ผู้ชวนพูดคุย ผู้จับประเด็น ผู้จัดบันทึก ผู้สรุปข้อมูล และผู้ประสานงานด้านการบริหารจัดการทั่วไปเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าร่วมและผู้จัดเวที

2.2 การดำเนินการจัดเวที มีการใช้รูปแบบการจัดเวทีแบบผสมผสานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ กลุ่มเป้าหมาย และบรรลุมิติวัตถุประสงค์ที่กำหนด รูปแบบของการจัดเวทีสัมพันธ์กับการสร้างระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) ระดับของการให้ข้อมูล (Informing) ใช้วิธีการบรรยาย

2) ระดับของการรับฟังความคิดเห็น (Informative Provision) ใช้วิธีการจัดประชุมกลุ่มย่อย สภาקהแพ ล้อมวงสนทนา สนทนายสนทนา การสนทนาผ่านเรื่องเล่า สมัชชาสุขภาพ และการสำรวจ เป็นต้น

3) ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) ใช้วิธีการปรึกษาเสวนาประเด็นร่วม การนำเสนอและอภิปรายแลกเปลี่ยน และการจัดประชุมทั่วไป เป็นต้น

2.3 การประเมินผล เป็นการทบทวนหลังการจัดเวทีแต่ละวันและแต่ละครั้งเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น โดยการใช้เครื่องมือ การทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review/AAR) ซึ่งเป็นการทบทวนผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกระบวนการร่วมกันระหว่างผู้จัดกระบวนการเวที ว่ามีอะไรบ้างที่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง มีอะไรบ้างที่ประสบผลสำเร็จเกินความคาดหวัง มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีอะไรบ้าง

ที่ได้เรียนรู้จากการจัดกระบวนการ และมีอะไรบ้างที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และมีการใช้เครื่องมือการประเมินเสริมพลังอย่างมีส่วนร่วม (Empowerment Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังสิ้นสุดเวทีในแต่ละวัน โดยเน้นให้ผู้จัดกระบวนการเวทีได้สะท้อนสิ่งที่ได้ดำเนินการไปในแง่ของความสำเร็จ ความภาคภูมิใจ และข้อดีของการจัดกระบวนการ เพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพในครั้งต่อไป

3. ผลผลิตของการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

3.1 ผลที่คาดหวัง (Outputs) ได้แก่ การรับทราบข้อคิดเห็นตามที่กฎหมายระบุ ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับประเภทและขอบเขตการบริการสาธารณสุข มาตรฐานการบริการสาธารณสุข การบริหารจัดการสำนักงาน การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น และพื้นที่ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการรับรู้และคุ้มครองสิทธิ รวมทั้งประเด็นปัญหาเฉพาะของแต่ละพื้นที่ เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ การให้บริการให้ครอบคลุมผู้ไม่มีสิทธิในการรักษา การเจ็บป่วยเรื้อรังของผู้รับบริการที่เป็นผู้สูงอายุ สถานะทางสิทธิและการตั้งครมวก่อนวัยอันควรของกลุ่มชาติพันธุ์ การติดเชื้อเอชไอวีและอนามัยเจริญพันธุ์ของกลุ่มสตรีสารเคมีในกระแสเลือดของเกษตรกร สุขภาพกายและใจของผู้พิการ เป็นต้น

3.2 ผลลัพธ์ (Outcomes) ได้แก่

1) การจัดการกับปัญหาการให้บริการในพื้นที่ตามข้อเสนอแนะจากเวที เช่น การปรับปรุงระบบการส่งต่อฉุกเฉิน การจัดหาสมาคมดูแลผู้ป่วยติดเตียง และการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น

2) การจัดการกับปัญหาระดับเขตโดย สปสช. เขต 1 เช่น การประชาสัมพันธ์ด้านการเสริมสร้างสุขภาพและช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนการประสานงานกับ อบจ. เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ และแม่ฮ่องสอน เพื่อจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและผู้สูงอายุ

3) การสร้างความกระตือรือร้นในการเชื่อมร้อยเครือข่ายด้านสุขภาพ และเกิดการขับเคลื่อนประเด็นสุขภาพบางประเด็นโดยภาคประชาสังคม เช่น กำหนดแผนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในกลุ่มเปราะบางของนักสื่อสารหลักประกันสุขภาพ การจัดการปัญหาหมอกควันจากการเผาและการปรับพื้นที่การเกษตร การลดปัจจัยเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ

4) ด้านอื่น ๆ เช่น การเกิดการพัฒนาก่อนนำผู้จัดกระบวนการและผู้เข้าร่วมเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความตื่นตัวของประชาชนด้านสิทธิในหลักประกันสุขภาพ

4. สภาพแวดล้อม

ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เขต 1 (ดูแผนภาพที่ 2) พบว่า

สภาพแวดล้อมภายในมีจุดแข็งด้านโครงสร้างเครือข่ายภาคประชาชน คณะกรรมการวิชาการ กระบวนการดำเนินงาน และรูปแบบการจัดเวทีของ สปสช. เขต 1 ส่วนจุดอ่อนอยู่ที่ผู้เข้าร่วมกลไกการดำเนินงาน การกำหนดประเด็นพูดคุย การสื่อสาร การสร้างคนรุ่นใหม่ และการผลักดันข้อเสนอสู่นโยบาย สำหรับสภาพแวดล้อม

ภายนอกที่เป็นปัจจัยส่งเสริมการดำเนินงานนั้น ครอบคลุมนโยบาย กฎหมาย ความตระหนัก การได้รับการสนับสนุน สำหรับปัญหาอุปสรรคนั้น เป็นด้านโครงการการดำเนินงานและการบริหารจัดการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่าย ความเชื่อ ภาษา และวัฒนธรรม

สภาพแวดล้อมภายใน

จุดแข็ง

1. สปสช. เขต 1 มีโครงสร้างการบริหารจัดการ แผนปฏิบัติการ กรอบงบประมาณที่ชัดเจน
2. สปสช. เขต 1 มีเครือข่ายภาคประชาชนในระดับเขต ระดับพื้นที่ ระดับกลุ่ม และนักวิชาการ ที่มีประสบการณ์และศักยภาพการดำเนินงาน เป็นกลไกดำเนินงานร่วม
3. มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน และมีรูปแบบการจัดเวทีที่หลากหลาย
4. มีคณะกรรมการวิชาการ สปสช. เขต 1 ที่ช่วยกลั่นกรองข้อมูลเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติ

จุดอ่อน

1. ผู้เข้าร่วมเวทีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดิมทำให้ได้ความคิดเห็นที่ไม่หลากหลาย และกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มยังไม่ให้ความร่วมมือมากนัก
2. ความแตกต่างทางความคิดและเป้าหมายของกลไกการดำเนินงาน
3. การจัดเวทียังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีระยะเวลานานเกินไปในแต่ละครั้ง และประเด็นการพูดคุยกว้างเกินไป
4. ขาดคนรุ่นใหม่ที่จะสืบทอดการดำเนินงาน
5. ขาดการสื่อสารข้อมูลจากเวทีรับฟังให้กับผู้เกี่ยวข้อง
6. กระบวนการกลั่นกรองข้อมูลสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย ยังไม่เป็นที่ยอมรับของเครือข่ายภาคประชาชน

สภาพแวดล้อมภายนอก

ปัจจัยสนับสนุน

1. นโยบายและกฎหมายที่เอื้อต่อการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม
2. ความตระหนักของประชาชนต่อปัญหาสุขภาพ
3. การสนับสนุนของภาคีและเครือข่ายในพื้นที่
4. นโยบายและตัวชี้วัดด้านสุขภาพของหน่วยบริการสาธารณสุข

ปัญหาอุปสรรค

1. โครงสร้าง กรอบงบประมาณ และระเบียบการเบิกจ่ายสำหรับการบริหารจัดการ
2. ขาดการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การเข้าถึงเครือข่ายในบางพื้นที่
4. ความเชื่อ ภาษา และวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์

5. ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมเวที รับฟังความคิดเห็น

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 450 คน มีอายุโดยเฉลี่ย 42 ปี มีเชื้อชาติไทย ร้อยละ 96.00 รองลงมา คือ ไทยใหญ่ ร้อยละ 1.11 ไทยจีน ร้อยละ 0.89 ม้ง กระเหรี่ยง ร้อยละ 0.89 เมียนมา ร้อยละ 0.67 และชาติพันธุ์อื่น ร้อยละ 0.44 มีความเกี่ยวข้องกับระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในฐานะเป็นผู้รับบริการ ร้อยละ 46.44 เป็นผู้ให้บริการ ร้อยละ 38.00 คน เป็นทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ร้อยละ 3.33 คน เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร้อยละ 6.67 และเป็นผู้เกี่ยวข้องอื่น ร้อยละ 6.67 มีการเข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น 1 ครั้ง ร้อยละ 64.78 เข้าร่วม 2 ครั้ง

ร้อยละ 22.89 เข้าร่วม 3 ครั้ง ร้อยละ 7.11 เข้าร่วม 4 ครั้ง ร้อยละ 3.33 เข้าร่วม 5 ครั้ง ร้อยละ 1.78 และเข้าร่วมมากกว่า 5 ครั้ง ร้อยละ 3.11 ในภาพรวม ผลการประเมินความพึงพอใจของการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ อยู่ในระดับดีทั้งด้านกระบวนการ การมีส่วนร่วม และประเด็นการรับฟังความคิดเห็น ดังแสดงในตารางที่ 1 ส่วนที่ยังอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ กระบวนการคัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมดำเนินการและผลักดันข้อเสนอ นโยบาย และประเด็นการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการบริการสาธารณสุข การนำเสนอและประเด็นปัญหาเฉพาะที่ การรับรู้และคุ้มครองสิทธิ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจต่อการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นด้านกระบวนการมีส่วนร่วม และประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจด้านกระบวนการ			
- วิทยากรมีความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการ	4.05	0.76	ดี
- การกำหนดประเด็นในการรับฟังความคิดเห็น มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน / เท่าทันสถานการณ์	3.81	0.75	ดี
- กิจกรรมการรับฟังความคิดเห็น มีความหลากหลาย น่าสนใจ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	3.79	0.79	ดี
- ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น มีความเหมาะสม	3.71	0.81	ดี
- เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกระบวนการมีความเหมาะสม และน่าสนใจ เช่น ดนตรี, สื่อ, แผ่นผัง เป็นต้น	3.60	0.82	ดี
- การคัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเข้ารับฟังความคิดเห็น	3.40	0.77	พอใช้
รวม	3.73	0.78	ดี
ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม			
- การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นในเวที	3.68	0.80	ดี
- การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่หรือระดับนโยบาย	3.68	0.80	ดี
- การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูล/ความรู้/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากเวทีไปสู่พื้นที่/เครือข่าย/สังคม	3.63	0.76	ดี
- การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น	3.40	0.89	พอใช้
- การมีส่วนร่วมในการผลักดันข้อเสนอจากเวทีไปสู่ระดับพื้นที่/เครือข่าย/นโยบาย	3.39	0.73	พอใช้
รวม	3.56	0.80	ดี
ความพึงพอใจด้านประเด็นการรับฟังความคิดเห็น			
- ประเภทและขอบเขตบริการสาธารณสุขที่จำเป็นต่อสุขภาพ และการดำรงชีวิต	3.76	0.74	ดี
- การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่	3.66	0.82	ดี
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประกันสุขภาพ	3.59	0.80	ดี
- การบริหารจัดการสำนักงานเขต	3.56	0.80	ดี
- มาตรฐานบริการสาธารณสุข	3.40	0.77	พอใช้
- การนำเสนอประเด็นปัญหาเฉพาะพื้นที่	3.33	0.86	พอใช้
- การรับรู้และคุ้มครองสิทธิ	3.30	0.81	พอใช้
รวม	3.51	0.80	ดี

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบสำคัญจากผลการประเมินการดำเนินงานด้านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อระบบหลักประกันสุขภาพโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เขต 1 คือ ปัจจัยนำเข้าที่เกิดจากการผลักดันเชิงนโยบายและโครงสร้างซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ที่ให้สิทธิกับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการรับรู้ แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจต่อประเด็นสาธารณะภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย (Seasera, 2010) อีกทั้งมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบผ่านการเตรียมการ การดำเนินงาน และการประเมินผลจนได้ผลผลิตที่คาดหวัง คือ ความคิดเห็นเชิงนโยบายและปฏิบัติการ รวมทั้งเกิดผลลัพธ์ในแง่การสร้างความตื่นตัวในการจัดการปัญหาและพัฒนาบริการสุขภาพของรัฐแก่ประชาชน การสร้างเครือข่ายและขับเคลื่อนประเด็นสุขภาพของภาคประชาชน อย่างไรก็ตามการจัดกระบวนการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมนั้นต้องอาศัยการวางแผนและการคำนึงถึงหลัก 4 S ซึ่งประกอบด้วย Starting Early-การให้มีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น Stakeholders-การให้โอกาสผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมอย่างครอบคลุม Sincerity-การดำเนินงานอย่างจริงจังและเปิดเผย และ Suitability-การเลือกใช้เทคนิคหรือวิธีการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (Kokpon, 2009) รวมไปถึงการสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนจากการประชุมเพื่อให้เกิดเสนอทางเลือกและมีการดำเนินงานตามทางเลือกนั้น (Uphoff, 1992) ดังนั้นแม้ผลการประเมินสภาพแวดล้อมจะบ่งบอกจุดเด่นเชิง

กระบวนการและการใช้เทคนิคการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมผ่านโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของภาคีแต่ยังพบจุดอ่อนที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยดำเนินงานอย่างจริงจังและเปิดเผยเพื่อสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึงมากขึ้น

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีรับฟังและการผลักดันข้อเสนอหรือความคิดเห็นจากเวทีไปสู่ระดับพื้นที่ เครือข่าย และนโยบายยังอยู่ในระดับพอใช้ ข้อค้นพบนี้แสดงนัยยะของการบริหารระดับการมีส่วนร่วมระหว่างผู้จัดกระบวนการกับประชาชนที่เข้าร่วมในกระบวนการ ในเชิงหลักการ การให้อำนาจรัฐมักจะแปรผกผันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมที่ไต่เรียงจากน้อยไปหามาก คือ การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การสร้างความร่วมมือและการวางแผนการให้เป็นหุ้นส่วนการดำเนินงานและการให้ร่วมตัดสินใจและตรวจสอบตามลำดับ (Chompunth, 2013) ดังนั้นจึงควรกำหนดระดับการมีส่วนร่วมและสร้างกลไกการบริหารจัดการเพื่อให้ไปถึงระดับที่กำหนด เช่น การจัดตั้งกลไกกลั่นกรองและการจัดการข้อมูลเพื่อผลักดันข้อเสนอแนะจากระดับพื้นที่ไปสู่นโยบายโดยตัวแทนของประชาชน นักวิชาการ ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ซึ่งอยู่ในระดับขั้นของการให้ร่วมตัดสินใจและตรวจสอบ ขณะเดียวกัน ควรพิจารณาผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่อยู่ในระดับพอใช้

ต่อประเด็นการรับฟังความคิดเห็นด้านมาตรฐานบริการสาธารณสุข การนำเสนอประเด็นปัญหาเฉพาะพื้นที่ และการรับรู้และคุ้มครองสิทธิเพื่อปรับปรุงวิธีการหรือเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมในการพูดคุยประเด็นเหล่านี้ตามข้อบังคับของคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ปี 2556

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

1.1 ข้อเสนอต่อ สปสช. เขต 1

1) ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบหลักประกันสุขภาพให้กว้างขวางและทั่วถึงมากขึ้นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพ

2) ควรเปิดเผยข้อมูลหรือความคิดเห็นที่ได้รับจากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

ต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ร่วมผลักดันข้อคิดเห็นไปสู่การกำหนดนโยบาย

1.2 ข้อเสนอต่อหน่วยงานระดับ

นโยบาย

1) ควรปรับเปลี่ยนข้อบังคับ

ตามกฎหมายของประเด็นการรับฟังความคิดเห็นที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

2) ควรสนับสนุนการดำเนินงาน

ด้านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้ในระบบหลักประกันสุขภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรประเมินระดับการมีส่วนร่วม

ของประชาชนจากการเข้าร่วมการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น และศึกษาผลกระทบของการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

2.2 ควรศึกษารูปแบบกลไกการ

ผลักดันข้อเสนอที่ได้รับจากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นสู่การปรับเปลี่ยนเชิงนโยบายและโครงสร้างของระบบหลักประกันสุขภาพ

REFERENCES

- Bureau of Policy and Strategy, Ministry of Public Health. (2018). **National strategic plan of public health in 20 years, budget year 2018**. Retrieved February 1, 2019, from <http://bps.moph.go.th>. (in Thai)
- Chompunth, C. (2013). **Good governance and public participation in decision-making process of development project**. Journal of environmental management, 9(1): 85-106. (in Thai)
- Junsakul, S. (2014). **The historical development of evaluation and theorists' concepts**. EAU Heritage Journal Science and Technology, 8(1): 68-79.)
- Kokpon, A. (2009). **Handbook of public participation for local administrator**. Bangkok: Prapokklao Institute. (in Thai)
- National Health Security Office. (2015). **Splendid 360 angle: public hearing of national health security**. Bangkok: NHSO. (in Thai)
- Poomsanguan, K. & Bguanboonmark, B. (2017). **Health Promotion Program Evaluation Approach**. Journal of the Royal Thai Army Nurses 18(3): 26-37. (in Thai)
- Promjui, S. (2001). **Technique of project evaluation**. Nonthaburee: Sukothai Thammathirat Publication. (in Thai)
- Seasara, W. (2010). **Principle and difference between public opinion and public hearing under constitution**. Journal of Minutes Law, 7(6): 145-155. (in Thai)
- Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A.J. (2007). **Evaluation theory, models and applications**. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Uphoff, N. (1992). **Local institutions and participation for sustainable development**. Gatekeeper Series No. SA31 New York: International Institute for Environmental.
- Yodnin, J., Wongnaya, S. & Poonpan, S. (2010). **The assessment of health insurance system or local health insurance of Kamphang Pher Municipality Kamphaneng Phet Province**. Research Journal of Sak Thong, 16(2): 131-146. (in Thai)

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม
จังหวัดฉะเชิงเทรา

INTEGRATION MODEL OF GOVERNMENT AND PRIVATE SECTORS
IN TOURISM DEVELOPMENT, PHANOM SARAKHAM DISTRICT,
CHACHOENGSAO PROVINCE

กัญญากัด เลาหนิมิต^{1*} วชรินทร์ อินทพรหม² และ วณิศา ศิริวรสกุล³

Kanyapak Laohanimit^{1*} Wacharin Intaprom² and Wanida Siriworasakul³

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*, 2, 3}

Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

PhranakhonRajabhat University, Bangkok, Thailand^{1*, 2, 3}

Email: Kunyapak11@gmail.com^{1*}

Received: 2019-08-14

Revised: 2019-10-18

Accepted: 2019-11-11

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอำเภอพนมสารคาม 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม 3) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอพนมสารคาม และ 4) รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชนและตัวแทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวทั้ง 6 ตำบลในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 18 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปและการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.97 กลุ่มประชากรคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตอำเภอ

พนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 397 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอำเภอพนมสารคาม มี 2 ด้าน คือ (1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่นำมาใช้ท่องเที่ยว และ (2) ด้านสภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการ โดยมุ่งเน้นในเชิงพื้นที่ เวลา ฤดูกาล สำหรับชุมชนให้กว้างมากขึ้น 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม มี 4 ด้าน ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งหมด คือ (1) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.71$) (2) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.86$) (3) ด้านจิตสาธารณะและความ ($\bar{X} = 3.88$) และ (4) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.82$) 3) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอพนมสารคาม มี 4 ด้าน ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งหมด คือ (1) ความร่วมมือตามภาระหน้าที่ (2) ความร่วมมือจากบนลงล่าง (3) ความร่วมมือแบบผู้ให้และผู้รับ และ (4) ความร่วมมือตามความพอใจ และ 4) รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา คือการกำหนดนโยบายและบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานอย่างชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน จากการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการสร้างความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบูรณาการ ความร่วมมือ การท่องเที่ยว อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ABSTRACT

This research aimed to study 1) condition of tourism resources in Phanom Sarakham district, 2) factors affecting cooperation in Phanom Sarakham district, 3) cooperation of government and private sectors related to tourism management in Phanom Sarakham district, and 4) integration model of government and private sectors in tourism development in Phanom Sarakham district, Chachoengsao province. This research adopted quantitative and qualitative method and interview form was adopted for research instrument. There were 18 key informants who were chief executive of the SAO, village Headman, community leaders and the representative of people living in the area which possessed tourism resources from 6 sub-districts, Phanom Sarakham district Chachoengsao Province. The data was analyzed by summarizing and interpreting the study points. The questionnaire was used in quantitative

part of the research with the correlation coefficient at 0.97. The population were 397 people living in Muang-Kao sub-district, Phanom Sarakham sub-district, Koh-Kanun sub-district, Ta-Than sub-district, Nong-hean sub-district, Kao-Hin-Son sub-district, Phanom Sarakham district, Chachoengsao Province. The data was analyzed by descriptive statistics as frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research result showed that 1) condition of tourism resources in Phanom Sarakham district had 2 points as 1) Tourism resources which were the historical resources, historic sites, antiques that applied in tourism, and 2) condition of tourism resources were the eco-tourism development, conservation and restore of natural resources and environment, and managing the balance of tourist places with products and service by focusing in areas, times, seasons for community. 2) Factors affecting cooperation in Phanom Sarakham district had 4 points and they were at high level that were 1) the environment ($\bar{X} = 3.71$), 2) motivation which ($\bar{X} = 3.86$), 3) public mind and awareness ($\bar{X} = 3.88$), and 4) technology and communication ($\bar{X} = 3.82$). 3) The cooperation of government and private sectors that related to tourism management in Phanom Sarakham district had 4 points and they were at high level that were 1) corporative by duty, 2) top-down cooperation, 3) partnership cooperation and 4) cooperation based on satisfaction. And 4) integration model of government and private sectors in tourism development in Phanom Sarakham district, Chachoengsao province was defining policies and roles to support cooperation in working clearly. There was budget allocation that related to community's need and to support and develop sustainable tourist attractions. From community cooperation by awareness in role and responsibility to community, they applied technology in use to support effective tourism and to define strategies for cooperation for developing and supporting creative and sustainable tourism.

Keywords: integration, cooperation, tourism, Phanom Sarakham district, Chachoengsao province

บทนำ

การบูรณาการเป็นอีกคำหนึ่งที่ถูกใช้กันมาอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในระบบราชการที่ทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การเอกชนซึ่งคำว่าบูรณาการมีความหมายใกล้เคียงกับงานบริหารงานในลักษณะองค์รวม มีหลายบุคคลได้ให้ความหมายของคำว่าบูรณาการไว้ขอสรุปมาบางส่วน ได้แก่ สุนทรพจน์ของพล ท่านายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวว่า บูรณาการ หมายถึง การที่หน่วยงานหลายหน่วยงานมาร่วมกันคิด และร่วมทำงานด้วยกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Shinawatra,2002) เอกสารการวิจัยของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวถึงการวิจัยบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยงความรู้ การแสวงหาความรู้ การศึกษาค้นคว้ากับการใช้ทรัพยากรอันมีจำกัดเพื่อก่อให้เกิดพลังสูงสุดในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (Samudavanija,2001) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า บูรณาการรวมหน่วย แปลว่า การนำหน่วยที่แยก ๆ กันมารวมเข้ากันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และคู่มือคำอธิบายและแนวทางการปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (สำนัก ก.พ.ร., 2546) ได้กล่าวถึง การบริหารราชการแบบบูรณาการ หมายถึง การร่วมมือกัน ในระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือมีเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ภารกิจที่สำคัญของรัฐในแต่ละด้านเกิดผลสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวมและมีความ

ประหยัดโดยใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งสามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพจากการร่วมมือปฏิบัติงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จและการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชนในพื้นที่ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนในพื้นที่ร่วมมือกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศต่อไป นอกจากนี้จะร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมทรัพยากรการท่องเที่ยวกระจายสู่ชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรามีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์และหลากหลาย เป็นต้น จังหวัดฉะเชิงเทราหรือแปดริ้ว เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางซึ่งมีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถในสมัยกรุงศรีอยุธยา ประชาชนส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำบางปะกงและตามลำคลองต่าง ๆ จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 82 กิโลเมตร มีพื้นที่ 5,351 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบางคล้า อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางปะกง อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนมชัยเขต อำเภอแปลงยาว อำเภอราชสาส์น อำเภอท่าตะเกียบ

และกิ่งอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ประชากรมีทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ลักษณะสังคมเป็นพหุวัฒนธรรม ทำให้มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกันภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงได้

อำเภอพนมสารคาม เป็นอำเภอที่เก่าแก่อำเภอหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 8 ตำบล ได้แก่ เกาะขนุน บ้านซ้อง พนมสารคาม เมืองเก่า หนองยาว ท่าถ่าน หนองแวน เขาหินซ้อน มีพื้นที่ประมาณ 550 ตารางกิโลเมตร ประชากร 81,097 คน ตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอบ้านสร้างและอำเภอศรีมโหสถ ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอศรีมหาโพธิ์และอำเภอสนามชัยเขต ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสนามชัยเขตและอำเภอแปลงยาว ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอราชสาส์น ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสลับกับที่ราบสูงภูเขา มีภูเขาสำคัญคือเขาดงยาง คลองสายเดียวที่ไหลผ่านอำเภอคือ คลองท่าลาด อำเภอพนมสารคามมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ซึ่งอยู่ในตำบลเขาหินซ้อน

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้มีโอกาสลงพื้นที่อำเภอพนมสารคามสำรวจข้อมูลต่าง ๆ จากผู้นำและตัวแทนชุมชนแต่ละชุมชนที่เทศบาลตำบลพนมสารคาม พบว่าอำเภอพนมสารคามเป็นอำเภอที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมาก ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์โบราณคดี โบราณสถาน โบราณวัตถุ และทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี การเดินทางสะดวก เพียงแต่ยังไม่ได้รับความนิยมหรือเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เนื่องจากขาดการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนอย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัยครั้งนี้ขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการพัฒนาและส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. เพื่อศึกษาความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

4. เพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่ออำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา 3. ทำให้ทราบถึงความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

4. ได้รู้รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้กำหนดเนื้อหา ได้แก่ (1) ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

ที่ของอำเภอพนมสารคาม ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณคดีโบราณวัตถุโบราณสถาน และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม อำเภอพนมสารคาม ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านจิตใจ ด้านจิตสาธารณะและความตระหนัก และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (3) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอพนมสารคาม ได้แก่ รูปแบบความร่วมมือที่มีการบูรณาการ รูปแบบความร่วมมือที่มีการบูรณาการบางส่วน รูปแบบความร่วมมือที่มีการเชื่อมโยงบางกิจกรรม รูปแบบความร่วมมือที่เกิดขึ้นตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป รูปแบบความร่วมมือที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาหนึ่ง รูปแบบความร่วมมือที่จะพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรเดิม รูปแบบความร่วมมือที่มีการเชื่อมโยงบางกิจกรรมและการจัดการ รูปแบบความร่วมมือแบบกลุ่มตามความถนัด (1) รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการและการส่งเสริมทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจากตำราเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามหัวข้อของงานวิจัย

2.2 ขอบเขตพื้นที่การวิจัยในครั้งนี้
เลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่ 1) ตำบลเมืองเก่า
2) ตำบล พนมสารคาม 3) ตำบลเกาะขนุน
4) ตำบลท่าถ่าน 5) ตำบลหนองแห่น และ
6) ตำบลเขาหินซ้อน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากร
การท่องเที่ยว ในอำเภอนมสารคาม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา

2.3 ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัย
อยู่ในพื้นที่ที่มีทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยว
ทั้ง 6 ตำบลในอำเภอนมสารคาม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน

2.4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นายก
องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำ
ชุมชนและตัวแทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่
ที่มีทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวทั้ง 6 ตำบล

ในอำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
จำนวน 18 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

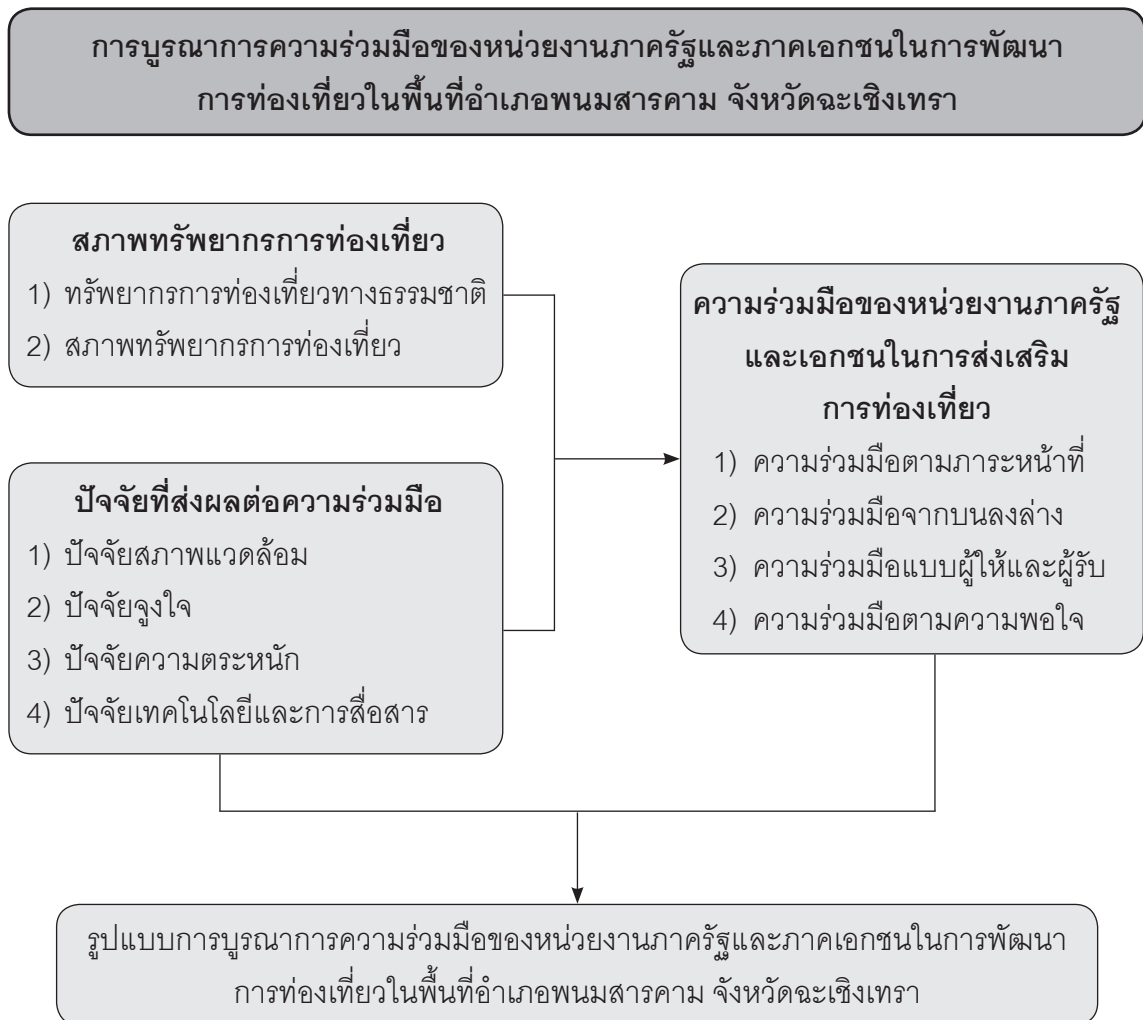
ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 12 เดือน
เดือนพฤศจิกายน 2560 ถึงเดือนสิงหาคม
พฤศจิกายน 2561

สมมติฐาน

1. สภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความ
สัมพันธ์กับความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ
และภาคเอกชน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือมีความ
สัมพันธ์กับความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ
และภาคเอกชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยด้านต่างๆ ในแต่ละประเด็นดังนี้

แหล่งข้อมูล

พื้นที่ศึกษาและประชากรในเขตตำบลเมืองเก่า ตำบลพนมสารคาม ตำบลเกาะขนุน ตำบลท่าถ่าน ตำบลหนองแหนด ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 49,090 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้สูตรในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro

Yamane, 1973) ได้กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 6 ตำบล จำนวน 397 คนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันหรือตัวแทนกำนันในพื้นที่ ตำบลละ 1 ท่าน ได้แก่ ตำบลเมืองเก่า ตำบลพนมสารคาม ตำบลเกาะขนุน ตำบลท่าถ่าน ตำบลหนองแห่น ตำบลเขาหินซ้อน อำเภพนมสารคาม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถามแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว (4) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว และ (5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันหรือตัวแทนกำนันในพื้นที่ ตำบลละ 1 ท่าน ได้แก่ ตำบลเมืองเก่า ตำบลพนมสารคาม ตำบลเกาะขนุน ตำบลท่าถ่าน ตำบลหนองแห่น ตำบลเขาหินซ้อน อำเภพนมสารคาม รูปแบบการสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้างปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยการนำแบบทดสอบมาดำเนินการหาความเที่ยงตรง โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณา แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีของ Cronbach โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาของครอนบัก ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา กำหนดให้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟาจำนวนมากกว่าหรือเท่ากับ 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า ตำบลพนมสารคาม ตำบลเกาะขนุน ตำบลท่าถ่าน ตำบลหนองแห่น ตำบลเขาหินซ้อน อำเภพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์น่าเชื่อถือ มีการจัดบันทึกข้อมูลถ่ายภาพ และจัดบันทึกเสียง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมสรุปและตรวจสอบสาระสำคัญของเนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษา และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงอนุมาน และทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปร โดยใช้สถิติ Pearson Correlation และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยวิธีการแบบสามเส้า (Triangulation)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย**สรุปผลการวิจัย**

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว อำเภอ
พนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

โบราณวัตถุที่นำมาใช้ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา พบว่า ทรัพยากรทาง
ธรรมชาติที่นำมาใช้ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.50$) และทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรมที่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว อำเภอ
พนมสารคาม ในภาพรวม

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ประเมิน	ลำดับ
1. ทรัพยากรทางธรรมชาติที่นำมาใช้ท่องเที่ยว	3.50	1.14	มาก	2
2. ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่นำมาใช้ท่องเที่ยว	3.69	1.15	มาก	1 3
3. ทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรมที่นำมาใช้ท่องเที่ยว	3.48	1.25	มาก	
รวม	3.56	1.18	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ
ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอำเภอพนมสารคาม
ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จำนวน 398 คน
โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย
พบว่า ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน

นำมาใช้ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$)
ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ
ในการจัดการการท่องเที่ยว ในอำเภอ
พนมสารคาม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ในอำเภอพนมสารคาม ในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ	$\bar{X}$	S.D.	ประเมิน	ลำดับ
1. ด้านสภาพแวดล้อม	3.71	1.04	มาก	4
2. ด้านจิตใจ	3.86	1.00	มาก	2
3. ด้านจิตสาธารณะและความตระหนัก	3.88	0.98	มาก	1
4. ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร	3.82	1.02	มาก	3
รวม	3.82	1.01	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในอำเภอพนมสารคาม จำนวน 398 คน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านจิตสาธารณะและความตระหนัก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$)

รองลงมา พบว่า ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับ

3. ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ในภาพรวม

ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ประเมิน	ลำดับ
1. ด้านความร่วมมือตามภาระหน้าที่	3.50	1.08	มาก	4
2. ด้านความร่วมมือจากบนลงล่าง	3.70	1.04	มาก	3
3. ด้านความร่วมมือแบบผู้ให้และผู้รับ	4.14	.791	มาก	1
4. ด้านความร่วมมือตามความพอใจ	3.98	.894	มาก	2
รวม	3.83	.951	มาก	

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 398 คน โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความร่วมมือแบบผู้ให้และผู้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา พบว่าด้านความร่วมมือตามความพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) และด้านความร่วมมือตามภาระหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับ (1) การลงนามความร่วมมือกันด้านการจัดการการท่องเที่ยว (2) การร่วมมือในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (3) ภาครัฐและเอกชนที่มีความต้องการเหมือนกัน ร่วมมือกันเพื่อผลักดันการจัดการการท่องเที่ยวให้สำเร็จ (4) การตั้งหน่วยงานย่อยของภาครัฐและเอกชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล (5) การทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และ (6) มีการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อเป็นศูนย์รวมขององค์กรย่อย ๆ ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 2) ด้านการจูงใจ พบว่า ด้านการจูงใจมีความสัมพันธ์กับ (1) การลงนามความร่วมมือกัน ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (2) การร่วมมือในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (3) การส่งเสริมด้านการจัดการการท่องเที่ยว (4) การจัดตั้งองค์กรใหม่

หรือจัดตั้งคณะกรรมการ การขึ้นมาเพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว (5) ภาครัฐและเอกชนที่มีความต้องการเหมือนกัน ร่วมมือกันเพื่อผลักดันการจัดการการท่องเที่ยวให้สำเร็จ (6) การตั้งหน่วยงานย่อยของภาครัฐและเอกชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล (7) การทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และ (8) มีการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อเป็นศูนย์รวมขององค์กรย่อย ๆ ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 3) ด้านจิตสาธารณะและความตระหนัก พบว่า ด้านจิตสาธารณะและความตระหนักมีความสัมพันธ์กับ (1) การลงนามความร่วมมือกัน ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (2) การร่วมมือในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (3) การตั้งหน่วยงานย่อยของภาครัฐและเอกชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล (4) การทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และ (5) มีการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อเป็นศูนย์รวมขององค์กรย่อย ๆ ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 4) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร พบว่า ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับ (1) การลงนามความร่วมมือกัน ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (2) การร่วมมือในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (3) การส่งเสริมด้านการจัดการการท่องเที่ยว (4) การจัดตั้งองค์กรใหม่หรือจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว (5) ภาครัฐและเอกชนที่มีความต้องการเหมือนกัน ร่วมมือกันเพื่อ

ผลักดันการจัดการการท่องเที่ยวให้สำเร็จ (6) การตั้งหน่วยงานย่อยของภาครัฐและเอกชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล (7) การทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และ (8) มีการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อเป็นศูนย์รวมขององค์กรย่อย ๆ ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. รูปแบบและแนวทางการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เหมาะสมประกอบด้วย 3 บทบาท คือ 1) การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) พัฒนาคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว สินค้า และการบริหารด้านต่าง ๆ ทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐานและยั่งยืน (2) สร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ โดยมุ่งเน้นในเชิงพื้นที่เวลา ฤดูกาล และรูปแบบการท่องเที่ยว และ (3) ส่งเสริมการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและกระตุ้นค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 2) การพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ (1) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว (2) พัฒนาระบบความปลอดภัยและสุขอนามัยในการท่องเที่ยว (3) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว และ (4) ส่งเสริมความร่วมมือกับทุกภาคส่วนและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว และ 3) การพัฒนาคุณภาพการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ได้แก่ (1) ส่งเสริมการกำกับดูแล การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ปรับปรุงกฎหมายข้อบังคับและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (3) สนับสนุน

การลงทุนจากภาคเอกชน และจัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว และ (4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารด้านการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ สภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่น เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม และมีคุณค่าทางจิตใจต่อคนรุ่นหลัง โดยแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละสถานที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของแต่ละท้องถิ่นและยุคสมัย เป็นภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญแก่นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Khon Sila, 2012) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมีความงามตามธรรมชาติมีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุและศาสนสถาน

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและถ่ายทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากวัตถุประสงค์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ (1) ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ประชาชนประกอบอาชีพ เกษตรกร รับจ้าง พนักงานบริษัทค้าขาย ก่อสร้าง เป็นต้น ปัจจุบันประชาชนบางกลุ่มใช้เวลาว่างในการเพิ่มรายได้ โดยการเข้าร่วมโครงการต่างที่ทางภาครัฐจัดขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้และความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chummanee,2001) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการเมือง สังคม และเศรษฐกิจดังนี้ รายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น เกิดการจ้างงานสร้างอาชีพที่มั่นคง (2) ด้านแรงจูงใจ พบว่า ค่าตอบแทนแรงงานที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีผลต่อความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนและประชาชนน้อยมาก เช่น มีประชาชนให้ความสนใจ อาชีพรับจ้างบริการนำเที่ยว แต่สถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (keowtrakul,2001) ได้กล่าวว่า เป็นความต้องการที่จะปฏิบัติเพื่อให้ได้รับสิ่งตอบแทนหรือรางวัล แรงจูงใจเหล่านี้ เช่น

แรงเสริมชนิดต่าง ๆ เป็นสิ่งของเป็นตัวเงิน (3) ด้านจิตสาธารณะและความตระหนัก พบว่า การมีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวมต่อสังคมและชุมชน มีผลต่อความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว ทำให้เกิดความร่วมมือกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว สนับสนุนให้คนในชุมชนมีจิตสาธารณะและตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phongniranon, 2016) กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีพันธกิจในการกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักและมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีลักษณะในการช่วยสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และ (4) ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ พบว่า การให้ข้อมูลข่าวสารที่ดีส่งผลให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เนื่องจากการกระจายข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ การติดต่อประสานงานความร่วมมือ ระบบเครือข่ายสังคม การกระจายข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสาร มีระบบตอบสนองอย่างรวดเร็ว มีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจัดขึ้น เป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Seritsri,2015) จัดเตรียมข้อมูลหรือคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม ผู้รับผิดชอบ

การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของสถานที่นั้น ๆ ให้พร้อมและเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือน เพื่อความสะดวกในการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน หรืออาจจะทำให้อยู่ในรูปของสื่ออื่น ๆ เช่น แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว หรือวีดีโอแนะนำ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารข้อมูลให้เกิดประสิทธิภาพ

จากวัตถุประสงค์จากการวิเคราะห์ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้ 1) ความร่วมมือตามภาระหน้าที่ จากความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีการลงนามความร่วมมือกันเพื่อที่ทำหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมและให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีการจัดตั้งองค์กรใหม่และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน 2) ความร่วมมือจากบนลงล่าง จากความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของชุมชนในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการเสนอเพื่อขอของบประมาณ

เป็นประจำเพื่อนำมาพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน 3) ความร่วมมือแบบผู้ให้ได้รับ จากความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า มีการร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมด้านการจัดการการท่องเที่ยว เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบลส่งเสริมการทำถนนและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และ 4) ความร่วมมือตามความพอใจ จากความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า มีแผนงานที่สามารถสร้างประโยชน์และขยายโอกาสที่ดีให้กับชุมชนได้อย่างพึงพอใจ มีการสนับสนุนการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวก ปลอดภัย รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Ammanuael Bairaman, 2009) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการบนฐานแห่งขอบเขตภาระหน้าที่ (Jurisdiction-Based) เป็นรูปแบบที่น่าพึงปรารถนามากที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้องค์การต่าง ๆ ได้เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันแล้ว องค์กรเหล่านั้นยังมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อสรรสร้างโอกาส รวมทั้งการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านให้กับกลุ่มด้วย ขณะที่การสร้างความร่วมมือแบบการละเว้น กลับมีลักษณะตรงกันข้าม

กล่าวคือ องค์การไม่มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการความร่วมมือใด ๆ เลย กิจกรรมความร่วมมืออยู่ในระดับที่ต่ำและเป็นฝ่ายตั้งรับ สำหรับความร่วมมือแบบตามความพอใจ เป็นรูปแบบที่พยายามที่จะสร้างความร่วมมือกับองค์การอื่น ๆ ภายนอกค่อนข้างต่ำ แต่ทว่าเมื่อจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือ องค์การนั้นต้องแน่ใจว่ากิจกรรมที่จะเกิดขึ้นสามารถสร้างผลประโยชน์ตลอดจนขยายโอกาสที่ดีให้กับตนเองได้ในระดับที่น่าพอใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเกิดการพัฒนาต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม

2. ควรมีการวางแผนในการบริหารงานความร่วมมือของระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทรัพยากร สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยมีการ

กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน

3. ควรมีแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และยังช่วยให้คณะผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้างต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการร่วมมือด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่อื่นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขหรือเพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการเก็บข้อมูลเชิงลึกเพิ่มมากขึ้น นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ให้ประชาชนในท้องถิ่นและประเทศมากขึ้นอีกด้วย

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อความร่วมมือด้านการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

REFERENCES

- Ammanuael Bairaman, P. (2009). **Cooperation in the fight against slave labor on fishing boats**. Term term Master of Public Administration. Thammasat University.
- Chummanee, N. (2001). **Tourism and Tourism Industry Management**. Bangkok: OS Printing House
- Khon Sila, S. (2012). **Impact of tourism development Case study of Sam Phan Bok, Lao Ngam Subdistrict, Pho Sai District Ubon Ratchathani**. Master of Business Administration term paper. Khonkaen University.
- Keowtrakul, S. (2001). **Educational psychology**. Bangkok: The publisher of Chulalongkorn University.
- Phongniranon, S. (2016). **Guidelines for the development of tourism management potential Wang Nam Khiao District Nakhon Ratchasima**. Tourism and Hotel Management Master of Arts. Mahasarakrm university.
- Samudavanija, C . (2001). **Culture is capital**. Bangkok: P. Press.
- Shinawatra, T. (2002). **Integrated provincial administrative policy for development**. Journal of Rajamangala University. 2, 4 January 2002.
- Seritsri, S. (2015). **Education for Sustainable Tourism Management, Khlong Khon Community Samut Songkhram Province**. Master of Arts Thesis. Bangkok University.

การพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์ และแผนการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน

THE DEVELOPMENT LEARNING MODULE FOR SUSTAINABLE STRATEGY AND SUSTAINABILITY CITY PLANNING

จันทนา อุดม^{1*} หะริน ศักดิ์ชัย² และ รุ่งจรัส หุตะเจริญ³

Chanthana Udom^{1*}, Harin Sachdev² and Rungjarat Hutacharoen³

นักศึกษาหลักสูตร วท.ม.การจัดการเมืองน่าอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล^{1*}

อาจารย์ประจำคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล^{2,3}

Master Student, Master of Science Program in Livable City Management and Environmental Sustainability,

Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University^{1*}

Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University^{2,3}

Email: chanpnru@gmail.com^{1*}

Received: 2019-08-02

Revised: 2019-10-29

Accepted: 2019-10-30

บทคัดย่อ

การศึกษานี้นำเสนอ “ตัวแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการ” ด้วยกระบวนการบูรณาการศาสตร์ เพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์ความยั่งยืน และแนวทางการยกระดับทักษะและศักยภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการวิธีการศึกษาได้บูรณาการปรัชญา แนวคิดทางทฤษฎี และการบริหารจัดการเชิงประจักษ์ขององค์กร โดยตัวแบบที่นำเสนอดังกล่าวเพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พัฒนาระบบวิธีคิด และการมองภาพอนาคตอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการพัฒนาสู่ขีดความรู้และแนวทางปฏิบัติขององค์กร ทั้งนี้ตัวแบบประกอบด้วยห้าองค์ประกอบย่อยที่เชื่อมโยงชุดกระบวนการวิธีและเครื่องมือในการศึกษา เพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ สำนวณทางเลื้อยยุทธศาสตร์และแผนดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนสู่สังคมคาร์บอนต่ำ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนา

ความคิดและกรอบการดำเนินงานองค์กรกิจกรรมที่จำเป็นต่อการตอบสนองการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทสากลและท้องถิ่น ตลอดจนทางเลือกรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังคมคาร์บอนต่ำ ตัวแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการ

ABSTRACT

This study proposed a systematic of integrative sciences – so called, Blue Print of Innovative Management Model for enhancing skill and capability of the local government required in formulation sustainable strategies. Grounded on the philosophy, theoretical and practical approaches, the proposed model concept is designed on multiple set of knowledge and practical approaches that local government are required of foresight thinking and seeing systemically. The model contains five modules, which separated set of independent units of methodological and methods applied, are integrated to analyze, identify and explore a specific and alternative long-range strategy options and action plans of local government on moving towards low-carbon society (LCS). Results provided an idea driven guideline and a practical framework that local governments should operate with regards to the promising global and local sustainable responses and choice of their effective regimes.

Keywords: innovative model management, local government, low-carbon society

บทนำ

แนวคิดการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาตั้งแต่ระดับโลกจนถึงระดับชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 – 2535 เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเริ่มเกิดจากความพยายามที่จะแก้ปัญหาจากวิกฤตการณ์ของปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยผ่านความร่วมมือของคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนามาร่วมประชุมกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขในระดับนานาชาติและช่วงปีพ.ศ. 2530 ได้มีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์

สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ชื่อว่า บรันด์ทแลนด์ (The Brundtland report) ออกเผยแพร่ต่อสาธารณะ ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดที่ผสมผสานของสามเสาหลัก ประกอบด้วย การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมทางสังคม และการป้องกันสิ่งแวดล้อม เป็นความคิดที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม และยากแก่การนำไปสู่การปฏิบัติ ประกอบกับที่ผ่านมาพบว่าทุกประเทศต่างก็มุ่งที่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ในการ

สร้างเศรษฐกิจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ลดน้อยลง เกิดปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม อันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนตามมา

สำหรับประเทศไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับสากลเข้ามามีอิทธิพลตลอดจนได้มีความพยายามที่จะรับแนวคิดและหลักการมาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาเมืองให้มีความยั่งยืน เพื่อที่จะเปลี่ยนให้ทันไปตามกระแสโลก แต่อย่างไรก็ตามการรับแนวคิดและความพยายามในการปรับเปลี่ยนดังกล่าว อาจส่งผลทั้งผลดี และผลเสียกล่าวคือ ประเทศไทยยังไม่สามารถรักษาสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กันได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดช่องว่างของการพัฒนาทั้งบริบทสากลและระดับประเทศ ที่ยังไม่เกิดความสมดุลของสามเสาหลัก ทำให้ขาดความเชื่อมต่อระหว่าง การดำเนินงาน ขณะเดียวกันที่ผ่านมาแม้ว่าหน่วยงานภาครัฐพยายามที่จะวางแผนการพัฒนาเมืองให้มีความยั่งยืน แต่หน่วยงานภาครัฐเองยังไม่ตกตะกอนทางความคิด เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานใดที่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดทิศทางการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อตอบรับกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทำให้การดำเนินการในด้านการปฏิบัติยังไม่เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนทั้งในแนวทางหรือนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Wijitbusaba Ann Marome, 2017)

ในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นศูนย์รวม และการเปลี่ยนแปลงของสังคมเปรียบเสมือนหม้อเบ้าหลอมรวมของวัฒนธรรม

วิถีชีวิตที่มีความเชื่อมโยง และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การเดินทาง การใช้พลังงาน การบริโภค การศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่สืบเนื่องจากการดำเนินชีวิตของคน (Schneidewind, 2014) อย่างไรก็ตามท้องถิ่นเองก็เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย และวิถีทางการปฏิบัติในการจัดทำแผนการลดก๊าซเรือนกระจก (UN-habitat, 2016) เนื่องจากรัฐบาลท้องถิ่นมีความสามารถศักยภาพในการกำหนดวิสัยทัศน์บนพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และบนความรู้ของตัวของท้องถิ่นเองด้วย ภายใต้ภูมิสังคมและวัฒนธรรม หากท้องถิ่นเองมีนวัตกรรม เทคโนโลยี องค์ความรู้ที่เพียงพอ มีความเข้าใจในบริบทของตนเอง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ก็จะเป็นการส่งผ่านความยั่งยืนให้กับประเทศ และโลก (McCormick et al, 2013) ถึงกระนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเกิดความกังวล สับสน และปรับตัวไม่ทันกับสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับในช่วงเวลาที่ผ่านมาการพัฒนาเมืองเป็นไปอย่างเข้มข้น เกิดการขยายตัวของเมือง และมีตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นอยู่ตลอดเวลาในอัตราวันต่อวัน จึงเป็นข้อจำกัดที่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจว่าการพัฒนายุทธศาสตร์และแผนการจัดการเมืองที่ยั่งยืนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร (Cash et al, 2006) ประกอบกับที่ผ่านมาการดำเนินการโดยส่วนใหญ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำภายใต้สถานการณ์เฉพาะหน้า และเน้นผลระยะสั้น กล่าวคือ มีโครงการอะไรมาก็ทำ นอกจากนี้ผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมไม่ได้

ถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อการสร้างแผนปฏิบัติการและการร่วมดำเนินการตามแผน จึงส่งผลให้แผนดังกล่าวขาดมุมมองที่หลากหลาย ดังนั้นการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงได้นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเรียนรู้แบบเครือข่าย สร้างฐานสร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ นวัตกรรมทางด้านความคิดของสังคมระดับท้องถิ่น เพื่อส่งผ่านไปสู่สังคมโลกให้ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ กุญแจสำคัญในการนำร่องการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามรัฐบาลกลางเป็นจุดคานงัดของการเปลี่ยนแปลงให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็จำเป็นต้องมีการปรับตัวเองให้สอดคล้องกับบริบทของตัวเอง จังหวัด ประเทศ และบริบทโลก ตลอดจนความเป็นพลวัตที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันและการตีความความยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวางแผนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการออกแบบ เพื่อสร้างกระบวนการบูรณาการศาสตร์เพื่อการส่งผ่านความรู้ เป็นการนำความรู้จากหลายศาสตร์มาสร้างความรู้ชุดใหม่ (Schapke et al., 2015) การออกแบบแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมือง ไม่ใช่พูดถึงเมืองเพียงอย่างเดียว แต่พูดถึงการเรียนรู้ว่าจะพัฒนาความยั่งยืนบนพื้นฐานของรากเหง้าของปัญหา การค้นหากระบวนการที่มีประสิทธิภาพเพื่อร่วมกัน (Borner, 2014) กำหนดประเด็นความยั่งยืนจากภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมือง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาผู้วิจัย พบว่า การศึกษาวิจัยด้วย

กระบวนการจัดระบบการเรียนรู้ และการวิจัยเชิงพื้นที่ยังไม่มีรูปแบบที่สมบูรณ์ มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความสอดคล้องกับการปรับตัวของวิธีการและขั้นตอน บริบทของพื้นที่ รวมถึงบุคคลที่มีบทบาทในการนำ หรือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน ผลักดัน หรือสนับสนุนให้การดำเนินงานบนพื้นฐานการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือไปสู่การบรรลุเป้าหมาย อีกทั้งต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นต้องสร้างชุดความรู้บนพื้นฐานความเข้าใจรูปแบบของความเป็นพลวัตสูง และมีความท้าทายอีกทั้งสามารถส่งต่อให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีบริบทพื้นที่ที่ต่างกันสามารถนำไปปฏิบัติได้ภายใต้ข้อจำกัด และความท้าทายในการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม จึงเป็นที่มาที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาด้วยการพัฒนาตัวแบบทางความคิดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน (Transformational Sustainability) และห้องปฏิบัติการชุมชนแห่งโลกเสมือนจริง (Real-world Laboratories) เพื่อที่จะไปสำรวจ ค้นหา และประยุกต์ใช้ โดยหมุดที่ปักไว้คือ การพัฒนายุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนกับการวางแผนความยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถตอบปัญหาให้กับท้องถิ่น ประเทศ และบริบทสากลได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวแบบการเรียนรู้ในการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนและแผนการจัดการเมือง

อย่างยั่งยืนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อประเมินคุณภาพของตัวแบบการเรียนรู้และเงื่อนไขการนำไปใช้เพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนและแผนการจัดการเมืองที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

ชุดความรู้และความรู้และแนวทางปฏิบัติให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ สำนวณทางเลือกยุทธศาสตร์และแผนแผนการจัดการเมืองที่ยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาจากกรณีศึกษาเชิงลึก ดังนั้นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นเมืองต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนในภูมิภาคอาเซียน ทั้งในระดับประเทศและระดับสากลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติและเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากลักษณะ 1) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการกำหนดนโยบาย แผน มาตรการ และการดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน 2) มีคณะทำงาน และผู้รับผิดชอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง และการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่เป็นรูปธรรม และมีผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ 3) มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพ แผนงาน และกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร ผู้นำชุมชน และชุมชนได้มีทักษะความคิดริเริ่ม และจิตสำนึกในการจัดการ

สิ่งแวดล้อมเมืองอย่างต่อเนื่อง 4) เป็นเมืองที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนให้ความร่วมมือ สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเมืองทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างตามขอบเขตการศึกษาวิจัย

จากการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 3 แห่งมีความโดดเด่นในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง คือ 1) เทศบาลเมืองกระบี่ 2) เทศบาลตำบลเรณูนคร 3) เทศบาลตำบลหนองเต็ง ประกอบกับทั้ง 3 เมืองที่ผู้วิจัยคัดเลือกนั้นมีบริบทของเมืองที่มีความแตกต่างกัน เช่น เทศบาลเมืองกระบี่บริบทของเมืองจะเป็นเมืองขนาดใหญ่มีจุดเด่นทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองและมีความเป็นนานาชาติ ส่วนเทศบาลตำบลเรณูนครบริบทของการจัดการสิ่งแวดล้อมจะขับเคลื่อนด้วยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกลไกในการจัดการ และเทศบาลตำบลหนองเต็งนั้นมีบริบทในการพัฒนาเมืองด้วยการผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นตัวขับเคลื่อน ตัวอย่างเช่น การสร้างพลังงานทางเลือกจากพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ การผลิตเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น

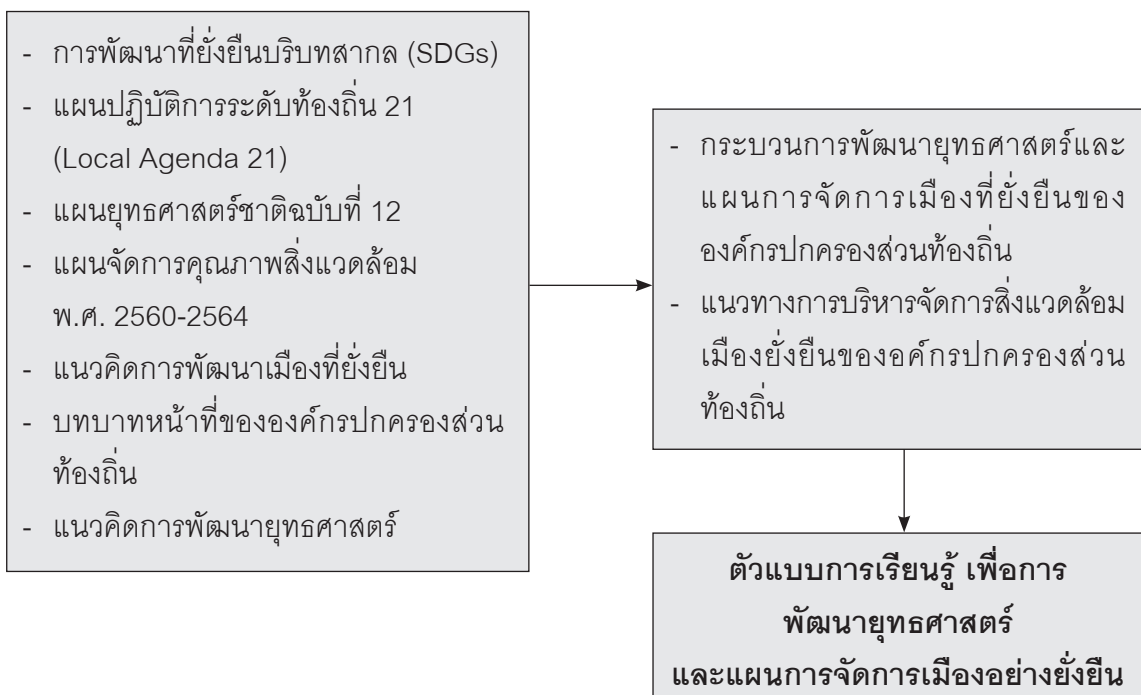
การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วม 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวนทั้งสิ้น 45 คน (ตัวแทนจากเมืองละ 15 คน) ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ที่มี

ความโดดเด่นในการนำหรือเป็นกลไกหลักสำคัญ (Key Actor) ในการขับเคลื่อน ผลักดัน หรือ สนับสนุนให้การดำเนินงานด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมเมืองสู่การบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหาร บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นบุคคลหลักในการทำงานในโครงการ การพัฒนาเมือง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น ภาคส่วนธุรกิจของพื้นที่ ส่วนราชการในพื้นที่ สถานศึกษา สื่อมวลชน และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัด 2) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการสัมภาษณ์ทั้งระดับบุคคลและกลุ่ม จำนวน ทั้งสิ้น 11 คน ซึ่งได้รับการแนะนำจากพื้นที่ ประกอบด้วย 1) นายกเทศมนตรี, รองนายก เทศมนตรี หรือปลัดเทศบาล จำนวน 1 คน 2) บุคลากรที่มีส่วนสำคัญกับการดำเนินโครงการ

การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองยั่งยืน จำนวน 5 คน และ 3) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในพื้นที่ที่มีบทบาท สำคัญในการร่วมทำงานด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมเมืองโดยการได้รับคำแนะนำเพื่อให้ เข้ามาร่วมในกระบวนการ จำนวน 5 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาแนวคิดและ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งบริบทสากล บริบทชาติและบริบทท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองยั่งยืน และ กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการได้มา ซึ่งตัวแบบการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์ และแผนการจัดการเมืองอย่างยั่งยืนซึ่งสามารถ เขียนเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร บทความทางวิชาการ วารสารงานวิจัย ข้อมูล และฐานข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่พื้นที่ได้ดำเนินการจัดทำไว้ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจากการเข้าร่วมประชุม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองยั่งยืน

2. การสัมภาษณ์และพูดคุยแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามไว้อย่างกว้างๆ

3. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory workshop) และการพัฒนาศักยภาพตัวแทนผู้นำท้องถิ่น ให้มีความสามารถในการกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองน่าอยู่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำชุมชน ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง และการใช้กระบวนการจัดการความรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยกรอบคำถามในการประชุมเสวนาความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับตัวแบบที่ผู้วิจัยนำเสนอ ว่ามีความเหมาะสมและมีขั้นตอนที่พอเพียงหรือไม่กับการนำไปปฏิบัติจริงของพื้นที่ และมีข้อจำกัด ในการนำไปใช้อย่างไร ตัวแบบนี้ควรมีการปรับเปลี่ยน หรือเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้างที่ให้ตัวแบบมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปให้องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นอื่นใช้เป็นแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์และแผนการจัดการเมืองที่ยั่งยืนได้ในอนาคต แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตเครื่องบันทึกเสียง การบันทึกภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นที่ได้รวบรวมมาจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ กรอบแนวคิดการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน และแนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน และศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ความสำเร็จ ปัญหา และข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการที่ผ่านมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้มาทำการเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีและนำมาจัดกลุ่มความหมาย หาแบบแผนวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของแบบแผนแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปของการพรรณนา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ตัวแบบการเรียนรู้ในการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนและแผนการจัดการเมือง

อย่างยั่งยืนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การทำความเข้าใจถึงกรอบแนวคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการเมืองอย่างยั่งยืนของพื้นที่ที่มีการแปลงจากแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทสากล บริบทประเทศมาสู่การจัดทำแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เครื่องมือที่ใช้เพื่อให้มาซึ่งแผนพัฒนาที่เกิดความยั่งยืนทางระบบนิเวศ ความยั่งยืนทางสังคม ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

องค์ประกอบที่ 2 กำหนดขอบเขตการจัดทำโครงการ (Project scope) ออกแบบกระบวนการจัดทำโครงการที่มีการเชื่อมโยงหรือวิธีการจัดการที่มีการบูรณาการให้สอดคล้องกับภูมิสังคมของพื้นที่ และการสร้างทางเลือกการจัดการ หรือกระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการจัดทำโครงการ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์โลก ยุทธศาสตร์ประเทศ และยุทธศาสตร์ของพื้นที่ ด้วยกิจกรรมการคิดเชิงระบบ การสร้างภาพอนาคต การทำ Dash Board รวมถึงการสร้างความตระหนัก ปลุกฝังแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นฐานรากสู่วิถีการดำเนินชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่

องค์ประกอบที่ 3 การวิเคราะห์ การกำหนดผู้รับผิดชอบ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการขับเคลื่อนการจัดการเมืองอย่างยั่งยืนในพื้นที่ การกำหนดบุคลากร เจ้าหน้าที่ในการดำเนินโครงการ และการจัดทำโครงสร้างหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ

ในการร่วมวางแผนการสนับสนุนต่อแผนงาน และการเฝ้าติดตามต่อแผนงาน

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) กำหนดให้มีกระบวนการติดตาม หรือขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินโครงการ การกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อกำหนดคุณค่า หรือระดับความสำเร็จในการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ (การกำหนดวัตถุประสงค์ และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดความสำเร็จ การพิจารณา และอธิบายถึงระดับความสำเร็จ) เมื่อมีการทบทวนผล การดำเนินงานแล้ว ว่า สำเร็จ หรือไม่สำเร็จ และมีการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงเพื่อยกระดับ หรือเน้นการพัฒนาศักยภาพเฉพาะด้าน และวิเคราะห์ถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในพื้นที่ และภายนอกพื้นที่ได้เข้ามาให้การสนับสนุน องค์ความรู้ หรือเป็นพี่เลี้ยงในการให้ความช่วยเหลือในกระบวนการดังกล่าว และสร้างกระบวนการทำงานขับเคลื่อนการจัดการที่ยั่งยืนของพื้นที่ให้สามารถตอบโจทย์ความยั่งยืนที่สอดคล้องกับพื้นที่ ประเทศ และบริบทสากล

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างชุดความรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเติมเต็มช่องว่างการจัดการเมืองที่ยั่งยืนในอดีต ประกอบด้วย การกำหนดประเด็นความรู้และเป้าหมายสำหรับการจัดการความรู้ด้านคุณค่าเชิงพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ และวิธีการดำเนินการ การกำหนดบุคลากรกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาความรู้และทักษะ การแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความรู้ ทักษะของผู้มีประสบการณ์ตรง (tacit knowledge)

เครื่องมือเชิงประจักษ์ที่เข้ามาช่วยในการจัดการ แล้วทำให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีตามประเด็นความรู้ การยกคุณค่าเชิงพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทุนความมั่นคง สิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ความรู้ด้านการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่เกินขีดจำกัดระบบนิเวศ การขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ประเภทต่าง ๆ ตลอดจน มีการถ่ายทอด แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ที่เกิดขึ้นให้กับบุคคล ชุมชน องค์กรเครือข่าย ทั้งในและนอกพื้นที่

จากการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการ ศึกษาข้อที่ 2 เกี่ยวกับคุณภาพของตัวแบบการ เรียนรู้ และเงื่อนไขการนำไปใช้เพื่อการพัฒนา ยุทธศาสตร์ที่ยั่งยืน และแผนการจัดการเมือง ที่ยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลจาก การศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ในภาพรวมพบว่า ตัวแบบการเรียนรู้ที่ นำเสนอผ่านกระบวนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติ การนั้น ประสบความสำเร็จสามารถสรุปประเด็น สำคัญได้ดังนี้

1. ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจ ถึงศาสตร์ การวิจัยแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) กับการวิจัยแบบเปลี่ยน ผ่านวิทยาการ (Trans disciplinary) การแก้ปัญหา หรือจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น ต้องเกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีพื้นหลังความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ ที่มีความ หลากหลายมาร่วมกันศึกษาหาคำตอบร่วมกัน ดังนั้นเมื่อเขาเข้าใจแล้วช่วยให้เขาสามารถ ลดความกดดัน และเกิดความเข้าใจถึงการ

วางแผนการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการ สิ่งแวดล้อมเมืองที่สามารถเพิ่มคุณภาพการ ดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้

2. ตัวแบบการเรียนรู้จะทำให้กลุ่ม เป้าหมายที่เข้าร่วมกระบวนการทราบถึงภูมิหลัง ที่มาของแนวคิด และเป้าหมายการพัฒนาที่ ยั่งยืน สามารถเชื่อมโยงที่มาได้ว่าการพัฒนา ที่ยั่งยืนในบริบทสากล บริบทประเทศเป็นเรื่อง ที่มีความซับซ้อน และประเทศไทยนำแนวคิดและ หลักการการพัฒนาที่ยั่งยืนบริบทสากลมาเป็น รากฐานที่สำคัญ ในการกำหนดการพัฒนาเมือง ในภาพรวมของประเทศและส่งต่อนโยบายให้กับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมกันออกแบบ และดำเนินการในการสร้างผลผลิตชุดความรู้ เสี่ยงสะท้อนจากเวที “การดำเนินโครงการด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่ จะพบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มักจะส่งมาแต่เพียง นโยบายให้กับพื้นที่ แต่ไม่ได้บอกแนวทางในการ ทำงานว่าจะต้องทำอะไร ประกอบกับการ ทำโครงการที่ผ่านมาจะถูกเปลี่ยนแปลงนโยบาย จากภาครัฐ กิจกรรมที่ทำก็จะทำเฉพาะประเด็น หรือทำตามเหตุการณ์เฉพาะหน้าขาดทิศทาง ที่ชัดเจน เช่น การทำ 3 R การจัดการน้ำเสีย และ ขาดการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากบุคคล ที่มีความหลากหลาย แต่ถ้านำตัวแบบการ เรียนรู้มาเป็นกรอบแนวคิดการดำเนินโครงการ จะสามารถทำให้พื้นที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ ที่สามารถเข้าใจถึงรากเหง้าของปัญหาและ สามารถก่อร่างสร้างตัวกระบวนการวิเคราะห์ การจัดการปัญหาของพื้นที่ได้”

3. ตัวแบบการเรียนรู้สามารถทำให้เกิด การออกแบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Co-design)

และสามารถสร้างสรรค์ชุดความรู้เพื่อส่งผ่านให้กับสังคม การพัฒนาความยั่งยืนของประเทศจะบรรลุเป้าหมายได้ต้องเกิดจาก (3.1) การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมท้องถิ่นต้องเกิดการเรียนรู้ ต้องยกระดับความตระหนักและการสร้างเหตุการณ์ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สำคัญ คือ หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมืองต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนรู้ รวมถึงการให้ความสำคัญถึงเรื่องของเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่าการที่จะออกหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้นำเสนอผ่านกระบวนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และผลจากการสนทนากลุ่มทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญ ดังนั้นในการที่จะทำให้เมืองมีความยั่งยืนได้นั้น ต้องให้ความสำคัญกับเครื่องมือที่จะใช้ต้องมีความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความเข้าใจในตัวเครื่องมือถึงวิธีการใช้ไปพร้อม ๆ กัน เครื่องมือต้องสามารถลดความขัดแย้ง หรือเกิดความสอดคล้องทำให้เกิดความเข้าใจได้ของชุมชนในระดับหนึ่ง ซึ่งเครื่องมือที่ผู้วิจัยนำเสนอขึ้นทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้กับสังคม ประกอบด้วย กิจกรรมการคิดเชิงระบบ การสร้างภาพอนาคต และ Dashboards localizing the SDGs (3.2) หุ่นส่วนความร่วมมือในพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการในการสร้างการเรียนรู้ในพื้นที่ การที่จะให้ประสบความสำเร็จได้นั้นหุ่นส่วนสำคัญในพื้นที่ที่จะประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 4 กลุ่ม คือ (3.2.1) องค์กรหน่วยงานระดับบริหารทั้งระดับนานาชาติ (IGES) ระดับชาติ (กระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ผู้บริหารระดับพื้นที่ (ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) (3.2.2) ภาคส่วนประชาคม ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์และภูมิปัญญา วัฒนธรรมของท้องถิ่น สถานศึกษา และหน่วยงานราชการในพื้นที่ องค์กรสาธารณประโยชน์ (NGO) (3.2.3) ภาคส่วนธุรกิจ กระทรวงการท่องเที่ยว สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (3.2.4) องค์กรที่มีองค์ความรู้ทางด้านศาสตร์ และวิทยาการต่าง ๆ เช่น นักวิจัยอิสระ มหาวิทยาลัย มูลนิธิ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย องค์กรบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำตัวแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่เขาเองได้ โดยไม่ต้องมีนักวิจัย ด้วยการนำองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เขาถนัดมาปรับใช้ได้ แต่อย่างไรก็ดีในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของพื้นที่เอง Key actor ของพื้นที่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Key actors ที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมประชุมสัมมนา เข้าไปร่วมเรียนรู้ในเวทีต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์จากตัวแบบการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนทั้งของต่างประเทศและในประเทศมาปรับใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนเองได้ ขณะเดียวกันนั้นการได้รับความช่วยเหลือ

การสนับสนุนองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และเงินทุนจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ของเมืองเกิดความเข้มแข็งทางด้านองค์ความรู้ที่ชัดเจนและจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานการประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง

5. องค์ประกอบที่สำคัญต่อการที่จะนำตัวแบบการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้นคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการเป็นผู้สร้างกระบวนการเรียนรู้ (Co-learner) ในพื้นที่ตนเองและระหว่างพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้สามารถตกตะกอนทางความคิดและต้องมีการถอดชุดความรู้ผ่านกระบวนการจัดประชุม (work-shop) การจัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการสร้าง platform ของการเรียนรู้ในพื้นที่ตนเองและระหว่างพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เนื่องจากการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลายมิติทั้งบริบทสากล และบริบทท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวแบบการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นเครื่องมือในการเติมเต็มช่องว่างการจัดการเมืองที่ยั่งยืนในอดีต ซึ่งหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการ การพัฒนายุทธศาสตร์กับแผนการจัดการเมืองที่ยั่งยืนและสามารถกำหนดวิสัยทัศน์บนพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์บนความรู้ของตัวของท้องถิ่น ภายใต้ภูมิสังคมและวัฒนธรรม มีนวัตกรรม เทคโนโลยี องค์ความรู้ที่เพียงพอ ก็จะสามารถสร้างแผนความยั่งยืนและ

สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของพลวัตได้ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ (McCormick et al., 2013) และ (Borner, 2014) สามารถช่วยลดช่องว่างของการพัฒนาทั้งบริบทสากลและระดับประเทศ อีกทั้งยังเป็นการส่งผ่านความยั่งยืนให้กับโลกใบนี้ได้อีกด้วย (Cash et al., 2006) สำหรับผลการประเมินคุณภาพและข้อเสนอแนะของตัวแบบจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวม ตัวแบบสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การออกแบบของเมืองภายใต้การสร้างความร่วมมือและการสร้างเข้มแข็งในการปฏิบัติเพื่อร่วมกันค้นหาคำตอบ แต่อย่างไรก็ดีความสำเร็จในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ความรู้และประสบการณ์ของ Key actor ในพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเป็นผู้สร้างและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้กับพื้นที่ตนเองและสามารถส่งผ่านชุดความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนให้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำคัญต่อความสำเร็จในการนำตัวแบบการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนและแผนการจัดการเมืองที่ยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม

เพื่อลดช่องว่างของการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งบริบทสากล และระดับประเทศ โดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Co-design) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ครอบคลุมองค์กรหน่วยงานระดับบริหาร ทั้งระดับนานาชาติ ระดับชาติ ผู้บริหารระดับพื้นที่ ภาคส่วนประชาคม ภาคส่วนเอกชน และองค์กรที่มีองค์ความรู้ทางด้านศาสตร์ และวิทยาการต่าง ๆ ได้เข้ามาให้การสนับสนุนองค์ความรู้ หรือเป็นพี่เลี้ยงในการให้ความช่วยเหลือในกระบวนการดังกล่าว รวมถึงการให้ความสำคัญถึงเรื่องของเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นการปรับกระบวนการทัศนคติ การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาที่สามารถนำมา

แก้ปัญหาและการปรับตัวที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ในอนาคต ดังนั้น Key actor ในพื้นที่จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสนับสนุนให้การดำเนินงานบนพื้นฐานการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือไปสู่การบรรลุเป้าหมาย จนกลายเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้การออกแบบของเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาด้วยการเข้าร่วมประชุมสัมมนา เข้าไปร่วมเรียนรู้ในเวทีต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์จากตัวแบบการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนทั้งของต่างประเทศและในประเทศมาปรับใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนเองได้

REFERENCES

- Borner, J. (2014). Wissenschaft trifft Praxis: Was müssen Wissenschaftsprojekte (Forschungs- und Implementierungsprojekte leisten, um notwendige Klimaanpassungen in Regionen wissenschaftlich zu vermitteln. Ein Essay. In K. Beese et al., eds. Anpassung an regionale Klimafolgen kommunizieren München: oecom. Available at: <https://describd.com/doc/214887178/J-Borner-Wissenschaft-trifft-Praxis>.
- Cash, W. et al., (2006). Scale and Cross-Scale Dynamics: Governance and Information in a Multilevel World. Ecology and Society, 11(2), 8.
- McCormick, K. et al., (2013). Advancing Sustainable Urban Transformation. Journal of Cleaner Production, 50, 1–11.

- Schneidewind, U., (2014). **Urbane Reallabore – ein Blick in die aktuelle Forschungswerkstatt.** Pnd Online, 3, pp.1–7. Available at: www.planung-neu-denken.de.
- Schäpke, N., M. Singer-Brodowski, F. Stelzer, M. Bergmann, D. J. Lang. (2015). **Creating space for change: Real-world laboratories for sustainability transformations.** The case of Baden-Württemberg. GAIA 24/4: 281–283.
- UN-Habitat. (2016). **SDG Goal 11: Monitoring Framework, a guide to assist national and local governments,** UNHabitat, Nairobi
- Wijitbusaba Ann Marome. (2017). **A Knowledge Assessment on Sustainable Cities in Thailand** Eco Industry Research and Training Center Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University, Salaya Campus, Nakornpathom.

BUSINESS ENVIRONMENTAL FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES (SMES) IN MUANG DISTRICT LAMPANG PROVINCE

Patratida Wattanapunkitti^{1*}, Usa Bostong², Sutep Thongkome³

Suthira Thipwiwatpotjana⁴, and Nunta Bootnoi⁵

Faculty of Management Sciences Lampang Rajabhat University Lampang Province,

Lampang 52100 Thailand^{1*, 2, 3, 4, 5}

Email: phtratidawat2015@gmail.com^{1*}

Received: 2019-08-16

Revised: 2019-12-04

Accepted: 2020-01-16

ABSTRACT

The research objectives were to study: 1) business environment factors of SMEs in Muang District, Lampang Province; 2) the success of SMEs in Mueang District, Lampang Province; and 3) business environment factors that influence the success of SMEs. The population was SMEs in Mueang District, Lampang Province, that registered with the Department of Business Development. The sample size was determined by the criteria of Krejcie and Morgan at the level of 95% confidence and 5% error. It was 317 SMEs that were selected by stratified and quota sampling. A questionnaire was used as a tool for collecting data from informants who were entrepreneurs. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis. The results found that: 1) the business environment factors had the mean at a high level, 2) the success of their SMEs had the mean at a high level, and 3) the business environment factors influenced the success of their SMEs.

Keywords: business environment, business success, small and medium enterprises

INTRODUCTION

Small and medium enterprises (SMEs) are a source of employment for workers to generate income for the public, include linking with large businesses and other manufacturing sectors. It is an essential mechanism for driving the Thai economy to expand and grow steadily, wealth fully, and sustainably and is the key to national reform by Thailand's 20-year strategy. SMEs entrepreneurs are crucial for the economy, both in terms of economic growth and to reduce inequality. Especially in an era of innovative development in which entrepreneurs have the opportunity to develop products and services leap forward to meet the needs of consumers (ISMED, 2018).

During the Twelfth National Economic and Social Development Plan, the government realized the importance of small and medium enterprises by having policies to promote and push for SMEs to have more potential. It is focusing on developing the entrepreneurs' capabilities to be flexible, able to adjust and conduct business amid various trade protection policies and measures, supporting the expansion of the market with more brands, products, and marketing channels of their own, as well as developing the industries and services to enter the center of manufacturing, services, and digital

industries (NESDP, 2017). According to the data of Gross Domestic Product (GDP) in 2018, its growth was 15,452,882 million baht, which increased from the previous year by 919,407 million baht. In this amount, it is the GDP of small and medium enterprises (SMEs) was 6,551,718 million baht by accounted for 42.4% of the country's GDP. It is expanded by 5.1%, which accelerated from 2017, which grew by 4.9%. When It is considered the GDP's value according to the size of the enterprise, it was shown that 1) Small Enterprises (SE), had a GDP's value of 4,637,330 million baht or representing 5.6%, with growth rate from 2017 was 30.0%; 2) Medium Enterprises (ME), had a GDP's value of 1,914,388 million baht or representing 12.4%, with growth rates from 2017 was 3.9% (OSMEP, 2018).

At the end of 2018, the number of enterprises in the country totaled 2,773,625, classified as 2,765,986 SMEs. The growth rate was 1.07% compared to small and medium enterprises in the past year, which accounted for 99.72 percent of the total number of enterprises in the country. The employment in small and medium enterprises found that in 2015, there were 10,749,735 persons employed in small and medium enterprises (SMEs) or 80.44% of the total employment. The proportion of exports of SMEs to total exports was 29.7% by SMEs

still have the highest export value to ASEAN countries. (ISMED, 2018) However, according to the survey and tracking the small and medium business groups of government agencies by SMEs Development and Consultant found that small and medium enterprises in 100 businesses will be less than 5% successful. The rest will eventually abandon the business with a working period of not more than 1-2 years (DBD, 2017). Most successful SMEs will have unique characteristics that are factors for success. Therefore, in order for businesses of small and medium enterprises that are the core of the business system and the Thai economy to be able to stand up in the current economic slowdown. The small and medium enterprises entrepreneurs must adapt to managing and marketing to maintain a successful business.

The Department of Industrial Promotion has collected data from a research study over the past ten years, found that the overall problems faced by SMEs throughout the past are related to the business environment, both external environment and internal environment of the business itself. It is consisted of problems of marketing, seeking funding sources, labor, production technology, accessing government promotion, and management (ISMED, 2017).

In Lampang Province, many small and medium enterprises have a problem in the lack of support from the government and have some limitations that are obstacles to develop in many areas. As a result, they cannot develop their business to a higher level. Also, in public sector administration in promoting SMEs. It found that there are still problems in the management that is not yet systematic, lack of coordination, lack of follow-up and evaluation that connects the whole system in the manufacturing, trade, and service sector (Office of Lampang Provincial Industry, 2017).

Based on the above reasons, the researcher is interested in studying how successful small and medium business enterprises should look like and what business environment factors influence the success of small and medium enterprises. The population was small and medium enterprises in Mueang District, Lampang Province, that registered with the Department of Business Development, Lampang Province. The findings will be useful knowledge for improvement and development of the approach to enhance the small and medium enterprises in Muang District, Lampang Province, and the other regions in Thailand.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To study the business environmental factors of small and medium enterprises in Muang District, Lampang Province.

2. To study the success of small and medium enterprises in Mueang District, Lampang Province

3. To study the business environmental factors that influence the success of small and medium enterprises.

RESEARCH SCOPE

The research population was small and medium enterprises in Muang District, Lampang Province. The research variable consists of the success of small and medium enterprises, the external environment, and the internal environment.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

This study examined the business environment factors affecting the success of

small and medium enterprises. The variables were defined as follows:

1. Independent Variables were business environment factors that divided into two factors were as follow: 1) Internal Environment Factors consist of four aspects, namely, 1) Personnel, 2) Finance, 3) Marketing, and 4) Management; 2) External Environment Factors consist of five aspects, namely, 1) Customers, 2) Competition, 3) Economic, 4) Society and Culture, 5) Politics and Laws, and 6) Technology. (Boonbongkarn, 2013)

2. Dependent Variable is the Success of Small and Medium Enterprises. It consists of four aspects, namely, 1) Financial Feasibility, 2) Responding to Customer Needs, 3) Creating Quality Products and Services, 4) Promotion of Innovation and Creativity, and 5) Obtaining a Commitment from Employees. (Fried & Tauer, 2009; 2015)

The conceptual research framework was shown in Fig. 1.

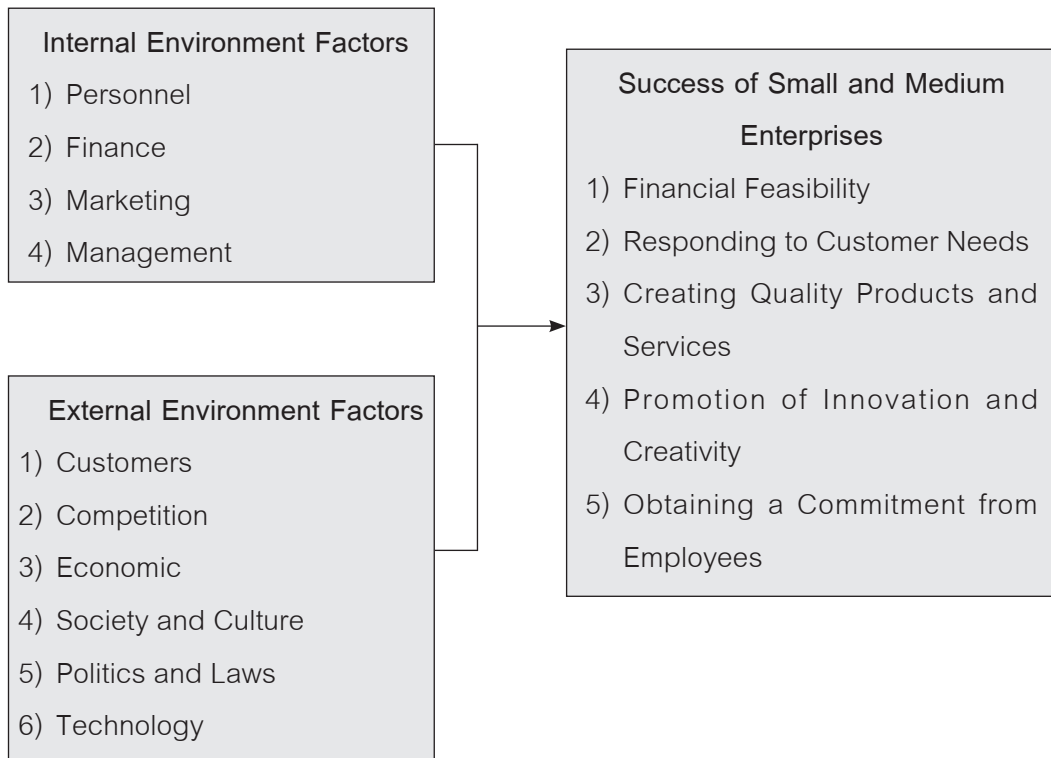

Fig. 1 The conceptual research framework

METHODOLOGY

The unit of analysis is a small and medium enterprise. The population was 1,852 SMEs in Mueang District, Lampang Province, that registered with the Department of Business Development (DBD, 2016). The sample was determined by the criteria of Krejcie and Morgan (1970) at the level of 95% confidence and 5% error. It was 317 SMEs that were selected by stratified and quota sampling. They consisted of SMEs in three business groups were as follows: 1) 90 enterprises in the manufacturing business group, 2) 210 enterprises in the dealing

business group, and 3) 17 enterprises in the service business group.

The tool used to collect data from informants who were entrepreneurs was the questionnaire that was divided into five parts as follows: 1) questions to collect the general information of respondents, namely, gender, age, education, and marital status; 2) questions to collect their business characteristic information, namely, business model, number of employees, business operation period, and registered capital; 3) questions to collect their internal environment factors, 4) questions to collect their external

environment factors; 5) questions to collect their success of small and medium enterprises.

Five experts examined the quality of the questionnaire on content validity. The Index of item-objective congruence (IOC) for all questions was higher than .60. Then, the questionnaire was revised according to the expert's suggestions and tested with thirty, non-sample SMEs to determine its reliability using Cronbach's alpha coefficient method (Cronbach, 1990). The reliability of the questionnaire was .95.

Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis.

RESEARCH RESULTS

1. Most respondents were males (59.94%), aged between 41-50 years old (48.90%), married (82.02%), and who graduated with below bachelor's degree (47.32%).

2. Most of their business characteristics were a partnership limited (67.82%), their employees less than 20 (66.25%), their business duration was 11–15 years (41.64%), and their registered capital less than 5 million baht (86.75%)

3. The mean of their business environment factors, both internal and

external factors were found at a high level. Descriptive statistics are shown as follows:

3.1 The mean of internal environment factors was found at a high level ($M = 4.12$, $SD = .59$). The aspect with the highest mean was management ($M = 4.33$, $SD = .80$, highest level), followed by personnel aspect ($M = 4.29$, $SD = .56$, highest level), marketing aspect ($M = 4.23$, $SD = .64$, highest level), and finance aspect ($M = 3.52$, $SD = .91$, high level), respectively.

3.2 The mean of external environment factors was found at a high level ($M = 3.86$, $SD = .54$). The aspect with the highest mean was customers ($M = 4.37$, $SD = .79$, highest level), followed by society and culture aspect ($M = 4.15$, $SD = .75$, high level), competition aspect ($M = 4.03$, $SD = .83$, high level), technology aspect ($M = 3.70$, $SD = .85$, high level), economic aspect ($M = 3.55$, $SD = .66$, high level), and politics and law aspect ($M = 3.30$, $SD = 0.75$, moderate level), respectively.

4. The mean of the success of their SMEs was found at a high level ($M = 3.96$, $SD = .47$). The aspect with the highest mean was the aspect of creating quality products and services ($M = 4.33$, $SD = .66$, highest level), followed by financial feasibility aspect ($M = 4.26$, $SD = .75$, highest level), the aspect of responding to customer needs ($M = 4.16$, $SD = .62$, high level), the aspect

of obtaining a commitment from employees ($M = 4.10$, $SD = .72$, high level), and the aspect of innovation and creativity promotion ($M = 3.89$, $SD = .70$, high level), respectively.

5. The business environment factors, both internal environment factors and

external environment factors were related to the success of their SMEs, with a statistically significant level of .01, and correlation coefficients (r) were .690 ($r = .690$, $p < .01$), and .557 ($r = .557$, $p < .01$), respectively, as shown in Table 1.

Table 1 The Relationship between Business Environment Factors and the Success of Small and Medium enterprises

The Success of Small and Medium Enterprises (SSME)	
Internal Environment Factors (IEF)	.690**
External Environment Factors (EEF)	.557**

** $p < .01$

6. The influence of business environment factors on the success of small and medium enterprises, as shown in Table 2 and Table 3.

Data in Table 2 shows that internal environment factors (IEF) and external environment factors (EEF) had a positive influence on the success of small and medium enterprises (SSME) and could jointly predict 59.9% of SSME ($R^2 = .559$), with a

statistical significance level of .01. The predictive equation in terms of the standard score was $SSME = 0.569IEF + 0.374EEF$. It indicates that both predictive variables could jointly predict the SSME, with predictive weight values (regression coefficient) and statistical significance level were as follows: 1) Internal environment factors ($\beta = .569$, $p < .01$), and 2) External environment factors ($\beta = .374$, $p < .01$).

Table 2 The Influence of Business Environment Factors on the Success of Small and Medium Enterprises

Independent Variable:	Model 1			Model 2		
Business Environment actors	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Internal Environment Factors (IEF)	.600	.036	.690**	.496	.033	.569**
External Environment Factors (EEF)				.327	.033	.374**
R^2		.474			.599	
R^2 change					.126	
<i>F</i> for change in R^2					98.918**	

Dependent Variable: the Success of Small and Medium Enterprises (SSME)

* $p < .05$, ** $p < .01$ **Table 3** The Influence of Business Environment Factors on the Success of Small and Medium Enterprises

Independent Variable:	Model 3			Model 4		
business environment factors	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Marketing (MK)	.304	.041	.382**	.285	.040	.358**
Political and Legal (PL)	.221	.020	.371**	.188	.020	.317**
Management (MA)	.253	.032	.398**	.217	.032	.341**
Competition (CP)				.106	.022	.175**
R^2		.683			.704	
R^2 change		.062			.022	
<i>F</i> for change in R^2		61.419**			23.288**	

Dependent Variable: the Success of Small and Medium Enterprises (SSME)

* $p < .05$, ** $p < .01$

Data in Table 3 shows that four factors of the business environment factors include marketing (MK), politics and law (PL), management (MA), and competition (CP) had a positive influence on the success of small and medium enterprises (SSME). It could jointly predict 70.4% of SSME ($R^2 = .704$) with a statistical significance level of .01. The predictive equation in terms of the standard score was $SSME = 0.358MK + 0.317PL + .0.341MA + 0.175CP$. It indicates that four predictive variables could jointly predict the SSME, with predictive weight values (regression coefficient) and statistical significance level were as follows: 1) Marketing ($\beta = .358, p < .01$), 2) Politics and Law ($\beta = .317, p < .01$). 3) Management ($\beta = .341, p < .01$), and 4) Competition ($\beta = .175, p < .01$).

CONCLUSION AND DISCUSSION

The research findings were as follows:

1. The business environment factors of their SMEs had the mean at a high level. The mean of internal environment factors higher than external environment factors. It is in line with the study of Wangbenmadh and Binduhrem (2014) who studied the factors that were essential to SMEs' business operations in Hat Yai District, Songkhla Province. It was found that internal environment factors were essential to SMEs'

business operations at the highest level by personnel factor was an aspect that the highest mean, external factors were essential to SMEs' business operations at a high level by technology factor was an aspect that the highest mean. Also, it is in line with the study of Jongwutiwes, Singhalert, and Passago (2010) who studied the factors that affected the success of the operation of community business in Mueang District, Roi-ed Province. It was found that the business environment factors that were important to the community business in the first three were production management, marketing management, and financial and investment management.

2. The success of their SMEs had the mean at a high level. The aspect of creating quality products and services was an aspect that the highest mean. Because of the excellent quality of products and services are what both manufacturers and consumers want, the quality of products and services that meet the standards will allow the business to retain old customers and impress new customers (DIP, 2018). It is in line with the research of Daengpudda (2011) who studied the success of Ban Had Mamung community enterprises in Khon Kaen Province. It was revealed that the most critical factor for the success of their community enterprises was the quality of the standardized products.

3. The business environment factors of their SMEs, both the internal environment factors and the external environment factors were positively correlated to the success of their SMEs. Because businesses will be successful, they must have a sound management system, focus on meeting the needs of customers, and develop various systems for creating products and services to quality standardized by promoting innovation and creativity while using technology to develop more effective marketing systems. Also, they must have a personnel development system for employees to adhere to the company or organization and work efficiently. It is in line with the study of Tungnarumit (2015) who studied factors were related to the success of SMEs in Prachuap Khiri Khan province. It was found that: 1) the organization's internal environment factors were positively related to the success of their SMEs at a high level, and 2) the organization's external environment factors were positively related to the success of SMEs at a low level.

4. The business environment factors of their SMEs, both the internal environment factors and external environment factors, had positively influenced the success of their SMEs. Factors that influenced the success of SMEs included marketing, politics and laws, management, and competition.

Because of a sound management system, a good marketing system, and appropriate government policies and regulations will allow businesses to increase their competitiveness of business operations both at the local and global levels. It is in line with the study of many researchers who studied the success factors of SMEs, which found that the success of SMEs depends on many factors that include sound management system, domestic and international marketing system, (Daengpudda, 2011; Wangbenmadh & Binduhrem, 2014) innovation development to increase competitiveness, as well as laws and policies of government sector (Panpetch, 2016; Phatcharasanee, 2017; Thienphut, 2008).

SUGGESTIONS

1. Suggestions for applying research results to be useful

Based on the results that analyze the business environment factors influenced the success of SMEs in Muang District, Lampang Province, it was concluded that the business environment factors both the internal environment factors and the external environment factors positively influenced the success of their SMEs. Notably, factors that have significant effects on the success of their SMEs include marketing, politics and law, management, and competition. Therefore, in order for SMEs in Mueang

District, Lampang Province have continually developed its potential, which will lead to the success of their businesses. The researcher has recommended guidelines for governments and relevant agencies to develop policies and practices as follows:

1.1 Policy suggestions

1.1.1 Government agencies involved in the SMEs' development should develop policies and laws that facilitate and promote the business operations of SMEs.

1.1.2 Government and private sector as well as higher education institutions in the province. Especially, universities in the area where SMEs located should have a role in developing knowledge, skills, and abilities in business management, developing marketing channels, and improving the competitiveness of SMEs.

1.2 Practice suggestions

1.2.1 SMEs should create or update the quality of products and services.

Especially, bringing innovation such as product design and modern industrial technology to be used in developing products that meet the needs of customers.

1.2.2 SMEs should use information technology systems for management, not just for modernization, but as essential tools for managing and marketing strategies.

1.2.3 SMEs should seek new markets by creating a joint trade or joint venture with SMEs or businesses in other groups.

2. Suggestions for further research

The researchers should study other factors that contribute to the success of SMEs, maybe studying in some business or career groups in order to know causal factors or in-depth information, which will be useful in the development of the success of those business groups.

.....

REFERENCES

- Boonbongkarn, J. (2013). *Business environment*. (9th ed.: Additional revised version). Bangkok: Chulalongkorn University Publishing House. (in Thai)
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed). New York: Harper Collins.
- Daengbudda, N. (2011). *The success of the Ban Had community enterprise operation, Ban Had District, Khon Kaen Province*. (MA Independent Study Report: Public Administration). College of Local Administration, Khon Kaen University. (in Thai)
- DBD: Department of Business Development, Ministry of Commerce. (2016). *Registration statistics*. Retrieved from <http://datawarehouse.dbd.go.th/bdw/menu/est/1.html>. Searched on November 11, 2016. (in Thai)
- DBD: Department of Business Development, Ministry of Commerce. (2017). *Business data warehouse, Department of Business Development Ministry of Commerce*. Retrieved from http://www.dbd.go.th/ewtadmin/ewt/dbdweb56/ewt_news.php?nid=7485&filename=province_temp1. Searched on November 2, 2016. (in Thai)
- DIP: Department of Industrial Promotion. (2018). *Quality of view of manufacturers and customers*. Retrieved from <https://bsc.dip.go.th/th/category/quality-control/quality-view-content>. Searched on November 2, 2018. (in Thai)
- Fried, H.O. & Tauer, L.W. (2009). *Understanding the entrepreneur: an index of entrepreneurial success*. Cornell University.
- Fried, H. O. & Tauer, L. W. (2015) An entrepreneur performance index. *Journal of Productivity Analysis*, 44: 69-77.
- ISMED: Institute of Small and Medium Enterprises Development. (2018). SME entrepreneurs. Retrieved from <http://www.ismed.or.th/insti.php>. Searched on November 10, 2018. (in Thai)
- Jongwutiwes, N., Singhalert, R. & Passago, S. (2010) Factors affecting the success of community business management in Mueang District, Roi-et Province. *Journal of Rajabhat Maha Sarakham University*, 4(2): 103-111. (in Thai)
- Kongsompong, K. (2005). *SMEs strong points*. Bangkok: Matichon Publishing. (in Thai)
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.

- NESDP, The National Economic and Social Development Council. (2017). *The twelfth national economic and social development plan (2017-2021)*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister, Thailand. (in Thai)
- Office of Lampang Provincial Industry. (2017). *Promote SMEs to move forward to enhance the potential to create a business community 4.0*. Retrieved from <http://www.industry.go.th/lampang/index.php/contacts>. Searched on November 2, 2017. (in Thai)
- OSMPE: The Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2018). Annual Report 2018. Bangkok: V2R Stardust. (in Thai)
- Panpetch, A. (2016). Key success factors of Thai SMEs for entering into the markets of the CLM countries. *Journal of Political Administration and Law*, 10(2): 481-498. (in Thai)
- Phatcharasanee, K. (2017). Model of small and medium business development by the policy of promoting the enterprise of the Thai government by using the exchange system. *Academic Journal, Institute of Management Science of the Pacific*, 3(2): 150-162. (in Thai)
- Thienphut, D. (2008). *Managers in the next decade*. (4th ed.). Bangkok: Extranet. (in Thai)
- Tungnarumit, S. (2015). Factors relating to the success of small and medium businesses in Prachuap Khiri Khan Province. (Thesis, MBA: Business Administration). Silpakorn University. (in Thai)
- Wangbenmadh, C. & Binduhrem, T. (2014). Success factors of small and medium business enterprises (SMEs) in Hat Yai District, Songkhla Province. *Journal of Management Sciences*, 1(1): 109-123. (in Thai)

สภาพเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง
ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

THE SOCIO-ECONOMIC OF OIL PALM FARMERS
IN THE ABANDONED SHRIMP AREA KHANABNAK SUB-DISTRICT
PAKPHANANG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ปิยวรรณ เนืองมัจฉา^{1*} สุพัตต์ เหมทานนท์²

Piyawan Nuengmatcha^{1*} and Supapat Hemthanon²

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย^{1,2}

Faculty of Science and Technology, Nakhon Si thammarat Rajabhat University, Nakhon Si thammarat, Thailand^{1,2}

Email: piyawan_nue@nstru.ac.th^{1*}

Received: 2019-09-19

Revised: 2019-10-29

Accepted: 2019-10-30

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและทางสังคมของเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากนาทุ่งร้างเป็นปาล์มน้ำมันอย่างรวดเร็ว ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน 112 ครัวเรือน ใน 10 หมู่บ้าน ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ผลจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.89 อายุอยู่ในช่วง 46 - 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.14 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.14 การใช้ประโยชน์ที่ดินก่อนปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาทุ่งร้าง คิดเป็นร้อยละ 39.29 ประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมัน 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 67.86 มีพื้นที่ถือครอง 11 - 20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.71 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันน้อยกว่า 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.50 รายจ่ายในสวนปาล์มน้ำมัน มากกว่า 240,001 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 31.25 รายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน มากกว่า 500,001 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 31.25 เงินออมของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีจำนวนมากกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 63.39 เกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันพันธุ์ยูนิวานิช คิดเป็นร้อยละ 22.32 ปาล์มน้ำมัน

ที่เก็บเกี่ยวได้ อายุ 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.50 และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15:15:15 (N:P:K) ในอัตราส่วน 20 กิโลกรัมต่อไร่ นอกจากนี้จากการศึกษาความคุ้มค่าของการลงทุนของการปลูกปาล์ม น้ำมันในตำบลขนานนกจะเห็นได้ว่า การปลูกปาล์มน้ำมันมีความเป็นไปได้ในการตัดสินใจลงทุน เนื่องจากการปลูกปาล์มน้ำมันมีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เป็นบวก อัตราผลตอบแทนภายในการปลูกปาล์มน้ำมัน (IRR) สูงกว่าอัตราค่าเสียโอกาสของเงินทุน (ดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์) ซึ่งแสดงว่ามีความคุ้มค่ากับการลงทุน และเมื่อพิจารณามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) พบว่าให้ค่าเป็นบวก แสดงว่าการปลูกปาล์มน้ำมันมีกำไรสามารถตัดสินใจลงทุนได้

คำสำคัญ: พื้นที่นาทุ่งร้าง ปาล์มน้ำมัน สภาพเศรษฐกิจสังคม

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the socio-economic of oil palm farmers in the abandoned shrimp area Khanabnak sub-district Pakphanang district Nakhon si Thammarat province since it was area which has rapidly changed land use from abandoned shrimp farms to oil palm. The sample was 112 households of oil palm farmers in 10 villages of Khanabnak sub-district Pakphanang district Nakhon si Thammarat by using questionnaires and interviews.

The results was found that 50.89 percent of farmers were male, 57.14 percent of farmers had average age between 46 - 55 years, 32.14 percent of farmers were elementary school, 39.29 percent of land use before oil palm planting was shrimp farm, and 67.86 percent of farmers had experience in oil palm plantations for 6 - 10 years. For the economy, total area of holding was 11 - 20 rai per household, 35.71 percent. The area of oil palm plantations was less than 10 rai per household, 37.50 percent. Expenses in oil palm plantations was higher than 240,001 baht per year, 31.25 percent. Income from oil palm plantations was higher than 500,001 baht per year, 31.25 percent. Most of the farmer's savings was higher than 100,000 baht per year, 63.39 percent. Production factors found that 22.32 percent of oil palm in Khanabnak sub-district was Univanich oil palm, 37.50 percent of oil palm was harvested at the age of 3 years, and most farmers use chemical fertilizer formula 15:15:15 (N: P: K) at the rate of 20 kg per rai. In addition, the worth of the investment of oil palm plantation in Khanabnak sub-district was found that oil palm cultivation was possible in making investment decisions. Since the oil palm plantation had a positive benefit-to-cost ratio (BCR), the internal rate of return for oil palm plantation (IRR) was higher than the

opportunity cost of capital (Loan interest rate of commercial banks) which shows that it was worth the investment. And when considering the net present value (NPV) found that the value was positive. It was shown that oil palm cultivation was profitable and can make investment decisions.

Keywords: Abandoned shrimp farm, Oil palm, Socio-economic

บทนำ

พื้นที่ชายฝั่งทะเลของไทยโดยเฉพาะภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการทำประมงชายฝั่ง ชาวบ้านที่มีพื้นที่อยู่ติดริมทะเลมักประกอบอาชีพการประมงมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งประมงพื้นบ้านที่เป็นประมงชายฝั่งใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำแบบง่าย ๆ และมีการพัฒนามาเป็นอุตสาหกรรมประมงในปัจจุบัน ชาวประมงพื้นบ้านที่มีพื้นที่ติดริมทะเลอ่าวไทยเริ่มหันมาทำนากุ้งแทนการทำประมงดั้งเดิมเริ่มจากจังหวัดชายทะเลภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ต่อมาก็ขยายสู่จังหวัดชายทะเลในภาคตะวันออกและภาคใต้ เฉพาะในภาคใต้ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2528 มีพื้นที่เพาะเลี้ยงทั้งภาคใต้ประมาณ 71,000 ไร่ และเพิ่มขึ้นเป็น 136,000 ไร่ ในปี พ.ศ. 2532 จังหวัดที่มีพื้นที่เลี้ยงกุ้งมากที่สุดคือ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2534 นากุ้งได้ขยายไปทั่วลุ่มน้ำปากพนัง เช่น บ้านขนานนก บ้านป่าขลุ บ้านบางวุ่น และบ้านท่านา อำเภอปากพนัง (Juthathiprat *et.al.*, 2015)

การเลี้ยงกุ้งในปัจจุบันเป็นแบบพัฒนาซึ่งต้องอาศัยเงินลงทุนและเทคโนโลยี จึงสามารถเพิ่มผลผลิตกุ้งและให้ค่าตอบแทนที่คุ้มค่ากับ

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ในเวลาที่ผ่านมาไม่สามารถทำให้เกิดการเลี้ยงอย่างยั่งยืนเนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ พื้นที่นาถูกทิ้งร้างมากขึ้นตั้งแต่ชายฝั่งทางภาคกลางจนถึงชายฝั่งภาคใต้ของประเทศไทย การทิ้งร้างของนากุ้งอาจเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การลดลงของผลผลิตอันเนื่องมาจากโรคระบาดในบ่อกุ้ง เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ และนโยบายของประเทศตลอดจนการที่สภาพแวดล้อมถูกทำลาย ดังนั้นการนำนากุ้งมาใช้ให้เป็นประโยชน์อีกครั้งจึงมีความจำเป็นที่จะไม่ให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรดิน และยับยั้งไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้างยิ่งขึ้น สามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบคร่าว ๆ คือ การปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่มาใช้ประโยชน์เพื่อการทำนา การปรับสภาพพื้นที่มาใช้ประโยชน์เพื่อการยกทรงปลูกผลไม้ไม้ยืนต้น พืชไร่ หรือพืชผัก และการปรับสภาพพื้นที่มาใช้ประโยชน์เพื่อการเลี้ยงสัตว์น้ำจืด (Land Development Department, 2003) นอกจากนี้การปรับสภาพพื้นที่นาทิ้งร้างเพื่อการใช้ประโยชน์นั้นยังต้องคำนึงถึงความต้องการของเกษตรกร ลักษณะพื้นที่ ความเหมาะสมคุณสมบัติของดิน และความเป็นไปได้ทางด้านเศรษฐกิจทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชน้ำมันชนิดหนึ่งที่มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตในสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้นแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้ปาล์มน้ำมันจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูง หรือมีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับพืชน้ำมันชนิดอื่นทั้งในด้านการผลิตและการตลาดนอกจากนี้ปาล์มน้ำมันยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพอากาศร้อนชื้นจึงเจริญเติบโตได้ดีในภาคใต้ของประเทศไทย จังหวัดที่นิยมปลูกปาล์มน้ำมันของไทยมี 18 จังหวัด ประกอบด้วยพื้นที่ภาคใต้ 12 จังหวัด ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ ตรัง นครศรีธรรมราช สงขลา สตูล ยะลา และนราธิวาส และพื้นที่ภาคตะวันออก 6 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว (Kasem, 2003) การปลูกปาล์มน้ำมันยังเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สามารถทนต่อสภาวะต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้างก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ได้รับความสะดวกเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ฤดูฝนมีน้ำท่วมขัง ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ทิศตะวันออกจดทะเลอ่าวไทย มีแม่น้ำปากพนังไหลผ่าน สภาพของดินเป็นดินเปรี้ยวและดินเค็มเหมาะแก่การทำนาเป็นบางส่วนที่เหลือเป็นป่าจากนาทุ่ง และนาทุ่งร้าง (Khanabnak Sub district Administration Organization, 2017) ซึ่งจากการสำรวจพื้นที่ศึกษาในเบื้องต้น พบว่า พื้นที่นาทุ่งร้างบางพื้นที่ในตำบลขนานนกได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน และมีแนวโน้มขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงปัญหาและผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง เพื่อเป็นแนวในการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้างอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้เน้นการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อประเมินความเป็นไปได้ และคุณค่าของการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง รวมถึงศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการปลูกปาล์มน้ำมัน อันจะนำไปสู่การจัดการแก้ไขต่อไป

ขอบเขตพื้นที่ พื้นที่ศึกษานานวิจัยครั้งนี้คือ ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 หมู่บ้าน ในตำบลปากพนัง อำเภอขนานนก จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านขนานนก หมู่ที่ 2 บ้านปาขลุ หมู่ที่ 3 บ้านบางวน หมู่ที่ 4 บ้านท่านา หมู่ที่ 5 บ้านปากซอ หมู่ที่ 6 บ้านบางอุดม หมู่ที่ 7 บ้านสระศรีเมือง หมู่ที่ 8 บ้านบางตะลุมพอ หมู่ที่ 9 บ้านบ่อคนตี หมู่ที่ 10 บ้านหน้าโกฏ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 112 ครัวเรือน ในตำบลปากพนัง อำเภอขนานนก จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง สภาพเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตำบลขนานนก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้

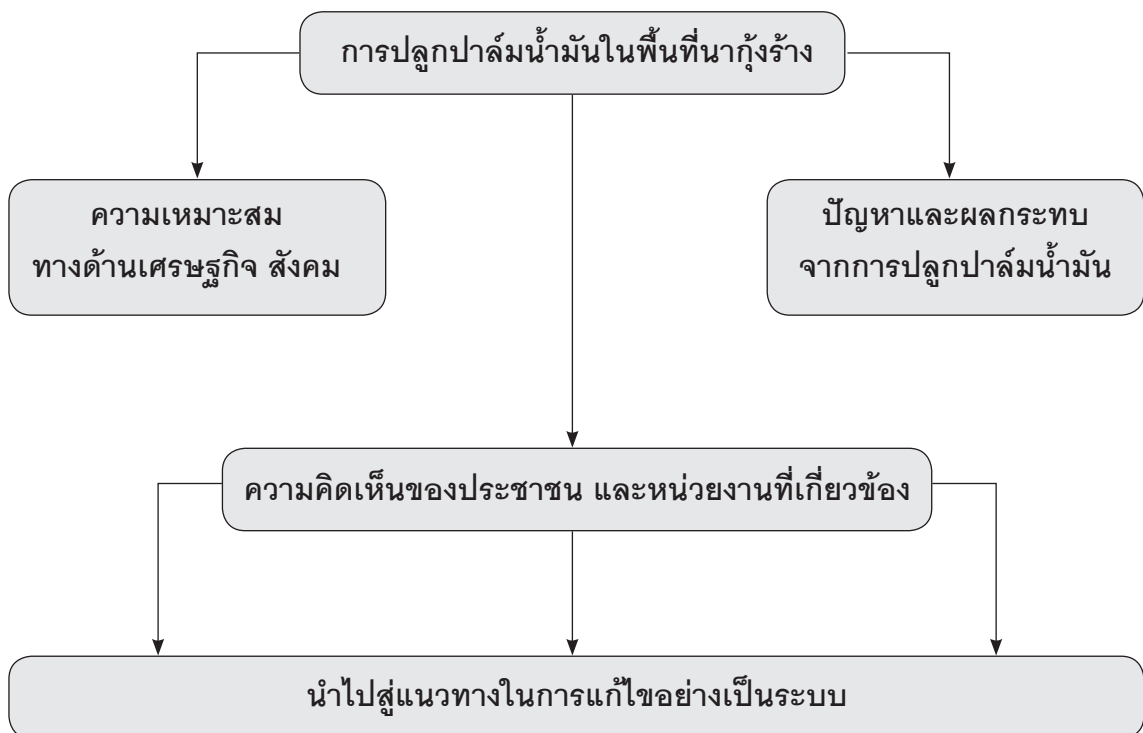
ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนและแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม จำนวน 112 ชุด เพื่อสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้างตำบลขนานนก อำเภอปากพนังทุกครัวเรือนทั้งหมดจำนวน 112 ครัวเรือน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางเศรษฐกิจ
และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน

ตอนที่ 2 ปัจจัยการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และ
ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน

1.2 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ
(Secondary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารวารสาร บทความทางวิชาการวิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทศบาลตำบลขนานนาก ข้อมูลสภาพภูมิประเทศรวมไปถึงงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาได้รวบรวมไว้แล้ว

1.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
(In-depth Interview)

เป็นการรวบรวมที่สนใจแบบเจาะลึกและค้นหาข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยเลือกกลุ่มผู้นำชุมชนประมาณ 5 คน และเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 10 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

1.4 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

เป็นการสัมภาษณ์ที่เน้นการสนทนากันส่วนใหญ่ อาจสัมภาษณ์แบบไม่ค้นคำตอบแบบเจาะจงเฉพาะเรื่องเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

1.5 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
(Participation Observation)

การสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ และในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างในตำบลขนานนาก ขณะเดียวกันจะซักถามและจดบันทึก (Note-taking) ที่ต้องการเพิ่มเติมอย่างละเอียดมากขึ้น

1.6 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
(Non-Participation Observation)

การสังเกตไม่ได้เข้าไปใช้ชีวิตร่วม หรือกิจกรรมที่ผู้วิจัยเข้าไปยังชุมชนที่ใช้เป็นกรณีศึกษา เพื่อสังเกต ซักถาม สภาพทั่วไปของวิถีชีวิตในพื้นที่ตำบลขนานนาก

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความถี่

การประเมินความคุ้มค่าของการลงทุน ดำเนินการโดยนำข้อมูลต้นทุน และรายได้มาวิเคราะห์หาความคุ้มค่าของการลงทุนพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) และระยะคืนทุน (payback period) ซึ่ง หฤทัย มีนะพันธุ์ (Meenapun, 2007) ได้อธิบายเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินไว้ดังนี้

ระยะคืนทุน ผลประโยชน์สุทธิจากการดำเนินงานเท่ากับค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกของโครงการ

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก}}{\text{ผลประโยชน์สุทธิเฉลี่ยต่อปี}}$$

ผลประโยชน์สุทธิเฉลี่ยต่อปี คิดจากกำไรที่ได้รับในแต่ละปีรวมกัน โดยเป็นกำไรสุทธิหลังหักภาษี ดอกเบี้ย และค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน

มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ (Net Present Value : NPV) หมายถึง ผลรวมของผลประโยชน์สุทธิซึ่งได้มีการปรับค่าของเวลาแล้วโดยที่

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{Bt - Ct}{(1 + r)^t}$$

กำหนดให้ NPV = มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิจากโครงการ

Bt = ผลประโยชน์จากโครงการในปีที่ t

Ct = ค่าใช้จ่ายของโครงการ t

t = ปีของโครงการ มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง n

n = อายุของโครงการ (project life)

r = อัตราดอกเบี้ยหรือค่าเสียโอกาสในการลงทุน

หากค่า NPV > 0 แสดงว่าโครงการคุ้มค่าแก่การลงทุน

อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return : IRR) อัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์คุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน หรือ อัตราส่วนลด (r) ที่ทำให้ NPV = 0

การพิจารณาให้ค่า IRR ไปเปรียบเทียบกับอัตราค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน ซึ่งอาจเป็น

ดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน หรืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด เช่น อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล หากค่า IRR > r แสดงว่าโครงการมีความคุ้มค่าแก่การลงทุน

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต และการประเมินความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจของการปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 112 ชุด สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. สภาพสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาบริบทชุมชนของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลขนานนาก สรุปได้ว่า เกษตรกรในตำบลขนานนากมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในอดีต จากครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ร่วมกันหลายคนมาเป็นครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็กที่แบ่งแยกออกมาเป็นสัดส่วนแต่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ผืนเดียวกัน การสร้างบ้านเรือนมักจะสร้างขึ้นเป็นกลุ่มเครือญาติเดียวกันทำให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีใกล้ชิดสนิทสนมกัน พึ่งพาอาศัยกันสังเกตได้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ

การใช้ที่ดินทั้งหมดของประชาชนในตำบลขนานากส่วนใหญ่เป็นการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ภายในครอบครัวและเครือญาติ ลักษณะการใช้ที่ดินภายในตำบลขนานากเป็นการใช้ที่ดินเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ประมง และการเกษตรเกือบทั้งสิ้น ประชาชนส่วนใหญ่ในอดีตมีอาชีพทำนาและนาทุ่ง แต่ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนมาปลูกปาล์มน้ำมันแทนการทำนาและนาทุ่ง

เนื่องจากลักษณะพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำทะเลหนุนทำให้สภาพดินเป็นดินเค็ม ไม่เหมาะแก่การทำนา ส่วนการทำนาทุ่งไม่สามารถทำให้เกิดการเลี้ยงอย่างยั่งยืนได้ เนื่องจากปัญหาการลดลงของผลผลิตอันเนื่องมาจากโรคระบาดในบ่อทุ่ง นอกจากนี้ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและนโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ ทำให้เกษตรกรในตำบลขนานากปรับเปลี่ยนพื้นที่นาทุ่งมาเป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	57	50.89
หญิง	55	49.11
2. อายุ		
น้อยกว่า 35 ปี	0	0.00
36 - 45 ปี	14	12.50
46 - 55 ปี	64	57.14
มากกว่า 56 ปี	34	30.36
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	36	32.14
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	10.71
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	24	21.43
อนุปริญญา/ปวส.	31	27.68
ปริญญาตรี	9	8.04
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
น้อยกว่า 3 คน	14	12.50
3 - 4 คน	47	41.96
5 - 6 คน	42	37.50
6 คนขึ้นไป	9	8.04
5. ประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมัน		
น้อยกว่า 5 ปี	4	3.57
6 - 10 ปี	76	67.86
11 - 15 ปี	25	22.32
มากกว่า 15 ปี	7	6.25

จากการศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตำบลขนานบก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ตารางที่ 1) พบว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกันคือ คิดเป็นร้อยละ 50.89 และคิดเป็นร้อยละ 49.11 ตามลำดับ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 46 - 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาอายุมากกว่า 56 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.36 อายุ 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.50 และไม่มีผู้อยู่น้อยกว่า 35 ปีขึ้นไป

นอกจากนี้จากการการสำรวจระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมันพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 32.14 รองลงมาอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 27.68 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 21.43 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 10.71 และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8.04 ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 41.96 รองลงมา คือ 5 - 6 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 น้อยกว่า 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และ 6 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.04 ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมัน 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 67.86 รองลงมามีประสบการณ์ 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.32 ประสบการณ์ 16 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.25 และประสบการณ์ น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.57 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มให้ความสนใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่จากนาทุ่งร้างเป็นระยะเวลาไม่นาน เพราะส่วนใหญ่มีประสบการณ์เพียง

6-10 ปี ทั้งนี้ปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากนาทุ่งร้างมาเป็นสวนปาล์มน้ำมันอย่างรวดเร็วในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น นโยบายของรัฐบาล ราคาปาล์มน้ำมันในช่วงเวลานั้น และพื้นที่นาทุ่งร้างซึ่งเดิมไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เป็นต้น

2. สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลขนานบก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจของการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้างตำบลขนานบก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต และการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนของการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตำบลขนานบก พบว่าให้ผลการศึกษา (ตารางที่ 2) ดังนี้

2.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ตำบลขนานบก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครอง 11 - 20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาพื้นที่จำนวน 21 - 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.89 พื้นที่จำนวน 1 - 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.21 และพื้นที่จำนวนมากกว่า 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.18 ตามลำดับ

เกษตรกรส่วนใหญ่ มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน น้อยกว่า 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาพื้นที่ 10 - 15 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.43 พื้นที่ 16 - 20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.96 พื้นที่มากกว่า 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.50 พื้นที่

21 - 25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.25 และพื้นที่
26 - 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.36 ตามลำดับ

แรงงานในครัวเรือนส่วนใหญ่มี 1 - 2 คน
คิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมาแรงงานใน
ครัวเรือน 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 34.82 ไม่มี
แรงงานในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.39 และ
แรงงานในครัวเรือนมากกว่า 5 คน คิดเป็น
ร้อยละ 8.04 ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มี
แรงงานจ้าง คิดเป็นร้อยละ 34.82 รองลงมา
มีแรงงานจ้าง 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 32.14
แรงงานจ้าง มากกว่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43
และแรงงานจ้าง 1 - 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.61
ตามลำดับ

เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายจ่ายในครัวเรือน
80,001 - 120,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ
41.07 รองลงมารายจ่ายในครัวเรือน 120,001 -
160,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 และ
ส่วนใหญ่มีรายจ่ายในสวนปาล์มน้ำมัน มากกว่า
240,001 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 31.25
รองลงมาคือ น้อยกว่า 40,000 บาทต่อปี คิดเป็น
ร้อยละ 16.96 ในส่วนของรายได้พบว่า เกษตรกร
ส่วนใหญ่มีรายได้ในครัวเรือน 70,001 บาทต่อปี
ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 99.11 รองลงมามีรายได้
50,001 - 70,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 0.89
และมีรายได้มากกว่า 500,001 บาทต่อปี คิดเป็น
ร้อยละ 31.25 รองลงมาคือรายได้จากการปลูก
ปาล์มน้ำมัน 100,001 - 300,000 บาทต่อปี
คิดเป็นร้อยละ 30.36 รายได้จากการปลูก
ปาล์มน้ำมัน 300,001 - 500,000 บาทต่อปี
คิดเป็นร้อยละ 28.57 นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกร
ส่วนใหญ่มีเงินออมมากกว่า 100,000 บาทต่อปี
คิดเป็นร้อยละ 63.39 รองลงมามีเงินออม

50,001 - 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ
24.11 เงินออมน้อยกว่า 50,001 บาทต่อปี
คิดเป็นร้อยละ 12.50 และไม่มีเงินออม คิดเป็น
ร้อยละ 0.00 ตามลำดับ

2.2 ปัจจัยการผลิต

ในส่วนของปัจจัยการผลิตจะให้
ความสำคัญที่ชนิดพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่เกษตรกร
ในพื้นที่นิยมปลูก และชนิดของปุ๋ยที่ใช้ ซึ่งพบว่า
เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกปาล์มน้ำมัน พันธุ์ยูนีวานิช
คิดเป็นร้อยละ 22.32 รองลงมาปลูกพันธุ์ยังกัมปี
คิดเป็นร้อยละ 16.07 และพันธุ์ในจีเรีย แบล็ค คิด
เป็นร้อยละ 13.39 ส่วนที่เหลือเป็นพันธุ์เทเนอร์
สุราษฎร์ธานี 2 สุราษฎร์ธานี 7 และ สุราษฎร์ธานี
1 ตามลำดับ โดยปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่จะเริ่ม
เก็บเกี่ยวได้เมื่อ อายุ 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.50
รองลงมา อายุ 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.25 และ
อายุ 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.25 ตามลำดับ

นอกจากนี้ในด้านการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร
พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้ปุ๋ยเคมีมากที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 61.61 รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ย
อินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 38.39 และปุ๋ยอินทรีย์
คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า
เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่า
ปุ๋ยอินทรีย์ เนื่องจากเห็นผลเร็วให้ผลผลิตสูง
ประกอบกับสภาพดินมีความเค็มสูงปริมาณธาตุ
อาหารที่จำเป็นหลายชนิดต่ำ เช่นปริมาณโบรอน
และทองแดง ซึ่งการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพียงอย่างเดียว
ไม่สามารถเพิ่มปริมาณธาตุอาหารที่ต้องการ
ให้กับเกษตรกรได้ทันที่ทันใด ทำให้เห็นผลช้า
ดังนั้นการใช้ปุ๋ยเคมีจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญของ
เกษตรกร และเมื่อศึกษาถึงปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี
ของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมี

ในปริมาณ 20 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็น ร้อยละ 42.86 รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณ 30 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.89 และปุ๋ยเคมีปริมาณน้อยกว่า 20 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.43 และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมี 3 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 66.96 รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมี 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 19.64 และใช้ปุ๋ยเคมี 4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามลำดับ

2.3 การประเมินความคุ้มค่าของการลงทุน

การประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนของเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ประเมินความคุ้มค่าของการปลูกปาล์มน้ำมันโดยนำข้อมูลต้นทุน และรายได้มาวิเคราะห์

หาความคุ้มค่าของการลงทุนพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ระยะคืนทุน (payback period) โดยประเมินจากต้นทุนและรายได้ของการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ 1 ไร่ ตามระยะเวลาของการให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมันคือ 25 ปีโดยประมาณให้ต้นทุนการผลิตรายปี และรายได้เฉลี่ยในแต่ละปี ซึ่งเฉลี่ยจากเกษตรกรจำนวน 112 ราย มีค่าเท่ากันในทุกช่วงปี ณ ราคาปาล์มน้ำมันในช่วงที่เก็บแบบสอบถาม คือ 3.46 บาทต่อกิโลกรัม และใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ในช่วงปี 2560 ที่เก็บแบบสอบถาม คือ ร้อยละ 8 (Bank of Thailand, 2017) ให้ผลการศึกษาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนของการปลูกปาล์มน้ำมันใน ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การประเมินความคุ้มค่าของการลงทุน	การปลูกปาล์มน้ำมัน
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)	122,323.15
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR)	1.83
อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR)	ร้อยละ 32.60
ระยะคืนทุน (payback period)	3.22 ปี

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาความคุ้มค่าของการลงทุนของเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลขนานนกจะเห็นได้ว่า การปลูกปาล์มน้ำมันมีความเป็นไปได้ในการตัดสินใจลงทุน เนื่องจาก การปลูกปาล์มน้ำมันมีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เป็นบวก อัตราผลตอบแทนในการปลูกปาล์มน้ำมัน (IRR) สูงกว่าอัตราค่าเสียโอกาสของเงินทุน (ดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์) ซึ่งแสดงว่ามีความคุ้มค่ากับการลงทุน และเมื่อพิจารณามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ให้ค่าเป็นบวก แสดงว่าการปลูกปาล์มน้ำมันมีกำไรสามารถตัดสินใจลงทุนได้

นอกจากนี้จากการประเมินความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจของการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้าง ตามเกณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน (Land Development, 2009) จะเห็นได้ว่าพื้นที่ตำบลขนานนกมีความเหมาะสมทางเศรษฐกิจสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งความเหมาะสมของรายได้ครัวเรือนจากการปลูกปาล์มน้ำมัน ผลผลิตปาล์มน้ำมันและวงเงินออมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมันสูงกว่า 70,000 บาทต่อปี ผลผลิตจากการปลูกปาล์มน้ำมันมากกว่า 2,575 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี และเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีวงเงินออมสูงกว่า 100,000 บาทต่อปี ส่วนความเหมาะสมในด้านขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครอง 11 - 20 ไร่ต่อครัวเรือน

จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้างตำบลขนานนก สามารถสรุปได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองอยู่ในระดับปานกลาง คือ 11-20 ไร่ และเป็นพื้นที่ของตนเองเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ตกทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เช่าพื้นที่หรือซื้อพื้นที่เพิ่ม แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือนน้อย ดังนั้นจึงทำให้มีการจ้างแรงงานโดยรวมสูงกว่าไม่จ้างแรงงาน และเพื่อการเพิ่มผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่จึงนิยมให้ปุ๋ยเคมีมากกว่าปุ๋ยอินทรีย์ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความคุ้มค่าของการลงทุนของเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลขนานนกจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ระยะคืนทุน (payback period) จะเห็นได้ว่า การปลูกปาล์มน้ำมันมีความเป็นไปได้ในการตัดสินใจลงทุน และมีความเหมาะสมทางเศรษฐกิจสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ปัญหาการปลูกปาล์มน้ำมัน

จากการศึกษาพบว่า การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้างเกิดจากต้นทุนการเลี้ยงกุ้งสูงและความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ผู้เลี้ยงกุ้งอาจประสบปัญหาผลผลิตขาดทุน ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งบางส่วนทิ้งพื้นที่นาทุ่ง นาทุ่งที่ถูกทิ้งร้างเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา เกษตรกรในตำบลขนานนกจึงปรับเปลี่ยนพื้นที่มาปลูกปาล์มน้ำมันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Juthathiprat

et.al.,2015) ได้ศึกษา แนวทางการฟื้นฟูการประกอบอาชีพหลังวิกฤติน้ำท่วมของชาวบ้านอำเภอระโนดจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการฟื้นฟูการประกอบอาชีพหลังวิกฤติน้ำท่วมมี 6 แนวทางดังนี้ (1) การปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงกุ้งสำหรับผู้ที่ต้องการเลี้ยงกุ้งต่อไปโดยการลดต้นทุนการผลิต (2) ปรับเปลี่ยนพื้นที่บ่อกุ้งเป็นบ่อเลี้ยงปลา (3) ปรับเปลี่ยนพื้นที่เลี้ยงกุ้งมาปลูกพืชสวนครัว (4) ปรับพื้นที่เป็นไร่นาสวนผสม (5) ปรับพื้นที่บ่อกุ้งเป็นสวนปาล์มน้ำมัน โดยการถมบ่อกุ้งแล้วขุดร่องใหม่ทำแปลงปลูกปาล์มน้ำมัน (6) ปรับเปลี่ยนอาชีพจากการเลี้ยงกุ้งไปเป็นอาชีพอื่น ๆ เช่นเดียวกับงานวิจัยของไพบุรณ์ เปรียบย้ง (Priapying, 2011) ได้ศึกษาเรื่องเมื่อน้ำท่วมทำลายมาเป็นสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ช่างหน้าแล้งขาดน้ำและน้ำทะเลหนุนสูง ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้พื้นที่ปลูกพืชได้ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งประสบปัญหาทั้งเป็นโรคระบาด จึงทำให้เกษตรกรเลิกอาชีพเลี้ยงกุ้งและปล่อยให้บ่อร้าง ซึ่งพื้นที่นาทุ่งร้างมีลักษณะเฉพาะ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นพื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมขัง ประการสอง เป็นพื้นที่มีความเค็ม ปริมาณธาตุอาหารสูงและมีอินทรีย์วัตถุต่ำ ดังนั้นการนำปาล์มน้ำมันมาปลูกในพื้นที่นาทุ่งร้าง จึงเป็นทางเลือกหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ต่อไป แต่อย่างไรก็ตามการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาทุ่งร้างก็ยังคงประสบปัญหา ซึ่งส่งผลต่อผลผลิต และรายได้ของเกษตรกรดังต่อไปนี้

1. ปัญหาศัตรูพืช คือ หนูกัดกินโคนต้นปาล์มน้ำมัน สร้างความเสียหายให้แก่เกษตรกรมาก ตั้งแต่เริ่มปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากต้นปาล์มน้ำมันยังมีขนาดเล็กสภาพพื้นที่ในสวนปาล์มน้ำมันมักปกคลุมด้วยหญ้าและวัชพืช ซึ่งเหมาะสำหรับการเป็นที่หลบอาศัยของหนูชนิดต่าง ๆ โดยหนูจะเข้ามากัดทำลายโคนต้นอ่อน ยอดต้นอ่อน และทางใบปาล์มส่วนที่อยู่ติดกับพื้นดิน จะมีร่องรอยการทำลายโดยเฉพาะโคนต้นอ่อน จะทำให้ต้นปาล์มแห้งตายในที่สุด ชนิดของหนูที่พบในสวนปาล์มน้ำมัน ได้แก่ หนูพุกใหญ่และหนูแผง ในสวนปาล์มน้ำมันที่อายุไม่เกิน 4 ปี

2. ปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากในพื้นที่ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประสบปัญหาน้ำท่วมและน้ำทะเลหนุนเป็นประจำทุกปี ทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมและน้ำทะเลหนุนที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อปาล์มน้ำมัน ทำให้รากขาดออกซิเจน รากเน่าโคลนเลนท่วมขังบริเวณราก ทำให้ดินแน่น อากาศในดินมีน้อย สิ่งมีชีวิตในดินตาย น้ำท่วมยอดอ่อนเกิน 7 วัน ยอดอ่อนจะเน่า เมื่อระบายน้ำแห้งแล้วทำให้เกิดความเสียหายทางใบ ใบปาล์มมีลักษณะเป็นสีเหลืองซีดคล้ายขาดธาตุไนโตรเจน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูอย่างน้อย 3 เดือน

3. ปัญหาราคापาล์มน้ำมัน เนื่องจากขณะนี้ทั่วโลกมีการผลิตปาล์มน้ำมันจำนวนมาก ทำให้ราคาปาล์มน้ำมันในตลาดโลกตกต่ำ ราคาปาล์มน้ำมันในแต่ละช่วงจึงไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงความเหมาะสมของปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตำบลขนานาก เช่น ลักษณะของดิน การใช้ปุ๋ย และระดับความเค็มที่เหมาะสม รวมถึงแนวทางในการปรับปรุงสภาพดิน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธี

การลดต้นทุนในการผลิตปาล์มน้ำมัน การปรับปรุงศักยภาพของพื้นที่ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น และแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของปาล์มน้ำมันที่ปลูกในพื้นที่นาทุ่งให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

REFERENCES

- Bank of Thailand. (2017). **Deposit Rates for Individuals of Commercial Banks as of 9 September 2017**. Retrieved September 9, 2017, from https://www.bot.or.th/thai/statistics/_layouts/application/interest_rate/in_rate.aspx.
- Juthathiprat, J., Duangchan, P., Tibsrinimit, N., & Sungkharat, U. (2015). **The Guidelines of Restoration Vocational after the Prawn Farming Crisis of the in Habitants at Ranote District, Songkhla Province**. Inthaninthaksin journal. 10 (1), 119 – 141. Vol. 10 No. 1 (2015): April 2015 - September 2015. (in Thai)
- Kasem, S. (2003). **Economic analysis of the oil palm industry in Thailand**. Master of Science in Agricultural Economics. Faculty of Economics, Kasetsart University. (in Thai)
- Khanabnak Subdistrict Administration Organization. (2017). **Information of Khanabnak Subdistrict, Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province**. Retrieved September 15, 2017, from <http://www.thaitambon.com/tambon/801218>. (in Thai)
- Land Development Department. (2003). **Manual of rehabilitation of the area that has been raised by black tiger shrimp for the Department of Land Development officials**. Bangkok: Land Development Department Ministry of Agriculture and Cooperatives. (in Thai)

- Land Development Department. (2009). **Land use areas, economic crops, oil palm**. Bangkok: Land Development Department Ministry of Agriculture and Cooperatives. (in Thai)
- Meemapun, H. (2007). **Principles of Project Theory and Practice analysis to study the feasibility of the project**. Bangkok: Chalalongkorn University. (in Thai)
- Priapying, P. (2011). **The abandoned shrimp to the oil palm plantation in the Pak Phanang Basin**. Kasikorn. 84 (6), 77 – 80. (in Thai)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา
ตำบลกรุงชิง อำเภอнопิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

PUBLIC PARTICIPATION IN WATER SUPPLY MANAGEMENT
OF KRUNG CHING SUBDISTRICT NOPPHITAM DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุพัต เหมถนันทน์^{1*} ปิยวรรณ เนืองมัจฉา² และ โสภนา วงศ์ทอง³

Suppapat Hemthanon^{1*} Piyawan Nuangmucha² and Sopana Wongthong³

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย^{1*, 2, 3}

Faculty of Science and Technology Nakhon Si Thammarat Rajabhat University Nakhon Si Thammarat, Thailand^{1*, 2, 3}

Email: suppapat9634@gmail.com^{1*}

Received: 2019-09-19

Revised: 2019-10-18

Accepted: 2020-02-22

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา ตำบลกรุงชิง อำเภอнопิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 350 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา ตำบลกรุงชิง อำเภอнопิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำประปา ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำประปา และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสำเร็จของงานในการบริหารจัดการน้ำประปา อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ รายจ่าย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำประปา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน น้ำประปา กรุงชิง

ABSTRACT

The Public participation in water supply management of Krung Ching Subdistrict Nopphitam District Nakhon Si Thammarat Province. Objective was study the level of public participation in water supply management by using a questionnaire to collected data 350 samples, the statistics used for data analysis were percentage, average, standard deviation and F-test.

The results showed that the level of public participation in water supply management in Krung Ching Sub-district, Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province, And public participation in the study of problems related to water supply management, Process of public participation in water supply management, Participation in water management planning and decisions, and Participation in the monitoring and evaluation of applications for managing water supply. overall it was at a medium level. Comparing the differences between personal factors and public participation in water supply management, it was found that gender, age, education level, marital status, occupation, income, expenses, and household numbers were not different in overall, statistically significant at 0.05.

Keywords : Pubblic Participation, Water Supply, Krung Ching

บทนำ

น้ำจัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่เสริมสร้างขึ้นใหม่ได้และไม่มีวันสูญสิ้นแต่ด้วยปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในภาคครัวเรือน การใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในภาคการเกษตร หรือการใช้น้ำเพื่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ทำให้ปริมาณน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์อีกต่อไป ทรัพยากรน้ำกลายเป็นสินค้าหายาก และมีราคาหรือต้นทุนในการได้มา

ดังนั้น น้ำจึงเป็นทรัพยากรที่กำลังกลายเป็นชนวนปัญหาที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในการแย่งชิงและเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากผู้ใช้ น้ำซึ่งมีจำนวนและความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์จะนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค นั้น จะต้องเป็นน้ำสะอาด จะต้องมีการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้เหมาะสมสำหรับการอุปโภค บริโภค ซึ่งในปัจจุบันถือว่าน้ำประปา เป็นน้ำสะอาด เป็นน้ำที่ผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อให้เป็นน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค น้ำประปาจึงมีความ

สำคัญต่อชุมชนต่าง ๆ อย่างยิ่ง และปัจจุบันเกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วทำให้ชุมชนต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำประปามีมากขึ้น (กรมทรัพยากรน้ำ, 2558)

ตำบลกรุงชิงเป็นพื้นที่ในหุบเขา มีภูเขาล้อมรอบ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสูงสลับภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลวง และอุทยานแห่งชาติเขานัน มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับอุปโภคบริโภค ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้นโดยเฉพาะระบบประปาหมู่บ้านจะมีแบบบาดาลและแบบประปาภูเขา ระบบประปาของชุมชนพบปัญหา น้ำประปาไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง ไม่มีแหล่งน้ำดิบในการผลิตประปา ท่อส่งน้ำประปาแตกหรือชำรุด นอกจากนี้ยังพบปัญหาการขยายตัวของชุมชนก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร และการบุกรุกเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัยส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ ส่งผลคือ เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ยิ่งไปกว่านั้นในการใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรของชุมชนขยายพื้นที่เพาะปลูกทำให้มีการใช้ปุ๋ยหรือสารเคมีทางการเกษตรสูงขึ้น ก่อให้เกิดสารตกค้างในดิน และละลายลงสู่แหล่งน้ำกลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ ส่งผลต่อคุณภาพแหล่งน้ำดิบที่ใช้สำหรับผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาหมู่บ้าน ตำบล

กรุงชิง อำเภอชนบท จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม และปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำประปาของประชาชน ทั้งนี้เพื่อได้ข้อมูลนำไปสู่แนวทางในการบริหารจัดการน้ำประปาของตำบลกรุงชิงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำของตำบลกรุงชิง อำเภอชนบท จังหวัดนครศรีธรรมราช

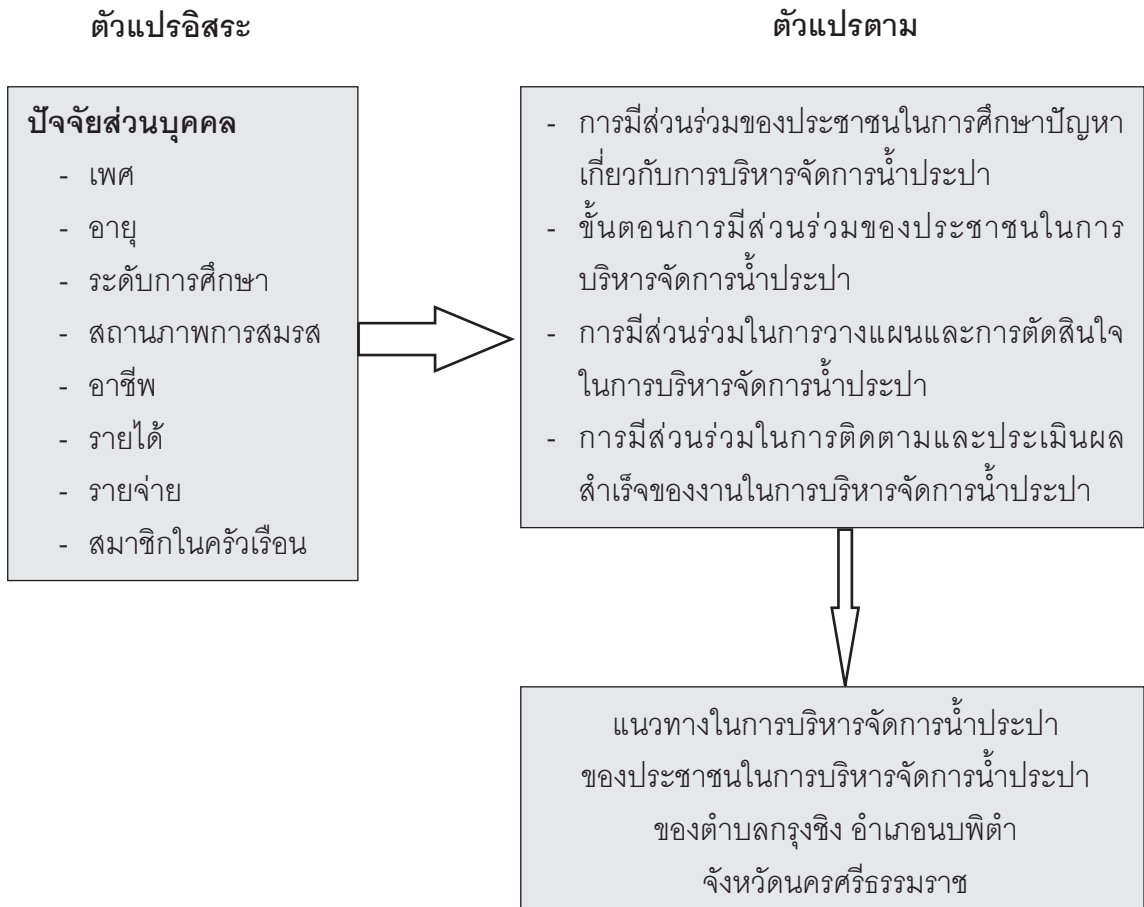
ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาในด้านต่าง ๆ และภาพรวม โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามปัจจัยส่วนบุคคลในการบริหารจัดการน้ำประปา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการน้ำประปา

ขอบเขตพื้นที่ พื้นที่ศึกษางานวิจัยครั้งนี้คือ ตำบลกรุงชิง อำเภอชนบท จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านนบ หมู่ที่ 2 บ้านห้วยพาน หมู่ที่ 3 บ้านพิต้า หมู่ที่ 4 บ้านเปียน หมู่ที่ 5 บ้านสวนปราง หมู่ที่ 6 บ้านปากกล หมู่ที่ 7 บ้านห้วยตง หมู่ที่ 8 บ้านทับน้ำเต้า หมู่ที่ 9 บ้านห้วยแห้ง หมู่ที่ 10 บ้านสองแพรก หมู่ที่ 11 บ้านหวายซ้อ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีตา จังหวัดนครศรีธรรมราช 11 หมู่บ้าน วิธีคัดเลือก

กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่า สัดส่วนเกิดขึ้นในระดับร้อยละ 5 โดยมีวิธีการคำนวณตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ศึกษา

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างไม่เกินร้อยละ 0.05

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนประชากรทั้งหมด 2,542 ครัวเรือน โดยจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เท่ากับ 345.62 ครัวเรือน เพื่อให้การวิจัยเกิดความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 350 ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามจำนวน 350 ชุด เพื่อสอบถามประชาชนผู้ใช้น้ำประปาในตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีตา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การใช้ประโยชน์จากน้ำประปา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีตา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน

4. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย

5. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) การสังเกตที่

ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และในชีวิตประจำวันของประชาชนในตำบลกรุงชิง

6. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) การสังเกตที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล การประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา โดยค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (F-test) และจัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีตา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาของตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีตา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก รายได้ และรายจ่ายของครัวเรือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา
ของตำบลกรุงชิง อำเภอнопิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	147	42.00
หญิง	203	58.00
2. อายุ		
20-30 ปี	22	6.29
31-40 ปี	73	20.86
41-50 ปี	85	24.28
51 ปีขึ้นไป	170	48.57
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	7	2.00
ประถมศึกษา	235	67.14
มัธยมศึกษาตอนต้น	39	11.14
มัธยมศึกษาตอนปลาย	38	10.86
ปริญญาตรี	20	5.71
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.29
4. สถานภาพ		
โสด	22	6.29
หย่าร้าง	18	5.14
สมรส	310	88.57
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2 คน	70	20.00
3-4 คน	186	53.14
5-6 คน	70	20.00
7-8 คน	21	6.00
9 คนขึ้นไป	3	0.86

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
6. อาชีพหลัก		
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	8	2.28
ค้าขาย	17	4.86
รับจ้างทั่วไป	16	4.57
เกษตรกร	297	84.86
รับจ้างภาคเกษตร	2	0.57
อื่น ๆ	10	2.86
7. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	50	14.29
5,001-10,000 บาท	164	46.86
10,001-15,000 บาท	76	21.71
15,001-20,000 บาท	32	9.14
20,001-25,000 บาท	12	3.43
25,001 บาทขึ้นไป	16	4.57
8. รายจ่ายต่อเดือน		
น้อยกว่า 4,000 บาท	36	10.28
4,001-7,000 บาท	75	21.43
7,001-10,000 บาท	92	26.29
10,001 บาทขึ้นไป	147	42.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาของตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.00 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.00 มีช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.57 รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี

คิดเป็นร้อยละ 24.28 ช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็น ร้อยละ 20.86 ช่วงอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.29 ตามลำดับ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.14 รองลงมา มัธยมศึกษา ตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 11.14 มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 10.86 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.71 อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็น

ร้อยละ 2.86 ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.00 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.29 ตามลำดับ สถานภาพของประชาชนส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 88.57 รองลงมา สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 6.29 และสถานภาพ หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 5.14 ตามลำดับ จำนวน สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีจำนวน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 53.14 รองลงมาจำนวน 1-2 คน และจำนวน 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 จำนวน 7-8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 และจำนวน 9 คน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.86 ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 84.86 รองลงมาค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 4.86 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 4.57 อาชีพอื่น ๆ คิดเป็น ร้อยละ 2.86 รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 2.28 และรับจ้างภาคเกษตร คิดเป็นร้อยละ 0.57 ตามลำดับ มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.86 รองลงมา รายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 21.71 รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 14.29 รายได้ 15,001-20,000 บาท

คิดเป็นร้อยละ 9.14 รายได้ 25,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.57 และรายได้ 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.43 ตามลำดับ มีรายจ่ายต่อเดือน 10,001 บาทขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 42.00 รองลงมา มีรายจ่าย 7,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.29 รายจ่าย 4,001-7,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.43 และ รายจ่ายน้อยกว่า 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.28 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับกิตติชัย รัตนะ (Kitichai, 2013) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก พบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 80 อาชีพส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ของตนเอง และไม่มีอาชีพรอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 6,785 บาท

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารจัดการน้ำประปา

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาของ ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาดังตารางที่ 2 – 5

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษา
สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำประปา

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. มีส่วนร่วมในการศึกษา ปัญหาน้ำประปา	9.14	19.14	28.58	34.00	9.14	3.10	0.48	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหาการ บริหารจัดการน้ำประปา	11.43	14.86	36.57	26.57	10.57	3.06	0.46	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการเสนอ แนวทางแก้ปัญหาการ บริหารจัดการน้ำประปา	10.86	23.14	37.14	20.57	8.29	2.89	0.46	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการเข้าร่วม ประชุมวางแผนการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ	9.71	16.57	32.86	30.00	10.86	3.12	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำประปา พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาน้ำประปามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมา มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.58 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 19.14 ค่าเฉลี่ย 3.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 2 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการบริหารจัดการน้ำประปา พบว่า มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.57 รองลงมา มีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 26.57 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 14.86 ค่าเฉลี่ย 3.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ปัญหาการ

บริหารจัดการน้ำประปามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.14 รองลงมา มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 23.14 และมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 20.57 ค่าเฉลี่ย 2.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 การเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.86 รองลงมา การมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 30.00 และการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 16.57 ค่าเฉลี่ย 3.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำประปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละของประชาชนจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหาของทรัพยากรหรือความต้องการน้ำ	9.43	18.86	30.28	32.86	8.57	3.09	0.46	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	9.43	17.43	38.57	28.86	5.71	3.00	0.47	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำประปา	10.29	21.43	34.00	23.71	10.57	2.97	0.51	ปานกลาง
4. เคยเข้าร่วมกับหน่วยงาน/องค์กรของรัฐในการบริหารจัดการน้ำประปา	8.85	22.86	34.00	24.86	9.43	3.01	0.47	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำประปา	11.14	18.86	30.29	35.14	4.57	2.99	0.56	ปานกลาง
6. มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน	11.43	21.43	35.71	25.43	6.00	2.90	0.53	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาพบว่าการศึกษาสภาพปัญหาของทรัพยากร หรือ ความต้องการน้ำมีส่วนร่วมระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 32.86 รองลงมามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.28 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.86 ค่าเฉลี่ย 3.09 ค่าเบี่ยงเบน-

มาตรฐาน 0.46 การค้นหาสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.57 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 28.86 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.43 ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 การตัดสินใจเลือกแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ

น้ำประปามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 23.71 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.43 ค่าเฉลี่ย 2.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 การเข้าร่วมกับหน่วยงาน/องค์กรของรัฐในการบริหารจัดการน้ำประปามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 24.86 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.86 ค่าเฉลี่ย 3.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 การติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำประปา

มีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 35.14 รองลงมามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.29 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.86 ค่าเฉลี่ย 2.99 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 25.43 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.43 ค่าเฉลี่ย 2.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการบริหารจัดการน้ำประปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำประปา

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมและวางแผน	8.57	14.57	23.14	32.29	21.43	3.41	0.58	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	13.14	20.29	32.00	25.14	9.43	2.96	0.48	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	16.57	24.57	31.71	20.86	6.29	2.74	0.48	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ	16.29	25.43	32.57	19.71	6.00	2.72	0.47	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำประปา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมและวางแผนมาก คิดเป็นร้อยละ 32.29 รองลงมามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.14 และมีส่วนร่วมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.43 ค่าเฉลี่ย 3.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 การแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 21.43 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.29 ค่าเฉลี่ย 2.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48

การดำเนินงานมีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.71 รองลงมามีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.57 และมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 20.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 การกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ มีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.57 รองลงมามีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.43 และมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 19.71 ค่าเฉลี่ย 2.72 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำประปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 แสดงค่าร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลสำเร็จของงานในการบริหารจัดการน้ำประปา

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานความก้าวหน้าในการบริหารจัดการน้ำประปา	13.14	22.86	33.14	26.29	4.57	2.69	0.55	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการน้ำประปา	16.57	22.00	33.14	22.29	6.00	2.68	0.46	ปานกลาง
3. ทราบถึงผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำประปา	13.72	17.14	31.14	30.00	8.00	2.83	0.64	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการดูแลบริหารจัดการน้ำประปา	16.86	18.57	27.71	28.29	8.57	2.74	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานความก้าวหน้าในการบริหารจัดการน้ำประปามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.14 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 26.29 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.86 ค่าเฉลี่ย 2.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการน้ำประปามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.14 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 22.29 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.00 ค่าเฉลี่ย 2.68 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 การทราบถึงผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำประปามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.14 รองลงมามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.14 ค่าเฉลี่ย 2.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 การเข้ามาดูแลบริหารจัดการน้ำประปามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 28.29 รองลงมามีส่วนร่วมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.71 และมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.57 ค่าเฉลี่ย 2.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลสำเร็จของงานในการบริหารจัดการน้ำประปา โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาหมู่บ้าน ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองปีทา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปาของตำบลกรุงชิง อำเภอ

หนองปีทา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของไกรสร เพ็ญสกุล (Kraisorn, 2008) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีลุ่มน้ำสาขาคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำคลองปะเหลียน ส่วนใหญ่จะมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับวัลยา โพนสุวรรณ (Wanlaya, 2006) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของโสภิตา สุรินทะ (Sopida, 2010) เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชน กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับโสรัจจ์ ตาปณานนท์ (Sorat, 2000) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ต้นน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่คำปอง จังหวัดแพร่ พบว่าภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ต้นน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่คำปองของชาวบ้านอยู่ในระดับต่ำ

การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การสมรส อาชีพ รายได้ รายจ่าย สมาชิกในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร

จัดการน้ำประปา ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำประปา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำประปา การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสำเร็จของงานในการบริหารจัดการน้ำประปา พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก รายได้ และรายจ่ายที่แตกต่างกัน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ วิเชียร พงษ์เมษา (Wichian, 2007) เรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกร ผู้ใช้น้ำชลประทาน ต่อโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยบังพวน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานต่อโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยบังพวน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ในครัวเรือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับไกรสร เพ็ญสกุล (Kraisorn, 2008) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการบำบัดน้ำ : ศึกษากรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า

มีปัจจัยส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้าน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ต่อเดือน อาชีพหลัก การดำรงตำแหน่งในชุมชน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ และส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำประปาหมู่บ้าน
2. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง
3. สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างเพียงพอ
4. การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำประปาในพื้นที่ โดยประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น ทำให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เอง นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืน

REFERENCES

- Decha Lertwilai. (1997) **Factors affecting the level of participation of community leaders in operating the community hospitals in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. (Research report).** Mahidol University, Bangkok. (in Thai)
- Department of Water Resources. (2010). **Water resources.** Ministry of Natural Resources and Environment. (in Thai)
- Kitichai Rattana. (2013). **Community Participation in Huai Mae Tho Watershed Management, Tak Province.** 4th National Natural Resources and Environmental Conference, Bangkok.
- Kraisorn Pengsakul. (2008). **Public Participation in Water Resources Management: Case Study: Khlong Palian Basin, Trang Province.** Regional Office of Water Resources 8, Department of Water Resources. Ministry of Natural Resources and Environment. (in Thai)
- Sorat Tapananon. (2000). **Villagers' Participation in Watershed Area Management in Mae Kham Pong Basin, Phrae Province.** Master of Arts (Environmental Management) Chiang Mai University. (in Thai)
- Sopida Surinta. (2010). **People Participation in Water Resource Management a Case Study of Huay Sai Royal Development Study Center.** Nakhonpathom: Silpakorn University.
- Tiger Aphichat Kriangkrai (2000). **Public participation in water resource management.** In the case of the Lam Takhong River Basin Nakhon Ratchasima. Chiang Mai: Graduate School, Chiang Mai University. (in Thai)
- Wanlaya Ponsuwan.(2006).**Factors Affecting Public Participation in Water Resources Management in the Bang Pakong - Prachinburi Basin.** Master of Arts (Social Science for Development) Rajanagarindra Rajabhat University. (in Thai)
- Wichian Pongmesa. (2007). **Participation of Agriculturist Groups that water Irrigation User of Bang Phuan Reservoir Project in Tha Bo District, Nong Khai Province.** Mahasarakham: Rajabhat Mahasarakham University. (in Thai)

การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

DEVELOPMENT OF APPROPRIATE MEDIA TO IMPROVE THE QUALITY
OF LIFE FOR THE ELDERLY PEOPLE BY THE PARTICIPATION PROCESS
IN KLONG LADPRAO COMMUNITY, BANGKOK

ปรียา สมพีช^{1*} และ นิษฐา รุ่งเกษม²

Preeya Sompuech^{1*} and Nitta Roonkaseam²

สาขาวิชานิตศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*,2}

Department of Communication Arts, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University

Bangkok, Thailand^{1*,2}

Email: preeya_s11@hotmail.com^{1*}

Received: 2020-01-09

Revised: 2020-02-02

Accepted: 2020-05-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อพัฒนาสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยมีส่วนร่วมของชุมชน และเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อสื่อที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยมีส่วนร่วมของชุมชน ประชากร คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่รวมกันอยู่บริเวณริมคลองลาดพร้าวกรุงเทพฯ จำนวน 50 ชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่รวมกันอยู่บริเวณริมคลองลาดพร้าวกรุงเทพฯ จำนวน 9 ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบประเมินสื่อ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยนำผลการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีรูปแบบเป็น “คู่มือ ขนาด เอ 4” ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามหลัก 3 อ. ได้แก่ ออกกำลังกาย อาหาร และอารมณ์ 2) ผลการออกแบบ

คู่มือ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนมีความเห็นว่ารูปแบบตัวอักษรหรือฟอนต์ ประเภท TH Krub มองเห็นชัดเจนที่สุด สามารถอ่านเนื้อหาได้ง่ายและถูกต้องมากกว่ารูปแบบอื่น นอกจากนี้ ยังพิจารณาขนาดของตัวอักษร พบว่า หัวเรื่องใหญ่ใช้ตัวอักษร ขนาด 70 พอนต์ หัวเรื่องย่อย ขนาด 30 พอยต์ และเนื้อหา ขนาด 20 พอยต์ ทำให้ผู้สูงอายุอ่านได้ชัดเจน และ 3) ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อสื่อ (คู่มือ) ในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีคะแนนความพึงพอใจโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 4.36 มีความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ: สื่อ ส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

This research aims to study a healthcare information exposure of elderly lining in Ladprao canal community. By trying to evaluate their satisfaction on healthcare media, the research utilizes questionnaire, media evaluation form, and satisfaction evaluation form on population from elderly living among 50 communities around Ladprao canal community. Average and standard division are methods used in data analyzation.

This study finds that 1. a healthcare manual, concerning diet, exercise and mental health in A4 size is the most suitable match with populations' media exposure. 2. populations prefer font TH Krub due to its sharpness, also they prefer a heading in font size 70 point, a title in font size 30 point, and a text body in font size 20 point for its clarity. 3. populations highly satisfy in the healthcare manual as it gains average of 4.36 in satisfaction scale.

Keywords: media healthcare elderly

บทนำ

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นเห็นได้จากการคาดประมาณประชากรในปี พ.ศ. 2566 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” และในปี 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 18.7 ล้านคน

หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด ในขณะเดียวกันนั้น สัดส่วนประชากรวัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีก็จะลดลงเรื่อย ๆ จากที่มีอยู่ร้อยละ 19 ในปี 2556 จะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด ในปี 2576 ประเทศไทยก็จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” เมื่อมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึงหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมด โครงสร้างอายุของประชากร

ที่เปลี่ยนไปในลักษณะที่มีอายุสูงขึ้นเช่นนี้ เท่ากับ เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมไทยโดยรวม (Office of the National Economic and Social Development Council, 2012) จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของผู้สูงอายุดังกล่าว จึงควรมีการเตรียมรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพซึ่งเป็นสิ่งที่ จำเป็นเร่งด่วน การเตรียมการแนวทางหนึ่ง คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุตามศักยภาพ

ปัจจุบันระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยชุมชน ส่วนใหญ่โดยเฉพาะชุมชนในเขตเมือง เป็นระบบ ที่ไม่เข้มแข็ง เนื่องจากคนในชุมชนเมืองมักขาด ความไว้วางใจกัน ความช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน นอกจากนี้มักไม่ค่อยมีความร่วมมือกันของ เครือข่ายการดูแลระหว่างหน่วยงาน ต่าง ๆ รวมทั้ง สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขกับผู้รับบริการ ไม่เหมาะสม จึงยังคงประสบปัญหาหลายประการ เช่น ไม่ให้ความร่วมมือกับบุคลากรที่ไปเยี่ยมบ้าน ขาดการบูรณาการของบริการต่าง ๆ หน่วยงาน ต่าง ๆ ขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญขาดแคลนทรัพยากร (Srithamrongsawats, 2006)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นรัฐบาลจึงมี นโยบายด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยทิศทาง และกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) จึงได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้สูงอายุให้ มีการทำงานที่เหมาะสมตามศักยภาพและ ประสิทธิภาพ มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิต มีการสร้างเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อป้องกันหรือ

ชะลอความทุพพลภาพและโรคเรื้อรังต่าง ๆ การวางแผนการออมเพื่อวัยเกษียณ การปรับปรุง สภาพแวดล้อมและความจำเป็นทางกายภาพ ให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบการ ดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายทั้งใน ด้านการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม อย่างบูรณาการ และการพัฒนาชุมชนที่มี ศักยภาพและความพร้อมให้เป็นต้นแบบของ การดูแลสุขภาพ เพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรมในการใช้ชีวิต ประจำวันสำหรับผู้สูงอายุโดยให้มีการผสมผสาน กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างความเสมอภาค เรื่องรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

สภาพปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชน ริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ชุมชนนี้ เกิดขึ้นมาประมาณ 80-90 ปีแล้ว หลังสมัย สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นทุ่งนา และเป็นพื้นที่ของ กรมธนารักษ์ ซึ่งต่อมาชาวบ้านเข้ามาตั้งรกราก ริมคลอง เนื่องจากสมัยก่อนการคมนาคมส่วนใหญ่ ใช้ลำคลองเป็นหลัก ต่อมารัฐบาลมีนโยบาย บริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรुकล้ำล้ำน้ำสาธารณะ และการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ซึ่งจะมี การก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตระบายน้ำเพื่อป้องกัน น้ำท่วม ขณะเดียวกันก็ต้องมีการรื้อย้าย สิ่งปลูกสร้างที่รुकล้ำออกจากลำคลอง โดยเฉพาะ บ้านเรือนและชุมชนที่ปลูกสร้างอยู่ในที่ดินริมคลอง ซึ่งกรมธนารักษ์ดูแลอยู่ แต่เพื่อให้ประชาชน สามารถอาศัยอยู่ในชุมชนเดิมได้ กรมธนารักษ์ จึงมีนโยบายให้นำที่ดินที่เหลือหรือพ้นจากแนว ก่อสร้างเขื่อนมาให้ประชาชนเช่าในระยะยาว ทั้งนี้ประชาชนที่จะทำสัญญาเช่าที่ดิน จะต้อง

รวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์เคหสถานและเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง เพื่อให้การบริหารจัดการทั้งเรื่องเช่าที่ดินและก่อสร้างบ้านเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองเมื่อปี 2559 เพื่อลดผลกระทบและยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนริมคลองโดยมอบหมายให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รับผิดชอบเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าวและคลองเปรมประชากร โดยจะมีการจัดสรรที่ดินบางส่วนจากที่ดินราชพัสดุเพื่อให้ประชาชนสามารถมาปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ปัจจุบันชุมชนที่อยู่ริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่จะต้องได้รับการพัฒนาที่อยู่อาศัยอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการสิ่งปลูกสร้างรुकล้ำล้ำน้ำ จำนวน 50 ชุมชน 6,868 ครัวเรือน ซึ่งมีผู้สูงอายุในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง และมีปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา จึงได้มีการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 7 กระทรวงสาธารณสุขได้มีนโยบายให้การส่งเสริมด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุโดยคิดมูลค่าในสถานพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และกรุงเทพมหานครให้ครอบคลุมทั่วทุกคน ทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในด้านนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากการมีพฤติกรรม

ที่ไม่ส่งเสริมสุขภาพ หรือมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในระดับต่ำ (Chatchawanthipakorn, 2000)

ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลให้การส่งเสริมสุขภาพต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมาจากสื่อซึ่งเป็นช่องทางนำข่าวสารด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จากงานวิจัยของ วัทนา จันทร์โกลกุล (Chatchawanthipakorn, 2000) ได้ศึกษาความต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเมือง ในสังคมยุคแห่งการเรียนรู้ พบว่าผู้สูงอายุในชุมชนเมืองใช้เวลาว่างในชีวิตประจำวันด้วยการฟัง วิทยุ / โทรทัศน์ / สืบค้นข้อมูลความรู้ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตหรือทางคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 87.6) ผู้สูงอายุในชุมชนเมืองมีความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สูงอายุมีความต้องการศึกษาเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแล สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คือมีความต้องการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในศาสนาที่นับถือ และมีความต้องการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ได้อย่างมีความสุขตามลำดับ ดังนั้น การพัฒนาสื่อและจัดการความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยส่งเสริมบทบาทของสื่อเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้นได้ ทั้งด้านร่างกาย การบริโภคอาหาร การพักผ่อน และการออกกำลังกาย รวมทั้งสุขภาพจิตที่ดี

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วม และศึกษาประสิทธิผลสื่อที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าวสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชน
2. เพื่อพัฒนาสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อสื่อที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีความรู้เพื่อดูแลตนเองและสามารถแนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพตนเองแก่ผู้อื่นได้
2. นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
3. หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำสื่อที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปใช้ในการดำเนินงานของหน่วยงานได้

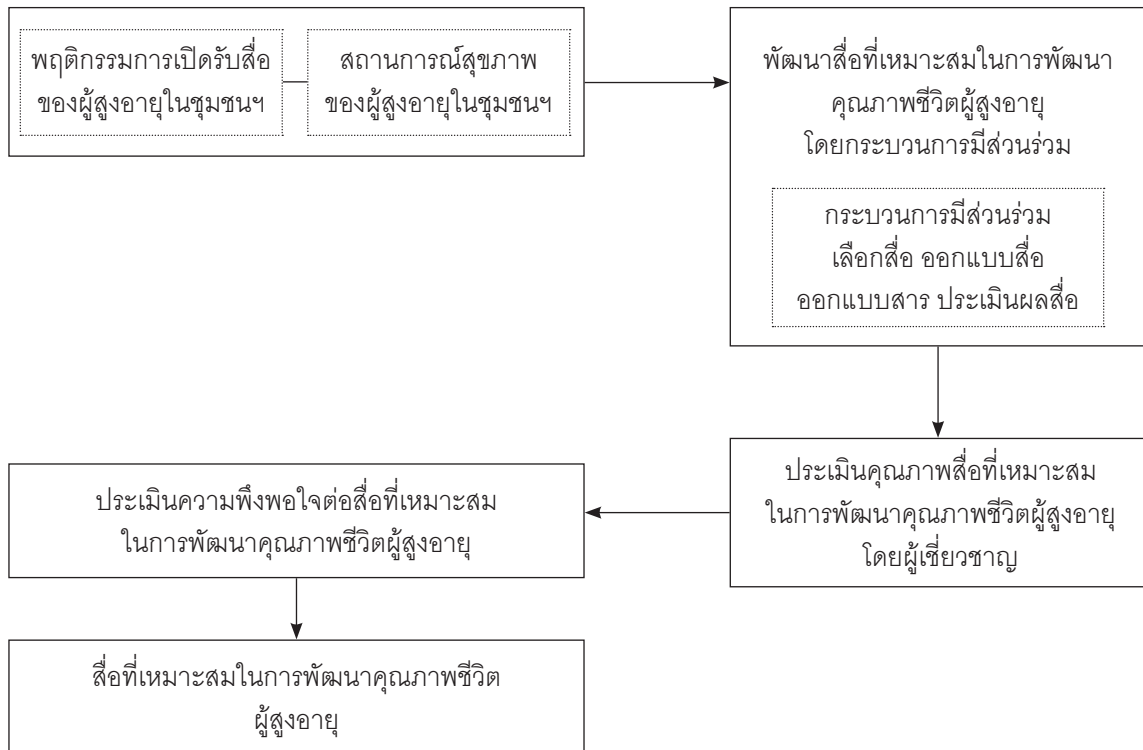
ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านเนื้อหา การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านเวลา กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน 12 เดือน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 52 ชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน

และกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 9 ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากชุมชนที่มีการสร้างบ้านแล้วเสร็จตามโครงการบ้านมั่นคงชุมชนริมคลอง และมีการย้ายเข้าอยู่แล้ว 100 เปอรเซ็นต์ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปได้อย่างครบถ้วน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำแนกตามชุมชน

ชุมชน	จำนวน (คน)
1. ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ	9
2. ชุมชนสนามมวย ทอ.	8
3. ชุมชน กสบ.	7
4. ชุมชนหลัง วค.จันทร์เกษม	9
5. ชุมชนบางบัวทองการภาพ	8
6. ชุมชนสามัคคีร่วมใจ	9
7. ชุมชนร้อยกรอง	7
8. ชุมชนรุ่นใหม่พัฒนา	7
9. ชุมชนร่วมมิตรแรงศรัทธา	8
รวม	72

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบประเมินสื่อ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ และ 4) สื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ลดความเสี่ยงของการเป็นโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง และสุขภาพโดยรวม แบ่งเป็น 3 เนื้อหาหลักเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) ออกกำลังกาย 2) อาหาร และ 3) อารมณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ผู้นำหรือตัวแทนชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในชุมชน ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม 2562 2) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก ขั้นตอน ที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชน และผลจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจาก

ข้อ 1) พิจารณาเพื่อสร้างต้นแบบสื่อในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 3) นำสื่อต้นแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยมีส่วนร่วมของชุมชน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบสื่อ และด้านเนื้อหา ด้านละ 3 คน ทำการประเมินโดยใช้แบบประเมินสื่อ และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินสื่อ จากนั้นทำการวิเคราะห์ประเมินและปรับปรุงสื่อต้นแบบตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ และ 4) ผู้วิจัยนำสื่อที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว ประเมินความพึงพอใจ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนริมคลองลาดพร้าว

กรุงเทพมหานคร ขอนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86.12 และ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 13.88 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.55 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 40.28 อาชีพข้าราชการบำนาญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.66 รองลงมาคืออาชีพผู้ประกอบการ (ค้าขาย/กิจการของตนเอง) คิดเป็นร้อยละ 34.72 อายุระหว่าง 60-65 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ อายุ 66-70 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.50 แบบสอบถามได้รับคืนจากชุมชนมากที่สุด ลำดับแรก มี 3 ชุมชนเท่ากัน คือ ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ ชุมชนหลัง วค.จันทระเกษม และชุมชนสามัคคีร่วมมือ ชุมชนละ 9 ฉบับเท่ากัน ด้านการใช้โทรศัพท์มือถือที่เป็นสมาร์ทโฟน พบว่า ไม่ใช่สมาร์ทโฟนมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 58.33 และใช้สมาร์ทโฟน คิดเป็นร้อยละ 41.67 ระยะเวลาในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตต่อวัน พบว่าใช้น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวันสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.55 รองลงมาคือ ไม่ใช้บริการอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.78 ปัญหาด้านการมองเห็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่มีปัญหาด้านการมองเห็น คิดเป็นร้อยละ 100.00 การเปิดรับสื่อในแต่ละวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.88 รองลงมา

คือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 27.77 จากการสอบถามพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ความคิดเห็นด้านรูปแบบตัวหนังสือ ที่ใช้แบบ TH Krub มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 4.00 อยู่ในระดับรับรู้ได้ชัดเจนมาก รองลงมา คือ แบบ TH Kodchasal มีค่าเฉลี่ย 3.76 อยู่ในระดับรับรู้ได้ชัดเจนมาก ด้านสีตัวหนังสือ/สีพื้นหลัง พบว่าตัวหนังสือสีดำบนพื้นสีฟ้าอ่อน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 4.42 การรับรู้อยู่ในระดับชัดเจนมาก รองลงมา คือ ตัวหนังสือสีดำบนพื้นสีเหลือง มีค่าเฉลี่ย 4.32 การรับรู้อยู่ในระดับชัดเจนมาก ด้านขนาดตัวหนังสือ พบว่า ขนาดตัวหนังสือ 20 pt หนา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 4.52 การรับรู้อยู่ในระดับชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือ ขนาดตัวหนังสือ 20 pt ปกติ มีค่าเฉลี่ย 4.43 การรับรู้อยู่ในระดับชัดเจนมาก

ผลการสนทนากลุ่มกับผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าวเพื่อค้นหาข้อมูลประเด็นสุขภาพและค้นหาประเภทของสื่อที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชนสนใจ ได้แก่ คู่มือ โปสเตอร์ และสื่อกิจกรรม ทั้งนี้ ผู้สูงอายุในชุมชนรับรองการเลือกใช้สื่อคู่มือว่ามีความเหมาะสมในการผลิตและใช้เผยแพร่เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว ด้วยคุณสมบัติที่สามารถเปิดดูได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องมีอุปกรณ์อื่นประกอบ สามารถเปิดอ่านได้ทุกที่ทุกเวลา และทุกคนในครอบครัว ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุและครอบครัวสามารถได้ความรู้จากสื่อคู่มือนี้

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาสื่อที่เหมาะสม ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมี ส่วนร่วมของชุมชน

ผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อที่เหมาะสมในการ
ส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยนำผลการ
ศึกษาพฤติกรรมและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้าน
สุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชนริมคลอง
ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มาพัฒนาสื่อต้นแบบ

ในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีรูปแบบ
เป็น “คู่มือ ขนาด เอ 4” ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท
หนึ่งที่มีเนื้อหาในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
ตามหลัก 3 อ. ได้แก่ ออกกำลังกาย อาหาร และ
อารมณ์ ผู้วิจัยนำสื่อต้นแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเนื้อหาจำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการ
ออกแบบจำนวน 3 คนตรวจสอบคุณภาพและ
ประเมินสื่อต้นแบบ

ภาพที่ 1 สื่อเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

ในการพัฒนาสื่อที่ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบตัวอักษรหรือฟอนต์ 3 ประเภท ได้แก่ 1) TH Krub 2) TH Fah Kwang และ 3) TH Niramit AS เพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าวมีส่วนร่วมในการพัฒนาคู่มือในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนา เพื่อค้นหารูปแบบตัวอักษรและขนาดตัวอักษร ที่เหมาะสมในการอ่านและ

การมองเห็นของผู้สูงอายุ และพิจารณาการใช้ขนาดของตัวอักษร

ผู้วิจัยได้นำสื่อดังกล่าวไปให้ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าวทดลองอ่าน และสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้รูปแบบตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร การใช้สี

อาหารการกินในผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุคือผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ร่างกายจะเป็นไปในด้านเสื่อมสลายมากกว่าเสริมสร้าง

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ การทำงานของระบบประสาทด้อยลง อาจเป็นโรคฟันผุหรือไม่มีฟันในปาก ต่อมาน้ำลายหลังสำรน้ำลายน้อยลง มีผลทำให้การบดเคี้ยวอาหารภายในปากเป็นไปได้ไม่ดี เมื่ออาหารมาถึงกระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก มีปัญหาการย่อยและการดูดซึม เพราะน้ำย่อยในกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กมีน้อยลง อาหารที่ย่อยไม่ได้ เมื่อผ่านถึงลำไส้ใหญ่ก็จะเกิดการสะสมเกิดเชื้อแบคทีเรียในลำไส้ใหญ่ และปล่อยก๊าซออกมาทำให้ท้องขึ้นท้องอืดได้ การเคลื่อนไหวของลำไส้ก็มีย่อยกว่าวัยหนุ่มสาว ทำให้เกิดท้องผูก

ผู้สูงอายุยังคงต้องการสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ แต่จะมีความต้องการปริมาณอาหารลดน้อยลง ดังนั้น ผู้สูงอายุต้องเลือกกินให้หลากหลายเพื่อให้สารอาหารครบตามความต้องการของร่างกาย

หมู่ที่ 1

เนื้อสัตว์ ไข่ นม ถั่วเมล็ดแห้งต่าง ๆ

ให้สารอาหารประเภทโปรตีน เพื่อเสริมสร้างและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ

▪ ปลา เหมาะมากสำหรับผู้สูงอายุ เพราะย่อยง่าย

▪ ไข่ต้มสุก ไข่แดงมีธาตุเหล็กสูง สามารถรับประทานได้สัปดาห์ละ 3-4 ฟอง แต่

ถ้ามีปัญหาไขมันในเลือดสูง ควรลดจำนวนลงหรือบริโภคเฉพาะไข่ขาว

▪ นมสดพร่องมันเนย มีแคลเซียมและโปรตีนสูง

▪ ถั่วเมล็ดแห้ง มีโปรตีนสูง ใช้แทนอาหารพวกเนื้อสัตว์ได้

ภาพที่ 3 ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าวทดลองอ่านคู่มือ

ผลการออกแบบคู่มือ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนมีความเห็นว่ารูปแบบตัวอักษรหรือฟอนต์ประเภท TH Krub มองเห็นชัดเจนที่สุด สามารถอ่านเนื้อหาได้ง่ายและถูกต้องมากกว่ารูปแบบอื่น

นอกจากนี้ยังพิจารณาขนาดของตัวอักษรพบว่า หัวเรื่องใหญ่ใช้ตัวอักษร ขนาด 70 พอยต์ หัวเรื่องย่อย ขนาด 30 พอยต์ และเนื้อหา ขนาด 20 พอยต์ ทำให้ผู้สูงอายุอ่านได้ชัดเจน

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบ ต่อสื่อต้นแบบในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (n = 6)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบสื่อ			
1.1 การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบคู่มือ ขนาด เอ4	4.33	0.68	มาก
2. รูปแบบการนำไปใช้และการจัดเก็บ			
2.1 มีความง่ายต่อการใช้งาน	4.16	0.69	มาก
2.2 มีความสะดวกในการจัดเก็บ	4.50	0.50	มาก
2.3 การแบ่งเนื้อหาและหัวข้อย่อย	4.33	0.47	มาก
3. ความสวยงาม			
3.1 รูปแบบของตัวอักษร	4.66	0.47	มากที่สุด
3.2 ขนาดตัวอักษร	4.50	0.50	มาก
3.3 สีของตัวอักษร/สีพื้นหลัง	4.33	0.47	มาก
3.4 ลักษณะของการจัดองค์ประกอบ	4.16	0.68	มาก
3.5 ลักษณะของภาพ/กราฟิก	4.50	0.50	มาก
3.6 ความสวยงามโดยรวม	4.66	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสื่อต้นแบบในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ความสวยงามโดยรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 และรูปแบบของตัวอักษร อยู่ในระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรมีภาพประกอบ ให้ครบถ้วนในเนื้อหาทุกหัวข้อย่อย เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา และสร้างความน่าสนใจกับสื่อได้เป็นอย่างดี

2. ควรมี QR Code ที่สามารถดึงภาพในแต่ละเนื้อหาไปยังร้านกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล

ออกกำลังกายและกิจกรรมทางกาย

กิจกรรมทางกาย

คือ การเคลื่อนไหวทางกายหรือการเคลื่อนไหวร่างกายที่มีการใช้กล้ามเนื้อลาย ซึ่งต้องใช้พลังงาน เป็นกิจกรรมอะไรก็ได้ที่ทำในแต่ละวัน ทั้งกิจกรรมที่ทำในระหว่างทำงานหรือระหว่างไปทำงาน เช่น การเดินขึ้นบันได การทำงานบ้าน รดน้ำต้นไม้ กวาดบ้าน ถูบ้าน และกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ

การออกกำลังกาย

เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางกายแต่มี การวางแผนไว้ล่วงหน้า มีแบบแผนการออกกำลังกายที่ชัดเจน แบบแผนนั้นถูกใช้อย่างซ้ำ ๆ โดยมีเป้าหมายของการออกกำลังกาย คือ เพื่อพัฒนาหรือคงไว้ซึ่งสมรรถภาพของร่างกาย

หมวดที่ 3 ผลไม้

ผลไม้ 1 ส่วน ปริมาณแตกต่างกัน ตามความหวานของผลไม้แต่ละชนิด มีคาร์โบไฮเดรต 15 กรัม ไม่มีโปรตีนและไขมัน ให้พลังงาน 60 กิโลแคลอรี

1 ส่วน เท่ากับ 2 ผล/ชิ้น	ขนุน	มะขามหวาน	ส้มโอ
1 ส่วน เท่ากับ 4 ผล	มังคุด	เงาะ	ทุเรียน
1 ส่วน เท่ากับ 5 - 6 ผล	องุ่น	ลิ้นจี่	ลำไย
1 ส่วน เท่ากับ 6 - 8 ชิ้น	แตงโม	สับปะรด	มะละกอสุก
1 ส่วน เท่ากับ ½ ผล	กล้วยหอม	ฝรั่ง (ผลกลาง)	แก้วมังกร
1 ส่วน เท่ากับ 1 ผล	กล้วยน้ำว้า	แอปเปิล (ผลเล็ก)	ส้ม (ผลใหญ่)
			ทุเรียน (เม็ดเล็ก)

แหล่งข้อมูล : ศูนย์โภชนาการฯ กรมอนามัยและศูนย์วิจัยฯ มศว มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาพที่ 4 คู่มือ ที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อสื่อที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยนำผลการศึกษาพฤติกรรมและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มาพัฒนาสื่อต้นแบบในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีรูปแบบเป็น “คู่มือ ขนาด เอ 4” ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่ง

ที่มีเนื้อหาในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ. ได้แก่ ออกกำลังกาย อาหาร และอารมณ์ ผู้วิจัยนำสื่อต้นแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและประเมินสื่อต้นแบบ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

หลังจากนั้น ได้นำสื่อ (คู่มือ) เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 72 คน ประเมินความพึงพอใจต่อสื่อที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ต่อสื่อ (คู่มือ) ในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (n = 72)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ข้อมูลที่ได้ในคู่มือมีประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพ	4.16	0.37	มาก
2. ภาพและเนื้อหาที่น่าสนใจ	4.13	0.33	มาก
3. ภาพและเนื้อหา มีความสอดคล้องกัน/เข้าใจง่าย	4.15	0.36	มาก
4. “คู่มือ” มีความน่าสนใจ	4.19	0.40	มาก
5. ขนาดของตัวอักษร อ่านง่าย	4.67	0.47	มากที่สุด
6. รูปแบบของตัวอักษร อ่านง่าย	4.33	0.47	มาก
7. การจัดวางไม่รกรุงรัง	4.43	0.49	มาก
8. สีเส้นสบายตา	4.45	0.49	มาก
9. คู่มือ ทำให้เกิดความรู้ในการดูแลสุขภาพ	4.14	0.34	มาก
10. ประโยชน์ที่ได้รับคุ้มค่าการเสียเวลาในการอ่านคู่มือ	4.53	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อสื่อ (คู่มือ) ในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีคะแนนความพึงพอใจต่อ ขนาดของตัวอักษร อ่านง่าย สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประโยชน์ที่ได้รับคุ้มค่าการเสียเวลาในการอ่านคู่มือ มีค่าเฉลี่ย 4.53 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

การนำสื่อ (คู่มือ) ที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปใช้ มีข้อแนะนำ คือ หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน หรือชุมชนที่ประสงค์จะนำ สื่อ (คู่มือ) ที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปประยุกต์ใช้ ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดของสื่อ (คู่มือ) อันเนื่องจากผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าวส่วนใหญ่จะไม่นิยม

ใช้สมาร์ทโฟน และไม่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสารและการรับข่าวสารด้านสุขภาพ ถึงแม้ว่าชุมชนริมคลองลาดพร้าวจะอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีการใช้สมาร์ทโฟนและการเข้าถึงของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ผู้สูงอายุก็มีข้อจำกัดในเรื่องค่าใช้จ่ายในการมีสมาร์ทโฟน และการใช้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั่นเอง จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้คู่มือซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเฟสบุ๊ก ไลน์ ที่ทำให้สะดวกต่อการสื่อสารสำหรับผู้คนทุกช่วงอายุ จึงได้เพิ่ม QR Code เพื่อดาวโหลดข้อมูลข่าวสารจากคู่มือซึ่งได้นำเสนอข้อมูลในลักษณะของ Infographic

ที่ออกแบบให้นำเสนอเนื้อหาแยกเป็นประเด็น หรือหัวข้อย่อยจบใน 1 หน้าเอกสาร หรือดาวน์โหลดเป็นภาพเพื่อการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ในทันที

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยนำผลการศึกษาพฤติกรรมและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อของผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มาพัฒนาสื่อต้นแบบในการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีรูปแบบเป็น “คู่มือ ขนาด เอ 4” ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ. ได้แก่ ออกกำลังกาย อาหาร และ อารมณ์

แม้ว่าปัจจุบันจะมีการมุ่งเน้นการใช้สื่อดิจิทัลและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณาพร ทิพย์กาญจนเรขา (Tipkanjanaraykha, 2017) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์และสื่อสังคมของผู้สูงอายุตามระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพ พบว่าผู้สูงอายุยังมีการใช้สื่อออนไลน์น้อยในการที่จะให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากสื่อโดยเฉพาะสื่อทางด้านสุขภาพ

สื่อ (คู่มือ) ที่พัฒนาเป็นสื่อต้นแบบมี การนำเสนอข้อมูลในลักษณะอินโฟกราฟิก (Infographic) ที่ออกแบบให้นำเสนอเนื้อหาแยกเป็นประเด็นหรือหัวข้อย่อยจบใน 1 หน้าเอกสาร เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและ

รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ (Milovanovic and Lvanisevic, 2014) ที่กล่าวถึงงานวิจัยของ Jakob Nielsen ว่าผู้อ่านไม่ชอบที่จะอ่านข้อความผ่านทาง อินเทอร์เน็ต และมักจะใช้เวลาอ่านข้อความผ่าน หน้าจออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ช้ากว่าอ่านผ่าน กระดาษ ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลผ่านภาพ ในรูปแบบอินโฟกราฟิกจึงเป็นการนำเสนอข้อมูล ที่เหมาะสมกับการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

จากข้อสรุปที่ได้อภิปรายนั้นสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รัตนา จักกะพาก และ ระวี สัจโสภณ (Chakkaphark and Sajjasophon, 2011) ได้ศึกษาเรื่องสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก พบว่า ผู้สูงอายุเสนอว่าควรให้สื่อบุคคล ควบคู่กับสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่ม ควรมีการจัดทำ เนื้อหาที่หลากหลาย รัฐควรส่งเสริมให้หน่วยงาน ของรัฐและสื่อมวลชน ผลิตสื่อเพื่อผู้สูงอายุ ให้มากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีความเห็นว่ารูปแบบตัวอักษรหรือ ฟอนต์ ประเภท TH Krub มองเห็นชัดเจนที่สุด สามารถอ่านเนื้อหาได้ง่ายและถูกต้องมากกว่า รูปแบบอื่น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ รัตนโชติ เทียนมงคล (Thienmongkol, 2017) ได้ศึกษาลักษณะฟอนต์ที่เหมาะสมต่อประสิทธิภาพ สำหรับผู้สูงวัยในบริบทตัวอักษรไทยบนหน้าจอ แท็บเล็ตคอมพิวเตอร์ ซึ่งพบว่า ฟอนต์หรือ รูปแบบตัวอักษร TH Krub มีส่วนลดการอ่าน ถูกต้องมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้**

สื่อ (คู่มือ) ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ สามารถนำไปปรับใช้กับผู้สูงอายุในชุมชนอื่น ๆ ได้ ทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นคู่มือขนาด เอสี่ หรือเป็นโปสเตอร์ขนาดใหญ่ รวมทั้งเป็นภาพที่สามารถส่งผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนในการพัฒนาสื่อในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในรูปแบบอื่น หรือในเนื้อหาอื่น ๆ ให้ครบถ้วน

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีเพิ่มมากขึ้นทุกปี

2. การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ในเรื่องอื่น ๆ ได้ตามความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน เช่น การทำเมนูอาหารเพื่อสุขภาพ ที่บอกส่วนผสมอย่างละเอียดรวมถึงประโยชน์ของส่วนผสมและจำนวน แคลอรีของเมนูนั้น ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้แนะนำเพียงประเภทอาหารที่ควรบริโภค แต่ยังไม่ได้นำไปปรุงแต่งหรือจัดทำเมนูอาหาร ซึ่งการปรุงอาหารแต่ละเมนู จะมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ที่อาจส่งผลต่อภาวะเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง เช่น ปริมาณน้ำตาล แป้ง เป็นต้น

REFERENCES

- Chakkaphark.R., and Sajjasophon.R., (2011). Media for the Elderly in Thailand: Current Situations, Expectations, Future Trends, and Proactive Strategic Planning. Chulalongkorn University.
- Chatchawanthipakorn,W. et al. (2543). Assessment of health promotion behaviors in the elderly and Government and private sector operations in promoting the health of the elderly. Research report. Home Health Training Department Office of the Thai Red Cross.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2012). National Economic and Social Development Plan edition 11. Office of the National Economic and Social Development Council. Bangkok. (in Thai)
- Srithamrongsawats.S., (2006). Fairness of health service use in the illness of the elderly under Universal health coverage (30 baht for all diseases) Journal of Health Science. 15(5): 685-96. (in Thai)

- Thienmongkol.R., (2017). The Study of Fonts Legibility for Elders: A contextual of Thai Alphabets on Tablet Screen. Veridian E-Journal Silpakorn University. Vol 10 No 3 (2017): Thai version Humanities, Social Sciences and Arts (September - December 2017). (in Thai)
- Tipkanjanaraykha.K. (2017).Health information seeking behaviors of elderly through online media Accordingto perceivedhealth stat. Vol. 11 No. Supplement (2017): July-December (in Thai)

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
ด้วยทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

THE DEVELOPMENT OF REINFORCEMENT COMMUNITY
ECONOMY'S MODEL OF CULTURAL CAPITAL
IN KO KRET, NONTHABURI PROVINCE

ทรงยศ สาโรจน์^{1*} และ สุพจน์ แสงเงิน²

Songyot Sarot^{1*} and Supot Saengngern²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*,2}

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat university, Bangkok, Thailand^{1*,2}

Email: Songyot544@gmail.com^{1*}

Received: 2020-02-05

Revised: 2020-03-02

Accepted: 2020-03-17

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ภาครัฐในพื้นที่ ภาคเอกชนในพื้นที่ ชารชุมชนเกาะเกร็ด และนักวิชาการท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม และเพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม ใช้วิธีศึกษาเชิงวิเคราะห์ เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินรูปแบบวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2561 ของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร โดยวิเคราะห์ผลการประเมินรูปแบบโดยใช้ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดเกิดขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมเป็นชุมชนการค้าขายและเป็นที่ตั้งด่านตรวจเรือ ปัจจุบันชุมชนมีการจัดระบบความสัมพันธ์กับภาครัฐและบุคคลภายนอก เพื่อสร้างเครือข่ายการค้าและสังคม การปรับตัวส่วนใหญ่สะท้อนออกมาในรูปของการเปลี่ยนแปลงอาชีพ มีค่านิยมและความคิดที่เปลี่ยนไป การจัดการองค์ความรู้ผ่านระบบการศึกษา โดยผลการวิจัยที่สำคัญคือ รูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนของทุนทางวัฒนธรรม ส่วนของการรวมกลุ่ม ส่วนของความรู้ ส่วนของสิ่งแวดล้อม ส่วนของแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จ มีผลการประเมินรูปแบบ 78.75

คะแนน เมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินรูปแบบวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2561 ของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ทูทางวัฒนธรรม

ABSTRACT

This research is Mixed Method Research based on the Quantitative Research and Qualitative Research Sample population and stakeholders : Government sector, Private sector, Ko Kret Community and Academic . This research was objectives of this study were to explore related context of cultural capital, to develop reinforcement community economy's model of cultural capital, and to evaluate reinforcement community economy's Model of cultural capital. The methodology of this study included Documentary Analysis, Participatory Observation, and In-Depth Interview, Community Enterprise Promotion Division, Department of Agricultural Extension of 2018 .Data were analyzed by using mean. The results of this research showed that: Ko Kret Community was established since the Ayutthaya era. Formerly for Boat checkpoint and trading purposes. Therefore. Nowadays, this community manages the relationship with public sector and outsiders in order to create trading and social network. Its adaptation mainly is reflected as transformation of various occupation, values and opinions. Since its knowledge management is conducted through the education system. Reinforcement community economy's model of cultural capital consists of six sub- Parts: 1) Part of Cultural capital, Part of Integration, 3) Part of Knowledge, Part of Environment, Part of A model for guideline application and Part of The successful condition. The evaluation of the developed model indicated had score of 78.75. This figure was considered as high score compared to the standard score of 2018 community enterprise assessment, Community Enterprise Promotion Division, Department of Agricultural Extension.

Keywords: Model development, Reinforcement of community, Economy cultural capital

บทนำ

จากผลการพัฒนาประเทศ ที่เน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามแนวคิดทุนนิยมเสรี (Capitalism) ประเทศไทยได้เริ่มปรับตัวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากชนบทสู่เมือง แต่การจัดการพื้นที่แยกส่วนระหว่างการพัฒนาชนบท และเมืองออกจากกัน ผนวกกับนโยบายการบริหารแบบรวมศูนย์ที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทมากขึ้น ทั้งในด้านการกระจายรายได้ และการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยการเติบโตของเมืองไม่ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาชนบท ก่อให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนา และไม่สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการพึ่งตนเองได้น้อยลง สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ภาคชนบทเจริญเติบโตไม่เท่าเทียมกัน และเกิดภาวะความยากจน และความล้าหลัง มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ขาดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเสื่อมโทรมลง ประกอบกับแรงจูงใจจากรายได้ภายนอกภาคเกษตร ทำให้คนชนบทต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีขึ้นในการประกอบอาชีพในเมือง (Office of the National Economics and Social Development Council, 2018)

การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมาจากแนวคิดพื้นฐานว่า ปัญหาของประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ประชาชนรู้จักนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น เพื่อขจัดปัญหาความยากจน เป็นการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน และรายได้ที่มั่นคง รัฐบาลจึงปรับนโยบายการพัฒนาประเทศ และ

ให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังที่ อนุสรณ์ อุนโน (Aunno, 2005) กล่าวว่า รัฐบาลได้สนับสนุนการประกอบอาชีพการเกษตรอย่างยั่งยืน เพื่อบรรเทาภาวะวิกฤติ เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของชุมชน เป็นต้น จากประเด็นดังกล่าว ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (PinKeaw, 2012) ได้ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และวิเคราะห์แนวทางการบริหารของรัฐบาล โดยอธิบายว่า รัฐบาลไทยมีความมุ่งมั่นที่จะปรับโครงสร้างการผลิต และบริการของประเทศให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเน้นการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนยังคงกระทำอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560 - 2564) โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งมุ่งไปที่การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการพัฒนาวิสาหกิจตั้งใหม่ (Start Up) และวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการเพื่อต่อยอดฐานการผลิตและบริการ โดยทุนทางวัฒนธรรมเป็นจุดศูนย์กลางที่เชื่อมโยงกับทุนประเภทอื่น ๆ เพราะทุนทางวัฒนธรรมถือเป็นหัวใจที่สำคัญ ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ชุมชนเกาะเกร็ด เป็นชุมชนที่มีความเหมาะสมกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาให้เป็นชุมชนที่นำทุนทางวัฒนธรรมมาดำเนินกิจกรรมควบคู่ไปกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้วยเหตุผลที่ว่าชุมชนเกาะเกร็ด

มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และวัฒนธรรมชาวมอญที่ทรงคุณค่าซึ่งถือว่ามีชื่อเสียงในระดับประเทศ ดังที่ ลักษณะพร โรจน์พิทักษ์กุล (Rojpitugkun, 2007) กล่าวว่า วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาตนเอง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เชื่อมโยงกัน อาจเรียกว่า “เศรษฐกิจวัฒนธรรม” จึงสรุปได้ว่า พื้นฐานของสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมเป็นรากเหง้าของสังคมไทยสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือและเป็นรากฐานของการพัฒนาได้อย่างแท้จริง จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นกระบวนการหลักในการวิจัย ดังที่ อุทัย ดุลยเกษม (Dulyakasem, 2002) กล่าวว่า การทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR นั้น เน้นที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ กระบวนการนี้ชาวบ้านจะเรียนรู้โดยไม่ต้องเขียน ขึ้นอยู่กับจุดยืนของเรา และช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับคนธรรมดาทั่ว ๆ ไป การพัฒนาอย่างเป็นวงรอบตามขั้นตอนที่เป็นระบบ โดยมีการเริ่มต้นจากจุดของการค้นหาปัญหาหรือคุณค่า และแสวงหาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การวิจัยในครั้งนี้ส่งผลกับชุมชนโดยตรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน เกิดแหล่งเศรษฐกิจในชุมชน และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ตลอดจนการ

ตระหนักถึงคุณค่าของศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่ ชุมชนมีประสบการณ์ในการวางแผนการ และการจัดการจากกระบวนการวิจัย จนนำไปสู่การประยุกต์ใช้รูปแบบอย่างเป็นระบบ จะทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงนำสู่การเปลี่ยนแปลงในที่สุด

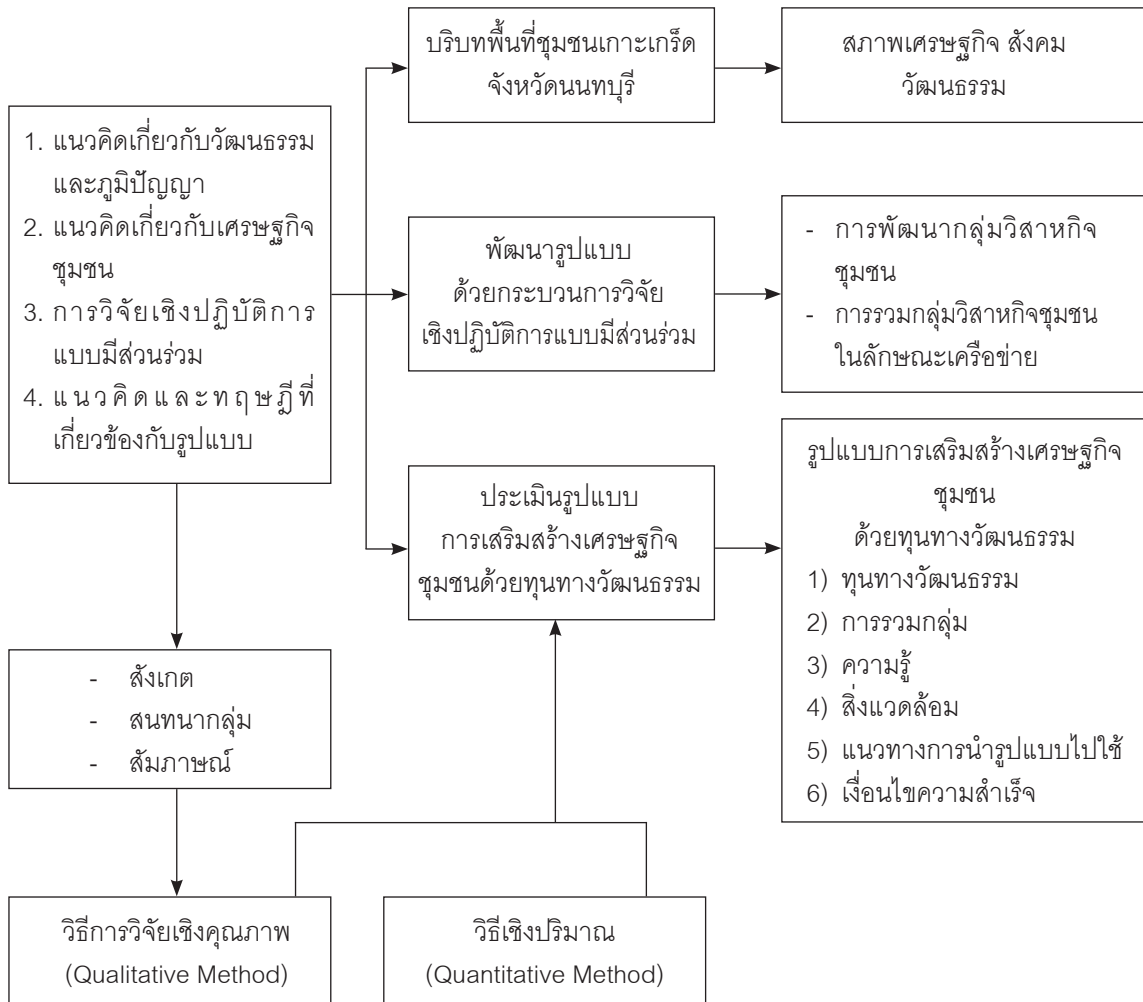
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด ชุมชนเกาะเกร็ด กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และนักวิชาการท้องถิ่น โดยการศึกษาครอบคลุมแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน และรูปแบบการสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ทำการวิจัยในพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระยะเวลา 12 เดือน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการ

วิจัยครั้งนี้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ภาครัฐในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด จำนวน 3 คน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด ได้แก่ กลุ่ม

เครื่องปั้นดินเผา กลุ่มขนมไทยมงคล กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานพลาสติก และกลุ่มชาวราชนิกุล จำนวน 3 คน ชุมชนเกาะเกร็ด ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 20 คน และนักวิชาการท้องถิ่น จำนวน 2 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบประเมินด้วยแบบประเมินรูปแบบวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2561 ของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ภาครัฐในพื้นที่ 2 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2 คน ชาวชุมชนเกาะเกร็ด 15 คน และนักวิชาการท้องถิ่น 1 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Techniques) โดยใช้แนวสัมภาษณ์ (Interview Guideline) โดยมีประเด็น การสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ความเหมาะสมในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านทุนทางวัฒนธรรม 2) ด้านการรวมกลุ่ม 3) ด้านความรู้ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Documentary) โดยค้นคว้าข้อมูลที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ทั้งจาก งานวิจัย บทความ วารสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ

เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนแล้วนำมาประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัย

การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันมากที่สุด ผู้วิจัยได้ลง พื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี ประกอบด้วย

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพูดคุยกับ ชาวบ้านในชุมชน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นการสังเกตเชิงสำรวจ สภาพทั่วไป เพื่อหาหลักฐาน หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยจดบันทึกปรากฏการณ์ที่มีผลต่อการวิจัยในทุกด้าน เช่น การประกอบอาชีพ ภูมิปัญญา สภาพทางสังคมวัฒนธรรมประเพณี สิ่งแวดล้อม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และบุคคลภายนอก เพื่อให้เข้าใจสภาพบริบทชุมชน

- การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นที่การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (On-structural Interview) ในลักษณะทั้งแบบที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์ผู้วิจัย เน้นที่ความยืดหยุ่น (Flexibility) ของประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบคำถามได้อย่างหลากหลาย ครอบคลุม ประเด็นแต่ละประเด็นที่ครบถ้วน รวมถึงสามารถเชื่อมโยงไปสู่ข้อมูลอื่นที่สำคัญได้ ด้วย บรรยากาศแบบเป็นกันเองอย่างเป็นธรรมชาติ อาจมีประเด็นพูดคุยนอกเหนือจากที่ระบุไว้ เพื่อให้การสัมภาษณ์ไม่ตึงเครียดจนเกินไป โดยผู้วิจัยจะควบคุมไม่ให้

ออกนอกประเด็นมากเกินไป สำหรับการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะแนะนำ ตัวเองและวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ ขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพ

- การสนทนากลุ่ม เป็นการพูดคุยกับ กลุ่มเป้าหมาย ขนาดเล็ก เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ใน ชุมชน สมาชิกกลุ่ม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสแสดง ความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึก ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีทั้งข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ด้านประวัติ ความเป็นมาของกลุ่ม สภาพภูมิศาสตร์ ความเป็นอยู่ของครอบครัวและเครือญาติ การเรียนรู้ การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียม ประเพณี โดยผู้วิจัยคอยสังเกต และช่วยเหลือ ให้กลุ่มอภิปรายซึ่งทุกคนมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ข้อมูลที่ได้ จากการ สนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ เนื่องจากข้อมูล ที่ได้จากการสนทนากลุ่มผ่าน การถกเถียง ตอบกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำให้มั่นใจในความ ถูกต้องตรงประเด็น ความน่าเชื่อถือและความ หลากหลายของข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยมีการนัดหมาย ล่วงหน้าตลอดจนแจ้งวัตถุประสงค์ของการ สนทนา ระยะเวลา สนทนา สถานที่ วัน-เวลา ในการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเชื่อมโยงสู่กรอบ แนวคิดการวิจัยเข้ากับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ทางวิชาการ และข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในแต่ละประเด็นอย่างเป็นระบบ จนเห็นประเด็น สำคัญที่ปรากฏจากข้อมูล หากมีข้อมูลซ้ำ ๆ จัดหมวดหมู่ข้อมูล หาความหมาย แยกแยะ

องค์ประกอบ เชื่อมโยงความเกี่ยวพัน ดีความ ข้อมูล โดยมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล คือ การ ตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล จากการรวบรวม ข้อมูลเรื่อง เดียวกันด้วยวิธีการ 3 วิธี คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ และสังเคราะห์จากนั้นส่งข้อมูล ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยตรวจสอบ และยืนยันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความ สมบูรณ์ ถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากที่สุด สำหรับการนำเสนอใช้วิธีการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Approach)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ความเป็นมาและวิถีชีวิตของชุมชน เกาะเกร็ด ชื่อของเกาะเกร็ดที่เรียกกันในปัจจุบัน สันนิษฐานว่า คลองลัดเกร็ดน้อยได้ถูกความแรง ของสายน้ำที่ลัดผ่านไหลตรง ทำให้กระแสน้ำ กัดเซาะตลิ่งจนพังลง และกลายเป็นลำน้ำกว้าง จึงมีสภาพเป็นเกาะปรากฏชัดขึ้น จึงมีชื่อเรียก พื้นที่ส่วนนี้ว่าเป็นเกาะ โดยเริ่มแรกมีชื่อเรียกว่า “เกาะศาลากุล” (Ramkomut, 1999) โดยชื่อนี้ ยังคงมีปรากฏอยู่ในโฉนดที่ดินที่ออกในสมัย รัชกาลที่ 5 จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ภายหลังจากที่ได้มีการตั้งอำเภอปากเกร็ดขึ้น และเลื่อนฐานะ “เกาะศาลากุล” ขึ้นเป็นตำบล เรียกว่า “ตำบลเกาะเกร็ด” จากนั้นจึงมีชื่อ ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็น “เกาะเกร็ด” อย่างเป็นทางการ จนถึงปัจจุบัน ชุมชนเกาะเกร็ด มีขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

ที่สืบต่อกันมาช้านาน โดยเฉพาะ หัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผา และการแกะลายวิจิตรบน เครื่องปั้นดินเผา อันมีชื่อเสียงที่ทำให้ผู้คนและ นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศจำนวนมาก เข้าเยี่ยมชม (Na Thalang, 1999) ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกาะเกร็ด มีหลักฐานและเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ที่จำเป็นในการดำรง ชีวิตเป็นประการสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตที่มี สัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เกาะเกร็ด ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนนี้ สร้างรายได้ให้กับชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุผลที่เป็นแหล่งของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ที่หลากหลาย อาทิ วัดวา อาราม ศิลปะหัตถกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวิถีการ ดำรงชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งมีการพัฒนาต่อเนื่องมายาวนาน อันสมควรแก่ การอนุรักษ์และพัฒนาให้คงอยู่กับสังคมไทย ต่อไป ทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น เฉพาะตัวตรงตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ ของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ชุมชนเสริมสร้างเศรษฐกิจ ด้วยทุนทางวัฒนธรรม โดยผ่านกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนซึ่งในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มขนมไทยมงคล กลุ่ม ผ้าบาติก กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานพลาสติก และ กลุ่มซารางแดง

องค์ความรู้และการจัดการองค์ความรู้ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เกาะเกร็ด ชาวชุมชนมีการจัดการองค์ความรู้ ผ่านทางสถาบันครอบครัว และศาสนา เป็น หลักฐานมีลักษณะของการถ่ายทอดที่สอดคล้อง

ไปกับวิถีชีวิต จากที่ผ่านมามีสถาบันองค์กรชุมชน เกิดขึ้น ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่าง กว้างขวาง แต่ทั้งนี้มุ่งไปที่การพัฒนาระบบ เศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ส่วนยุคปัจจุบัน การจัดการองค์ความรู้ จะทำผ่านระบบการ ศึกษาโดยมีโรงเรียนเข้ามาทำหน้าที่แทนบ้าน และวัด ทำให้องค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชน สูญหายไปและถูกทดแทนด้วยองค์ความรู้ แบบใหม่ อย่างไรก็ตามชุมชนไม่ได้อยู่ ในภาวะ ที่หยุดนิ่ง แต่ยังคงมีกระบวนการเรียนรู้มาอย่าง ต่อเนื่องโดยมีตลาดเข้ามาทำหน้าที่เป็นเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน สำหรับการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเกาะเกร็ด จะสอดคล้องไปกับวิถีการดำรงชีวิต โดยปรากฏ ออกมาในรูปของจารีต ความเชื่อ ประเพณี และ พิธีกรรม จะมีลักษณะเป็นเกณฑ์กติกาในการ อยู่ร่วมกัน นอกจากนี้สภาพทางภูมิศาสตร์ของ บริเวณเกาะเกร็ดก็ประสบปัญหานานัปการไม่ว่า น้ำท่วมขะยะมูลฝอยการก่อสร้างต่าง ๆ ที่เป็นเหตุ ให้เกิดมลภาวะและทัศนียภาพไม่สวยงามรวมทั้ง การเข้ามาประกอบอาชีพของคนนอกที่หวังแต่ กำไรและผลประโยชน์อย่างเดียว ความจำเป็นที่ ภาครัฐภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และชาวชุมชนชาวเกาะเกร็ด จะต้องคำนึงถึงและ ดำเนินการเป็นอันดับแรกคือความสำคัญในการ พัฒนาศักยภาพของเกาะเกร็ด ให้เจริญเติบโต อย่างยั่งยืน ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชนและดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตริมน้ำที่มีคุณค่า เพื่อนำไปสู่การสร้างความสำเร็จเติบโตทาง เศรษฐกิจและการกระจายรายได้สู่ชุมชน

2. รูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ด้วยทุนทางวัฒนธรรม ของชุมชนเกาะเกร็ด

จังหวัดนนทบุรี ที่ได้จากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ทูทางวัฒนธรรม เมืองค์ประกอบ 3 ข้อ คือ

ข้อที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนและภาครัฐ ได้แก่ ทูที่มีอยู่ในตัวตนทูที่อยู่ในวัดถุ และทูที่อยู่ในรูปสถาบัน

ข้อที่ 2 การพัฒนาทูทางวัฒนธรรม ได้แก่ การแสวงหาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นในทูชน และการแปรรูปทูทางวัฒนธรรม

ข้อที่ 3 บทบาทของทูทางวัฒนธรรม ได้แก่ บทบาทต่อการพัฒนาคน บทบาทต่อการศึกษา และบทบาทต่อวัฒนธรรม

ส่วนที่ 2 การรวมกลุ่ม เมืองค์ประกอบ 2 ข้อ คือ

ข้อที่ 1 การให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม และความต้องการรวมกลุ่ม

ข้อที่ 2 การปรับปรุงวิสัยทัศน์เพื่อการรวมกลุ่ม ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การจัดโครงสร้างของกลุ่ม และแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 3 ความรู้ เมืองค์ประกอบ 3 ข้อ คือ

ข้อที่ 1 การเข้าถึงความรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ในทูชน

ข้อที่ 2 การจัดเก็บความรู้ ได้แก่ ฐานความรู้ทูชน

ข้อที่ 3 การถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสาร

ส่วนที่ 4 สิ่งแวดล้อม เมืองค์ประกอบ 1 ข้อ คือ

ข้อที่ 1 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 5 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้รูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจทูชนด้วยทูทางวัฒนธรรม ของทูชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นเป็นรูปแบบเชิงโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงสัมพันธ์กับเงื่อนไขและองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) ด้านการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้โดยทูชน คือ (1) ทูชนต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างเศรษฐกิจทูชนด้วยทูทางวัฒนธรรม และ(2)เป็นทูชนที่ประสานประโยชน์โดยการนำรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจทูชนด้วยทูทางวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ และหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุน โดยคำนึงถึงรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจทูชนด้วยทูทางวัฒนธรรม

2) ด้านลักษณะของรูปแบบที่นำไปใช้โดยทูชน คือ (1)จัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจทูชนด้วยทูทางวัฒนธรรมให้ทูชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างเศรษฐกิจทูชนร่วมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (2) สร้างกลไกในการสร้างแรงจูงใจให้ทูชน พร้อมรับความร่วมมือจากภาครัฐ (3) ให้ความสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมของทูชนโดยการประยุกต์ใช้รูปแบบอย่างเหมาะสม (4) จัดทำโครงสร้างของงานและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มวิสาหกิจทูชนเกี่ยวกับความร่วมมือกันในทูชนและมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในทูชน สร้างฐานความรู้ทูชน และการ

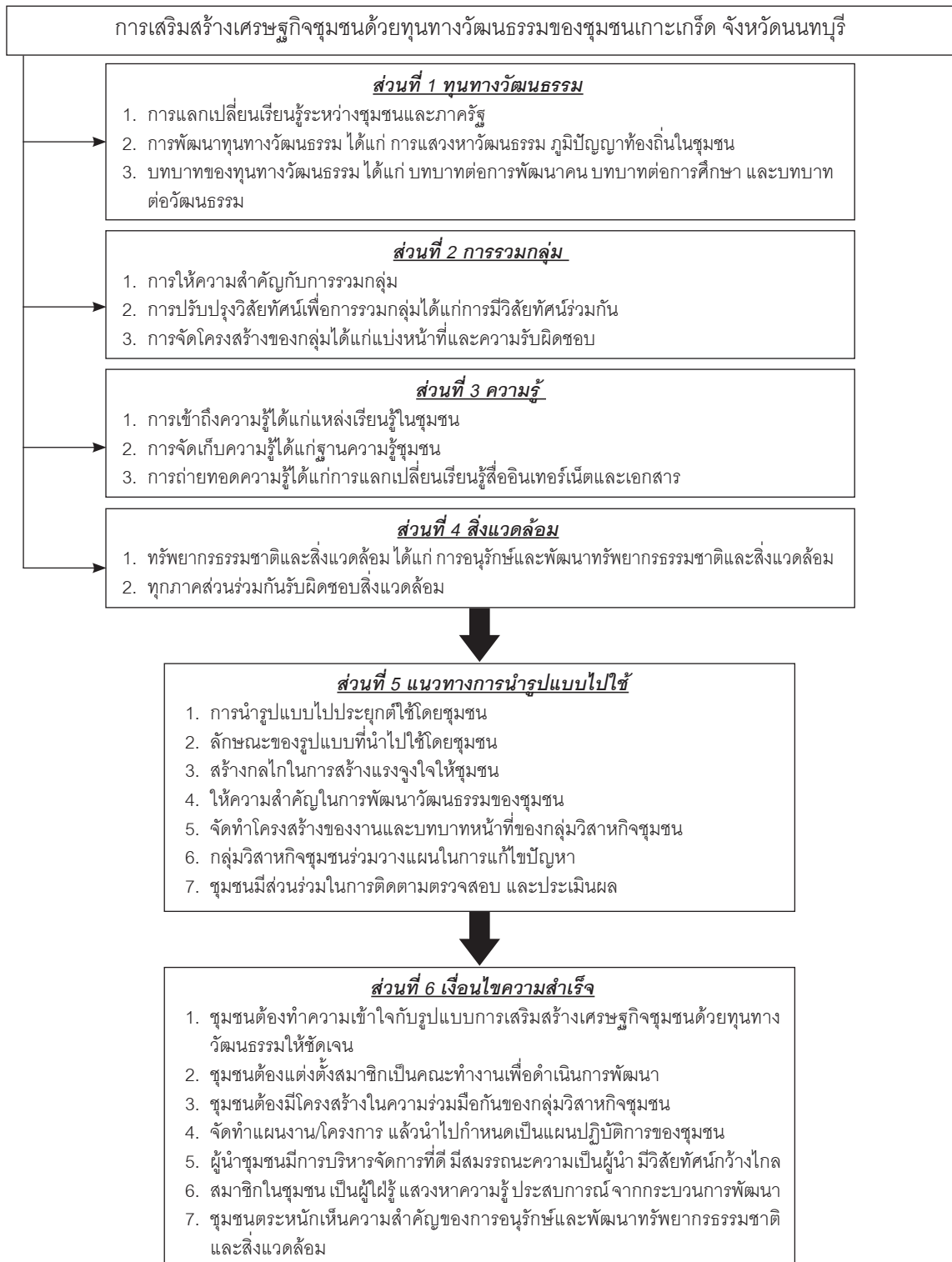
ถ่ายทอดความรู้ที่ชัดเจน (5) เปิดโอกาสให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน และ (6) เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

ส่วนที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

1) ชุมชนต้องทำความเข้าใจกับรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมให้ชัดเจน 2) ชุมชนต้องแต่งตั้งสมาชิกเป็นคณะทำงานเพื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม 3) ชุมชนต้องมีโครงสร้างในความร่วมมือกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4) จัดทำแผนงาน/โครงการแล้วนำไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการของชุมชน

ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชน 5) ผู้นำชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดี มีสมรรถนะความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล 6) สมาชิกในชุมชน เป็นผู้ใฝ่รู้แสวงหาความรู้ ประสพการณ์จากกระบวนการพัฒนา ตลอดจนพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 7) ชุมชนตระหนักเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม และประโยชน์ที่ได้รับจากการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม

รูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม ของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่ได้จากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 ส่วน แสดงตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

3. ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินรูปแบบวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2561 ของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ภายนอก ภาครัฐที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต การบริโภค และเทคโนโลยีการผลิตและเชื่อมโยงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์เป็นหลัก และให้ความสำคัญกับธรรมชาติในฐานะ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ด้าน	คะแนน
ด้านความคิดริเริ่ม (10 คะแนน)	8.60
ด้านความสามารถในการบริหารและการจัดการ (35 คะแนน)	24.00
ด้านบทบาทและการมีส่วนร่วม (25 คะแนน)	20.70
ด้านความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจ (15 คะแนน)	12.75
ด้านการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (15 คะแนน)	12.70
รวม (100 คะแนน)	78.75

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด ทำให้ทราบถึงในอดีตชุมชนมีความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบคุณค่า มีวัฒนธรรมความเชื่อทำหน้าที่กำกับและเชื่อมโยงคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ชุมชนมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติสอดคล้องกลมกลืนอย่างเป็นองค์รวม ผลการวิจัยพบว่า ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศภายในชุมชน และการแปลงจาก

ที่เป็นปัจจัยการผลิต ส่วนระบบวัฒนธรรม คุณค่า และความเชื่อก็ถูกลดทอนคุณค่าและความศักดิ์สิทธิ์ลง ด้วยความรู้ความคิดและค่านิยมสมัยใหม่ ส่งผลให้วัฒนธรรมถูกปรับเปลี่ยน และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเกิดความเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ผลการวิจัยยังค้นพบอีกว่า เมื่อเข้าสู่ปัจจุบันชุมชนเกาะเกร็ด มีความพยายามในการจัดระบบความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ และเริ่มมีปรากฏการณ์ของความขัดแย้งของคน ที่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ระยะสั้นกับคนที่ต้องการ

ใช้ประโยชน์ในระยะยาว แต่มีปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงบางส่วน ที่สะท้อนถึงรากฐานภูมิปัญญาของชุมชน ที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ชุมชนยังเรียนรู้ที่จะจัดระบบความสัมพันธ์กับภาครัฐ และบุคคลภายนอกชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายทางการค้าและทางสังคม มากกว่าจะให้ความสำคัญกับคนในชุมชนด้วยกัน ในขณะที่กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและเกณฑ์ต่าง ๆ ได้เข้ามาทำหน้าที่ในการจัดระบบ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน แทนจารีตประเพณีและพิธีกรรมดั้งเดิมของชุมชน ในขณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา ชุมชนเองก็ไม่ได้อยู่ในภาวะหยุดนิ่ง หากแต่มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการปรับตัวส่วนใหญ่จะสะท้อนออกมาในรูปของเปลี่ยนแปลงอาชีพให้มีความหลากหลายขึ้น โดยมีการปรับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติให้สอดคล้องกับเป้าหมายใหม่ของชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรม ค่านิยมและความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เต็มศักดิ์ ภาณุวรรณ (Panuwun, 2018) ได้ศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนแปลง ของชุมชนริมน้ำในคลองบางกอกน้อย ผลการวิจัยพบว่า วิวัฒนาการและสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนริมน้ำทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์ศักยภาพ และทัศนคติของคนในชุมชน ที่มีต่อแม่น้ำลำคลองจากเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมที่สัมพันธ์กับการใช้ที่ดิน ลักษณะในงานของชาวชุมชนการประกอบอาชีพ รายได้สภาพแวดล้อมที่สะท้อนในชีวิตประจำวัน ที่เปลี่ยน จากชุมชนน้ำมาเป็นชุมชนบก รวมถึง

ผลกระทบในด้านต่างๆ ที่มีต่อพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับการรักษาสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตแบบชาวน้ำของชุมชน ทั้งนี้ชาวชุมชนเกาะเกร็ด มีการปรับตัวในระดับของปัจเจก ซึ่งมีปรากฏการณ์ในระดับครอบครัว เนื่องจากความแตกต่างทางฐานะทำให้มีความแตกต่างทางโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรไปด้วย ชุมชนจึงไม่สามารถยกระดับการปรับตัวได้พร้อมกันทั้งหมด ทั้งนี้มีข้อสังเกตที่เกี่ยวข้องกับ การปรับตัวทั้งที่เป็นปฏิริยาในเชิงตอบรับ ปฏิริยาในเชิงรอมชอม และปฏิริยาในเชิงปฏิเสธ ในส่วนขององค์ความรู้ และการจัดการองค์ความรู้ ของชุมชนชุมชนเกาะเกร็ด ผลการวิจัยพบว่า ในอดีตมีการจัดการองค์ความรู้ผ่านทางสถาบันครอบครัว และศาสนา มีลักษณะของการถ่ายทอดสอดคล้องไปกับวิถีชีวิต ในปัจจุบันมีสถาบันองค์กรชุมชนเกิดขึ้น ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวาง แต่ทั้งนี้มุ่งไปที่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว นอกจากนั้นในปัจจุบันการจัดการองค์ความรู้จะทำผ่านระบบการศึกษา โดยมีโรงเรียนเข้ามาทำหน้าที่แทนบ้าน และวัด อาจทำให้องค์ความรู้ต่างๆ ของชุมชนสูญหายไป และถูกทดแทนด้วยองค์ความรู้แบบใหม่ อย่างไรก็ตามชุมชนยังคงมีกระบวนการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่องโดยมีตลาดและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้ามาทำหน้าที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน

2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า เป็นกิจกรรมสร้างความร่วมมือ การสร้างบทเรียนร่วมกัน

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการสอดแทรกคุณธรรมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ และการมุ่งแก้ปัญหาในชุมชนร่วมกันเพื่อสร้างชุมชนให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้สอดแทรกข้อมูลให้กลุ่มคนที่มาร่วมกิจกรรมได้ตระหนักต่อการสร้างสังคมที่มีคุณภาพเอาไว้เป็นแบบอย่างของบุตรหลาน เพื่อให้การสานต่อเจตนารมณ์ดำเนินสืบเนื่องกันไปไม่จบสิ้น ภายใต้ความร่วมมือกันว่าสังคมที่มีคุณภาพไม่มีวันล่มสลาย สิ่งสำคัญของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมคือการให้การยอมรับซึ่งกันและกันเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นพลังพื้นฐานที่จะให้เกิดการร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเฝ้าระวังผลประโยชน์ของชุมชนร่วมกัน ในเวลาที่มีกลุ่มธุรกิจหรือนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนเกาะเกร็ด เพื่อหาประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในชุมชน ซึ่งทำให้ผู้คนในชุมชนสูญเสียผลประโยชน์ หากไม่มีการป้องกันหรือสงวนทรัพยากรในชุมชนแล้ว ในอนาคตชาวชุมชนเกาะเกร็ด อาจต้องอพยพที่อยู่อาศัย และอาจต้องประกอบอาชีพรับจ้างเป็นลูกจ้างนายทุนที่แสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนของตนเอง ซึ่งมีรายได้น้อยและไม่มีความมั่นคง ผลของการวิจัยในครั้งนี้สร้างการร่วมมือกันทำกิจกรรมการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม จะทำให้ชาวชุมชนเกาะเกร็ด ทำให้มีแรงจูงใจในการแสวงหาหนทางพัฒนาอาชีพ และนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน อันจะเป็นหนทางที่让ชาวชุมชนมีการฝึกกำลังกันพัฒนาชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

ส่วนแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของรัฐบาล อาจเป็นสถานการณ์ที่มีส่วนดีในแง่ของการเพิ่มศักยภาพด้านการค้าและการลงทุน เป็นการสร้างกลุ่มภาคประชาชนต่อรองฝ่ายรัฐ ให้เพิ่มสาธารณูปการในพื้นที่ และเป็นการประชาสัมพันธ์พื้นที่ แต่สำหรับภาคธุรกิจนั้น มักมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชุมชนเกาะเกร็ด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือพยายามทำทุกสิ่งให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนทุนนิยมเพื่อสร้างความเพื่อสร้างความมั่งคั่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (Natsupha, 2007) ที่มองว่า ธุรกิจชุมชนมีระดับของการเริ่มต้นจากระดับครัวเรือนเพื่อการพึ่งตนเอง สู่ระดับชุมชนและเครือข่าย เพื่อสร้างระบบการเกื้อหนุนพึ่งพากันในชุมชนก่อนที่จะก้าวไปสู่ระดับธุรกิจเพื่อสนองตอบต่อความต้องการนอกชุมชนและเครือข่าย จนทำให้เกิดกิจกรรมที่เกิดขึ้นนำมาสู่ความเป็นธุรกิจของชุมชนในที่สุด ผลการวิจัยพบว่า จากกระแสทุนนิยมอาจทำให้ชาวชุมชน อยู่ในฐานะตกเป็นเบี้ยล่างในที่สุด เพราะการมีอำนาจทุนที่สูงของภาคธุรกิจ ส่งผลให้ในอดีตที่ผ่านมาบ้านเรือนหลายหลังต้องอพยพเพราะรายได้ไม่เพียงพอ และเมื่อชุมชนสามารถเสริมสร้างรายได้ ก็ทำให้ชาวชุมชน มีความมั่นใจในสภาพความเป็นอยู่ จึงมีความพยายามเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง บางครอบครัวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญโดยเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรม สำหรับการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจดั้งเดิมตามที่ได้รับข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรม นับว่ากิจกรรมการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนก่อให้เกิดผลดี เพราะเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ที่ยากจนเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. การประเมินรูปแบบการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก เพราะการวิจัยครั้งนี้เน้นการศึกษาทุนที่อยู่ในตัวตนเป็นการแสดงออกของร่างกายจิตใจและอุปนิสัย มักปรากฏในชีวิตทางวัฒนธรรม ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิด ทศนคติ และค่านิยมซึ่งมีผลต่อการทำความเข้าใจหรือการรับรู้ของชุมชน โดยผลการศึกษากการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีนั้น ภาครัฐกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ตามแผนพัฒนาจังหวัด ให้ชุมชนยึดเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต คือ การกำหนดแนวทางการประกอบอาชีพและการบริหารจัดการในชุมชน ดังนั้น การที่จะทำให้ชาวชุมชนเกาะเกร็ด ประพฤติตามยุทธศาสตร์ตามที่กำหนด ภาครัฐจึงใช้ระเบียบปฏิบัติ เป็นกระบวนการขัดเกลาชาวชุมชนเกาะเกร็ด ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกทุนวัฒนธรรมที่เหมาะสมนำมาส่งเสริมพัฒนา ให้มีชาวชุมชนเกาะเกร็ด มีความรู้ นอกจากนี้กิจกรรมที่ดำเนินการมานั้นยังแสดงให้เห็นถึงการ ให้ความสำคัญและแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของตน สอดคล้องกับ วินัย บุญลือ (Boonlue, 2002) กล่าวถึงการศึกษามีบทบาทสำคัญในการซึมซับความหมายและรหัสของวัฒนธรรม เพราะมีส่วนช่วยในการสร้างความเด่นชัดและความแตกต่างของกลุ่ม

ยิ่งในกลุ่มสังคมที่มีการแข่งขันกันมาก ก็จะมีการแข่งขันกันสิ่งสมทุณที่อยู่ในตัวตนมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการพัฒนาการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ด้วยทุนทางวัฒนธรรมนี้มีความเหมาะสมกับชุมชนขนาดเล็กที่มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นเดียวกับกรณีศึกษา ดังนั้นในการนำไปใช้กับชุมชนอื่น จำเป็นต้องคำนึงถึงขนาด และบริบทของชุมชนนั้น ๆ ให้มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ในการนำผลของการวิจัยไปกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติควร สร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมให้มากเพราะมิฉะนั้น อาจทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระให้กับเขา ทำให้การดำเนินงานอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

3. ควรมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้ชัดเจนว่าไม่ได้ทำเพื่อกระแสการพัฒนาภายนอกแต่ทำเพื่อมุ่งหวังในการพัฒนาตนเองและชุมชนสู่ความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำแนวคิดการพัฒนาแบบไปใช้พัฒนาในชุมชนอื่น ๆ ที่ต้องการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

2. ควรมีการประเมินด้วยวิธีอื่น ๆ เพื่อการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาให้เหมาะสมเพื่อสามารถนำไปใช้ได้กับทุกพื้นที่

REFERENCES

- Aunno, A. (2005). **Sustainable agriculture: the advancement of local knowledge and the counterattack**. Bangkok : O.S. Printing House. (in Thai)
- Boonlue, W. (2002). **Cultural capital and contention The symbolic power of the Pakakayo Community**. Chiang Mai. (in Thai)
- Dulyakasem, U. (2002). **Social science for research and development concepts**. Ayutthaya: Thianwatthana. (in Thai)
- Natsupha, C. (2007). **Community economic concepts theoretical proposals in different social contexts**. 3rd edition. Bangkok: Creative Publishing Company Limited. (in Thai)
- Na Thalang, A. (1999). **Geographical characteristics and socio-cultural environment in various regions of Thailand: Basic factors for the formation of local knowledge**. Sukhothai Thammathirat University Journal. (12), 14.
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2018). **The eleventh national economic and social development plan (2017 – 2021)**. Retrieved August 2, 2018, from <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf>
- Panuwun, T. (2011). **Changing factors of riverside communities in Bangkok Noi canal**. Retrieved July 6, 2018, from <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1082543000779>
- PinKeaw, G. (2012). **Creative economy culture capital and business opportunities**. Executive journal, 33-35.
- Ramkomut, A. (1999). **Ko Kret: The way of life of the Mon Riverside community of Chao Phraya**. Bangkok: Confederation of Publishing House Company Limited. (in Thai)
- Rojpitugkun, L. (2007). **The development of conservation and promotion model of palm sugar palm: a case study of Pak Nam Subdistrict, Bang Khla District Chachoengsao**. Ph.D. Program in Education Program for Local Development. Rajabhat Rajanagarindra University.

บทความวิจัย

การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ
โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติ
ของนักศึกษาสังกัดวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH LISTENING-SPEAKING COMPETENCE
BY USING TASK-BASED LEARNING ACTIVITIES
FOR STUDENTS UNDER THE COLLEGE OF TEACHER EDUCATION,
PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สุรศักดิ์ แจ่มเจริญ

Surasak Jamcharoen

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

Bangkok, Thailand

Email: kunpom2506@gmail.com

Received: 2019-09-06

Revised: 2019-11-06

Accepted: 2019-11-11

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ และ 3) เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 หมู่เรียน จำนวน 66 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ แบบประเมินความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษา

อังกฤษ และแบบสอบถามเจตคตินักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนด้วยกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.47) นักศึกษามีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษหลังการเรียนด้วยกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพดีมาก (E_1/E_2 : 88.13/89.47 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 85/85 ที่กำหนด และเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติพบว่า นักศึกษามีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษ การฟัง-พูดภาษาอังกฤษ กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติ

ABSTRACT

The purposes of this research were to improve the competence of English listening - speaking skills by using task-based learning activities, study the efficacy of task-based learning activities on improving the competence of English listening - speaking skills, and study students' attitudes toward improving the competence of English listening - speaking skills by using task-based learning activities. The samples of 66 students were drawn from 414 student teachers enrolled English for Teachers course in the first semester of academic year 2018 by using a cluster random sampling method. The research instruments were the lesson plan for improving the competence of English listening - speaking skills by using task-based learning activities, pre-posttest to measure the competence of English listening - speaking skills, evaluation form to assess the competence of English listening - speaking skills and questionnaire to ask students' attitude toward the task-based learning activities after learning. The data were statistically analyzed by using mean, standard deviation, percent and dependent t-test.

The research findings indicated that the students' learning achievement by using task-based learning activities on improving the competence of English listening - speaking skills was at a very good score (89.47%), moreover their learning achievement after studying the task-based learning activities was statistically significant difference at .05. Task-based

learning activities on improving the competence of English listening - speaking skills were very effective (E_1/E_2 : 88.13/89.47) which higher than the specified performance criteria at 85/85, and the students' attitude towards the task-based learning activities was found that they agreed at the highest level.

Keywords: English Competence Development, Listening-Speaking English, Task-based Learning Activities

บทนำ

สภาพโลกาภิวัตน์ได้เชื่อมทุกประเทศให้กลายเป็นสมาคมโลก โดยเชื่อมโยงทั้งด้านการถ่ายทอดด้านข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจการค้าที่เปิดเสรีมากขึ้น รวมถึงการคมนาคมขนส่งจากทั่วทุกมุมโลก ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นสื่อกลางในกิจกรรมแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า และการลงทุน การศึกษา การติดต่อสื่อสาร การท่องเที่ยว และการใช้ในชีวิตประจำวัน แม้ว่าปัจจุบันจะมีภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทมากขึ้น เช่น ภาษาจีน ภาษาเกาหลี ภาษาญี่ปุ่น ฯลฯ แต่ภาษาอังกฤษยังคงเป็นที่ยอมรับและมีบทบาทสำคัญในการนำมาใช้เป็นภาษากลางเพื่อการสื่อสารของคนได้เกือบทั่วโลก เป็นภาษาที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการรับและส่งข้อมูลด้านธุรกิจต่าง ๆ ด้านเทคโนโลยี และด้านการศึกษา สำหรับด้านการศึกษา นั้นถือว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงเนื่องจากเป็นภาษาสากลที่เป็นสื่อกลางสำหรับใช้ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของทุก ๆ คนและทุกภาคส่วนของโลกปัจจุบัน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนไทยให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารและใช้ประโยชน์ได้ แต่ผลการศึกษาจากงานวิจัยหลายชิ้นกลับพบว่า เด็กและเยาวชนไทยมีความอ่อนด้อยด้านภาษาอังกฤษค่อนข้างมาก โดยเด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษในระดับที่ต้องปรับปรุง

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ไม่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาษาอังกฤษของเด็กและเยาวชนไทย คือ ความจำกัดด้านคุณภาพและปริมาณครูที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ที่ผ่านมามีพบว่าครูสอนภาษาอังกฤษจำนวนมากยังขาดความแม่นยำในการออกเสียงและการใช้ไวยากรณ์ และมุ่งสอนแบบท่องจำมากกว่าการสอนให้รู้จักธรรมชาติของภาษา หากครูไม่มีความรู้ในภาษาอังกฤษมากเพียงพอ ย่อมยากที่จะสอนผู้เรียนให้เก่งภาษาอังกฤษได้ และขณะนี้ประเทศแถบเพื่อนบ้านของไทย ดังเช่น เวียดนามและมาเลเซียก็กำลังเร่งพัฒนาภาษาอังกฤษให้แก่ครูกันใหม่ เพราะเล็งเห็นว่าครูเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะภาษา

อังกฤษของผู้เรียน ดังนั้น ครูซึ่งไม่เพียงแต่กลุ่มครูที่สอนภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่รวมถึงกลุ่มครูที่สอนในวิชาอื่นด้วยจึงต้องพัฒนาตนเองด้านภาษาอังกฤษ ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนในระดับที่สามารถสื่อสารและสอนผู้เรียนได้ รวมถึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้นั้นคือ ครูทุกคนต้องมีพื้นฐานด้านทักษะภาษาอังกฤษที่ดี ซึ่งย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียนด้วย และเวลานี้กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญการจำเป็นนี้ และได้ดำเนินนโยบายพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะเป็นภาษาสำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ ประสานความร่วมมือ ในการค้าขายกับนานาประเทศได้ซึ่งที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการยกระดับ ภาษาอังกฤษของประเทศผ่านโครงการสำคัญต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาครูภาษาอังกฤษผ่านกระบวนการ Boot Camp จัดทำแอปพลิเคชัน Echo Hybrid และ Echo English เป็นต้น เพื่อให้ครูผู้สอนมีช่องทางหลากหลายในการพัฒนาภาษาอังกฤษของตนเองและจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนได้ตลอดเวลาและสถานที่ อีกทั้ง ลักษณะการพัฒนาประเทศไทยแบบ Thailand 4.0 เป็นสิ่งที่ดีมาก ถ้าสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต ประเทศไทยจะพัฒนาไปได้อีกไกลเทียบเท่านานาชาติ แต่ก็คงต้องอาศัยเวลาการปรับตัวความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย ส่วนการศึกษาในยุค 4.0 นี้ จะขับเคลื่อนต่อไปไม่ได้หากไม่มีการพัฒนาครูซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ภารกิจและนโยบายที่สำคัญ ๆ ดำเนินไปอย่าง

ที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญ ต่อการพัฒนาครูด้วย ก็จะทำให้เด็กไทยได้รับความรู้พัฒนาทั้งเรื่องความคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป สำหรับภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ทุกคนต้องเคยผ่านตามาก่อนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และได้เข้ามามีบทบาทต่อประเทศไทยในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชื่อห้างร้านต่าง ๆ ยี่ห้อของผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไปจนกระทั่งด้านการศึกษาและเป็นที่แน่นอนว่าเด็กไทยทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาด้านพื้นฐานของภาษาอังกฤษ และจะอย่างไรให้เด็กไทยยุคห้องเรียน 4.0 นี้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว กล้าสื่อสาร กล้าสนทนากับชาวต่างชาติหรือผู้ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษทั่วไปได้อย่างคล่องแคล่วและสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของภาษาอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างต่อเนื่องและดีขึ้น

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธานเพื่อการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นมุ่งเสริมสร้าง พลังปัญญา และการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม วิจัยและให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องตามความต้องการของ

ท้องถิ่นเพื่อก้าวสู่สากล เป็นศูนย์กลางการบริการ วิชาการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งของท้องถิ่นได้ ทั้งนี้ในส่วนของการ พัฒนาบัณฑิตครูนั้น ได้เปิดสอนหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิตในหลายสาขาวิชาและกำหนด ให้ทุกสาขาวิชาบรรจุรายวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับครูไว้ในโครงสร้างหลักสูตรครุศาสตร บัณฑิตในฐานะเป็นรายวิชาหลักในหมวดวิชา เฉพาะ (วิชาชีพครู) (Saiyawan, 2016) เพื่อให้ สอดคล้องกับมาตรฐานด้านความรู้ทางวิชาการ ของคุรุสภา และเพื่อให้ นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิตทุกสาขาวิชาของวิทยาลัย การฝึกหัดครูได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกทักษะ ภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ สถานการณ์การใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียนและ สอดคล้องกับจุดเน้นที่ให้นักศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับหน้าที่และการใช้ ภาษาอังกฤษที่จำเป็นในชั้นเรียนเพื่อสร้างความ สนใจนักเรียนก่อนที่จะเริ่มบทเรียนเป็นภาษา อังกฤษ ฝึกจัดระเบียบในชั้นเรียน ให้คำแนะนำ สอนคำศัพท์ใหม่ อธิบาย/สาธิต ชักถาม และ ตอบคำถาม ยกย่องชมเชย เพื่อให้สามารถใช้ ภาษาอังกฤษเพื่อจัดประสบการณ์ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย หรือจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ต่าง ๆ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่าง เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของ นักเรียน และยังสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ที่เน้นการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลผ่าน การนำเสนอตัวภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ ในฐานะเป็นผู้สื่อสารโดยตรงของวงวิชาชีพครู

รวมทั้งใช้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของตัว นักศึกษาเองเพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมของประเทศ เจ้าของภาษาและในฐานะที่ภาษาอังกฤษเป็น ภาษาที่ใช้ทำงานร่วมกันของประเทศต่างๆ ในกลุ่ม อาเซียนและเป็นภาษากลางของสากลโลก

การจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับครูที่ผ่านมา พบว่ารายวิชานี้ได้ถูกออกแบบ มาเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ ให้แก่นักศึกษาได้อย่างหลากหลายด้วยวิธีการ ต่างๆ ได้แก่ การบรรยาย การสนทนา การสาธิต การทำแบบฝึก การแสดงบทบาทสมมติ การทำ ใบงาน การนำเสนอด้วยวีดิทัศน์ และการนำเสนอ ผ่านโปรแกรมประยุกต์ เป็นต้น แต่เนื่องจาก นักศึกษามีปัญหาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) นักศึกษาไม่ค่อยรู้จักคำศัพท์สำหรับการ ใช้งานจริง ถึงแม้ที่ผ่านมาจะเคยถูกให้ท่องคำ ศัพท์อยู่บ่อยครั้งเพราะมักจะต้องนำมาใช้สอบ ในโรงเรียนอยู่เสมอ แต่การที่ถูกระบุเน้นแต่การ ท่องคำศัพท์เพื่อให้จำได้พอให้สอบผ่านโดยไม่ค่อย ได้มีโอกาสใช้ในชีวิตจริง พอไม่ได้ใช้ก็ลืม เหมือนเป็นการจำที่เปล่าประโยชน์ไปเสียมากกว่า 2) นักศึกษาไม่ค่อยมีโอกาสได้ใช้จริง และเมื่อ พิจารณาตามหลักความจริงในปัจจุบันถึงแม้ชีวิต ของนักศึกษาและคนไทยทั่วไปจะพอมีภาษา อังกฤษเข้ามาปะปนในชีวิตประจำวันบ้างก็จริง แต่ในอีกหลาย ๆ ชุมชน หลาย ๆ ครอบครัว หรือ ในหลายสังคมก็ไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องการใช้ภาษา อังกฤษมากนักและแม้จะมีการชมภาพยนตร์ ภาษาอังกฤษหรือมีการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ มาแล้วก็ตาม แต่เมื่อตัวภาษาไม่ได้ถูกนำมา ใช้จริงก็จะเกิดการติดขัดหรือไม่ได้พัฒนาเรื่อง การพูดมากนัก และ 3) ปัญหาเรื่องไวยากรณ์

ภาษาอังกฤษของนักศึกษา ลักษณะนี้แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่เก่ง ไวยากรณ์เนื่องจากได้รับการปลูกฝังการเรียน ไวยากรณ์มานานและอาจมากกว่าการเรียน ภาษาอังกฤษด้วยบทสนทนา ดังนั้น ไวยากรณ์เบื้องต้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่ยากสำหรับนักศึกษา กลุ่มนี้ ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่พอรู้ไวยากรณ์บ้าง แต่ด้วยการได้เคยเรียนภาษาอังกฤษมาในลักษณะที่เน้นหนักแต่ไวยากรณ์จนทำให้ไม่เข้าใจในบริบท และวัฒนธรรมของการใช้ภาษาอังกฤษ จึงส่งผลให้นักศึกษาหลายคนไม่ได้เข้าใจการใช้ไวยากรณ์ที่แท้จริง ซึ่งอาจทำข้อสอบได้เพียงแค่ตอนเรียน หรือตอนสอบเพียงชั่วคราวเท่านั้นแต่หลังจากนั้นก็ลืมจึงแสดงให้เห็นถึงการขาดพื้นฐานความรู้ และความไม่พร้อมของนักศึกษา อีกทั้งห้องเรียน รวมทั้งสื่ออุปกรณ์บางรายการที่จำเป็นต้องใช้ ประกอบการเรียนรู้มีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ของอาจารย์และนักศึกษาที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษาที่ยังพัฒนาไปได้ไม่ไกลเท่าที่ควรโดยเฉพาะทักษะการฟัง-พูด

กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติ (Task-based learning activities) ในการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาที่น่าสนใจและจะช่วยแก้ไขปัญหานักศึกษากำลัง ประสบปัญหาความไม่พร้อมของตัวนักศึกษาเอง ห้องเรียนและสื่ออุปกรณ์ เพราะนอกเหนือไปจากที่นักศึกษาจะได้รับตัวป้อนที่เกี่ยวข้อง สอดคล้อง หรือสัมพันธ์กันกับบริบท ธรรมชาติ สถานการณ์ สภาพแวดล้อมของนักศึกษาเอง ห้องเรียน และ สถานศึกษาแล้ว พวกเขายังจะได้รับมอบหมายงาน ให้ฝึกปฏิบัติจริงโดยต้องใช้กระบวนการคิดแบบ

วิเคราะห์ การคิดแบบสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดแบบมีวิจารณญาณเพื่อ พิจารณากับข้อมูลที่ได้รับมา มีการสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแล้วสร้างสรรค์ผลงาน จากการปฏิบัติตามวิธีการการเรียนและชนิด ของงานนั้น ๆ ให้เสร็จสมบูรณ์ (Darapong, 2011) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นฝึกทักษะภาษา จากงานที่ได้ปฏิบัติจริงที่เน้นให้นักศึกษาได้ใช้ ความรู้ทางภาษาอย่างอิสระโดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารได้อย่างมีความหมาย เป็นธรรมชาติ และได้ผลงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจนตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในแต่ละงาน และช่วยให้นักศึกษา เกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เกิดความสนุกสนานในระหว่างปฏิบัติ กิจกรรม รู้จักวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ฝึกการคิด อย่างมีระบบ และฝึกการทำงานร่วมกัน และที่สำคัญที่สุดก็คือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้กิจกรรม การเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติประกอบการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับครูซึ่งเป็นรายวิชาเฉพาะ (วิชาชีพครู) ของ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู เนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาที่น่าสนใจ ช่วยแก้ไขปัญหาคความไม่พร้อมของด้านตัว นักศึกษา ห้องเรียนและสื่ออุปกรณ์ นักศึกษา จะได้รับตัวป้อนที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องหรือ สัมพันธ์กันกับบริบทสภาพแวดล้อมของห้องเรียน สถานศึกษา และโรงเรียน ได้รับมอบหมายงาน ให้ฝึกปฏิบัติงานร่วมกัน มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่นแล้วสร้างสรรค์ผลงานตามวิธีการและ

ชนิดของงานนั้น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาจากงานที่ได้ปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้อย่างมีความหมายและเป็นธรรมชาติ ได้รู้จักวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มีโอกาสฝึกรูปแบบของการคิดอย่างมีระบบ และได้ฝึกการทำงานร่วมกันตามแนวทางของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจนได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจนตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ของแต่ละงาน ส่งผลให้นักศึกษามีเจตคติเชิงบวกต่อการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก และเห็นประโยชน์ของการนำภาษาอังกฤษไปใช้เพื่อการเข้าสู่งานอาชีพครูในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีแนวทางในการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษให้นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตทุกคน

2. มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาทุกระดับ มีแนวทางในการพัฒนาความสามารถ ด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาด้านการศึกษาทุกคน

3. เป็นแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียนในระดับอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยเฉพาะการสร้างและการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติสำหรับนักศึกษาครูที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับครู หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 414 คน รวม 15 หมู่เรียน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 66 คน รวม 3 หมู่เรียน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ จำนวน 2 เรื่อง คือ Developing

Communication Abilities จำนวน 16 ชั่วโมง
และ Classroom Language จำนวน 16 ชั่วโมง
รวมทั้งสิ้น 32 ชั่วโมง

ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้กิจกรรม
พัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบ
เน้นงานปฏิบัติ

2) ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1) ความสามารถด้านการฟัง-
พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา

2.2) ประสิทธิภาพของกิจกรรมฯ

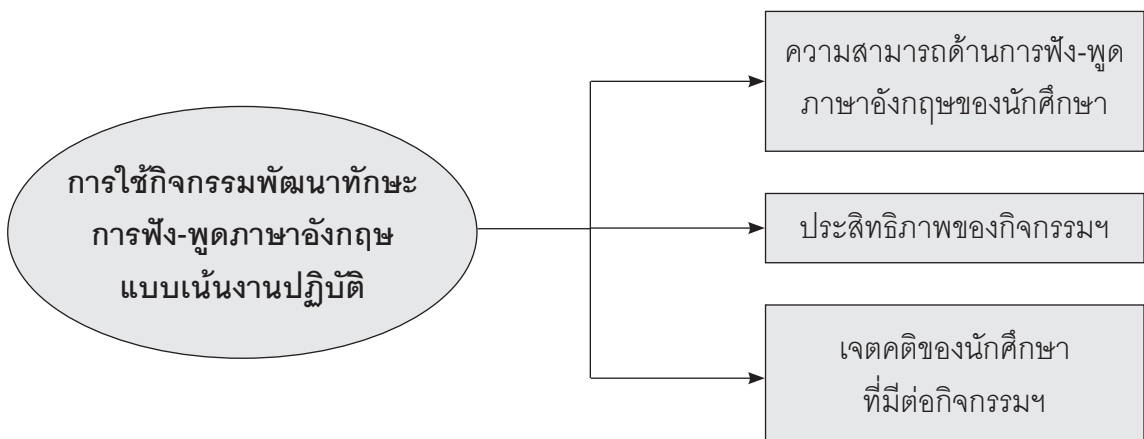
2.3) เจตคติของนักศึกษามีต่อกิจกรรม
พัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบ
เน้นงานปฏิบัติ

ระยะเวลาที่ใช้ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ
4 ชั่วโมง รวม 32 ชั่วโมง (กรกฎาคม – สิงหาคม)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็น นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา
ภาษาอังกฤษสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการ
ศึกษา 2561 จำนวน 15 หมู่เรียน จำนวนนักศึกษา
ทั้งสิ้น 414 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา
ภาษาอังกฤษสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการ
ศึกษา 2561 จำนวน 3 หมู่เรียน จำนวนนักศึกษา
66 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการ
จัดกิจกรรมฯ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลองด้วยกิจกรรมฯ

3) แบบประเมินและเกณฑ์การประเมินความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

4) แบบสอบถามเจตคตินักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมฯ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมฯ ได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามขั้นตอน ดังนี้

1.1) วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับครู และคัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะใช้

1.2) แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน จำนวน 2 หน่วย โดยวิเคราะห์เนื้อหาการฟัง-พูดภาษาอังกฤษที่จะใช้ ได้แก่ Developing Communication Abilities และ Classroom Language

1.3) กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับแต่ละหัวเรื่องในหน่วยการสอนตามที่ผู้วิจัยมุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา

1.4) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม 5 ขั้นตอนของกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนทำงานปฏิบัติ (Pre-task) เป็นการเกริ่นนำเกี่ยวกับเรื่อง งาน และกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้ฝึกปฏิบัติ

ขั้นที่ 2 ขั้นทำงานปฏิบัติ (Task cycle) เป็นการลงมือฝึกปฏิบัติ และรายงานผลจากการที่ได้ฝึกปฏิบัติ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

(1) กำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

(2) รวบรวมข้อมูล ส่วนประกอบหรือสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

(3) การคัดเลือก แจกแจง และนำข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มาจัดระเบียบหมวดหมู่ เพื่อจัดทำเป็นกรอบแนวคิดหรือทางเลือกสำหรับสร้างการเรียนรู้ใหม่

(4) การสร้างการเรียนรู้ใหม่ตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดหรือทางเลือกที่กำหนดโดยผสมผสานข้อมูลที่เลือกรวมกับข้อมูลอื่นๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็นมาประกอบกรปฏิบัติการกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นเน้นรูปแบบทางภาษา (Language focus) เป็นการวิเคราะห์หน้าที่ และรูปแบบทางภาษาร่วมกันและเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาเป้าหมายที่ได้ฝึกปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการเรียนรู้ใหม่โดยวิเคราะห์สรุป

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกภาษา (Language practice) เป็นการฝึกการใช้ภาษาโดยเน้นที่หน้าที่ รูปแบบ ความคล่องและความถูกต้องของภาษาเป้าหมายที่ใช้ในการทำกิจกรรม เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้ มีการประเมินและสรุปผลการเรียนรู้ใหม่เพื่อการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาผลงานปฏิบัติให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นใช้ภาษา (Language production) เป็นการนำภาษาไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้องในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง

1.5) กำหนดการวัดและประเมินผล โดยออกแบบการวัดและประเมินผลให้สอดคล้อง

กับจุดประสงค์ ใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-referenced testing) แบ่งลักษณะการประเมินออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การประเมินก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิมก่อนเรียนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมฯ เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษก่อนการทดลอง 2) การประเมินระหว่างเรียน เพื่อประเมินการผ่านจุดประสงค์ เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินผลงาน และ 3) การประเมินผลหลังเรียน (Post-test) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมฯ เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษหลังการทดลอง (เป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษก่อนการทดลอง)

1.6) กำหนดสื่อการเรียนรู้ในที่นี้ คือ ใบความรู้และใบงานโดยศึกษา พิจารณา และเลือกใช้และผลิตสื่อการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จัดสื่อการเรียนรู้เป็นหมวดหมู่และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแก้ไข

1.7) นำแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อ/นวัตกรรมที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและการออกแบบภาระงาน และด้านการวัดและประเมินผลทางภาษาอังกฤษ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจแก้ไขเครื่องมือและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

1.8) นำแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อ/นวัตกรรมที่ใช้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้บอกจุดประสงค์ของการเรียนและดำเนินการทดสอบก่อนและหลังการเรียน และศึกษาผลของการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษหลังจากที่ได้เรียนโดยใช้กิจกรรมฯ ว่านักศึกษาได้มีพัฒนาการด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษมากขึ้นเพียงใด และสอบถามเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมฯ หลังจากที่ได้เรียนเสร็จสิ้นแล้วว่าอยู่ในระดับใด

2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบทดสอบฯ ดังนี้

2.1) ศึกษาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับครูและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยยึดจุดประสงค์ที่ต้องการวัดและประเมิน และนำมาจัดทำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

2.2) แบบทดสอบ ประกอบด้วย คำถามแบบปรนัย (Multiple choices) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เกี่ยวกับ Developing Communication Abilities และ Classroom Language จากนั้นนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและการออกแบบภาระงาน และด้านการวัดและประเมินผลทางภาษาอังกฤษ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด

2.3) นำแบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจเรียบร้อยแล้วมาปรับปรุงแก้ไข ทำความเข้าใจวิธีการทดสอบ จากนั้นนำมาทดสอบนักศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้กิจกรรมฯ

3) แบบวัดและเกณฑ์การประเมินความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบวัดและเกณฑ์การประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษรายบุคคลโดยปรับปรุงจากแนวคิดของ ยีตัน (Chomphookarwin, 2010) ดังนี้

3.1) แบบประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเป็นแบบวัดระหว่างเรียนมีขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ดังนี้

3.1.1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประเมินความสามารถด้านการฟัง-พูดของ (Chomphookarwin, 2010) จากนั้นนำมาปรับสร้างแบบประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับรายการความสามารถที่ต้องการวัด

3.1.2) แบบประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย รายการความสามารถที่ต้องการประเมิน ได้แก่ ความถูกต้องแม่นยำ ความคล่องแคล่ว และความสามารถในการสื่อสาร โดยกำหนดระดับคุณภาพของความสามารถที่ต้องการประเมินเป็น 5 ระดับ ได้แก่

ความถูกต้องแม่นยำ

1 หมายถึง มีข้อผิดพลาดในการออกเสียง โครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์ 4 แห่งขึ้นไป

2 หมายถึง มีข้อผิดพลาดในการออกเสียง โครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์อยู่ 3 แห่ง

3 หมายถึง มีข้อผิดพลาดในการออกเสียง โครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์อยู่ 2 แห่ง

4 หมายถึง มีข้อผิดพลาดในการออกเสียง โครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์อยู่ 1 แห่ง

5 หมายถึง ไม่มีข้อผิดพลาดในการออกเสียง โครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์

ความคล่องแคล่ว

1 หมายถึง พูดได้ไม่คล่อง หยุดติดจังหวะวรรคตอน 4 แห่งขึ้นไป

2 หมายถึง พูดได้ไม่คล่อง หยุดติดจังหวะวรรคตอน 3 แห่ง

3 หมายถึง พูดได้ค่อนข้างคล่อง หยุดติดจังหวะวรรคตอน 2 แห่ง

4 หมายถึง พูดได้เกือบคล่อง หยุดติดจังหวะวรรคตอน 1 แห่ง

5 หมายถึง พูดได้คล่อง หยุดได้ตามจังหวะวรรคตอน

ความสามารถในการสื่อสาร

1 หมายถึง สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้น้อยมากหรือไม่เข้าใจเลย

2 หมายถึง สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้น้อย

3 หมายถึง สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังพอที่จะเข้าใจได้บ้าง

4 หมายถึง สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้เกือบทั้งหมด

5 หมายถึง สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทั้งหมด

3.1.3) นำแบบประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและการออกแบบภาระงาน และด้านการวัดและประเมินผลทางภาษาอังกฤษ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน

3.1.4) นำแบบประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษที่ผู้เชี่ยวชาญ

ได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วมาปรับปรุงแก้ไขทำความเข้าใจวิธีการประเมินจากนั้นนำมาประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษกับนักศึกษาระหว่างการทดลองใช้กิจกรรมฯ

3.2) เกณฑ์การประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การประเมินผลความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบองค์รวมสำหรับชั้นเรียนที่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ดังที่ฮัตตัน (Chomphookarwin, 2010) ได้นำเสนอไว้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละคน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

ระดับ	เกณฑ์การประเมินความสามารถในการฟัง-พูด
5 (คะแนนรวมเฉลี่ย 4.50 – 5.00)	ดีมาก การสื่อสารด้วยการพูดทำให้เจ้าของภาษาเข้าใจ อาจมีการใช้ไวยากรณ์ คำศัพท์ และการออกเสียงผิดอยู่บ้าง แต่ก็ยังสามารถพูดได้คล่องแคล่วในหัวข้อเรื่องทั่วไป อาจมีการแก้ไขหรือพูดซ้ำสิ่งที่ตนพูดผิดเป็นบางครั้งแต่ก็เป็นที่น่าสนใจอย่างดี
4 (คะแนนรวมเฉลี่ย 3.50 – 4.49)	ค่อนข้างดี การสื่อสารด้วยการพูดทำให้เจ้าของภาษาไม่เข้าใจในบางครั้ง มีการใช้ไวยากรณ์ คำศัพท์ และการออกเสียงผิดอยู่บ้าง แต่ก็ยังสามารถพูดได้คล่องแคล่วในหัวข้อเรื่องทั่วไป อาจมีการแก้ไขหรือพูดซ้ำสิ่งที่ตนพูดผิดเป็นบางครั้งแต่ก็เป็นที่น่าสนใจได้
3 (คะแนนรวมเฉลี่ย 2.50 – 3.49)	พอใช้ ถึงแม้ว่าการสื่อสารด้วยการพูดจะค่อนข้างดี แต่ก็ทำให้เจ้าของภาษาที่คุ้นเคยกับการพูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศไม่เข้าใจเป็นบางครั้ง จำเป็นต้องมีการพูดซ้ำและยากต่อการเข้าใจของเจ้าของภาษาทั่วไป
2 (คะแนนรวมเฉลี่ย 1.50 – 2.49)	ควรปรับปรุง เจ้าของภาษาที่ไม่คุ้นเคยกับการฟังผู้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศไม่สามารถเข้าใจได้ ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจบทสนทนา แต่ถ้าเป็นหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องในชีวิตประจำวันทั่วไป ก็สามารถเข้าใจอยู่บ้าง มีการออกเสียงผิด ใช้ไวยากรณ์และศัพท์ไม่ถูกต้องจำนวนมาก
1 (คะแนนรวมเฉลี่ย 1.00 – 1.49)	ไม่ผ่าน สามารถสื่อสารได้จำกัดไม่ว่าจะเป็นหัวข้อใด ไม่เข้าใจบทสนทนาเลย

4) แบบสอบถามเจตคติเชิงบวกของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมฯ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบว่านักศึกษามีเจตคติและความคิดเห็นต่อการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมฯ อย่างไรบ้าง และจะได้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ควรนำมาเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามดังกล่าวโดยปรับปรุงและพัฒนามาจากแนวคิดของฟาร่า สุไลมาน (Suliman, 2004) มลฤดี คทาไพฑูริ (Kathaiphet, 2013) และลิเคิร์ท (Likert, 1961) แบ่งการสอบถามออกเป็น 3 ด้าน 10 ข้อคำถาม คือ

4.1) การเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ มีข้อคำถาม 3 รายการ

4.2) การสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออก มีข้อคำถาม 2 รายการ

4.3) การนำไปใช้ประโยชน์ มีข้อคำถาม 5 รายการ ดังนี้

และได้จัดทำเป็นคำถามปลายเปิดเพิ่มในตอนท้ายของแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เขียนเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติมอีก 1 ข้อ สำหรับข้อคำถามทั้ง 10 ข้อได้จัดทำเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดน้ำหนักระดับความคิดเห็นของคะแนนการตอบ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่เห็นใจ	3

ไม่เห็นด้วย 2

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อความ เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ยและระดับเจตคติ

4.50-5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยทดสอบความสามารถด้านฟัง-พูดภาษาอังกฤษกับกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองแล้วดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมฯ กับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมฯ จำนวน 8 แผน ระหว่างการทดลองผู้วิจัยได้ประเมินความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาโดยใช้งานและกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมฯ และใช้

เกณฑ์การประเมินความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเป็นหลัก จากนั้นทดสอบความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง และสอบถามเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมฯ หลังการทดลองโดยใช้แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนด้วยกิจกรรมฯ แล้วรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อสรุปและอภิปรายผลการทดลอง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น โดยนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยรวมของผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษหลังจากเรียนด้วยกิจกรรมฯ ในระดับดีมาก (ร้อยละ 89.47)

2. กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติมีค่าประสิทธิผลดีมาก (E_1/E_2 : 88.13/89.47) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (85/85) ส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการเรียนด้วยกิจกรรมฯ สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติพบว่านักศึกษามีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น จากการวิจัยพบว่าผู้เรียนทุกคนมีคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างเรียนจากการปฏิบัติทุกกิจกรรมในระดับดีมาก และมีคะแนนเฉลี่ยรวมของผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษหลังจากเรียนด้วยกิจกรรมฯ ในระดับดีมากเช่นกัน อธิบายได้ว่า

1.1 กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติมีคุณลักษณะเด่น คือ เป็นกิจกรรมที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยนำกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) การคิดแบบวิเคราะห์ (Gardner. H., 1983) ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการคิดและสติปัญญาเป็นความคิดสร้างสรรค์ และเป็นพหุปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับวัยของผู้เรียน สามารถนำไปพัฒนาเป็นกิจกรรมการสอนคิดแบบวิเคราะห์ได้อย่างหลากหลายโดยปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา 2) การคิดสังเคราะห์ (Moolkham, 2004) ที่มีความสามารถในการคิดที่ดึงองค์ประกอบต่าง ๆ มาหลอมรวมกันภายใต้โครงร่างใหม่ที่เหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ เป็นการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากเดิมหรือเพื่อสรุปความสัมพันธ์ของข้อมูลย่อย ๆ ให้เห็นเป็นหลักการหรือเป็นแนวคิดใหม่ที่มีคุณค่าและคุณภาพสูงกว่าเดิม 3) การแก้ปัญหา (Leighton and Sternberg,

2003) ที่เป็นการค้นหาคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้ความรู้และทักษะของความเข้าใจที่คนใดคนหนึ่งมีอยู่ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่เพื่อให้ได้ทางออกของปัญหาและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และ 4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Dewey, 1933) ที่เป็นการกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผล มีการศึกษาข้อเท็จจริงหลักและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจแล้วนำมาพิจารณาวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผลก่อนตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ มาบูรณาการและผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เกิดกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษซึ่งส่งผลให้นักศึกษาเกิดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เห็นได้จากที่นักศึกษาแต่ละบุคคลมีคะแนนประเมินผลขณะกำลังปฏิบัติกิจกรรมในระดับดี - ดีมาก ทุกคน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกสดา ตั้งฮั่น (Thanghun, 2012) ที่ได้วิจัยการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิบูลณ์ประชาสรรค์และพบว่าความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังจากได้เรียนผ่านกิจกรรมที่เน้นภาระงานหลังจากการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพ เกิดความคุ้มค่าและเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการในขั้นนี้ คือ ปัจจัยนำเข้าซึ่งหมายถึง

กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติที่มีข้อได้เปรียบมากกว่าวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะอื่น ๆ โดยเฉพาะเรื่องของการช่วยให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เกิดความสนุกสนานระหว่างปฏิบัติกิจกรรม รู้จักเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและฝึกการทำงานร่วมกัน และที่สำคัญคือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็น Active Learning ที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ (Gardner. H., 1983; De Bono, 1992; Moolkham, S., 2004; Areesophonpichet, S., 2014) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดสังเคราะห์ (Lab School Project, 2017) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา (Lawson, 1995; Elliott. et al., 2000) และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Ennis, 1985; Sinthapanon, S., 2009) สรุปเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติจากนั้นนำมาบูรณาการและปรับใช้กับกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติ 5 ขั้นตอนที่ได้จากองค์ประกอบและรูปแบบของงานปฏิบัติแนวความคิดของ เอสแตร์และ ซานอน (Estaire & Zanon, 1994) และ วิลลิส (Willis, 1996) และเมื่อนำไปออกแบบกิจกรรมเพื่อใช้ฝึกนักศึกษากลุ่มเป้าหมายโดยมีความพร้อมด้านเงื่อนไขเวลาที่เหมาะสมและความร่วมมือร่วมใจที่ดีระหว่างนักศึกษาและผู้วิจัยจึงส่งผลให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

ได้อย่างเต็มศักยภาพและมีผลการพัฒนาเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับผลการวิจัยของโคลแมน (Coleman, 1987) ที่ได้สร้างแบบเรียนประกอบการสอนโดยใช้กิจกรรมมุ่งปฏิบัติงานเพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในประเทศอินโดนีเซีย พบว่าสามารถใช้งานปฏิบัติกับชั้นเรียนขนาดใหญ่ได้ประสบผลสำเร็จ นักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนได้ดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นต่อการเรียนที่ใช้กิจกรรมมุ่งปฏิบัติงานที่สร้างขึ้นซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ ได้ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของเกสตา ตั้งฮัน (Thanghun, K., 2012) ที่ได้ศึกษาการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิบูลณ์ประชาสรรค์ผลการวิจัยและพบว่านักเรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังจากได้เรียนผ่านกิจกรรมที่เน้นภาระงานหลังจากการทดลองสูงกว่าการทดลองอีกทั้งนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อกิจกรรมที่เน้นภาระงานที่นำมาใช้ในห้องเรียน อีกทั้งวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นงานปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การเรียนรู้ดีขึ้นและยังช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผลให้แก่ผู้สอน นอกจากนี้นักเรียนยังมีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นงานปฏิบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. กิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติมีประสิทธิภาพ

และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นักศึกษามีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการเรียนด้วยกิจกรรมฯ สูงขึ้น เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นงานทางภาษาที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติโดยมีภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการทำงาน เน้นความหมายในการสื่อสารมากกว่ารูปแบบทางภาษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาที่เน้นการสื่อความหมายและผู้สอนควรได้ตระหนักถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของงานปฏิบัติที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วย (Abdullah & Leila, 2012; Ali Panahi, 2012; Thanghun, K., 2012; Thongmak, N., 2015) จึงส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยกิจกรรมฯ สูงขึ้นเพราะกิจกรรมดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ภาษาในสภาพที่สมจริงและสามารถนำความรู้เดิมกับความรู้ใหม่มาปรับใช้ในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสม นอกจากนี้แล้วนักศึกษายังได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อีกด้วย

3. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติพบว่านักศึกษามีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดเนื่องจากนักศึกษาเกิดความมั่นใจในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษมากขึ้นและเนื้อหา/สาระการเรียนรู้ที่ใช้ในกิจกรรมสอดคล้องกับความสามารถของนักศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกิดศิริ ชมพูภาวิน (Chomphookarwin, 2010) ที่พบว่านักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองต่อการใช้อังกฤษหลังจากได้รับการพัฒนา

ความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษระหว่างเรียนโดยใช้กิจกรรมแบบมุ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งนักศึกษาเห็นประโยชน์ของการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในอนาคตเนื่องจากมีเนื้อหาความรู้ที่น่าสนใจต่อการฝึกปฏิบัติและเข้าใจได้ง่าย ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษให้เพิ่มมากขึ้น ช่วยให้เข้าใจวิธีการฟัง-พูดภาษาอังกฤษที่ถูกต้องมากขึ้น และยังเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ซาวิยอง (Savingnon, 1972) ที่กล่าวว่าเจตคติเป็นแรงขับภายในของแต่ละบุคคลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพยายามและเกิดกำลังใจในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูงจะมีแนวโน้มที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนภาษา และทำให้ผู้เรียนเต็มใจที่จะเรียน เช่นเดียวกับการ์ดเนอร์ (Gardner, 1981) ที่กล่าวว่าเจตคติที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนภาษาได้สำเร็จและความสำเร็จในการเรียนนี้จะช่วยส่งผลกลับไปสู่เจตคติด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาเรน (Darren, 2006) ที่ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการของภาระงานที่มีต่อการสอนแบบเน้นสาระการเรียนรู้และพบว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของการประยุกต์วิธีการสอนเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียน นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้เนื่องจากนักศึกษาชอบ มีความสนุกกับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายหรือง่วงนอนขณะกำลังปฏิบัติกิจกรรม ผลที่ได้นี้

สอดคล้องกับแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของเจตคติด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective component) ดังที่รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์ (Ankanurakphan, 1990) ได้เสนอไว้ว่าหมายถึงความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ทำที่ที่ดีหรือไม่ดีที่บุคคลมีต่อเป้าหมาย และงานวิจัยของคาร์เลส (Carless, 2002) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนที่เน้นงานปฏิบัติที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนและพบว่านักเรียนมีการผ่อนคลายและสนุกกับการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรทำความเข้าใจกับนักศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรมที่เน้นงานปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้

1.2 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถและสอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษา

1.3 การกำหนดจำนวนนักศึกษาควรให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพราะหากนักศึกษามีจำนวนมากเกินไป ผู้วิจัยอาจต้องใช้เวลามากในการแนะนำ การแก้ไขข้อบกพร่องและการประเมินความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษทำให้นักศึกษาส่วนที่เหลือต้องรอคอยการประเมินเป็นเวลานาน

1.4 ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้อภิปรายจุดเด่นและข้อบกพร่องของแต่ละกิจกรรมหลังจากที่นักศึกษาและผู้วิจัยได้ร่วมกัน

ประเมินความสามารถในการฟัง-พูดของเพื่อน
ในชั้นแล้ว

1.5 ผู้วิจัยต้องกระตุ้นและให้กำลังใจ
เพื่อให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและกล้าปฏิบัติ
กิจกรรม

1.6 หากมีเวลาควรให้นักศึกษา
ได้บันทึกวีดิทัศน์ในการพูดหน้าห้องเรียน
แต่ละครั้งเพื่อให้นักศึกษาได้ตรวจสอบข้อบกพร่อง
ของตนเองและจะได้ปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้น

1.7 นักศึกษาควรได้เรียนรู้จาก
แหล่งเรียนรู้จริงที่เหมาะสมกับกิจกรรมเพราะ
จะเป็นการช่วยให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้น
มีความมั่นใจ และกล้าที่จะใช้ภาษามากขึ้น

1.8 การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้ง
ควรมีการเปลี่ยนกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้
นักศึกษาได้มีโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์กับ

เพื่อนร่วมชั้นคนอื่น ๆ ได้อย่างทั่วถึง

1.9 หากมีโอกาส ควรให้นักศึกษา
ได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมจริงกับเจ้าของภาษาเพื่อให้
นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการฟัง-พูดได้ดีมาก
ยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยโดยใช้กิจกรรม
แบบเน้นงานปฏิบัติด้านการพัฒนาทักษะการ
ฟัง-พูด กับรายวิชาภาษาอังกฤษหรือภาษา
ต่างประเทศอื่นที่มีความสัมพันธ์กัน

2.2 ควรมีการทำวิจัยโดยใช้กิจกรรม
แบบเน้นงานปฏิบัติในการพัฒนาทักษะทางภาษา
ด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน

2.3 ควรเพิ่มระยะเวลาในการวิจัย
ให้มากขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้มีเวลาฝึกปฏิบัติ
กิจกรรมมากขึ้น

REFERENCES

- Abdullah, S., and Leila F. (2012). The Impact of Task-based Approach on Vocabulary Learning in ESP Courses. *English Language Teaching*, 5(10), 118-128.
- Ali, P. (2012, February). Binding Task-Based Language Teaching and Task-Based Language Testing: A Survey into EFL Teachers and Learners' Views of Task-Based Approach. *English Language Teaching*, 2(5), 148-152.
- Ankanurakphan, Raweewan. (1990). *Preliminary Attitude Measurement*. Teachings Materials (RES 306) Faculty of Education, Burapa University. (in Thai)

- Areesophonpichet, S. (2014). **Teaching strategies for developing critical thinking skills: Concept mapping.** *Journal of Education*. 42(3), 194-210. (in Thai)
- Carless, David. (2002, October). **Implementing Task-Based Learning with Young Learners.** *ELT Journal*, 56(4), 389-396.
- Chomphookarwin, Kerdsiri. (2010). **Use of Task-based Activities on Tourist Attractions to Enhance English Listening-Speaking Abilities and Self- confidence of Higher Level Vocational Students.** Master thesis, Chiangmai University. (in Thai)
- Coleman, H. (1987). **Little Tasks Make large Return: Task-Based Language Learning in Large Crowds.** In *Language Learning*
- Darapong, N. (2011). **The Development of Learning Outcomes on Geometric Transformation of Eighth Grade Students Taught by Task-Based Learning.** Master Program in Curriculum and Supervision. Faculty of Education, Silpakorn University. (in Thai)
- Darren L. (2006, September). **A Task-based Approach to Teaching a Content-based Canadian Studies Course in an EFL Context.** *Asian EFL Journal*, 8(3), 122-139.
- De Bono, E. (1992). ***Six Thinking Hats for Schools.*** London: Hacker Brownlow Education.
- Dewey, J. (1933) . ***How We Think.*** New York: Health and Company.
- Elliott, Stephen N. et al. (2000). ***Educational Psychology: Effective Teaching, Effective Learning.*** 3rd ed. North America: The McGraw -Hill Company.
- Ennis, R.H. (1985, October). **A logical Basic for Nursing Critical Thinking Skills.** *Educational Leadership*, 45-48.
- Estaire, S. & Zanon, J. (1994). ***Planning Classwork: A Task-based Approach.*** Oxford: Macmillan Heinemann.
- Gardners, R. C. (1981). ***Attitude and Motivation in Second Language Learning.*** Massachusetts: Newbury Publishing House.
- Gardner, H. (1983). ***Multiple Intelligences: The Theory in Practice.*** New York: Basic Books.
- Kathaiphet, M. (2013). **The Comparison Between Attitude toward Exercise of Aerobic and Hulahoop Dancer.** Master Program in Science. Faculty of Sports Science, Burapha University. (in Thai)
- Lawson, A.E. (1995). ***Science Teaching and Development of Thinking.*** California: Wadsworth.
- Leighton, J. P. and Sternberg, R. J. (2003). **Reasoning and Problem Solving.** In A. F. Healy, & R.W. Proctor (Eds). ***Handbook of psychology: Experimental Psychology.*** (4), 623-648. New York : John Wiley & Sons, Inc.

- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. Tokyo: McGraw-Hill Book Company.
- Moolkham, S. (2004). *Complete with thinking*. Bangkok: Parp-pim Co.Ltd. (in Thai)
- Saiyawan, A., Please send the B.Ed. curriculum (5 years) documents – edited in 2017 [*memo*], 23rd June, 2016. (in Thai)
- Savignon, S. J. (1972). *Communicative Competence: An Experiment in Foreign Language Teaching*. Philadelphia: Centre for Curriculum Development.
- Sinthapanon, S. (2009). *Teaching and Learning Innovation to Improve the Quality of Youth*. 3rd edition. Bangkok: Technique Printing. (in Thai)
- Suliman, F. (2004). *English Camp Activity to Enhance Mattayomsuksa 2 Students' Listening-Speaking Ability of Suntichon Islamic school*. Master Program in Arts. Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Thanghun, K. (2012). *Using of Task-based Learning to develop English speaking ability of Prathom 6 students at Piboonprachasan school*. Master Program in Arts. Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Thongmak, N. (2015). *The Development of English Learning Activities on English Language in Daily Life by using Task-Based Learning for Prathomsuksa III Students*. Master Program in Education. Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University. (in Thai)
- Willis, J. (1996). *A Framework for Task-based Learning*. Edinburgh: Longman.

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทย โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ
ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู

THE PRIORITY NEEDS OF DEVELOPING THAI TEACHERS
IN SINGAPORE INTERNATIONAL SCHOOL OF BANGKOK
BASED ON EDUCATIONAL TECHNOLOGY STANDARDS FOR TEACHERS

ภูริวัฒน์ โรจน์วิรุจน์^{1*} และ นันทรัตน์ เจริญกุล²

Phuriwat Rotwirut^{1*} and Nantarat Charoenkul²

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1,2}

Division of Educational Management, Department of Educational Policy, Management, and Leadership,

Faculty of Education Chulalongkorn University, Bangkok Thailand^{1*,2}

Email: phuriwat@sisbschool.com^{1*}

Received: 2019-07-21

Revised: 2019-08-05

Accepted: 2019-09-02

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ จำนวน 5 สาขา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน และครูไทย จำนวน 32 คน รวมจำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู มีลำดับความต้องการจำเป็นจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุดลำดับที่ 1 คือ ด้านผู้เรียนรู้ (PNI_{Modified} = 0.243) ลำดับที่ 2 คือ ด้านผู้นำ (PNI_{Modified} = 0.234) และลำดับที่ 3 คือ ด้านผู้ร่วมมือ (PNI_{Modified} = 0.226) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น การพัฒนาครู มาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู

ABSTRACT

The purpose of this descriptive research was to study the priority needs of developing Thai teachers in Singapore International School of Bangkok based on educational technology standards for educators. The population was Singapore International School of Bangkok and campuses under the Office of the Private Education Commission. The research informants consisted of 5 School directors and 32 Thai teachers. There were totally 37 informants. The research instrument used was a rating scaled questionnaire. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$).

The research results were the priority needs of developing Thai teachers in Singapore International School of Bangkok based on educational technology standards for educators sorted from highest to lowest were the first priority need index was the learners ($PNI_{Modified} = 0.243$), the second priority need index was the leaders ($PNI_{Modified} = 0.234$), and the last priority need index was collaborators ($PNI_{Modified} = 0.226$).

Keywords : Priority Needs, Teacher development, Technology standards for teachers

บทนำ

สภาพบริบทสังคมไทยปัจจุบันที่เผชิญสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับโลกปัจจุบันก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ส่งผลให้เทคโนโลยีการศึกษามีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถนำมาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา (Ministry of Education, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบ

นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทยหรือแผน ICT 2020 ที่มีการระบุยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาและประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผ่านบริการด้านการศึกษาโดยการส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมให้นักเรียน (Ministry of Information and Communication Technology, 2011)

การพัฒนาครูให้มีความรู้และความสามารถทางเทคโนโลยีการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญ ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ผู้บริหารมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ครูสามารถปฏิบัติงานและพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมทั้งครูและนักเรียน บทบาทของครูจะถูกปรับเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้คำแนะนำปรึกษา กับผู้เรียนในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

ในประเทศสหรัฐอเมริกา องค์การทางด้านวิชาชีพทางการศึกษาได้แสดงบทบาทอย่างสูง ในการผลักดันนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น โดย International Society for Technology in Education หรือ ISTE ได้พัฒนาแนวทางกำหนดมาตรฐานทางการศึกษาสำหรับครู โดยได้เสนอต่อ National Council for Accreditation of Teacher Education: NCATE และได้รับความเห็นชอบ กำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาสำหรับครู ซึ่งได้รับการยอมรับในการนำไปใช้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานของครูในบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาของครู ในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ สอดคล้องกับมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับนักเรียน (International Society for Technology in Education, 2017)

โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ และโรงเรียนในสังกัดอีก 4 สาขาย่อย ประกอบด้วย โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์เอกมัย โรงเรียน

นานาชาติสิงคโปร์สุวรรณภูมิ โรงเรียนนานาชาติ สิงคโปร์ธนบุรีและ โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์ เชียงใหม่ มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ภาษาไทยในทุกระดับชั้นโดยครูในสังกัดแผนก ภาษาไทย วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย จากข้อมูลการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้าน การกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูไทย โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ จำนวน 32 คน ในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2561 พบว่า ครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ที่ใช้ เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียน การสอนในระดับที่เหมาะสม มีจำนวน 22 คน สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของจำนวนครูไทยที่ นำเทคโนโลยีการศึกษาของครูมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 นอกจากนี้รูปแบบ การนำเทคโนโลยีการศึกษาในชั้นเรียนมาใช้ ของครูโดยภาพรวมคือการค้นหาข้อมูลและ ใช้โปรแกรมนำเสนอขาดความหลากหลายในการ ใช้งาน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของครู ขาดการบูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีอย่าง สร้างสรรค์ซึ่งไม่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ในบริบทของหลักสูตรสิงคโปร์ที่มุ่งเน้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนานักเรียน ให้นักเรียน เกิดทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้สนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานตาม มาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาของครูไทย โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ โดยมุ่งเน้น ศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทย โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์ตามมาตรฐาน

เทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู เพื่อให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการวางแผนทางเพื่อพัฒนาคุณภาพกาปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู และส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์ กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูล
 - 1.1 ประชากร คือ โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ จำนวน 5 สาขา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
 - 1.2 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน ครูไทย 32 คน รวมจำนวน 37 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย มาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้นำ ด้านพลเมือง ด้านผู้ร่วมมือ ด้านผู้ออกแบบ ด้านผู้อำนวยการความสะอาด และด้านผู้วิเคราะห์
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 – จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์ กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

มาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูของสมาคมนานาชาติเพื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา (ISTE) ประกอบด้วย

1. ด้านผู้เรียนรู้ หมายถึง ครูพัฒนากิจกรรมปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยการเรียนรู้จากผู้อื่น และค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
2. ด้านผู้นำ คือ ครูสร้างโอกาสและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมให้นักเรียนมีศักยภาพ
3. ด้านพลเมือง คือ ครูมีความเป็นพลเมืองด้านเทคโนโลยี สร้างแรงบันดาลใจของนักเรียนให้มีส่วนร่วมในเชิงบวกและมีความรับผิดชอบในโลกดิจิทัล
4. ด้านผู้ร่วมมือ คือ ครูอุทิศเวลาในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและนักเรียน เพื่อปรับปรุงการทำงานการค้นหาและแบ่งปันทรัพยากร แนวคิด รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาทางเทคโนโลยี
5. ด้านผู้ออกแบบ คือ ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อกระตุ้น การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อนักเรียน
6. ด้านผู้อำนวยการความสะอาด คือ ครูสนับสนุนและสร้างเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี

ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน

7. ด้านผู้วิเคราะห์ คือ ครูวิเคราะห์และใช้ข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนและประเมินการสอนเพื่อสนับสนุนนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ประชากรคือ โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ จำนวน 5 สาขา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน ครูไทย 32 คน รวมจำนวน 37 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ เป็นแบบ

ตอบสนองคู่ (Duel – response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู
2. กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และข้อคำถามในการสอบถามให้มีความชัดเจนตามผังโครงสร้างเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบตอบสนองคู่
3. ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามฯ กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์
4. นำแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาแนบกับแบบสอบถามฯ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงและแก้ไข
5. นำแบบสอบถามฯ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นผ่านเกณฑ์ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และมีค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 สามารถคัดเลือกไว้ใช้ได้ จากนั้นนำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
เพื่อไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์
ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวม
ข้อมูล

2. ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน
นานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพ ฯ 5 สาขา และเก็บ
รวบรวมข้อมูลด้วยระบบออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 37 คน ในระยะเวลา 10 วัน ได้รับการ
ตอบกลับจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้สถิติ
บรรยาย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และค่าเฉลี่ยเลขคณิต โดยใช้เกณฑ์
แปลความหมายค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น
และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้
เทคนิค Modified Priority Needs Index

(PNI_{Modified}) โดยจัดลำดับความสำคัญจากค่า
ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
เรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์ โดยทำการศึกษาจากข้อมูล
จากแบบสอบถามจำนวน 37 ฉบับ เกี่ยวกับสภาพ
ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติ
งานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู
ของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ
และนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาวิเคราะห์หาดัชนีลำดับ
ความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความต้องการ
จำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติ
สิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยี
การศึกษาสำหรับครูโดยใช้สูตร PNI_{Modified} ดัง
ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาในภาพรวม

องค์ประกอบ มาตรฐานเทคโนโลยี การศึกษาสำหรับครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า PNI	ลำดับ ที่
	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ		
1. ด้านผู้เรียนรู้	3.520	0.507	มาก	4.375	0.560	มาก	0.243	1
2. ด้านผู้นำ	3.697	0.652	มาก	4.562	0.558	มากที่สุด	0.234	2
3. ด้านพลเมือง	3.750	0.575	มาก	4.554	0.506	มากที่สุด	0.214	6
4. ด้านผู้ร่วมมือ	3.726	0.558	มาก	4.570	0.589	มากที่สุด	0.226	3
5. ด้านผู้ออกแบบ	3.740	0.567	มาก	4.552	0.614	มากที่สุด	0.217	5
6. ด้านผู้อำนวยการความสะดวก	3.742	0.551	มาก	4.523	0.670	มากที่สุด	0.209	7
7. ด้านผู้วิเคราะห์	3.729	0.583	มาก	4.541	0.603	มากที่สุด	0.218	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.700	0.482	มาก	4.525	0.585	มากที่สุด	0.222	

1.1 สภาพปัจจุบัน ของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามองค์ประกอบของมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.700$, S.D. = 0.482) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านพลเมืองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.750$, S.D. = 0.575) รองลงมา คือ ด้านผู้อำนวยการความสะดวก ($\bar{X} = 3.742$, S.D. = 0.551)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ ของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.525$, S.D. = 0.585) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้ร่วมมือ มีค่า

เฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.570$, S.D. = 0.589) รองลงมา คือ ด้านผู้นำ ($\bar{X} = 4.562$, S.D. = 0.558)

1.3 ความต้องการจำเป็นสูงสุดของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ลำดับที่ 1 คือ ด้านผู้เรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.243$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านผู้นำ ($PNI_{Modified} = 0.234$) และ ลำดับ ที่ 3 คือ ด้านผู้ร่วมมือ ($PNI_{Modified} = 0.226$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู พบว่า มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับสภาพปัจจุบัน

จากผลการวิจัยระดับสภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพ ฯ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพลเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพ ฯ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอายุในช่วง 30 – 39 ปี ซึ่งป็นวัยที่มีความรู้ เข้าใจ และมีภูมิคุ้มกันทางเทคโนโลยี และสังคมออนไลน์ในระดับดี สะท้อนให้เห็นว่าครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพ ฯ มีความรู้และทักษะด้านพลเมือง ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู สอดคล้องกับแนวคิดความเป็นพลเมืองของครูเพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนด้านพลเมืองดิจิทัลของ (Ribble & Bailey, 2015) ที่กล่าวว่า ครูต้องมีความเป็นพลเมืองดิจิทัล เพื่อสามารถปฏิบัติการสอนทั้ง 9 องค์ประกอบเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัลให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ การมีมารยาทในการใช้งานดิจิทัล การเข้าถึงดิจิทัลอย่างเสมอภาค การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัล การสื่อสารผ่านดิจิทัล ความรู้ทั้งการอ่าน เขียนข้อความและการใช้งานดิจิทัล การค้าขายบนดิจิทัล การมีสิทธิและความรับผิดชอบเกี่ยวกับดิจิทัล ความปลอดภัยในการใช้งานดิจิทัล ความอยู่ดีมีสุขจากการใช้งานดิจิทัล โดยครูจำเป็นต้องสร้างแผนงานในการปฏิบัติ และประยุกต์เข้าไปในการเรียนการสอน ด้วยวิธีการ

- 1) สร้างความสำคัญของพลเมืองดิจิทัลโดยการแบ่งปันความรู้และการอธิบายความจำเป็น
- 2) สร้างทีมงานเพื่อรับผิดชอบโดยให้อำนาจในการปฏิบัติงาน อนุญาตให้มีการสนทนาโต้แย้ง

องค์ประกอบพลเมืองดิจิทัลทั้ง 9 องค์ประกอบได้

- 3) จัดลำดับความถี่ของความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเมืองดิจิทัลเพื่อแสดงความจำเป็นในการสอนพลเมืองดิจิทัล
- 4) จัดลำดับความสำคัญจำเป็นในการบูรณาการพลเมืองดิจิทัลเข้าไปในหลักสูตร
- 5) เพิ่มการฝึกฝนและอบรมในการใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีในห้องเรียน เพื่อสอนการใช้งานที่เหมาะสม นอกจากนี้ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาสิงคโปร์ (Ministry of Education Singapore, 2014) ที่ได้ระบุถึงหลักหลักการที่ครูควรยึดถือปฏิบัติในฐานะพลเมืองดิจิทัล เพื่อเป็นแบบอย่างส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติได้ คือ

- 1) เคารพตนเองและผู้อื่น (Respect for Self and Others) ประกอบด้วย 1.1) สามารถที่จะรักษาศักดิ์ศรีของตนได้เมื่อออนไลน์ 1.2) เคารพผู้อื่น และ 2) ความปลอดภัยและความรับผิดชอบในการใช้งาน (Safe and Responsible Use) ประกอบด้วย 2.1) เข้าใจถึงความเสี่ยงที่อันตรายพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย และเรียนรู้ที่จะป้องกันตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็หลีกเลี่ยงอันตรายที่พบเมื่อออนไลน์

2. ระดับสภาพที่พึงประสงค์

จากผลการวิจัยระดับสภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพ ฯ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้ร่วมมือนี้อาจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนได้ว่าผู้อำนวยการและครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพ ฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือในการใช้เทคโนโลยีการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าในการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพ ฯ ต้องมี

องค์ประกอบตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับครูที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ ภาวะความเป็น ผู้ร่วมมือ ถึงจะเกิดการผลักดันให้ครูไทยเรียน นานาชาติสิงคโปร์สามารถบรรลุมาตรฐาน เทคโนโลยีการศึกษาได้ โดยจากผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของแนวคิดการสร้าง ความร่วมมือของวรรณดี นาคสุขปาน (Naksukpan, 2014) กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือต้องเริ่มจาก การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การตระหนักในปัญหา และโอกาสจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผล ได้แก่ 1) บรรยากาศและสภาพแวดล้อม 2) กระบวนทัศน์ ของผู้นำ 3) เจตคติของบุคคล 4) ผลสัมฤทธิ์ของ องค์การ 5) งบประมาณทรัพยากรและผลประโยชน์ ตอบแทน 6) วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการ ดำเนินการ 7) การพัฒนาหลักสูตรและการจัด การเรียนการสอน 8) การพัฒนาครูและบุคลากร 9) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและความก้าวหน้า ด้านนวัตกรรม

3. ความต้องการจำเป็น

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็น ของการพัฒนาครูไทยเรียนนานาชาติสิงคโปร์ กรุงเทพฯ ฯ พบว่า องค์ประกอบด้านผู้เรียนรู้มีค่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานที่สะท้อนการเป็นผู้เรียนรู้ของครูไทย โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐาน เทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูได้แก่ การกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอนการสร้างและมีส่วนร่วม ในเครือข่ายการเรียนรู้ออนไลน์ และการติดตาม งานวิจัยและความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เป็น ปัจจุบันเพื่อสนับสนุนผลลัพธ์การเรียนรู้ของ

นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของพีระวัตร จันทะกุล (Chantakul, 2016) ได้กล่าวว่า ครู จำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้และสมรรถนะ ทางเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน โดยสมรรถนะ ด้านความรู้ทางเทคโนโลยีของครูที่จำเป็น ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีพื้นฐาน และ 2) ความรู้ในการเลือกและประยุกต์เทคโนโลยี การศึกษา เพื่อสร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อ ผู้เรียน โดยครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ในบทบาทของผู้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ผู้เรียนตามเป้าหมาย นอกจากนี้ได้สอดคล้องกับ แนวคิดของทอฝัน กรอบทอง (Krobthong, 2017) ที่กล่าวว่า ครูควรมีการพัฒนาฝึกอบรมในด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลและใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือหลัก ในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

องค์ประกอบด้านผู้นำมีค่าความต้องการ จำเป็นในลำดับรองลงมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานที่สะท้อนการเป็นผู้เรียนรู้ของ ครูไทยเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ได้แก่ การเป็นผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเป็นแบบ อย่างกับเพื่อนร่วมงานในการพิจารณาสื่อดิจิทัล และเครื่องมือการเรียนรู้มาใช้ เพื่อสนับสนุน นักเรียนให้เข้าถึงเทคโนโลยีการศึกษาได้อย่าง แท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ จีวะธนา (Jee wattana, 2012) ที่ได้กล่าวว่า ครูเป็นบุคคล ที่ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทาง

เทคโนโลยีให้มีความสามารถพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจากปัจจุบันมีการปฏิรูปการศึกษา จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยครูเป็นแกนหลักในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงต้องพัฒนาครูให้มีความสามารถในการทำงาน มีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ เกสัชชา (Pasatcha, 2015) ที่พบว่า สมรรถนะครูผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 2) สมรรถนะด้านความเป็นผู้นำ ได้แก่ ความเป็นครูผู้นำ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การเป็นผู้ได้รับการยอมรับ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกับการรวมตัวกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

องค์ประกอบด้านผู้ร่วมมือ มีค่าความต้องการจำเป็นในลำดับที่สาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานที่สะท้อนการเป็นผู้เรียนรู้ของครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ได้แก่ การร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานอย่างทุ่มเทเพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี การร่วมเรียนรู้กับนักเรียนเพื่อค้นหาและใช้แหล่งข้อมูลดิจิทัล วิจัยและแก้ปัญหาทางเทคโนโลยี การใช้เครื่องมือออนไลน์ในการทำงานร่วมกัน โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ ทีมงานและนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และการแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะในการสื่อสารกับนักเรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงานในฐานะผู้ร่วมมือกันในการ

เรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีของนักเรียน สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, 2010) ที่ระบุถึงการปฏิบัติงานของครูมืออาชีพที่ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะหลักที่สำคัญประการหนึ่งคือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีการศึกษา บูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสามารถประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือที่เกิดประสิทธิภาพในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี และสอดคล้องกับแนวคิดในการนำมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ด้านผู้ร่วมมือไปใช้ในชั้นเรียนของ Trust (2018) ที่ได้กล่าวว่า ครูต้องมีการระบุและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีร่วมกันในการสนับสนุนการเรียนรู้ โดยการสร้างความร่วมมือผ่านเครื่องมือออนไลน์ เพื่อสร้างการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไว้ชีวิตจำกัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู 3 ลำดับแรก คือ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้นำ และด้านผู้ร่วมมือ จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ลำดับที่ 1 คือ ด้านผู้เรียนรู้ ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนควรตระหนักถึงความสำคัญ

ของการเร่งส่งเสริมให้ครูไทยได้เรียนรู้เทคโนโลยีการศึกษาในยุคปัจจุบันเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และครูไทยจะต้องแสวงหาวิธีในการพัฒนาการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองและแสวงหาความรู้จากสื่อออนไลน์หรือแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

1.2 ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ลำดับที่ 2 คือ ด้านผู้นำ ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูไทยทุกคนได้มีโอกาสในการแสดงภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ครูไทยจะต้องมีความสามารถนำสื่อเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้อื่นได้

1.3 ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู ลำดับที่ 3 คือ ด้านผู้ร่วมมือ ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูไทยมีกระบวนการประสานความร่วมมือในการใช้เทคโนโลยีการศึกษา สนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางเทคโนโลยีการศึกษาคูครูไทยควรร่วมมือกับ

เพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ฯ เพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูให้ดียิ่งขึ้นในทุกด้าน และควรทำการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู โดยเฉพาะด้านผู้เรียนรู้ ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยกว่าด้านอื่นๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรนำผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นไปศึกษาต่อยอดในเรื่องวิธีการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ฯ ตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครู โดยวิธีการพัฒนาครูทั้งในเวลาปฏิบัติงานนอกเวลาปฏิบัติงาน และวิธีแบบผสมผสาน

2.3 ควรนำผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นไปพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาครูไทยโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ฯ และดำเนินการทดสอบตามแนวทางที่พัฒนาขึ้น โดยศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูไทยตามมาตรฐานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับครูอย่างต่อเนื่อง

REFERENCES

- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2010). **Approaches for organizing student development activities based on the Basic Educational Core Curriculum B.E.2551 (2008)**. Bangkok: Agricultural Co-operative Federation of Thailand printing.
- Chantakul, P. (2016). **A Model Enhancing Teacher Competency in Using Information and Communication Technology for Learning Management of the 21st Century**. Ph.D program in Educational Administration. Faculty of Education, Naresuan University. (in Thai)
- International Society for Technology in Education. (2017). **ISTE Standards for educators**. Retrieved January 8, 2019, from <https://www.iste.org/standards/for-educators>.
- Jeewattana, S. (2012). **Constructing ICT Leadership Indicators for Personnel in Basic Education Institutions**. Ph.D program in Leadership for Professional Development. Graduate school, Buriram Rajabhat University. (in Thai)
- Krobthong, T. (2017). Leadership indicators of information technology teachers in the basic education schools. **Suthiparithat journal**, 31(99), 147-159. (in Thai)
- Ministry of Education. (2010). **National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545 (2002))**. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao.
- Ministry of Education Singapore. (2014). **Syllabus cyber wellness secondary**. Retrieved February 2, 2019, from [https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/syllabuses/character-citizenship-education/files/2014-cyber-wellness-\(secondary\).pdf](https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/syllabuses/character-citizenship-education/files/2014-cyber-wellness-(secondary).pdf)
- Ministry of Information and Communication Technology. (2011). **ICT Policy Framework (2011-2020)**. Bangkok: Ministry of Information and Communication Technology.
- Naksukpan, W. (2014). **Development of an Educational Cooperation Model for Thai Secondary Schools' Cooperation with Other ASEAN Secondary Schools**. Ph.D program in Educational Management. College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University. (in Thai)
- Pasatcha, P. (2015). **The Competency Development of Teacher Leadership on Information Technology and Communication in Learning Management the 21st Century**.

Ph.D program in Educational Leadership and Human Resource Development.
Faculty of Education, Chiang Mai University. (in Thai)

Ribble, M.S. & Bailey, G.D. (2015). Digital citizenship: Focus questions for implementation.
Learning & Leading with technology, 32(2), 12-15.

Trust, T. (2018). **ISTE Standards for educators: From teaching with technology to using
technology to empower learners. Journal of Digital Learning in Teacher Education.**
Retrieved March 15, 2019, from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21532974.2017.1398980>

THE APPROACHES OF ACADEMIC MANAGEMENT AT SIRIWATWITTAYA SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF ENHANCING STUDENTS' SELF – ESTEEM

Thaworn Intaraamorn^{1*} and Chayapim Usaho²

Division of Educational Management, Department of Educational Policy, Management,
and Leadership, Faculty of Education Chulalongkorn University, Bangkok Thailand^{1*,2}

Email: thawornmds@gmail.com^{1*}

Received: 2019-07-20

Revised: 2019-08-01

Accepted: 2019-09-02

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the current state and desirable state of academic management and enhancing students' self – esteem, and 2) to present the approaches for developing academic management to enhance students' self – esteem. The population was the member of Siriwatwittaya School. There were 24 informants included the administrators and teachers. The research instruments were questionnaires (rating scale) and suitability and possibility of evaluation forms (rating scale). The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, PNI modified, and mode.

The results were as follows: the current and desirable state of academic management based on the concept of enhancing students' self - esteem were in the high level ($\bar{X} = 4.167$) and the highest level ($\bar{X} = 4.916$). The first priority needs index was the instruction (PNI = 0.184); the second priority needs index was the instruction. (PNI = 0.182); and the last priority needs index was the assessment (PNI = 0.168). There were 3 approaches of academic management. The approaches sort by priority needs index were the curriculum development approach, the instruction approach, and the assessment approach.

Keywords: academic management, self – esteem, enhancing self – esteem

INTRODUCTION

Psychological health is related to the essential core of a person who is fundamentally accepted, loved and respected by others and by her or his self. In addition, self – esteem allows people to face their lives with more confidence, benevolence and optimism. Moreover, self – esteem possibly convinces people that they deserve happiness. Understanding this is fundamental and universally beneficial, since the development of positive self-esteem increases the capacity to treat other people with respect, benevolence and goodwill. For this reason, they tend to favor rich interpersonal relationships and avoid destructive ones. Furthermore, love of others and love of self are not exclusive. On the contrary, an attitude of love toward oneself will be found in all those who are capable of loving others. Self-esteem allows creativity at the workplace and is an especially critical condition of the teaching profession. (Maslow, 1987)

Students' self-esteem has a significant impact on almost everything they do in the way they engage in activities, deal with challenges, and interact with others. In addition, when students have positive self – esteem, they allow themselves to try new things, take healthy risks and solve problems. Therefore, self–esteem also can have a

marked effect on academic performance (Shore, 2012).

Self-esteem indicates individuals' overall idiosyncratic emotional evaluation of their own worth. It is the decision made by an individual regarding the attitude towards oneself which contains internal beliefs as well as emotional states such as triumph, despair, pride, and shame. For this reason, self–esteem is one of the key factors in determining a child's behavior (Hewitt, 2009). Moreover, self-esteem and academic achievement of students are significantly high relationship between each other. In other words, the higher positive self-esteem students have, the higher academic achievement students can perform (Ahmad, Zeb, Ullah and Ali, 2013).

As mentioned above, schools need to have approaches for developing and enhancing students' self–esteem through instruction which is related directly to academic management. The researcher is interested in studying and developing an academic management conceptual framework based on the concept of self – esteem for applying the study of school academic management and present the approaches for developing academic management to enhance students' self–esteem.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To study the current state and desirable state of academic management and enhancing students' self – esteem.

2. To present the approaches for developing academic management to enhance students' self – esteem.

EXPECTED BENEFITS

1. Student has self – esteem toward themselves and others.

2. Teachers can develop aspiration management, motivation management and support management based on the concept of enhancing student's self – esteem.

3. School administrators use the concept of enhancing student's self – esteem to be a part of school vision and mission.

4. Siriwatwittaya School in primary section has academic management based on the concept of enhancing student's self – esteem.

RESEARCH SCOPE

The research population was the member of Siriwatwittaya School. Research variable consist of the approaches of academic management and students' self – esteem.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

The study of the approaches of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem had research scope as follow.

1. The approaches of academic management are (National Education Act, 2010)

1) School curriculum development means the priority needs analyzation and goals organization for preparation school curriculum based on the concept of self – esteem which are confidence, achievement, respect of others and respect by others.

2) Instruction means the organizing activities for learners and create the ambiance for enhancing student's self – esteem which are confidence, achievement, respect of others and respect by others.

3) Assessment means the process of measuring and evaluating students' self – esteem which are confidence, achievement, respect of others and respect by others.

2. The approaches of students' self – esteem are (Maslow, 1987)

1) Self – Esteem means the process of emotional desire to evaluate

themselves for a stable and firmly based which are confidence, achievement, respect of others and respect by others.

2) Confidence means the students' abilities to believe in themselves and their ability.

3) Achievement means the students' abilities to proud of what they can do.

4) Respect of others means the students' abilities to accept other as they are.

5) Respect by others means the students' abilities to recognize the emotions and be optimistic.

METHODOLOGY

This study was conducted with a descriptive style with the purposes 1) To study the current state and desirable state of academic management and enhancing students' self – esteem. and 2) to present the approaches for developing academic management to enhance students' self – esteem. The population was the member of Siriwatwittaya School.

Population and Informants

The population of this study is Siriwatwaityay school.

The informants are 24 people, namely; 1. President 2. Director 3. Head of sections and 4. Teachers and all informants are Purposive Sampling.

Research Instrument

Step 1. The current state and desired state of instructional management and enhancing student's self – esteem; the informants; President, Director, Head of Section, Academic Assistant and Teachers. Total 24 people.

1.1 The Instrument for collecting data: Questionnaire of the current state and desirable state of instructional management and enhancing student's self – esteem which is divided into 3 parts, namely; **Part 1** General Information about Respondents (Check Lists). **Part 2** The current state and desirable state of instructional management and enhancing student's self – esteem is rating scale. **Part 3** The approaches of instructional management and enhancing student's self – esteem about the suggestion of the approach of academic management is open – ended questions.

Step 2. The presentation of the approaches of instructional management of enhancing student's self – esteem.

2.1 Analysis the current state and desired state of instructional management and enhancing student's self – esteem. 1) Informant: The current state and desirable state of instructional management and enhancing student's self – esteem. 2) Data Statistics: Average ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.), Modified Priority Needs Index: PNI

2.2 (Draft) The approaches of instructional management and enhancing student's self – esteem by researcher.1) Resources: The current state and desired state of instructional management and enhancing student's self – esteem.

2.3 (Draft) The suitability and possibility of the approaches of instructional management and enhancing student's self – esteem by researcher.1) Informant 3 experts, namely; 1 Academic of Academic Management, 1 Academic of Self – esteem, and 1 Director of Siriwatwittaya School.2) Instruments for collecting data: Form of (Draft) the suitability and possibility of the approaches of instructional management and enhancing student's self – esteem. 3) Data Statistics: Frequency and Mode

2.4 Presenting the approaches of instructional management of enhancing student's self – esteem.1) Resources: The suitability and possibility of the approaches of instructional management and enhancing student's self – esteem.

Data Collecting

The data has been collected as questionnaire and has been sent the letter form master of education program in educational administration, Chulalongkorn University to informants. The respondents are 24 people, which can be calculated as 100%.

Analysis Data

The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, PNI modified ($PNI_{Modified}$), and mode.

RESULTS CONCLUSION AND DISCUSSION

Results Conclusion

This study results are divided into 2 parts as follows.

Part 1: The current state and suitability state of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem.

1. The Overall Results Analysis is found that

1.1 The current state overall results of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem is in high level ($\bar{X} = 4.167$, S.D. = 0.691) and according to academic management scope, the curriculum development is the highest average value ($\bar{X} = 4.188$, S.D. = 0.624). The second highest average value is assessment ($\bar{X} = 4.167$, S.D. = 0.728) and the lowest average value is instruction ($\bar{X} = 4.156$, S.D. = 0.706).

1.2 The desirability state overall results of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem is in

very high level ($\bar{X} = 4.916$ S.D. = 0.259) and according to academic management scope, the curriculum development is the highest average value ($\bar{X} = 4.948$, S.D. = 0.155). The second highest average value is instruction ($\bar{X} = 4.922$, S.D. = 0.267) and the lowest average value is assessment ($\bar{X} = 4.865$, S.D. = 0.345).

2. The analysis is found that

2.1 School Curriculum Development

2.1.1 The current state of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem in term of school curriculum development is in high level and curriculum objective is the highest average value ($\bar{X} = 4.188$, S.D. = 0.624).

2.1.2 The desirable state of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem in term of school curriculum development is in very high level and curriculum objective is the highest average value ($\bar{X} = 4.948$, S.D. = 0.155).

2.2 Instruction

2.2.1 The current state of academic management at Siriwatwittaya school based on for enhancing students' self – esteem in the term of instruction is in high level ($\bar{X} = 4.156$, S.D. = 0.706). When analyzing per item, the create the

ambiance is the highest average value ($\bar{X} = 4.177$, S.D. = 0.694) and the learning activities for learners is the lowest average value ($\bar{X} = 4.135$, S.D. = 0.718).

2.2.2 The desirable state of academic management at Siriwatwittaya school for enhancing students' self – esteem in the term of instruction is in very high level ($\bar{X} = 4.922$, S.D. = 0.267). When analyzing per item, the learning activities for learners is the highest average value ($\bar{X} = 4.948$, S.D. = 0.224) and the create the ambiance is the lowest average value ($\bar{X} = 4.896$, S.D. = 0.310).

2.3 Assessment

2.3.1 The current state of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem is in high level ($\bar{X} = 4.167$, S.D. = 0.728).

2.3.2 The desirable state of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem in the term of assessment is in very high level ($\bar{X} = 4.865$, S.D. = 0.345).

3. The Subtopic Analysis is found that

3.1 The School Curriculum Development

3.1.1 The current state of academic management at Siriwatwittaya

school for enhancing students' self-esteem in the term of school curriculum development has the highest average value of subtopic which is Respect of others ($\bar{X} = 4.417$, S.D. = 0.584) and the lowest average value of subtopic is Confidence ($\bar{X} = 4.083$, S.D. = 0.504).

3.1.2 The desirable state of academic management at Siriwatwittaya school for enhancing students' self-esteem in the term of school curriculum development is found that the highest average value of subtopics are Respect of others ($\bar{X} = 5.000$, S.D. = 0.000) and Respect by others ($\bar{X} = 5.000$, S.D. = 0.000). The lowest average value of subtopic is Achievement ($\bar{X} = 4.875$, S.D. = 0.338).

3.2 The Instruction

3.2.1 the current state of academic management at Siriwatwittaya school for enhancing students' self-esteem in the term of instruction has the highest average value of subtopic: learning activities for learners which is Respect of others ($\bar{X} = 4.292$, S.D. = 0.690) and the lowest average value of subtopic is Confidence ($\bar{X} = 4.000$, S.D. = 0.834). And the highest average value of subtopic: Create the ambience which is Confidence ($\bar{X} = 4.292$, S.D. = 0.624) and Respect of others ($\bar{X} = 4.292$, S.D. = 0.751) and

the lowest average value of subtopic is Achievement ($\bar{X} = 4.000$, S.D. = 0.659).

3.2.2 The desirable state of academic management at Siriwatwittaya school for enhancing students' self-esteem in the term of instruction has the highest average value of subtopic: learning activities for learners which is Achievement ($\bar{X} = 5.000$, S.D. = 0.000) and the lowest average value of subtopics are Confidence ($\bar{X} = 4.917$, S.D. = 0.282) and Respect of others ($\bar{X} = 4.917$, S.D. = 0.408). And the highest average value of subtopic: Create the ambience which are Confidence ($\bar{X} = 4.917$, S.D. = 0.282) and Respect by others and the lowest average value of subtopics are Achievement and Respect of others ($\bar{X} = 4.875$, S.D. = 0.338).

3.3 Assessment

3.3.1 The current state of academic management at Siriwatwittaya school for enhancing students' self-esteem in the term of assessment has the highest average value of subtopic which is Respect of others ($\bar{X} = 4.250$, S.D. = 0.737) and the lowest average value of subtopic is Achievement ($\bar{X} = 4.083$, S.D. = 0.776).

3.3.2 The desirable state of academic management at Siriwatwittaya school for enhancing students' self-esteem in the term of assessment is found that the

highest average value of subtopic is Confidence ($\bar{X} = 4.917$, S.D. = 0.282). The lowest average value of subtopics are Respect of others and Respect by others ($\bar{X} = 4.833$, S.D. = 0.381).

Part 2: The Approaches of Academic Management at Siriwatwittaya School Based on The Concept of Enhancing Students' Self – Esteem.

To present the approaches of academic management at Siriwatwittaya school based on the concept of enhancing students' self – esteem, the priority need has been analyzed and the result is found that

The approaches of school curriculum development, as follows;

1. Set the new school curriculum objective focusing students' self - esteem on respect by others.

Procedure

1.1 Administrators and teachers have meeting for setting the new school curriculum objective focusing students' self - esteem on respect by others.

1.2 Present the new school curriculum objective focusing students' self - esteem on respect by others to the school board.

1.3 Explain the new school curriculum objective focusing students'

self - esteem on respect by others to teachers and school personnel.

The approaches of instruction, as follows;

2. Set the new instruction for learning activities focusing students' self - esteem on achievement.

Procedure

2.1 Administrators and teachers have meeting for setting the new instruction for learning activities focusing students' self - esteem on achievement.

2.2 Present the new instruction for learning activities focusing students' self - esteem on achievement. to the school board.

2.3 Explain the new instruction for learning activities focusing students' self - esteem on achievement to teachers and school personnel.

The approaches of assessment, as follows;

3. Set the new learning assessment focusing students' self - esteem on achievement.

Procedure

3.1 Administrators and teachers have meeting for setting the new learning assessment focusing students' self - esteem on achievement.

3.2 Present the new learning assessment focusing students' self-esteem on achievement to the school board.

3.3 Explain the new learning assessment focusing students' self-esteem on achievement to teachers and school personnel.

Discussion

As a result of the study, the main discussions will be as follow,

1. The Current State, Desirable State and The Priority Need of Academic Management at Siriwatwittaya School Based on The Concept of Enhancing Students' Self-esteem.

The result is found that

1.1 In term of instruction, the current state is in high level. The desirable state is in very high level and the priority need is in the highest level of organized leaning activities aspect and achievement aspect. As a result, in term of instruction, the school needs to set up the organized activities for leaners by focusing on learning achievement. For this reason, teachers and school personnel need to set up the clear organized activities for learners. And Achtenhagen (2015) claims that the instruction is methods of teaching and the learning activities used to help students master the content and objectives specified. Moreover, Tosti and Ball (1969) states that Initiation, whereby assigned

actions are begun (or terminated). In addition, Marzano (2003) asserts that instructional management is divided in two broad components of teaching skill, namely expertise in planning for instruction and expertise in delivering instruction.

1.2 In term of school curriculum development, the current state is in high level. The desirable state is in very high level and the priority need is in the second highest level of organized goals aspect and respect by others aspect.

As a result, in term of school curriculum development, the school needs to set up the organized goals for leaners by focusing on respect by others. For this reason, teachers and school personnel need to set up the clear organized goals. Moreover, Baldanza (2016) claims that the curriculum is the structured set of learning outcomes for a prescribed course of study. In addition, CMEC (2008) states that curriculum describes the what of instruction – what is intentionally taught to students in a district, school, or classroom. Achtenhagen (2015) asserts that the curriculum consists of the knowledge and skills in subject matter areas that teachers teach and students are supposed to learn.

2. The Priority Need and The Approaches of Academic Management at Siriwatwittaya School Based on The Concept of Enhancing Students' Self – esteem.

The research result is found that

2.1 The instruction aspect in the highest priority need is organized activities for learners by focusing on learning achievement which the approaches are setting up the new instruction by focusing on learning achievement.

As a result, the approaches of instruction to organized activities for learners by focusing on learning achievement is proud of what they can do. Calabano (2015) states that instructional management is to build motivational activities into instructional systems that ensure that the student's learning activities lead to some positive consequence. Formal administrative technique employed to provide positive consequences for activities has been termed "contingency management". To ensure alert and continual student interaction with the educational stimuli in order to increase individual learning rates and performance levels.

2.2 The school curriculum development aspect in the highest priority need is organized goals by focusing on respect by others which the approaches are setting up the new school curriculum by focusing on respect by others.

As a result, the school needs to give the important to school curriculum development by focusing on organized goals

based on the concept of enhancing students' self – esteem which is conformed to Taba (1962) who presents the seven steps of school curriculum development, namely; 1. Need Analysis 2. Organized Goals 3. Subject Selection 4. Collecting Content System 5. Learning Experience Selection 6. Learning Experience System and 7. What and How Result Evaluation Criterion. Moreover, Wongganutrohd (2010) presents the 5 steps of school curriculum development, namely; 1. Need Analysis 2. Organized Goals 3. Subject Selection and Collecting Content System 4. Learning Experience Selection and System and 5. What to evaluate and the process.

SUGGESTIONS AND RECOMMENDATIONS

1. Recommendation for Applying the Research Result

1.1 The administrators should set up the new school curriculum development objective by arranging the meeting for sharing opinion with teachers and school personnel. As the research result, the second highest priority need is organized goals for school curriculum development. For this reason, the approaches of new school curriculum development, which is enhancing respect by others needs to focus on recognizing the emotions and being optimistic. Students need to be proud of

themselves and at the same time they also need to be respected by others.

1.2 The administrators and teachers should set up the new instruction by arranging the meeting for sharing opinion and following the school curriculum. As the research result, the highest priority need is organized goals for instruction. For this reason, the approaches of new instruction, which is enhancing learning achievement, needs to focus on organized learning activities. Students need to be proud of themselves and at the same time they also need to be respected by others.

2. Recommendation for Next Research

2.1 Should study more about the result of using the new school curriculum according to the set up objectives based on the concept of enhancing students' self – esteem.

2.2 Should study more about the result of using the new instruction according to the set up objectives based on the concept of enhancing students' self – esteem for better teaching – learning in the classroom.

REFERENCES

- Achtenhagen, F. (2012). **The Curriculum-instruction-assessment**. Empirical Research in Vocational Education and Training, 4(1), 5-25.
- Ahmad, I., Zeb, A., Ullah, S., & Ali, A. (2013). **Relationship between self-esteem and academic achievements of students: A case government secondary schools in district Swabi, KPK, Pakistan**. International J. Soc. Sci. & Education. 3(2). 361.
- Baldanza, M. (2016). **Professional practices for the 21st century leader**. Just ASK Publication & Professional Development. 1(4), 1-10.
- Barry, P. D. (1989). **Psychosocial nursing: Assessment and intervention / care of the physically III Person (2nd ed.)**. Philadelphia: J. B. Lippincott.
- Borich, G. D., & Tombari, M. L. (1995). **Educational psychology: A contemporary approach (2nd ed.)**. New York: Longman Publish Group.
- Coopersmith, S. (1967). **The Antecedent of self – esteem**. New York: W. H. Freeman.

- Coopersmith, S. (1981). **The Antecedent of self – esteem**. California: Consulting Psychologists Press.
- Council of Ministers of Education, Canada (CMEC). (2008). **Education in Canada**. Ontario: Canadian Information Centre for International Credentials.
- Hewitt, J. P. (2009). **Oxford handbook of positive psychology**. Oxford University Press.
- James, W. (2007). **The principles of psychology**. Vol.1. New York: Cosimo.
- Marzano, R. J. (2003). **Classroom management that works: Research–based strategies for Every Teacher**. USA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Maslow, A. H. (1987). **Motivation and personality (3rd ed.)**. New York: Harper & Row.
- National Education Act B.E.2553. (2010, 22 July). **Government Gazette**. Vol. 127 part 45 A. Page 1 – 19. (in Thai)
- National Policy Board for Educational Administration (CCSSO). (2015). **Professional Standards for Educational Leaders 2015**. Reston, VA: Author.
- Phuprasert, K. (2011). **Academic Management in School**. Bangkok: Tips Publication. (in Thai)
- Shore, K. (2012). **Classroom problem solver: The student with low self – esteem**. Retrieved from https://www.educationworld.com/a_curr/shore/shore059.shtml
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and practice**. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tosti, D. T., & Ball, J. R. (1969). **A Behavioral approach to instructional design and media selection**. AV Communication Review, 17(1), 5-25.
- Tosti, D. T., & Harmon, N. P. (1973). **The Management of Instruction**. Educational Technology Research and Development. 21(1), 31-43. doi:10.1007/BF02770827
- Wonganutrohd, P. (2010). **Academic Management**. Bangkok: Supplementary Media Center. (in Thai)

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่ง
ผู้บริหารระดับกลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

THE NEED ASSESSMENT OF SUCCESSION PLANNING DEVELOPMENT
FOR MIDDLE – LEVEL ADMINISTRATORS IN SECONDARY SCHOOL
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION, BANGKOK

พิชญ์ภรณ์ เกื้ออรุณ^{1*} และ นันทรัตน์ เจริญกุล²

Pichaporn Kua-Arun^{1*} and Nuntarat Charoenkul²

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*,2}

Division of Educational Management, Department of Educational Policy, Management, and Leadership,

Faculty of Education Chulalongkorn University, Bangkok Thailand^{1*,2}

Email: K.pichaporn@gmail.com^{1*}

Received: 2019-07-25

Revised: 2019-08-06

Accepted: 2019-09-02

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยบรรยายเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูหัวหน้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แนวทางพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ผลการวิจัย พบว่ามีค่าความต้องการจำเป็นของด้านย่อยสูงสุดอันดับ 1 คือ การวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถภาพบุคคล (PNI = 0.311) อันดับ 2 คือ การเข้าสู่ตำแหน่ง (PNI = 0.284) และอันดับ 3 คือการพัฒนาผู้สืบทอด (PNI = 0.279)

คำสำคัญ: การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง ผู้บริหารระดับกลาง ตำแหน่งหลัก ผู้สืบทอดตำแหน่ง

ABSTRACT

The objective of this quantitative descriptive research was to study the need assessment of succession planning development for middle – level administrators in secondary school under the Jurisdiction of The Office of The Basic Education Commission, Bangkok. The informants of this research were 201 people: school director vice director and the head of department from 67 schools. The questionnaire was chosen to be the research tool to get the information about the current situation and the desirable characteristics of succession planning development for middle – level Administrators in secondary school under the Jurisdiction of The Office of The Basic Education Commission, Bangkok. Statistical analysis such as frequency, percentage, mean, standard deviation and modified priority needs index (PNI_{Modified}) were used to describe the obtained information.

The need assessment of succession planning development for middle – level administrators in secondary school under the Jurisdiction of The Office of The Basic Education Commission, Bangkok was summarized that had the modified priority needs index as follows: The first need assessment was Competency Gap Analysis (PNI = 0.311). The second need assessment was Maintain Skills Inventory (PNI = 0.284). And the third need assessment was Individual Development Plan (PNI = 0.279).

Keywords : Succession Planning, middle – level administrators, Key Position, Successor

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) ได้บัญญัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยภาระ

หน้าที่ของผู้บริหารคือการบริหารจัดการทรัพยากรพื้นฐานคือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งนี้ เคอมอลลี (Kermally, 2004) ได้กล่าวไว้ว่า

การบริหารบุคคล ถือเป็นร้อยละ 80 ของภาระงานของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ ทอริงตัน (Torrington, 2014) ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการบุคคลให้บุคคลสามารถทำงานให้เกิดประสิทธิผล จะส่งผลให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้าได้ดี

การบริหารงานบุคคลได้มีการกำหนดขอบข่ายงานไว้ในพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตราที่ 27 ให้ครอบคลุม 6 งานหลัก คือ 1. ควบคุมดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด 2. พิจารณาเสนอความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3. ส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4. จัดทำมาตรฐาน ภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา 5. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสนอ 6. อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา 7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ คณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

นอกจากนั้นมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้มีการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพซึ่งในมาตรฐานความรู้ที่ 5 ด้านการบริหารงานบุคคล ได้มีการระบุสมรรถนะไว้ 5 ข้อ ได้แก่ 1. สามารถสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงาน 2. สามารถจัดบุคลากรให้

เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ 3. สามารถพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. สามารถเสริมสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูและบุคลากรในสถานศึกษา 5. สามารถให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่าในการบริหารงานบุคคลเป็นระบบการจัดการที่สำคัญที่จะช่วยให้การบริหารจัดการงานต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างราบรื่น โดยการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) เป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่การค้นหาค้นหา (Discovery) การพัฒนา (Development) และการใช้ให้เกิดประโยชน์ (Utilization) ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องทั้งกับงานและกับคน ว่าใครจะเป็นผู้เหมาะสมในการทำงานในระบบงานนั้น ๆ

การบริหารงานบุคคล ประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดวางโครงสร้าง การสั่งการ และการควบคุมในการจัดหา การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การรวมกลุ่ม การรักษา และการลาออก เพื่อให้บรรลุตามความ ต้องการของบุคคล เป้าหมายขององค์การ และผลกระทบที่จะเกิดกับสังคม การบริหารงานบุคคล จะต้องตระหนักถึงการจัดการเหล่านี้ให้ดี เพราะทุกองค์การจะจัดตั้งขึ้นได้จากกลุ่มคน การได้รับสวัสดิการ การได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้เห็นถึงโอกาสในการก้าวหน้า และการสร้างความมั่นคงในการทำงาน นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มคนเหล่านั้น

ช่วยพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้

วัตถุประสงค์หลักของการบริหารงานบุคคลเพื่อให้สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่มีความสามารถและได้รับมอบหมายงานในการทำงานให้กับองค์การ และดูแลชีวิตการทำงานของบุคลากรตั้งแต่เริ่มเข้าร่วมกับองค์การ จนกระทั่งวันสุดท้ายของการทำงานว่า ทุกคนจะมีส่วนร่วมในตำแหน่งที่เหมาะสม เพื่อพาองค์การไปสู่เป้าหมายขององค์การ นอกจากนั้นการบริหารงานบุคคลยังมีจุดหมายเพื่อเป็นการประสานงานระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อจัดการและรักษาอัตรากำลังเพื่อให้การดำเนินงานภายในองค์การเป็นไปอย่างราบรื่น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรม พัฒนาทักษะสำคัญของบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้องค์การสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้ เพื่อวางแผนงานในการจัดสวัสดิการเพื่อเป็นแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจของบุคลากร เพื่อสร้างความมั่นคงในคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งด้านกายภาพและด้านสภาพจิตใจ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อำรงการทำงานเป็นไปตามหลักคุณธรรม จริยธรรม (Jarbou, 2013)

การวางแผนการสืบทอดตำแหน่ง คือ กระบวนการวางแผนเพื่อเตรียมกำลังคนให้มีความพร้อมสำหรับการดำรงตำแหน่งในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง (Leadership Continuity) และเพื่อเป็นการรักษาบุคลากรที่มีความสามารถไว้กับองค์การ ซึ่ง The Secretariat of The Senate (2014) ได้กล่าวไว้ว่าในสภาพการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงในปัจจุบัน การวางแผนการสืบทอดตำแหน่งไม่สามารถจำกัดอยู่ที่ตำแหน่ง ผู้บริหาร

ระดับสูงเท่านั้น เพราะความสำเร็จขององค์การไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงเพียงคนเดียว หากแต่ยังต้องอาศัยความชำนาญและความเชี่ยวชาญที่หลากหลายของข้าราชการในตำแหน่งหัวหน้างานต่าง ๆ ภายในองค์การ นับเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จเช่นกัน อดีตนายกรัฐมนตรี กiewicz ของประเทศสิงคโปร์ได้กล่าวถึงการวางแผนการสืบทอดตำแหน่งว่าเป็นการสร้างความต่อเนื่องในการบริหารราชการด้วยการเตรียมพร้อมข้าราชการให้พร้อมรับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และยกให้เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญสูงสุดของระบบราชการ เพราะเป็นกลุ่มที่จะช่วยให้ผู้บริหารซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ทราบแนวโน้ม และความต้องการของประชาชน เพื่อรักษามาตรฐานการทำงานและการให้บริการ กำหนดนโยบายและน่านโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศสิงคโปร์มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จ

การจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพนั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการปล่อยให้องค์การดำเนินไปในอนาคตโดยปราศจากการวางแผนล่วงหน้า แต่จะเกิดขึ้นจากการวางแผนเพื่อทำให้มั่นใจว่าจะมีบุคคลที่มีความสามารถนำพาองค์การไปสู่เป้าหมาย ด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ โดยในกระบวนการนั้นจำเป็นต้องวางแผนให้มีคนมาทดแทนในตำแหน่งเป้าหมาย (Key Positions) ขององค์การ มีการเตรียมความพร้อม พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการนำพาองค์การให้ก้าวหน้า การวางแผนการสืบทอดตำแหน่งนั้น ไม่ได้พิจารณาความต้องการจำเป็นในปัจจุบันเท่านั้น แต่เป็นการพิจารณา

ถึงทักษะ และกระบวนการที่จำเป็นต้องดำเนินการในอนาคตด้วย จึงเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับผู้บริหารที่จะต้องค้นหา “ดาวเด่น” ที่เหมาะสมในตำแหน่งต่าง ๆ ให้ทันเวลา เพื่อเป็นการรับประกันว่าวัฒนธรรมองค์การจะไม่สูญหายไปพร้อมกับบุคลากรที่จะเกษียณอายุราชการไป

การวางแผนสืบทอดตำแหน่งเป็นกระบวนการเชิงรุกที่มุ่งผลลัพธ์ในระยะยาว ซึ่งจะมีการคัดสรรบุคคลเพื่อมาพัฒนาศักยภาพตามตำแหน่งงานเป้าหมาย ซึ่งอาจจะมีมากกว่า 1 คน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งการลาออก การโอนย้าย หรือการเสียชีวิต นอกจากนั้น ซึ่งกระบวนการการวางแผนสืบทอดตำแหน่งนี้ ก็สามารถใช้เป็นเครื่องจูงใจบุคลากรได้ (The Secretariat of The Senate, 2014)

จากการรายงานสรุปข้อมูลการเกษียณของบุคลากรในระยะ 5 ปี (2560 – 2565) ของสำนักงานการบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ในปี ตั้งแต่ปี 2560 – 2565 จะมีครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เกษียณอายุราชการรวมทั้งสิ้น 14,673 คน โดยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 1 มีบุคลากรที่จะเกษียณอายุราชการทั้งสิ้น 260 คน อีกทั้งโครงการครูคืนถิ่นที่ส่งเสริมให้ครูได้ย้ายกลับภูมิลำเนา ก็จะส่งผลให้ครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 1 หรือโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นในนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แม้ว่าภาระงานหลักของครูจะเป็นการสอน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ แต่ภาระงานของครูไม่ได้มีเพียงเท่านั้น ครูยังมีหน้าที่แยกตามสายงานบริหาร เช่น งานทะเบียน งานธุรการ งานพัสดุ เป็นต้น เพื่อรองรับการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ก็จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในข้างต้น แม้ว่าในการเกษียณอายุราชการ หรือการโอนย้ายนั้น เมื่อครูเก่าเกษียณอายุราชการ หรือโอนย้ายไป ผู้บริหารก็มักมีคำสั่งแต่งตั้งครูใหม่เข้ามารับงาน เพื่อให้มีคนสานต่อภาระงานต่าง ๆ แต่กระนั้นในการดำเนินการต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความชำนาญการ เทคนิค กระบวนการ ซึ่งครูที่บรรจุใหม่ก็อาจไม่มีความถนัดในด้านดังกล่าว ส่งผลทำให้การดำเนินการต่าง ๆ มีความล่าช้าออกไป คนที่ทำงานด้วยความไม่ถนัด ก็หมดกำลังใจ ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะมีครูคนอื่นที่มีความถนัด และความสนใจในด้านนี้อยู่ แต่ยังไม่มีโอกาสได้แสดงความสามารถออกมานั้น ก็เกิดความเหนื่อยล้า และสุดท้ายเมื่อบุคลากรไม่มีขวัญและกำลังใจที่จะทำงาน ก็จะส่งผลให้งานออกมาล่าช้า และขาดประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียน เพื่อศึกษาแนวทางการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และแนวทางการพัฒนาแนวทางการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหาร

ระดับกลางของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแนวทางการวางแผนงานบุคคลในระยะยาว ลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความชำนาญในการทำงานในตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพขององค์กร ส่งเสริมให้การบริหารงานภายในโรงเรียนมีความมั่นคงและประสบความสำเร็จตามพันธกิจของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้บริหารของโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล ศึกษาครอบคลุมความต้องการจำเป็นของการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานครได้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง

(The Secretariat of The Senate, 2014)

1. การกำหนดตำแหน่งงานเป้าหมาย (Identify Key Positions)
2. การกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น (Build Success Profile)
3. การวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถภาพบุคคล (Competency Gap Analysis)
4. การพัฒนาผู้สืบทอด (Individual Development Plan)
5. การเข้าสู่ตำแหน่งและการประเมินผลความต่อเนื่อง (Maintain Skills Inventory)

ความต้องการจำเป็น
ของการวางแผนสืบทอดตำแหน่ง
ผู้บริหารระดับกลาง ในโรงเรียน
มัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยบรรยายเชิงปริมาณ (Quantitative Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 67 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนละ 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนละ 1 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือหัวหน้างาน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 201 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นแบบตอบสนองคู่ (Duel – response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการออกแบบและสร้างแบบ

ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามฯ เพื่อเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นผ่านเกณฑ์ จากนั้นนำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงกลุ่มประชากรเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นส่งแบบสอบถามไปยังประชากรจำนวน 67 โรงเรียน ได้รับกลับมาจำนวน 51 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 76

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยทำการศึกษาจากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือหัวหน้างาน รวมทั้งสิ้น 153 คน ซึ่งประมวลผลเป็นค่าคะแนนสภาพปัจจุบัน และคะแนนสภาพที่พึงประสงค์จากการนำค่าความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายอุดมศึกษาพัฒนาการ โดยใช้สูตร PNI_{Modified} ดังตารางที่ 1

1.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามกระบวนการวางแผนสืบทอดตำแหน่ง พบว่า การกำหนดตำแหน่งงานเป้าหมาย หรือ ตำแหน่งหลัก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.04) รองลงมา

ตารางที่ 1 ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง ผู้บริหารระดับกลาง ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	สภาพปัจจุบัน (D)			ระดับ สภาพที่พึงประสงค์ (I)			ค่า PNI	อันดับ ความ ต้องการ จำเป็นที่
	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล		
การกำหนดตำแหน่งงาน เป้าหมาย หรือ ตำแหน่งหลัก	3.81	0.04	มาก	4.44	0.08	มาก	0.165	5
การกำหนดคุณสมบัติ และสมรรถนะที่จำเป็น	3.31	0.05	ปานกลาง	4.2	0.19	มาก	0.270	4
การวิเคราะห์ความสามารถ และสมรรถภาพบุคคล	3.36	0.03	ปานกลาง	4.41	0.05	มาก	0.311	1
การพัฒนาผู้สืบทอด	3.40	0.1	ปานกลาง	4.35	0.05	มาก	0.279	3
การเข้าสู่ตำแหน่ง	3.44	0.07	ปานกลาง	4.41	0.13	มาก	0.284	2
รวม	3.46	0.20	ปานกลาง	4.36	0.10	มาก	0.260	

คือ การกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.05) และการเข้าสู่ตำแหน่ง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.13) กระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.05)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การวางแผน สืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามกระบวนการวางแผนสืบทอดตำแหน่ง พบว่า การกำหนดตำแหน่งงานเป้าหมาย หรือ ตำแหน่งหลัก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.04) รองลงมาคือ การวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถภาพบุคคล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.05) และการเข้าสู่ตำแหน่ง ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.05) ด้านการกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.19)

1.3 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมคือ 0.260 ($PNI_{modified} = 0.260$) และกระบวนการวางแผน สืบทอดตำแหน่ง พบว่า การวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถภาพบุคคล มีลำดับความต้องการจำเป็น สูงสุด ($PNI_{modified} = 0.311$) รองลงมาคือ การเข้าสู่ตำแหน่ง ($PNI_{modified} = 0.284$) การกำหนด ตำแหน่งงานเป้าหมาย หรือ ตำแหน่งหลัก ที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified} = 0.260$)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยต้องการจำเป็นในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับสภาพปัจจุบัน

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยกระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดตำแหน่งงานเป้าหมาย หรือ ตำแหน่งหลัก และ กระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น

จะเห็นได้ว่า การวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นกระบวนการที่โรงเรียนมีการดำเนินการ แต่ยังไม่ครอบคลุมกระบวนการเท่าที่ควร โดยเฉพาะในด้านของการกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็นของตำแหน่งหลัก ซึ่งจะช่วยให้การสรรหาบุคลากร เป็นไปอย่างตรงตามเป้าประสงค์ ศักยภาพอย่างเพียงพอ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นเหมาะสม และพร้อมที่จะเลื่อนไปสู่ตำแหน่งงานเป้าหมายขององค์กรต่อไป โดยแนวทางที่จะส่งเสริมให้การวิเคราะห์ความสามารถ และสมรรถนะ ของผู้สืบทอดตำแหน่งที่เหมาะสม คือ โรงเรียนจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ที่มีความเหมาะสมกับแต่ละงานหลัก โดยพิจารณาตามสภาพงานจริง และต้องมีการประเมินสมรรถนะของผู้สืบทอดตำแหน่งอย่างเที่ยงตรง ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับความสำคัญของการสืบทอดตำแหน่งที่ The Secretariat of The Senate (2014) ที่ได้ระบุไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ดำเนินการเพื่อให้องค์กรมีการประเมินความพร้อม

ด้านกำลังคนที่มีคุณสมบัติ (Quality) และความสามารถ/สมรรถนะ (Competency) เพื่อจัดเตรียมการสรรหา และเตรียมแผนการในการพัฒนารวมไปถึงการวางแผนทางด้านงบประมาณอีกด้วย ส่วนในด้านการกำหนดตำแหน่งหลักนั้น ในส่วนงานการบริหารงานในโรงเรียนตำแหน่งเป้าหมายมักจะเป็นตำแหน่งที่ได้ถูกกำหนดไว้ ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า

สถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด ซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่ม หรือฝ่าย หรืองาน ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2. ระดับสภาพที่พึงประสงค์

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับ มาก โดยกระบวนการที่มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุดคือ การกำหนดตำแหน่งงานเป้าหมาย หรือ ตำแหน่งหลัก และ กระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาผู้สืบทอด

จะเห็นได้ว่า การระบุตำแหน่งงานหลัก หรือตำแหน่งงานเป้าหมาย เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถวางแผนอัตรากำลังในระยะยาวได้ และช่วยให้ครู หรือบุคลากรในโรงเรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง ศึกษา และเรียนรู้งานให้เป็นไปตามตำแหน่งงานเป้าหมายนั้น ๆ โดยนอกเหนือจาก กฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 แล้ว สามารถพิจารณาตำแหน่งงานเป้าหมายที่มีความจำเป็นเฉพาะต่อโรงเรียนได้ The Secretariat of The Senate (2014) ได้ระบุไว้ว่า ตำแหน่งงานเป้าหมาย หรือตำแหน่งหลักนั้น เป็นตำแหน่งที่สำคัญ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ขาดไปแล้วจะทำให้องค์กรเกิดความเสียหาย เป็นตำแหน่งงานที่ต้องการความเชี่ยวชาญและความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถแบ่งออกได้เป็น 1. Critical Task: เป็นตำแหน่งงานที่ขาดแล้วจะทำให้องค์กรเกิดความเสียหาย 2. Core Business: เป็นตำแหน่งงานที่อยู่ในสายงานหลักที่ทำงานหลักให้กับองค์กร 3. Organizational Structure: เป็นตำแหน่งงานสำคัญในโครงสร้างองค์กร 4. Future Projects: เป็นตำแหน่งงานที่ต้องการจำเป็นในอนาคต 5. Specialized Leadership: เป็นตำแหน่งงานที่ต้องการความเชี่ยวชาญพิเศษหรือความชำนาญเฉพาะด้าน หรือเป็นตำแหน่งงานที่ต้องใช้อาศัยความสามารถและความชำนาญ

เฉพาะทาง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพค่อนข้างเป็นเวลานาน

3. ความต้องการจำเป็น

จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา กระบวนการที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถภาพบุคคล ลำดับต่อมาคือ คือ การเข้าสู่ตำแหน่ง และการพัฒนาผู้สืบทอด ตามลำดับ

ในด้านการวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถภาพบุคคล มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด สภาพปัจจุบันในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา การวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถภาพบุคคล อยู่ในระดับ ปานกลาง โดย พบว่าขั้นตอนที่โรงเรียนมีกระบวนการประเมินคุณสมบัติของผู้สืบทอด อย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โรงเรียนมีกระบวนการประเมินทักษะ และความสามารถของผู้สืบทอด อย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยขั้นตอนที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ คือ โรงเรียนจะต้องมีกระบวนการประเมินทักษะ และความสามารถของผู้สืบทอดอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ที่กำหนด จะเห็นได้ว่า โรงเรียนควรให้ความสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกผู้สืบทอด โดยควรพิจารณาสมรรถภาพของบุคคลในแต่ละตำแหน่งอย่างรอบคอบ ซึ่งอ้างอิงจากเกณฑ์ในกระบวนการกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น และจำเป็นจะต้องมีเกณฑ์การประเมินผล

การปฏิบัติงานที่มีความชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจงตามตำแหน่งงานอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบสำคัญ 2 อย่างคือ การประเมินผล การปฏิบัติงาน KEY Performance Indicator (KPI) และการประเมินศักยภาพและสมรรถนะให้ครอบคลุมในหลากหลายมิติ เช่น การสอนงาน (Coaching and Mentoring) แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และมีระบบการประเมินและการพัฒนาที่โปร่งใส เป็นที่ยอมรับ และเชื่อถือได้ สนับสนุนกระบวนการในการฝึกอบรม และพัฒนาผู้สืบทอด ซึ่งเป็นการประเมินขีดความสามารถของผู้สืบทอดได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับการที่ (Jarbou, 2013) ได้กล่าวถึงกระบวนการและขอบข่ายงานบริหารบุคคล ว่าแบ่งตามหน้าที่ได้ 2 ลักษณะใหญ่คือ ด้านการจัดการ และด้านการปฏิบัติการ โดยในด้านการจัดการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องวางแผน จัดการองค์การ จัดหาบุคคลเข้าทำงาน อำนาจการ และควบคุมงาน ให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินต่อไปได้

ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง อยู่ในระดับปานกลาง โดย โรงเรียนให้ผู้สืบทอดตำแหน่งร่วมพัฒนาแนวทางในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งในลำดับต่อไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการสืบทอดตำแหน่ง คอยดูแลและให้คำปรึกษาในการสืบทอดตำแหน่ง

ขั้นตอนที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ คือ คือ โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการสืบทอดตำแหน่งคอยดูแลและให้คำปรึกษาในการสืบทอดตำแหน่ง

จะเห็นได้ว่ากระบวนการในการเข้าสู่ตำแหน่งควรมีการเตรียมการตั้งแต่ก่อนเข้ารับ

ตำแหน่ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านที่จำเป็นเฉพาะทาง และเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งแล้วควรมุ่งเน้นการพัฒนาในระยะแรกเพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบของแผนพัฒนาโดยอาจใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญที่ดูแลอย่างใกล้ชิด แต่ในขณะเดียวกันก็ควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้สืบทอดตำแหน่งได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับที่ (Jarbou,2013) กล่าวถึงขอบข่ายงานบริหารบุคคล ในด้านของการปฏิบัติการ ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบุคคล ประกอบด้วย การจ้างงาน การวางแผนด้านงานบุคคล และการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาผู้สืบทอด มีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 3 ซึ่งสภาพปัจจุบันในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้านการพัฒนาผู้สืบทอด อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยพบว่าขั้นตอนที่โรงเรียนมีการดำเนินการงานครบวงจรตั้งแต่การวางแผน (P) การดำเนินงานตามแผน (I) และการประเมินผล (E) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โรงเรียนมีการออกแบบแผนพัฒนาและฝึกอบรมผู้สืบทอดตำแหน่งตามความต้องการจำเป็นรายบุคคล (Development Need)

ขั้นตอนที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ คือ โรงเรียนมีการประเมินและพัฒนาแผนพัฒนาและฝึกอบรมผู้สืบทอดตำแหน่ง หลังจากนั้นนำไปใช้จริง

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการออกแบบและติดตามผลแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบที่มีความเฉพาะตาม

รายบุคคล จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องร่วมกับประชุม พัฒนาและประเมินแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลของแผนงานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผู้สืบทอดตามตำแหน่งหลักที่ออกแบบไว้ จนเกิดความมั่นใจว่าผู้สืบทอดที่เข้ารับการพัฒนา สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องการความสำคัญของการบริหารบุคคลที่ (Wongsarasri,2002) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ไว้ 3 ประเด็น คือ ช่วยให้องค์การเจริญเติบโต ช่วยให้ผู้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีกับองค์การ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลผลิตขององค์การ และช่วยเสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์ช่วยประสานระหว่างองค์การและผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สังคมจึงปราศจากความขัดแย้งอีกทั้ง สอดคล้องกับที่ (Jarbou,2013) กล่าวถึงการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ และการสืบทอดตำแหน่ง เป็นการรวบรวมแผนงาน ที่มีความเหมาะสมกับแต่ละบุคคล ทั้งในด้านของความทะเยอทะยาน ความสามารถ และความมุ่งมั่น ต่องานในปัจจุบัน และตำแหน่งงานในอนาคต 4 ขั้นตอน การประเมินสมรรถนะ และศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ การวิเคราะห์โอกาสที่เหมาะสมที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต การจัดทำแผนปฏิบัติการโดยประเมินจากทรัพยากรและสมรรถนะ การมอบหมายงานไปยังบุคลากรที่เหมาะสม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องในการพัฒนาสมรรถนะ และศักยภาพของทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ เพื่อให้เชื่อมโยง โอกาสในหน้าที่

ปัจจุบันและอนาคตขององค์กร กับคนที่มีความสามารถ มีความกระตือรือร้น ที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมการวางแผน สืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง และกระตุ้นให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามตำแหน่งงานเป้าหมาย หรือตำแหน่งหลัก

1.2 โรงเรียนจัดทำคู่มือในการพัฒนาบุคลากรคู่มือการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยระบุความสามารถและสมรรถภาพบุคคลอย่างชัดเจน

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดเป็นนโยบาย และเกณฑ์ในการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการวางแผนสืบทอดตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า การกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ควรศึกษาต่อว่ามีแนวทางใดที่จะทำให้การกำหนดคุณสมบัติและสมรรถนะที่จำเป็น มีความชัดเจนเป็นมาตรฐาน

2.2 นำแนวทางที่ได้จากการวิจัย ไปต่อยอดในการวิจัยขยายผลประชากรงานวิจัย เพื่อเป็นการพัฒนาการวางแผนสืบทอดตำแหน่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Jarbou, H.A. (2013). **The Current State of Succession Planning in Major Non- Governmental Organizations (NGOs) in the Gaza Strip**. Master's Thesis, Business Administration, Faculty of Commerce, Islamic University – Gaza.
- Kermally, S. (2004) **Developing and Managing Talent: A Blueprint for Business Survival**. London: Thorogood.
- The Secretariat of The Senate. (2014) **Succession Plan**. The Secretariat of The Senate Announcement. (in Thai)
- Torrington D. et al. (2014). **Human Resource Management**. Ninth edition published. United Kingdom: Pearson Education Limited,
- Wongsarasri, P. (2002). **Human Resources Management**. Bangkok: Kurusapa Printing Press. (in Thai)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ
ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 1

APPROACHES FOR DEVELOPMENT OF DISTRIBUTED LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SUPHANBURI PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

ปจารีรัตน์ อิงคะวะระ^{1*} และ เพ็ญวรา ชูประวัติ²

Pajarirat Ingkawara^{1*} and Penvara Xupravati²

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*, 2}

Division of Educational Management, Department of Educational Policy, Management, and Leadership,
Faculty of Education Chulalongkorn University, Bangkok Thailand^{1*, 2}

Email: pajarirat_gp@hotmail.com^{1*}

Received: 2019-07-22

Revised: 2019-08-06

Accepted: 2019-09-02

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 78 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนฯ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่าลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวมอยู่ที่ 0.201 (PNI_{modified} = 0.201) จะสามารถเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ

และเป้าหมายร่วม และด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่ กำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนฯ ได้ 12 แนวทาง ดังนี้ ด้านการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม 3 แนวทาง ด้านการพัฒนาการประสานงานและความร่วมมือ 3 แนวทาง ด้านการพัฒนากระบวนการตัดสินใจ 3 แนวทางและด้านการพัฒนาความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่ 3 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study an approach for the distributed Leadership of school administrators under Suphanburi primary education service area office1. The informants of this research were 234 people: school director and teacher from 78 schools under the Suphanburi primary educational service area office 1. The research instrument utilized the applicability and possibility evaluations of the approach for Distributed Leadership of school administrators under Suphanburi primary education service area office1. The statistics used were standard deviation, and Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The research found that: The overall priority need Index was 0.201. The top priority was share vision, mission, and goals; and the last was responsibility and accountability. There were 12 guidelines developed including 3 approaches of share vision, mission, and goals Development; 3 approaches of decision making Development; 3 approaches for collaboration and cooperation Development; 3 approaches for responsibility and accountability Development.

Keywords : Approaches for leadership development, Distributed Leadership,

บทนำ

การบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้บริหารโรงเรียนเป็น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีหน้าที่ในการบริหารโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ในการควบคุมดูแลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน

ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรครูในโรงเรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในโรงเรียน เป็นกลไกสำคัญในการบริหารโรงเรียนให้ครู บุคลากรในโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ (Ministry of Education, 2010) ผู้บริหารต้องมี

ความสามารถในการบริหารโรงเรียนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่มีความเจริญก้าวหน้าตามเทคโนโลยี ยุคศตวรรษที่ 21 มีความซับซ้อนในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะใช้ภาวะผู้นำของตนเอง ในการดึงภาวะผู้นำจากบุคลากรครูในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการดึงภาวะผู้นำของแต่ละคนออกมา มากกว่าการกำหนดตำแหน่งโครงสร้างการทำงานในโรงเรียน (Leithwood and Jantzi, 2006)

บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีในยุคนี้ ควรเป็นภาวะผู้นำที่กระจายความเป็นผู้นำไปทั่วทั้งโรงเรียนได้ จากการเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุม (Controller) ตัดสินใจโดยผู้นำเพียงคนเดียว (Single leader) ปรับเปลี่ยนมาเป็นภาวะผู้นำแบบการกระจายความเป็นผู้นำ (Distributed Leadership) ให้บุคลากรครูในโรงเรียนได้แสดงภาวะผู้นำของตนเองออกมา เพื่อการผลิตกันเป็นผู้นำ ไม่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มเพียงคนเดียวที่จะเป็นผู้นำเพียงคนเดียว มีความเชี่ยวชาญเพียงคนเดียวเพราะจะไม่สามารถทำให้องค์การหรือโรงเรียนบรรลุเป้าหมายได้ ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ (Distributed Leadership) โดยผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ ครู บุคลากรในโรงเรียนในทุก ๆ ฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน กระจายภาวะผู้นำให้ทุกคนได้มีความรับผิดชอบร่วมกัน โดยแต่ละคนจะมีความสามารถที่แตกต่างกัน มีความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ได้มาร่วมมือกันในการทำงาน (Spillane, 2006, David

DeMatthews, 2014) ในการแสดงความเป็นผู้นำของแต่ละคน เพื่อให้มีส่วนร่วม ในการบริหารโรงเรียน เปรียบเสมือนการสร้างทีมงาน ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นหัวหน้าทีมที่คอยช่วยให้คำแนะนำสร้างความเป็นผู้นำให้กับสมาชิกในทีม ให้โอกาสผู้ร่วมงานในระดับต่าง ๆ ในโรงเรียนได้เป็นผู้นำ ได้รับผิดชอบในการตัดสินใจตามขอบเขตงานต่างๆ มากขึ้น สมาชิกผู้ร่วมงานในทีมร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อให้ทีมประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน

รายงานของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) พบว่า โรงเรียนในประเทศไทยมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) และจะมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี โดยในปีการศึกษา 2558 มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 15,577 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50.55 ของโรงเรียนทั้งหมด ผลส่วนหนึ่งมาจากจำนวนอัตราการเกิดมีจำนวนลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีจำนวนนักเรียนน้อยลงแต่จำนวนโรงเรียนยังคงเท่าเดิม จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น (TDRI, 2015) ทำให้การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาในหลายด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนครูผู้สอน มีครูผู้สอนไม่ครบชั้น โดยจะส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความพร้อมด้านทรัพยากร ปัญหาด้านงบประมาณ โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวน

นักเรียนน้อยงบประมาณที่ได้ไม่เพียงพอกับการบริหารจัดการทรัพยากรในโรงเรียน สื่อการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีมีอยู่อย่างจำกัด ผู้เรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้สื่อต่าง ๆ ปัญหาด้านความร่วมมือร่วม ผู้ปกครองนักเรียนในชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่สามารถสนับสนุนทรัพยากรเพิ่มเติมให้กับโรงเรียนได้ (Office of the Basic Education, 2015)

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นความท้าทายของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องมีการวางแผนกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยผู้บริหารกระจายความเป็นผู้นำ ให้บุคลากรครูในโรงเรียน มีวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม มีการประสานงานและความร่วมมือ กระบวนการตัดสินใจ ความรับผิดชอบและความตระหนักรับผิดชอบ (Prasertrattana, 2012; Elmore, 2002; Gronn, 2003; Spillane, 2006; Harris, 2014) งานการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีขอบข่ายงานเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่และเป็นเรื่องที่ยากสำหรับผู้บริหารเพียงคนเดียวไม่สามารถที่จะบริหารงานเพียงคนเดียวได้ทั้งหมด ดังที่ (Kayrooz and Fleming, 2008) ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายของการบริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องยอมรับวัฒนธรรมการทำงานแบบประสานความร่วมมือ ร่วมกันบริหารโรงเรียน ที่มีเป้าหมายเดียวกัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้ดำเนินการตามนโยบายการศึกษา ให้ความสำคัญกับการเสริม

สร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนตามการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ปัจจุบันที่รวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจการเมือง สังคมและเทคโนโลยี โดยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลต่อการจัดการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผลกระทบทั้งหลายล้วนเป็นสิ่งที่ท้าทายให้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมของตนเองให้รับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้เสริมสร้างทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership skill) วิสัยทัศน์ ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ตามกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานได้มาตรฐานและมีคุณธรรม (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2559 – 2562, 2559) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 138 โรงเรียน มีโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) 78 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.5 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมองเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 1

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ประโยชน์ในเชิงนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอันจะส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนการทำงานร่วมกับบุคลากรครูในโรงเรียนสามารถนำผลลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร ส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

2. ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำไปเป็นแนวทางในแผนการพัฒนาดตนเองในด้านภาวะผู้นำ อันจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมปฏิบัติงานของผู้บริหารที่มีการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานแบบร่วมมือ กับบุคลากรครูในโรงเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดการถ่ายทอดเป็นผู้นำจากผู้บริหารไปสู่บุคลากรครู และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพที่ดีของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2561

จำนวน 78 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน หรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 78 คน และครูจำนวน 156 คน รวม 234 คน

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม 2) การประสานงานและความ 3) กระบวนการตัดสินใจ และ 4) ความรับผิดชอบและความตระหนักรู้หน้าที่

การพัฒนาภาวะผู้นำแบบ 70 20 10 ตามแนวคิดของ Ron Rabin (2014) ได้แก่ 1) วิธีการเรียนและการฝึกอบรม ประกอบด้วย การฝึกอบรมผ่านสถานการณ์จำลอง และการศึกษาจากหนังสือ เอกสารและบทความ 2) วิธีความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ประกอบด้วย การสร้างชุมชนนักปฏิบัติการได้ของผู้บริหาร และแบบอย่างหัวหน้างาน 3) วิธีการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การเพิ่มขอบข่ายงาน การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่ทำหาย และการเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

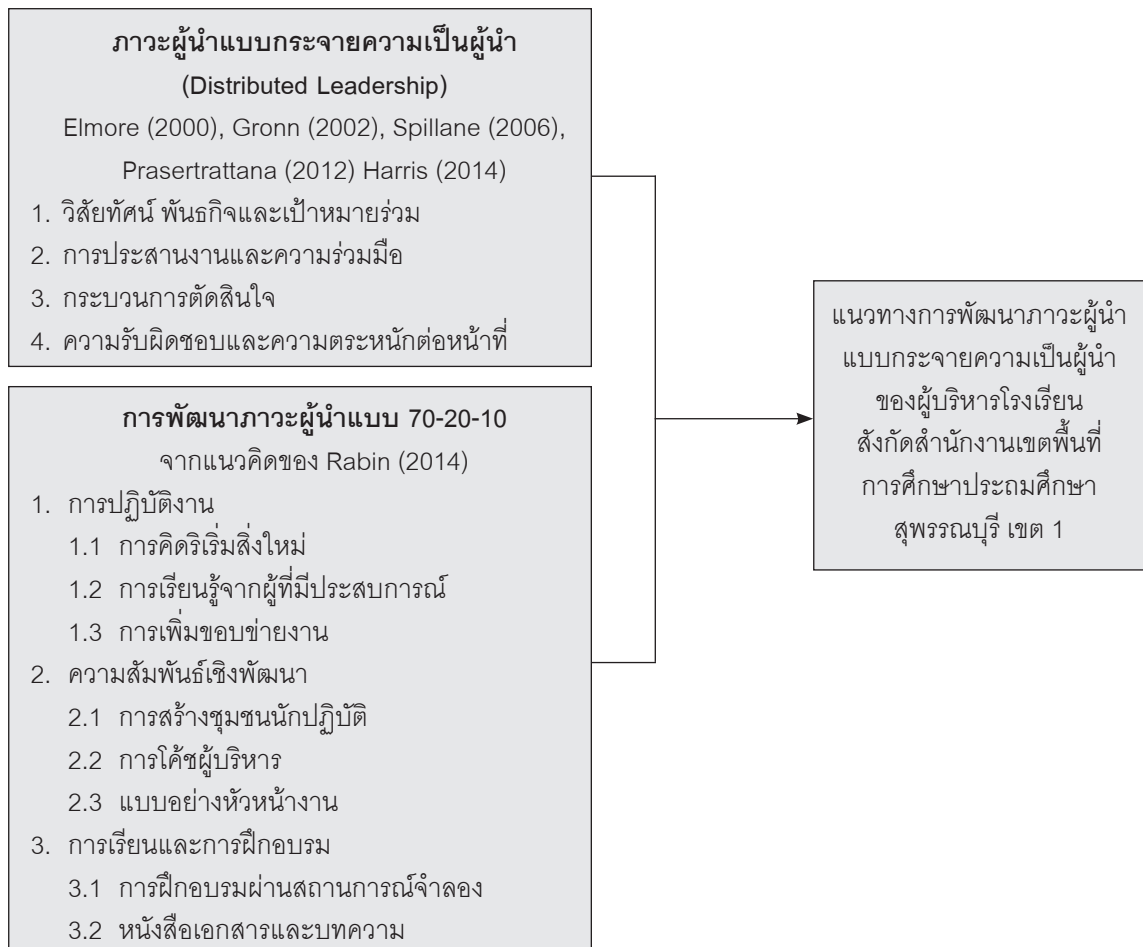
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ (Distributed Leadership) ผู้วิจัยสังเคราะห์จากงานวิจัยได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม (Share

vision, mission, and goals) 2) การประสานงานและความร่วมมือ (Collaboration and cooperation) 3) กระบวนการตัดสินใจ (Decision making) และ 4) ความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่ (Responsibility and accountability) ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดของ (Elmore ,2000; Gronn,2002; Spillane, 2006; Prasertrattana,2012; Harris,2014)

การพัฒนาภาวะผู้นำแบบ 70 20 10 ตามแนวคิดของ Rabin (2014) ได้แก่ 1) วิธี

การเรียนรู้และการฝึกอบรม ประกอบด้วย การฝึกอบรมผ่านสถานการณ์จำลองและการศึกษาจากหนังสือ เอกสารและบทความ 2) วิธีความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ประกอบด้วย การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ การโค้ชผู้บริหาร และแบบอย่างหัวหน้างาน 3) วิธีการทำงาน ประกอบด้วย การเพิ่มขอบข่ายงาน การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่ท้าทาย และการเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงเป็นภาพดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ทำการนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 78 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนหรือรักษาราชการแทนผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนละ 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวน 234 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียน ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำและ โดยในส่วนของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสารแนวคิดและทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

2. สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามของตัวแปร กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และกรอบแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำ

3. ร่างข้อคำถามจากข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์ จัดทำเป็นร่างแบบสอบถาม

4. นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการทางด้านภาวะผู้นำ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา 1 คน รวมจำนวน 3 คน เพื่อความตรงเชิงเนื้อหา ในกรณีที่ว่า IOC มากกว่า 0.5 ถือว่าข้อคำถามดังกล่าวสามารถวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวัด พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 สามารถคัดเลือกไว้ใช้ได้

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์ความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเที่ยงของแบบสอบถามของตัวแปรทุกตัวอยู่ในระดับสูง 0.934 สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามผ่านช่องรับ-ส่งเอกสารจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ถึงโรงเรียนในสังกัดจำนวน 78 โรงเรียน โดยจัดส่งแบบสอบถามโรงเรียนละ 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน 1 ฉบับ และแบบสอบถาม

สำหรับครูผู้สอน จำนวน 2 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 234 ฉบับ

2. ผู้วิจัยติดตามตรวจสอบการส่งแบบสอบถามกลับคืนจากช่องรับ-ส่งเอกสารที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 69 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 ฉบับ รวม 207 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.46

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้วยสูตรการคำนวณค่าดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ

Modified Priority Needs Index: PNI Modified

3. การวิเคราะห์แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม 2) การประสานงาน และ ความร่วมมือ 3) กระบวนการตัดสินใจ และ 4) ความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่ โดยมีรายละเอียด ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

ภาวะผู้นำแบบกระจาย ความเป็นผู้นำ ของผู้บริหารโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า PNI	อันดับ ความ ต้องการ จำเป็นที่
	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล		
1 วิสัยทัศน์พันธกิจ และเป้าหมายร่วม	3.88	0.82	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด	0.213	1
2 การประสานงาน และความร่วมมือ	3.98	0.82	มาก	4.80	0.38	มากที่สุด	0.206	3
3 กระบวนการตัดสินใจ	3.95	0.76	มาก	4.77	0.42	มากที่สุด	0.207	2
4 ความรับผิดชอบ และความตระหนักต่อหน้าที่	4.08	0.80	มาก	4.81	0.38	มากที่สุด	0.178	4
เฉลี่ยรวม	3.97	0.80	มาก	4.77	0.40	มากที่สุด	0.201	

จากตาราง 1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.80) รองลงมาคือ ด้านการประสานงานและความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.82) ด้านกระบวนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.76) และด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.40) โดยด้านความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.38) รองลงมาคือด้าน การประสานงานและความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.42) ด้านกระบวนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.42) และด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นด้านย่อยสูงสุดอันดับ 1 คือ ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายรวม (PNI = 0.213) อันดับ 2 คือ

ด้านกระบวนการตัดสินใจ (PNI = 0.207) อันดับ 3
ด้านการประสานงานและความร่วมมือ (PNI =
0.206) และอันดับ 4 ด้านความรับผิดชอบและ
ความตระหนักต่อหน้าที่ (PNI = 0.178)

2. ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละ
ของความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ
แบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าความถี่ และร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจาย
ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 1

ภาวะผู้นำ แบบกระจาย ความเป็นผู้นำ	แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ จากผู้ตอบแบบสอบถาม															
	การเรียนรู้และการฝึกอบรม				การเรียนรู้และการฝึกอบรม				การเรียนรู้และการฝึกอบรม				การเรียนรู้และการฝึกอบรม			
	การฝึกอบรม		การศึกษาจาก		การสร้าง		การโค้ช		แบบอย่าง		การเพิ่ม		การคิดริเริ่ม		การเรียนรู้	
	ผ่านสถานการณ์	หนังสือ เอกสาร	จำลอง	และบทความ	ชุมชน	นักปฏิบัติ	ผู้บริหาร	หัวหน้างาน	ขอบข่ายงาน	สิ่งใหม่	ที่ท้าทาย	ประสบการณ์	จากผู้ที่มี	ประสบการณ์	จากผู้ที่มี	ประสบการณ์
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าหมายร่วม (PNI = 0.213)	47	3.243	83	5.728	197	13.595	193	13.319	337	23.257	292	20.151	223	15.389	58	4.251
2. กระบวนการ ตัดสินใจ (PNI = 0.207)	24	1.932	28	2.254	230	18.518	166	13.365	257	20.692	216	17.391	249	20.048	72	5.797
3. การประสานงาน และความ ร่วมมือ (PNI = 0.206)	56	3.380	32	1.932	298	17.995	192	11.594	384	23.188	257	15.519	242	14.613	195	11.775
4. ความรับผิดชอบ และความตระหนัก ต่อหน้าที่ (PNI=0.178)	93	7.487	20	1.610	150	12.077	316	25.442	269	20.933	186	14.975	84	6.763	124	9.983
รวม	220	16.042	163	11.524	875	62.185	867	63.72	12.47	88.07	951	68.036	798	56.813	449	31.806

จากตารางที่ 2 ค่าความถี่ และร้อยละ ของความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ แบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม เรียงลำดับข้อที่มีค่าความถี่มากที่สุด สลบลำดับ

1. แนวทางการพัฒนาด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม คือวิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ในข้อ แบบอย่างหัวหน้างาน ค่าความถี่ 337 คิดเป็นร้อยละ 23.257 รองลงมา คือวิธีการปฏิบัติงาน ในข้อการเพิ่มขอบข่ายงาน ค่าความถี่ 292 คน คิดเป็นร้อยละ 20.151 และวิธีการปฏิบัติงาน ในข้อการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่ทำหาย ค่าความถี่ 223 คนคิดเป็นร้อยละ 15.389

2. แนวทางการพัฒนาด้านกระบวนการตัดสินใจ คือ วิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ในข้อแบบอย่างหัวหน้างาน ค่าความถี่ 257 คิดเป็นร้อยละ 20.692 รองลงมาคือ วิธีการปฏิบัติงาน ในข้อการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่ทำหาย ค่าความถี่ 249 คิดเป็นร้อยละ 20.048 และวิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ในข้อการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ ค่าความถี่ 230 คิดเป็นร้อยละ 18.518

3. แนวทางการพัฒนาด้านการประสานงานและความร่วมมือ คือ วิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ในข้อแบบอย่างหัวหน้างาน ค่าความถี่ 384 คิดเป็นร้อยละ 23.188 รองลงมาคือ วิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ในข้อการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ ค่าความถี่ 298 คิดเป็นร้อยละ 17.995 และวิธีการปฏิบัติงาน ในข้อ การเพิ่มขอบข่ายงาน ค่าความถี่ 257 คิดเป็นร้อยละ 15.519

4. แนวทางการพัฒนาด้านความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่ คือ

วิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ในข้อการได้ผู้บริหาร ค่าความถี่ 316 คิดเป็นร้อยละ 25.442 รองลงมา คือวิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนา ในข้อแบบอย่างหัวหน้างาน ค่าความถี่ 269 คิดเป็นร้อยละ 20.933

อภิปรายผลการวิจัย

1) จากผลการวิจัยลำดับความต้องการจำเป็นที่สูงที่สุดในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน คือด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม แนวทางในการพัฒนาตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีค่าความถี่มากที่สุดคือ วิธีการความสัมพันธ์เชิงพัฒนาในข้อ แบบอย่างหัวหน้างาน หมายความว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังขาดการพัฒนาในการอธิบายวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมของผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียน ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาจึงเป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารในการเป็นแบบอย่างให้กับบุคลากรครูในโรงเรียนได้ปฏิบัติตาม ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ (Manabu,2016) ได้กล่าวว่า “วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องมาก่อนเป็นอันดับแรก ครูใหญ่ที่ไม่มีวิสัยทัศน์จะทำลายทั้งครูและนักเรียน” และการเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังที่ Stoll et al. ได้สรุปเรื่องการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม ของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ค่านิยมร่วม มุ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยที่ผู้บริหารต้องลดความโดดเด่นของตนเองเป็นการพัฒนาผ่านความสัมพันธ์เชิงพัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม และวิธีการพัฒนารองลงมาคือวิธีการปฏิบัติงานในข้อการเพิ่ม

ขอข่างาน ผู้บริหารควรมีการคิดริเริ่มงานในโรงเรียนที่ทำให้บุคลากรครูในโรงเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการมีวิสัยทัศน์มีการปฏิบัติงานที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเป้าหมายของโรงเรียนในการเป็นโรงเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยเน้นถึงภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ เพื่อให้เป็นหลักในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นในแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าควรพัฒนาในด้านวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายรวมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกระบวนการตัดสินใจ ด้านการประสานงานและความร่วมมือ และด้านความรับผิดชอบและความตระหนักต่อหน้าที่

1.3 ผู้บริหารโรงเรียน สามารถนำผลการวิจัยถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในการ

พัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนไปวางแผนในการพัฒนาตนเองได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษามูลของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการนิเทศติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ ผลหลังจากผู้บริหารได้รับการพัฒนา ก่อนและหลัง เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาถึงแนวทางของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ ไปสู่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาระหว่างพฤติกรรมของผู้บริหารกับบุคลากรครูในโรงเรียน การศึกษาในบริบทอื่นจะได้ทราบถึงผลการวิจัยที่กว้างมากขึ้น

REFERENCES

- DeMatthews, D. (2014). **Principal and teacher collaboration: An exploration of distributed leadership in professional learning communities**. *International Journal of Educational Leadership and Management*, 2(2), 176-206.
- Elmore,R.(2002). **Building a new structure for school leadership**. Washington,DC The Albert Shanker Institute.
- Gronn,P.(2003). **Distributed Leadership as a Unit of Analysis**. *Leadership Quarterly*.
- Harris, A. (2014). **Distributed Leadership Matters Perspectives,Practicalities, and Potential**. California : A SAGE Company.
- Kayrooz, C. and M.J. Fleming. (2008). **Distributed Leadership : Leadership in Context**. UNESCO-APEID International Conference: Quality Innovations for Teaching and Learning.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2006). **Linking leadership to student learning: The contribution of leader efficacy**. *Educational Administration Quarterly*, 44(4), 496-528.
- Ministry of Education. (2010). **National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545 (2002))**. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao.
- Manabu. S.,(2016). **School reform, the concept of “learning community” and the implementation of the theory** (Kul Kalaya Phoo Singh, editor. Nonthaburi: Printing house printing.
- Office of the Basic Education Commission and Office for National Education Standards and Quality As-sessment. (2015). **Management of small schools**,Thailand. (in Thai)
- Prasertrattana, s. (2012). **A Structural Equation Model of Distributed Leadership for Basic School Administrators**. Doctor of Philosophy Thesis in Educational Administration, Graduate school, Khon Kaen University. (in Thai)
- Spillane, J. P. (2006). **Distributed leadership**. San Francisco, CA: Jossey-Bass. Thailand Develop-Ment Research Institute: TDRI. (2015). **small school research**. Bangkok. (in Thai)

การพัฒนาเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา
วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

DEVELOPMENT OF HEALTH RELATED PHYSICAL FITNESS NORMS
FOR PHYSICAL EDUCATION PROGRAM STUDENTS
IN COLLEGE OF TEACHER EDUCATION
PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

พรเทพย์ แสงภักดี^{1*} เกษม ช่วยพานัง² สายัณห์ วนะรมย์³ และ ปาคี วงษ์พานิชย์⁴

Pornthep Saengpakdee^{1*} Kasem Chuaypanang² Sayan Wanarom³ and Pakee Wongpanich⁴

สาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*, 2, 3, 4}

Physical Education Program, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand^{1*, 2, 3, 4}

Email: Thep.sr@hotmail.com^{1*}

Received: 2019-01-16

Revised: 2019-10-21

Accepted: 2019-10-21

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ และพัฒนาเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประจำปีการศึกษา 2560 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามชั้นปีและเพศ กำหนดตามตารางของ เครซี และมอแกน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 104 คน เป็นชาย 67 คน และหญิง 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ สำหรับประชาชน อายุ 18-29 ปี ของการกีฬาแห่งประเทศไทย โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ ดัชนีมวลกายของนักศึกษาชายและหญิง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอเหมาะ ($\bar{X} = 21.63$ และ 21.42) สัดส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพกของนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 0.83$) ส่วนนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 0.80$)

แต่มือด้านหลังมือขวาอยู่บนของนักศึกษาชายและหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 5.54$ และ 8.27) แต่มือด้านหลังมือซ้ายอยู่บนของนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = -1.52$) ส่วนนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 5.78$) นั่งอตัวของนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.74$) ส่วนนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 5.04$) นอนยกตัวขึ้น 1 นาที นักศึกษาชายและหญิงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 55.55$ และ 49.08) ดันพื้น 1 นาที นักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 35.80$) ส่วนนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 34.81$) และก้าวขึ้น-ลง 3 นาที นักศึกษาชายและหญิงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 96.66$ และ 107.68)

2. เกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ ดัชนีมวลกาย (กก./ม²) รูปร่างผอมบาง ชายน้อยกว่า 19 หญิงน้อยกว่า 18 รูปร่างพอเหมาะ ชาย 19 - 24.90 หญิง 18-23.90 น้ำหนักเกิน ชาย 25-29.90 หญิง 24-29.90 และโรคอ้วน ชายและหญิงมากกว่า 30 สัดส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพก (นิ้ว) ระดับสูง ชายน้อยกว่า 0.81 หญิงน้อยกว่า 0.77 ระดับปานกลาง ชาย 0.81-0.86 หญิง 0.77-0.84 และระดับต่ำ ชายมากกว่า 0.86 หญิงมากกว่า 0.84 แต่มือด้านหลังมือขวาอยู่บน (ซม.) ระดับสูง ชายมากกว่า 9 หญิงมากกว่า 10 ระดับปานกลาง ชาย 2-9 หญิง 6-10 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า 2 หญิงน้อยกว่า 6 แต่มือด้านหลังมือซ้ายอยู่บน (ซม.) ระดับสูง ชายมากกว่า 3 หญิงมากกว่า 8 ระดับปานกลาง ชาย (-5) - 3 หญิง 3-8 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า (-5) หญิงน้อยกว่า 3 นั่งอตัว (นิ้ว) ชายและหญิง ระดับสูง มากกว่า 6 ปานกลาง 4-6 และระดับต่ำ น้อยกว่า 4 นอนยกตัวขึ้น 1 นาที (ครั้ง) ระดับสูง ชายมากกว่า 63 หญิงมากกว่า 56 ระดับปานกลาง ชาย 48 - 63 หญิง 42 - 56 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า 48 หญิงน้อยกว่า 42 ดันพื้น 1 นาที (ครั้ง) ระดับสูง ชายมากกว่า 42 หญิงมากกว่า 39 ระดับปานกลาง ชาย 29-42 หญิง 30-39 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า 29 หญิงน้อยกว่า 30 ก้าวขึ้น-ลง 3 นาที (จับชีพจร 1 นาที) ระดับสูง ชายน้อยกว่า 89 หญิงน้อยกว่า 101 ระดับปานกลาง ชาย 89-105 หญิง 101-114 และระดับต่ำ ชายมากกว่า 105 หญิงมากกว่า 114

คำสำคัญ: การพัฒนา เกณฑ์ปกติ สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study health related physical fitness and to develop the health related physical fitness norm. The samples were 1th - 4th year students of Physical Education program, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University in Academic year 2017 by using Stratified random sampling according to year and sex defined according to the table of Krejcie and Mogan. 104 students (67 boys and

37 girls) were sampling group by simple random sampling. The health related physical fitness test for 18-29 year people of the Sports Authority of Thailand was the tool of this research by using Mean, Standard deviation, and F-test. The research result found that;

1. The health related physical fitness, the body mass index of male and female students was the reasonable average ($\bar{X}$ = 21.63 and 21.42). The waist circumference of male students was the standard ($\bar{X}$ = 0.83) but of female students was above the standard ($\bar{X}$ = 0.80). The back scratch test with right elbow straight up of both male and female students was above the benchmark ($\bar{X}$ = 5.54 and 8.27). The back scratch test with left elbow straight up of male students was below standard ($\bar{X}$ = -1.52) but of female students was above the benchmark ($\bar{X}$ = 5.78). Sit and reach test of male students was standard ($\bar{X}$ = 4.74) but of female students was below one ($\bar{X}$ = 5.04). 1-Minute abdominal curls of both male and female students was below ($\bar{X}$ = 55.55 and 49.08). 1 Minute push-ups of male students was below ($\bar{X}$ = 35.80) but of female students was in the standard ($\bar{X}$ = 34.81). For 3 Minute step test of both male and female students got the below standard average ($\bar{X}$ = 96.66 and 107.68).

2. The health-related physical fitness norms, the Body Mass Index (kg/m^2) of underweight is less than 19 for male and 18 for female. For normal, male is 19-24.90, female is 18-23.90. For overweight, male is 25-29.90, female is 24-29.90, and it is more than 30 for them who are obese. The high level of male's waist to hip ratio (inch) is less than 0.81 and female is 0.77. Male is 0.81 and female is 0.77-0.8 on moderate level. In low level, male is more than 0.86 and female is more than 0.84. The high level of male's back scratch test (cm) is more than 9 and of female is more than 10. Male is 2-9 and female is 6-10 on moderate level. In low level, male is less than 2 and female is less than 6. The high level of male's back scratch test (cm) is more than 3 and of female is more than 8. Male is (-5)-3, female is 3-8 on moderate level. In low level, male is less than (-5) and female is less than 3. The high level of both male and female's sit and reach test (inch) is more than 6. It is 4-6 on moderate and less than 4 on the low level. The high level of male's 1-minute abdominal curls (time) is more than 63, female is more than 56. Male is 48-63 and female is 42 - 56 on moderate level. In low level, male is less than 48, female is less than 42. The high level of male's 1-minute push- ups is more than 42 and female is more than 39. Male is 29-42 and female is 30-39 on moderate level. In low level, male is less than 29 and female is less than 30. The high level of male's 3-minute step test (1 minute pulse) is less than 89 and female is less than

101. Male is 89-105 and female is 101-114 on moderate level. In low level, male is more than 105 and female is more than 114.

Keywords: development, norms, health-related physical fitness

บทนำ

การมีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพที่ดีเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จากข้อมูลของคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (Directing Committee of National Health Development Plan NO 12, 2017) ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บของคนไทย ระบุว่า คนไทยป่วยและตายด้วยโรคที่ป้องกันได้ มีข้อมูลผู้ป่วยในรายบุคคลที่มารักษาและนอนในโรงพยาบาล และมีหลักประกันสุขภาพจาก 3 กองทุนหลัก ได้แก่ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า สวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการและครอบครัว และประกันสังคม ซึ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าแนวโน้มเกิดโรคไม่ติดต่อของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง และโรคไตวาย นอกจากนั้นยังได้ระบุว่าสถานะสุขภาพของคนไทยในปัจจุบัน มีอายุยืนยาวขึ้นแต่สูญเสียปีสุขภาวะเพิ่มขึ้น คือ ป่วยและตายด้วยโรคที่ป้องกันได้ ปัจจุบันจึงมีการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพและมีสมรรถภาพทางกายที่แข็งแรงสมบูรณ์กันมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะคนเป็นทรัพยากร

ที่มีคุณค่ายิ่งของประเทศที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ คุณภาพของคนเป็นสิ่งที่รัฐต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก การพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศชาติ ดังที่วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (Khunaabhisit, 1992) ได้กล่าวว่า ความเจริญของประเทศชาติมาจากความมีคุณภาพของพลเมืองทุกคน จึงควรเน้นการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และการกีฬาแห่งประเทศไทย (Sports Authority of Thailand, 2003) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสมรรถภาพทางกายว่า สมรรถภาพทางกายมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคน เพราะไม่เพียงจะบ่งบอกถึงความสามารถของแต่ละคนว่า จะใช้ร่างกายในชีวิตประจำวันในการเล่นกีฬาหรือในยามฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่แสดงถึงการมีสุขภาพดีหรือไม่ดีอีกด้วย การทดสอบสมรรถภาพทางกายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยในการส่งเสริมการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา เพราะจะช่วยเป็นแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการออกกำลังกายต่อไป องค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายที่สำคัญของคนปกติทั่วไป จะประกอบด้วย การมีขนาดร่างกายที่เหมาะสม การมีความอ่อนตัว

ยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ การมีความแข็งแรง
อดทนของกล้ามเนื้อ และการมีความอดทน
ของระบบหายใจและไหลเวียนเลือด

การทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อ
สุขภาพ เป็นการวัดผลอย่างหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมาย
เพื่อประเมินสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ
ของบุคคล ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่ช่วยในการ
สร้างเสริม สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพได้
ดังที่วัช วีระศิริวัฒน์ (Weerasiriwat, 1995)
ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการทดสอบสมรรถภาพ
ทางกายไว้ว่า เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา
ความสามารถของร่างกายหรือส่วนที่บกพร่อง
ให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพอย่าง
เต็มที่ เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม
การออกกำลังกายหรือกีฬาที่เหมาะสม เป็นแรง
จูงใจให้ผู้ที่ต้องการออกกำลังกายพัฒนาความ
สามารถของร่างกายและรักษาความสมบูรณ์ของ
ร่างกาย และผลของการทดสอบสมรรถภาพทาง
กายสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับฝึกสอนหรือ
ควบคุมโปรแกรมการฝึก เพื่อวิเคราะห์ผลของ
การฝึก ข้อดีและข้อเสียของการฝึก พร้อมทั้ง
นำไปปรับปรุงการฝึกหรือกิจกรรมการฝึกให้
มีความเหมาะสมได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยเป็นอาจารย์
ประจำ สาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จึงจำเป็นต้อง
ทำการทดสอบและพัฒนาเกณฑ์สมรรถภาพ
ทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาสาขาวิชา
พลศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาสมรรถภาพ
ทางกายเพื่อสุขภาพให้มีความเหมาะสมกับการ

เป็นนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา พร้อมทั้งพัฒนา
เกณฑ์สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของ
นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา เพื่อเป็นแนวทาง
ในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนในปีต่อ ๆ ไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกาย
เพื่อสุขภาพของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา
วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
2. เพื่อพัฒนาเกณฑ์ปกติสมรรถภาพ
ทางกายเพื่อสุขภาพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชา
พลศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลเชิงนโยบายที่จะเสนอต่อ
อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำ
หลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน เพื่อดำเนินการ
พัฒนาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพให้กับ
นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา
2. เป็นเกณฑ์ในการกำหนดสมรรถภาพ
ทางกายเพื่อสุขภาพ และเป็นกรอบแนวทางใน
การคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนในสาขาวิชา
พลศึกษา
3. เป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อศึกษา
สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษา
อื่น ๆ หรือบุคคลทั่วไป และผลการวิจัยจะเป็น
องค์ความรู้เพื่อการศึกษา การอ้างอิง และการ
วิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2560 ในชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 120 คน แบ่งเป็นชาย 80 คน และหญิง 40 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) คือ แบ่งตามชั้นปีและเพศของนักศึกษา กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอแกน (Krejcie & Mogan, 1970) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ได้จำนวน 104 คน แบ่งเป็นชาย 67 คน และหญิง 37 คน

2. ศึกษาและพัฒนาเกณฑ์สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ (health related physical fitness) ของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยทำการทดสอบตามแบบการทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพสำหรับประชาชนอายุ 18-29 ปี ของการกีฬาแห่งประเทศไทย

(Sports Authority of Thailand, 2003) จำนวน 7 รายการ ได้แก่ 1) ดัชนีมวลกาย 2) สัดส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพก 3) ตะแคงด้านหลัง (มือขวาอยู่บนและมือซ้ายอยู่บน) 4) นั่งงอตัว 5) นอนยกตัวขึ้น 1 นาที 6) ดันพื้น 1 นาที และ 7) ก้าวขึ้น-ลง 3 นาที

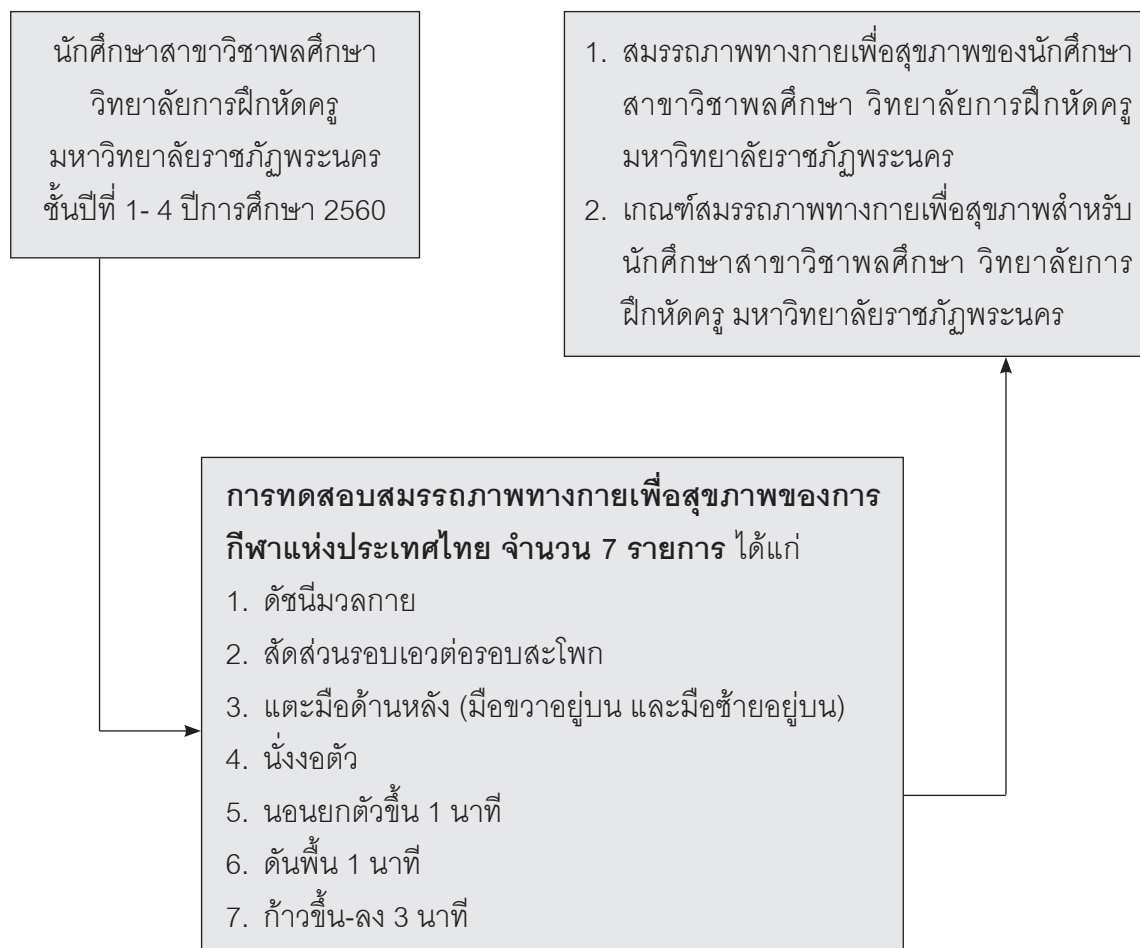
3. ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2560 และตัวแปรตาม คือ สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และเกณฑ์สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงสำรวจโดยการทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพด้วยแบบทดสอบของการกีฬาแห่งประเทศไทย แล้วนำข้อมูลมาประเมินกับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพสำหรับประชาชน ช่วงอายุ 18-29 ปี และพัฒนาเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพสำหรับ

นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของการกีฬาแห่งประเทศไทย (Sports Authority of Thailand, 2003) จำนวน 7 รายการ ประกอบด้วย 1) ดัชนีมวลกาย 2) สัดส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพก 3) แตะมื่อด้านหลัง 4) นั่งงอตัว 5) ยกตัวขึ้น

1 นาที 6) ดันพื้น 1 นาที และ 7) ก้าวขึ้น-ลง 3 นาที เมื่อทดสอบรายการใดเสร็จแล้ว ให้บันทึกผลการทดสอบลงในแบบบันทึกและประเมินผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพตามแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (F-test)

4. พัฒนาเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในรูปของคะแนนที่ปกติ (normalize T-score) เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในแต่ละรายการและรวมทุกรายการให้เป็นหน่วยเดียวกัน ยกเว้นรายการดัชนีมวลกาย (BMI) จะใช้มาตรฐานการประเมินขององค์การอนามัยโลก (WHO) เนื่องจากการกระจายของคะแนนไม่ครอบคลุมทุกช่วงในการสร้างเกณฑ์ปกติจึงต้องขยายขอบเขตของคะแนนดิบในบางช่วงของคะแนนและการประเมินผลการทดสอบ ถ้าต้องการทราบระดับสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพเป็นรายบุคคลว่าอยู่ในเกณฑ์สูง-ต่ำเพียงใดให้พิจารณาตามเกณฑ์ ตั้งแต่ T65 และสูงกว่า แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในด้านนั้นสูงมาก ตั้งแต่ T55 - T65 แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในด้านนั้นสูง ตั้งแต่ T45 - T55

แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในด้านนั้นพอใช้ ตั้งแต่ T35 - T45 แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในด้านนั้นต่ำ ตั้งแต่ T35 และต่ำกว่า แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในด้านนั้นต่ำมาก เฉพาะ T50 แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในระดับปานกลางของกลุ่ม ถ้าผู้ทดสอบได้คะแนนตรงจุดพอดี คือ T35, T45, T55 และ T65 ให้เลื่อนขึ้นไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ (Paeratakul, 1977) สำหรับการสร้างเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครนั้น ได้ยึดแนวทางของเกณฑ์ดังกล่าว โดยปรับปรุงใช้เกณฑ์เพียง 3 ระดับ ดังนี้

ตั้งแต่ T55 และสูงกว่า แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในรายการนั้นสูง

ตั้งแต่ T45 - T55 แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในรายการนั้นปานกลาง

ตั้งแต่ T45 และต่ำกว่า แปลว่ามีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพในรายการนั้นต่ำ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของ นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร แบ่งตามเพศเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

รายการ	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	ผลการประเมิน ตามเกณฑ์มาตรฐาน
ดัชนีมวลกาย	ชาย	21.63	2.94	พอเหมาะ
	หญิง	21.42	3.47	พอเหมาะ
สัดส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพก	ชาย	0.83	0.06	มาตรฐาน
	หญิง	0.80	0.07	สูงกว่ามาตรฐาน
แตะมือด้านหลังมือขวาอยู่บน	ชาย	5.54	8.20	สูงกว่ามาตรฐาน
	หญิง	8.27	5.06	สูงกว่ามาตรฐาน
แตะมือด้านหลังมือซ้ายอยู่บน	ชาย	-1.52	9.35	ต่ำกว่ามาตรฐาน
	หญิง	5.80	5.10	สูงกว่ามาตรฐาน
นั่งอตัว	ชาย	4.74	3.20	มาตรฐาน
	หญิง	5.04	2.84	ต่ำกว่ามาตรฐาน
นอนยกตัวขึ้น 1 นาที	ชาย	55.55	15.87	ต่ำกว่ามาตรฐาน
	หญิง	49.08	14.30	ต่ำกว่ามาตรฐาน
ดันพื้น 1 นาที	ชาย	35.81	13.82	ต่ำกว่ามาตรฐาน
	หญิง	34.81	9.63	มาตรฐาน
ก้าวขึ้น – ลง 3 นาที	ชาย	96.66	16.99	ต่ำกว่ามาตรฐาน
	หญิง	107.68	14.31	ต่ำกว่ามาตรฐาน

จากตารางที่ 1 พบว่า รายการดัชนี มวลกายของนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ พอเหมาะ ($\bar{X} = 21.63$) และนักศึกษาหญิงมีค่า เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอเหมาะเช่นกัน ($\bar{X} = 21.42$) รายการสัดส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพกของ นักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

($\bar{X} = 0.83$) ส่วนนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า เกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 0.80$) รายการแตะมือ ด้านหลังมือขวาอยู่บนของนักศึกษาชายมีค่า เฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 5.54$) และ นักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เช่นกัน ($\bar{X} = 8.27$)

รายการแตะมือด้านหลังมือซ้ายอยู่บน
ของนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์
มาตรฐาน ($\bar{X} = -1.52$) ส่วนนักศึกษาหญิง
มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 5.80$)
รายการนั่งอตัวของนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ย
อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.74$) ส่วนนักศึกษา
หญิงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} =$
 5.04) รายการนอนยกตัวขึ้น 1 นาที ของ
นักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน
($\bar{X} = 55.55$) และนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า
เกณฑ์มาตรฐานเช่นกัน ($\bar{X} = 49.08$) รายการ

ดันพื้น 1 นาที ของนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า
เกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 35.81$) ส่วนนักศึกษาหญิง
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 34.81$)
รายการก้าวขึ้น-ลง 3 นาที ของนักศึกษาชาย
มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 96.66$)
และนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ย ต่ำกว่าเกณฑ์
มาตรฐานเช่นกัน ($\bar{X} = 107.68$)

2. เกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกาย
เพื่อสุขภาพของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา
วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนคร ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานรายการดัชนีมวลกาย (กก./ม²) ของนักศึกษาชายและหญิง สาขาวิชา
พลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ขนาดรูปร่าง	เพศ	ค่าดัชนีมวลกาย (กก./ม ²)
ผอมบาง	ชาย	น้อยกว่า 19.00
	หญิง	น้อยกว่า 18
พอเหมาะ	ชาย	19 – 24.90
	หญิง	18 – 23.90
น้ำหนักเกิน	ชาย	25 – 29.90
	หญิง	24 – 29.90
โรคอ้วน	ชาย	มากกว่า 30
	หญิง	มากกว่า 30

จากตารางที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานรายการ
ดัชนีมวลกาย (กก./ม^2) รูปร่างผอมบาง ชาย
น้อยกว่า 19 หญิงน้อยกว่า 18 รูปร่างพอเหมาะ
ชาย 19 - 24.90 หญิง 18 - 23.90 น้ำหนักเกิน
ชาย 25 - 29.90 หญิง 24 - 29.90 และโรคอ้วน
ชายและหญิงมากกว่า 30

จากตารางที่ 3 พบว่า เกณฑ์ปกติ
สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ รายการสัดส่วน
รอบเอวต่อรอบสะโพก (นิ้ว) ระดับสูง ชาย
น้อยกว่า 0.81 หญิงน้อยกว่า 0.77 ระดับ
ปานกลาง ชาย 0.81-0.86 หญิง 0.77-0.84 และ
ระดับต่ำ ชายมากกว่า 0.86 หญิงมากกว่า 0.84

ตารางที่ 3 ค่า T คะแนนดิบ และเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาชาย
และหญิง สาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รายการสมรรถภาพ ทางกายเพื่อสุขภาพ	เพศ	ระดับสูง		ระดับปานกลาง		ระดับต่ำ	
		ค่า T	คะแนนดิบ	ค่า T	คะแนนดิบ	ค่า T	คะแนนดิบ
สัดส่วนรอบเอว	ชาย	44 ลงมา	น้อยกว่า 0.81	45 - 54	0.81 - 0.86	55 ขึ้นไป	มากกว่า 0.86
ต่อรอบสะโพก (นิ้ว)	หญิง	44 ลงมา	น้อยกว่า 0.77	45 - 54	0.77 - 0.84	55 ขึ้นไป	มากกว่า 0.84
แตะมือด้านหลัง	ชาย	55 ขึ้นไป	มากกว่า 9	45 - 54	2 - 9	44 ลงมา	น้อยกว่า 2
มือขวาอยู่บน (ซม.)	หญิง	55 ขึ้นไป	มากกว่า 10	45 - 54	6 - 10	44 ลงมา	น้อยกว่า 6
แตะมือด้านหลัง	ชาย	55 ขึ้นไป	มากกว่า 3	45 - 54	(-5) - 3	44 ลงมา	น้อยกว่า (-5)
มือซ้ายอยู่บน (ซม.)	หญิง	55 ขึ้นไป	มากกว่า 8	45 - 54	3 - 8	44 ลงมา	น้อยกว่า 3
นั่งงอตัว	ชาย	55 ขึ้นไป	มากกว่า 6	45 - 54	4 - 6	44 ลงมา	น้อยกว่า 4
(นิ้ว)	หญิง	55 ขึ้นไป	มากกว่า 6	45 - 54	4 - 6	44 ลงมา	น้อยกว่า 4
นอนยกตัวขึ้น 1 นาที	ชาย	55 ขึ้นไป	มากกว่า 63	45 - 54	48 - 63	44 ลงมา	น้อยกว่า 48
(ครั้ง/นาที)	หญิง	55 ขึ้นไป	มากกว่า 56	45 - 54	42 - 56	44 ลงมา	น้อยกว่า 42
ดันพื้น 1 นาที	ชาย	55 ขึ้นไป	มากกว่า 42	45 - 54	29 - 42	44 ลงมา	น้อยกว่า 29
(ครั้ง/นาที)	หญิง	55 ขึ้นไป	มากกว่า 39	45 - 54	30 - 39	44 ลงมา	น้อยกว่า 30
ก้าวขึ้น-ลง 3 นาที	ชาย	44 ลงมา	น้อยกว่า 89	45 - 54	89 - 105	55 ขึ้นไป	มากกว่า 105
(จับชีพจร ครั้ง/นาที)	หญิง	44 ลงมา	น้อยกว่า 101	45 - 54	101 - 114	55 ขึ้นไป	มากกว่า 114

รายการแตะมือด้านหลังมือขวาอยู่บน (ชม.) ระดับสูง ชายมากกว่า 9 หญิงมากกว่า 10 ระดับปานกลาง ชาย 2-9 หญิง 6-10 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า 2 หญิงน้อยกว่า 6 รายการแตะมือด้านหลังมือซ้ายอยู่บน (ชม.) ระดับสูง ชายมากกว่า 3 หญิงมากกว่า 8 ระดับปานกลาง ชาย (-5) - 3 หญิง 3-8 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า (-5) หญิงน้อยกว่า 3 รายการนั่งงอตัว (นิ้ว) ชายและหญิง ระดับสูง มากกว่า 6 ปานกลาง 4-6 และระดับต่ำ น้อยกว่า 4 รายการนอนยกตัวขึ้น 1 นาที (ครั้ง) ระดับสูง ชายมากกว่า 63 หญิงมากกว่า 56 ระดับปานกลาง ชาย 48-63 หญิง 42 - 56 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า 48 หญิงน้อยกว่า 42 รายการดันพื้น 1 นาที (ครั้ง) ระดับสูง ชายมากกว่า 42 หญิงมากกว่า 39 ระดับปานกลาง ชาย 29-42 หญิง 30-39 และระดับต่ำ ชายน้อยกว่า 29 หญิงน้อยกว่า 30 และรายการก้าวขึ้น-ลง 3 นาที (จับชีพจร ครั้ง/นาที) ระดับสูง ชายน้อยกว่า 89 หญิงน้อยกว่า 101 ระดับปานกลาง ชาย 89-105 หญิง 101-114 และระดับต่ำ ชายมากกว่า 105 หญิงมากกว่า 114

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายได้ดังนี้

รายการดัชนีมวลกายของนักศึกษาทั้งชายและหญิง ที่พบว่าอยู่ในเกณฑ์พอเหมาะเป็นเพราะนักศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของขนาดและรูปร่างทางกายที่เหมาะสมกับการเรียนในสาขาวิชาพลศึกษา ประกอบกับการเรียนส่วนใหญ่เป็นรายวิชาที่มีภาคปฏิบัติและมีการฝึกซ้อมกีฬานอกเวลาเรียนด้วย ดังที่

(Plowmale & Smith, 1997) กล่าวว่า การฝึกเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และเป็นการพัฒนาเพื่อยกระดับการทำงานต่างๆ ของร่างกายที่จำเป็นให้มีความสามารถสูงขึ้นในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข รายการสัดส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพกของนักศึกษาชาย ที่พบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนนักศึกษาหญิงมีความเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีสุขภาพดีหรือสมรรถภาพทางกายเกี่ยวกับสุขภาพที่ดีของนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Shekittka ,2002) ที่ได้ศึกษาขนาดของร่างกายและระดับสมรรถภาพทางกายของนักศึกษาวิชาเอกกกลศาสตร์และไม่ใช่วิชาเอกกกลศาสตร์ บนสมมติฐานที่ว่า นักศึกษาวิชาเอกกกลศาสตร์มีสมรรถภาพทางกายดีกว่านักศึกษาที่ไม่ใช่วิชาเอกกกลศาสตร์ เนื่องจากนักศึกษาวิชาเอกกกลศาสตร์มีกิจกรรมทางกายมากกว่านักศึกษาวิชาเอกอื่น ๆ และจากผลการวิจัยก็พบว่า นักศึกษาชายที่เรียนวิชาเอกกกลศาสตร์มีความร้อยละของไขมันต่ำกว่านักศึกษาชายที่ไม่ได้เรียนวิชาเอกกกลศาสตร์ รายการแตะมือด้านหลังมือขวาอยู่บน ทั้งของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง ที่พบว่ามีความเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนการแตะมือด้านหลังมือซ้ายอยู่บนของนักศึกษาชายยังมีความเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานนั้น (Corbin, Welk, Lindsey & Corbin, 2003) ได้กล่าวว่า ความอ่อนตัวเป็นความสามารถของช่วงการเคลื่อนไหวของข้อต่อที่มีผลต่อความยาวของกล้ามเนื้อและโครงสร้าง

ของข้อต่อ จัดเป็นสมรรถภาพทางกายของบุคคลที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกาย บริเวณข้อต่อได้เต็มช่วงของการเคลื่อนไหว ในขณะที่ทำงานหรือเล่นกีฬา ซึ่งนักศึกษาชายต้องพัฒนาความอ่อนตัวที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานรายการ นั่งงอตัวของนักศึกษาชาย ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนนักศึกษาหญิง มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งกณิกนันต์ บานชื่น และหริลักษณ์ บานชื่น (Banchuen & Banchuen, 2016) กล่าวว่า ความยืดหยุ่นหรือความอ่อนตัว เป็นศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานของข้อต่อที่เคลื่อนไหวได้ตามธรรมชาติ เช่น พับ งอ บิด ดัดตัว แอ่นตัว เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาหญิงต้องพัฒนาความอ่อนตัวในส่วนนี้เช่นกัน รายการนอนยกตัวขึ้น 1 นาที ของนักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เช่นเดียวกับรายการดันพื้น 1 นาที ของนักศึกษาชายที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เช่นกัน ดังนั้น นักศึกษาทั้งชายและหญิงจะต้องฝึกเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะกลุ่มกล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่สำคัญ ๆ เป็นประจำสม่ำเสมอ เพราะความแข็งแรงและอดทนของกล้ามเนื้อมีผลต่อสมรรถภาพทางกายเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเรียนในสาขาวิชาพลศึกษาที่มีภาคปฏิบัติ ต้องอาศัยความแข็งแรงอดทนของกล้ามเนื้อ ดังที่ (Corbin, Welk, Lindsey & Corbin, 2003) ได้กล่าวว่า ความอดทนของกล้ามเนื้อ เป็นความสามารถของกล้ามเนื้อในการออกแรงซ้ำ ๆ จัดเป็น

สมรรถภาพของบุคคลที่สามารถเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ ติดต่อกันได้เป็นระยะเวลานาน โดยไม่ก่อให้เกิดความเมื่อยล้าของกล้ามเนื้อนั้น ๆ และรายการก้าวขึ้น-ลง 3 นาที ทั้งของนักศึกษาชายและหญิง ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษาทั้งชายและหญิงซึ่งมีการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีภาคปฏิบัติในหลายรายวิชา รวมทั้งมีการฝึกซ้อมกีฬานอกเวลาเรียนด้วย จึงมีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพด้านความอดทนของระบบหายใจและไหลเวียนเลือดดีกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ (Corbin & Linsey, 2007) ที่กล่าวว่า การมีสมรรถภาพทางกายที่ดีจะมีผลดีต่อสุขภาพ โดยเฉพาะสมรรถภาพของระบบการไหลเวียนเลือดและการหายใจ คือ มีความจุปอด กล้ามเนื้อหัวใจมีความแข็งแรง หลอดเลือดที่ไปเลี้ยงสมองและหัวใจดี มีไขมันและน้ำตาลในเลือดต่ำ กระดูกมีความหนาแน่นสูง กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงดี หลอดเลือดที่ไปเลี้ยงกล้ามเนื้อและอวัยวะต่าง ๆ ดี ซึ่งจะทำให้บุคคลมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ และลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เป็นข้อมูลสำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำสาขาวิชาพลศึกษาในการสร้างโปรแกรมการฝึกเพื่อสร้างเสริม

สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ ให้กับนักศึกษาทุกชั้นปี ทั้งชายและหญิงที่มีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

1.2 ต้องให้นักศึกษาฝึกหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพเป็นประจำสม่ำเสมอ มีการทดสอบเป็นระยะ ๆ เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการฝึกจนกว่าจะมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และควรควบคุมระดับสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาในรายการต่าง ๆ ทุกคนให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตลอดไปด้วย โดยการทดสอบซ้ำทุกภาคการศึกษาจนกว่าจะสำเร็จการศึกษา

1.3 เป็นข้อมูลในการนำเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา ไปใช้ในการพิจารณาคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนในสาขาวิชาพลศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและสร้างเกณฑ์ปกติสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพกับนักศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ

REFERENCES

- Banchuen, K. & Banchuen, H. (2016). **Physical Education for Health Development**. Bangkok: V Print. (in Thai)
- Corbin, C.B. & Lindsey, R. (2007). **Fitness for Life**. (5th ed.). Illinois: Human Kinetics.
- Corbin, C. B., Welk, G. I., Lindsey, R. & Corbin. W. R. (2003). **Concept of Physical Fitness: Active Lifestyles for Wellness**. (11th ed.). New York: Mc Graw-Hill.
- Directing Committee of National Health Development Plan No. 12. (2017). **The National Health Development Plan No. 12. (2017-2021)**. Ministry of Public health. Retrieved October 25, 2016, from <http://www.info.dmh.go.th/ilaw/files/healthplan12.pdf>. (in Thai)
- Krejcie, R.V. & Mogan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30 (1970). 607-610.
- Khunaaphisit, W. (1992, July – December). **Does the compulsion focusing on physical fitness in teaching physical education in schools be appropriated?**. *Journal of Health, Physical Education and Recreation*. 4 (2), 46. (in Thai)

- Paeratkul, P. (1977). **Measurement Techniques**. Bangkok: Watana Panich. (in Thai)
- Plowmale, A., & Smith, D. (1997). **Exercise physiology for health, fitness, and performance**. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Shekittka, M.E. (2002). Body Composition and Fitness Levels of Kinesiology Majors and Non-Major, 2005. Retrieved March 10, 2017, from www.lib.umi.com. <http://who.int/hpr/docs/glossary.pdf>
- Sports Authority of Thailand. (2003). **Simplified Physical Fitness Test, SATST of Sports Authority of Thailand**. New Thaimit Printing (1996). (in Thai)
- Weerasiriwat, T. (1995). **Principles of Sports Coaching**. Bangkok: Odeon Store. (in Thai)

THE USE OF ANIMATED MOVIES TO ENHANCE NARRATIVE WRITING SKILLS OF GRADE SIX BHUTANESE ESL STUDENTS

Damber Singh Mongar^{1*} and Nipaporn Chalermnirundorn²

M.Ed. Student, Master Degree in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College, Rangsit University^{1*}

Lecturer, Suryadhep Teachers College, Rangsit University²

Email: dambersinghmongar@education.gov.bt^{1*}

Received: 2019-10-28

Revised: 2019-12-30

Accepted: 2020-01-16

ABSTRACT

The objectives of this study were to examine the effectiveness of animated movies in enhancing narrative writing skills and to investigate the learning satisfaction of Grade Six Bhutanese ESL students on the use of animated movies in learning narrative writing. The mixed methods of quantitative and qualitative were employed to gather the required data. The instruments used to gather the quantitative and qualitative data were achievement tests (pretest and posttest) and semi-structured interview respectively. The quantitative data were analyzed using Wilcoxon signed ranked test in the computer program and qualitative data were analyzed using content analysis.

Wilcoxon signed ranked test analysis showed that every participant scored more in the posttest than in the pretest. It revealed a higher mean score in the posttest (15.10) than the pretest (10.80) with the mean difference of (4.30). The significance (P) value was 0.001 which indicated that the use of animated movies was effective in enhancing narrative writing skills. Similarly, the content analysis on qualitative data showed the positive impacts of the use of animated movies in learning narrative writing. The animated movies facilitated learning, thereby, elevating students' learning satisfaction and motivation for writing.

Keywords: Animated movie, ESL, grade six students, learning achievement, learning satisfaction, and narrative writing

INTRODUCTION

With the introduction of modern education in the early 1960s, English has become a medium of instruction and unofficially official language in Bhutan. Following which, English has been taught as one of the major subjects in all grades (Pre-Primary (PP)-XII) in schools in Bhutan (Singay, 2018). The English curriculum in Bhutan is based on the teaching of the universe of discourse, the theory presented by James Moffit in 1893. The English curriculum consists of four modes of discourses such as Reading and Literature, Writing, Listening and Speaking and Language and Grammar (Royal Education Council [REC], 2008). From the four discourses, recognizing the importance of writing, the strong emphasis has been placed in promoting the English writing skill of Bhutanese students since the adoption of English as a language of instruction (Namyel, 2014; Special Committee for Education, 2016).

Lira (2013) states that writing is the process of using symbols to communicate thoughts and ideas in a readable form. In addition, vocabulary is also necessary, as are correct spelling and formatting or layout. Khoii and Arabsarhangi (n.d.) highlight

writing as indispensable to learners including ESL learners as it plays a critical role in intellectual, social and emotional development.

It is crucial for students to learn to write and improve writing skills at the primary level of education. Their perceptions about writing develop during this period which assist them to build the foundation for their success in writing. If a positive perception grows in their fresh mind, writing becomes joyful for them (Mouri, 2016). As outlined in the Bhutanese English Curriculum, students learn different genres of writing and writing styles at different levels. Formally, the ESL students in Bhutan start writing a descriptive text from grade four and continue to write different types of texts at different levels. The grade six Bhutanese students learn to write narrative text (REC, 2012). However, students face numerous challenges in producing a good piece of writing owing to its complexity, since Bhutanese students learn English as the second language (Wahyuni, 2016).

Therefore, writing activities need to be geared according to the needs and interests of the students. Equally important, all writing activities should be connected to real life situations whenever possible

(Hussain, 2017). The teachers need to choose the most efficient and effective technique that facilitates the specified writing area in the ESL classroom. In other words, teachers need to choose the correct means of teaching writing to ESL students that will encourage the students to learn English with interest (Dahlberg, 2016).

There are many ways through which the writing skills can be enhanced. One effective way of enhancing narrative writing skills can be the incorporation of animated movies in the ESL writing lesson. (Candra, 2011) recommends teachers to use the animated movie as it is an interesting media to teach narrative texts. He stresses that animated movies can also entertain the students and brings relax and fun situation of learning. Consequently, the students become more passionate to learn narrative writing. (Marashi and Adiban, 2017) explain that the animation movie is one of the effective media that can be applied in teaching narrative writing. It can serve the purpose of entertainment, and also help to improve the students' mastery of writing a narrative text. A broader view has been adopted by (Akmala, 2011) who argues that animated movie is very effective in teaching narrative as students can explore ideas, vocabularies, and grammar from the subtitle and narration while they are watching animated movies. Animated movies used for

narrative writing facilitate students' learning, thereby helping them to achieve good scores in the writing. Furthermore, (Natsir and Susilo, 2017) hold the similar view that the animated movie can incite joys in students' mind and can help them improve their learning.

The present study was designed to evaluate the effectiveness of the animated movies in narrative writing and learning satisfaction of the Bhutanese grade six ESL students.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To examine the effectiveness of animated movies in enhancing the narrative writing skill of grade Six Bhutanese ESL students.

2. To investigate the learning satisfaction of grade six Bhutanese ESL students on the use of animated movies in learning narrative writing.

RESEARCH SCOPE

Research Population

The population of the study consisted of 40 Grade Six ESL students studying in one of the primary schools in Bhutan. The students were distributed into two sections and each section consisted of 20 students. The students were within the age range of 11-14 years.

Sample

The researcher used an intact sampling involving one section of the Grade Six 20 students (13 males and 7 females). The students were within the age range of 11-14 years old with mixed abilities.

Location of the Study

The study was carried out in one of the primary schools in Wangdue Phodrang district in the western part of Bhutan. The school included grades from PP to VI.

Time Frame

The study was conducted in the period of one month from the first week of August to the fourth week of August in the Academic Year 2019.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

The research's conceptual framework was formed based on the theoretical reviews

and the theories of the research. The research was conducted in one of the primary schools in Bhutan because the students were found to have a low ability in narrative writing. To enhance the students' narrative writing skills, the researcher used four animated movies. Animated movies were useful to increase the students' ability to write narrative texts, because animated movies facilitated learning by presenting them with appropriate vocabularies, tenses and the sequence of the story for the students to gather the idea of what they wanted to write.

This study consisted of two variables; independent and dependent variables. The independent variables were animated movies and dependent variables were enhanced narrative writing skills and students' learning satisfaction.

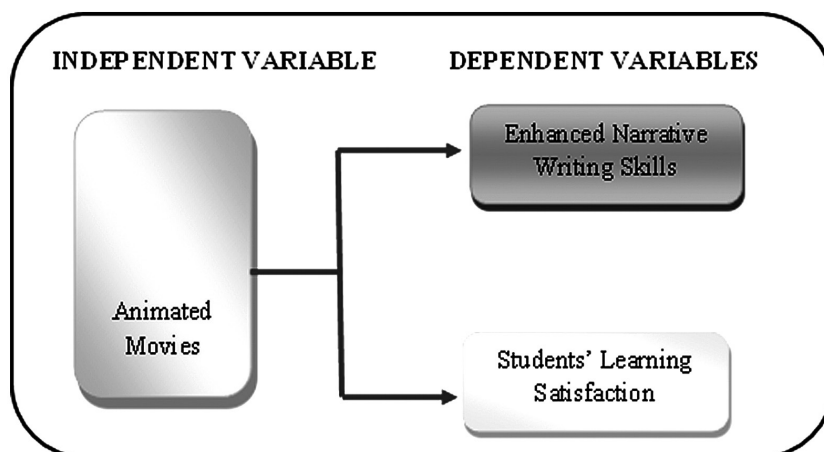

Figure 1 Independent and dependent variables

ANIMATED MOVIES AS AN APPROACH TO TEACH NARRATIVE WRITING

An animated movie is an interesting media that facilitate language development. It contains sound, recording a series drawing or manipulating in animated object one frame in one time (Yatimah, 2014). Animated movies can be used to increase students' motivation in learning writing. It is considered to be effective media for teaching narrative writing because students not only hear the voice but they also see the situations that happen in the story, and then they will be more interested and motivated using animated movies in the class (Anggraeny and Fahr, 2015)

Appropriate animated movies used in the teaching narrative writing can be very beneficial to both the teachers and the learners. Therefore, it is necessary to be

guided by selection criteria that they help to achieve learning objectives. The criteria like the content, age and learners' interest, length of the animated movies, graphics, language proficiency and clarity of the message in the animated movies are some of the important criteria (Bello, 1999; Guo, Kim & Rubin., 2014; Lopez, 2016; Stoller, 1988).

To draw maximum benefits from animated movies for narrative writing, teachers must follow some procedures. Following the step by step procedures assist both the teacher and students to focus on the task and achieve the intended objectives. (Scrivener, 2008) recommends three steps of using the animated movie in teaching students' narrative writing which are previewing activities, viewing activities post-viewing activities. In line with previewing activities, (Stoller, 1988) emphasizes that

pre-viewing enables students to follow the movie and understand the storyline and characters. Pre-viewing can make it easier for low performing students to benefit from animated movies and its many beneficial aspects. Similarly, while viewing animated movies, (Khan,2015) suggests teachers to let the students identify a specific actor by the lines of their dialogue, such as a quote or phrase, during a particular given scene. This can be done by anytime during the presentation of the movie, reduce the volume and have the students restructure the dialogues based on what they are watching. During the post-viewing activity time, the students should discuss, interpret and personalize the animated movie to relate to the task (Asfinarti, 2016).

Animated movies create a realistic target language world for the learner that assures learners' involvement. Since the learners are exposed to a realistic use of language, they become a participant of the target language world. This unconscious involvement of learners in the language interaction process helps to acquire the language (Sajana,2018). (Donaghy,2014) states that the visuality of animated movies can be an invaluable language teaching tool which enables learners to understand more by interpreting the language in a full visual

context. It also assists the learners' comprehension by enabling them to listen to language exchanges as well as to see visual such visual supports like facial expressions and gestures which help verbal message and a focus of attention.

The use of animated movies in learning is supported by Cognitive Theory of Multimedia Learning which states that meaningful learning happens when learners are engaged with visual and audio than from aural alone (Mayer & Moreno, 2003). Theory of multiple intelligence is also closely related to learning through animated movies because they incorporate multiple aspects of intelligence, such as visual/spatial, linguistic/verbal, logical and musical and offer greater room to address a broader range of learners' need (Zhou & Brown, 2015). Further constructivism also supports the use of animated for the reason that they provide resources for learners to construct their own knowledge through observation and interaction with animated movies (Woolfolk, 2007).

Animated movies help learners in language development, enable learners to see language being used by the speaker in the right context, motivate learning (Akbas, Kayaoglu, & Ozturk, 2011; Raya, 2016; Sajana, 2018;).

METHODOLOGY

Sampling and population

The study was a quasi-experimental study which consisted of one sample group. In total, the participants consisted of 20 mixed ability students (13 boys and 7 girls) who were between the age of 12 to 14. They were selected using an intact sampling from two sections of grade six. The equal number of students (13 boys and 7 girls) were distributed in each section respectively, and they were already formed group with mixed learning abilities. Owing to the limited time of about one month for data collection and the decision of school administration to enable smooth flow of teaching session, without having to form different sample group, the researcher decided to use intact sampling to choose a sample from already formed group. The participants were one section of grade six students in one of the central schools in Wangdue Phodrang district, Bhutan. The pretest and posttest were administered to the sample group to examine the effectiveness of animated movies in enhancing narrative writing skills.

Data collection Procedure

The procedures of data collection were selecting appropriate materials (animated movies) for the narrative writing, determining population and sample, administering the pretest without using

animated movies and the posttest using animated movies respectively. At the end of the study the semi-structured interview was conducted to obtain the qualitative data. The researcher played a role of a facilitator, guide, resource person and as an expert using animated movies.

Research Instruments

The study comprised of three instruments: Lesson plans, achievement test (pretest and posttest) and semi-structured interview. Researcher developed 4 English Lesson plans of 100 minutes each (1 Lesson Plan = 2 Sessions) to teach narrative writing as aligned in grade six Bhutanese standardized English curriculum. The researcher conducted 8 writing tests (2 sessions per week) using four different animated movies in the sample group in a duration of a month. The researcher facilitated the use of animated movies on narrative writing classes and the sample group participants wrote narrative texts using the ideas presented in the animated movies. Similarly, the researcher used semi-structured interview with six questions to investigate the learning satisfaction of the grade six Bhutanese ESL students after using animated movies. The questions were validated by the experts (2 experts from Thailand and one expert from Bhutan). The Item Objective Congruence (IOC) was used to evaluate the

items' correspondence with the objectives based on the score +1, 0 and -1. All the instruments were found congruent and valid with IOC ranging from 0.67 to 1.00.

Data Analysis

The pretest and posttest results were analyzed using Wilcoxon signed ranked test to obtain the descriptive statistics, mean rank and test statistics. The Wilcoxon signed-rank test (also known as paired samples Wilcoxon test) is a non-parametric alternative to paired t-test used to compare paired data. It's used when your data are not normally distributed. The researcher used Wilcoxon signed rank test to analyse the quantitative data gathered which also helped to control the variation of results. In addition, to analyze content of narrative texts in terms of content and layout and mechanical and language, the comparative error analysis was carried

out for all the narrative texts written by participants in the pretest and posttest. The analysis of the test scores was presented in Figure 1 and Table 1. The data for the semi-structured interview were analyzed through content analysis.

Result and Analysis

Students' achievement scores from the pretest and posttest were analyzed using Wilcoxon Signed rank test to compute descriptive statistics, mean rank and test statistics. Data gathered through students' semi-structured interview were analyzed using content analysis.

Wilcoxon Sign Rank Test Analysis

Table 4.1. shows the result of the analysis for Wilcoxon sign rank test of the sample group's achievement test scores in narrative writing.

Table 1 Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
Pretest	20	10.80	2.093	8	14
Posttest	20	15.10	1.706	11	18.5

Table 1 shows the result of the descriptive statistical analysis for the sample group's achievement test scores in narrative writing. The mean scores for the pretest and posttest were 10.80 and 15.10 respectively. The posttest mean score of the sample group was higher than the pretest mean score. There was an increase in the mean score of

the posttest by 4.30 from the pretest. The higher mean score in the posttest was the evidence that indicated the effectiveness of animated movies in the students' narrative writing skills. The figure below shows the comparison of means between pretest and posttest narrative writing scores.

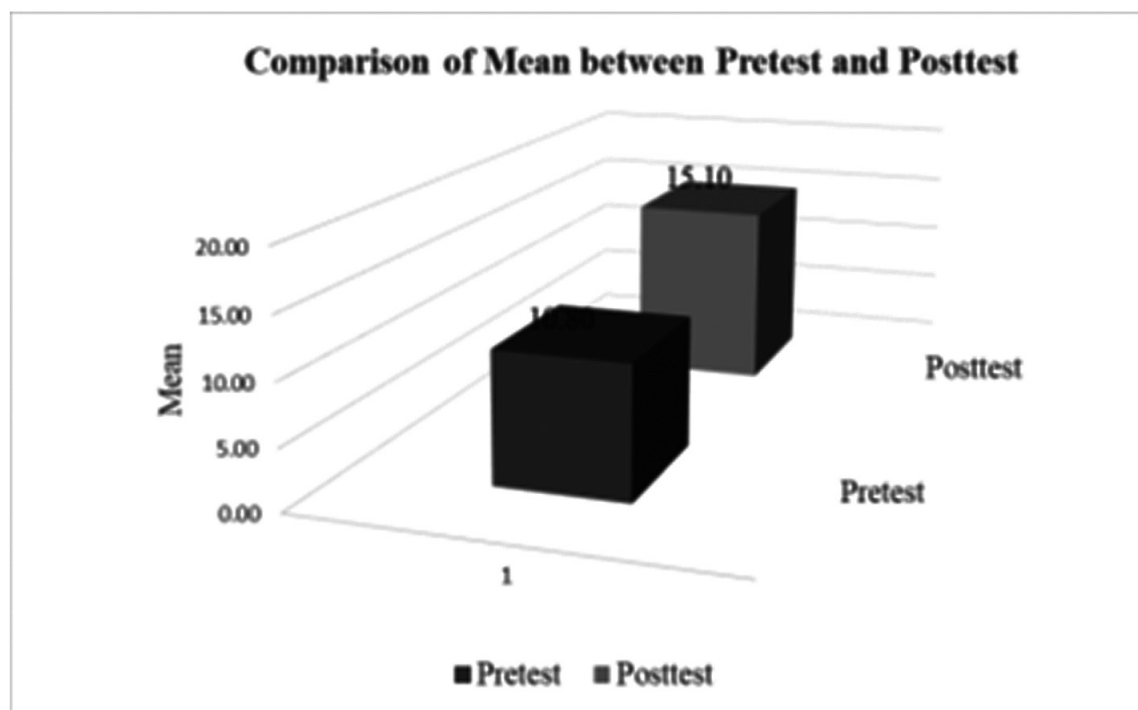

Figure 2 Pretest and posttest comparison

Wilcoxon Sign Rank Test Result

The Wilcoxon signed rank test analysis shows the positive ranks, negative ranks, ties and the mean rank of the scores in the pretest and posttest. Importantly, it also shows the level of significance.

posttest scores of the sample group. On the basis of the results obtained from Wilcoxon Signed Ranked test analysis, it is evident that the use of animated movies was effective in enhancing the narrative writing skills of the sample group's participants.

Table 2 Results of the Pretest-Posttest score in narrative writing

Posttest-		N	Mean Rank	Sum of Ranks	P
Pretest	Negative	0a	.00	.00	
	Ranks				
	Positive		10.50	210.00	0.001
	Ranks	20b			
	Ties	0c	0c		
	Total	20	20		

a. Posttest < Pretest b. Posttest > Pretest c. Posttest = Pretest

From the Wilcoxon Signed-Ranks test analysis, the findings in the table 6.2 show that there was a significant difference between the pretest and posttest scores in narrative writing of the sample group ($p=.000<0.001$). The sum of their negative ranks for the sample group's participants' scores in narrative writing was found to be 0, while their sum of positive ranks was 210.0. Given the sum of ranks for the difference in scores, the observed difference was in favor of positive ranks, or in other words, the

Qualitative Data Analysis result (Students' learning satisfaction)

The findings from the semi-structured interview were grouped into three different themes;

- 1) Animated movies facilitated learning satisfaction
- 2) Animated movies enhanced writing skills
- 3) Animated movies promoted self-directed learning

MAJOR FINDINGS FROM THE STUDY

The data collected from the study using the mix of quantitative and qualitative methods have two major findings as follow:

1) The use of animated movies in the narrative writing was very effective in learning narrative writing. This was evident from the finding from error analysis carried out for the students' writings based on content and layout and mechanical and language use. The comparison of pretest and posttest narrative writing showed that students writings were improved drastically in terms of content and layout as the sequences of the content were found to be more organized with coherence and detail. Moreover, the total number of errors in students' narrative writing in pretest and posttest were 356 and 239. This indicated that the use of animated movies in the narrative writing was very effective.

2) The students were more satisfied using animated movies in learning to write narrative writings. They expressed that instead of relying on traditional methods of teaching writing, it would be more convenient to use animated movies. It motivated them and they were confident about narrative writing as watching animated movies facilitated them to write more clearly and effectively.

Discussion

The result of pretest and posttest revealed that the use of animated movies was effective to enhance narrative writing skills of the grade six Bhutanese ESL students. The finding was parallel with the finding of (Akmala,2011) who confirmed through his study on the use of animated movies that helped improve narrative writing ability of the students. The study found that animated movies could improve students' writing skills as they assisted students to explore ideas, vocabularies, and grammar. In comparison, it was more evident from the numbers of errors analyzed based on the mechanical errors and grammatical errors in the pretest and posttest narrative writing. The students committed the grand total of 356 errors in pretest and 255 errors in the posttest. The errors in the posttest after using animated movies had reduced drastically. This indicated that their writing in terms of mechanics and grammar aspects after using animated movies had been improved considerably.

There were different factors that possibly influenced the improvement in narrative writing skills of the grade six Bhutanese ESL students. The first factor could be because of the selection criteria followed by the researcher in accordance to the

recommendation made by (Guo, Kim and Rubin ,2014; Lopez,2016; Stoller,1988; Stephens, et al. 2012; Xiao,2013). All the criteria followed had served the best purpose of the narrative writing and motivated the students' learning. Furthermore, it was supported by Soe, Rachmawaty, and Huzzin states that the selection of animated movies regarding all its quality is a very essential factor in determining the learning outcomes.

The second possible factor for the better performance in the narrative writing in the posttest could be due to the correct procedure followed by the researcher in implementing animated movies in the narrative writing sessions. To draw maximum benefits of animated movies and enhance narrative writings skills of the students, the researcher followed correct procedures which include pre-viewing, viewing and post-viewing) as recommended by (Asfinarti,2016; Cakir,2006; Khan ,2015; Stoller,1988).

The third possible factor that evoked a remarkable increase in the participants' achievement scores were the use of animated movies that enabled participants to engage themselves completely. It is supported by Mayer and Moreno who explained through Multimedia Learning Theory that meaningful learning happens when learners engage with visual and audio than from aural alone. It was further supported by She, Wu, Wang, and

Chen who stated that people engage in active learning by paying attention to relevant incoming information, organizing selected information into coherent mental representations, and integrating mental representations with another knowledge. Therefore, when the participants were given opportunities engaged with both audio and visual materials, it gave them more opportunities to explore ideas from the animated movies to use in narrative writing. The finding of the study was supported by Sanjaya, Raja, and Sukirlan (n.d) that animated movies offer the opportunity to identify the elements of generic structure and language features of narrative text. Students can acquire the aspect of writing through animation movies as it presents real images, simple story and the dialogue that can be used to learn grammar and vocabulary aspects.

The use of animated movies was also supported by the Multiple intelligence theory of Howard Gardner. (Zhou and Brown,2015) concede that Gardener's theory of multiple intelligence believes that human beings are capable of nine different types of intelligence and it challenges the earlier view of intelligence is fixed to one throughout their entire life. It is believed that every individual is intelligent and capable in their own ways and differ in their learning styles. Therefore, the

incorporation of animated movies in narrative writing helped students with diverse learning abilities

STUDENTS' LEARNING SATISFACTION

The use of animated movies in narrative writing was perceived as fun learning, exciting and joyful. It was learned that animated movies motivated and developed the participants' confidence in narrative writing. The contents of animated movies such as dialogues, rich vocabulary, good pronunciation and involvement of audio-visual senses attracted participants' attention to learning. The content of the movies with rich vocabulary, graphics and appropriate use of language eased students to remember the narrative structure of the story.

From the qualitative data obtained from semi-structured interview, the participants' views, and expressions upheld high regard for the animated movies. Therefore, the researcher concluded that Bhutanese grade six ESL students have immense satisfaction using animated movies in their narrative writings. From the semi-structured interview, the researcher had made two conclusions:

Firstly, students expressed that writing has become much easier after using animated movies in comparison to their initial

writing without using animated movies. They remarked that before the study writing had always been a daunting task for them where they lack ideas to write. With the introduction of animated movies, they could write easily as the ideas were presented in animated movies. It is similar to the finding of (Ismaili,2013) who concluded that animated movies captivate students' attention, the present language in a more natural way. Thus, animated movies offer a visual setting that facilitates students' understanding and improves their learning skills. Furthermore, the study carried out by (Gusparia, Refnaldiit, and Zainil,2014) found that animated movies can be used by the students independently. The animated movies gave a wide array of opportunities to learn and fostered self-directed learning. The researcher recommended teachers and students to use animated movies as alternative media to improve writing skills. In line with the findings and opinions sought from the students, they claimed that they could also use that animated movies independently to learn, which would be more fun in learning than learning with conventional methods of learning.

Secondly, almost all the students expressed their satisfaction in writing essays using animated movies. Their high level of learning satisfaction could be attributed to

their higher scores in writing after using animated movies. Certainly, animated movies had helped students overcome difficulties in writings. It was supported by findings by (Astiti,2012) (Kabooha,2016) that the use of animated movies made the students enthusiastic and motivated to join the teaching and learning process, both in terms of the material presented and in the writing stages. It also motivated them to perceive writing as a fun learning rather than dreading it as a daunting task. Thus, with all positive opinions given by almost all the participants, the researcher concluded that animated movies are very effective in teaching narrative writing and grade six ESL learners were satisfied with the use of animated movies and they are confident to use animated movies in writing.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

The study concluded that the use of animated movies was very effective in enhancing narrative writing skills and it clearly indicated that the grade six Bhutanese ESL students had great satisfaction in using animated movies in narrative writing. Thus, the researcher suggested that the use of animated movies in Bhutanese ESL classroom was suitable for Bhutanese English teachers

to improve narrative writing skills of the students and suggested that this study would serve as a reference for the future researchers to carry out a similar study in the fields.

The study was limited to a section of 20 grade Six Bhutanese ESL students. For further studies, similar research can be conducted with larger sample size and different grades in Bhutanese schools. The further study can be conducted with other grade levels of ESL learners to investigate the effectiveness of animated movies to enhance narrative writing skills.

Further research may be initiated to investigate the effect of animated movies in promoting other forms of writing like descriptive, argumentative and expository. The researcher used animated movies to enhance narrative writing skills of grade six Bhutanese ESL students. Similar study can be carried out to improve descriptive, argumentative and expository writing skills.

Significance of the Study

1) The study would give more information related to animated movies and the benefits of animated movies on the narrative writing process.

2) The study would give more information on how to implement animated movies in the narrative writing lessons.

3) The result of this study may help the teachers to select appropriate media to teach narrative writing to the ESL students.

4) This study offers basics in the teaching writing and gives more information for future researchers interested on the topic or areas of the research with different methodologies.

5) The positive evidence produced by this study may possibly urge Bhutanese curriculum designers and educators to include the animated movies in the English Curriculum to provide more student-centered strategies for the Bhutanese teachers to integrate into the teaching.

REFERENCES

- Akbas, R. D., Kayaoglu, M. N., & Ozturk, Z. (2011). **A small scale experiment study: Using animations to learn vocabulary.** The Turkish Online Journal of Educational Technology, 10(2), 24-30.
- Akmala, T. A. (2011). **The use of animated film to improve student's ability in writing narrative text (Master's thesis, Walisongo State Institute for Islamic Studies).** Retrieved from <http://library.walisongo.ac.id/digilib/files/disk1/105/jtptiain-gdl-tatumaries-5202-1-tatumar-a.pdf>
- Anggraeny, E.D., & Fahr, M.A. (2015). **The review of research in open and distributed learning.** Retrieved from <https://journal.unesa.ac.id/index.php/jtp>
- Asfinarti, E. (2016). **The effectiveness of using short animation movie on students' narrative writing skill at SMA Muhammadiyah 4 Yogyakarta (Master's thesis, Muhammadiyah University).** Retrieved from <http://repository.umsida.ac.id/bitstream/handle/123456789/5918/01.%20HALAMAN%20DEPAN.pdf?sequence=1>
- Astiti, D. S. N. (2012). **Improving ability to write narrative text using animation movies of the eleventh grade students at MAN 2 Yogyakarta in the academic year of 2012/2013 (Master's thesis, State University of Yogyakarta).** Retrieved from https://eprints.uny.ac.id/43988/1/Dyah%20Setya%27s_07202244016.pdf

- Bello, T. (1999). **New avenues to choosing and using videos**. TESOL Matters, 9(4), 20.
- Cakir, I. (2006). **The use of video as an audio-visual material in foreign language teaching classroom**. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 5(4), 67-72.
- Candra, R. (2011). **The effectiveness of using animation movies as a medium to improve the students' writing skill of narrative text** (Master's thesis, Semarang State University). Retrieved from <https://lib.unnes.ac.id/7900/1/10650.pdf>
- Dahlberg, L. (2016). **Learning strategies for reading and listening in the Swedish national syllabus for English: A case study of four English language teachers' best practices** (Degree's thesis, Kristianstad University). Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/8221/69d102cb741171c0a4b27ab6ea058d569be.pdf>
- Donaghy, K. (2014). **How can film help you teach or learn English?** Retrieved from <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/how-can-film-helpyou-teach-or-learn-english>.
- Guo, P.J., Kim, J., & Rubin, R. (2014). **How video production affects students' engagement: An empirical study of MOOC videos**. Georgia, USA: ACM.
- Gusparia, Refnaldi, & Zainil. (2014). **Improving students' writing skill of narrative texts by using animation video at grade XI science 2 program of SMA N 1 Teluk Kuantan**. Journal English Language Teaching (ELT), 2(2), 35-43.
- Hussain, S.S. (2017). **Teaching writing to second language learners: Bench-marking strategies for classroom**. Arab World English Journal, 8(2). 228-227. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol8no2.15>.
- Ismaili, M. (2013). **The effectiveness of using movies in the EFL classroom: A study conducted at South East European University**. Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 2(4), 121-132. doi:10.5901/ajis.2012.v2n4p121
- Kabooha, H. R. (2016) **Using movies in EFL Classrooms: A study conducted at the English Learning Institute (SLI), King Abdul-Aziz University**. English Language Teaching, 9(3), 248-257.
- Khan, A. (2015). **Using films in the ESL classroom to improve communication skills of non-native learners**. ELT Voices- International Journal for Teachers of English, 5(4), 46-52.
- Lira, M. (2013). **The language portfolio as a strategy to improve ESL writing in students of first grade of secondary at Sagrados Corazones School**. Tesis de Maestría en Educación con Mención en Enseñanza de Inglés como Lengua extranjera. Universidad

- de Piura. Facultad de Ciencias de la Educación. Lima, Perú. Retrieved from https://pirhua.udep.edu.pe/bitstream/handle/11042/2048/MAE_EDUC_112.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- López, D. (2016). **The Use of Authentic Videos, as a Teaching Strategy, to Lower Some boredom Signs Shown by Intermediate English students at San Ignacio University Loyola when Practicing Grammar, in Order to Improve Results.** College of Piura: Faculty of Education Sciences.
- Marashi, H, & Adiban, H. (2017). **The effect of using short silent animations on EFL learners' writing.** Journal of English Education, 5(2). Retrieved from https://www.academia.edu/34304132/THE_EFFECT_OF_USING_SHORT_SILENT_ANIMATIONS_ON_EFL_LEARNERS_WRITING
- Mayer, R. E., & Moreno, R. (2003). **The ways to reduce cognitive load in multimedia learning.** Education Psychologists, 38(1), 43-52.
- Mouri, S. S. (2016). **English composition writing skills of class five students: Teaching and Learning practices at government primary schools in Dhaka.** Retrieved from http://dspace.bracu.ac.bd/xmlui/bitstream/handle/10361/6495/14377001_MA%20TESOL.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Namgyel, S. (2014). **Personal communication.** Retrieved from www.opensocietyfoundations.org/
- Natsir, M., & Susilo, S. (2017). **The effect of silent short movie on EFL writing achievement of Vocational High School students.** Jurnal Pendidikan Vokasi, 7(2), 168-179.
- Raya, I. P. (2016). **The effectiveness of English cartoon movie towards vocabulary score.** Retrieved from: [https://www.google.com/search?rlz=1C1GCEA_enTH849TH849&q=Raya,+I.+P.+\(2016\).+The+effectiveness+of+English+cartoon+movie+towards+vocabulary+score.&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwil9l-9kt3mA hXQILcA HXmRDeAQsAR6BAgKEAE&biw=1242&bih=597](https://www.google.com/search?rlz=1C1GCEA_enTH849TH849&q=Raya,+I.+P.+(2016).+The+effectiveness+of+English+cartoon+movie+towards+vocabulary+score.&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwil9l-9kt3mA hXQILcA HXmRDeAQsAR6BAgKEAE&biw=1242&bih=597)
- Royal Education Council. (2012). **Bhutan's teacher needs assessment (9 to 12).** Thimphu, Bhutan: Education Initiatives Pvt. Ltd.
- Sajana, C. (2018). **Cartoons in language teaching and learning.** International Journal of Pure and Applied Mathematics, 119(12), 2435-2450.
- Scrivener, J. (2008). **Learning teaching.** New York: Macmillan.
- Singay. (2018). **English oral communication needs of Bhutanese students: As perceived by the teachers and students.** English Language Teaching, 11(4), 74-81.

- Stoller, F. (1988). **Films and videotapes in the ESL/EFL classroom**. paper presented at the annual meeting of the Teachers of English to speakers of other languages. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED299835.pdf>
- Wahyuni, S. (2016). **The effect of animated film on Students' ability to write narrative text at class X Mia 5 of SMAN 9 Kendari**, 1(2). Retrieved from <http://ojs.uho.ac.id/index.php/JTE/article/view/1564/1103>
- Woolfolk, A. (2007). **Educational psychology**. Boston, MA: Pearson Education.
- Xiao, L. (2013). **Animation trends in education**. International Journal of Information and Education Technology, 3(3), 286-289.
- Yatimah, D. (2014). **The effectiveness of using animation film as the medium in writing narrative text**. Salatiga: STAIN.
- Zhou, M., & Brown, D. (2015). **Educational Learning Theories**. Retrieved from <https://oer.galileo.usg.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=education-textbooks>

การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน

THE DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL FOR PRIVATE SCHOOLS IN THE SOUTHERN PROVINCES IN THE ANDAMAN SEA

ปुरुเชษฐ์ เทพภิบาล^{1*} วันชัย ปานจันทร์² อรไท ชั่วเจริญ³ และ นวลละออ แสงสุข⁴

Purachet Teppibal^{1*}, Wanchai Panjan², Orathai Chuacharoen³ and Nuanla-or Saensuk⁴

โครงการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*, 2, 3, 4}

Doctor of Philosophy in Human Resource Development, Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng

University, Bangkok, Thailand^{1*, 2, 3, 4}

Email: Jathiporn.b@gmail.com^{1*}

Received: 2020-01-10

Revised: 2020-03-10

Accepted: 2020-03-10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ พัฒนารูปแบบ และประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development--R and D) แบบผสมวิธีใน 3 ขั้นตอน คือ (1) ศึกษาและกำหนดรูปแบบดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบด้วยเทคนิควิเคราะห์กระบวนการ (factor analysis) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่เป็นตัวแทนจากประชากร จำนวน 385 คน โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie and Morgan, 1970) (2) พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน พิจารณาความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ และดำเนินการพัฒนารูปแบบตามข้อเสนอแนะ และ (3) ประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ ดำเนินการเชิงปริมาณ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน เป็นผู้ประเมิน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันทั้ง 5 ด้าน 60 ข้อ เป็นกระบวนการที่มีสำคัญต่อรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนในระดับมากที่สุด

เมื่อดำเนินการวิเคราะห์กระบวนการ พบว่ามี 10 กระบวนการหลัก (Factors) 60 กระบวนการย่อย ที่เป็นกระบวนการสำคัญของรูปแบบ โดยมีค่า Eigenvalues ≥ 1 อธิบายความผันแปรของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 64.10 จึงกำหนดรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนจากผลการวิเคราะห์ได้ว่า ประกอบด้วย 10 กระบวนการ (Factors) 60 กระบวนการย่อย โดยเรียงลำดับกระบวนการตามลำดับความมากน้อยของค่าไอเกนและความสามารถในการอธิบายความผันแปรของข้อมูล รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันที่พัฒนาขึ้นตามข้อเสนอแนะจากการประชุมกลุ่มย่อย ชื่อ “รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน” ประกอบด้วย 3 เป้าหมาย คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมบนฐานความรู้ ส่งเสริมความรู้และนวัตกรรมต่อเนื่อง และมีความเป็นเลิศและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 8 กระบวนการ ภารกิจ 54 กิจกรรมหลักคัดสรรที่เรียงลำดับใหม่ตามกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียน ประกอบด้วย ภารกิจ (1) การกำหนดความรู้ (2) การแสวงหาความรู้ (3) การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม (4) การจัดเก็บความรู้และจัดศูนย์ความรู้ (5) การใช้ความรู้และจัดกิจกรรมฐานความรู้ (6) การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้ (7) การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการความรู้ และ (8) การสร้างความยั่งยืนในการจัดการความรู้ ที่ต้องดำเนินการภายใต้ 3 กลไก คือ การสร้างและใช้คู่มือปฏิบัติการจัดการความรู้ การจัดกิจกรรม บนฐานความรู้ทั้งโรงเรียน และการจัดทีมงาน KM ของโรงเรียน และ รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ ฝั่งอันดามันที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ การจัดการความรู้ โรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

In this dissertation, the researcher examines, develops, and evaluates a knowledge management model for private schools in the southern provinces in the Andaman Sea.

A method of research and development was used with the following three steps. (1) Studied and determined the model for the conduct of quantitative research, and then analyzed and determined the model using the technique of factor analysis. (2) Developed a knowledge management model, conducted qualitative research using the technique of focus group discussions, as well as considered the appropriateness, provided recommendations and developed the model in accordance with the recommendations. (3) Evaluated the feasibility of implementing the model by conducting a quantitative evaluation with twenty-one experts.

Findings showed that the knowledge management process for the private schools under study in all of the five aspects of 60 items was an important process for the knowledge

management model for the schools at the highest level. The factor analysis found ten major factors and sixty sub factors as significant factors of the model with the eigen values ≥ 1 . The variance of all variables was explained at 64.10 percent. The knowledge management model for the schools could be determined from the analysis as consisting of ten major factors and sixty sub factors. The descending order was in accordance with the eigen values and the ability to explain the variance of the data.

The knowledge management model for the schools under study developed in accordance with the recommendations from focus group discussions was called “A Knowledge Management Model for Private Schools in the Southern Provinces in the Andaman Sea”. The model consisted of three goals: schools organizing activities based on a knowledge base, the continuous accumulation of knowledge and innovation, aiming for excellence, and being learning organizations. Schools had eight process missions with fifty-four activities newly rearranged based on the schools' management processes. The mission consisted of (1) knowledge identification; (2) knowledge acquisition; (3) knowledge creation and innovation; (4) knowledge storage and knowledge centers; (5) knowledge utilization and knowledge-based activities; (6) knowledge transfer and knowledge distribution; (7) an increase in the competency of knowledge management; and (8) sustainability in knowledge management. All of these must be conducted with the following three mechanisms: (1) the creation and use of a knowledge management operation manual; (2) the organization of knowledge-based activities for the whole school; and (3) the formation of KM teamwork for the schools. The evaluation of the constructed knowledge management model for the schools under study exhibited the feasibility for implementation at the highest level.

Keywords: Model Knowledge Management Private Schools

บทนำ

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ และการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ มุ่งส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรม การจัดการความรู้มาใช้ทั้งในหน่วยงานและ สถานศึกษา ดังที่ (Royal Decree on Principles and Good Government Administration

Procedures ,2003) กำหนดให้ส่วนราชการ มีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้ มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่าง สม่่าเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและ สามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ

ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ ให้องค์กรหน่วยงานมีการกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องาน มีการเสาะหาความรู้ที่ต้องการ มีการปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้ให้เหมาะต่อการปฏิบัติงานของตน การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงาน การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้และการจัดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น (Office of the Civil Service System Development Commission ,2014) กำหนดให้มีการจัดการความรู้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพองค์กรภาครัฐ

การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ จัดห้องสมุดเป็น “ห้องสมุดมีชีวิต” ส่งเสริมครูบุคลากรทางการศึกษาเป็นครูมืออาชีพ และส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดการความรู้ในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และโรงเรียนเป็นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Ministry of Education, 2003) โรงเรียนเอกชนในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีบทบาทในการช่วยรัฐจัดการศึกษา นอกจากจะมีการกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อความอยู่รอดของโรงเรียนแล้ว การจัดการความรู้ในโรงเรียนให้เป็นกลไกในการพัฒนา

การเรียนรู้ของครูและผู้เรียนเป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้ พัฒนาโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ยกระดับคุณภาพ การศึกษาเป็นที่ประจักษ์และจัดการความรู้ที่เป็น รูปธรรมในรูปธรรมในฐานะ ที่เป็นหน่วยงาน ที่เกี่ยวกับความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และความอยู่รอดของโรงเรียน

โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แม้ใน ภาพรวมมีการนำแนวคิดการจัดการความรู้มาใช้ ในระดับมาก แต่โรงเรียนยังมีปัญหาของการ จัดการความรู้ทั้งด้าน บุคลากร การจัดการ องค์กร การเรียนรู้และ เทคโนโลยี โรงเรียน ต้องการได้รับการสนับสนุนการจัดการความรู้ มากขึ้นทั้งจากภายในและภายนอก และผู้บริหาร โรงเรียนต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการ ความรู้มากขึ้น ซึ่งโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ ผังอันดามันส่วนใหญ่ขาดการจัดการความรู้ อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาครู พัฒนาผู้เรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อความอยู่รอดของโรงเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนในระบบ สายสามัญระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการ จัดการศึกษาภายใต้การดูแลและส่งเสริมของ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและผู้ว่าราชการ จังหวัดในระดับจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในส่วนกลาง ด้วยการ สนับสนุนทางวิชาการของสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดในระดับจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการ ภาคในระดับกลุ่มจังหวัดโรงเรียนเอกชน สายสามัญจึงมีลักษณะการบริหารงานเฉพาะ แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปในระดับการศึกษา

เดียวกัน ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล การบริหาร วิชาการ การบริหารการเงินและการบริหาร ทั่วไป โรงเรียนดำรงกิจการอยู่ได้ด้วยคุณภาพ การจัดการศึกษา และจากการศึกษาเบื้องต้น เกี่ยวกับสภาพและความต้องการในการจัดการ ความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีจัดการความรู้ ในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ยังไม่มีรูปแบบเฉพาะ ในการจัดการความรู้ที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็น กรอบแนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบุคคลแห่งการ เรียนรู้ของครูและนักเรียน คุณลักษณะองค์กร แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ที่จะนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพนักเรียน คุณภาพครูและคุณภาพ โรงเรียนอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน ในภาคใต้ ฝั่งอันดามันที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการจัดการความรู้ในโรงเรียน เพื่อพัฒนา การเรียนรู้พัฒนาคุณภาพครู คุณภาพ ผู้เรียน ให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน และการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในภาคใต้ฝั่งอันดามันและการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการ จัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ ฝั่งอันดามัน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ความรู้ ซึ่งส่งผลต่อองค์กร และรูปแบบการ จัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ ฝั่งอันดามัน
2. ได้รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับ โรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยสามารถ ปรับใช้ในรูปแบบนี้ในการจัดการความรู้ของ โรงเรียนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงาน ศึกษาธิการภาคและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชนสามารถใช้รูปแบบ จากการวิจัย นี้ เป็นต้นแบบในการสนับสนุนโรงเรียนเอกชน ในภาคใต้ฝั่งอันดามัน โรงเรียนเอกชนในพื้นที่อื่น ในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. กระทรวงศึกษาธิการสามารถใช้ รูปแบบนี้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการจัดการ ความรู้ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีลักษณะและปัญหา การจัดการความรู้และปัญหา การจัดการศึกษา คล้ายคลึงกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้ ขั้นที่ 1 คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชน ภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 128 แห่ง ประกอบด้วย

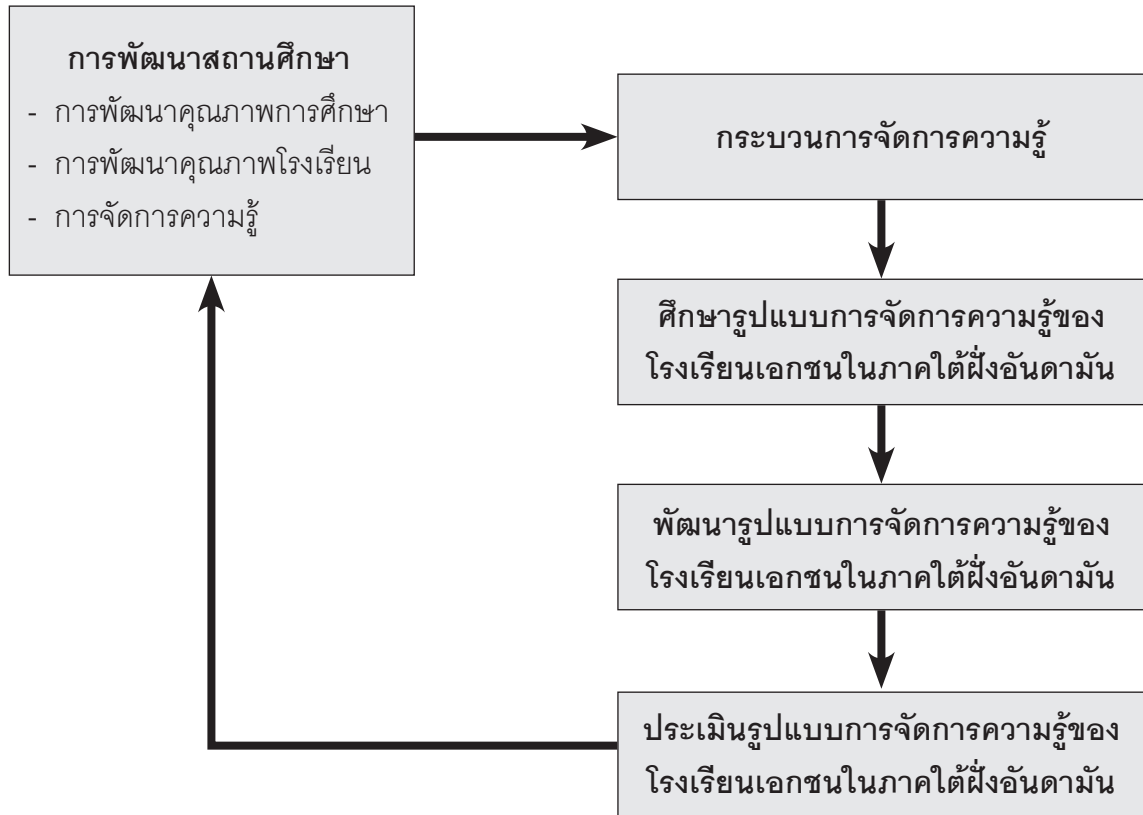
ผู้บริหาร จำนวน 128 คน และครูจำนวน 3,781 คน รวม 3,909 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนเอกชนภาคใต้ฝั่งอันดามันที่เป็นตัวแทนจากประชากร จำนวน 385 คน ขั้นที่ 2 คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน และให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คน และขั้นที่ 3 คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีขอบเขตด้านเนื้อหาสำหรับการศึกษา ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ดังนี้ (1) ค้นคว้าเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ (2) รวบรวมและสรุปกระบวนการของการจัดการความรู้และสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการของการจัดการความรู้ที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนเอกชนภาคใต้ฝั่งอันดามันจากผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน และ (3) วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปกระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ด้วยเทคนิคทางสถิติ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน จากกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้ (1) จากรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันที่ได้จากส่วนที่ 1 ทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน (2) นำรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 ท่าน (ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู) พิจารณาความเหมาะสม และ (3) ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยมีขั้นตอนดังนี้ นำรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันที่พัฒนาจากขั้นที่ 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 21 ท่าน ประกอบด้วย (1) นักวิชาการจำนวน 5 ท่าน (2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ท่าน (3) หน่วยงานกำกับสถานศึกษา จำนวน 5 ท่าน และ (4) บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 6 ท่าน ผู้ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการความรู้ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ โรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดตรัง จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดระนอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบผสมผสานวิธีใน 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแบบกระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 128 แห่ง 3,909 คน กลุ่มตัวอย่าง เป็น ผู้บริหารและครูในโรงเรียน

จำนวน 350 คน กำหนดจำนวนตัวอย่างโดยสูตรของ (Krejcie and Morgan ,1970) และการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ได้ ตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละจังหวัดที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน ใช้แบบสอบถามความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่เป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่าประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) มีความตรงตามเนื้อหา (Content validity) $IOC > 0.50$ ค่าสัมประสิทธิ์ความ

เชื่อมั่นแอลฟา .91 เป็นเครื่องมือการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างตอบเป็นรายโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและวิเคราะห์กระบวนการของรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนด้วยเทคนิค การวิเคราะห์กระบวนการ ด้วยเทคนิค Principal component Method หมุนแกนแบบ Varimax ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เมตริกความสัมพันธ์ (Correlation Matrix) ค่าไอเกน (Eigenvalue) ความสามารถในการอธิบายความผันแปร (% of Variance) และน้ำหนักตัวประกอบ (loading) ของตัวแปร พร้อมกับกำหนดรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนจากกระบวนการหลักและกระบวนการย่อย (ตัวแปร) ที่มี Eigenvalue, % of Variance และ Factor loading) ตามเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงรูปแบบตามลำดับ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มย่อยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คน ซึ่งเป็นผู้วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ด้านการจัดการความรู้ไม่น้อยกว่า 5 ปี จัดแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อการประชุมแยกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มครู ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ที่กำหนดจากการวิเคราะห์ วิพากษ์ร่างรูปแบบ ให้ข้อเสนอแนะและแนวทาง

การแก้ไขปรับปรุงรูปแบบ ผู้วิจัยประมวลข้อมูล ข้อเสนอแนะเป็นหมวดหมู่ สร้างข้อสรุปและปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 21 คน เป็นนักวิชาการ 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ผู้บริหารหน่วยงานกำกับสถานศึกษา 5 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 6 คน ใช้แบบประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ ฝั่งอันดามัน ที่มีความตรงตามเนื้อหา (Content validity) IOC > 0.50 ค่าความเชื่อมั่นแอลฟา .91 เป็นเครื่องมือการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินและรับคืนด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้ ปฏิบัติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เป็นสถิติในการวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบกระบวนการของรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดความรู้ ด้านการสร้างความรู้และการแสวงหาความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ ด้านการถ่ายโอนความรู้และด้านการนำความรู้ไปใช้ เป็นกระบวนการที่สำคัญต่อ

การจัดการความรู้ในระดับมากที่สุด ข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันได้ในระดับดีมาก มีค่าของ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เท่ากับ 0.961 และมีความสัมพันธ์กัน Approx. Chi-Square มีค่าเท่ากับ 15941.856 มีค่า Sig. เท่ากับ .000 เมื่อดำเนินการวิเคราะห์กระบวนการมีปัจจัยเพียง 10 กระบวนการ (factor) แรกสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน เนื่องจากมีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มีค่าความแปรปรวนเป็นร้อยละสะสม (% of variance) สามารถอธิบายค่าความผันแปรของตัวแปรทั้งทั้งหมดได้ 64.10% และภายหลังการหมุนแกนแล้ว ได้รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน 10 กระบวนการหลัก 62 กระบวนการย่อย

2. ผลการพัฒนารูปแบบกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนควรเป็นรูปแบบเชิงอธิบายง่ายต่อการสร้างความเข้าใจ เหมาะสมกับสภาพและบริบทการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง เสนอแนะให้มีการปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้เดิมที่ได้จากการวิเคราะห์ให้เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ตามกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียน โดยใช้ชื่อรูปแบบเดิมที่กำหนด ทบทวนและปรับปรุงรูปแบบ 10 กระบวนการ 60 กระบวนการย่อยให้เหลือน้อยลง จัดลำดับกระบวนการหลักและกระบวนการย่อยในแต่ละกระบวนการหลัก

จากการจัดลำดับโดยใช้ ค่า Eigenvalue และ % of Variance เป็นการจัดลำดับตามกระบวนการบริหารจัดการจริงในโรงเรียน เพิ่มกระบวนการที่เป็นผลหรือเป้าหมายในการจัดการความรู้ของโรงเรียน เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจและการนำรูปแบบไปปฏิบัติ ปรับชื่อของกระบวนการให้สอดคล้องกับภารกิจ และกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียน เพื่อให้เอื้อต่อการบูรณาการในการบริหารจัดการจริงของโรงเรียน โดยไม่กระทบต่อกระบวนการเดิมที่ผ่านการวิเคราะห์กระบวนการไว้แล้ว

รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ (1) เป้าหมาย เป็นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์บั้นปลายของการจัดการความรู้ในโรงเรียนที่พึงประสงค์ (2) กระบวนการภารกิจและกิจกรรมหลักการจัดการความรู้ และวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรมหลัก และ (3) กลไกในการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ตามรูปแบบ ดังนี้

เป้าหมายมี 3 เป้าหมาย คือ (1) โรงเรียนจัดกิจกรรมบนฐานความรู้ (2) มีการสั่งสมความรู้และนวัตกรรมต่อเนื่อง และ (3) มีความเป็นเลิศและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

กระบวนการ/ภารกิจการจัดการความรู้ มี 8 กระบวนการภารกิจ 54 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการ คือ (1) กระบวนการภารกิจกำหนดความรู้ที่ต้องใช้และแผนการจัดการความรู้ 6 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรม (2) กระบวนการภารกิจแสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนา การปฏิบัติงาน 8 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละ

กิจกรรม (3) กระบวนการภารกิจการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม 3 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรม (4) กระบวนการภารกิจการจัดเก็บความรู้และจัดศูนย์ความรู้ 7 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรม (5) กระบวนการภารกิจการใช้ความรู้และจัดกิจกรรมฐานความรู้ 8 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรม (6) ภารกิจการถ่ายโอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ 8 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรม (7) กระบวนการภารกิจการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการความรู้ 8 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรม และ (8) กระบวนการภารกิจการสร้างความยั่งยืนในการจัดการความรู้ 6 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรม

กลไกขับเคลื่อนการจัดการความรู้ มี 3 กลไกตามรูปแบบที่กำหนด ประกอบด้วย (1) การสร้างและใช้คู่มือปฏิบัติการจัดการความรู้และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน (2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/การพัฒนาบนฐานความรู้ทั้งโรงเรียน และ (3) การจัดทีมงาน KM ของโรงเรียน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันไปใช้ในการปฏิบัติในภาพรวมรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้จากการวิเคราะห์กระบวนการ ภายหลังการหมุนแกนแล้ว มี 10 กระบวนการ 60 กระบวนการย่อย ที่มีค่า Eigenvalues ≥ 1 มี และมี % of Variance ที่สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 64.10 กำหนดชื่อกระบวนการ และชื่อกระบวนการย่อยที่เป็นตัวแปรสำคัญในแต่ละกระบวนการ กำหนดเป็นรูปแบบการจัดการจากผลการวิเคราะห์ เรียงลำดับตามความมากน้อยของค่าไอเกน, % of Variance และน้ำหนักของ กระบวนการ 10 กระบวนการ ได้แก่ (1) การถ่ายโอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ 10 กระบวนการย่อย (2) การใช้ความรู้และจัดกิจกรรมฐานความรู้ 9 กระบวนการย่อย (3) การแสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนา การปฏิบัติงาน 8 กระบวนการย่อย (4) การกำหนดความรู้และแผนการจัดการความรู้ 6 กระบวนการย่อย (5) การจัดเก็บความรู้และจัดศูนย์ความรู้ 8 กระบวนการย่อย (6) การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการความรู้ 7 กระบวนการย่อย (7) การสร้างความยั่งยืนในการจัดการความรู้ 5 กระบวนการย่อย (8) การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม 4 กระบวนการย่อย (9) บุคลากรมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย 2 กระบวนการย่อย และ (10) บุคลากรมีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย 1 กระบวนการย่อย มีข้ออภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1.1 การศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันนี้

เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดหรือสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป ดำเนินการศึกษาจากปัจจัยการจัดการความรู้ในโรงเรียนตามกระบวนการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอน การกำหนดความรู้ การสร้างความรู้และการแสวงหาความรู้ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ การถ่ายโอนความรู้และการนำความรู้ไปใช้ รวม 60 ตัวแปร/กิจกรรมการจัดการความรู้ ดำเนินการโดยการวิเคราะห์กระบวนการของรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน โดยการศึกษาความสำคัญของตัวแปร การใช้เทคนิคการวิเคราะห์กระบวนการ พิจารณาจากการสร้างเมตริกความสัมพันธ์ (Correlation Matrix) สกัดตัวแปรกระบวนการด้วยเทคนิค Principal Component Method เพื่อสกัดตัวแปรหลักที่มีความเป็นตัวแทนและมีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้จากนั้นทำการจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยการหมุนแกนแบบ Varimax แล้วพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์ (loading) ของตัวแปรเพื่อให้อยู่ในกระบวนการจัดการความรู้ที่สำคัญ (factor) ของโรงเรียนเอกชนภาคใต้ฝั่งอันดามันและทำการตั้งชื่อกระบวนการหลัก (ตามกระบวนการใหม่) ให้สัมพันธ์กับตัวแปรที่อยู่ในโครงสร้างของกระบวนการนั้น นอกจากนั้นก่อนการวิเคราะห์กระบวนการผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่จะใช้ในการวิเคราะห์โดยการหาค่า KMO and Bartlett's Test จะ ซึ่งใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลที่จะใช้การวิเคราะห์ปัจจัยก่อนการวิเคราะห์กระบวนการเป็นการคัดกรอง

ข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ที่จะช่วยให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

1.2 ภายหลังการหมุนแกนแล้ว มี 10 กระบวนการภารกิจ 60 กระบวนการย่อย ที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มี และมี % of Variance ที่สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรทั้งหมดได้ถึงร้อยละ 64.10 เมื่อกำหนดชื่อกระบวนการ และกระบวนการย่อยที่เป็นตัวแปรสำคัญในแต่ละกระบวนการแล้ว จึงกำหนดเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันที่เป็นผลจากการศึกษา เรียงลำดับกระบวนการภารกิจ และกระบวนการย่อย ตามลำดับความมากน้อยของค่าไอเกน, % of Variance และน้ำหนักของกระบวนการได้ 10 กระบวนการ ประกอบด้วย การถ่ายโอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ การใช้ความรู้และจัดกิจกรรมฐานความรู้ การแสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน การกำหนดความรู้และแผนการจัดการความรู้ การจัดเก็บความรู้และจัดศูนย์ความรู้ การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการความรู้ การสร้างความรู้ยั่งยืนในการจัดการความรู้ การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม บุคลากรมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และบุคลากรมีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย ตามลำดับ มีข้ออภิปรายเพิ่มเติม คือ ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่เลือกมาวิเคราะห์ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ 60 ตัวประกอบย่อย เมื่อวิเคราะห์กระบวนการแล้วพบว่าจำนวนกระบวนการเพิ่มขึ้นเป็น 10 กระบวนการ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรตามกระบวนการจัดการ

ความรู้ของโรงเรียนสามารถจัดกลุ่มได้ใหม่ เพิ่มขึ้นตามผลการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือ และมีค่าสถิติการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับคือ ค่าไอเกน, % of Variance และน้ำหนักของกระบวนการ เป็นการจัดให้รูปแบบมีความตรงเชิงโครงสร้างมากยิ่งขึ้น

1.3 วิธีการศึกษาและการพัฒนา

รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันครั้งนี้ เป็นการศึกษา รูปแบบด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์กระบวนการ นั่นคือ ศึกษาจากกระบวนการจัดการความรู้ วิเคราะห์กระบวนการเพื่อหารูปแบบ พัฒนา รูปแบบและประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ ตามลำดับ แตกต่างจากวิธีการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ของ (Raksaphong, 2008) ที่ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการ ความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยพัฒนา รูปแบบของ (Bunmepipit, 2008) ที่ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของ สถานศึกษา แตกต่างจาก (Singh, 2008) ที่ศึกษา เรื่อง “The Development and Investigation of a Conceptual Model to Understand Knowledge Management ” ที่ดำเนินการวิจัย เป็น 2 ตอน คือ (1) กำหนดรูปแบบกรอบแนวคิด พัฒนาขึ้นโดยรวมเอาทฤษฎีต่าง ๆ ของทฤษฎี วิวัฒนาการ ได้แก่ การเรียนรู้ขององค์กร และ ความทรงจำขององค์กร เข้าเป็นรูปแบบเดียวกัน รูปแบบนี้เสนอว่า ความรู้ขององค์กรวิวัฒน์ขึ้น ผ่าน 4 ขั้นตอน คือ กระบวนการวิเคราะห์ความรู้ กระบวนการประเมินความรู้ กระบวนการถ่ายโอน

ความรู้ และกระบวนการใช้ความรู้ และ (2) กำหนดรูปแบบกรอบแนวคิดจะตรวจสอบ การจัดตั้งองค์การเพื่อรับความเข้าใจว่า กระบวนการความรู้ใดที่จะสนับสนุนการจัดการ ความรู้ประกอบ จะเห็นได้ว่าวิธีการศึกษารูปแบบ การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์กระบวนการเพื่อยืนยัน ความสัมพันธ์และจัดกลุ่มตัวประกอบเบื้องต้น เพื่อการพัฒนาแตกต่างจากงานวิจัยศึกษา รูปแบบที่ผ่านมา

2. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการ

ความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือเป็นรูปแบบเชิงอธิบาย (Semantic Model) เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ที่พัฒนา ขึ้นจากผลการวิเคราะห์กระบวนการ เป็นรูปแบบ ที่จัดลำดับกระบวนการภารกิจและกิจกรรมหลัก ในการจัดการความรู้ตามกระบวนการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานจริง ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ เป้าหมาย กระบวนการภารกิจ กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการ และกลไก ประกอบด้วย 3 เป้าหมาย: โรงเรียนจัดกิจกรรม บนฐานความรู้ มีการสั่งสมความรู้และนวัตกรรม ต่อเนื่อง และมีความเป็นเลิศและเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ 8 กระบวนการภารกิจ 54 กิจกรรม หลักและวิธีดำเนินการ: การกำหนดความรู้ที่ต้องใช้ และแผนการจัดการความรู้ การแสวงหาความรู้ เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน การสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรม การจัดเก็บความรู้และจัดศูนย์ ความรู้ การใช้ความรู้และจัดกิจกรรมฐานความรู้ การถ่ายโอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่

การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการความรู้ และการสร้างความยั่งยืนในการจัดการความรู้ และ 3 กลไก: การสร้างและใช้คู่มือปฏิบัติการ การจัด กิจกรรมบนฐานความรู้ทั้งโรงเรียน และการจัดทีมงาน KM มีข้ออภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้ (1) รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน ในภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ เป็นรูปแบบเชิงอธิบาย (Semantic Model) อธิบายวิธีการในการจัดการความรู้ในโรงเรียน มีความชัดเจนในเป้าหมาย กระบวนการที่เป็น ภารกิจจัดการความรู้ รวมทั้งกิจกรรมหลัก และวิธีการในการดำเนินการในแต่ละกิจกรรม รวมทั้ง มีกลไกสำหรับเป็นมาตรการในการ ขับเคลื่อนรูปแบบ ลักษณะที่ 2 คือเป็นรูปแบบ การจัดการความรู้ที่พัฒนาขึ้นจากผลการ วิเคราะห์กระบวนการ แตกต่างจากรูปแบบทั่วไป ที่พัฒนาขึ้นด้วยการวิจัย มีกระบวนการวิจัย หลากหลายแต่รูปแบบนี้เน้นการกำหนดรูปแบบ การจัดการความรู้เป็นการเฉพาะและมีการ พัฒนาแตกต่างจากรูปแบบทั่วไป ลักษณะที่ 3 เป็นรูปแบบที่จัดลำดับกระบวนการ/ภารกิจ และกิจกรรมหลักในการจัดการความรู้ตาม กระบวนการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานจริง รูปแบบที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวประกอบ โดยทั่วไปจะจัดลำดับก่อนหลังของตัวประกอบ ตามค่าไอเกน, % of Variance และน้ำหนัก ตัวประกอบ แต่รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้จัดลำดับ กระบวนการ/ภารกิจและกิจกรรมหลักในการ จัดการความรู้ตามกระบวนการบริหารจัดการและ การปฏิบัติงานจริงของโรงเรียนโดยกระบวนการ จัดการความรู้ได้บูรณาการและเรียงลำดับ กระบวนการให้สอดคล้องกับกระบวนการบริหาร

โรงเรียน ที่ง่ายต่อการสร้างความเข้าใจและ การนำไปสู่การปฏิบัติ (2) เป้าหมายของรูปแบบ การจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 3 เป้าหมายคือ โรงเรียนจัดกิจกรรมบนฐานความรู้โรงเรียนมีการ สังสมความรู้และนวัตกรรมต่อเนื่อง และโรงเรียน มีความเป็นเลิศและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีข้ออภิปรายเพิ่มเติมคือ เป้าหมายเป็นส่วนผล ของรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน ในภาคใต้ฝั่งอันดามันทั้งผลที่เป็นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์บั่นปลายของการจัดการความรู้ ในโรงเรียนตามลำดับ รูปแบบนี้ประกอบด้วย 3 เป้าหมายคือ โรงเรียนจัดกิจกรรมบนฐาน ความรู้โรงเรียนมีการสังสมความรู้และนวัตกรรม ต่อเนื่อง และโรงเรียนมีความเป็นเลิศและเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีข้ออภิปรายเพิ่มเติมคือ เป้าหมายโรงเรียนจัดกิจกรรมบนฐานความรู้ เป็นเป้าหมายผลผลิต เกิดขึ้นทันทีเมื่อมีการ จัดการความรู้ตามรูปแบบ คือเมื่อจัดการความรู้ ตามรูปแบบนี้แล้วการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนและการพัฒนาโรงเรียนจะเป็นการ จัดกิจกรรมบนฐานความรู้ คือทุกกิจกรรม มีการ ใช้ความรู้เป็นฐานในการดำเนินการ เป้าหมาย โรงเรียนมีการสังสมความรู้และนวัตกรรมต่อเนื่อง เป็นเป้าหมายผลลัพธ์เกิดขึ้นตามมาคือ เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมบนฐานความรู้แล้ว ทุกกิจกรรมที่ใช้ความรู้ก็จะเกิดความรู้ใหม่และ นวัตกรรมอย่างต่อเนื่องและสังสมความรู้มากขึ้น อย่างต่อเนื่อง ส่วนเป้าหมายโรงเรียนมีความ เป็นเลิศและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็น เป้าหมายที่เป็นผลลัพธ์บั่นปลายที่จะเกิดขึ้น ตามมา คือโรงเรียนมีการพัฒนาทางวิชาการ

การเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศคือพัฒนาได้เต็มศักยภาพของโรงเรียนและโรงเรียนจะมีสภาพและเป็นแบบอย่างขององค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการแสวงหาความรู้ใช้ความรู้และสร้างนวัตกรรมตามภารกิจของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (3) กระบวนการภารกิจของรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 8 กระบวนการภารกิจ 54 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรมหลักเป็นกระบวนการสำคัญของรูปแบบที่ระบุภารกิจหรือวิธีดำเนินการที่เป็นส่วนสำคัญของรูปแบบการใช้ชื่อกระบวนการภารกิจเป็นการกำหนดให้เห็นว่าเป็นกระบวนการของรูปแบบที่เป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องดำเนินการ รูปแบบนี้ประกอบด้วย 8 กระบวนการภารกิจ เป็นกระบวนการหลักที่ได้จากการวิเคราะห์กระบวนการหรือจัดกระบวนการใหม่ให้มีความตรงเชิงโครงสร้างมากขึ้น กระบวนการภารกิจมีมากกว่าภารกิจการจัดการความรู้ตามกระบวนการ KM 5 ขั้นที่นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ภารกิจที่เพิ่มขึ้นเป็นภารกิจเกี่ยวกับการเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้และการสร้างควมยั่งยืนในการจัดการความรู้ในโรงเรียน ซึ่งทั้ง 2 กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในโรงเรียน ส่วนกิจกรรมหลักเป็นกระบวนการย่อย จัดกลุ่มใหม่จากการวิเคราะห์และเป็นตัวแปรคัดสรรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการซึ่งในขั้นต้นมีจำนวน 60 ตัวแปร เมื่อสกัดกระบวนการเหลือ 8 กระบวนการแล้ว กระบวนการย่อยส่วนหนึ่งจึงไปผนวกในส่วนกลไกของรูปแบบ สำหรับวิธีดำเนินการนั้น เป็นกระบวนการย่อยที่สุดของ

รูปแบบ กำหนดตามกระบวนการบริหารจัดการในแต่ละกิจกรรมหลักอธิบายวิธีดำเนินการของแต่ละกิจกรรมหลัก ในส่วนนี้เน้นวิธีการที่บูรณาการในกระบวนการภารกิจและบูรณาการตามกระบวนการบริหารโรงเรียน ไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับผู้รับผิดชอบและมีความยืดหยุ่นได้ จึงไม่เน้นการนับรายละเอียดวิธีดำเนินการ (4) กระบวนการกลไกของรูปแบบเป็นส่วนของวิธีการการเช่นกันแต่มีสภาพเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินการตามรูปแบบให้บังเกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด รูปแบบนี้ประกอบด้วย 3 กลไก 1) การสร้างและใช้คู่มือปฏิบัติการจัดการความรู้และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือได้นั้นจะต้องมีความชัดเจนในทั้งกระบวนการและเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน กลไกการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/การพัฒนาบนฐานความรู้ทั้งโรงเรียนเป็นเสมือนกลยุทธ์หลักในการจัดการความรู้ หากยึดและใช้กลไกนี้จะช่วยให้บังเกิดผลตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนกลไกที่ 3 การจัดทีมงาน KM ของโรงเรียนมีความหมายรวมถึงคณะกรรมการ KM ของโรงเรียนและทีมงาน KM ของโรงเรียนทำหน้าที่เป็นกลไกประสานและขับเคลื่อนการจัดการความรู้ของโรงเรียนในภาพรวม (5) กระบวนการของรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ 3 เป้าหมาย 8 กระบวนการภารกิจและวิธีดำเนินการ และ 3 กลไก โดยมี 3 เป้าหมายคือโรงเรียนจัดกิจกรรมบนฐานความรู้ มีการส่งเสริมความรู้และนวัตกรรมต่อเนื่อง และมีความ

เป็นเลิศและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 8 กระบวนการ/ภารกิจ 54 กิจกรรมหลักและวิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรมหลักและ 3 กลไกขับเคลื่อนรูปแบบได้แก่ การสร้างและใช้คู่มือปฏิบัติการจัดการความรู้และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน/การพัฒนาบนฐานความรู้ทั้งโรงเรียน และการจัดทีมงานการจัดการความรู้ (KM) ของโรงเรียน เป็นรูปแบบเชิงอธิบายที่สมบูรณ์ทั้งเป้าหมายและวิธีดำเนินการ แสดงความสัมพันธ์ของวิธีดำเนินการและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม แตกต่างจากงานวิจัยของ (Raksaphong, 2008) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานและพบว่ารูปแบบประกอบ ด้วย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการจัดการความรู้ และด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ แตกต่างจากงานวิจัยของ (Thaveekaew, 2010). ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนประกอบหลักที่สำคัญ 2 ส่วน คือ กระบวนการของการจัดการความรู้ 4 กระบวนการ คือ (1) คน (2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของนักเรียน (3) เทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้ (4) สิ่งจูงใจ และกระบวนการจัดการความรู้ของนักเรียน มี 8 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อมของ

นักเรียน การบ่งชี้ความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ ในชุมชน/ชมรม การจัดเก็บความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำกิจกรรมชุมชน/ชมรม การเผยแพร่ผลงาน และการประเมินผลการจัดการความรู้ และคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ (Pramphet, Sungtong, 2015) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาครู: กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียน น้ำพุโตธาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารังสิตเขต 1" พบว่ารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาครู ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ และการประเมินผลความรู้ และได้พัฒนารูปแบบด้านการสร้างความรู้ เป็นการแสวงหาความรู้ ผลการพัฒนาครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

3. ผลการวิจัยพบว่า การประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันไปใช้ในการปฏิบัติในภาพรวมรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติในระดับมากที่สุดในทุกกระบวนการของรูปแบบ สอดคล้องกับผลการประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ที่มีการพัฒนารูปแบบไว้แล้ว ส่วนการประเมินผลการจัดการความรู้ นั้นเป็นกิจกรรมหลักของกระบวนการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการ

ความรู้และการสร้างความยั่งยืนของการจัดการความรู้ และมีการประเมินการจัดการความรู้ทั้งระบบ ดังผลการศึกษาของ (Na Ubon and Kimble, 2002) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในระบบการศึกษาทางไกลผ่านระบบออนไลน์ และพบว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลผ่านระบบออนไลน์ ประกอบด้วย ชุมชน (community) ความร่วมมือกัน (collaboration) ความน่าเชื่อถือและการแลกเปลี่ยนความรู้ (trust and knowledge sharing) ความเข้าใจซึ่งกันและกัน (shared understanding) ดังผลการวิจัยของ (McCarthy, 2014) ศึกษาเกี่ยวกับการวัดความกลมกลืนของภาระงานด้านเทคโนโลยีกับระบบการจัดการความรู้ขององค์กรและพบว่า ภาระงานขององค์กรและความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้ระบบวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการใช้ประโยชน์จากการบริหารจัดการความรู้ การจัดการความรู้ต้องเน้นการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Keyser, 2004) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในองค์กรพบว่า จะต้องประกอบด้วยกระบวนการหลักที่สำคัญ คือ กระบวนการจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์กร การลงทุนและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ และกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ โดยวัฒนธรรมองค์กรเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่พัฒนาขึ้นนี้พัฒนาขึ้นจากกระบวนการจัดการความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่บูรณาการ

ในการกิจและกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียน กระบวนการของรูปแบบจึงเป็นกระบวนการเชิงกระบวนการ แตกต่างจากกระบวนการจัดการความรู้ในองค์กรทั่วไปที่เน้นกระบวนการบริหารที่มากกว่ากระบวนการนำรูปแบบนี้ไปใช้นอกจากจะใช้กลไกขับเคลื่อน 3 ประการ ในกระบวนการกลไกที่กำหนดแล้วจะต้องเน้นความยั่งยืนของการดำเนินการ โดยคำนึงถึงการบูรณาการในการกิจและกระบวนการงานของโรงเรียน รวมทั้งบริบทการบริหารจัดการในโรงเรียน โดยเฉพาะวัฒนธรรมการจัดการความรู้ที่จะต้องสร้างสมให้เกิดกับบุคลากรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ใช้ผลการวิเคราะห์วิจัยคือรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันเป็นสารสนเทศในการพัฒนาทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในองค์กร โดยเฉพาะองค์กรในระดับโรงเรียน ทั้งการพัฒนา รูปแบบการจัด การพัฒนา การจัด การประเมินผล การวัด รวมทั้งการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในองค์กรทั่วไป

2. โรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน และโรงเรียนทั่วไปใช้รูปแบบการจัดการความรู้นี้เป็นแนวทางในการจัดการความรู้ในโรงเรียน พัฒนาการจัดการความรู้ของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ทั้งการพัฒนาองค์กรและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงาน

ศึกษาธิการภาคและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนใช้รูปแบบนี้สนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน โรงเรียนเอกชนในพื้นที่อื่นในสังกัดและโรงเรียนทั่วไปในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดเป็นนโยบายและใช้รูปแบบนี้เป็นสารสนเทศส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามันนี้

ไปใช้ในการปฏิบัติจริงในโรงเรียน ทั้งในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันและพื้นที่อื่น และพัฒนารูปแบบให้ส่งผลต่อการปฏิบัติและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่บริหารด้วยการจัดการความรู้ หรือจัดกิจกรรมบนฐานความรู้และโรงเรียนทั่วไป

3. ควรศึกษากลไกในการส่งเสริมการเพิ่มความสามารถ และการสร้างความยั่งยืนในการจัดการความรู้ในโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษาด้านสังกัดที่เป็นตัวแบบในการจัดการความรู้

REFERENCES

- Bunmepipit. P. (2008). The development of knowledge management model of schools. Dissertation Doctor of Philosophy, Bangkok: Silpakorn University. (in Thai)
- Keyser, R. L. (2004). Assessing the Relationship between Knowledge Management and Plant Performance At The Tennessee Valley Authority. Ph.D. Dissertation, Industrial and Systems Engineering and Engineering Management, The University of Alabama
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- McConaghy, N. (2014). Sexual Behavior: Problems and Management. Philadelphia: Lippincott.
- Ministry of Education. (2003). National Education Act 1999 B.E. amended Additional (Version 2), B.E. 2545. Bangkok: The Teachers Council of Thailand

- Na Ubon, A., & Kimble, C. (2002). **Knowledge management in online distance education**. Retrieved October 5, 2011, from http://www.chriskimble.com/Publications/Documents/Ubon_2002.pdf
- Office of the Civil Service System Development Commission (2014). **Civil Servant Regulations Act House 2008**, Nonthaburi: Printing House, Office of the Civil Service Commission (in Thai)
- Pramphet. K., Sungtong. E. (2015). **Model of Knowlegde Management for Teacher Development : A Case Study of Nampudpotpotaram School Cluster Trang Primary Educational Service Area Office 1**. Journal of Education, Songkhla: Thaksin University.
- Royal Decree on Principles and Good Government Administration Procedures 2003. (2003). Gazette, 120 (100 g), 1-16. (in Thai)
- Raksaphong. T. (2008). **Development of the knowledge management model for academic administration in basic education school by participatory action RESE**. Educational dissertation Doctor of Philosophy, Chon Buri: Burapha University (in Thai)
- Singh, S. (2008). **The Development and Investigation of a Conceptual Model to Understand Knowledge Management**. Dissertation Abstracts International, 69(5), 292-A. (UMI No. NR38516)
- Thaveekaew. W. (2010). **Development of a knowledge management model for secondary school students in Educational institutions under the Office of the Basic Education Commission**. Doctor of Thesis Graduate, Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

PRE-RETIREMENT PREPARATION OF SUPPORT STAFF
OF SUAN DUSIT UNIVERSITY

ณัฐกาญจน์ เกษรบัว^{1*} และ พอดี สุขพันธ์²

Nutthakarn Kasonbue^{1*} and Pordee Sukpun²

สาขาวิชาการจัดการทั่วไป หลักสูตรการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ ประเทศไทย¹

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ ประเทศไทย²

Bachelor of Business Administration Program in General Management, Suan Sunandha Rajabhat University,

Bangkok, Thailand^{1*}

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand²

Email: ann_nutam@hotmail.com^{1*}

Received: 2019-08-30

Revised: 2019-10-20

Accepted: 2019-10-21

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรสายสนับสนุนทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 40 - 60 ปี จำนวน 253 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีระดับการเตรียมตัวด้านร่างกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และการเตรียมตัวด้านจิตใจ การเตรียมตัวด้านการเงิน และการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ สถานภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว ภาวะสุขภาพ การรับรู้ข้อมูลการเกษียณตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาการรับราชการ และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีระดับการศึกษา และรายได้ในครอบครัว

แตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine pre-retirement preparation of support staff of Suan Dusit University. The samples were 253 male and female support staff between 40 - 60 years of age. A questionnaire was used as a research instrument for data collection, and the statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test. It was found that: For the level of pre-retirement preparation of support staff of Suan Dusit University, it was found that the overall staff's physical preparation was at a high level, while the overall psychological, financial, and living preparation was at a moderate level. For the comparison of pre-retirement preparation of support staff of Suan Dusit University based on personal factors, it was found that the staff with different sexes, ages, statuses, family relationships, health condition, recognition of information on retirement, positions, roles, and years in government service, and social support from coworkers had no different pre-retirement preparation overall. Meanwhile the staff with different educational backgrounds and family incomes had different pre-retirement preparation at a statistical level of 0.01.

Keywords: Pre-retirement Preparation , Support Staff, Suan Dusit University

บทนำ

การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานนั้น ถือว่าเป็นการวางแผนชีวิตอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปรับตัวและคุณภาพชีวิตภายหลังเกษียณ เพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เกษียณอายุจากการงานไม่มีรายได้ในวันข้างหน้าผู้สูงอายุจะต้องพึ่งพิงตนเอง ลดปัญหาต่อการเผชิญกับสภาวะวิกฤติต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ

สภาพจิตใจและอารมณ์ ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการคุ้นเคยกับการมีผู้ได้บังคับบัญชาติดตามเมื่อเกษียณแล้วจะมีความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างกะทันหัน บางคนทนกับภาวะการเกษียณนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและด้านเศรษฐกิจรายได้ด้วย ทั้งนี้ควรมีการเตรียมล่วงหน้าเป็นเวลา 1 ปี ก่อนเกษียณอายุทำงาน ถ้าไม่

ปรับตัวหรือมีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณอายุที่ดี อาจจะประสบปัญหา ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ จากสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยในปี 2548 ประเทศเริ่มเข้าสู่เกณฑ์ “สังคมสูงวัย” (Aged Society) โดยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงวัยถึงร้อยละ 10 ปี 2558 ประชากรไทยมีจำนวน 65.1 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมดปี 2564 ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) (Puttal, 2009)

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เกษียณอายุจะสามารถเผชิญกับสภาวะวิกฤติดังกล่าวได้ จำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วัยเกษียณหรือวัยสูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเตรียมตัวด้านร่างกาย การเตรียมตัวด้านจิตใจ การเตรียมตัวด้านการเงิน และการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต (Dennis, 1984) ซึ่งการเตรียมตัวเหล่านี้ ควรจะมีการปฏิบัติให้สำเร็จก่อนเกษียณอายุทำงาน เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมที่ต้องใช้เวลา และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สำนักกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะเป็นองค์กรที่ทำงานทางด้านการให้บริการ ย่อมส่งผลให้พฤติกรรมในการบริหารและการปฏิบัติงานภายในองค์กรต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ทำให้ผู้บริหารเกิดการตระหนักและเตรียมความพร้อมในเรื่องทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญมากขึ้นในโลกของการทำงาน ทั้งในด้านสุขภาพและ

ร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านรายได้และรายจ่าย และด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม รวมถึงการวิเคราะห์โครงสร้างทางประชากร สถานการณ์ ความต้องการ การเตรียมความพร้อมรับมือ และการวิเคราะห์ปัจจัยหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย ต่อการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศโดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (พ.ศ.2546) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมศักยภาพ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นำไปสู่ “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ” (National Statistical Office, 2015)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของบุคลากรสายสนับสนุน ทั้งในด้านสุขภาพและร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านรายได้และรายจ่าย และด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม อีกทั้ง การวางแผน

ไว้ก่อนเป็นสิ่งที่สำคัญประการแรก ๆ เพื่อจะได้ให้บุคลากรได้เตรียมแผนชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง (Atchley, 1991) ได้เสนอแนะให้มีการเตรียมวางแผนการเกษียณอายุไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 10-15 ปี ซึ่งผู้ที่มีการเตรียมตัวที่ดีจะสามารถใช้ชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่เพียงเป็นประโยชน์ต่อตนเองยังเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้แก่ การเตรียมตัวด้านร่างกาย การเตรียมตัวด้านจิตใจ การเตรียมตัวด้านการเงิน และการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต

2. เพื่อเปรียบเทียบการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสถานภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว ภาวะสุขภาพ รายได้ในครอบครัว การรับรู้ข้อมูลการเกษียณ ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาการรับราชการ และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ด้านวิชาการ พัฒนาผลงานวิจัยให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในระดับชาติ

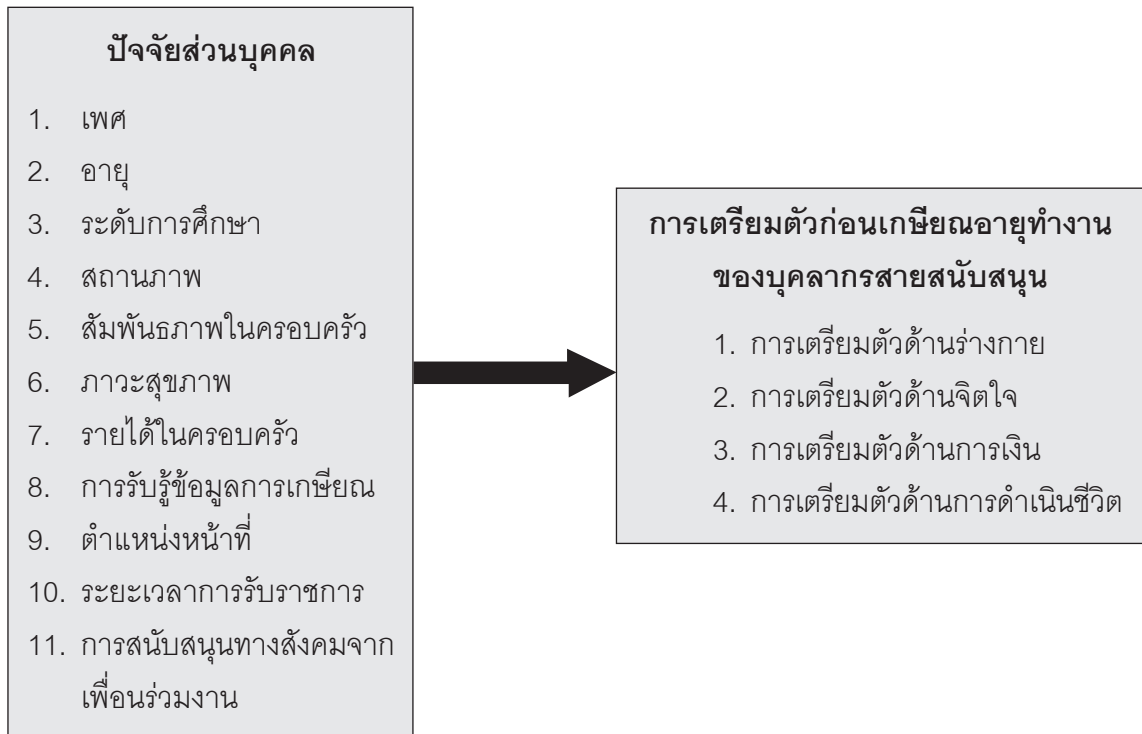
2. ด้านนโยบาย ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการเสนอรูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุทำงานได้อย่างเหมาะสม และป้องกันช่วยเหลือผู้เริ่มเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัยในองค์กรให้มีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ซึ่งจะช่วยในการลดงบประมาณของภาครัฐในระยะยาวได้

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ บุคลากรสายสนับสนุนที่มีอายุ 40-60 ปี จำนวนทั้งสิ้น 692 คน โดยปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในปี พ.ศ. 2561 โดยเนื้อหาครอบคลุมการเตรียมตัวเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน ใน 4 มิติ ประกอบด้วย การเตรียมตัวด้านร่างกาย การเตรียมตัวด้านจิตใจ การเตรียมตัวด้านการเงิน และการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบความคิดของการวิจัย ดังแสดงในรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ บุคลากรสายสนับสนุนทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 40-60 ปี จำนวนทั้งสิ้น 692 คน โดยปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในปี พ.ศ. 2561 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 40-60 ปี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของยามาเน่ Yamane (Kundalaputra, 2007) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 253 คน

หลังจากที่ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้วจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากจำนวนประชากรที่เป็นบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยยึดความสะดวกในการปฏิบัติงานเป็นหลัก ซึ่งจะนำแบบสอบถามลงพื้นที่แจกให้กับกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวน กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือและการตรวจคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ วารสาร และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อนำมาเป็นแนวทางเพิ่มเติมในประเด็น
ข้อคำถามของแบบสอบถามให้เกิดความสมบูรณ์
ในการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยให้ครอบคลุมตาม
วัตถุประสงค์ และนำแบบสอบถามไปตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
ของข้อคำถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 แล้วนำ
แบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา
การค้นคว้าแบบอิสระ ตรวจสอบความถูกต้อง
และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ
ตรงตามโครงสร้างทางทฤษฎีหรือไม่การใช้ถ้อยคำ
สำนวน ภาษาเหมาะสมหรือไม่ รวมทั้งความ
ถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบสอบถาม
และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการและจิตวิทยา
จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง
เชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความ
สอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence
index) ได้เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถาม
ไปทดลองใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน
เพื่อนำผลไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability)
ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์
แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค
(Cronbach) โดยได้ผลการหาค่าความเชื่อมั่น
ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.87 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ใน
ระดับดี หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ
และสามารถนำไปศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ
สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)
จากจำนวนประชากรที่เป็นบุคลากรสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 253 คน จนเก็บ
แบบสอบถามได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จาก
การตอบแบบสอบถามของประชากรมาประมวล
ข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การ
ทดสอบที (t-test)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน
ของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ได้แก่ การเตรียมตัวด้านร่างกาย การเตรียมตัว
ด้านจิตใจ การเตรียมตัวด้านการเงิน และการ
เตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต พบว่า บุคลากร
มีระดับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน
ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$,
S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานในระดับ
มาก คือ การเตรียมตัวด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.67$,
S.D. = 0.55) ส่วนการเตรียมตัวด้านจิตใจ
($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.43) การเตรียมตัวด้าน
การเงิน ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.50) และการ
เตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.33$,
S.D. = 0.47) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบการเตรียมตัวก่อน
เกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า

บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกันมีการ
เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมและ
รายด้าน ได้แก่ การเตรียมตัวด้านร่างกาย
ส่วนการเตรียมตัวด้านจิตใจ การเตรียมตัว
ด้านการเงิน และการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต
ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน
ของบุคลากรมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามเพศ

การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน	เพศ	t-test for Equality of Means				
		$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
1. การเตรียมตัวด้านร่างกาย	ชาย	3.66	0.57	-0.28	251	0.78
	หญิง	3.68	0.54			
2. การเตรียมตัวด้านจิตใจ	ชาย	3.35	0.41	-1.31	251	0.19
	หญิง	3.43	0.44			
3. การเตรียมตัวด้านการเงิน	ชาย	3.32	0.42	-0.91	251	0.36
	หญิง	3.38	0.54			
4. การเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต	ชาย	3.34	0.46	0.41	251	0.68
	หญิง	3.32	0.49			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวม และด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บุคลากรที่มีระดับการศึกษา และรายได้ ในครอบครัวแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวม และด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนด้านการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน

บุคลากรที่มีสถานภาพ ตำแหน่งหน้าที่ และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย

ด้านจิตใจ ด้านการเงิน และด้านการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน

บุคลากรที่มีสัมพันธภาพในครอบครัว แตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวม และด้านร่างกาย ด้านการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านจิตใจ และด้านการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บุคลากรที่มีภาวะสุขภาพแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวม และด้านการเงิน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านการดำเนินชีวิต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บุคลากรที่มีการรับรู้ข้อมูลการเกษียณ และมีระยะเวลาการรับราชการแตกต่างกัน มีการ

เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวม และด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการเงิน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการดำเนินชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า

1. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้แก่ การเตรียมตัวด้านร่างกาย การเตรียมตัวด้านจิตใจ การเตรียมตัวด้านการเงิน และการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต พบว่า

1.1 บุคลากรมีระดับการเตรียมตัวด้านร่างกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐพร ปันแก้ว (Punkaew, 2006) พบว่า บุคลากรสายสอน และสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พระนครใต้ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากสุขภาพร่างกายของบุคลากรสายสนับสนุนย่อมมีความเสื่อมโทรมและเปลี่ยนแปลงไปตามวัยที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หากขาดความเอาใจใส่ย่อมจะเกิดปัญหาด้านสุขภาพในวัยสูงอายุได้ จึงส่งผลให้เล็งเห็นความสำคัญและตระหนักในสุขภาพร่างกายอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับ ทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพของ Erikson ซึ่งมุ่งเน้นการปรับตัวทางจิตวิทยาระหว่างวัยกลางคนและวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย ของ Peck (Turner & Helms, 1994) กล่าวว่า การเกษียณอายุมักทำให้ภูมิคุ้มกันต้านทานโรคต่างๆ และความสามารถในการฟื้นฟูร่างกาย

ลดลง และเพิ่มความปวดเมื่อยให้กับร่างกาย การเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเหล่านี้พร้อมๆ กับการรักษาความพึงพอใจในชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังนั้น หากมองแล้วสุขภาพร่างกายเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องดูแลเอาใจใส่ ผู้ที่จะเกษียณควรมีการเตรียมตัวด้านสุขภาพร่างกายให้พร้อมเพื่อรับกับวัยสูงอายุ เนื่องจากในวัยสูงอายุนั้นจะเกิดความเสื่อมที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการได้ยิน การมองเห็น ผิวหนัง ระบบหัวใจ ระบบกระดูก ระบบย่อยอาหาร ฯลฯ

1.2 บุคลากรมีระดับการเตรียมตัวด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัน พุฒตาล (Puttal, 2009) พบว่า มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากบุคลากรสายสนับสนุนให้ความสนใจและยอมรับส่วนหนึ่งต่อการเข้าสู่วัยสูงอายุที่กำลังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของตนแล้ว และเตรียมพร้อมในการศึกษาข้อมูลเพื่อเผชิญเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณอายุ ย่อมจะส่งผลให้มีความสุข และไม่ต้องคอยกังวลกับปัญหาสุขภาพของตนเอง

1.3 บุคลากรมีระดับการเตรียมตัวด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากหน่วยงานยังมีสวัสดิการต่างๆ ให้พร้อม และการวางแผนในอนาคตที่จะจ้างงานต่อหลังเกษียณอายุ รวมถึงบุคลากรบางคนภายหลังเกษียณอายุอาจจะได้รับบำเหน็จซึ่งเป็นเงินก้อนจำนวนหนึ่งและเป็นเงินก้อนสุดท้าย จึงไม่วิตกกังวลในด้านการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Mariappanadar, 2013) พบว่า หากบุคลากรก่อนวัยเกษียณอายุตระหนักว่าตน

ไม่พร้อมทางการเงินต่อการเกษียณอายุ พวกเขาอาจเลือกการทำงานหลังเกษียณอายุโดยไม่คำนึงถึงระดับความวิตกกังวลทางสังคมต่อการเกษียณอายุ

1.4 บุคลากรมีระดับการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคลากรสายสนับสนุนได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว การปรับตัวระหว่างชีวิตคู่ และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น จึงทำให้บุคลากรสายสนับสนุนมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพฤทธิ์ วงศ์ภูมิ (Wongpoom, 2010) พบว่า บุคลากรมีระดับการเตรียมตัวด้านการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง คือ พร้อมที่จะเป็นผู้สร้างสัมพันธภาพกับบุคคลต่างวัยในครอบครัว เตรียมทำงานที่อยากทำ แต่ไม่เคยมีโอกา หรือไม่มีเวลาทำมาก่อนภายหลังเกษียณอายุ วางแผนที่จะใช้ประสบการณ์จากการทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นหรือสังคมภายหลังเกษียณอายุ ศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนและสังคม และศึกษาเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกชมรมและกลุ่มต่าง ๆ

2. เปรียบเทียบการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณณาดา บุญเพ็ญ (Boonpen, 2015) พบว่า

เพศของข้าราชการทหารบกประจำการ ณ มณฑลทหารบกที่ 15 จังหวัดเพชรบุรี ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากไม่ว่าบุคลากรสายสนับสนุนทั้งชายและหญิงมีความปรารถนาที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายหลังเกษียณอายุอย่างมีความสุข

2.2 บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทฤษฎี ชวนไชยสิทธิ์ (Chuanchaisitt, 2012) พบว่า ผู้ที่จะเกษียณอายุควรเริ่มวางแผนการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงอายุน้อย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านร่างกาย ต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่อายุยังไม่มากเพราะเป็นการเตรียมความพร้อมที่ต้องใช้ระยะเวลาและต่อเนื่อง เพื่อจะช่วยให้การดำรงชีวิตภายหลังเกษียณ มีความมั่นคง และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน ดังนั้น บุคลากรทุกช่วงอายุจึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมรับกับการเข้าสู่วัยเกษียณอย่างเต็มรูปแบบ และปัจจุบันทุกช่วงอายุได้ให้ความสำคัญและศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมต่อการดำเนินชีวิตของตนในอนาคต

2.3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาดา วิมลวัตรเวที (Wimonwatwatee, 2000) พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีเจตคติต่อการเกษียณและต่อการเตรียมตัวก่อนเกษียณ

อายุทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากบุคลากรที่มีระดับการศึกษาดีหรือสูงจะรู้จักแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองจากแหล่งสื่อต่าง ๆ จากเพื่อนร่วมงานที่เกษียณอายุทำงานแล้ว หรือจากการที่เคยได้รับการอบรมในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุจากหน่วยงานอื่น ๆ มาบ้างแล้ว ส่วนคนที่มีการศึกษาไม่สูงจะมีการเตรียมตัวเพื่อการเกษียณน้อยในทุกด้าน รวมถึงไม่ค่อยสังเกตเห็นความสำคัญหากไม่ใกล้เข้าสู่วัยเกษียณ

2.4 บุคลากรที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ปุณณดา บุญเพ็ญ (Boonpen, 2015) พบว่าข้าราชการทหารบกประจำการที่มีสถานภาพแตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากรไม่ว่าจะโสด สมรส หม้าย หรือหย่าร้าง ต่างต้องมีการเผชิญกับการเข้าสู่วัยเกษียณเช่นเดียวกัน และเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตบั้นปลายทั้งในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการเงิน และการดำเนินชีวิตให้มากขึ้นเพื่อความเป็นอยู่ในอนาคตที่ดีและมีความสุข

2.5 บุคลากรที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากรทุกคนหลังเกษียณอายุต่างต้องใช้ชีวิตในการปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพอันดีร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เกิดความรักและความอบอุ่นอันดีต่อกัน เช่นเดียวกับเชก ธนะศิริ (Thanasiri, 2007) ได้กล่าวว่า

การรักษาสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่เกษียณมองเห็นคุณค่าของสมาชิกในครอบครัวทุก ๆ คน และจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันด้วยวิธีการเชิงรูปธรรมต่าง ๆ เช่น ไปมาหาสู่ เยี่ยมเยียน และติดต่อสื่อสารถึงกันเสมอ การดูแลช่วยเหลือในยามที่เดือดร้อน เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในครอบครัว ให้เวลาแก่สมาชิกในครอบครัว และข้อสัจย์ต่อครอบครัว และสอนลูกหลานให้รักและเคารพผู้สูงอายุ

2.6 บุคลากรที่มีภาวะสุขภาพแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากรทุกคนย่อมต้องการจะมีสุขภาพที่แข็งแรงและไม่เจ็บป่วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักส่งเสริมสุขภาพ (Bureau of Health Promotion, 2013) กล่าวว่า สุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในครอบครัว การทำงาน ชุมชน และการใช้เวลาว่าง และยังมีความสัมพันธ์กับระดับการพึ่งพาของผู้สูงอายุมีสุขภาพทางร่างกายอ่อนแอมีโรคภัยไข้เจ็บ ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ จำต้องยอมรับความช่วยเหลือจากลูกหลานญาติ และเพื่อน ๆ ทำให้ผู้สูงอายุต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ที่มีอิสระมาเป็นผู้ต้องพึ่งพา

2.7 บุคลากรที่มีรายได้ในครอบครัวแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย แก้วสุมาลี (Kaewsumalee, 2009) พบว่ากลุ่มที่มีระดับรายได้สูงกว่า มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานด้านร่างกาย

ด้านจิตใจ และด้านทรัพย์สิน เงินทอง มากกว่าบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ใน เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า เนื่องจากบุคลากรที่มีรายได้สูงกว่าจะมีความพร้อมในการเตรียมตัว ก่อนวัยเกษียณ ทั้งในการการวางแผนการออมเงิน การซื้อที่อยู่อาศัย การสะสมทรัพย์สินอื่น ๆ และการซื้อประกันต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับตนภายหลังเกษียณ ต่างกับบุคลากรที่มีรายได้ต่ำจะมีความพร้อมในการสร้างตนเองสำหรับวัยเกษียณอายุน้อย

2.8 บุคลากรที่มีการรับรู้ข้อมูล การเกษียณแตกต่างกัน มีการเตรียมตัว ก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย แก้วสุมาลี (Kaewsumalee, 2009) พบว่า การได้รับข้อมูลที่ดีเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย เมื่อก้าวสู่วัยชรา ซึ่งบุคคลย่อมต้องการได้รับการช่วยเหลือจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในสังคมทั้งทางด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการเงิน แรงงาน หรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิชามณูชฺ์ โตโฉมงาม (Tochomngam, 2009) ได้กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารเป็นแสดงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่ผู้ให้การสนับสนุนจะแสดงออกถึงความสนใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ ด้านวัตถุ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร หรืออารมณ์ โดยที่มีลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์กัน

2.9 บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากร ตำแหน่งใดก็ตามย่อมมีการลึ้นสู่บทบาทหน้าที่ของตนเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ โดยในปัจจุบัน

การแข่งขันในบทบาทต่าง ๆ มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การออกจากตำแหน่งหน้าที่เดิมมีมากขึ้น จึงทำให้บุคลากรทุกตำแหน่งมีการเตรียมตัว ก่อนเกษียณอายุไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Malette & Oliver ,2006) ได้กล่าวว่า วัยเกษียณอายุของบุคคลจะอยู่ในช่วง 65 ปี และเมื่อเกษียณอายุบุคคลนั้นจะได้รับการจัดสรร เงินชดเชยที่ไม่สามารถทำงานต่อได้ ซึ่งการเกษียณอายุจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในกิจวัตรประจำวัน และความสัมพันธ์ของบทบาทการทำงาน จึงส่งผลให้ทุกบทบาทหน้าที่ต้องเตรียมตัวหาบทบาทใหม่ของตนภายหลังเกษียณอายุเพื่อทดแทนบทบาทเดิม สอดคล้องกับทฤษฎีการถดถอยจากสังคม (disengagement theory) ที่กล่าวเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุจึงหาทางออก โดยการแสวงหาตำแหน่งงานที่พวกเขาเป็นผู้นำ โดยผู้สูงอายุจะพยายามหลีกเลี่ยง หลีกหนีจากความกดดัน และความตึงเครียดจากการถอนตัวออกมาจากสังคม (Tawecheep, 2014)

2.10 บุคลากรที่มีระยะเวลาการรับราชการแตกต่างกัน มีการเตรียมตัว ก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากรที่เริ่มทำงานหรือทำงานมาไม่นานต่างตระหนักในชีวิตบั้นปลายภายหลังเกษียณไม่ต่างกับบุคลากรที่ทำงานมานานหรือใกล้เกษียณ รวมถึงมหาวิทยาลัยอาจจะมีการส่งเสริมข้อมูลให้บุคลากรสายสนับสนุนได้มีส่วนร่วมทุกคน จึงทำให้เกิดความสนใจอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (Suan Dusit University, 2016) ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยได้มีการเตรียมความพร้อมในวัยก่อนเกษียณอายุให้กับบุคลากร

ที่มีความสนใจ โดยมีกิจกรรมและโครงการ เช่น การเตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนวันเกษียณอายุ การออมเงิน การสร้างอาชีพเสริม และการพัฒนาศักยภาพหรือกิจกรรมงานทั้งในและต่างประเทศให้กับบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการปรับตัวและการใช้ชีวิตในสังคมหลังเกษียณอายุ ตลอดจนมหาวิทยาลัยยังตระหนักในบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อจ้างบุคลากรให้มาทำงานทำต่อ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร และลดความเครียดในบทบาทที่จะสูญเสียไปได้ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.11 บุคลากรที่มีการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคคลากรย่อมมีความต้องการได้รับความช่วยเหลือ การเอาใจใส่จากบุคคลอื่น การเป็นสมาชิกสมาคม ชมรม และกลุ่มต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ตลอดจนการเข้าร่วมเตรียมความพร้อมงานอดิเรกที่ตรงกับความสนใจจากเพื่อนร่วมงานไม่ต่างกัน เช่นเดียวกับแนวคิดของ (Haber, 2003) ได้กล่าวว่าการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานจะช่วยให้เกิดความรักและห่วงใย มีคนรับฟังและให้คุณค่า จะเกิดการตระหนักในการดูแลสุขภาพ และดูแลตัวเองส่งผลให้เกิดสุขภาพที่ดี ตลอดจนการแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ที่ให้อำนาจและรู้สึกว่าคุณค่า มีความหมาย และการมองเห็นตนเองในแง่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขนั้น งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน ด้านร่างกาย มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมความรู้พื้นฐานด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรศึกษาหาข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย พร้อมทั้งให้คู่สมรสหรือครอบครัวเข้าร่วมอบรมเพื่อจะได้ร่วมวางแผนและปฏิบัติตามแผนอย่างเคร่งครัด
2. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน ด้านจิตใจ มหาวิทยาลัยควรจัดโปรแกรมต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหลังเกษียณ เพื่อทดแทนบทบาทใหม่ให้เกิดการตระหนักในคุณค่าของตนเองมากขึ้น
3. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน ด้านการเงิน มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้ารับการอบรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมเครือข่าย เพื่อให้บุคลากรได้รู้จักวางแผนการเงิน รู้จักออมหารายได้เพิ่มภายหลังเกษียณ การวางแผนตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสมภายหลังเกษียณ
4. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน ด้านการดำเนินชีวิต มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตภายหลังเกษียณอายุ ได้แก่ การ

ได้รับสิทธิในการใช้บริการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ฟรีหรืออัตราราคาที่ถูก เช่น สิทธิยืมหนังสือ ที่ห้องสมุด การเข้ารับอบรมต่าง ๆ การใช้สิทธิ ออกกำลังกาย สระว่ายน้ำ และอุปกรณ์ต่าง ๆ บัตรจอดรถ การตรวจสุขภาพในราคาที่ถูก และสวัสดิการต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยพิจารณาเล็งเห็นว่าควรจะได้รับภายหลังเกษียณอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุน

ได้ลงมือปฏิบัติจริงต่อการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน

2. ควรศึกษาการติดตามผลระยะยาวต่อการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนที่เป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วยกัน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ และ จะได้นำมาปรับปรุงรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุทำงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Atchley, R. C. (1991). **Social forces and aging**. 6th Edition. Belmont, CA: WadsWorth.
- Boonpen, P. (2015). **The retirement preparation of at the 15th Military Circle' Officials in Phetchaburi**. M.Ed. Program in Business Administration. Graduated School, Stamford University. (in Thai)
- Bureau of Health Promotion. (2013). **Roles of Older Adults to Social Family Community**. Retrieved October 25, 2560, from <http://anamai.moph.go.th> (in Thai)
- Chuanchaisitt, T. (2012). **The model of retirement preparation for teachers of private schools in Nonthaburi province under the office of Nonthaburi education service area**. Retrieved October 27, 2017, from http://dric.nrct.go.th/bookdetail.php?book_id=250786. (in Thai)
- Dennis, H. (1984). **Retirement Preparation : An Expanding Field**. Lexington, M. A.: D.C. Health.
- Haber, D. (2003). **Health Promotion and Aging**. 3rd Edition. New York: Springer Publishing.
- Kaewsumalee, W. (2009). **Beliefs, Attitudes, and Behaviors Toward Pre-retirement Preparation of Adult Workers in Bangkok Metropolitan Area**. M.Ed. Program in Developmental Psychology. Graduated School, Srinakharinwirot University. (in Thai)

- Kundalaputra, C. (2007). **Research for New Researcher**. Bangkok: Sahadhammik. (in Thai)
- Malette, J., & Oliver, L. (2006). Retirement and existential meaning in the older adult: A qualitative study using life review. **Counseling, Psychotherapy, and Health**. 2(1), 30-49.
- Mariappanadar, S. (2013). Do retirement anxieties determine bridge employment preference? : A study among pre-retirees in the Australian construction industry. **Personnel Review**. 42(2), 176-204.
- National Statistical Office. (2015). **Factors affecting the use of the Internet by Elderly in Thailand 2014**. Bangkok: National Statistical Office, Ministry of Information and Communication Technology. (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). **The eleventh national economic and social development plan (2012-2016)**. Bangkok: The Prime Minister' s Office. (in Thai)
- Punkaew, N. (2006). **Opinions on pre-retirement preparation expressed by personal at the rajamangala university of technology, Phra Nakhon Tai, Bangkok**. M.Ed. Program in Home Economics for Community Development. Graduated School, Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Puttal, N. (2009). **Preretirement Preparation of Police Officers in the Royal Police Thailand**. M.Ed. Program in Development Social Sciences. Graduated School, Kasetsart University. (in Thai)
- Suan Dusit University. (2016). **Strategic adjustment of Suan Dusit University**. Bangkok: Suan Dusit University. (in Thai)
- Taweecheep, N. (2014). **The Model of Retiring Activities Under Needs of Staff of Rajabhat Universities in Bangkok**. Bangkok: Suan Dusit University. (in Thai)
- Thanasiri, C. (2007). **This life is wonderful and extraordinary**. Bangkok: Nanmeebooks Publication. (in Thai)
- Tochomngam, P. (2009). **Psychological factors and social support behind the acceptance of innovation regarding aids prevention behavior among homeless children at the home of hope Bangkok**. M.Ed. Program in Behavioral Science. Graduated School, Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Turner, J. S., & Helms, D. B. (1994). **Contemporary Adulthood**. New York: Holt, Rinehart & Winston.

- Wimonwatwatee, T. (2000). The preparation for the retirement of government funded university faculty and staff. **Journal of Faculty of Physical Education**. 2(03), 60-94. (in Thai)
- Wongpoom, T. (2010). **Factors related to mental health problems in the elderly in Chiang Mai province**. M.Ed. Program in Clinical Psychology. Graduated School, Ramkhamhaeng University. (in Thai)

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9

PUBLIC POLICY OPERATION
ABOUT BUDDHIST MONKS HEALTH PROMOTION
IN THE 9TH ECCLESIASTICAL REGION

นางลักษณ์ ลักษณะโกคิน

Nongluk Laksanapokin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok Thailand

Email: nongluklaksana99@gmail.com

Received: 2019-10-02

Revised: 2019-12-07

Accepted: 2019-12-16

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 (2) ศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 การวิจัยเป็นเชิงผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด จำนวน 390 รูป จากประชากรพระสงฆ์ทั้งหมดจำนวน 17,123 รูป ส่วนการสัมภาษณ์ เลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากวัด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาคชุมชน จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์โดยทำการสนทนากลุ่มและแบบสอบถามเพื่อการสำรวจความคิดเห็น ซึ่งนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้นประกอบการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองพระสงฆ์ภาค 9 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน (0.205) ความช่วยเหลือจากเครือข่ายภาคี (0.200) และวัฒนธรรมชุมชน (0.110) ตามลำดับ

2. การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ที่เหมาะสมประกอบด้วย 1. การกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ประจำปี ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ร่วมกันกำหนดนโยบายเพื่อไปสู่การนำไปปฏิบัติ กำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนาทางการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ กำหนดรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์โดยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน 2. การนำนโยบายการส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ ได้แก่ จัดกิจกรรมแบบมีหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาอบรม แนะนำชี้แนะเรื่องปฐมพยาบาลเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการลดความเสี่ยงต่อโรคแก่พระสงฆ์ ส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์ และ 3. การประเมินนโยบายการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ จัดรูปแบบการประเมินสุขภาพพระสงฆ์ โดยมีหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการประเมิน ประเมินตามยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติ การซักถามข้อมูล การรับฟัง การจัดทำแผน การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสุขภาพในทุกๆ ด้าน จัดทำระบบฐานข้อมูล ประเมินจากแบบสอบถามหลังนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และ ซักถามข้อมูล/รับฟังอุปสรรคปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ การส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

ABSTRACT

The research has two objectives as follows: (1) to study the influencing factors towards public policy for promoting public health policy of monks in the 9th ecclesiastical region and (2) to study the model of public health policy operation for Buddhist monks in the 9th ecclesiastical region.

This is a mixed research i.e. quantitative study by using questionnaire and qualitative study by interview, and group discussion. A sample of 390 monks was used by research groups for monks in the four provinces of Khon Kean, Mahasarakham, Kalasin, and Roi-et, chosen from a total population of 17,123 Buddhist monks above 50 year old. For interviewing, the target group used was 44 monks by interview from temples, the public sector, and the

community. The tools for the research were questionnaire and interview form. The survey results were percentage, analyzed using a complete social science computer program which used statistics, frequency, percentage, standard deviation, and used a multiple reverse analysis by using a sequential selection of variables to comprise this discussion.

The results of study were as follow: 1. Influencing Factors towards the Public Policy operation of health promotion Buddhist monks in the 9th ecclesiastical region by statistically significant at .05 level. were; participation of community (0.205), helping from the partner network (0.200) and community culture (0.110).

2. A model of operation public policy for Buddhist monks health promote in the 9th ecclesiastical region consists of 3 approaches as follows: 1. Health public sector should organize a committee to look after the health of Buddhist monks by creating a yearly strategic plan, and encourage community co-operation in making policies for the purpose of enactment, quality health service improvement regulations, establish the format of Buddhist monk health promotion through cooperation between the public sector and community leaders. 2. Approaches for enacting the health promoting policies include: Organize activities that involve the public sector unit, invite knowledgeable experts to come train and advice on initial first aid related to health in order to adjust the way of life and reduce the risk of disease for monks, promote public relations. 3. Approaches for health promoting policy evaluation including: Setting the form of monk health assessment by co-operating the public sector in assessment of Buddhist monk health, assessing according to strategies to perform by asking for information and listening, plan making, situation analysis about the Buddhist monk health problem in aspects by creating a database system, assessing with a survey after enacting policies,

Keywords: Public Policy Operation, Buddhist Monk Health Promotion, The 9th ecclesiastical region.

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกับการแพทย์กระแสหลัก (Mainstream Medicine) เป็นที่ได้ออมรับโดยทั่วไปในปัจจุบันนี้ ซึ่งภายใต้กระบวนทัศน์ (Paradigm) การส่งเสริมสุขภาพอย่างมีความสมดุล การปฏิบัติตนตามแบบศาสตร์สมัยใหม่ (Modern Scientific Paradigm) มีหลักปรัชญาที่สามารถนำมาปรับใช้ เรียกโดยสรุปว่า “สัจนิยมภายใต้การควบคุมเชิงประจักษ์” เน้นวัตถุนิยมตลอดถึงกระบวนกรักษาที่ถูกต้องคิดค้นด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ร่างกายของมนุษย์จึงถูกมองว่าเป็นเสมือนเครื่องจักรกลที่สามารถแยกออกมาวิเคราะห์เป็นส่วน ๆ และมองว่าโรคหรือความเจ็บป่วย คือความผิดปกติในร่างกาย ความตายคือระบบจักรกลทางชีวภาพที่ล้มเหลว การแพทย์จึงพยายามทุกวิถีทางเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้สุขภาพกลับมาเป็นปกติอย่างรวดเร็วที่สุด เพราะสุขภาพมีความสำคัญมาก การดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมและส่วนมากมนุษย์ จะมีโรคแทรกซ้อนมาจากการบริโภคอาหารและเครื่องดื่ม จึงทำให้เกิดโรคต่าง ๆ สะสมในร่างกาย เช่น โรคอ้วน โรคหัวใจ โรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูงซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะทำให้สุขภาพของคนเราไม่แข็งแรงเจ็บป่วยได้ง่าย เพราะภูมิคุ้มกันไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ (Wichit Paonil, 2003:35) อย่างไรก็ดี World Health Organization ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ (Health) คือ ความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ สังคม และการดำรงชีวิต สุขภาพจึงมากกว่าการปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขสบายสุขภาพจึงมีบทบาทมากในการดำรงอยู่ในสังคม

ชุมชน องค์การอนามัยโลกได้พิจารณาถึงปัญหาสุขภาพอนามัยของประชากรโลกแล้วพบว่ามีความแตกต่างด้านสุขภาพระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา หรือแม้แต่ในประเทศไทย การได้รับบริการสุขภาพที่ต่างกัน ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาที่อยู่อาศัย การศึกษา อาหารและน้ำ รวมทั้งอัตราการตายของทารกยังอยู่ในระดับสูง สมัชชาโลกจึงตัดสินใจตั้งเป้าหมาย สุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2543 ซึ่งสุขภาพดีถ้วนหน้าในที่นี้คือการที่ทุกคนรู้จักเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง ชุมชน และสังคม ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้ (Duangkamon saklertsakul, 2006)

การจัดกิจกรรม หรือการดำเนินงานจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ โดยการจัดทำโครงการครีวต้นแบบสงฆ์โภชนาการดี ที่ช่วยทำให้สุขภาพของพระสงฆ์ไทยไกลโรค โดยการผลักดันการส่งเสริมสุขภาพ และขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ดีให้กับพระสงฆ์ ที่จะมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้คนในสังคมหันมาให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมในเรื่องนี้อย่างจริงจัง มีกิจกรรมสร้างสุข การส่งเสริมทั้งสนับสนุนกิจกรรมทำบุญใส่บาตรของสังคม ชุมชน ได้หันมาให้ความสำคัญเอาใจใส่ในเรื่องคุณภาพอาหารที่นำมาถวายพระหรือใส่บาตร จากความเชื่อมั่นว่าเราจะสามารถช่วยทำให้สุขภาพของพระสงฆ์ดีขึ้น ปัญหาเรื่องโภชนาการ และโรคเรื้อรังในพระสงฆ์นั้นเป็นประเด็นสุขภาพที่ได้รับความสนใจจาก สสส. ในการให้การสนับสนุนโครงการ

สงฆ์ไทยไกลโรคมาตั้งแต่ปี 2554 จึงได้มีการศึกษาปัญหาและพัฒนาวิธีการดูแลภาวะโภชนาการแก่พระสงฆ์อย่างยั่งยืนโดยจากการสำรวจค่ารักษาพยาบาลของพระสงฆ์ในโรงพยาบาลสงฆ์ และโรงพยาบาลของรัฐ พบว่ามีค่าใช้จ่ายสูงถึงปีละ 300 ล้านบาท ซึ่งทางโครงการได้ดำเนินการในระยะเวลา 5 ปี ในการศึกษาปัญหาภาวะโภชนาการในพระสงฆ์อย่างลึกซึ้งทั้งวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จนได้ผลจากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีโรคเบาหวานจำนวนมาก เป็นสิ่งที่บ่งชี้ปัญหาสุขภาพของพระสงฆ์ได้ โดยสรุปว่าอัตราการลุ่่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานเรื่องนี้ไปพร้อมกันที่จะเปลี่ยนตัวเองไปสู่การมีสุขภาพที่ดี ในเรื่องการกิน การออกกำลังกาย และการงาน การกินสร้างสมดุลอาหารเพื่อสุขภาพที่ดี ควรเป็นอาหารที่ปลอดภัย อาหารที่เหมาะสมตามวัย อาหารต้านโรคร้าย รวมไปถึงพฤติกรรมกรกิน สร้างสุขภาพ การกินตรงเวลา สัดส่วนของการกินตามมื้ออาหาร และลักษณะการกิน เป็นต้น

โรคเบาหวานเป็นสาเหตุหลักของการเจ็บป่วยของพระสงฆ์และยังส่งผลสะท้อนของสาเหตุการเสียชีวิตของประชากรไทยที่อยู่ในระดับต้นๆ และยังพบว่าโรคเบาหวานเป็นปัญหาที่พบมากในผู้สูงอายุที่พบมากในลำดับต้น ๆ โรคเบาหวานนั้นเป็นภาวะการผิดปกติของร่างกายในการควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือด มีผลทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติและขับออกมาทางปัสสาวะ ประเทศไทยมีผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 95 เป็นเบาหวาน และประเภทที่พึ่งอินซูลิน สาเหตุสำคัญของการเกิดโรคเบาหวาน คือ เกิดจากกรรมพันธุ์ การได้รับ

ยาบางชนิด การติดเชื้อไวรัส การตั้งครรภ์ การมีพฤติกรรมกรอุปโภคบริโภคอาหารที่มีความหวานมาก และการออกกำลังกายที่ไม่เหมาะสมภาวะแทรกซ้อนชนิดเฉียบพลันอย่างหนึ่ง ที่สำคัญในผู้ป่วยโรคเบาหวาน คือ ภาวะน้ำตาลในกระแสเลือดต่ำ (Hypoglycemia) คือสาเหตุของภาวะร่างกายที่มีระดับน้ำตาลในกระแสเลือดต่ำกว่า 50 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร กล่าวคือสาเหตุอาจจะมาจากความไม่สมดุลสภาพทางร่างกายของการรับยา การรับประทานอาหาร และการออกกำลังกาย พฤติกรรมที่ผู้ป่วยแสดงออกได้แก่ ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย มึนงง สั่น สับสนหมดสติ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงที่ผู้ป่วยโรคเบาหวาน จะพบได้ว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีพฤติกรรมกรอดอาหารหรือรับประทานอาหารที่ไม่ตรงต่อเวลา พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีข้อประพฤติ และข้อปฏิบัติอย่างหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการขบฉันอาหาร ข้อปาจิตตีย์คือห้ามขบฉันอาหารในเวลาวิกาล ซึ่งพบมากในพระสงฆ์แถบภาคอีสาน ที่ยึดหลักพระธรรมวินัย และถือทำลงไปจะทำให้ต้องอาบัติ ข้อห้ามนี้พระบรมศาสดาได้บัญญัติให้พระสงฆ์ได้ยึดเป็นข้อปฏิบัติทุกรูป อันเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้พระสงฆ์เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนผู้ได้ถือว่า เป็นนักบวชของพระพุทธศาสนา แต่สำหรับพระสงฆ์ที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานถ้าหากมีข้อจำกัดเรื่องของการขบฉันอาหารในเวลาวิกาล ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพพระสงฆ์เป็นอย่างมาก

โรงพยาบาลสงฆ์ในเขตคณะสงฆ์ภาค 9 ที่ประกอบไปด้วย ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด (ร้อยแก่น-สารสินธุ์)

เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เป็นต้นมาจากสถิติที่พระสงฆ์ได้รับการรักษาพยาบาลโรคเบาหวานคิดเป็นร้อยละ 60 จากจำนวนพระสงฆ์ทั้งหมด 25,263 รูป เพราะสาเหตุหลักพระสงฆ์ที่ป่วยโรคเบาหวานพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 เกิดจากขบฉันอาหารที่มีปริมาณน้ำตาลมาก ทางโรงพยาบาลสงฆ์จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพและขึ้นพื้นฐานการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้อง เพื่อให้มีสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตใจมีภูมิคุ้มกันต้านทานโรคโดยพระสงฆ์ที่เข้ารับการรักษาก่อให้เกิดแนวทางการดำเนินการส่งเสริมและระบบบริการเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์โรงพยาบาลสงฆ์ประจำจังหวัดในภาค 9

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาว่าการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 จากข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ และเป็นสาเหตุที่ผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 จากการเปรียบเทียบจากข้อมูลดังกล่าวมีพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ที่มาลงทะเบียนรับการรักษาโรคเบาหวานจำนวนมากกว่าพระสงฆ์ภาค 8 เพราะพระสงฆ์ภาค 9 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ชัฏภูมิที่เจริญสะดวกสบายต่อการเดินทาง ส่วนใหญ่พระสงฆ์มีการศึกษาเล่าเรียน และขบฉันอาหารที่ญาติโยมจัดซื้อนำมาถวาย จึงไม่สามารถเลือกฉันและพื้นที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9

ทั้ง 4 จังหวัดเป็นสังคมเมืองต้องแข่งขันกับเวลา จึงทำให้พระสงฆ์ไม่ค่อยได้ดูแลสุขภาพเท่าที่ควร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางนโยบายการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ และการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในภาคอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพสุขภาพพระสงฆ์ที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9
2. เพื่อศึกษาวิธีที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

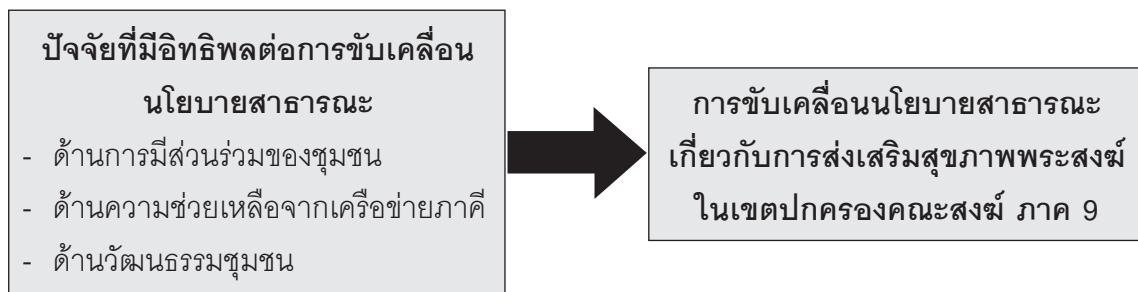
ขอบเขตการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ประกอบไปด้วย ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด (ร้อยแก่น-สารสินธุ์) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 โดยศึกษาในประเด็นของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 จำนวน 390 รูป ซึ่งได้จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สูตร Taro Yamane และเทคนิควิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random sampling) จำนวน 400 คน เพื่อสอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 โดยแบบสอบถาม การวิจัยเชิงปริมาณ Questionnaire ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

การขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะรูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ Multiple Regression Analysis (MRA)

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากวัด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาคชุมชน จำนวน 44 คน โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม ส่วนแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

(Structure Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structure Interview) เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 สามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
(ค่าคงที่)	1.842	0.318	-		8.338	0.000
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	0.191	0.070	0.257		2.734*	0.007
ด้านความช่วยเหลือจากเครือข่ายภาคี	0.213	0.070	0.247		3.051	0.002
ด้านวัฒนธรรมชุมชน	0.255	0.079	0.228		3.209	0.001
R	0.970					
R Square	0.940					
Adjusted R Square	0.940					
F-ratio	2.387*	(0.000)				

*P-value < 0.05

1.1 จากตารางที่ 1 พบว่า คำน้ำหนัก ความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผล ต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ โดยรวม ทุกด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความช่วยเหลือจากเครือข่ายภาคี และด้าน วัฒนธรรมชุมชนมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อน นโยบายสาธารณะที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 กล่าว คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการรณรงค์การออกกำลังกายชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและ สิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แผนการจัดการส่งเสริมสุขภาพประจำปี ชุมชน มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา หรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ในการส่งเสริม สุขภาพ ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ในด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในการ ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การฉันทนาการ ออกกำลังกาย การพักผ่อน ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ในด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สาธารณะสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพให้กับพระสงฆ์สามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร/ความเข้าใจ/ความรู้ เกี่ยวกับการ ส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ มีความใส่ใจในการ ดูแลการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ได้เข้าถึงการ รณรงค์จากภาครัฐ การส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ และสถานพยาบาลในพื้นที่ให้ความสำคัญในการ ส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์

2. ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์และ ผลการวิเคราะห์แบบสนทนากลุ่มรูปแบบการ ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริม สุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้สนทนากลุ่ม สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการวิจัย พบว่า การกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนาแนวทางการ บริการสุขภาพที่มีคุณภาพ หน่วยงานภาครัฐ ควรจัดตั้งกรรมการการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ส่งเสริมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ประจำปี ผู้นำ ชุมชนควรมีการสนับสนุนและพัฒนาองค์กร คณะสงฆ์ และเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา การดูแลสุขภาพตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนการมี ส่วนร่วมของชุมชนร่วมกันกำหนดนโยบาย เพื่อไปสู่การนำไปปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพ พระสงฆ์ และพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์การดูแลสุขภาพตนเอง และกำหนดรูปแบบการส่งเสริม สุขภาพพระสงฆ์โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ และผู้นำชุมชน

2.2 แนวทางการนำนโยบายปฏิบัติ เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการวิจัย พบว่า จัดกิจกรรมแบบมีหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วม เชิญวิทยากรที่มีความรู้มาอบรม แนะนำชี้แนะ เรื่องปฐมพยาบาลเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพ จัดตั้ง กองทุนพระสงฆ์อาพาธร่วมกับชุมชน จัดทำ แนวทางการประเมินนโยบายโดยประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบโครงสร้าง การทำงาน แบ่งฝ่ายการทำงานที่ เข้ามาร่วม โครงการผ่านองค์กรภาคีเครือข่าย เพื่อปรับเปลี่ยน วิธีชีวิตการลดความเสี่ยงโรคแก่พระสงฆ์

2.3 แนวทางการประเมินนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า จัดรูปแบบการเฝ้าสุขภาพพระสงฆ์ โดยมีหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการประเมินตรวจสุขภาพ พร้อมวิธีตรวจตามเกณฑ์ที่เจ้าหน้าที่ประเมินสุขภาพพระสงฆ์ ประเมินตามยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติ ติดตามการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์อย่างต่อเนื่องในการประเมินติดตามนโยบายอยู่เสมอ การซักถามข้อมูลการรับฟังการบรรยายสรุปนโยบายที่นำไปปฏิบัติต่อพระสงฆ์ การจัดทำแผน และการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสุขภาพในทุก ๆ ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 จากค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านความช่วยเหลือจากเครือข่ายภาคี และด้านวัฒนธรรมชุมชน มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวด้วยเหตุและผล คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการรณรงค์การออกกำลังกาย การวางแผน

จัดการเตรียมความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนมีส่วนร่วมเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการจัดการส่งเสริมสุขภาพ และปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการสนับสนุนงบประมาณวัสดุหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ หน่วยงานท้องถิ่นมีการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขการส่งเสริมสุขภาพให้กับพระสงฆ์ มีหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือรับบริการด้านการพยาบาลและบำบัดฟื้นฟูสุขภาพ รับฟังความคิดเห็นจากพระสงฆ์ที่มารับบริการนำไปปรับปรุงพัฒนา พระสงฆ์สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร/ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ และมีความใส่ใจในการดูแลการส่งเสริมสุขภาพ การรณรงค์จากภาครัฐ และสถานพยาบาลในพื้นที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริศักดิ์ พรหมแพน (2554) (Sirisak Prompan, 2011) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวานโดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านการสนับสนุน ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิผลในการป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ผลการพัฒนาแบบการป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวานด้านการสนับสนุน 9 กิจกรรม ได้แก่ การจัดให้มีผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวาน การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยเบาหวานในโรงพยาบาล การจัดให้มีโรงเรียน

เบาหวานในโรงพยาบาล การจัดกิจกรรม ออกกำลังกายในคลินิกเบาหวาน การให้บริการเชิงรุกแก่ผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน การเยี่ยมบ้าน โดยทีมสหวิชาชีพด้านสาธารณสุขร่วมกับ นักจัดการเบาหวาน การเยี่ยมบ้านทางโทรศัพท์ การแจกกล่องยาเตือนในและกระเป๋ายาพาสุข และการจัดระบบ การให้บริการและสร้าง ศูนย์ความรู้ในชุมชน ด้านบุคคล 2 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมให้ความรู้และปรับเปลี่ยนความเชื่อ ด้านสุขภาพแก่ผู้ป่วยเบาหวาน และกิจกรรม การผ่อนคลายทางด้านอารมณ์และความเครียด ด้านพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน 2 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมให้ผู้ป่วยเบาหวาน ปฏิบัติตนให้ถูกต้องในด้านการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การใช้ยา และการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน และกิจกรรมการ ติดตามและประเมินผลพฤติกรรม โดยนักจัดการ เบาหวานร่วมกับทีมสหวิชาชีพด้านสาธารณสุข ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการ ป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวานในกลุ่มทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับน้ำตาลหลังอดอาหาร น้ำตาลสะสมในฮีโมโกลบินกลอสเตอรอล ไตรกลีเซอไรด์ ดัชนีมวลกาย และพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ก่อนทดลอง และหลังทดลอง แตกต่างกัน เมื่อเทียบระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มหลังทดลอง ระดับน้ำตาล หลังอาหาร น้ำตาลสะสมในฮีโมโกลบิน กลอสเตอรอล ไตรกลีเซอไรด์ เอชดีแอล แอลดีแอล ดัชนีมวลกาย และพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน มีความแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลหลังอดอาหาร มีน้ำตาลสะสมในฮีโมโกลบิน กลอสเตอรอล

ไตรกลีเซอไรด์ เอชดีแอล แอลดีแอล ดัชนีมวลกาย และพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในกลุ่มทดลองดีกว่าควบคุม จึงสรุปได้ว่า หลังการใช้รูปแบบการป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้ประสิทธิผล ในการป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวานดีขึ้น

2. รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้สนทนากลุ่ม การขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 สามารถ อภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 แนวทางการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการ วิจัย พบว่า การกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนา แนวทางการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ หน่วยงาน ภาครัฐควรจัดตั้งกรรมการการดูแลสุขภาพ พระสงฆ์ ส่งเสริม จัดทำแผนยุทธศาสตร์ ประจำปี ผู้นำชุมชนควรมีการสนับสนุน และพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์ และเครือข่าย พระสงฆ์ นักพัฒนาการดูแลสุขภาพตนเอง และพระสงฆ์ในพื้นที่รับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกัน กำหนดนโยบายเพื่อไปสู่การนำไปปฏิบัติ ในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ควรที่จะกำหนด กฎเกณฑ์การพัฒนาแนวทางการบริการ สุขภาพที่มีคุณภาพ การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์ เครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาการดูแลสุขภาพ ตนเอง และกำหนดรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ พระสงฆ์โดยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน

ภาครัฐ และผู้นำชุมชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต (2557) (Phrakrusuwithanpattanabundit, 2013) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพของครัวเรือนของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีการบูรณาการแนวคิดการดูแลสุขภาพของครัวเรือนตามหลักการพระพุทธศาสนา เข้ากับหลักการดูแลสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข พร้อมทั้งนำเสนอสถานการณ์สภาพปัญหาความต้องการด้านสุขภาพของพระสงฆ์ก่อนการพัฒนา ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพของครัวเรือนของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายได้แนวทางการดูแลสุขภาพตามระบบการสาธารณสุขว่าสถานบริการสาธารณสุขได้แบ่งการดูแลออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสภาพ โดยทั้งหมดอยู่ในหลักการของการดูแลสุขภาพของครัวเรือน

2.2 แนวทางการนำนโยบายปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการวิจัย พบว่า จัดกิจกรรมแบบมีหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วม เชิญวิทยากรที่มีความรู้มาอบรม แนะนำชี้แนะเรื่องปฐมพยาบาลเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพ จัดตั้งกองทุนพระสงฆ์อาพาธร่วมกับชุมชน จัดทำแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยประชาชน และหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเครือข่ายภาคีได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างการทำงาน แบ่งฝ่ายการทำงานที่เข้ามาร่วมโครงการผ่านองค์กรภาคี

เครือข่ายเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการลดความเสี่ยงลดโรคแก่พระสงฆ์ ส่งเสริมสุขภาพให้กับพระสงฆ์ ส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมแบบมีหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วม เชิญวิทยากรที่มีความรู้มาอบรม แนะนำชี้แนะเรื่องปฐมพยาบาล การรักษาสุขภาพเบื้องต้นให้แก่พระสงฆ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิพงศ์ ศรีเบญจมาศ (2554) (Nithipong Sribenjamas, 2011) ได้ทำวิจัยเรื่อง แบบจำลองเชิงสาเหตุพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุข จังหวัดเพชรบูรณ์ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุข ดังนั้นนโยบาย การประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร การมีตัว แบบผู้นำ กระแสสังคม การมีส่วนร่วม การขึ้นด้านสุขภาพ การเสริมแรง และมีขั้นตอนการพัฒนา ดังต่อไปนี้ การสร้างความรู้เพื่อทราบประโยชน์และแนวทางการปฏิบัติ การสร้างความตระหนักเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีเพื่อให้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติไปพร้อมกัน การสร้างความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแรงผลักดันภายในให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ การลงมือปฏิบัติเพื่อช่วยให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น การปฏิบัติจนเป็นความเคยชิน เพื่อให้เป็นนิสัยที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาพ และการสร้างกลุ่มและเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.3 แนวทางการประเมินนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการวิจัย พบว่า จัดรูปแบบการเฝ้าสุขภาพพระสงฆ์ โดยมีหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการประเมินตรวจสุขภาพ พร้อมวิธีตรวจตามเกณฑ์ที่เจ้าหน้าที่ประเมินสุขภาพพระสงฆ์ประเมินตามยุทธศาสตร์

ที่นำไปปฏิบัติ ติดตามการส่งเสริมสุขภาพ พระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง การดูแลการรักษาในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถเป็นรูปธรรมในการประเมิน/ติดตามนโยบายอยู่เสมอ และจำเป็นที่ต้องสร้างแบบจำลองพฤติกรรมของพระสงฆ์ การชักถามข้อมูล การรับฟังการบรรยายสรุปนโยบายที่นำไปปฏิบัติต่อพระสงฆ์ การจัดทำแผน และการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสุขภาพในทุก ๆ ด้าน จัดทำระบบฐานข้อมูล ด้านการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ และการจัดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ประเมินจากแบบสอบถามหลังน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ และสำรวจข้อมูลพระสงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพ ชักถามข้อมูล/รับฟังอุปสรรคปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา ปรีดาสูวรรณ และคณะ (2550) (Nanthana Preedasawan and others, 2007) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์และสามเณร:กรณีตำบลนคร อำเภอบัว จังหวัดน่าน มืองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) การประเมินสภาวะสุขภาพของพระสงฆ์และสามเณรโดยคัดกรองสุขภาพ ตรวจร่างกายและวัดสมรรถนะร่างกาย 2) จัดเวทีคืนข้อมูลให้แก่ชุมชนรวมทั้งแจ้งผลการประเมินสภาวะสุขภาพให้แก่พระสงฆ์และสามเณรเป็นรายบุคคล 3) จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์และสามเณรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ดำเนินงานตามแผนติดตาม ควบคุมกำกับ 5) ประเมินผล และ

สรุปผลหลังจากนำรูปแบบดังกล่าวไปดำเนินการพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการถวายอาหารให้พระสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่ในการศึกษาภายใน (ร้อยแก่น-สารสินธุ์) เป็นพื้นที่เดียวในการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบาย ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของบุคลากรสายงานใดสายงานหนึ่ง ไม่ยึดติดกับประเพณีที่ติดต่อกันมา ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ระหว่างพระสงฆ์กับบุคคลธรรมดา ต้องให้ความสำคัญในสิทธิหลาย ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ในการปฏิบัติหน้าที่มีแผนแม่บทอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษรโดยนำไปใช้ และสามารถน่านโยบายไปปฏิบัติต่อหน้าที่เป็นรูปธรรมได้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์และการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย เช่น หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน โดยการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน

การวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะ ต่อไปนี้

1. ควรศึกษาในการนำนโยบาย ภาครัฐเจ้าอาวาสมหาเถรสมาคม อย่างมีแบบแผน
 สาธารณะของภาครัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ โครงสร้างตามนโยบายสาธารณะที่รัฐกำหนด
 พระสงฆ์ทั้งการกำหนดนโยบาย การนำนโยบาย และสามารถเข้าถึงการรับบริการของพระสงฆ์
 ไปปฏิบัติ การประเมินนโยบาย โดยการมีส่วนร่วม ให้มากในครั้งต่อไป
 ของประชาชนทั้งองค์กรภาคีเครือข่าย ท้องถิ่น

REFERENCES

- Duangkamon saklertsakul. **Holistic health**. (2006). Search 8 December 2013. digital_collect.
 lib.buu.ac.th/dcims/files/52920717/bibliography.pdf 9/05/2018 Information from
 Department of medicine 14 July 2017. www.dms.moph.go.th/dms2559/publish_all.
 php 20/04/2018
- Nitipong Sribenjamas. (2011). **Causal model of health promotion behavior of health personnel
 in Phetchabul**. Doctor of Philosophy Environmental Education. Mahasarakam
 University.
- Nanthana Preedasuan and others (2007). **Development of health promotion model
 for monks and novices case study of Nakhon sub-District Pua district Nan province**.
 Office of Health Promotion Thesis, Nan Provincial public health office.
- Phrakrusuwathanpattanabundit. (2013). **Development of a holistic health care model of monks
 in Khon Kaen. focus on the network co-operation research work supported by
 research institute of MCU**. fund.Research Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 khon Kean campus.
- Sirisak Prompan. (2011). **Development of preventive and care model for diabetic patients
 in Northeastern region**. Doctor of Philosophy Regional Development Strategy
 Mahasarakam University.
- Wichit Paonil. (2003). **Buddhist vision process for health and remedies in Thai society
 Research**.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

MODEL FOR DEVELOPING COMPETENCY
OF COMMUNITY ENTERPRISE ENTREPRENEURS
IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

โชติรส สมพงษ์^{1*} และ สาโรช เผือกบัวขาว²

Chotirot Sompong¹ and Saroj Phueakbuakhaol²

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพชรบุรี ประเทศไทย^{1*,2}

Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, Thailand^{1*,2}

Email: popchotirott@gmail.com^{1*}

Received: 2019-07-06

Revised: 2019-10-21

Accepted: 2019-10-21

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจ 2) ศึกษาความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะและความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 4) เสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 135 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนและสินค้า OTOP จำนวน 14 คน มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล ด้านความรู้ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะ 2) ความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความแกร่งในการแข่งขัน รองลงมาได้แก่ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการรักความก้าวหน้า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการยอมรับความเสี่ยง 3) สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนคือ SAP MODELS ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ S (Survey) คือ การกำหนด/สำรวจความต้องการผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน A (Action Plan) คือ การจัดทำแผนพัฒนาผู้ประกอบการตามความต้องการ และ P (Practice) คือ การนำแผนการพัฒนาผู้ประกอบการไปปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

คำสำคัญ : สมรรถนะ การพัฒนา ผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the competency of community enterprise entrepreneurs, 2) to investigate the success of community enterprise entrepreneurs, 3) to examine the relationship between the competency and success of community enterprise entrepreneurs, and 4) to propose the model for developing competency of community enterprise entrepreneurs in Prachuap Khiri Khan Province. The mixed methodology was applied in this study. The questionnaire was used for collecting quantitative data from 135 community enterprise entrepreneurs in Prachuap Khiri Khan Province. The quantitative data were analyzed by computing percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient. The in-depth interview was used for collecting qualitative data from 14 informants, personnel involving in proceeding community enterprises and One Tambon, One Product (OTOP). The research results were as follows: 1) the competency of community enterprise entrepreneurs was overall at a high level. The aspect with the highest mean was motive. The other aspects with the lower means were, ranked in descending order of their means, trait, knowledge, self-concept, and skill, 2) the success of community enterprise entrepreneurs was overall at a moderate level. The aspect with the highest mean was competitive aggressiveness. The other aspects with the lower means were, ranked in descending order of their means, self-confidence, proactiveness, creativeness, and risk taking, 3) there was a positive relationship, with correlation coefficient with statistical significance at the 0.01 level between the competency and success of community enterprise

entrepreneurs, and 4) the model for developing competency of community enterprise entrepreneurs, to drive the development of community enterprise entrepreneurs' competency to be able to become self-reliant, was A-SAP model consisting of 3 aspects as follows: S (Survey of entrepreneurs' needs), A (Action Plan or preparing entrepreneur development plan according to their needs), and P (Practice or implementation of entrepreneur development plan).

Keywords: Competency, Development, Entrepreneur, Community enterprise

บทนำ

เศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและเป็นพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจประเทศ การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ล้วนมีความสำคัญกับชุมชนและคนในชุมชนมากกว่าเรื่องของการค้าขายเอากำไร การผลิตเพื่อบริโภคในท้องถิ่น ลดการซื้อจากภายนอก ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานและวงจรชีวิตของชุมชนจะทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน ระบบที่พึ่งพาตนเองได้ ชุมชนมีรายรับมากกว่ารายจ่ายผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานได้ มีการจัดระบบชุมชนใหม่โดยใช้ทุนของชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น วิสาหกิจชุมชนเป็นการสร้างรากฐานชีวิต รากฐานเศรษฐกิจให้กับชุมชน เป็นหลักประกันความมั่นคง เพราะวิสาหกิจชุมชนไม่ได้ทำแต่เฉพาะในชุมชน ถ้ามีเหลือกินเหลือใช้ก็ขายออกสู่ตลาดได้ หลักคิดของวิสาหกิจชุมชนทำเพื่อความอยู่รอดของชีวิต โดยเอาความสุขเป็นตัวชี้วัด (Pongpit, 2009)

และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยใช้ภูมิปัญญาขององค์การชุมชนหรือเครือข่ายองค์การชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อสร้างกำไรทางการเงินเพียงผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ซึ่งกระบวนการคิด รวมถึงการจัดการผลผลิตอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ความเข้มแข็งของชุมชน และความสงบสุขของสังคมด้วย (Payakkapitakul and Others, 2012)

วิสาหกิจชุมชนจึงแตกต่างกับธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็ก (Small and Medium Enterprise : SME) เพราะไม่สามารถใช้กฎเกณฑ์เรื่องทุน และแรงงานมาวัดขนาดและความสำเร็จ เพราะวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างผลกำไรเพียงด้านเดียว แต่วิสาหกิจชุมชนเน้นการพึ่งตนเองของครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชนหรือเครือข่าย ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรให้มากที่สุด แต่ตอบสนองการอยู่ร่วมกันการมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงมีลักษณะเป็นการแปรรูปในครัวเรือน หรือการ

ร่วมมือกันของหลายครอบครัวในรูปองค์การชุมชน และหลายชุมชนในรูปเครือข่ายองค์การชุมชน มีทั้งที่ไม่ต้องใช้เครื่องจักร การใช้อุปกรณ์อย่างง่าย จนถึงกระทั่งการใช้เครื่องจักรขนาดเล็ก และขนาดย่อม (Prutikul, 2010)

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนโดยมีเจตนารมณ์ให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมไปถึงส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ด้วยการส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดรายได้ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน พัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจภายในชุมชนที่ผ่านมาคณะกรรมการส่งเสริมฯ ได้ดำเนินการในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกิดจากประชาชนในชุมชนได้รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชนโดยมุ่งเน้นถึงกระบวนการการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์โดยรวม จึงทำให้เกิดผลผลิตที่เรียกกันว่าผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP และเมื่อกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP นั้นมีความเข้มแข็ง มีกำลังความสามารถในการแข่งขันได้ระดับการค้าขายเชิงพาณิชย์ก็จะต่อยอดยกระดับเป็นกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ในที่สุดซึ่งหากกลุ่มผู้ประกอบการทั้ง 3 ส่วนนี้ มีพื้นฐานความรู้ที่รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง รวมทั้งได้รับ

การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นกำลังสำคัญที่จะนำพารายได้มากมายเข้ามาสู่ประเทศ ช่วยยกระดับสินค้าไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก เศรษฐกิจของประเทศไทยก็จะเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป (Thailand e-Government, 2017)

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีจุดมุ่งหมายความต้องการของประชาชนมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและผลักดันการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการเพิ่มองค์ความรู้ในด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนา การบริหารจัดการภายในองค์การในประเด็นนโยบายที่ 7 พัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยทุกระดับโดยสอดคล้องกับ ข้อตกลงในการเคลื่อนย้ายในด้านสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่เปิดเสรีมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยให้สามารถเติบโตอย่างยั่งยืนได้ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017)

สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ให้กับครัวเรือนชุมชนและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งในการสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน จากงานวิจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า ปัจจัยการบริหารวิสาหกิจชุมชนในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์มากที่สุด งานวิจัยนี้มีข้อค้นพบสำคัญ คือ ผู้นำขาดภาวะผู้นำขาดความคิดสร้างสรรค์และแรงงานขาดขาดทักษะการทำงาน ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน (Thongpan, 2015) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่องค์การต่าง ๆ กำลังให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรบุคคลเปรียบเสมือนสินทรัพย์ที่ทรงคุณค่ามากที่สุดขององค์การ เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันขององค์การจึงพยายามที่จะแสวงหากลยุทธ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล สมรรถนะ (Competency) จึงเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม และมีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรองค์การชั้นนำต่าง ๆ ได้นำเอาระบบสมรรถนะมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบต่อเนื่องสามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่ากับการลงทุน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บุคลากรในองค์การอีกแนวทางหนึ่งด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวที่กล่าวมานั้น ส่งผลให้การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยการใช้ระบบสมรรถนะเป็นเครื่องมือพื้นฐานซึ่งเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างยั่งยืนและสร้างความ

เข้มแข็งในชุมชน ผู้วิจัยสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำผลการวิจัยและรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะมาปรับปรุงการดำเนินงานรวมทั้งเป็นแนวทางการประเมินและพัฒนาการดำเนินงานของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถเติบโตอย่างมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะและความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. สามารถนำข้อมูลการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแนวทางการพัฒนาระดับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
2. นำผลการวิจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจให้ทันต่อการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

3. สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้สอดคล้องต่อการสร้างรูปแบบการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4. ผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้เหมาะสมในการดำเนินงานการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง

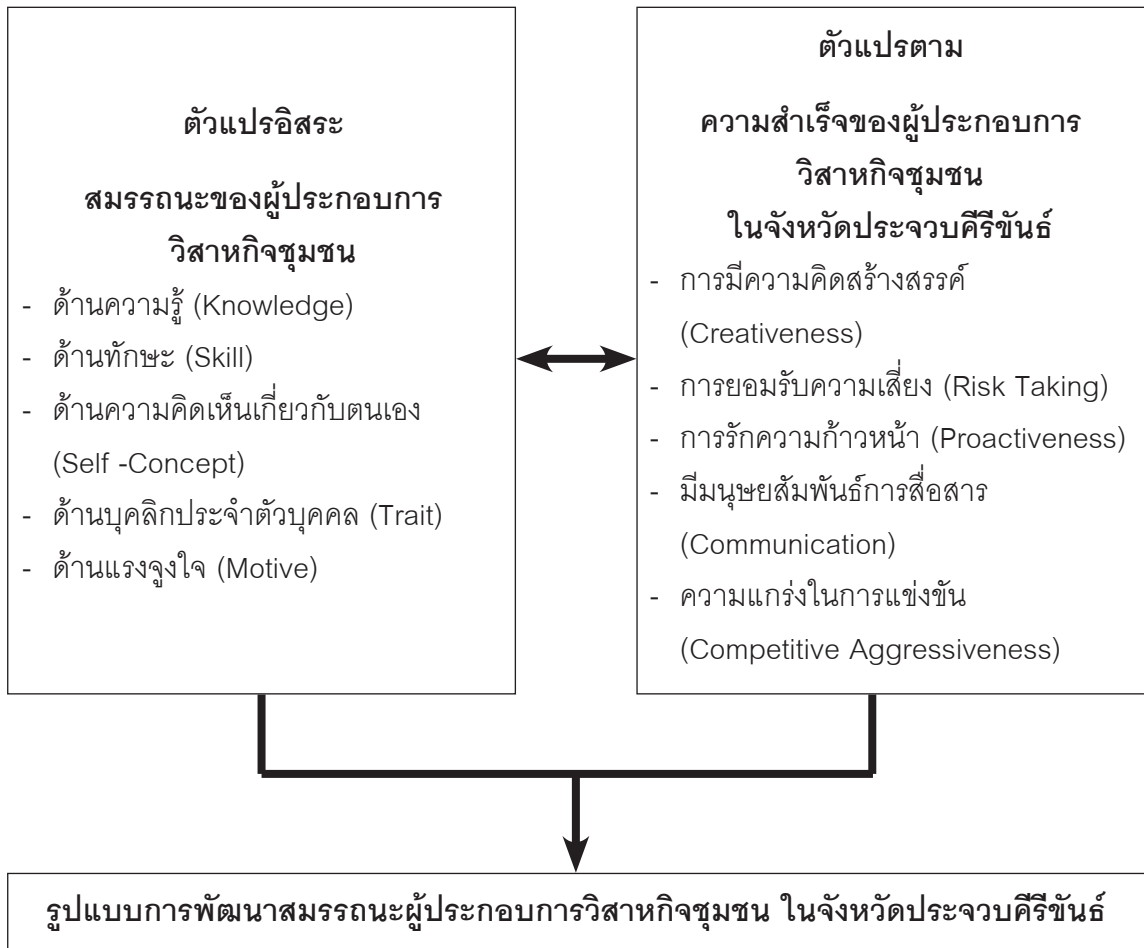
ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ นักวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ (Mc Clelland, 1987) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self -Concept) ด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล (Trait) และด้านแรงจูงใจ (Motive) และความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการสังเคราะห์จาก

แนวคิดของนักวิจัย 5 ด้าน ได้แก่ การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness) การยอมรับความเสี่ยง (Risk Taking) การริ่กความก้าวหน้า (Proactiveness) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Autonomy) และ ความแกร่งในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะตามแนวคิดของ David C. McClelland 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self -Concept) ด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล (Trait) และด้านแรงจูงใจ (Motive) และความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้จากการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิจัย 5 ด้าน ได้แก่ การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness) การยอมรับความเสี่ยง (Risk Taking) การริ่กความก้าวหน้า (Proactiveness) มีมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร (Communication) และความแกร่งในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) สรุปตามกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเป็นกลุ่มที่ขึ้นทะเบียนระบบข้อมูลผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยใช้ชื่อกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชน จำนวน 45 กลุ่ม โดยเป็นคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มละ 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 135 คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 14 คน ได้แก่ เกษตรอำเภอ จำนวน 2 คน นักวิชาการเกษตรผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชน จำนวน

3 คน พัฒนาการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1 คน พัฒนาการอำเภอ จำนวน 2 คน นักวิชาการพัฒนาชุมชนผู้รับผิดชอบงาน OTOP จำนวน 3 คน และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพครอบครัว รายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำแหน่ง และประสบการณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 ด้าน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อใช้ในการ

ค้นหาคำตอบที่ตรงประเด็นและมีความชัดเจนมากที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.1.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้สถิติในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Moment Correlation Coefficient)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การหารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเปรียบเทียบเชิงพรรณนาผลการสัมภาษณ์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะและความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ความสำเร็จของผู้ประกอบการ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับ

ความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้าน

สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านความรู้	3.59	0.51	มาก	3
2. ด้านทักษะ	3.51	0.58	มาก	5
3. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง	3.51	0.62	มาก	4
4. ด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล	3.67	0.62	มาก	2
5. ด้านแรงจูงใจ	3.75	0.54	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	3.61	0.57	มาก	

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ความสำเร็จของผู้ประกอบการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	3.39	0.57	ปานกลาง	4
2. ด้านการยอมรับความเสี่ยง	3.34	0.61	ปานกลาง	5
3. ด้านการรักความก้าวหน้า	3.43	0.50	ปานกลาง	3
4. ด้านความแกร่งในการแข่งขัน	3.58	0.50	มาก	1
5. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.46	0.60	ปานกลาง	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.43	0.56	ปานกลาง	

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะและความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (Y_{tot})

สมรรถนะผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน	ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน					
	การมีความคิด สร้างสรรค์	การยอมรับ ความเสี่ยง	การรัก ความก้าวหน้า	มีมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร	ความแกร่ง ในการแข่งขัน	ภาพรวม
ด้านความรู้ (X_1)	0.776**	0.686**	0.728**	0.720**	0.704**	0.796**
ด้านทักษะ (X_2)	0.835**	0.751**	0.750**	0.691**	0.708**	0.824**
ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (X_3)	0.793**	0.694**	0.675**	0.678**	0.758**	0.795**
ด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล (X_4)	0.729**	0.643**	0.575**	0.619**	0.635**	0.708**
ด้านแรงจูงใจ (X_5)	0.741**	0.673**	0.701**	0.750**	0.690**	0.782**

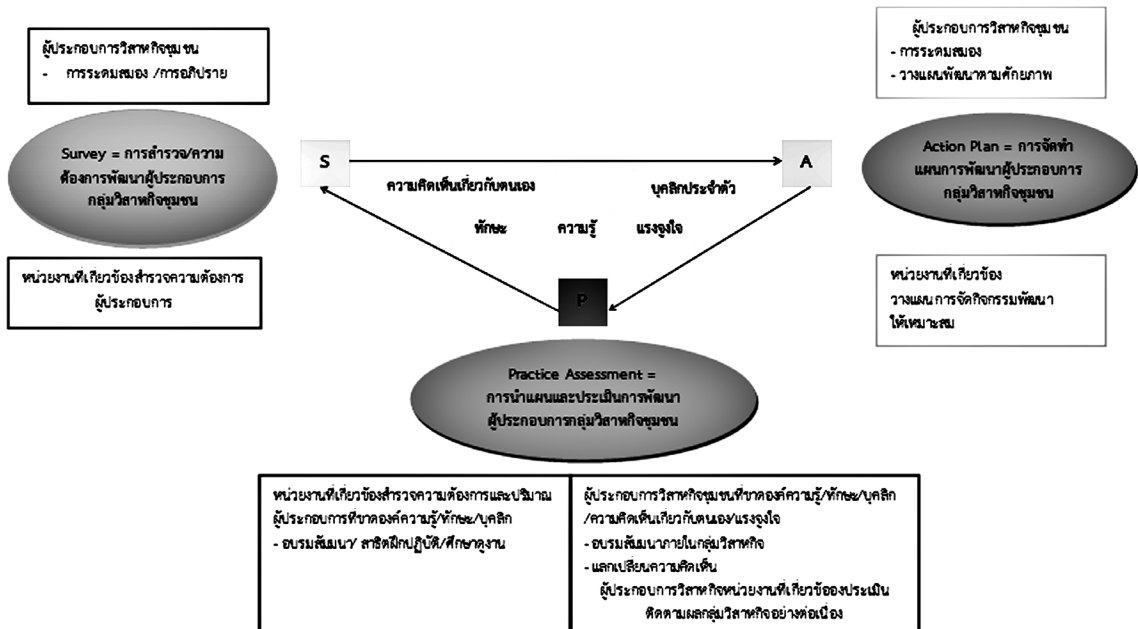
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยรวมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (Y_{tot}) ในทางบวกอยู่ระหว่าง 0.708 ถึง 0.824 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนคือ SAP MODELS ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ S (Survey) คือ

การกำหนด/สำรวจความต้องการผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน A (Action Plan) คือ การจัดทำแผนพัฒนาผู้ประกอบการตามความต้องการ และ P (Practice) คือ การนำแผนการพัฒนาผู้ประกอบการไปปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ แสดงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้ดังภาพที่ 2

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (SAP MODELS)

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน SAP MODELS

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะด้านความรู้ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจที่มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของกลุ่มควบคู่กันไปต้องอาศัยองค์ความรู้หลายด้านเป็นสำคัญ องค์ความรู้จึงมีความสำคัญอย่างมาก การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การเข้าร่วมอบรม สัมมนาที่สามารถให้คำแนะนำฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และเป็นไปตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการการบัญชี และการตลาด

วิธีการอื่น ๆ มาใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะช่วยส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับ อภิญญา ลีละฉายากุล (Leelachayakul, 2012) ได้ศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ตามภาระงานของบุคลากรสายวิชาการในสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า สมรรถนะของบุคลากรสายวิชาการที่พึงประสงค์ในความเห็นของศาสตราจารย์ที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารของคณะหรือมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรสายวิชาการต้องมีความรู้เชิงลึกในศาสตร์หรือสาขาวิชาที่สอน บุคลากรสายวิชาการต้องมีทักษะการถ่ายทอดความรู้ซึ่งเช่นเดียวกับผู้ประกอบการที่ต้องที่ต้องมีองค์ความรู้ในเรื่องที่กลุ่มวิสาหกิจของตนกำลังดำเนินการอยู่และ

สามารถถ่ายทอดสร้างความเข้าใจเช่นเดียวกันกับสมาชิกในกลุ่ม

2. สมรรถนะด้านทักษะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การอบรมฝึกทักษะการปฏิบัติจริงให้กับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเป็นและประชาสัมพันธ์สินค้า อาจเป็นอีกหนึ่งทางออกที่ส่งเสริมการตลาดให้กับกลุ่มวิสาหกิจได้ ทักษะหรือเทคนิคการถ่ายทอดภาวะผู้นำ การสร้างการมีส่วนร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน การฝึกการทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่หลากหลาย และฝึกฝนการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ในด้านการจำหน่ายสินค้า การพัฒนาสินค้า การจัดการการบัญชี ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เป็นส่วนสำคัญในการช่วยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถขับเคลื่อนกลุ่มสู่ความสำเร็จ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการศึกษาปัญหาและความต้องการข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทักษะภาวะผู้นำและหรือผู้ตาม ทักษะการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ทักษะการทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่หลากหลาย และทักษะการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ สมบูรณ์ ศรีสมานูวัตร (Srisamanuwat, 2010) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร

ในองค์กรโดยอาศัยสมรรถนะ Competency-based HRD โดยนำมาประยุกต์ใช้งานในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาของสมรรถนะของพนักงานให้อยู่ในระดับมาตรฐานตามที่บริษัทได้คาดหวังไว้ในการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานนั้นได้นำเทคโนโลยีเว็บ (Web Technology) เข้ามาประยุกต์ใช้งานเพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ให้กับพนักงาน ในองค์กรได้อย่างทั่วถึง การนำหลักการของสมรรถนะมาทำการค้นหาสมรรถนะของพนักงานในบริษัท เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ เป็นผู้ที่มีทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่ หลากหลายได้เป็นอย่างดี รองลงมา ได้แก่ เป็นผู้ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มาติดต่อประสานงานที่มาใช้บริการหรือขอทราบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และเป็นผู้แสดงบทบาทผู้นำและ/หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมตามลำดับ

3. สมรรถนะด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองเพื่อให้กับสมาชิกในกลุ่มเกิดการพัฒนาทักษะของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและกลุ่ม มีการถ่ายทอดความรู้และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อให้สนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจนำไปใช้ร่วมกันในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล หน่วยงานภาคีต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถดึงข้อดีข้อเสีย

มาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้เกิดประโยชน์ของกลุ่มวิสาหกิจให้ดียิ่งขึ้น และขับเคลื่อนองค์การให้เติบโตก้าวหน้า สอดคล้องกับสเปนเซอร์ (Choonkklai, 2006) กล่าวว่า เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็นเช่นความในตนเอง มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์การ เป็นต้น

4. สมรรถนะด้านบุคลิกประจำตัวบุคคลของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการสร้างบุคลิกประจำตัวเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือเหมาะสมการโอกาสทั้งของตัวผู้ประกอบการและภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมทั้งสะท้อนถึงผลิตภัณฑ์และสินค้าว่ามีความน่าเชื่อถือและน่าสนใจมากหรือน้อย แต่สิ่งสำคัญในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจให้พึ่งพาตนเองและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ต้องให้ทีมรับรู้และเข้าใจตรงกันว่าจุดมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อจะได้เกิดความรู้สึกร่วม และช่วยกันออกความคิดเห็นให้ไปในแนวทางเดียวกันผู้นำและสมาชิกภายในทีม มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและวัตถุประสงค์ร่วมกัน แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในโอกาสต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นของตนอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา สอดคล้องกับเพ็ญจันทร์ แสนประสานและคณะ (Pawchit, 2011) กล่าวว่า บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่นการเป็นคนที่น่าเชื่อถือไว้วางใจได้

5. สมรรถนะด้านแรงจูงใจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านแรงจูงใจ

โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้มีความตั้งใจการผลิตสินค้าและบริการที่ดีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแก่ลูกค้า มุ่งมั่นใฝ่หาความรู้ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเติบโตก้าวหน้าอยู่เสมอ และมีความมุ่งมั่นในการดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย ถึงแม้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะร่วมกันกำหนดทิศทางและเป้าหมายของกลุ่ม แต่ยังไม่ชัดเจน ดังนั้นแรงจูงใจภายในจะเป็นสิ่งผลักดันจากความเชื่อ ยุทธศาสตร์ การเห็นคุณค่าของกลุ่มจะสร้างแรงจูงใจจากภายในของสมาชิกด้วยความเต็มใจ ความรับผิดชอบ ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม ในความสามารถและความพยายามในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจร่วมกันไปสู่เป้าหมายด้วยความมานะ อดทน แสดงถึงความตั้งใจการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการและบริการที่ดีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแก่ลูกค้า และผู้ปฏิบัติงานได้เพิ่มเติมถึงการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจมักจะไม่ได้ถึงการมีส่วนร่วมทั้งหมดของสมาชิก การสร้างแรงจูงใจจะเกิดขึ้นเมื่อมีการกำหนดกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน จึงจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางของการพัฒนากลุ่มให้เติบโต รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้ทันต่อนวัตกรรม สอดคล้องกับโสภณพรณ สุริยะมณี และ ศรีเพ็ชร อ้าเมือง (Suriyamanee and Ammuang, 2016) แรงขับภายในหรือแรงจูงใจสมรรถนะในงานคุณสมบัติหรือองค์ประกอบที่สำคัญ และที่จำเป็นต่อหน่วยงานและเลขานุการผู้บริหารในการปฏิบัติงาน

6. ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังขาดการปรับเปลี่ยน การทดลอง แสวงหาแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งการสร้างแนวคิดในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทดลอง เพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการให้มีคุณภาพและได้รับมาตรฐาน สอดคล้องกับ ฮัทเทน (Hatten, 2006) ลัมคิลและเกรกอรี (Lumpkin and Gregory, 2008) การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness) ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมีความริเริ่มเกี่ยวกับสินค้าใหม่ ๆ การบริการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ความคิดสร้างสรรค์ (Creation) มีการริเริ่มดำเนินธุรกิจใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

7. ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านการยอมรับความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยอมรับความเสี่ยงทางการลงทุนจากโอกาสทางการตลาดหรือต้องกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมาลงทุนเพิ่มเติม เช่น กฏระเบียบ ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการระบบการทำงาน และปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย ราคาสินค้า โอกาสที่ผู้ประกอบการจะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล สูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตและมีผลกระทบหรือทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

และเป้าหมายของกลุ่มวิสาหกิจทั้งในด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์ การเงินและการบริหาร ซึ่งความเสี่ยงในยุคปัจจุบันมีความหลากหลาย รวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ดังนั้นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนควรมีการวางแผนก่อนการดำเนินงานและการลงทุนอย่างรอบคอบเพื่อรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ในเรื่องการหาแหล่งจำหน่ายหรือเครือข่ายการตลาด การบริหารจัดการจากอัตราดอกเบี้ยหรือนโยบายของรัฐ การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมาลงทุนเพิ่มเติม สอดคล้องกับ ลัมคิลและเกรกอรี (Lumpkin and Gregory, 2008) การยอมรับความเสี่ยง (Risk taking) แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การกล้าเสี่ยงต่อสิ่งที่ไม่รู้ การกล้าใช้ทรัพยากรจำนวนมากสำหรับการก่อตั้งธุรกิจและการกล้ากู้ยืมเงินจำนวนมากความกล้าเสี่ยงดังกล่าวเป็นได้ว่าอาจมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (Uncertainty avoidance)

8. ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านการรักความก้าวหน้า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ชัดเจนนัก ส่วนความเห็นของผู้ประกอบการจากการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ขายสินค้ากับลูกค้าเก่าและการขายส่งโดยไม่ใช้ชื่อแบรนด์สินค้าเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจไม่เท่ากัน บางกลุ่มมุ่งหวังความก้าวหน้าเพื่อเติบโตเป็น SME แต่ในบางกลุ่มผลิตเพื่อใช้ในชุมชน ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้เท่านั้น สอดคล้อง

กับเฟรเซอร์ (Frese, 2000) และวิพุธ อ่องสกุล และธวัชรณ กนิษฐ์พงศ์ (Aongsakoon and Kanitpong, 2007) กล่าวว่า ความใฝ่ใจในความสำเร็จ (Achievement Orientation) ความตั้งใจในผลของงาน ความคาดหวังในอัตราการเจริญเติบโตหรือกำไรสูง เป็นปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

9. ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยังขาดลักษณะเป็นผู้นำ ความมั่นใจ ตั้งใจเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง สามารถตัดสินใจรับผิดชอบแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ซึ่งความสามารถที่จะนำตนเองไปสู่โอกาส การมีลักษณะเป็นผู้นำความสามารถที่จะนำตนเองไปสู่โอกาส ตัดสินใจได้ในสถานการณ์หรือภาวะเศรษฐกิจที่บีบบังคับ ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการมีความสำคัญมาก เพราะหากบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญจะทำให้บุคคลกล้าที่จะทำสิ่งต่างๆที่แปลกใหม่และไม่กังวลต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มารบกวน สอดคล้อง สมยศ นาวิการ (Hewchaiyaphum, 2016) กล่าวถึงความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินธุรกิจนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง คือ มีการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นและเด็ดขาดของตนเอง

10. ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านความแกร่งในการแข่งขัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนพร้อมที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนของคนให้เป็นผู้นำในการผลิตสินค้า มีการวิเคราะห์และประเมินความสามารถทางการแข่งขันกับคู่แข่งอยู่เสมอ และหาข้อมูลและติดตามความต้องการของลูกค้าเพื่อนำไปพัฒนาการประกอบการอย่างสม่ำเสมอ แต่ทั้งนี้การจัดทำบัญชี จัดสรรรายได้ ผลประโยชน์และเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน แก่สมาชิก ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนใหญ่ยังขาดกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อให้มีความโดดเด่นกว่าคู่แข่ง รักษาคุณภาพมาตรฐานของสินค้าให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ไม่ควรทำให้คุณภาพของสินค้าหรือบริการตกลง แต่ควรพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เพราะคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยทำให้ลูกค้าจดจำผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และวิธีที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการ SME เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายที่สุดโดยเริ่มจากการพึ่งพาตนเอง การสร้างวินัยให้กับตนเอง ด้วยการเดินบัญชีอย่างสม่ำเสมอ มีระบบบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ ลัมคิล และเกรกอรี (Lumpkin and Gregory, 2008) วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (Chokpromanan and Jadesadalug, 2015) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการ

ดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการต้องมีความแกร่งในการแข่งขันทางธุรกิจเพื่อสร้างธุรกิจให้เติบโตก้าวหน้าอย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนควรสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้พัฒนาทักษะของตนเอง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และประเมิน ผลงานของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง
2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการยอมรับความเสี่ยง อยู่ในระดับปานกลางและอยู่ใน

ลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนควรมีการวางแผนก่อนการดำเนินงานและการลงทุนอย่างรอบคอบ เพื่อรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ในเรื่องการหาแหล่งจำหน่ายหรือเครือข่ายการตลาด การบริหารจัดการจากอัตราดอกเบี้ยหรือนโยบายของรัฐ การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมาลงทุนเพิ่มเติม

3. จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาควบคุมดูแล ส่งเสริม หรือสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

REFERENCES

- Aongsakoon, W. and Kanitpong, T. (2007). **Small business management**. Bangkok: I Group Press. (in Thai).
- Chokpromanan, W. and Jadesadalug, V. (2015). **The Affects Entrepreneur Characteristic On the Successful Operation of Store Entrepreneur in Don Wai Floating Market, NakhonPathom Province**. Veridian E-Journal, Slipakorn University, 8(2): 967-988. (in Thai).
- Choonkaklai, S. (2006). **Organizational Performance Management**. Damrong Rajanuphab Journal, 6(20) : 20-50. (in Thai).
- Frese, M. (2000). **Success and failure of micro business owners in Africa: A psychological approach**. Westport, CT: Greenwood.
- Hatten, T. S. (2006). **Small business management: Entrepreneurship and beyond**. 3rd ed. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Hewchaiyaphum, M. (2016). **The effect of enterpreneurial characteristics on business success : case of the construction and materials entrepreneurs Nakhonratchasima province**. Master of Business Administration, Rajamangla University of Technology Isan. (in Thai).
- Leelachayakul, A. (2012). **Desirable competency under assignment workloads of academic staff/lecturers at Chulalongkorn University**. Thesis Master of Public Administration Program in Public Administration Department of Public Administration, Chulalongkorn University. (in Thai).
- Lumpkin G. T., and Gregory, D. G. (2008). **Strategic management: Creating competitive advantages**. Boston, MA: McGraw-Hill/Irwin.
- Mc Clelland, D. C. (1987). **Characteristics of successful entrepreneurs**. Journal Creation Behavior, 21(1): 18-21.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). **National Economic and Social Development Plan No. 12 (2017-2021)**. Bangkok: Office. (in Thai).
- Pawchit, C. (2011). **Competency and quality of economics graduates desired by employers**. Bangkok: Dhurakij Pundit University. (in Thai).
- Payakkapipatkul, R. and Others. (2012). **The Potential of Community Enterprise Operations Adhering to Loan Requirement of the Bank for Agriculture and Agricultural**

- Cooperatives at Khunhan Branch of Sisaket Province.** The 2nd STOU Graduate Research Conference, 4-5 September 2012. (in Thai).
- Pongpit, S. (2009). **Guide to making community enterprises.** Bangkok: Palangpanya. (in Thai).
- Prutikul, D. (2010). **Knowledge and Comprehension Concerning Community Enterprise Extension of Community Enterprise Leader in Ratchaburi Province.** Master of Arts, Political Science, Kasetsart University. (in Thai).
- Srisamanuwat, S. (2010). **Competency development of personnel in the organization based on competency Competency-based HRD.** Master of Science Program in Information Technology, Mahanakorn University. (in Thai).
- Suriyamanee, S. and Ammuang, T. (2016). **Preliminary Competency Model for Executive Secretary Unit: A Study of Mahidol University's Executive Secretary Unit.** Mahidol R2R e-Journal, 3(2) : 23-41. (in Thai).
- Thailand e-Government. (2017). **Agricultural Extension Project Manual for the fiscal year 2017 Project to drive the implementation of community enterprise promotion.** Bangkok: Public Relations and Publications, Creativity of Content.
- Thongpan, P. (2015). **Key Success Factors of Community Enterprise in Local Government Organization, Prachuap Khiri Khan Province.** Master of Public Administration Thesis in Urban and Rural Community Development and Administration, Phetchaburi Rajabhat University. (in Thai).

วิจัยสร้างสรรค์ : รำบั้งห้อยอัมพวา

CREATIVE WORK: DANCE OF THE AMPHAWA FIREFLIES

ประจักษ์ ไม้เจริญ

Prachak Maicharoen

สาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Bachelor of Arts Program Classical Dance and Drama Faculty of Humanities & Social Sciences Phranakhon Rajabhat

University, Bangkok, Thailand

Email: ple_warunyupa@hotmail.com

Received: 2019-07-19

Revised: 2019-10-16

Accepted: 2019-10-16

บทคัดย่อ

การวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพปัญหาของหิ่งห้อยอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และสร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุด รำบั้งห้อยอัมพวา การวิจัยสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของหิ่งห้อยอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นสายพันธุ์น้ำกร่อย จะพบในช่วงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม อาศัยบริเวณ ริมคลองและเกาะอยู่ตามใบต้นลำพูหรือที่ขึ้นและ ในช่วงที่เป็นตัวหนอนจะกินหอยฝาดเดียว ในช่วงโตเต็มวัยจะไม่กินอาหาร กินเพียงน้ำค้างที่เกาะอยู่ตามใบต้นลำพู ลักษณะของหิ่งห้อยตัวผู้และหิ่งห้อยตัวเมียจะต่างกันตรงที่ปล้องเรืองแสงและหนด สภาพปัญหา พบว่า การทิ้งขยะ เศษอาหาร ของเสีย ลงสู่คลองทำให้น้ำเน่าเสียส่งผลให้สิ่งมีชีวิตจำพวกหอยฝาดเดียวซึ่งเป็นอาหารของหิ่งห้อยในวัยที่เป็นตัวอ่อนลดลงส่งผลให้หิ่งห้อย ไม่สามารถดำรงชีวิตได้ ปัญหาการลดลงของต้นลำพู เพราะปัจจุบันได้มีการใช้เรือยนต์วิ่งด้วยความเร็วทำให้น้ำกัดเซาะรากของต้นลำพู ทำให้รากไม่สามารถยึดเกาะผิวดินได้ และปัญหาของการใช้เรือยนต์ยังส่งผลกระทบให้ตัวอ่อนของหิ่งห้อยตามริมคลองลดจำนวนน้อยลง ปัญหาสภาพภูมิอากาศที่ร้อนขึ้นผิดปกติทำให้งจรชีวิตของหิ่งห้อยได้รับผลกระทบโดยตรง ปัญหาทั้งหมดนี้ส่งผลให้หิ่งห้อยในปัจจุบันลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก สร้างสรรค์การแสดงชุดรำบั้งห้อย

อัมพวา ใช้วงดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้า มีบทขับเสภาและเนื้อร้อง ทำำได้ประดิษฐ์ทำำขึ้นมาใหม่ โดยใช้ทำำเลียนแบบกิริยา ทำำทางตามแบบธรรมชาติของตัวหิ่งห้อยมีทำำหลัก 10 แต่งหน้าแบบสวยงาม การทำำมรบบผสมสูงเพื่อที่จะสวมศีรษะของหิ่งห้อย การแต่งกายดัดแปลงมาจากลักษณะตัวของหิ่งห้อย ประกอบด้วย ชุดหิ่งห้อยตัวเมีย ชุดหิ่งห้อยตัวผู้

คำสำคัญ : หิ่งห้อยอัมพวา ตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ งานสร้างสรรค์

ABSTRACT

This research aims to study the history and the problems faced by fireflies in Amphawa District, as well as to create a performing art called “ance of the Amphawa Fireflies.” It is a qualitative research. The instruments used in collecting data are: observation form and interview form for focus group. The results are presented in descriptive statistics.

According to the results, fireflies in Amphawa district of Samut Songkhram are brackish fireflies. They can be seen from May to October on the bank of the canals, usually on the leaves of cork trees and marshes. When fully grown, these fireflies do not consume any other food except the dew on cork tree leaves. Males and females differ on the glowing abdomen and the antennae. As for the problems, it was found that littering and the throwing of food scraps and waste into the canals make the water become polluted. Consequently, the number of gastropods, food of the larvae, decreases. This has negative effects on the fireflies' cycle of life. Furthermore, the number of cork trees also decreases because motor boats rushing back and forth in the canals make the water spill on the roots of cork trees, making them unable to hold on to the soil surface. Motor boats also reduce the number of firefly larvae along the canals. In addition, global warming directly affects the cycle of life of the fireflies. All of these problems cause the number of Amphawa fireflies in the present time become greatly reduced. The creative work, Dance of the Amphawa Fireflies, include the use of five-instrument Piphat Ensemble, the recital of Thai verses, and the lyrics. The dance gestures are created by imitating the natural movement of the fireflies. There are 10 dance gestures in total. Performers wear beautiful make-up and tie their hair in order to put on the firefly headwear. The costume also reflects the body of firefly. Females and males have different costumes.

Keywords: Fireflies in Amphawa District, The Indicators of Agro Ecological, Creative Work

บทนำ

โลกเป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่งในระบบสุริยะจักรวาล เมื่อประมาณพันล้านปีมาแล้ว ได้มีสิ่งมีชีวิตเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ในบริเวณใต้พื้นผิวน้ำทะเล เป็นพืชที่เป็นอินทรีย์ขนาดเล็กมาก ใช้เวลายาวนานในการวิวัฒนาการเพื่อมาเป็นพืชชนิดต่าง ๆ ต่อมา ก็ได้เกิดพืชเรียกว่า สาหร่ายเกิดขึ้นบนบก แล้วจากนั้นกระบวนการของการวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ก็พัฒนาตัวเองมาจนมีสัตว์ มีมนุษย์เกิดขึ้น จนมาเป็นสังคม ชุมชนอยู่ในปัจจุบัน (Chongkaewwatthana, 2002) นักวิทยาศาสตร์ได้สันนิษฐานการค้นพบสิ่งมีชีวิตจากการขุดซากดึกดำบรรพ์ และให้ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่แตกต่างกันแต่ละชนิดมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตามสภาพภูมิอากาศ บางชนิดปรับตัวตามสภาพแวดล้อมเพื่อการอยู่รอด โดยสิ่งมีชีวิตที่มีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ ได้ดี จะสามารถดำรงชีวิตและแพร่พันธุ์ต่อไปได้ นักวิทยาศาสตร์ได้จำแนกประเภทของสัตว์ เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สัตว์ที่มีกระดูกสันหลังคือสัตว์ที่มีโครงกระดูกภายในลำตัว เช่น สัตว์จำพวก ปลา กุ้ง กระจับปี่ สุนัข แมว เป็นต้น 2) สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังคือสัตว์ที่ไม่มีกระดูกภายในลำตัว ได้แก่ สัตว์ จำพวกแมลง และสัตว์น้ำ ได้แก่ กุ้ง หอย ปู ปะการัง ปลาหมึก เป็นต้น สำหรับมนุษย์แล้วสัตว์ได้ให้คุณประโยชน์ในด้านต่าง ๆ แก่มนุษย์มากมายโดยส่วนใหญ่จะเป็นประโยชน์ทางอ้อมมากกว่าทางตรงอาทิเช่น มนุษย์ใช้แรงงานจากสัตว์เพื่อใช้ในการทำการเกษตร เช่น วัวควายใช้ไถนา ช้างใช้ลากซุง ลิงเก็บมะพร้าว ฯลฯ มูลของสัตว์จัดเป็นปุ๋ยธรรมชาติ ช่วยบำรุงดิน ทำให้ต้นไม้เจริญงอกงาม ในด้านการแพทย์

มนุษย์ใช้สัตว์ในการศึกษาวิจัยโครงสร้างระบบการทำงานของอวัยวะภายในร่างกาย สิ่งมีชีวิตผลิตวัคซีนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโรค และยังกำจัดสัตว์นำโรค ในด้านการบริโภคและอุปโภค สัตว์ที่เป็นอาหารแก่มนุษย์ เช่น หมู วัว ควาย เป็ด ไก่ ปลา กุ้ง หอย ฯลฯ และหนังของสัตว์บางชนิดเราสามารถนำมาทำเป็นเครื่องนุ่งห่มหรือเครื่องใช้ส่วนตัว เช่น กระเป๋า เข็มขัด ถุงมือ รองเท้า ทั้งนี้ในด้านเศรษฐกิจ มนุษย์ได้มีการนำอวัยวะต่าง ๆ ของสัตว์มาซื้อขายกัน เช่น หนังจระเข้ หนังงู ฯลฯ และในด้านความปลอดภัย เช่น สุนัขเฝ้าบ้าน ตระกูลจิ้งจอกเสือดาว (Moonsadaeng, 1997) ทั้งนี้ สัตว์ก็มีส่วนร่วมในการให้ประโยชน์แก่มนุษย์โดยการผสมเกสรดอกไม้ทำให้เกิดเป็นผล ใช้รับประทานและช่วยแพร่พันธุ์พืช เช่น ผักลิ้น ฝรั่ง ต่อ แตน เป็นต้น สัตว์มากมายหลายชนิดล้วนมีส่วนช่วยในการดำรงชีวิตวงจรห่วงโซ่อาหารไว้เป็นอย่างดี

สัตว์ที่มีจำนวนมากกว่าที่สุดในโลกและยังค้นพบชนิดใหม่อย่างต่อเนื่องคือสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง จำพวก “แมลง” ที่พบได้ทั้ง ใต้ดิน บนบก และในอากาศ แมลงจึงมีบทบาทสำคัญในธรรมชาติ ทั้งให้โทษและคุณประโยชน์แก่มนุษย์ แมลงที่ให้โทษนั้นมีอยู่มากมายที่พบเห็นกันง่ายก็ได้แก่พวกที่เป็นศัตรูของคนและสัตว์ เช่น ต่อ แตน มดตะนอย บึ้ง ที่ทำให้เกิดพิษต่อร่างกายโดยการกัดต่อยที่น้ำพิษทำให้เกิดอาการเจ็บป่วย ตลอดจนทำลายปัจจัยที่จำเป็นต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น ปลวก ทำลายบ้านที่อยู่อาศัย ตลอดจนวัสดุที่ใช้งาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ มอดหรือตัวกินทำลายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น และ

แมลงที่เป็นพาหะนำโรคมาสู่คน อาทิเช่น ยุง นำเชื้อมาลาเรีย ไข่เลือดออก แมลงวันนำโรค อหิวาต์ โรคท้องร่วง เป็นต้น ทั้งนี้ในคุณสมบัติของแมลง สามารถช่วยสร้างสีสันให้กับชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการละเล่น ยอดนิยม อย่างการชนกวาง หรือเป็นต้นแบบ งานศิลปกรรมหลายแขนง เกิดจากแรงบันดาลใจ ในรูปร่าง สีสัน ลวดลายที่สวยงามของแมลง หลายชนิด เช่น ปีกผีเสื้อ และแมลงบางชนิด ยังให้เสียงเพลงขับกล่อม เช่น เสียงของจิ้งหรีด ตั๊กแตน และจักจั่น ผลผลิตจากแมลงนำมา ทำประโยชน์ในด้านการค้า ตัวอย่างเช่น ผ้าไหม เส้นไหม ได้มาจากผีเสื้อหนอนไหม ครั้งได้มาจาก แมลงครั้งซึ่งเป็นพลีหอยชนิดหนึ่ง น้ำผึ้ง ไขผึ้ง นมผึ้ง เกสรผึ้ง ได้จากผึ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ แมลงยังมีคุณค่าทางอาหารไม่ด้อยไปกว่าเนื้อสัตว์ ชนิดอื่น ปัจจุบันมนุษย์นิยมรับประทานแมลง มากขึ้นและยังผลิตแมลงเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ อีกด้วย แมลงยังช่วยบำรุงจิตใจของมนุษย์ เป็นเพื่อนของมนุษย์ในยามเหงา แมลงต่าง ๆ เช่น จิ้งหรีด จักจั่น เไรไร จึงได้ปรากฏในบทกวี โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ทั้งของไทยและของ ต่างประเทศบ่อย ๆ ทั้งนี้ ยังมีแมลงชนิดหนึ่ง ที่สามารถส่องแสงได้ในตัวเอง คือ หิ่งห้อย โดยในประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่น มีการใช้ ประโยชน์หิ่งห้อยเป็นโคมไฟราคาถูกโดยจับ หิ่งห้อยใส่ตะเกียงเพื่อให้อ่านหนังสือในเวลา กลางคืน หิ่งห้อยเป็นแมลงที่สามารถเป็นตัวชี้วัด ดัชนีคุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อม เนื่องจาก ตลอดวงจรชีวิตจะต้องอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้ แหล่งน้ำสะอาดและตามระบบนิเวศที่มีความ สมบูรณ์ เช่น บนพื้นป่า บนภูเขาสูง ลำธาร หรือ

ตามริมแม่น้ำ ลำคลองและป่าชายเลน ที่ยังไม่ประสบปัญหาด้านมลพิษมากนัก หิ่งห้อย จึงเป็นตัวที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ หรือ เสื่อมโทรมของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี (Lekhaku,2012) หิ่งห้อย เป็นแมลงชนิดเล็ก ๆ ที่มีแสงสว่างในตัวเอง และสามารถพบเห็นได้ตามบริเวณริมน้ำที่มีความ อุดมสมบูรณ์ทั่วโลก ซึ่งในเขตภาคกลางของ ประเทศไทย ก็จะพบแมลงชนิดนี้อยู่บริเวณริมน้ำ แม่งลอง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดมหาสารคาม และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวนิยมมาชมแมลง ชนิดนี้ในประเทศไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชียมีลักษณะ ภูมิประเทศที่หลากหลายและสภาพภูมิอากาศ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค จึงมีแมลง มากมายหลายชนิดดำรงอาศัยอยู่ เช่น ภาคเหนือ มีทั้งหมด 9 จังหวัด เป็นพื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อน สภาพภูมิอากาศของภาคเหนือจึงเป็นที่อยู่อาศัย ของแมลงชนิดหนึ่งที่จัดได้ว่าเป็นแมลงอนุรักษ์ คือ ผีเสื้อนางพญาพม่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 20 จังหวัด ด้วยสภาพภูมิอากาศ เป็นแบบร้อนชื้นสลับร้อนแห้งแล้งจึงมีแมลง อนุรักษ์ชนิดหนึ่งที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก คือ ตัวงดินขอบทองแดง ภาคใต้มีทั้งหมด 14 จังหวัด เป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรไทย-มาเลย์ ขนาบด้วย ทะเลทั้งสอง ทำให้มีฝนตกตลอดปี จึงเป็นที่อยู่ อาศัยของตัวงดินปีกแผ่น ซึ่งเป็นแมลงที่หาชม ได้ยากและพบได้ในเฉพาะภาคใต้เท่านั้นภาคกลาง มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีความอุดมสมบูรณ์ ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ มากที่สุดในประเทศ มีทั้งหมด 21 จังหวัด แต่ละ

จังหวัดมีแมลงมากมายหลากหลายชนิดอาศัยอยู่โดยรอบ มีแมลงชนิดหนึ่งที่สามารถส่องแสงได้ในตัวเอง อาศัยอยู่มากริมแม่น้ำแม่กลอง บริเวณใต้ต้นลำพู เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั่วโลก มีชื่อเรียกแมลงชนิดนี้ว่า “หิ่งห้อย” หาชมได้ที่ภาคกลางในอำเภอมอพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามตั้งอยู่ในเขตภาคกลางมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะ “อัมพวา” เป็นอำเภอที่มีเนื้อที่มากที่สุดในจังหวัดสมุทรสงคราม มีวิถีชุมชนแบบเรือนแถวริมน้ำดั้งเดิม ชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มี “ตลาดน้ำยามเย็น” เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ แห่งหนึ่งของภาคกลาง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สวยงาม และคงคุณค่าวัฒนธรรมแบบท้องถิ่นของชุมชน ริมคลองอัมพวา อาทิเช่น พิพิธภัณฑ์ของเก่า ที่อนุรักษ์ของเก่าในสมัยก่อนไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชม บ้านครูเอื้อ สุนทรสนาน ศิลปินแห่งชาติ และผู้ก่อตั้งวงดนตรีสุนทราภรณ์ และยังมีสถานที่ต่าง ๆ มากมายที่รำลึกถึงศิลปินบรมครูผู้มีถิ่นกำเนิดจากอัมพวา ในช่วงเวลาพลบค่ำ จะพบแมลงชนิดหนึ่งที่ส่องแสงยามค่ำคืน สร้างความสวยงามและเป็นที่น่าประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่พบเห็นเป็นอย่างมาก โดยแมลงชนิดนี้จะอาศัยอยู่บริเวณใต้ต้นลำพู มีชื่อว่า “หิ่งห้อย” จะกระพริบแสงเวลากลางคืน แสงที่กระพริบใช้สำหรับ สื่อสารกับเพศตรงข้าม ตัวผู้ใช้เกี่ยวพาราสีตัวเมีย ตัวเมียใช้ตอบรับการเกี่ยวของตัวผู้ โดยปกติแล้วหิ่งห้อยจะมีมากโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ในช่วงเวลาที่เป็นช่วงแรมหรือคืนเดือนมืด เพราะเห็นแสงของหิ่งห้อยได้ชัดเจนกว่า

เวลาข้างขึ้น (Wangsai,2012) ในปัจจุบัน “หิ่งห้อย” กำลังจะมีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเสื่อมโทรมของธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นซึ่งเกิดจากสภาพมลภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และความละเลยเพิกเฉยที่จะใส่ใจธรรมชาติของประชาชนและนักท่องเที่ยว ทำให้หิ่งห้อยลดจำนวนน้อยลงและกำลังจะสูญพันธุ์ไป ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะฟื้นฟูและอนุรักษ์หิ่งห้อยให้คงอยู่ต่อไป จึงมีความสนใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุด “ระบำหิ่งห้อยอัมพวา” ในรูปแบบการแสดงเพราะการแสดงสามารถเข้าถึงประชาชนได้รวดเร็วและการแสดงจะเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ได้อย่างดี อีกทั้งผู้วิจัยได้เรียนมาทางศาสตร์ด้านการแสดง ซึ่งได้วิเคราะห์แล้วว่า การแสดงชุดนี้จะสามารถนำพาให้ผู้ที่ได้ชมสามารถรักและเข้าใจถึงความสำคัญของหิ่งห้อยที่อำเภอมอพวาได้เป็นอย่างดี การแสดงชุดนี้จะสร้างสรรค์ขึ้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ การเคลื่อนไหวและอากัปกริยาของตัวหิ่งห้อยที่ส่องแสงสวยงามยามค่ำคืนชี้ให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของอัมพวา และยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์พันธุ์หิ่งห้อยให้คงอยู่คู่อำเภอมอพวา จังหวัดสมุทรสาครสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหิ่งห้อย อำเภอมอพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของหิ่งห้อยอำเภอมอพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

3. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุดระบำ
หึ่งห้อยอัมพวา

ขอบเขตการวิจัย

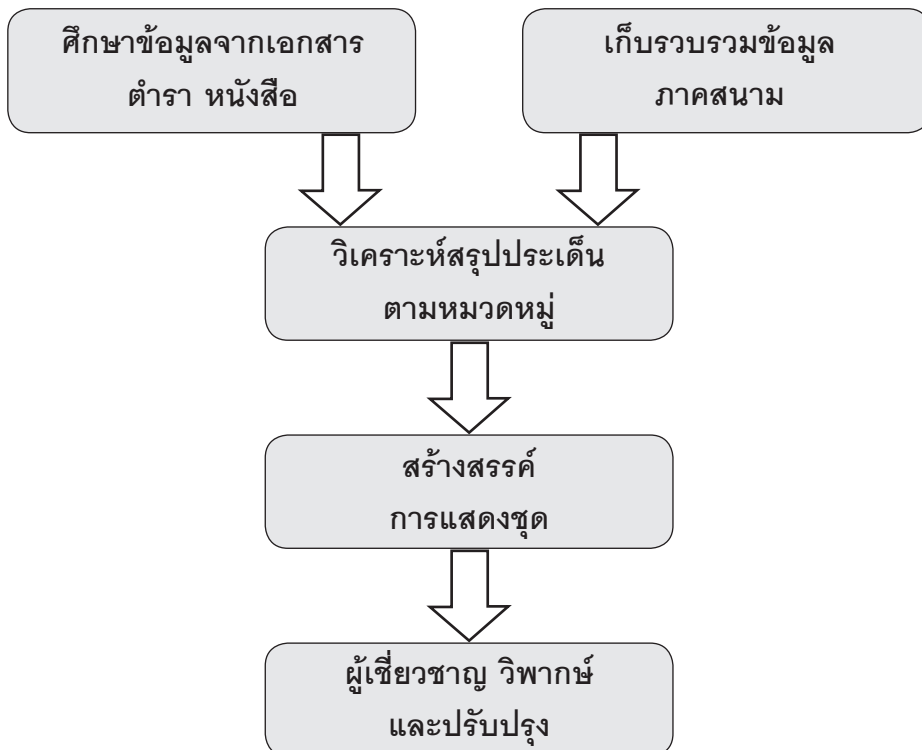
ด้านเนื้อหา งานวิจัยสร้างสรรค์ฉบับนี้
มุ่งศึกษาการนำเอาลักษณะของหึ่งห้อย ที่อำเภอ
อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มาประดิษฐ์เป็น
การแสดง ระบำหึ่งห้อยอัมพวา

วิธีวิจัย การวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้
ทางผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการ
เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ

และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เก็บรวบรวมข้อมูล
ภาคสนามโดยการสำรวจ สังเกตสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิการสนทนากลุ่มและได้ศึกษา
ลักษณะท่าทางของหึ่งห้อยที่ อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม แล้วนำข้อมูลทั้งหมด
ที่ได้มาทำการวิเคราะห์

ด้านพื้นที่ ในการศึกษาวิจัยสร้างสรรค์
เรื่องหึ่งห้อยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยเลือก
พื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม เนื่องจากมีหึ่งห้อยอยู่และเป็น
แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในการมาชมหึ่งห้อย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับหิ่งห้อย โดยแบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุดระบำหิ่งห้อย อัมพวา และนักท่องเที่ยวและผู้อยู่อาศัยที่อำเภออัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาแบบเจาะจงโดยกำหนดศึกษาหิ่งห้อย จำนวนกลุ่มตัวอย่างการศึกษารวมทั้งสิ้น 12 คน ซึ่งแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของหิ่งห้อย 5 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและทำนองเพลง 2 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านท่ารำของระบำหิ่งห้อย อัมพวา 3 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องแต่งกายของระบำระบำหิ่งห้อยอัมพวา 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งหน้าของระบำหิ่งห้อยอัมพวา 1 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 35 คน จากในจังหวัดสมุทรสงครามด้วยการสุ่มแบบเจาะจงได้แก่ นักท่องเที่ยว แม่ค้าพ่อค้า โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้ดังต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวจำนวน 25 คน

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่องผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์ใช้แบบไม่มีโครงสร้าง

มีประเด็นคำถามอย่างละเอียดเกี่ยวกับหิ่งห้อย อำเภอ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

การบันทึกข้อมูลผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยสร้างสรรค์ระบำหิ่งห้อย อัมพวา ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้คณะผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยเดินทางไปตลาดน้ำและคลองอัมพวา ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และได้นำข้อมูลที่ได้มาแยกแยะวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาแล้วนำมาเสนอในเชิงคุณภาพซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากอินเทอร์เน็ต เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องพื้นฐานของหิ่งห้อย ซึ่งได้แก่ ถิ่นที่อยู่อาศัย ลักษณะของหิ่งห้อย และช่วงระยะเวลาในการแปลงแสง

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลที่รวบรวมได้จากตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการสัมภาษณ์ในเชิงลึกซึ่งมีการรวมกลุ่มสนทนาโดยทางผู้วิจัยได้ทำตามลำดับขั้นตอนดังนี้

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการขอความร่วมมือจากประชาชน ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยในครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มผู้รู้โดยการสอบถามจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง โดยทางผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล ในการจัดกระทำข้อมูลทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จาก นายปรีชา แซ่เตียว เจ้าของท่าเรืออัมพวา และมีบ้านเรือนปลูกอยู่ริมคลองอัมพวา แล้วจึงรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ และข้อมูลภาคสนาม โดยแยกตามความมุ่งหมายของการวิจัยแล้วนำมาจัดกระทำดังต่อไปนี้

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จากเอกสาร หนังสือ รวมไปถึงสื่อและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมกับจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้จากการสำรวจ การสนทนากลุ่มการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จดบันทึกไว้มาถอดความ แล้วนำมาแยกประเภทตามที่ได้จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นสำคัญตามประเด็นที่ได้ศึกษาวิจัยไว้

สร้างสรรค์การแสดงชุดระบำหึ่งห้อยอัมพวา ตามองค์ประกอบต่าง ๆ จนสมบูรณ์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญได้วิพากษ์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์เชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยประมวลข้อมูลจากการเตรียมเนื้อหาให้ครบถ้วนตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ต้องการศึกษา เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมของหึ่งห้อยอย่างครบถ้วน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเรียบเรียงเป็นเอกสารข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลได้ โดยเน้นถึงความถูกต้องชัดเจนและตรงจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

1. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ประวัติความเป็นมาของหึ่งห้อย อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า หึ่งห้อยที่อาศัยอยู่ริมคลองอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีลำตัวยาวตั้งแต่ 4 - 25 มิลลิเมตร มีแสงกระพริบที่บริเวณปล้องสุดท้าย ปีกของหึ่งห้อยมีลักษณะปีกไม่แข็ง มีสีดำตรงส่วนกลาง ส่วนขอบจะเป็นสีเหลืองทั้งสองข้าง ปีกจะมี 2 ชั้น หัวของหึ่งห้อยมีลักษณะเป็นวงรี มีสีเหลืองปนน้ำตาล มีหนวด 2 ข้าง สีดำ หัวมีสีเหลืองปนน้ำตาล ลำตัวมีลักษณะเป็นปล้อง หน้าอกของหึ่งห้อยจะอยู่ปล้องบนสุด ปล้องสุดท้ายสามารถแปลงแสงได้ ขาของหึ่งห้อย มีลักษณะเป็น 3 ข้อย มี 6 ขา ปลายาของหึ่งห้อยจะมีเมือกเหนียว ๆ เพราะเป็นที่เอาไว้ยึดเกาะใบลำพู จะพบหึ่งห้อยได้มากในช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน หึ่งห้อยจะอาศัยอยู่ที่ต้นลำพู

2. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาของหิ่งห้อย อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า สภาพปัญหาของหิ่งห้อย อำเภอมัฒนา ที่อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ในบริเวณริมคลองอัมพวา ได้มีการทิ้งเศษอาหาร ลงสู่คลองอัมพวา ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียและ ยังทำลายภูมิทัศน์ริมคลองอัมพวา จึงส่งผลให้ สิ่งมีชีวิต จำพวกหอยฝาเดียวซึ่งเป็นอาหาร ของหิ่งห้อยในวัยที่เป็นตัวอ่อนลดลง ส่งผลให้ หิ่งห้อยไม่สามารถดำรงชีวิตได้ ปัญหาการลดลง ของต้นลำพู เนื่องจากต้นลำพูเป็นตัวชี้วัดถึง คุณภาพของระบบนิเวศและยังเป็นที่อยู่อาศัย ของหิ่งห้อยในปัจจุบันได้มีการใช้เรือยนต์วิ่งด้วยความเร็วทำให้น้ำกัดเซาะรากของต้นลำพู ทำให้ไม้ยืนต้นชนิดนี้ไม่สามารถยึดเกาะผิวดินได้ และปัญหาของการใช้เรือยนต์ยังส่งผลกระทบต่อ ให้ตัวอ่อนของหิ่งห้อยตามริมคลองลดจำนวน น้อยลง ปัญหาสภาพภูมิอากาศที่ร้อนขึ้นผิดปกติ

ทำให้วงจรชีวิตของหิ่งห้อยได้รับผลกระทบ โดยตรงปัญหาทั้งหมดนี้ส่งผลให้หิ่งห้อยในปัจจุบัน ลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สร้างสรรค์ การแสดงชุดระบำหิ่งห้อยอัมพวา พบว่า การแสดงระบำหิ่งห้อยอัมพวา ประกอบด้วย ดนตรีมีบทขับเสภา เนื้อร้องและทำนองเพลง ซึ่งได้ประพันธ์ดนตรีขึ้นมาใหม่ แต่งเนื้อร้อง โดยผู้วิจัยและทำนองเพลงโดยอาจารย์อานนท์ กาญจนโพธิ์ ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านดนตรีไทย โดยให้ชื่อเพลงชื่อว่า เพลงหิ่งห้อย และเพลงเร็ว เพลง ลำพู ทำรำหลัก มีจำนวน 10 ท่าและมีท่า เชื่อมประกอบ เครื่องแต่งกายเลียนแบบตัวของ หิ่งห้อยมีการสวมเสื้อแขนสั้น กางเกงสามส่วน สวมหัวเป็นแบบหัวของตัวหิ่งห้อยมีปีกและหาง มีแสงไฟ การแต่งหน้าแบบสวยงาม เนื้อเพลง ระบำหิ่งห้อยอัมพวา

บทขับเสภา

อัมพวาถิ่นเก่าแสนงามด
หมู่แมลงหึ่งห้อยงามนามระบิล

งามหมดจดอุทยานผสวนศิลป์
ทั่วทุกถิ่นอัมพวาน่าชมเอย

ทำนองเพลงหึ่งห้อย

แสงวิบวับระยิบระยับประดับแสง
ริมลำน้ำแม่กลองเมืองอัมพวา
เกาะกิ่งก้านลำพูอยู่ทุกแห่ง
ทองพรวายแพรวงามทั่วพื้นปฐพี

หมู่แมลงหึ่งห้อยกลางเวหา
เด่นสง่างามจับตายามราตรี
เจ้าส่องแสงแพรวพราวดังแสงศรี
หึ่งห้อยมีประโยชน์นับอนันต์

ทำนองเพลงลำพู

ภาพที่ 1 การแสดงชุดระบำหึ่งห้อยอัมพวา

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยผลงานสร้างสรรค์ชุดระบำหึ่งห้อยอัมพวา ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ตามความมุ่งหมายของการวิจัยนำไปสู่การอภิปรายผล พบว่า

หึ่งห้อยอัมพวา อาศัยอยู่ริมคลอง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีลำตัวยาวตั้งแต่ 4-25 มิลลิเมตร แสงกระพริบถี่บริเวณปล้องท้ายปีกไม่เข้มมีสีดำปีกจะมี 2 ชั้น หัวของหึ่งห้อย

มีลักษณะเป็นวงรี มีตาโตสีดำและปาก หน้าอกของหึ่งห้อยจะอยู่ปล้องบนสุด ปล้องสุดท้ายเป็นส่วนที่สามารถแปลงแสงได้ ส่วนปลายสุดท้ายจะมีลักษณะเล็กสุดและสีเหลือง ขาของหึ่งห้อยมีลักษณะเป็น 3 ข้อ มี 6 ขา ปลายขาของหึ่งห้อยจะเป็นเหนียว ๆ เพราะเป็นที่เอาไว้ยึดเกาะต้นไม้ลำพู และจะพบหึ่งห้อยได้มากในช่วงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม สอดคล้องกับความคิดของลุงปรีชา แซ่เตียว ชาวบ้านริมน้ำคลองอัมพวา

(2560: สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงวงจรชีวิตของ หิงห้อยว่า “ในช่วงที่เป็นตัวหนอนจะกินหอย ฝาเดียว แต่ในช่่วงโตเต็มวัยจะไม่กินอาหาร กินเพียงน้ำค้างที่เกาะอยู่ตามใบลำพูเท่านั้นและ จะมีชีวิตได้เพียง 1 เดือนเท่านั้น ในช่วงตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม จะมีหิงห้อยมากที่สุด” ในบริเวณริมคลองอัมพวา ได้มีการทิ้งเศษอาหาร ลงสู่คลองอัมพวา ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียและ ยังทำลายภูมิทัศน์ริมคลองอัมพวา จึงส่งผลให้ สิ่งมีชีวิต จำพวกหอยฝาเดียวซึ่งเป็นอาหาร ของหิงห้อยในวัยที่เป็นตัวอ่อนลดลง ส่งผลให้ หิงห้อยไม่สามารถดำรงชีวิตได้ ปัญหาการลดลง ของต้นลำพู เนื่องจากต้นลำพูเป็นตัวชีวิตถึง คุณภาพของระบบนิเวศและยังเป็นที่อยู่อาศัย ของหิงห้อยในปัจจุบันได้มีการใช้เรือยนต์วิ่งด้วยความเร็วทำให้น้ำกัดเซาะรากของต้นลำพูทำให้ ไม่ยืนต้นชนิดนี้ไม่สามารถยึดเกาะผิวดินได้ และ ปัญหาของการใช้เรือยนต์ยังส่งผลกระทบต่อ ตัวอ่อนของหิงห้อยตามริมคลองลดจำนวน น้อยลง ปัญหาสภาพภูมิอากาศที่ร้อนขึ้นผิดปกติ ทำให่วงจรชีวิตของหิงห้อยได้รับผลกระทบ โดยตรงปัญหาทั้งหมดนี้ส่งผลให้หิงห้อยใน ปัจจุบันลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ ความคิดของลุงปรีชา แซ่เตียว ชาวบ้านริมน้ำ คลองอัมพวา (2560: สัมภาษณ์) ได้กล่าว ในปัจจุบันด้วยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปทำให้ หิงห้อยมีปริมาณลดลงแต่ยังมีให้ชมอยู่ ในช่วง เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม การแสดงชุด ระบายหิงห้อยอัมพวา เป็นการสร้างสรรค์ผลงาน ชุดการแสดงนาฏศิลป์ที่กำหนดแนวคิดเกี่ยวข้องกับ การรณรงค์ให้ผู้ชมการแสดงร่วมกัน อนุรักษ์หิงห้อย อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งการสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบายหิงห้อยอัมพวา สอดคล้องกับการสรุปผลวิจัย เรื่อง ทำฟ่อนพื้นบ้านอีสานที่ (Kamjaroen,1983) กล่าวว่า การฟ่อนรำที่ปรับปรุงขึ้น คือการแสดง ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ของการนำไปใช้ ซึ่งแนวทางมาจากสภาพความเป็นอยู่ของคนพื้นถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ในแต่ละท้องถิ่น การสร้างสรรค์ผลงานการแสดง ระบายหิงห้อยอัมพวา โดยนำหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์มาใช้ในการประดิษฐ์ ทำรำ สอดคล้องกับ (Wiroonrak, 2000) ได้ให้ คำนิยามเกี่ยวกับ นาฏยประดิษฐ์ ไว้ว่า การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบ ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้ รวมถึง การปรับปรุงผลงานในอดีตคิดใหม่ ทำใหม่ เป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ทำรำ การแปลแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง ทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ การแปลแถว หรือที่เรียกว่า เอกภาพ สอดคล้อง กับนายพิรพงศ์ เสนไสย กล่าวไว้ว่า เป็นการ วางตำแหน่งของผู้แสดงในลักษณะเป็นกลุ่ม เพื่อบ่งบอกความสามัคคี ท่าของผู้แสดงอาจทำ ท่าที่เหมือนกันหรือต่างกันได้ แถวการแสดง ของชุด ระบายหิงห้อยอัมพวา ได้แก่ แถววีหยา แถวคู่ แถวหน้ากระดาน แถวสับหว่าง แถวตอลึก สอดคล้องกับการสรุปผลวิจัยเรื่อง ทำฟ่อน พื้นบ้านอีสานที่ (Kamjaroen,1983) กล่าวว่า การฟ่อนรำที่ปรับปรุงขึ้น คือการแสดงที่ประดิษฐ์ ขึ้นมาใหม่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของ การนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรและหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ วัฒนธรรมจังหวัด และสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยสร้างสรรค์ชุดระบำหึ่งห้อยอัมพวา ไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ได้รับการสืบค้นและรวบรวมเป็นครั้งแรก ในลักษณะผลงานวิชาการที่เป็นมาตรฐาน สามารถเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่สนใจ นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ นำความรู้ไปใช้ในการอ้างอิงเชิงวิชาการ

2. ระบำหึ่งห้อยอัมพวา เป็นผลงานวิจัยสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ที่สมบรูณ์แบบสามารถนำไปถ่ายทอดให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และห่วงแหนไปสู่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

3. นักวิชาการด้านการศึกษารวมไปถึงผู้เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการแสดง ระบำหึ่งห้อยอัมพวาและสามารถให้การส่งเสริม สนับสนุนได้มากยิ่งขึ้น

4. การจัดการแสดง ระบำหึ่งห้อยอัมพวา เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าในศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์และส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์เพื่อสืบสานด้านนาฏศิลป์ต่อไป

5. ผลจากการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ทำให้การแสดงระบำหึ่งห้อยอัมพวา เป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดทางวิชาการทางด้านนาฏศิลป์

6. ผลจากการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

7. ผลจากการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ สามารถจัดทำสื่อ วีดิทัศน์ ออกเผยแพร่สู่สถานศึกษาได้ทั่วประเทศ

.....

REFERENCES

- Kamjaroen, A. (1983). **Aesthetics and dance**. Bangkok: Odeon Store.
- Lekhaku,K. (2012). **A Book on Mae-Klong, Samut Songkhram**. Chulalongkorn University Book Center. Bangkok.
- Chongkaewwatthana,S. (2002). **Solar System (Article)**. Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.
- Moonsadaeng, S . (1997). **Teaching Materials for Living Things for Existence**. Srinakharinwirot University.
- Wiroonrak, S. (2000). **Performing Arts Perspectives**. Lon Hongphapsuwan Publisher. Bangkok.
- Wangsai, Y. (2012). **Amphawa: The Returning River (Article)**. Chulalongkorn University Book Center. Bangkok.

เพลงตระในพิธีกรรมไหว้ครู

PLENG TRA IN THE RITUAL TEACHER'S PAYING HOMAGE CEREMONY

โกเมศ จงเจริญ^{1*} และ สาวิตรี แจ่มใจ²

Komet Chongcharoen^{1*} and Sawitre Jamjai²

ศิลปบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*,2}

Bachelor of Arts Program Phranakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand^{1*,2}

Email: bk_gong@hotmail.com

Received: 2019-03-26

Revised: 2019-11-01

Accepted: 2019-11-06

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอผลการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเพลงตระ ในด้านความเป็นมา ความหมาย ลักษณะ ประเภท และบทบาทของเพลงตระที่มีต่อพิธีไหว้ครูดนตรีไทย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเพลงไทย และเผยแพร่องค์ความรู้ของเพลงไทย

จากการศึกษาพบว่า เพลงตระเป็นกลุ่มเพลงประเภทหนึ่งที่ปรากฏมีการใช้บรรเลงตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน และบรรเลงในหลายท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของสำเนียงภาษาพูดที่ใช้เรียกชื่อเพลง แต่เจตนาของการบรรเลงเหมือนกันคือใช้บรรเลงประกอบการแสดงหนังใหญ่ การแสดงโขน และประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะพิธีไหว้ครู เพลงตระมีความหมายที่สามารถสื่อให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น เพลงตระที่แสดงถึงการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพลงตระที่ใช้ประกอบตัวละครสมมติ และเพลงตระที่ใช้ในการประทานพร ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ เพลงตระนอกพิธีไหว้ครูและเพลงตระในพิธีไหว้ครู นอกจากนี้ยังจำแนกประเภทของเพลงตระได้อีก 2 ประเภทคือ เพลงตระที่มีวิธีการตีตะโพน-กลองทัดในอัตราสามชั้น และอัตราสองชั้น ซึ่งเพลงตระที่ใช้ในพิธีไหว้ครูนั้นคือกลุ่มเพลงตระที่มีวิธีการตีตะโพน-กลองทัดในแบบอัตราสองชั้นเท่านั้น โดยบทบาทของเพลงตระจะบรรเลงเมื่อพิธีกรผู้ประกอบพิธีไหว้ครูได้กล่าววทบทบูชาครูหรือบทอัญเชิญครูจบลง จึงบอกกล่าวให้นักดนตรีบรรเลงเพลงตระตามบทที่กล่าวจบลงไปแล้วตามลักษณะกิริยาขณะนั้น และดำเนินไปกระทั่งจบพิธี

คำสำคัญ : เพลงตระ ดนตรีในพิธีไหว้ครู โน้ตเพลงไทย

ABSTRACT

This research has a purpose in presenting the study results related to “Tra song” in several aspects, including origin, meaning, characteristics, types, and its roles in Wai Khru Ceremony (Saluting Teachers Ceremony) for Thai traditional music. The data was collected from documents, textbooks, research papers, and interview. For collects data about the major melodies of Thai traditional music, and spreads the bodies of knowledge about Thai music.

According to this research, Tra song is a type of Thai music that has been performed for a long time. There is no clear evidence about its exact origin but this type of music has been mentioned and performed in many local areas. The songs differ slightly in terms of accents, but they have the same purpose, to be performed during Nang Yai (Thai Shadow Play), Khon, and ceremonies, especially Wai Khru Ceremony. The meaning of Tra songs are about the situation that occurred in that particular scene of performance. For example, there is a Tra song about inviting holy beings, a Tra song that is played along an imaginary character, and a Tra song that is used in blessing. Tra songs can be divided in 2 groups: those that are used specifically in Wai Khru Ceremony and those that are used in other occasions. There is also another way to categorize Tra songs into 2 types: Tra songs in which the two-faced drum is played at 3-chan tempo and Tra songs in which the two-faced drum is played at 2-chan tempo. It was found that only 2-chan tempo Tra songs are used in Wai Khru Ceremony.

Keywords: Tra songs music in Wai Khru Ceremony Thai musical notes

บทนำ

ดนตรีไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่มีความงดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติ มีบทบาทต่อวิถีความเป็นอยู่ของคนในสังคม เป็นเครื่องมือในการตอบสนองความต้องการที่มีผลในด้านความรู้สึกและจิตวิญญาณ ได้รับการพัฒนา ปรับปรุง และ

เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงเวลาของสังคมทั้งในด้านเครื่องดนตรีที่ปรากฏว่ามีหลักฐานในการประดิษฐ์ขึ้นใหม่จึงทำให้รูปแบบในการประสมวงดนตรีเพื่อใช้กับกิจกรรมต่าง ๆ มีมากขึ้น มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนในการนำไปใช้

ทั้งการประกอบพิธีกรรมความเชื่อ ประกอบการแสดง และบรรเลงขับกล่อมเพื่อความบันเทิง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสร้างสรรค์เพลงไทยขึ้นใหม่อีกหลายประเภท เพื่อบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดบทบาทในการนำเพลงไปบรรเลงให้เหมาะสมกับกิจกรรมให้ผู้ฟังเกิดสุนทรียะในการฟังอย่างถ่องแท้

เพลงไทยนั้นล้วนมีทำนองที่แตกต่างกัน แบ่งออกได้เป็นสองทางคือเพลงทางร้องกับเพลงทางบรรเลง (Thamviharn,2002) ประเภทเพลงบรรเลงล้วน ได้แก่ เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเดี่ยว เพลงเรื่อง เพลงหางเครื่อง และเพลงภาษา และประเภทเพลงที่มีการขับร้องประกอบ ได้แก่ เพลงเถา เพลงตับ เพลงใหญ่ เพลงเกร็ด และเพลงลา (Inthanin,1993) อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นเพลงประเภทใดเมื่อนำไปใช้ในงานก็มิได้เจาะจงว่างานนั้นต้องบรรเลงเพลงประเภทเดียว เนื่องจากมีการบรรเลงร่วมกันในหลาย ๆ ประเภทเพลงในงานนั้น ๆ เช่นในการบรรเลงเพื่อการขับกล่อมจะมีเพลงประเภทโหมโรง เพลงตับ เพลงเถา เพลงสามชั้น เพลงสองชั้น เพลงลา หากเป็นการบรรเลงประกอบการแสดง พบว่ามีการบรรเลงเพลงประเภทโหมโรง เพลงตับ เพลงหน้าพาทย์ เพลงสองชั้น และหากเป็นการบรรเลงประกอบพิธีกรรมจะบรรเลงเพลงประเภทโหมโรง เพลงสองชั้น และเพลงหน้าพาทย์ เป็นต้น สำหรับเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมนั้นถือว่าเป็นเพลงที่มีความสำคัญมากเพราะนักดนตรีจะใช้บรรเลงในพิธีอันศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่ในอดีตและสืบทอดต่อกันมาจนปัจจุบัน บางเพลงก็ไม่ปรากฏว่าบุคคลใดเป็นผู้ประพันธ์ขึ้น ซึ่งเพลง

ที่ใช้บรรเลงในการประกอบพิธีกรรมนั้นเรียกว่า “เพลงหน้าพาทย์”

การเรียกเพลงประเภทนี้ว่า “หน้าพาทย์” น่าจะมาจากฝ่ายโขนละครเป็นผู้เรียกก่อน เพราะในการร่ายรำเข้ากับเพลงหน้าพาทย์นี้ผู้รำจะต้องยึดถือทำนองเพลง จังหวะหน้าทับและไม้กลองเป็นสำคัญถือว่าเพลงเป็นหลักและจะต้องรำตาม จึงเรียกเพลงประเภทนี้ว่า “เพลงหน้าพาทย์” และเรียกขานกันว่า “รำหน้าพาทย์” (Tramote,1981)

ชนบประเพณีการศึกษาเพลงไทยประเภทหน้าพาทย์นั้น เพลงตระกูลใดว่าเป็นการเรียนในชั้นสูงผู้ที่เรียนต้องมีคุณลักษณะที่ครบถ้วนทั้งด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ ต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจดี มีความตั้งใจที่จะศึกษาอย่างแท้จริง จะต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญและแม่นยำ ในทำนองเพลง เพลงตระกูลนั้นมีลักษณะท่วงทำนองที่มีความแตกต่างจากเพลงอื่น ๆ อารมณ์ของเพลง บ่งบอกถึงความ เข้มขลัง โดยลักษณะสำนวนของเพลงตระกูลนั้นมีการดำเนินทำนองห่าง ๆ มีการเปลี่ยนบันไดเสียงที่แยบยลซ่อนความงามทางสุนทรียศาสตร์อย่างน่าทึ่ง เพลงตระกูล จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ เพลงตระกูลที่ใช้ในการอัญเชิญ เช่น ตระนิมิต ตระเชิญ ตระสันนิบาต เป็นต้น เพลงตระกูลประจำองค์เทพเจ้า เช่น ตระพระปรคณธรรพ ตระพระพิฆเนศ ตระพระปัญจสิงขร ตระพระพรหม ตระพระวิษณุกรรม เป็นต้น และเพลงตระกูลที่ใช้เพื่อแสดงการอวยชัยให้พร เช่น ตระประสิทธิ ตระพระพิราพประทานพร เพลงตระกูลพาประสิทธิ์ เป็นต้น ในด้านบทบาทของเพลงตระกูลนั้นจะพบในการบรรเลงประกอบการแสดงและประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะพิธีไหว้ครูในศิลปะแขนงต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยมีความ

สนใจที่จะรวบรวมและศึกษาข้อมูลของเพลงตระเพื่อแสดงให้เห็นเรื่องราวทางวัฒนธรรมดนตรีไทยที่ยังดำรงอยู่และเป็นการสร้างสื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ให้กับผู้ที่สนใจในการศึกษาด้านดนตรีไทย ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเพลงตระ ในประเด็นเรื่องความเป็นมา ความหมาย ลักษณะ และประเภทของเพลงตระในพิธีไหว้ครูดนตรีไทย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ข้อมูลเพลงตระที่ปรากฏใช้ในพิธีกรรมไหว้ครูในบริบทต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบการบันทึกโน้ตทำนองหลักเพลงตระ และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการนำไปใช้ในเชิงวิชาการ อีกทั้งยังใช้เป็น

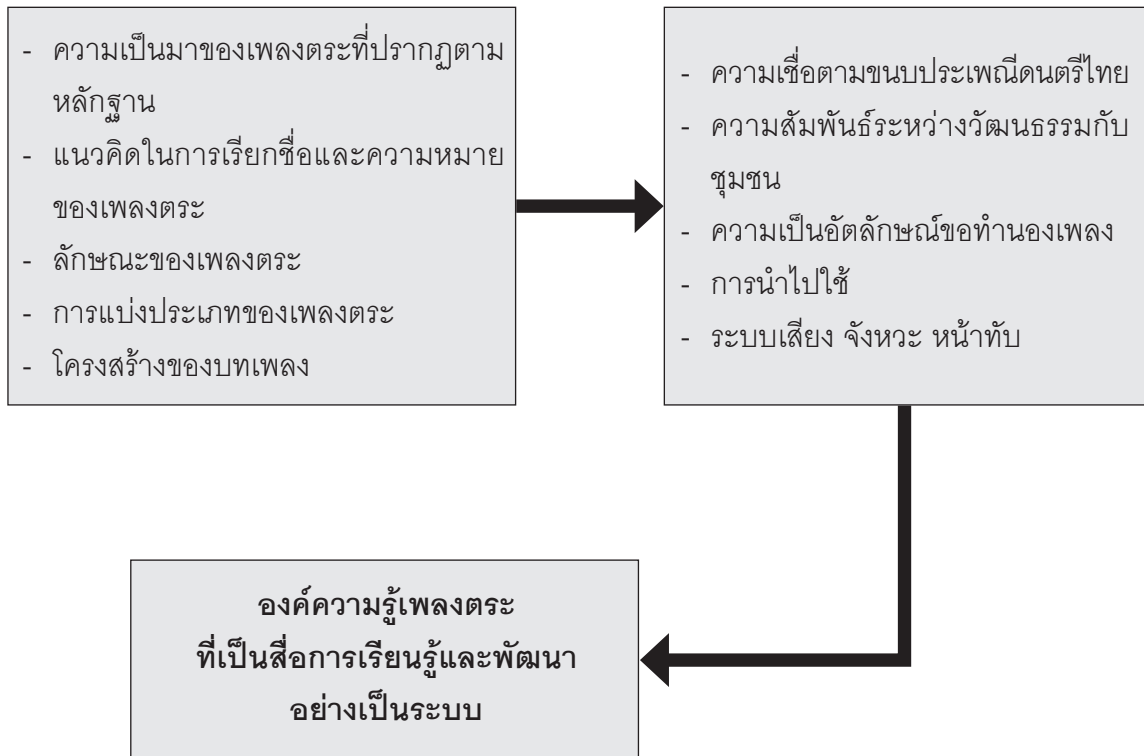
ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเชิงลึกในเนื้อหาที่ใกล้เคียง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะเพลงตระที่ใช้หน้าทับอัตราแบบสองชั้น (หน้าทับตระ) ที่ปรากฏมีการใช้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ใช้วิธีการบันทึกโน้ตโดยอักษรไทยเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเพลงตระ โดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากตำรางานวิจัย เอกสารทางวิชาการ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีไทย เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในบริบทต่างๆ ซึ่งสามารถเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย การสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลของเพลงตระ โดยแบ่งหัวข้อในการศึกษาเป็นขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเพลงตระ ดังนี้

1.1 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยและตำราที่มีความเชื่อมโยงกับเพลงตระในพิธีไหว้ครู

1.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เรื่องเพลงตระ

2. ขึ้นศึกษาข้อมูล

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัยและจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงจัดหมวดหมู่แยกประเภทตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

2.1.1 ความเป็นมา ความหมายของเพลงตระ

2.1.2 ลักษณะ และประเภท
ของเพลงตระ

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์
ความเป็นมา ความหมาย และบทบาทหน้าที่
ของเพลงตระที่ใช้ในพิธีไหว้ครู

3.2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของเพลง
ตระและจำแนกประเภทของเพลงตระให้ชัดเจน

4. ชั้นสรุปข้อมูล

4.1 เรียบเรียงเนื้อหาและข้อสรุป
จากการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำรูปเล่มรายงาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ความเป็นมาของเพลงตระ

คำว่า “ตระ” เป็นชื่อเรียกเพลงไทย
กลุ่มหนึ่งในประเภทเพลงหน้าพาทย์ยังไม่ปรากฏ
หลักฐานในด้านความเป็นมาที่ชัดเจน โดยที่
พบนั้นมักใช้เรียกนำหน้าคำอื่น ๆ เสมอ เช่น
ตระเชิญ ตระสันนิบาต ตระกริ่ง ตระพระพรหม
ตระพระวิษณุกรรม ตระพระพิฆเนศ ตระ
พระปรคณธรรพ ตระประสิทธิ ตระพระพิราพ

ประทานพร เป็นต้น เพลงตระพบมีการใช้บรรเลง
ในการประกอบการแสดงในหลายภูมิภาค เช่น
ปรากฏพบเอกสารคัดลอกเป็นหลักฐานการแสดง
แบบหนึ่งของประเทศกัมพูชาที่เรียกว่า “ละครโขน”
ซึ่งเป็นละครสวมหน้ากาก มีแต่ผู้ชายล้วนเป็นผู้รำ
แสดงเรื่องราวเกียรติเรื่องเดียวกันเท่านั้น คล้ายคลึง
กับละครเงา (หนังใหญ่) เป็นเอกสารคัดลอก
ของพระคุณเจ้าวัณณฉายาวงศ์ พบว่าการแสดง
เรื่องราวเกียรติของเขมรมีจำนวน 80 เพลง แต่ที่
ได้ถูกนำมาตีพิมพ์เผยแพร่แล้วมีจำนวน 16 เพลง
และในจำนวนนี้ก็พบมีการเรียกบทการแสดงต่าง ๆ
โดยเฉพาะ “บ๊อดจระ” หรือบทตระ พบมีการใช้
ในเพลงที่ 1 จนถึงเพลงที่ 10 แต่ในเพลงที่ 75 จนถึง
เพลงที่ 80 จะเปลี่ยนเป็นเรียกว่า “บ๊อดตระ” หรือ
บทตระ และใช้มาจนกระทั่งปัจจุบัน (Reungdej,
2005) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการแสดงโขน
ของประเทศไทย ที่บทการแสดงโขนในตอนต่าง ๆ
จะปรากฏชื่อบทเพลงสอดแทรกไปตลอด
และเพลงตระก็ปรากฏอยู่ด้วยเช่นกัน โดยมีการ
รวบรวมบทพากย์ไว้ในหนังสือ “ประชุม
คำพากย์รามเกียรติ์” และปรากฏเพลงตระ
ในหลายตอน เช่น

ชุดพระมหาสมุทร

“อินทรีขิตสุริยวงศ์พงศ์พรหมเมศ ได้แจ้งเหตุเสนาทูลว่า โรงราชพิธีนั้นพร้อมมูลแล้วเสร็จแล้วเสด็จเปลี่ยนเครื่องประดับจากกายา ลงจากพิชัยธาลงทรงคองคางในสาคร เสร็จแล้วก็ทรงเครื่องอลงกรณ์เขียวขจี รัศมีโกปินำมโนลีห์เหมือนลีลา ทวงสายธรรมาจนอันบรร พระกรขวานั้นจับศรพระมหาสมุทรฤทธิไกร แล้วเสด็จ ครรไลจรลีเข้าไปในโรงราชพิธี ขึ้นบนแท่นแก้วมณีนอลงกรณ์ จดรูปเทียนแล้วยกกรเหนือเศียรให้วงศ์พระสุลธิเจ้าโลกา ศรพระมหาสมุทรเรื่องฤทธิไกรขึ้นพาดตัว แล้วอสุรยักษ์ก็ร้ายเวทหลับพระเนตรทั้งซ้ายขวา ทรงประคำมณีนรนาสารวมจิตอยู่บนแท่นที่บัดนี้ กระ”

“หนูมานได้ฟังทวดแจ้งกิจจาให้ทราบเหตุ พานเรศก็สำแดงฤทธิศักดิ์ กายาเท่าบรมพรหมเมศ ด้วยศักดิ์ดาเดชขุนกระบี่ เข้าซ้อนเอาคิริบัดนี้ กระ”

หนูมานอาสา

“หนูมานแสนสำราญเริงรีน เขยชมชื่นด้วยสุวรรณกันเยมมาในราตรี ทั้งสองศรีก็หลับไปในปราสาทสวรรค์ บัดนี้ กระ”

นอกจากนี้ยังปรากฏเพลงตระในตำราพิธีไหว้ครูในศาสตร์ต่าง ๆ เช่นพิธีไหว้ครูดนตรีไทย พิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ไทย พิธีไหว้ครูช่าง เป็นต้น ซึ่งในการประกอบพิธีไหว้ครูทุกศาสตร์ จะมีครูผู้เป็นประธานในการอ่านโองการ โดยจะกล่าวอัญเชิญองค์เทพเทวดา จากนั้นจึงบอกกล่าวให้นักดนตรีบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ไปจนกระทั่งจบพิธี ซึ่งในกลุ่มเพลงหน้าพาทย์นั้นมีเพลงตระต่าง ๆ รวมอยู่ในตำราที่ได้รับการถ่ายทอดต่อ

กันมา อาทิ ลำดับการปฏิบัติในพิธีไหว้ครูจากบทความชิ้นสุดท้ายของคุณหญิงชั้น ศิลปบรรเลงจากหนังสือ “สาธุการ พิธีกรรมไหว้ครูดนตรีไทย” ได้กล่าวถึงบทเพลงตระในพิธีไหว้ครูดนตรีไทยไว้บางส่วน คือ ในช่วงที่พิธีกรกล่าวนำบูชาอัญเชิญพระอิศวร พระนารายณ์ และเทวดาทั้งหลาย ดนตรีบรรเลงเพลง ตระสันนิบาต เมื่อพิธีกรกล่าวนำอัญเชิญพระปัญจสิงขร ดนตรีบรรเลงเพลงตระตระเชิญ ตระเทวดาประสิทธิ เมื่อพิธีกรกล่าวนำอัญเชิญพระวิษณุกรรม พระปัญจสิงขร และพระพรคณธรรพ พร้อมกันทั้ง 3 องค์ ดนตรีบรรเลงเพลงตระพระพรคณธรรพ เป็นต้น และจากเรื่องราวของตำราไหว้ครูดนตรีและนาฏศิลป์ ฉบับครูบุญยัง เกตุคง ที่เขียนโดยอานันท์ นาคคง ที่กล่าวถึงเพลงตระในพิธีไหว้ครูของกรมศิลปากร หรือกลุ่มที่ได้รับการมอบสิทธิจากกรมดนตรี ตราโมท ไว้ว่า

บทบูชาพระภูมิเทวดาและบูรพคณาจารย์ทั้งหลาย ใช้เพลงตระสันนิบาต

บทบูชาพระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ และเทวดาต่าง ๆ ใช้เพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์

บทอัญเชิญพระปัญจสิงขร ใช้เพลงตระเชิญ (งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่วนกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ม.ป.ป: 23-48)

แม้ว่าเพลงตระจะยังหาข้อสรุปในด้านความเป็นมาที่ชัดเจนไม่ได้ อย่างไรก็ตาม เพลงตระก็ยังได้รับการสืบทอดและใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขนละคร และประกอบในพิธีไหว้ครูกันมาจนทุกวันนี้

ความหมายของเพลงตระ

เพลงตระเป็นกลุ่มเพลงที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ เข้มขลัง มักใช้เป็นเพลงที่บรรเลงประกอบการแสดงและประกอบในพิธีกรรม การไหว้ครู คำว่า “ตระ” ไม่พบหลักฐานที่แน่ชัดว่ามีความหมายว่าอย่างไร โดยนัฐพงศ์ โสวัตร ได้ให้ความหมายของเพลงตระไว้ว่า คำว่าตระมาจากคำกริยาในภาษาบาลีว่า “ตร” และในภาษาสันสกฤตว่า “ตฺร” อันหมายถึง การข้ามพ้น ขณะอุปสรรค เพลงตระจึงมีความหมายว่าทำนองเพลงที่มีลักษณะเฉพาะอันแสดงถึงการข้ามพ้นอุปสรรคและความยากลำบากในการเรียน การต่อเพลงระดับต่าง ๆ ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องมีความวิริยะ อุตสาหะ มีสติปัญญาและความสามารถอย่างสูงที่จะต้องผ่านพ้นขั้นตอนการเรียน และอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตมามากพอสมควร (Sowat, 1996)

แต่ยังมีความเห็นที่แตกต่างไปจากนี้ กล่าวคือ คำว่าตระนั้นเป็นคำโบราณมาจากทางตอนเหนือ โดยรูปศัพท์ดั้งเดิมเขียนว่า “ทรอ” อ่านว่า “ซอ” แปลว่าเพลง หรือขับ หรือร้อง ภายหลังรูปเขียนเหลือแต่เพียง “ทร” แต่ยังคงอ่านว่า “ซอ” เช่นเดิม และเมื่ออิทธิพลทางวัฒนธรรมถูกถ่ายทอดลงมาทางพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งคนพื้นถิ่นภาคกลางนั้นเข้าใจว่าคำเขียน “ทร” นั้น เสียง ท. คือเสียงเดียวกันกับเสียง ต. จึงอ่านว่า “ทะระ” บ้าง “ตะระ” บ้าง กระทั่งในที่สุดเหลือรูปเขียนเพียง “ตระ” และอ่านว่า “ตระ” ซึ่งยังคงมีความหมายเช่นเดิมคือ หมายถึงเพลงหรือการขับร้อง (สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลิชฐ์ พชรกุลสงศ์ 25 พฤษภาคม 2561) จากความเห็นดังกล่าวนี้

มีความสอดคล้องกับความเห็นของ สุจิตต์ วงษ์เทศ ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือศิลปวัฒนธรรม ร้องรำ ทำเพลง ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม ว่า “ทร” ตรงกับ “ซอ” ในกฎหมายเพียรบาลมีคำว่า “สี่ซอ” ซึ่งหมายถึงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี ในนิราศหริภุญชัยเขียนว่า “ทร้อ” คือคำว่า “สะล้อ” ของภาคเหนือ แต่ข้อความที่ว่า “ปี่แคน ทรลอง” อาจมีความหมายตามภาษาล้านนาว่า การขับหรือการร้องเพลงก็ได้ เพราะในภาษาไทยใหญ่ มีคำว่า “ซอ” ที่แปลว่าการร้องเพลง (Wongtate, 1999)

ลักษณะของเพลงตระ

เพลงตระคือกลุ่มเพลงจำพวกหนึ่งของเพลงหน้าพาทย์ เป็นเพลงบรรเลงที่ไม่มีการขับร้องใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรม ซึ่งปรากฏมีการนำไปใช้ร่วมกับการขับร้องในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมของตัวละครในการแสดงโขนละคร เช่น เพลงตระนิมิต เป็นต้น มีความแตกต่างกันในเรื่องของทำนองเพลง ความสั้น-ยาวของเพลง รวมถึงการนำไปใช้ในกรณีต่าง ๆ เพลงตระมีลักษณะประการหนึ่งที่เหมือนกันคือการดำเนินเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับ โดยแต่ละเพลงจะใช้วิธีการตีตะโพนและกลองทัดที่เหมือนกัน เรียกว่าหน้าทับเพลงตระที่มีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือส่วนที่เรียกว่า “ไม้เดิน” และส่วนที่เรียกว่า “ไม้ลา” (ไม้เดิน-ไม้ลา) เพลงตระนั้น ๆ จะมีความยาวของทำนองเพลงเท่าใดหรือมีจำนวน “ไม้เดิน” เท่าใดก็ตาม แต่ในช่วง 4 ประโยคสุดท้ายของทำนองเพลงนั้นจะดำเนินไม้กลองที่เรียกว่า “ไม้ลา” ทุกเพลง สำหรับพิธีไหว้ครูนั้นจะใช้เพลงตระที่มีอัตราจังหวะที่กำกับด้วยหน้าทับอัตรา 2 ชั้น ซึ่งไม้เดิน

ในอัตราจังหวะ 2 ชั้นหากเทียบกับทำนองเพลงแล้ว 1 ไม่เดินจะเท่ากับ 1 ประโยคเพลง (8 ห้องของการบันทึกโน้ต) การตีกลองทัดจะตีที่กลองทัดตัวเมียในจังหวะสุดท้ายของลูกตกท้ายประโยคทุก ๆ ประโยค ส่วนตะโพนจะมีลีลาหน้าทับที่แตกต่างกัน หากเป็นเพลง 4 ไม่เดินจึงเท่ากับว่าทำนองเพลงในช่วงนี้มี 4 ประโยค แล้วจึงต่อด้วย

ไม้ลา โดยไม้ลานั้นจะมีลีลาการตีกลองทัดที่แตกต่างไปจากไม่เดิน คือไม้ลานั้นจะตีกลองทัดสอดสลับทั้งกลองทัดตัวผู้ (เสียงต๋อม) และกลองทัดตัวเมีย (เสียงตูม) ซึ่งชุดการตีไม้ลาจะเท่ากับทำนองเพลงทั้งหมด 4 ประโยค ดังนั้นเพลงตระใดที่มีจำนวน 4 ไม่เดิน-ไม้ลา จึงเท่ากับว่าทำนองเพลงตระนั้น ๆ มี 8 ประโยค

หน้าทับเพลงตระ (ตะโพน)

----	--- ดิง	----	--- ละ	----	--- ตีบ	--- ดิง	--- ตีบ
----	--- ตีบ	-- ตีบดิง	-- ตีบเพลิง	-- ตีบดิง	-- ตีบเพลิง	--- ดิง	--- ตีบ
--- ตีบ	- เพลิง - เห่ง	--- ละ	-- ตีบดิง	--- เห่ง	-- ดิง ดิง	- ดิง - ตีบ	- เพลิง - เห่ง
----	--- ตีบ	-- ตีบดิง	-- ตีบเพลิง	-- ตีบดิง	-- ตีบเพลิง	--- ดิง	--- ตีบ
-- ตีบดิง	-- ตีบเพลิง	--- ละ	--- ตีบ	- ดิง - ตีบ	-- ตีบเพลิง	-- ตีบเพลิง	- ดิง - ตีบ
--- ดิง	- ละ - ตีบ	- ดิง - ตีบ	-- ตีบเพลิง	-- ตีบเพลิง	- ดิง - ตีบ	-- ตีบเพลิง	- ดิง - ตีบ
--- ดิง	- ละ - ตีบ	- ดิง - ตีบ	-- ตีบเพลิง	-- ตีบเพลิง	- ดิง - ตีบ	- ดิง - เห่ง	- ละ - ตีบ
- ดิง - ตีบ	-- ตีบเพลิง	-- ตีบเพลิง	- ดิง - ตีบ	-- ตีบเพลิง	- ดิง - ตีบ	-- ตีบเพลิง	- ดิง - ตีบ

ไม้กลองเพลงตระ (กลองทัด)

ไม่เดิน	----	----	----	----	----	----	----	--- ต๋อม
	----	----	----	----	----	----	----	--- ต๋อม
	----	----	----	----	----	----	----	--- ต๋อม
	----	----	----	----	----	----	----	--- ต๋อม
ไม้ลา	----	----	----	----	--- ตูม	----	----	--- ตูม
	----	----	--- ต๋อม	----	----	--- ต๋อม	----	--- ต๋อม
	----	----	--- ตูม	----	----	--- ตูม	----	----
	--- ต๋อม	----	----	--- ต๋อม	----	--- ต๋อม	----	--- ต๋อม

ภาพที่ 3 ตัวอย่างทำนองเพลงตระ

ขนบประเพณีการบรรเลงเพลงตระนั้น จะบรรเลงวนกลับ 2 รอบทุกเพลง ซึ่งทำนองหลักของเพลงตรามีทำนองที่เหมือนกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง หรือซ้ำกันบ้างในบางวรรค โดยในหนึ่งรอบนั้นจะหมายถึงการตีกลองทัดที่จบลงด้วยไม้ลา กล่าวคือเมื่อเริ่มบรรเลงเพลงตระเครื่องดำเนินทำนองจะดำเนินไปควบคู่กับหน้าทับตะโพนและกลองทัด กระทั่งครบกระบวนของไม้เดิน จากนั้นทำนองจะดำเนินต่อเนื่องควบคู่ไปพร้อมกับหน้าทับตะโพนและกลองทัด ในส่วนของไม้ลา กระทั่งจบไม้ลาแล้วจึงบรรเลงกลับต้นในรอบที่ 2 ในการบรรเลงตามลักษณะที่กล่าวมานั้น จะเรียกเพลงตระนี้ว่าเพลงตระ 4 ไม้ลา ซึ่งหมายถึงกลองทัดตีไม้เดิน 4 ครั้ง แล้วจึงตีชุดไม้ลา แต่หากเพลงตระนั้นเป็นเพลงตระ 8 ไม้ลา จะหมายถึงการตีกลองทัดไม้เดิน 8 ครั้ง แล้วจึงตีชุดไม้ลา หรือ เพลงตระนั้นเป็นเพลงตระ 12 ไม้ลา จะหมายถึงการตีกลองทัดไม้เดิน 12 ครั้ง แล้วจึงตีชุดไม้ลา จากนั้นจึงบรรเลงวนกลับในรอบที่ 2 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าทำนองเพลงตระนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับหน้าทับตะโพนและการตีกลองทัดไปตลอดทั้งเพลง หากบรรเลงทำนองหลักผิดพลาดจะทำให้ทำนองหลักกับหน้าทับตะโพน-กลองทัดจบลงไม่พร้อมกัน หรือหากทำนองหลักบรรเลงถูกต้องแต่ตะโพนหรือกลองทัดผิดพลาดก็จะทำให้ทำนองหลักกับหน้าทับตะโพน-กลองทัดจบลงไม่พร้อมกันเช่นกัน

ประเภทของเพลงตระ

เพลงตระแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือเพลงตระที่มีอัตราจังหวะหน้าทับ 3 ชั้น

ปรากฏอยู่ในเพลงชุดใหม่โรงเรียน ได้แก่ เพลงตระหญ้าปากคอก เพลงตระปลายพระลักษณ์ เพลงตระมารละม่อม เพลงตระจอมศรี เพลงตระเชิงกระแซง เพลงตระเสื่อขบ เป็นต้น เพลงตระประเภทนี้มีความยาวของทำนองเพลงเป็นสองเท่าของเพลงตระแบบอัตราจังหวะ 2 ชั้น เพลงตระประเภทนี้ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ประกอบการแสดงโขนละคร แต่ในพิธีไหว้ครูพบว่ามีการบรรเลงเพลงตระประเภทนี้ คือในบทไหว้ครูบทหนึ่งเมื่อกล่าวจบแล้วพิธีกรจะบอกกล่าวให้นักดนตรีบรรเลงคือเพลงชุดใหม่โรงเรียน ซึ่งในเพลงชุดใหม่โรงเรียนก็มีเพลงตระในอัตราจังหวะ 3 ชั้นด้วย คือเพลงตระหญ้าปากคอก แต่ในบางครั้งหากต้องจำกัดเวลาในการประกอบพิธีไหว้ครู ผู้อ่านโองการก็มักจะเรียกเพียงแต่ย่อคือเพลงตระหญ้าปากคอกเท่านั้น และเพลงตระที่มีอัตราจังหวะหน้าทับ 2 ชั้น เพลงตระประเภทนี้พบว่าใช้ประกอบกับการแสดงโขนละครในบทบาทที่มีการแสดงออกในกิริยาต่าง ๆ เช่น ตระนอน จะใช้กับตัวละครที่กำลังแสดงกิริยานอน ในขณะที่นั้น หรือเพลงตระนิมิต จะใช้สำหรับการแปลงกาย แสดงอิทธิฤทธิ์ของตัวละคร เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้ในพิธีไหว้ครูอีกหลายบทเพลง ซึ่งเป็นการประกอบกิริยาสมมุติ เช่นตระเชิญ ใช้กับการอัญเชิญเทพยดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาร่วมในพิธีมงคล เพลงตระเทวาประสิทธิ์ ใช้กับการอวยพรให้เทวดา ประสิทธิ์ประสาทพรมงคลให้ผู้ร่วมงาน หรือ เพลงตระพระพิฆเนศ ใช้กับการอัญเชิญองค์พระพิฆเนศให้มาร่วมในพิธีดังกล่าว

บทบาทหน้าที่ของเพลงตระในพิธีไหว้ครู

ในพิธีไหว้ครูนั้น “เพลงตระ” ถือได้ว่าเป็นเพลงที่มีความสำคัญมาก มีความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาว่าเป็นบทเพลงที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงที่ผู้เรียนต้องผ่านขั้นตอนการศึกษาตามขนบประเพณีที่บัญญัติไว้ เช่นต้องบวชพระมาก่อนแล้วจึงจะเรียนได้ ต้องมีคุณวุฒิและวัยวุฒิรวมถึงอุปนิสัยตามที่ครูผู้ถ่ายทอดจะเห็นสมควร เป็นต้น ซึ่งหากผู้ใดไม่กระทำตามดังนี้ก็จะต้องพบเจอแต่สิ่งที่ไม่ดี จึงทำให้หลายคนไม่กล้าที่จะเรียนเพลงประเภทนี้จะเห็นได้ว่าโบราณจารย์ทางดนตรีไทยได้ให้ความสำคัญกับเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงไว้มาก โดยเฉพาะเพลง “ตระ” ในอดีตปรากฏเพลงตระมีการบรรเลงไม่มากนักเนื่องจากครูดนตรีไทยในสมัยก่อนมักจะหวงเพลงและไม่ถ่ายทอดให้กับผู้ใด หรือหากมีการถ่ายทอดก็เป็นจำนวนน้อยคงเป็นแต่ศิษย์ภายในสำนักตนเองเท่านั้น จึงทำให้เพลงตระเลือนหายไปจนกระทั่งเริ่มมีการรื้อฟื้นเพื่อการอนุรักษ์จึงเริ่มปรากฏเพลงตระหลายเพลงด้วยกัน อีกทั้งในปัจจุบันมีการประพันธ์เพลงตระขึ้นมาใหม่ด้วย เพลงตระนั้นมีบทบาทหน้าที่ใช้สื่อถึงอารมณ์และกิริยาในการดำเนินกิจกรรมการแสดงหรือพิธีกรรมต่าง ๆ หรืออาจจำแนกบทบาทออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. เพลงตระนอกพิธีไหว้ครู เพลงตระกลุ่มนี้คือเพลงตระที่ปรากฏพบที่มีการใช้บรรเลงประกอบการแสดงหรือประกอบในพิธีต่าง ๆ ที่ไม่ใช่พิธีไหว้ครู อาจมีการใช้ที่เหมือนกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะต้องมีผู้ใด

เป็นผู้เรียกเพลง เพราะเพลงกลุ่มนี้จะมีการบรรเลงเพลงไว้ในบทละครในเรื่องและตอนต่าง ๆ เช่น เพลงตระนอน มีการใช้ในการแสดงโขนในช่วงที่ตัวละครกำลังแสดงกิริยาการนอนหรือกำลังจะนอน เช่นเดียวกับการบรรเลงเพลงตระนอนในพิธีเทศน์มหาชาติซึ่งก็จะใช้เพลงนี้เป็นเพลงประกอบกัณฑ์เทศน์ที่ตัวละครกำลังแสดงกิริยาการนอนเช่นกัน และไม่พบว่ามีการใช้เพลงตระนอนในพิธีไหว้ครู นอกจากนี้ยังมีเพลงตระที่ปรากฏอยู่ในเพลงชุดโหมโรง หรือเรียกว่า เพลงตระในรูปแบบอัตราหน้าทับ 3 ชั้น ก็เป็นกลุ่มเพลงตระที่อยู่นอกพิธีไหว้ครู เว้นแต่ครูผู้ประกอบพิธีไหว้ครูนั้นจะเรียกเพลงชุดโหมโรง ซึ่งมีเพลงตระหน้าปากคอกที่จัดเป็นเพลงตระแบบ 3 ชั้น หรืออาจมีการเรียกเพลงที่ทดแทนกันเนื่องจากเหตุผลด้านเวลาก็อาจเรียกเพลงตระหน้าปากคอกแทนเพลงชุดโหมโรง หรือเพลงอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. เพลงตระในพิธีไหว้ครู เพลงตระกลุ่มนี้คือเพลงตระที่มีอัตราจังหวะหน้าทับ 2 ชั้น ที่ปรากฏพบที่มีการใช้บรรเลงในพิธีกรรมไหว้ครูในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ไหว้ครูดนตรีไทย ไหว้ครูนาฏศิลป์ไทย ไหว้ครูช่าง เป็นต้น โดยการบรรเลงเพลงตระกลุ่มนี้จะต้องมีผู้ประกอบพิธีหรือผู้อ่านโองการไหว้ครูเป็นผู้เรียกเพลงและให้นักดนตรีบรรเลงเพลงนั้น ๆ ซึ่งจากตำราไหว้ครูอาจมีรายชื่อเพลงที่ถูกรวบรวมไว้บ้างหรือครูผู้อ่านโองการอาจเรียกเพลงเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากตำรา แต่จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับบทกล่าวคำไหว้ครูด้วย เพลงตระกลุ่มนี้สามารถแบ่งลักษณะของการใช้ได้ดังนี้

2.1 เพลงตระที่ใช้ในการอัญเชิญ เพลงตระในกลุ่มนี้เป็นเพลงที่มักใช้ในพิธีไหว้ครู โดยมีจุดมุ่งหมายในการอัญเชิญครู อาจารย์ เทพยดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาประชุมพร้อมเพรียงกันในสถานที่ประกอบพิธีนั้น ซึ่งการจะใช้เพลงใดนั้นก็สุดแล้วแต่ผู้ประกอบพิธีจะเรียกเพลงและให้นักดนตรีบรรเลง เช่น เพลงตระเชิญ เพลงตระเชิญเหนือเชิญใต้ เพลงตระพระเจ้าเปิดโลก เพลงตระสันนิบาต เพลงตระกริ่ง เพลงตระตรัยตรึงส์ เพลงตระนาฏราช เพลงตระนิมิต เพลงตระบรรทมไพโร เพลงตระมฆวาน เพลงตระนาง เป็นต้น

2.2 เพลงตระที่ใช้เป็นเพลงประจำองค์เทพยดา เพลงตระกลุ่มนี้ปรากฏมีการใช้ในการบรรเลงประกอบการแสดง และประกอบในพิธีไหว้ครู เป็นเพลงที่ใช้เชิญองค์เทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีความยาวของทำนองเพลงที่เท่ากันบ้างและไม่เท่ากันบ้าง ในพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์อาจมีการร่ายรำประกอบเพลงตระกลุ่มนี้ด้วย ได้แก่ เพลงตระนารายณ์เต็มองค์ เพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์ เพลงตระพระปรคณธรรพ เพลงตระพระพรหม เพลงตระพระปัญจสิงขร เพลงตระพระพิฆเนศ เพลงตระพระวิษณุกรรม เพลงตระพระอิศวร เพลงตระพระแม่อุมา เพลงตระพระขันธกุมาร เพลงตระพระสุรัสวดี เพลงตระพระลักษมี เพลงตระฤาษีกลียโกฏ เป็นต้น

2.3 เพลงตระที่ใช้สำหรับการอวยพร เพลงตระกลุ่มนี้ให้ความหมายไปในทางการอวยชัยและประสิทธิ์ประสาทพรอันเป็นมงคลแก่ผู้ที่เข้าร่วมในพิธีไหว้ครู ได้แก่ เพลงตระเทวาประสิทธิ์ เพลงตระประสิทธิ เพลงตระพระพิฆเนศ

ประทานพร เพลงตระพระพิราพประทานพร เพลงตระพระศิวะประทานพร เพลงตระมงคลจักรวาล เป็นต้น

เพลงตระคือกลุ่มเพลงที่ใช้แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ โดยปรากฏพบว่ามีการใช้ทั้งประกอบการแสดงและประกอบพิธีกรรม ซึ่งในการประกอบการแสดงนั้นมีเฉพาะบางเพลงที่นำไปใช้ มักเรียกว่าเพลงตระนอกพิธีไหว้ครู แต่ส่วนที่พบมากคือใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมไหว้ครู จึงเรียกว่าเพลงตระในพิธีไหว้ครู

การศึกษาเพลงตระนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพลงตระ ในประเด็นเรื่องความเป็นมา ความหมาย ลักษณะ ประเภท และบทบาทของเพลงตระในพิธีกรรมการไหว้ครูดนตรีไทย พบว่าเพลงตระมีที่มาที่ไม่ชัดเจน โดยมีหลักฐานการใช้สำหรับประกอบการแสดงพบในบทบาทแสดงหนังใหญ่และการแสดงโขนในบางตอน และที่กล่าวถึงเพลงตระที่ใช้ในการประกอบในพิธีไหว้ครู โดยมีครูผู้เป็นประธานในการอ่านโองการจะกล่าวอัญเชิญองค์เทพเทวดาจากนั้นจึงบอกกล่าวให้นักดนตรีบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ไปจนกระทั่งจบพิธี ซึ่งในกลุ่มเพลงหน้าพาทย์นั้นมีเพลงตระต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย เพลงตระนั้นยังไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามีความหมายอย่างไรจากข้อมูลที่พบนั้นมีความน่าเชื่อถือได้ว่าเพลงตระนั้นหมายถึง “เพลง” ซึ่งมีที่มาจากภาษาล้านนาคำว่า “ทรอ” หรือ “ทร” อ่านว่า “ซอ” ซึ่งมีความหมายว่าเพลง แต่ภาษานี้ต่อมามีรูปเขียนว่า “ตร” เสียงที่อ่านออกมามีเป็น “ตระ” และคงเหลือเพียง “ตระ” ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างของเพลงที่เหมือนกันคือการตีตะโพนและกลองทัด ที่ศัพท์ทางดนตรีเรียกว่าไม้กลอง

เพลงตระมีลักษณะไม่กลองที่เป็นรูปแบบไม้เดิน ไม้ลา ทุกเพลง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือเพลงตระที่มีอัตราจังหวะหน้าทับ 3 ชั้น ปรากฏ อยู่ในเพลงชุดโหมโรงเย็น ในส่วนเพลงตระที่มี อัตราจังหวะหน้าทับ 2 ชั้น ใช้ประกอบกับการ แสดงหนังใหญ่ และโขน นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้ในพิธีไหว้ครูอีกหลายบทเพลง ซึ่งเป็นการประกอบพิธีกรรมโดยบทบาทของเพลงตระ ที่ใช้ในพิธีกรรมการไหว้ครูนั้นพบว่ามีการใช้ สำหรับการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยทั่วไป ได้แก่ ตระเชิญ ตระเชิญเหนือเชิญได้ ตระสันนิบาต ตระพระเจ้าเปิดโลก ตระมงคลจักรวาล ตระกริ่ง ตระมัทวาน ตระตรัยตริงส์ ตระนาฏราช ใช้สำหรับเป็นเพลงประจำองค์สำหรับอัญเชิญ เทพดาชั้นสูง ได้แก่ ตระนารายณ์บรรทมสินธุ์ ตระพระปรคณธรรพ ตระพระพิฆเนศ ตระ ฤาษีกลไยโกฐ ตระพระวิษณุกรรม ตระ พระปัญจสิงขร ตระพระพรหม ตระพระอิศวร และ ที่ใช้สำหรับการอวยชัยให้พร ได้แก่ ตระประสิทธิ ตระเทวาประสิทธิ์ตระพระศิวะประทานพร และ ตระพระพิราพประทานพร

อภิปรายผล

จากการศึกษาเพลงตระในพิธีกรรม ไหว้ครู แสดงให้เห็นถึงความสำคัญทั้งในด้าน ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา รวมถึงการศึกษา ด้านดนตรี พบว่าเพลงตระมีการใช้ใน 2 ประเด็น หลักคือใช้ประกอบการแสดงและการใช้ใน กิจกรรมพิธีไหว้ครู ดังที่ ประดิษฐ์ อินทนิล ได้กล่าวไว้ว่า ใช้บรรเลงประกอบพิธีของ ตัวละครผู้สูงศักดิ์หรือเทพเจ้าต่างๆ โดยมาก ใช้กับการแสดงโขน ละคร และใช้ในพิธีไหว้ครู ครอบครูดนตรีและนาฏศิลป์ (Inthanin, 1993)

ซึ่งสอดคล้องกับอุทิศ นาคสวัสดิ์ ที่ได้ให้ความเห็น ว่า คือเพลงที่ปรากฏใช้บรรเลงประกอบอาภักดิ์พิธี ของโขน ละคร หรือใช้สำหรับอัญเชิญพระเป็นเจ้า ฤาษี เทวดา และครูอาจารย์ทั้งหลายให้มาร่วม สโมสรสันนิบาตในพิธีไหว้ครูและพิธีมงคลต่าง ๆ โดยที่มา และความหมายของเพลงตระนั้นยังคง เป็นแต่เพียงข้อสันนิษฐานที่ไม่สามารถสรุปได้ อย่างชัดเจน มีเพียงหลักฐานการนำไปใช้ใน กิจกรรมต่าง ๆ โดยลักษณะสำคัญของเพลงตระ คือการใช้เครื่องกำกับจังหวะหน้าทับที่เหมือนกัน ทุกเพลง ได้แก่ ไม้เดิน - ไม้ลา แตกต่างกันเพียง ความยาวของทำนองเพลงที่ทำให้การดำเนิน ไม้เดินของกลองทัดมีจำนวนที่เหมือนกันบ้าง และแตกต่างกันบ้าง ดังที่เดช คงอิม ได้กล่าว ไว้ว่า เพลงตระที่ใช้ในพิธีไหว้ครูหรือประกอบ ทำรำส่วนใหญ่จะเป็นเพลงตระที่ใช้หน้าทับ เดียวกันกับเพลงตระนิมิต โดยมีอัตราจังหวะ หน้าทับเท่ากับหน้าทับปรบไก่ 2 ชั้นเรียกว่า 1 หน้าทับหรือ 1 ไม้กลอง จะเรียกโดยทั่วไปว่า หน้าทับตระ 2 ชั้น ซึ่งจะมีที่ไม้กลองก็ขึ้นอยู่กับ ความยาวของทำนองเพลงตระนั้น (Khonglim, 2002) จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าบทบาทและ หน้าที่ของเพลงตระจากอดีตถึงปัจจุบันยังคง มีการบรรเลงในกิจกรรมที่เหมือนกัน และการ บรรเลงทำนองเพลงร่วมกับหน้าทับและไม้กลอง ที่ยังคงรักษาระเบียบแบบแผนในการบรรเลงไว้ ดังเดิม แต่มีสิ่งทีปรับปรุงหรือพัฒนาขึ้นคือ เกิดความแพร่หลายในการบรรเลง โดยการฟื้นฟู นำเพลงตระของเก่ามาบรรเลง รวมถึงการประพันธ์ เพลงตระขึ้นใหม่ ทำให้เพลงตระมีจำนวนการ นำมาบรรเลงมากขึ้นเพื่อตอบสนองกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์และเป็นแบบแผนที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเพลงตระในกิจกรรม พิธีไหว้ครู ทำให้พบข้อมูลที่มีความเหมือนและความต่างจากหลายแหล่งข้อมูลที่สามารถสรุปความได้ว่าเพลงตระปรากฏมีการใช้บรรเลงในหลายพื้นที่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีความหมายที่สื่อไปในทางความเชื่อทางศาสนา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ และความเชื่อเหล่านั้นได้ถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนการตามชนบประเพณี โดยมีลักษณะ ประเภท และบทบาทในการใช้ตามวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค

และจากลักษณะการเรียนการสอนดนตรีไทยดั้งเดิมนั้นใช้ระบบการสอนลักษณะท่องจำจึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อนในบริบทต่าง ๆ ของเพลงตระได้ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานหนึ่งที่จะเป็นแนวทางในการศึกษาเบื้องต้นของเพลงตระในประเด็นต่าง ๆ เช่น แนวคิดในการประพันธ์เพลงตระเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรม การจัดการเรียนเพลงตระที่มีรูปแบบชัดเจน หรือศึกษาเพลงตระนอกพิธีไหว้ครูในอัตราหน้าทับ 3 ชั้น ต่อไป

REFERENCES

- Fine arts department (2003). **Kham Phak Ramayana meeting, Volume 2**. Bangkok: Edison Press Products Company Limited. (in Thai)
- Inthanin, P. (1993). **Thai music and dance**. Bangkok: Suviriyasan Ratchaburi Province. Thai identity broadcasting program on television and radio The Prime Minister. (in Thai)
- Inthawong, P.(2001). **Thai music clinic and introduce Thai musical instruments**. Bangkok: Love and Lippress Company Limited. (in Thai)
- Kijkhun , C. (2000). **Music**. Bangkok: Odean Store.(in Thai)
- Khonglm, D. (2002). **Song Wai Khru**. Bangkok: Sema Dharma Publishing House. (in Thai)
- PhuKhaoThong, S. (1996). **Thai music and entrance to Thai music**. Bangkok: Mahidol University. (in Thai)
- Pakdeekham (2006). **Khmer loan dictionary in Thai language, the 55th anniversary of the establishment of the Thai-Cambodian diplomatic relations**. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. (in Thai)

- Reungdej, P. (2005). **Khon Khon Theater (translated)**. Buriram Province: Winai Printing Factory (in Thai)
- Royal Society. (1997). **Thai Music Encyclopedia Kita - Orchestra Region** Bangkok: Printing Factory of Chulalongkorn University. (in Thai)
- Sowat, N. (1996). **The roles and duties of the music for worship in the Thai music teacher ceremony**. Master of Thesis, MA, Graduate School Mahidol University. (in Thai)
- Tramote, M. (1981). Art textbook 023 - Prof. 024 Thai music basics. Bangkok: Teachers Council of Ladprao. (in Thai)
- Tramote, M., Rattanawaraha, J. (1995). **Music: Cultural heritage and succession**. Document for academic conference In the auspicious occasion of the 50th Anniversary Celebration of the Throne; 20-21 January 1995. Bangkok: Cultural Studies Center, Faculty of Education, Chulalongkorn University, in collaboration with the College of Fine Arts Dramatic Arts. (in Thai)
- Thamviharn, S. (2002). **Thai Orchestra**. 3rd edition, Bangkok: Chulalongkorn University Printing Press. (in Thai)
- Wongtate, S. (1999). **Singing, dancing, music, special arts and culture**, 2nd edition, Bangkok: Company. (in Thai)
- Inthanin, P. (1993). **Thai music and dance**. Bangkok: Suviriyasan Ratchaburi Province. Thai identity broadcasting program on television and radio The Prime Minister. (in Thai)

อัตลักษณ์การบรรเลงปี่พาทย์มอญปากเกร็ด

THE IDENTITY OF INSTRUMENTAL METHOD PEIPAT MON PAKKRED

ภูริศ ขาวปลื้ม^{1*} และ วีระ พันธุ์เสือ²

Phurit Khaopluem^{1*} and Veera Phansuer²

ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*,2}

Master Degree Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand^{1*,2}

Email: Alice_pvmp@hotmail.com^{1*}

Received: 2019-07-26

Revised: 2019-11-11

Accepted: 2019-11-11

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์เพลงมอญปากเกร็ด มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเพลงมอญปากเกร็ด 2) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ด้านทำนองเพลงมอญปากเกร็ด โดยสังเคราะห์และวิเคราะห์จาก ตำราเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางการบรรเลงที่อยู่ในพื้นที่ อำเภอปากเกร็ด

ผลการวิจัยพบว่าเพลงมอญปากเกร็ดเกิดขึ้นเมื่อใดไม่ทราบแน่ชัดแต่พบหลักฐานของวงปี่พาทย์มอญปากเกร็ดครั้งแรกเมื่อมีการบรรเลงในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระเมรุมาศท้องสนามหลวง เมื่อพ.ศ. 2453 โดยวงดนตรีปี่พาทย์มอญของ พระยาพิไชย บุรินทรา พิศาล บุญผูก นักดนตรีปี่พาทย์มอญที่ประพันธ์เพลงมีการสืบสานกันมาว่าเป็นผู้ประพันธ์เพลงทั้งสามเพลงมี ดังนี้ 1) เพลงมอญสำออย ครูบุญทิว ศิลปะดุริยางค์ เป็นผู้ประพันธ์ 2) เพลงพญาลิงหาครูลีบหะหวังและครู จำปากลิ้นขึ้นร่วมกันประพันธ์ และ 3) เพลงฉิ่งใหญ่ เป็นเพลงที่ ครูบุญทิวนำเอาเพลงของเก่าซึ่งไม่เป็นที่แน่ชัดว่าครูลีบ ครูจำปา หรือ ครูสมบัติ จิตบรรเทา เป็นผู้แต่งไว้แต่เดิมแต่ที่ชัดเจนคือครูบุญทิวนำมาปรับปรุงใหม่

ในด้านอัตลักษณ์ด้านการดำเนินทำนองเพลงมอญปากเกร็ดนั้น พบว่าเพลงมอญปากเกร็ดทั้งสาม เพลงที่เหลืออยู่นั้น เป็นเพลงที่มีการผสมผสานกันระหว่างเพลงบังคับทางและเพลงดำเนินทำนองเป็นลักษณะเพลงประเภทเพลง 2 ชั้นออกเพลงเร็วชั้นเดียว ใช้บรรเลงในโอกาสความบันเทิงทั่วไป ลักษณะการใช้คู่เสียงที่พบมากที่สุดในการเล่นมอญสำออยคือ คู่ 4 และ คู่ 5 และคู่ 8 ลักษณะ

ของการดำเนินทำนองเพลงเป็นการดำเนินทำนองที่ไม่สลับซับซ้อนแต่สามารถส่งสำเนียงมอญได้ชัดเจนและเป็นอัตลักษณ์ทางการบรรเลงที่สำคัญของเพลงมอญทั้งสามเพลง การขึ้นเพลงจะให้ห้องมอญวงใหญ่ ขึ้นนำก่อนในวรรคแรกแล้วให้เครื่องมืออื่นๆตามในวรรคเพลงต่อมารูปแบบของการบรรเลงมือห้องมอญที่ใช้เป็นรูปแบบผสมผสานระหว่างมือห้องมอญและมือห้องไทย อัตลักษณ์ที่โดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของเพลงมอญปากเกร็ด คือการบรรเลงต้องตีแบบช้า ๆ ทั้งมือได้สัดส่วนของทำนอง เทคนิคการบรรเลงมือห้องมอญวงใหญ่จะไม่สลับซับซ้อน ทำนองเพลงจะช้าทำนองบ่อย ๆ ในแต่ละท่อนเพลง บทเพลงมอญปากเกร็ดจะมีลักษณะทำนองที่คล้ายกับเป็น สร้อยเพลง คือการช้าทำนองเพลง ในท้ายประโยคหรือท่อนเพลง

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ เพลงมอญปากเกร็ด

ABSTRACT

The study of “The Identity of Mon Pakkred song was conducted with the aim to study the history and background of Pakkred Mon music performance and to study the identity of Pakkred Mon music performance. The process includes analysis and synthesis of the content from documents, observation, and interview with the experts in the areas related to the identity of music performance in Pakkred District.

According to the results, it is not known when exactly Pakkred Gamelan Orchestra originate, but the earliest evidence shows that there was the performance of this kind of band during the royal funeral ceremony of King Chulalongkorn the Great at the royal funeral pyre located at Sanam Luang in the year 1910. This Pakkred Mon Gamelan Orchestra belonged to Phraya Phichai Burintra, (Pisan bunpuk). Today, Pakkred Mon songs are rarely performed. Only 3 of them are still played today: “Mon Sam-oy” “Phaya Ling Hao” and “Ching Yai.” The composers of these songs are: 1. Mon Sam-oy – composed by Master Boontew Silapaduriyang 2. Phaya Ling Hao – composed by Master Suep Hawang and Master Champa Klinchan 3. Ching Yai – Re-arranged by Master Boontew (it might have been originally composed by Master Suep, Master Champa or Master Sombat Chitbanthao)

As for the identity of playing the melody line of Mon Pakkred songs, it was found that the above 3 songs are a mixture between mandatory style (Pleng Bangkap Thang) and Melody Line style (Pleng Damnoen Thamnong). The overall tempo is 2 chan, but the beginning of the song is rather fast, or 1 chan. These songs are performed in general occasions. The

pairing of sound most frequently found in the song “Mon Sam-Oy” are 4 pairs, 5 pairs, and 6 pairs. The melody line is not complicated and one can easily recognize the Mon or Khmer tone in it, which is the most significant identity of the three songs. Large circle gong is played during the intro of the songs. The other musical instruments followed afterward.

The performing of Gong is a mixture between Thai and Mon style. An outstanding identity of Mon Pakkred Songs is the repetition of the melody. The playing of the gong is rather slow with the player's hand dropping much weight on the gong. The playing technique is not complicated. These 3 remaining Mon Pakkred songs share a common trait, which is the hook or the repetition of the melody in the last part of the song.

Keywords: Identities, Mon Pakkred song

บทนำ

ดนตรีมอญและศิลปวัฒนธรรมมอญที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของบรรพชนมอญแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติมอญและเป็นสิ่งชี้วัดความมีอารยธรรมชั้นสูงของชนชาติมอญ มอญได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งในครั้งนั้นมอญเริ่มเข้ามากระยะ ๆ โดยจัดให้อยู่บริเวณพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น จังหวัดปทุมธานีบ้าง ปากเกร็ดบ้าง ในสมัยกรุงธนบุรีมอญได้อพยพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงได้จัดให้อยู่ที่ปากลัดพระประแดง ฝั่งธนบุรี ซึ่งในแต่ละครั้งที่เข้ามาพระมหากษัตริย์ของไทยจะรับเอาผู้อพยพของชาวมอญไว้ทุกครั้งโดยแบ่งให้อยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ

การที่ชาวมอญอพยพมาอยู่ ณ ที่แห่งใดก็จะนำเอาศิลปวัฒนธรรมติดตัวมาด้วย เช่น นาฏศิลป์มอญ ดนตรีมอญ ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงชนบระเพณี ความเป็นชาติพันธุ์มอญ

ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ติดตัวมากับชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยนั้นนับว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของชาวมอญนับแต่เริ่มเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาอัตลักษณ์ทางการบรรเลงปี่พาทย์มอญปากเกร็ดเป็นการศึกษาด้านหนึ่งของความเป็นอัตลักษณ์ของชาวมอญที่อพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี อยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ ที่ยังทิ้งคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ อัตลักษณ์เฉพาะตัวของการบรรเลงปี่พาทย์มอญในอำเภอปากเกร็ดบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนและบอกความเป็นชาติพันธุ์ของคนในท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันจะหาความเป็นอัตลักษณ์ทางการบรรเลงได้ยากเนื่องจากในปัจจุบันวัฒนธรรมการบรรเลงเปลี่ยนไปจากเดิมด้วยสาเหตุของความเจริญทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้นทำให้วัฒนธรรมที่เป็นต้นแบบถูกผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมใหม่ ๆ การศึกษา

อัตลักษณ์ทางการบรรเลงเพลงมอญที่ประพันธ์โดยครูปี่พาทย์ของปากเกร็ดเป็นการศึกษา รูปแบบการบรรเลงที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากการบรรพบุรุษทางดนตรีมอญในอำเภอปากเกร็ด ที่มีลักษณะเฉพาะหลายประการ และรักษา ความเป็นชาติพันธุ์ทางการบรรเลงของปากเกร็ด ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ สามารถบอกความเป็น ตัวตนทางดนตรีมอญปากเกร็ด และเพื่อเป็น การรักษาสมบัติทางวัฒนธรรมการบรรเลง เพลงมอญสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของ เพลงมอญปากเกร็ด
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ด้านการบรรเลง เพลงมอญปากเกร็ด

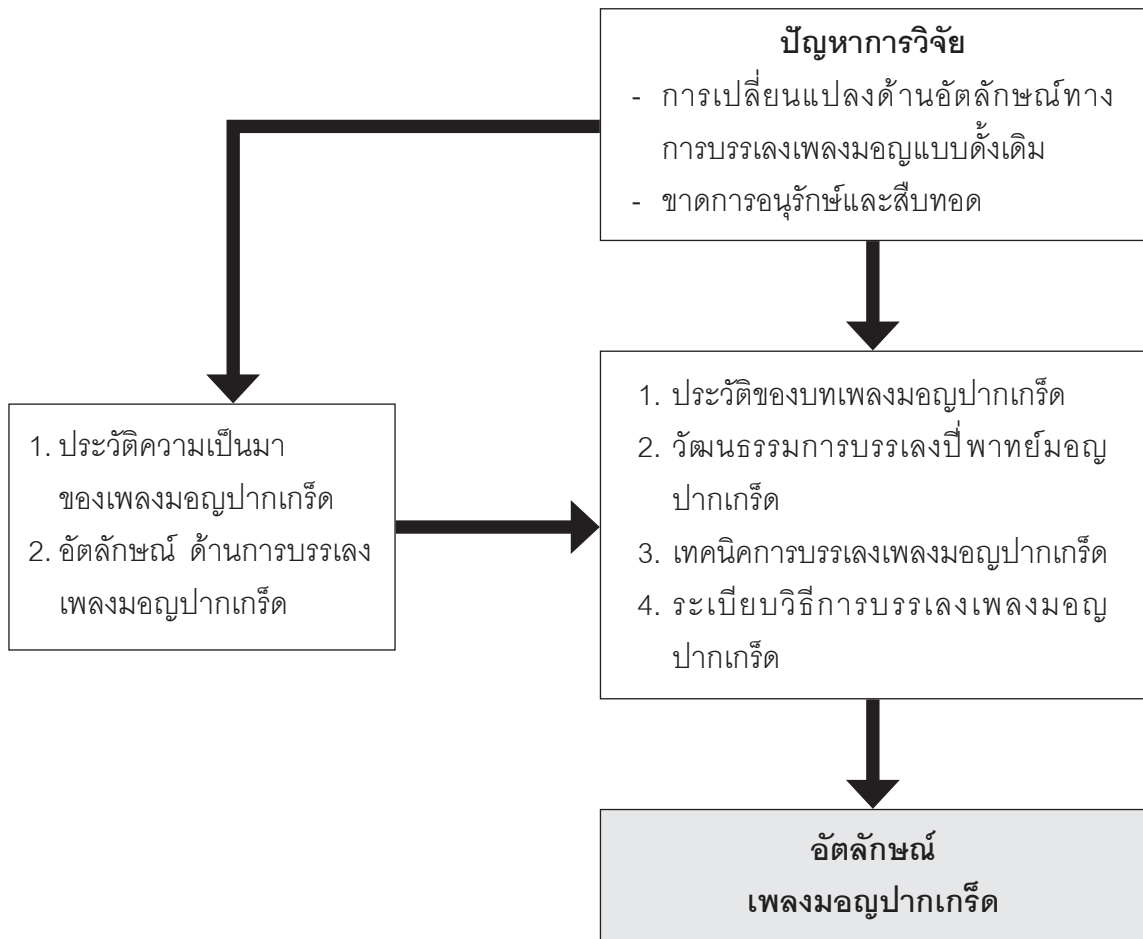
ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. ความรู้ทางการศึกษาด้านอัตลักษณ์ ทางการบรรเลงของปากเกร็ด
2. ประโยชน์ทางการศึกษาเพลงมอญ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและอัตลักษณ์ของเพลงมอญ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษอัตลักษณ์ทางการบรรเลง เพลงมอญของปากเกร็ดและบทเพลงมอญ ปากเกร็ด จำนวน 3 เพลงได้แก่ 1. เพลงมอญ ล้อออย 2. เพลงพระยาลิขิต 3. จิ้งใหญ่ เนื่องจาก เพลงมอญทั้ง 3 เพลงนี้เป็นเพลงมอญที่นักดนตรี ปี่พาทย์มอญของปากเกร็ดเป็นผู้ประพันธ์ขึ้น และนักดนตรีในวงปี่พาทย์มอญในอำเภอปากเกร็ด ยังคงใช้บรรเลงอยู่ในงานทั่ว ๆ ไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

อัตลักษณ์การบรรเลงเพลงมอญปากเกร็ด ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ เพื่อบรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางการบรรเลงปี่พาทย์มอญในอำเภอปากเกร็ดแล้วนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) ซึ่งแบ่งแยกการใช้งานออกได้ดังนี้

การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ 2 วิธีคือ

1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non – Structure Interview) ใช้กับผู้รู้

เพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้ความสามารถในการบรรเลงวงดนตรีปี่พาทย์มอญ โดยทั่วไป เพื่อกำหนดกรอบและแนวทางในการวิจัย

2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ผู้รู้ด้านประวัติความเป็นมาของเพลงมอญปากเกร็ด การบรรเลงวงปี่พาทย์มอญปากเกร็ด และนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาแยกประเด็นและลำดับความสำคัญเรื่องอัตลักษณ์ทางการบรรเลงปี่พาทย์มอญปากเกร็ด

3. การสังเกต (Observation) เพื่อใช้สังเกตการณ์การบรรเลงปี่พาทย์มอญของวงดนตรีในอำเภอปากเกร็ด เพื่อมาแยกประเด็นและลำดับความสำคัญเรื่องอัตลักษณ์ทางการบรรเลงปี่พาทย์มอญปากเกร็ด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ปี่พาทย์มอญปากเกร็ดเกิดขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏชัดเจนแต่พบว่ามีการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการร่ำมอญในอำเภอปากเกร็ดในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาให้มีการปฏิสังขรณ์วัดปากอ่าวที่ หมู่ 7 ในเกาะเกร็ด ซึ่งเป็นวัดอารามรามัญขึ้นเป็นพระอารามหลวงเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลสนองพระบาทเจ้าบรมมอญยิกาเธอกรมสมเด็จพระสุทนต์นราธิราชประยูรผู้ทรงอภิบาลพระองค์หลังจากพระราชชนนีสิ้นพระชนม์ ในเกาะเกร็ด เมื่อพ.ศ. 2427 โดยให้มีการแสดงร่ำมอญถวายหน้าพระที่นั่งเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา 3 วัน หลังจากนั้นพระองค์

ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสุนทรโวหารเจ้ากรมอาลักษณ์จารึกเรื่องราวการจัดงานฉลองสมโภชลงบนแผ่นศิลา หน้าอุโบสถวัดปรมัยยิกาวาส

จากหลักฐานที่ปรากฏในงานสมโภชเฉลิมฉลองวัดปรมัยยิกาวาส (สมัยรัชกาลที่ 5) มีข้าราชการนักดนตรี และศิลปินในราชสำนักมาร่วมในงานฉลองเป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงว่าการร่ำมอญในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการบรรเลงปี่พาทย์มอญเกิดขึ้นแล้วแต่ไม่มีใครบอกได้ว่าเป็นวงปี่พาทย์มอญของใครและมีเครื่องดนตรีชนิดใดบ้างไม่มีใครเขียนหลักฐานหรือภาพในแผ่นศิลาจารึกให้ปรากฏจึงไม่สามารถบอกชื่อวงปี่พาทย์มอญในสมัยนั้นได้ วงปี่พาทย์มอญของปากเกร็ดเพิ่งปรากฏให้เห็นแน่ชัดและมีหลักฐานอ้างอิงถึงวงปี่พาทย์มอญปากเกร็ดที่มีนักดนตรีที่ปรากฏชื่อและมีเจ้าของวงเป็นที่ยอมรับกันนั้น พบในสมัยรัชกาลที่ 6 คือวงปี่พาทย์มอญของ พระยาพิไชย บุรินทรา และได้มีการสืบทอดการบรรเลงของลูกวงพระยาพิไชย บุรินทรา มาจนถึงปัจจุบัน

ด้านลักษณะด้านการดำเนินทำนองเพลงมอญของปากเกร็ด พบว่าเพลงมอญปากเกร็ดที่เหลืออยู่เป็นเพลงที่มีการผสมผสานการใช้เทคนิคการบรรเลงระหว่างบังคับทางและการดำเนินทำนองแบบเพลงทางพื้น เป็นประเภทเพลง 2 ชั้นออกเพลงเร็วชั้นเดียว เป็นเพลงที่ใช้ในความบันเทิงทั่วไปไม่ใช่เพลงพิธีกรรมลักษณะการบรรเลงจะมีทำนองที่ซ้ำ ๆ กันอยู่เกือบทุกท่อน มีลักษณะคล้ายกับลักษณะที่เรียกว่า สร้อยเพลง คือ การซ้ำทำนองในช่วงท้ายเพลง ในการขึ้นทำนองเพลงจะขึ้นทำนองเพลงด้วยซ้องมอญวงใหญ่ ก่อนตามลักษณะของการบรรเลง

ปีพาทย์มอญที่มีมาแต่ดั้งเดิม ลักษณะการจบเพลงจะจบแบบทอดทำนองให้ช้าลง ลักษณะการใช้คู่เสียงที่พบมากที่สุดเพลงมอญทั้งสามเพลง คือ คู่ 4 และ คู่ 5 และคู่ 8

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านวัฒนธรรมปีพาทย์มอญของปากเกร็ดไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรว่าผู้ใดเป็นผู้บุกเบิกหรือเผยแพร่การบรรเลงปีพาทย์มอญในปากเกร็ด มีเพียงแต่คำบอกเล่าสืบต่อกันมาเท่านั้นเกี่ยวกับปีพาทย์มอญในปากเกร็ดว่ามีการสืบทอดมาจากพระยาพิไชย บุรินทรา ซึ่งเป็นนักดนตรีปีพาทย์มอญที่มีชื่อเสียงในอำเภอปากเกร็ดและครูบุญทิว ศิลปะดุริยางค์ซึ่งเป็นนักดนตรีในวงปีพาทย์มอญของพระยาพิไชย บุรินทรา ได้รับการสืบทอดวงปีพาทย์มอญมาจากพระยาพิไชย บุรินทรา ครูบุญทิว ศิลปะดุริยางค์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการประพันธ์เพลงมอญได้ประพันธ์เพลงมอญไว้มากมายในยุคที่เพลงมอญเป็นที่นิยมแต่ไม่มีการสืบทอดให้กับใครนอกจากนักดนตรีในวงของครูบุญทิว ศิลปะดุริยางค์

จากการศึกษาการบรรเลงเพลงมอญของปากเกร็ดพบว่าบทเพลงที่เป็นเพลงมอญของปากเกร็ดแท้ๆ ที่แต่งขึ้นโดยนักดนตรีปีพาทย์มอญปากเกร็ดยังคงเหลือบทเพลงที่มีให้บรรเลงกันอยู่ในปัจจุบันเพียง 3 บทเพลงคือ 1. เพลงมอญลำออย 2. เพลงพญาลิงหวา 3. เพลงฉิ่งใหญ่ ซึ่งนักดนตรีในอำเภอปากเกร็ดยังคงอนุรักษ์รูปแบบการบรรเลงไว้อย่างเหนียวแน่น ตั้งแต่รูปแบบของวงปีพาทย์มอญที่ยังคงเดิมอยู่ ทั้งลักษณะของเครื่องดนตรีมอญ วิธีการบรรเลง และ ทำนองเพลง (Rungruang, 2002)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์การบรรเลงปีพาทย์มอญปากเกร็ด พบว่าการบรรเลงปีพาทย์มอญในอำเภอปากเกร็ดไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเกิดขึ้นเมื่อใดแต่มีหลักฐานดังที่ (Buntong, 2015) ได้เขียนไว้ในหนังสือปีพาทย์มอญว่ามีหลักฐานการบรรเลงครั้งแรกเมื่อปีพาทย์มอญจากอำเภอปากเกร็ดได้ไปร่วมประโคมในพระราชพิธีสำคัญ คือ พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นวงปีพาทย์มอญที่มีชื่อเสียงและมีอายุเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี ขณะนั้นเป็นวงปีพาทย์มอญของ พระยาพิไชย บุรินทรา และพบหลักฐานครั้งแรกเมื่อบรรเลงในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระเมรุมาศท้องสนามหลวง เมื่อ พ.ศ. 2453 นักดนตรีในวงปีพาทย์มอญของพระยาพิไชย บุรินทรา ได้แก่ ครูสืบ หะหวัง ครูแหม่ม รนชาว ครูบุญทิว ศิลปะดุริยางค์ และ ครูเย็น ธรรมิกานนท์ ที่มีการสืบทอดการบรรเลงปีพาทย์มอญของพระยาพิไชย บุรินทรา ซึ่งมีข้อความตรงกับเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้เขียนถึงเพลงมอญไว้ในหนังสือสาส์นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า เพลงมอญเข้ามามีบทบาทในสังคมชาวบ้านในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อใดไม่มีใครสามารถตอบได้ แต่เรื่องที่เพลงมอญเข้ามามีบทบาทในงานหลวงของประเทศไทยเป็นครั้งแรกทราบว่ามีลายพระหัตถ์ของ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพอธิบายได้ว่า “ เพลงมอญทำในพิธีของหลวงครั้งแรกเมื่องานพระศพสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ด้วยทูลกระหม่อมทรงพระราชดำริว่า สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินีมีเชื้อสายมอญ

จึงโปรดให้มีเพลงมอญปี่พาทย์มอญเพิ่มขึ้น (Rajanuphab, D, Phraya and Niwatiwong, N, Chao Phraya., 1962) จากการศึกษาด้านประวัติของวงปี่พาทย์มอญปากเกร็ดและประวัติของพระยาพิไชย บุรินทราไม่มีการยืนยันแน่ชัดว่าได้สืบทอดการบรรเลงปี่พาทย์มอญมาจากครูท่านใดและก่อตั้งวงดนตรีปี่พาทย์มอญขึ้นเมื่อใด บทเพลงต่าง ๆ ที่เป็นเพลงมอญของปากเกร็ด เป็นเพลงที่แต่งโดย ครูสืบ หะหวัง ครูจำปา กลิ่นชั้น และครูบุญทิว ศิลปะดุริยางค์ แต่เพลงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงในวงของพระยาพิไชย บุรินทรา เนื่องจากในสมัยก่อนมีเพลงมอญที่ใช้บรรเลงน้อย จึงทำให้นักดนตรีปี่พาทย์มอญของแต่ละวงต้องประพันธ์เพลงขึ้นใช้บรรเลงในวงของตน ครูสืบ หะหวัง ครูจำปา กลิ่นชั้น และครูบุญทิว ศิลปะดุริยางค์ ซึ่งเป็นนักดนตรีปี่พาทย์มอญที่มีฝีมือและเป็นผู้มีความสามารถในด้านการประพันธ์เพลงได้ประพันธ์เพลงมอญปากเกร็ดไว้ใช้ในวงปี่พาทย์มอญของ พระยาพิไชย บุรินทรา ไว้มากมายหลายเพลง ไม่มีการสืบทอดให้กับนักดนตรีที่ไม่ใช่นักดนตรีในวงของตนเอง ในระยะหลังที่มีการประพันธ์เพลงมากขึ้นเพลงมิได้ใช้มากขึ้นเพลงมอญปากเกร็ดหลายเพลงไม่ได้รับการถ่ายทอดจากครูทั้งสาม จึงสูญหายไป และเหลือเพลงที่ยังมีนักดนตรีปี่พาทย์มอญในปากเกร็ดที่ยังบรรเลงอยู่เพียง 3 เพลง คือ 1. เพลงมอญลำออย 2. เพลงพญาสิงหนาท 3. เพลงฉิ่งใหญ่

ซึ่งจากการวิเคราะห์ด้านอัตลักษณ์ทางการบรรเลงพบว่าบทเพลงทั้งสามเพลงมีลักษณะการบรรเลงที่เป็นอัตลักษณ์ทางการบรรเลงเหมือนกันดังนี้

1. ที่ใช้เทคนิคการบรรเลงที่เรียบง่าย โดยใช้คู่เสียง คู่ 4 คู่ 5 และคู่ 8 ลักษณะการดำเนินทำนองมีลักษณะ ซ้ำ ๆ ไม่มีมือถ่าง และการกระโดดข้ามเสียง

2. เป็นเพลงที่มีการผสมผสานกันระหว่างบังคับทางและการดำเนินทำนองแบบเพลงทางพื้นเป็นการผสมผสานระหว่างเพลงประเภทเพลงทางกรอและเพลงทางเก็บเกือบทั้งเพลง

3. ในอัตราจังหวะ 2 ชั้นจะพบว่าตอนท้ายท่อนจะมีทำนอง ที่มีลักษณะการซ้ำทำนองหรือที่เรียกว่าสร้อยเพลง

ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาจากอัตลักษณ์ทางการบรรเลงควรมีการศึกษานววิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางการบรรเลงเพลงมอญอื่น ๆ เช่น จังหวัดปทุมธานี อำเภอบางบาล จังหวัดสมุทรปราการ หรือจังหวัดสมุทรสาคร ที่เป็นแหล่งชุมชนมอญ ที่มีนักดนตรีปี่พาทย์มอญที่มีรากฐานการบรรเลงเพลงมอญมาแต่ดั้งเดิมเช่นเดียวกันและเป็นชุมชนมอญที่มาจากการอพยพครั้งเดียวกันกับมอญในอำเภopakเกร็ดเช่นกัน เพื่อศึกษารูปแบบของเพลงมอญในแต่ละท้องถิ่น

REFERENCES

- Rajanuphab, D ,Phraya and Niwatiwong, N, Chao Phraya. (1962). **Message Somdej, Book No. 18.** Page 107. (in Thai)
- Buntong ,P (2015) Pipat Mon, Br. Nonthaburi. **Information Office.** Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Rungruang , P. (2002) **Music in the Thai way of life at the secondary school level in Bangkok** Kurusapa Printing House, Ladprao (in Thai)

กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ ของกรมศิลปากร

ACTING TACTICS OF ROLE THE KOMIN OF THE FINE ARTS DEPARTMENT

ทรัพย์สถิต ทิมสุกใส^{1*} ศุภชัย จันทรสุวรรณ² จินตนา สายทองคำ³

Sapsathit Thimsuksai^{1*}, Supachai Chansuwan² and Jintana Saithongkum³

หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*, 2, 3}

The Degree of Master of Fine Arts, Program in Thai Drama, Faculty of Music and Drama,

Bunditpatanasilpa Institute, Phra Nakhon, Bangkok, Thailand^{1*, 2, 3}

Email: fruckty_worm@hotmail.com^{1*}

Received: 2019-10-01

Revised: 2019-12-18

Accepted: 2020-01-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวรรณกรรมและองค์ประกอบการแสดงละครนอก เรื่อง โกมินทร์ของกรมศิลปากร อีกทั้งวิเคราะห์กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก ตามแนวทางของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ปี พ.ศ. 2548

ผลการศึกษาพบว่า เรื่องโกมินทร์เป็นนิทานคำกลอนที่มีรูปแบบนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ โดยดัดแปลงมาจากพงศาวดารจีนเรื่องห้องสินจนมาเป็นวรรณกรรมของไทยที่เรียกว่า “วรรณกรรม วัดเกาะ เรื่อง พระโกมินทร์” เรื่องโกมินทร์นี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจนมีผู้นำมาแสดง ในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากรนั้นเรียบเรียงบทขึ้นใหม่โดย อาจารย์เสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ

ผู้แสดงบทบาทโกมินทร์ต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาท 3 ประการ คือ ลักษณะรูปร่าง บุคลิกภาพ และทักษะในการแสดง เครื่องแต่งกายยืนเครื่องภายหลังได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นเครื่องเบืออย่างละครพันทาง นอกจากนี้กระบวนการรำมีลักษณะการรำตีบทตามคำร้อง ซึ่งใช้ทำรำมาตรฐานของตัวพระ กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในตอนรบบุตรพญานาคตามแนวทางของ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ สามารถสรุปได้เป็นประเด็นหลัก 2 ประเด็น คือ การแสดงออกทางสีหน้าและอารมณ์ของผู้แสดงและการผสมผสานรูปแบบการแสดง ที่หลากหลาย

คำสำคัญ: กลวิธีการแสดง บทบาทโกมินทร์ กรมศิลป์ากร

ABSTRACT

This research has objectives to study literature and the elements of Lakorn-Nok (Dance Drama) Komin of fine arts department. As well as analyze the tactics of the of Komin of the Lakorn-Nok. According to the guidelines of the associate professor Dr. Supachai Chansuwan National artist performing Arts,2005

The study indicated that Komin story is a rhyme tale with a royal story style by adapting from the Chinese chronicles about the “ Hong Sin ”. Until becoming a Thai literature called “ Koh temple literature Komin story. Follow the story of the Komin’s life calendar from childhood until growing up. This Komin is widely popular until being shown in various forms. As for the Dance Drama Komin of department of Fine Arts has been compiled by Mr. Seri Hwangnaitham National artist performing Arts.

The actor takes the role of Komin must have characteristics that are suitable for 3 things are Shape peronality and Acting skills. The costume will be dressed in Thai classical dance costume (Yeun Khreang) . Latar,it has been changed to a Non-full dress or Khreang Bao like Phanthang Dancedrama. In addition, the dance posture process will dance according to the lyrics of the song which uses the standard posture of Phra role. Strategies for performing Komin role in the Komin fight Naga’s son episode as per the guidelines of the Associate professor Dr. Supachai Chansuwan can be summarized into 2 main points as follows-The facial expressions & emotions of the actors & The combination of various Drama styles.

Keywords : Acting Tactics Role The Komin The Fine Arts Department

บทนำ

โกมินทร์เป็นพงศาวดารของจีนที่ดัดแปลง มาสู่เรื่องจักรวาลของไทย โดยมีตัวละครหลัก คือ “โกมินทร์” ซึ่งเป็นตัวละครเด็ก ในวรรณกรรม จีนเรื่องห้องสินจะเป็นเรื่องราวของตัวละครชื่อ โลเฉีย (นาจา) ซึ่งรูปแบบและอิทธิพลเรื่องห้องสิน มีอิทธิพลต่อเรื่องโกมินทร์สองด้าน คือ อิทธิพล ในด้านเนื้อเรื่องและอิทธิพลในด้านการสร้าง ตัวละครที่ลักษณะร่วมกันในหลาย ๆ ประการ ซึ่งจะให้เห็นพัฒนาการและความเป็นมาของ โกมินทร์ที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้เองถูกผลิตซ้ำ (re-production) ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่เป็นละคร โทรทัศน์ละครประเพณีของไทย รวมถึงเป็นนิทาน คำกลอนที่มีรูปแบบนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ จนมาเป็น วรรณกรรมของไทยที่เรียกว่า “วรรณกรรม วัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์โดยโกมินทร์ที่เป็น ตัวละครเอก ของเรื่องอันมีส่วนสำคัญในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ ต้นจนจบเรื่อง หรือเป็นตัวละครเอกที่มีบทบาท เป็นพระเอกของเรื่อง เรื่องพระโกมินทร์เป็นนิทาน คำกลอนที่ดัดแปลงมาจากพงศาวดารจีน เรื่องห้องสิน โดยยังคงรักษาโครงเรื่องตาม ต้นฉบับเดิม โดยเปลี่ยนชื่อตัวละครเป็นไทย ผู้ประพันธ์สร้างบุคลิกตัวละคร จาก บทสนทนา แบบไทย เป็นต้น มีความยาว 40 ตอนจบ ส่วนเนื้อเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับกษัตริย์และ ชนชั้นสูง ตัวละครเอกมีอิทธิฤทธิ์ มีของวิเศษ หรือมีผู้เฒ่าคอยช่วยเหลือรับใช้ได้รับความนิยม อย่างแพร่หลายในระดับชาวบ้านมาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 เหตุที่เรื่องนี้ได้รับความนิยมนั้น เพราะเรื่องโกมินทร์มีเนื้อเรื่องสนุกโลดโผน อีกประการหนึ่งเรื่องโกมินทร์เป็นเรื่องที่มีแง่มุม ในการนำมาปรุงแต่งจัดแสดง ได้สนุก เรื่อง

โกมินทร์จากวรรณกรรมวัดเกาะนั้นเป็นเรื่องราว ที่อยู่คู่สังคมไทย ถึงแม้ว่ากาลเวลา จะผ่านไป หลายยุคสมัย ก็ยังพบว่ามีคนนำเรื่องโกมินทร์ มาแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสืออ่าน และการแสดง เช่น ละครชาตรีลิเก ละครโทรทัศน์ และละครนอก เป็นต้น ซึ่งลักษณะรูปแบบของ ละครนอกจะมีลักษณะโดดเด่นกว่าการแสดง ในรูปแบบอื่นๆ ทั้งการจัดทำบทที่ทำให้เนื้อเรื่อง มีความสนุกสนานโลดโผน รวมถึงทำรำ คำร้อง ทำนองเพลงและมุขตลกต่าง ๆ ถูกเรียบเรียงได้ อย่างมีวรรรธ สามารถดึงดูดบทบาทตัวละครเอก ซึ่งเป็นตัวละครเด็กในเรื่องได้เป็นอย่างดีดีกว่า การแสดงในรูปแบบอื่น ๆ

ตัวละครโกมินทร์เป็น ตัวละครที่ ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นให้มีลักษณะนิสัยและ พฤติกรรมชอบเที่ยวเล่น ผจญภัยตามธรรมชาติ มีความซุกซนตามประสาเด็ก แต่ด้วยความ มีอิทธิฤทธิ์และของวิเศษติดตัวมาผนวกกับ ความเป็นเด็ก จึงทำให้สร้างปัญหาต่าง ๆ ไว้ มากมายแต่ก็ยังเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา มีพลังกำลังมาก มีความกล้าหาญ มุทะลุดุติ้น และไม่โง่งาย ซึ่งในรูปแบบ การแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ จะแสดงให้เห็นถึงบทบาทของ ตัวละครเด็กที่มีอยู่หลากหลายในตอนต่าง ๆ ของเรื่อง และได้รับความนิยมเป็นที่รู้จักของ ผู้ชมในบทบาทพระกุมารเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร จะจัดแสดง เพื่อเผยแพร่ต่อผู้ชม โดยคัดเลือกเอาตอนที่มี เนื้อหาสนุกสนานมาจัดแสดง เช่น ตอน “รบกะ โตहन” ตอน “โกมินทร์รบบุตรพญานาค” และ ตอน “ยายชีรบตาเถร” โดยเฉพาะตอน “โกมินทร์

รบบุตรพญานาค” เป็นตอนที่สนุกสนานและมีความน่ารักของผู้แสดงที่รับบทบาทโกมินทร์และบุตรพญานาค ซึ่งการแสดงในตอนนี้มีทั้งการรำเดี่ยว และกระบวนท่าต่อสู้ รวมถึงบทเจรจาและการสนทนาระหว่างตัวละครเด็กทั้งสองคน บทบาทและกระบวนท่ารำของโกมินทร์จึงแสดงถึงความคะนองในฤทธิ์เดชของตนเอง และการแสดงถึงอากัปกริยา ลักษณะนิสัยของเด็กออกมาในรูปแบบการแสดงละครนอกที่มีความคล่องแคล่ว ว่องไวในกระบวนท่ารำเหมือนกิริยาแบบธรรมชาติของเด็ก แต่อยู่ในรูปแบบการแสดงละครรำ บทบาทของโกมินทร์จึงมีความสนุกสนานและความน่ารักที่มีความเป็นธรรมชาติแฝงอยู่ใน การแสดง นับได้ว่าเป็นบทบาทพระกุมารที่เป็นตัวละครเอกสำคัญในเนื้อเรื่องที่ น่าสนใจและเด่นชัดเป็นอย่างมาก ซึ่งการที่จะรับบทบาทนี้นั้น “นักแสดง” ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความเข้าใจในบทบาทตัวละครนั้นอย่างลึกซึ้ง มีลักษณะรูปร่างสันทัดและไม่สูงมาก มีบุคลิกภาพที่ว่องไว มั่นใจ และกล้าแสดงออก มีทักษะในการรำ การถ่ายทอดอารมณ์เป็นอย่างดีและมีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านโขนพระหรือละครพระ เนื่องจากบทโกมินทร์เป็นบทพระกุมารมีลักษณะการรำของตัวละครพระผ่านการฝึกฝนกระบวนท่ารำของเพลงพื้นฐานได้เป็นอย่างดี โดยสรุปว่าบทบาทโกมินทร์นั้นเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของเรื่อง ผู้แสดงจะต้องมีประสบการณ์และมีฝีมือในการรำเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปเป็นอย่างดี

โดยในสำนักการสังคีต กรมศิลปากร มีผู้ที่ประสบการณ์ในการแสดงบทบาทโกมินทร์ที่มีฝีมือด้านการแสดง และมีชื่อเสียงเป็นที่

ยอมรับจากผู้ชมและในวงการนาฏศิลป์อยู่หลายท่านด้วยกัน ได้แก่ อาจารย์พัชรา บัวทอง (นาฏศิลป์ในระดับอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ (Chansuwan, 2004) (ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง) และนายพงษ์ศักดิ์ บุญล้น (ศิลปินสำนักการสังคีต กรมศิลปากร) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทวิวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ที่เคยร่วมแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ กับรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ต่างยกย่องและยอมรับว่าท่านมีความเหมาะสม และความสามารถด้านการแสดงบทบาทนี้เป็นอย่างมาก จึงทำให้ท่านได้รับการคัดเลือกจาก อาจารย์เสรี หวังในธรรม ให้มารับบทบาทนี้ อันเนื่องมาจากท่านมีประสบการณ์ด้านการแสดงโขน ละครอย่างมาก และมีรูปร่างบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาทโกมินทร์ อีกทั้งท่านสามารถจดจำบทละครและมีการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนแสดงมาเป็นอย่างดีอีกด้วย (ชวลิต สุนทรานนท์, 2562, 16 กันยายน, สัมภาษณ์) (Suntharanon, 2019) (ฤทธิ์เทพ เถาว์ศิริ, 2562, 10 กันยายน, สัมภาษณ์) (Thaohiran, 2019) (คมสันฐ หัวเมืองลาด, 2562, 18 กันยายน, สัมภาษณ์) (Hourmuengrad, 2019)

จากบทบาทการแสดงของตัวละครโกมินทร์ที่มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผวนกับความสามารถในการถ่ายทอดบทบาทนี้จากศิลปินที่มีชื่อเสียงของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ

(ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง) จนเป็นที่ยอมรับจากผู้ชมและศิลปินที่ร่วมแสดงด้วยกัน จึงทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับ กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ของท่าน ถึงแม้ว่า ปัจจุบันจะมีผลงานทางวิชาการหลายเล่มที่ศึกษา และค้นคว้าเกี่ยวกับรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ ไว้้อย่างหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏผลงานทางวิชาการที่ศึกษา กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ของท่านไว้อย่างชัดเจน และจากการที่ผู้วิจัยมีโอกาสดูรับชม ผลงานการแสดงของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ ในการแสดงละครนอก เรื่อง โกมินทร์ บทบาทโกมินทร์นั้น ดังที่ท่านเป็นที่ยอมรับจากศิลปินสำนักการสังคีตและผู้ชมการแสดง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการแสดงของท่าน สามารถเข้าถึงบทบาทความเป็นเด็ก และสร้าง อรรถรสในการรับชมได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นแรงจูงใจทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ เพื่อเก็บองค์ความรู้กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ให้กับศิลปินรุ่นหลัง ที่สนใจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแสดงและการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวรรณกรรมและการแสดง ละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการแสดง ละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร
3. วิเคราะห์กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก ตามรูปแบบของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ

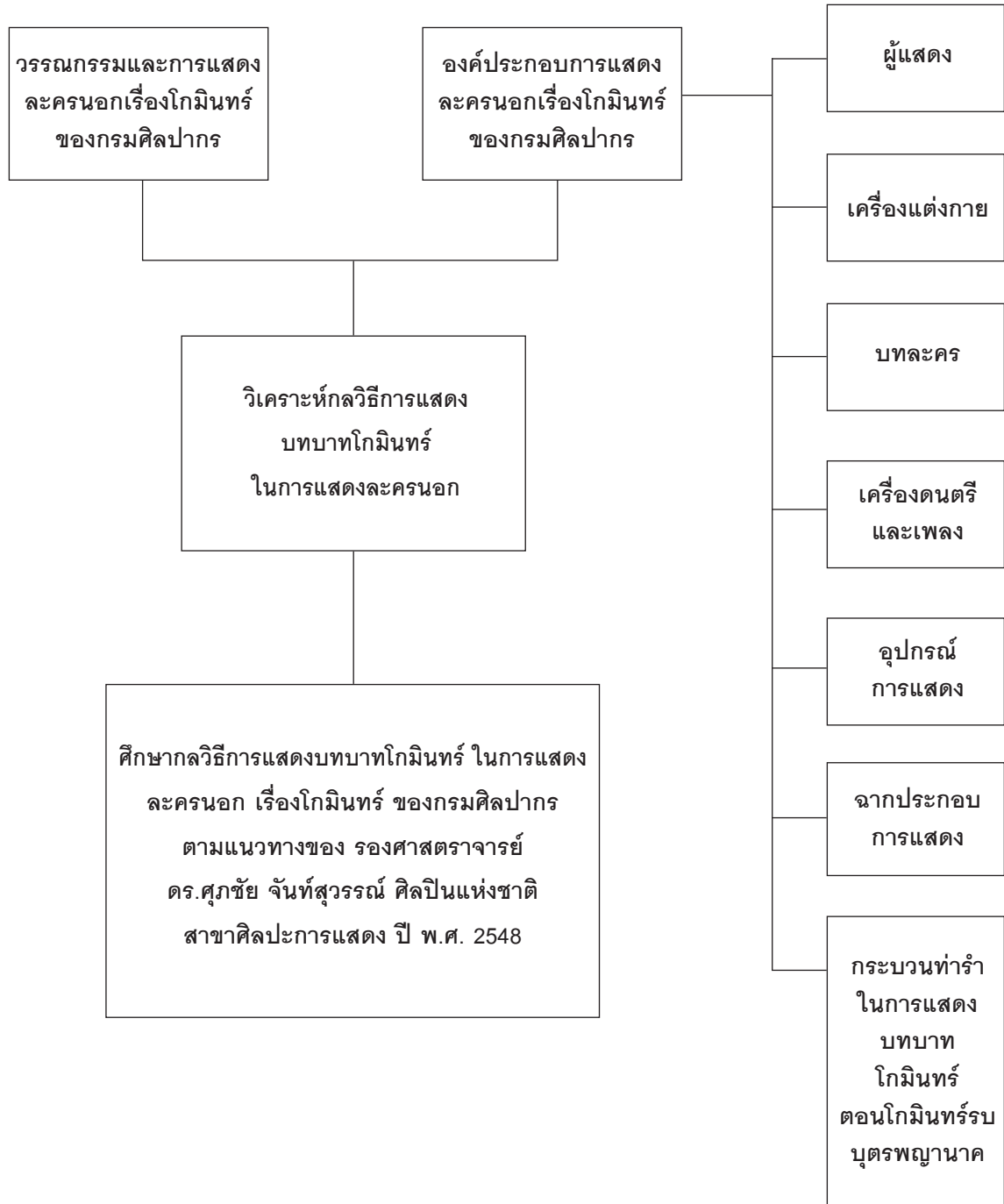
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม และการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ตามแบบฉบับของกรมศิลปากร
2. เป็นแนวทางในการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ในบทบาทโกมินทร์ ตามแนวทางของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ ในการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ ของ กรมศิลปากร ตามแนวทางของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ปี พ.ศ. 2548

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมวัดเกาะ การแสดงละครเรื่องโกมินทร์ และกลวิธีการแสดง ดังนี้

1.1 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ เช่น

1.1.1 วรรณกรรมวัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์ เล่ม 1-40

1.1.2 หนังสือ เรื่อง วรรณกรรม การแสดง

1.1.3 หนังสือ เรื่อง วรรณคดี ชาวบ้านจากวัดเกาะ

1.1.4 บทละครนอก เรื่อง โกมินทร์ ของกรมศิลปากร

1.2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของพงศาวดารจีนต่อวรรณกรรมไทย

1.2.1 วิทยานิพนธ์ เรื่อง จากเพิงเงินเหียนอู้ สู ห่องสิน: การศึกษาวิเคราะห์การแปลและอิทธิพลของเรื่อง ห่องสินต่อวรรณกรรมและศิลปกรรมในสังคมไทย

1.2.2 วิทยานิพนธ์ เรื่อง อิทธิพลวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีนเรื่อง ห่องสินต่อวรรณกรรมประเภทนิทานเรื่องโกมินทร์

1.3 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแสดง เช่น

1.3.1 หนังสือ เรื่อง นาฏยศาสตร์

1.3.2 หนังสือ เรื่อง การศึกษา วรรณคดีแห่งวรรณศิลป์

1.3.3 วิทยานิพนธ์ เรื่อง กลวิธีการแสดงบทบาทนางยักษ์แปลงในละครนอก

1.3.4 วิทยานิพนธ์ เรื่อง กลวิธี

การแสดงเป็นนางวิฬาร์ ในละครนอกเรื่อง ไชยเชษฐา

2. การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เรียกว่าแบบสัมภาษณ์

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) บุคลิกของตัวละคร โกมินทร์ เป็นอย่างไร

2) ผู้แสดงบทบาท โกมินทร์ ควรมีลักษณะอย่างไร

3) ท่านคิดว่าการแสดง บทบาทโกมินทร์ของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ เป็นอย่างไรบ้าง มีจุดเด่นในการรับบทบาทโกมินทร์อย่างไร

4) ท่านคิดว่าการแสดง ในบทบาทโกมินทร์ควรใช้รูปแบบการแสดงผลแบบใด (ละครนอก ละครพันทาง หรือผสมผสานกันอย่างไร)

5) ท่านมีกลวิธีการแสดงในบทบาทโกมินทร์อย่างไรบ้าง

2.2 นำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

2.2.1 นักแสดงที่มีประสบการณ์ การแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ร่วมกับรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ดังนี้

1) นายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2) นาย ค ม สั ณ ฐ ห้วเมืองลาด นาฏศิลป์ชั้นานาฏการ สำนัก การสังคีต กรมศิลปากร

3) นายฤทธิเทพ เถาว์- หิรัญ รองคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบัน บัณฑิต พัฒนศิลป์

2.2.2 นักแสดงที่มีประสบการณ์ การแสดงบทบาทโกมินทร์ ในการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ดังนี้

1) นางพัชรา บัวทอง นาฏศิลป์ในระดับอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดง พ.ศ. 2548

3) นาย พงษ์ ศักดิ์ บุญล้วน ศิลปินสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3. การศึกษาภาคสนาม

3.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากวีดิทัศน์ บันทึกรการแสดงสดการแสดงละครนอก เรื่อง โกมินทร์ ตอน โกมินทร์รบบุตรพญานาค จัดการ แสดงโดยอาจารย์เสรี หวังในธรรม ณ ศูนย์ สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ ครั้งที่ 531

3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการรับการ ถ่ายทอดทำรายการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ตอน โกมินทร์รบบุตรพญานาค ด้วยตนเองแบบ ตัวต่อตัวกับครูต้นแบบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดง ปี พ.ศ. 2548

3.3 การบันทึกภาพ ผู้วิจัยได้เก็บ รวบรวมภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวการแสดง

ละครนอก เรื่องโกมินทร์ ตอน โกมินทร์รบ บุตรพญานาค ที่ได้รับการถ่ายทอด โดยใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบันทึก เพื่อใช้ในการประกอบการรายงานผลการวิจัย และเป็นการบันทึกกระบวนการท่ารำชุดนี้ไว้เป็น หลักฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้าน นาฏศิลป์ไทย และการวิจัยครั้งต่อไป

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์ และการศึกษา ภาคสนาม มาสรุปและเรียบเรียง แล้วรายงาน ผลการวิจัย 3 บทต่อคณะกรรมการ

5. นำข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ มาดำเนินการปรับปรุง แก้ไข

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การศึกษาภาคสนามมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุป และเรียบเรียงเป็นรายงานผลการวิจัย 5 บท ต่อคณะกรรมการ

7. ดำเนินการแก้ไขผลการวิจัยตาม ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

8. ดำเนินการเขียนรายงานผลการวิจัย ในรูปแบบความวิจัย เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน ในวารสารทางวิชาการ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. วรรณกรรมและการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร

เรื่องโกมินทร์ เป็นนิทานคำกลอน ที่มีวัฒนธรรมในการดำเนินเรื่องด้วยลีลาของ นิทานแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ โดยดัดแปลงมาจาก พงศาวดารจีนเรื่องห้องสินกล่าวคือเรื่องโกมินทร์ ในตอนต้นดัดแปลงเนื้อหามาจากเรื่อง ห้องสิน

ในส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราวของตัวละครโลเจียเป็นหลัก โดยคงเหตุการณ์สำคัญ ๆ เอาไว้เกือบครบถ้วน มีการดัดแปลงรายละเอียดปลีกย่อยให้แตกต่างกันไปเพื่อให้เข้ากับลักษณะแนวความคิดชนบทนิยม และวัฒนธรรมแบบไทยให้มากที่สุด และมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดตอนท้ายเรื่อง โกมินทร์ให้ต่างไปจากเดิมเล็กน้อย คือ ในเรื่องห้องสิน ตัวละครเอกของเรื่องคือโลเจียนั้นคิดค้นบิดาของตนอย่างยิ่ง จนถึงกับติดตามสังหารถึงสามครั้งสามครา แต่การแก้แค้นบิดามารดาของ

ตนเองเป็นสิ่งที่คนไทยไม่อาจรับได้ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องคงเนื้อหาเดิมไว้ ด้วยเหตุนี้จึงกำหนดให้โกมินทร์ตามแก้แค้นท้าวโกสุธรรมเพียงสองครั้ง และครั้งแรกก็ให้พระฤาษีสุเมธผู้เป็นอาจารย์สั่งสอนศิษย์ให้เห็นถึงความมกตัญญู แม้ว่าโกมินทร์จะติดตามไปราวี ท้าวโกสุธรรมเพราะทูล และความคิดแก้แค้นอีกครั้ง แต่เนื้อเรื่องก็จบลงที่โกมินทร์พบพี่น้องและยุติการแก้แค้นท้าวโกสุธรรม จากนั้นจึงชวนโกเมศและโกมลไปยังเมืองบาดาลแทน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการดัดแปลงเนื้อหาจากพงศาวดารจีนเรื่องห้องสิน

ห้องสิน		โกมินทร์	
ตัวละคร	เนื้อเรื่อง	ตัวละคร	เนื้อเรื่อง
- โลเจีย	โลเจียนั้นคิดค้นบิดา	- โกมินทร์	โกมินทร์ตามแก้แค้น
- ลิเจ้ง	และติดตามสังหารถึงสามครั้ง	- ท้าวโกสุธรรม	ท้าวโกสุธรรมครั้งที่หนึ่ง
		- พระฤาษีสุเมธ	แต่ท้าวโกสุธรรมให้ ฤาษีสุเมธผู้เป็นอาจารย์ สั่งสอนศิษย์ให้เห็นถึง ความมกตัญญู
		- โกมินทร์	การแก้แค้นครั้งที่สอง
		- โกเมศ	โกมินทร์พบพี่น้องและ
		- โกมล	ยุติการแก้แค้น จากนั้น จึงชวนโกเมศและโกมล ไปยังเมืองบาดาล

จึงเห็นได้ว่าวรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ ยังคงรักษาโครงเรื่องตามต้นฉบับเดิมไว้ แต่อาจเปลี่ยนชื่อตัวละครเป็นไทย สร้างบุคลิกตัวละคร จากบทสนทนาแบบไทย เป็นต้น จนกลายมาเป็นวรรณกรรมของไทยที่เรียกว่า “วรรณกรรมวัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์” มีความยาว 40 ตอนจบ เนื้อเรื่องจึงดำเนินเรื่องตามปฏิทินชีวิตของโกมินทร์ตั้งแต่เด็กจนโตไปเรียนวิชาจากฤาษี จนกระทั่งมีความสามารถในการต่อสู้ได้อาวุธวิเศษจากอาจารย์ และเดินทางไปผจญภัยอันตรายมากมายในที่ต่าง ๆ จนกระทั่งมีคู่ครองและมีบุตรธิดาหลายคน เนื้อเรื่องมีลักษณะคำประพันธ์เป็นร้อยกรอง ซึ่งมีผู้นำเอาวรรณกรรมเรื่องโกมินทร์นี้มาจัดพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือการ์ตูน เป็นนิทานคำกลอน เป็นหนังสือการ์ตูนในลักษณะการ์ตูนญี่ปุ่น เป็นต้น

นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ ยังได้รับความนิยมจนเป็นที่แพร่หลายอย่างมาก จึงมีบทบาทเข้ามาสู่การแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงละครชาตรี การแสดงลิเก และการแสดงละครนอก เป็นต้น สำหรับการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากรนั้น เรียบเรียงบทขึ้นใหม่โดย เสรี หวังในธรรม นำมาจัดการแสดงมาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ครั้ง นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) โดยในแต่ละครั้งการแสดงจะหยิบยกช่วงชีวิตของโกมินทร์ในตอนที่น่าสนใจมานำเสนอเป็นช่วงตอนต่าง ๆ เช่น ตอนปราบท้าวกะโตน ตอนรบหลวงชี ตอนต่อหัวโกมินทร์ ตอนปราบไพราพ-ไพรัญ ตอนโกมินทร์คะนอง ตอนยายชีรบตาเถร เป็นต้น

2. องค์ประกอบการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร

การแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร เป็นการแสดงที่มีความมุ่งหมายที่จะดำเนินเรื่องไปอย่างรวดเร็วผสมความตลกขบขัน โคลงฉวนต่าง ๆ มีองค์ประกอบการแสดงหลายอย่างที่มีส่วนทำให้การแสดงมีความสมบูรณ์ สร้างอรรถรสให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ผู้แสดง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง บทละคร วิธีการแสดงดนตรีประกอบการแสดง และเพลงประกอบการแสดง เป็นต้น

สิ่งแรกคือผู้แสดงมีความสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดเรื่องราวจากวรรณกรรมมาสู่การแสดงโดยผ่านลีลาท่าทางที่งดงามและถูกต้องตามแบบนาฏศิลป์ไทย โดยผู้แสดงบทบาทโกมินทร์ต้องมีคุณลักษณะ 3 ประการที่เหมาะสมกับบทบาทนี้ กล่าวคือ ลักษณะรูปร่าง บุคลิกภาพ และทักษะในการการรำ ทั้งนี้ผู้แสดงจะสามารถแสดงออกมาได้อย่างสมบทบาทนั้นต้องศึกษาบทบาทและลักษณะนิสัยของโกมินทร์ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทั้งบทบาทการเป็นลูก บทบาทของการเป็นผู้นำ และบทบาทของการเป็นสามี อีกทั้งลักษณะนิสัยของโกมินทร์ที่เป็นตัวละครเด็กย่อมมีลักษณะนิสัยชอบเที่ยวเล่น ชุกชอนตามประสาเด็ก รักการผจญภัย มีความกล้าหาญ มุทะลุดุคั่น และโมโหง่าย จนทำให้เขามีเรื่องขัดแย้งกับตัวละครอื่นๆ อีกมากมายและโกมินทร์ยังเป็นผู้ที่มีสติความรอบคอบทำให้เขาผ่านเรื่องราวต่าง ๆ มาได้นั่นเอง

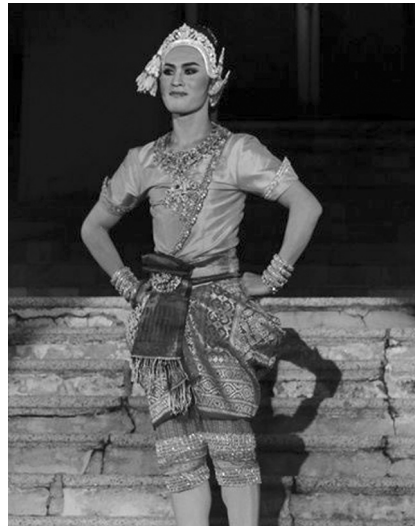
เครื่องแต่งกายของละครนอกในอดีตเมื่อเกิดละครผู้หญิงเล่นในเขตพระราชฐาน

ละครนอกจึงรับเอาการแต่งกายอย่างละครในมาใช้ ตัวละครจะเป็นตัวดีหรือตัวเลวก็จะแต่งอย่างยืนเครื่องทั้งนั้น ต่างกันเพียงแค่เครื่องประดับศีรษะ ตัวละครที่ไม่แต่งยืนเครื่อง คือพวกตัวประกอบ เช่น ฤาษี เสนา ตัวตลก เป็นต้น แต่สำหรับการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร ตัวโกมินทร์แต่เดิมจะแต่งกายยืนเครื่อง แขนสั้น ต่อมาภายหลังเมื่อผู้แสดงมีอายุมากขึ้น เมื่อมารับบทบาทโกมินทร์ ซึ่งเป็นบทบาทตัวกุมารที่มีบทบาทตลอดทั้งเรื่อง กรมศิลปากรจึงปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายแบบยืนเครื่อง มาเป็นเครื่องเบาอย่างละครพันทางเพื่อสะดวกแก่ผู้แสดง

บทละครนอกเรื่องโกมินทร์นั้น กรมศิลปากรได้จัดทำขึ้นใน ปี 2524 โดยผู้ริเริ่มคือ อาจารย์เสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ประพันธ์บทละครนอกเรื่องโกมินทร์ขึ้น โดยปรับปรุงจากวรรณกรรมวัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์ที่มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนสุภาพ มาปรับเปลี่ยนเป็นกลอนบทละครบทร้อยกรอง และบทเจรจาแบบร้อยแก้ว บทละครนอกของกรมศิลปากรสำนวนนี้เป็นบทที่กรมศิลปากรปรับปรุงบทขึ้นใหม่ เนื้อเรื่องมีความกระชับขึ้น โดยตัดรายละเอียดบางส่วนออกไป เพื่อให้เห็นการแสดงของแต่ละฉากแต่ละองค์ชัดเจนขึ้น ปรากฏคำอธิบายต่างหากเกี่ยวกับรายละเอียด

ภาพที่ 1 การแต่งกายโกมินทร์แบบยืนเครื่อง

ภาพที่ 2 การแต่งกายโกมินทร์แบบละครพันทาง (เครื่องเบา)

ตัวละครในฉาก กิริยา เหตุการณ์ของตัวละคร การเข้า-ออกของตัวละคร เพื่อให้ผู้กำกับการแสดง และผู้แสดงเข้าใจ มีการแก้ไขบทละคร บางวรรค เพื่อย่นย่อเนื้อเรื่องให้สั้นลง โดยเปลี่ยน คำบางคำในบทละคร และเปลี่ยนวรรคท้าย เพื่อตัดคำกลอน ที่ไม่ต้องการออก

สำหรับการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ของกรมศิลปากร ใช้การบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงด้วยวงปี่พาทย์เครื่องห้า เพลงที่บรรเลงในบทละครนอกเป็นเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว และสองชั้น ซึ่งในการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ ตอนโกมินทร์บุตรพญานาค ผู้ประพันธ์ได้บรรจุเพลงร้องและเพลงบรรเลงไว้ถึง 13 เพลง เพื่อเสริมสร้างอารมณ์รสในการแสดง และช่วยให้ผู้แสดงเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการบทบาทที่ตนแสดง อุปกรณ์การแสดงก็คืออาวุธประจำกายของโกมินทร์ ได้แก่ ผ้าแพรแดง และกำไลหยก ส่วนฉากที่ปรากฏในตอนนี้เป็นฉากการแสดง

ภายในโรงละครแล้วควรจัดฉากให้เป็นฉากริมทะเล

กระบวนท่ารำบาทบาทโกมินทร์ ตอนโกมินทร์บุตรพญานาค เป็นการใช้กระบวนท่ารำในลักษณะการรำตีบทตามคำร้อง ซึ่งใช้ท่ารำมาตรฐานของตัวพระ เช่น ในบทร้อง “ค่อยหลบลิ” จะใช้ท่าบังสุริยา ซึ่งเป็นท่ารำที่สื่อถึงการกำบังร่างกาย การหลบซ่อน และท่าที่เลียนแบบมาจากท่าธรรมชาติ เช่น ในบทร้อง “มาเที่ยวยังริมท่า” จะใช้การเดินและการวิ่งที่สื่อถึงการเดินทางเพื่อมาเที่ยวเล่นที่ริมทะเล ท่าที่เลียนแบบมาจากท่าธรรมชาติ ด้วยท่าทางการเล่นน้ำทะเล ท่าทางการต่อสู้กันระหว่าง โกมินทร์ กับบุตรพญานาค นอกจากนี้ยังมีกระบวนท่ารบกันด้วยมือเปล่าที่ใช้แบบแผนเช่นเดียวกับการแสดงโขน เช่น ท่ารบไม้ 1 ท่าที่ 1 ท่าที่ 2 และท่าที่ 3 ท่าขึ้นลอย 2 และท่าขึ้นลอยหลัง ดังตัวอย่างภาพ

ภาพที่ 3 กระบวนท่ารบการแสดงโขน

ภาพที่ 4 กระบวนท่ารบละครนอก เรื่องโกมินทร์

ภาพที่ 5 กระบวนท่ารอบการแสดงโขน

ภาพที่ 6 กระบวนท่ารบละครนอก เรื่องโกมินทร์

ภาพที่ 7 การขึ้นลอยหลังการแสดงโขน

ภาพที่ 8 การขึ้นลอยหลังละครนอก เรื่องโกมินทร์

3. กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก

กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก ตามแนวทางของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ สามารถสรุปได้เป็นประเด็นหลัก 3 ประเด็นดังนี้

3.1 การแสดงออกทางสีหน้าและอารมณ์ของผู้แสดง เมื่อตอนที่โกมินทร์หนีออกมาเที่ยวเล่นริมทะเล ผู้แสดงต้องแสดงออกถึงความดีใจรื่นเริงใจ โดยการใช้สีหน้าที่ยิ้มแย้มเบิกบาน สื่อถึงการมีความสุข สบายใจ และในตอนที่มีเรื่องทะเลาะกับบุตรพญานาค ผู้แสดงต้องแสดงออกถึงความโกรธ ไม่พอใจ โดยการใช้สีหน้าบึ้งตึง ขมวดคิ้ว แหวตาดุดัน นอกจากนี้ยังมีบทเจรจาที่ผู้แสดงต้องใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับอารมณ์ของตัวละครในตอนนั้นด้วย เช่น ในอารมณ์โกรธ ก็จะใช้ น้ำเสียงที่ดุดัน แข็งกร้าว พุดเสียงห้วน ๆ บ่งบอกถึงความไม่พอใจ เป็นต้น

3.2 การแสดงออกทางท่าทางในตอนที่โกมินทร์หนีออกมาเที่ยวเล่นริมทะเล มีการกระโดดโลดเต้น สื่อให้เห็นถึงความสุขกายสบายใจ และในตอนทะเลาะกับบุตรพญานาค ผู้แสดงจะแสดงท่าทางด้วยการสะบัดหน้า

การกำมือแน่น การเข้าทำร้ายคู่ต่อสู้ การกระโดดเข้าปะทะถึงตัว

3.3 การผสมผสานรูปแบบการแสดงที่หลากหลาย ในการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ ตอนโกมินทร์ ระบุตรพญานาค รูปแบบการแสดงยึดคงถือแนวทางการแสดงละครนอกเป็นหลัก ทั้งด้านวิธีการแสดงที่ดำเนินเรื่องรวดเร็ว กระชับ สอดแทรกบทตลกขบขันในบางช่วง เครื่องแต่งกายตัวละครจะเป็น ตัวดีหรือตัวเลวอย่างไรก็จะแต่งอย่างยืนเครื่องทั้งนั้น ต่างกันเพียงแค่เครื่องประดับศีรษะ ตัวละครที่ไม่แต่งยืนเครื่องก็คือพวกตัวประกอบ เช่น ฤาษี เสนา ตัวตลก เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาการแสดงละครนอกในตอนนี้พบว่าการผสมผสานการแสดงละครประเภทอื่นรวมอยู่ด้วย เช่น การแต่งกายตามแบบละครพันทาง กล่าวคือ การแต่งกายของโกมินทร์ที่ปรับเปลี่ยนมาจากการแต่งยืนเครื่องมาสวมใส่เครื่องเบา การชกต่อยของโกมินทร์กับบุตรพญานาค โดยมีรูปแบบการชกต่อยกันแบบสมจริง (Realistic) คล้ายรูปแบบละครเสภา การสู้รบของตัวละครทั้งสอง มีรูปแบบการสู้รบที่น่าแบบอย่างมาจากการสู้รบและการขึ้นลอยในการแสดงโขน

ภาพที่ 9 การแต่งกายของพระยาน้อย

ภาพที่ 10 การแต่งกายของโกมินทร์

ภาพที่ 11 การชกต่ออยู่ในละครเสภา เรื่องขุนช้าง
ขุนแผน

ภาพที่ 12 การชกต่ออยู่ในละครนอก

อภิปรายผลการวิจัย

1. เรื่องโกมินทร์ เป็นนิทานคำกลอนที่มีวัฒนธรรมในการดำเนินเรื่องด้วยลีลาของนิทานแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพงศาวดารจีน เรื่องห้องสิน โดยมีการสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลจีนต่อการแต่งวรรณกรรมไทย เรื่องโกมินทร์ในตอนต้นดัดแปลงเนื้อหาจากเรื่อง ห้องสิน ในส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราวของตัวละครโลเจียเป็นหลัก โดยคงเหตุการณ์สำคัญ ๆ เอาไว้เกือบครบถ้วน มีการดัดแปลงรายละเอียดปลีกย่อยให้แตกต่างกันเพื่อให้เข้ากับลักษณะแนวความคิด ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมแบบไทยให้มากที่สุด นอกจากการได้รับอิทธิพลทางด้านเนื้อเรื่องมาจากเรื่องห้องสินแล้ว ผู้แต่งเรื่องโกมินทร์ยังได้รับอิทธิพลด้านการสร้างตัวละครมาอีกด้วย จะเห็นได้ว่าตัวละครที่ปรากฏในเรื่องห้องสิน และโกมินทร์ จะรับบทบาทเดียวกัน บุคลิก ลักษณะ และพฤติกรรมของตัวละครก็ไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น ตัวละครเอกได้แก่ โกมินทร์และโลเจีย เป็นเด็กที่เกิดมาพร้อมอาวูววิเศษ มีกำลังในการต่อสู้ อุบิสัยกล้าหาญและเด็ดเดี่ยว และตัวประกอบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโลเจีย ทั้งที่เป็นมิตรและศัตรู มีบทบาทคล้ายคลึงกับบทบาทของโกมินทร์ รวมทั้งตัวละครประกอบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโกมินทร์เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ สุธิมา โพธิ์เงิน (Phongum,2010) กล่าวว่า วรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ แม้จะได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องห้องสิน ในเชิงดัดแปลงมา แต่อย่างไรก็ตามเรื่องโกมินทร์ก็เป็นวรรณกรรมไทยที่มีลักษณะเป็นแบบฉบับของตนเอง ทั้งนี้เพราะเรื่องโกมินทร์ใช้วิธีดัดแปลงด้วยการนำเนื้อหา ตัวละคร และ

ฉากเหตุการณ์สำคัญจากเรื่องห้องสินมาถ่ายทอดให้เป็นเรื่องไทยทั้งหมด มีการสร้างบทสนทนาใหม่ที่สอดคล้องวัฒนธรรมและแนวความคิดที่เข้ากับสังคมไทย โดยยังคงเค้าโครงและเนื้อหาตามต้นฉบับเดิมไว้ทั้งหมด อีกทั้ง พัทธรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ (Anunsiriwat,2014) กล่าวว่า นิทานเรื่องโกมินทร์น่าจะได้รับการอิทธิพลจากวรรณกรรมแปลงพงศาวดารจีน โดยผู้แต่งได้จำลองบทบาทของโกมินทร์มาจากบทบาทของโลเจีย (นาจา) ในเรื่องห้องสิน ทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชาติกำเนิด อาวุธและพาหนะ และด้านความสัมพันธ์กับบิดา มารดาของโลเจีย (นาจา) กับโกมินทร์

2. องค์ประกอบการแสดง ด้านบทละครนอกของกรมศิลปากร เรื่องโกมินทร์มีการดัดแปลงมาจากวรรณกรรมต้นฉบับ เรื่องพระโกมินทร์ของวรรณกรรมวัดเกาะโดยดัดแปลงฉันทลักษณ์กลอนสุภาพจากวรรณกรรมต้นฉบับมาเป็นกลอนบทละคร บทละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร มีคำอธิบายต่างหากเพื่อให้ผู้กำกับการแสดง และผู้แสดงเข้าใจ นอกจากนี้ยังมีการบรรจุเพลงร้อง เพลงบรรเลงประกอบการแสดง การปรับเปลี่ยนบทเจรจาร้อยกรองจากวรรณกรรมต้นฉบับที่เป็นกลอนสุภาพมาเป็นบทเจรจาร้อยแก้ว มาสอดคล้องไว้ในบทละครนอกของกรมศิลปากร บทละครกรมศิลปากรมีการแก้ไขบทละครบางวรรค เพื่อย่นย่อเนื้อเรื่องให้สั้นลง โดยเปลี่ยนคำบางคำในบทละครบทละครนอกของกรมศิลปากรดำเนินเรื่องตามเค้าโครงเรื่องวรรณกรรมวัดเกาะ แต่มีการแก้ไขบทให้เป็นไปตามวิธีการของการแสดง ด้วยการตัดรายละเอียดในส่วนที่ไม่สำคัญออก หรือ

ลดทอนบทประพันธ์ให้สั้นลง สอดคล้องกับ สัมพันธ์ สุวรรณเลิศ (Suwanlert, 2007) กล่าวว่า วิธีการดัดแปลงวรรณกรรมต้นฉบับเป็นบทละคร นอกของกรรมศิลปากร มีการดัดแปลงด้าน จังหวะลักษณะ ด้วยการปรับเปลี่ยนจังหวะลักษณะ กลอนสุภาพให้เป็นกลอนบทละครการดัดแปลง ด้านเนื้อเรื่อง ได้แก่ การเลือกสรรเรื่อง การตัด เหตุการณ์ การดัดแปลงเหตุการณ์ การขยาย เหตุการณ์ การสลับเหตุการณ์ การเพิ่มหรือลด สีสิ้นของตัวละคร และการดัดแปลงภาษา ได้แก่ การดัดแปลงบทเจรจาจากบทร้อยกรองเป็น บทร้อยแก้ว การดัดแปลงคำให้เหมาะสมกับ ยุคสมัยและการเพิ่มวรรณศิลป์

3. กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ ผู้แสดงต้องใช้การแสดงออกทางสีหน้าและ อารมณ์ของ ผู้แสดง นอกจากนี้ยังมีบทเจรจา ที่ผู้แสดงต้องใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับอารมณ์ ของตัวละครในตอนนั้นด้วย เช่น ในตอนที่โกมินทร์ มีเรื่องทะเลาะกับบุตรพญานาค บทบาทโกมินทร์ ต้องแสดงออกถึงความโกรธไม่พอใจโดยการใช้ สีหน้าบึ้งตึง ขมวดคิ้ว แหวตาดุดันในอารมณ์โกรธ และใช้อารมณ์ขำขันสับทวนพญานาคจนตาย อีกทั้งยังฉีกตึงเอาเอ็นนาคออกมาอีกด้วย ดังนั้น ผู้แสดงจะใช้สีหน้าและท่าทาง ได้แก่ การมอง ด้วยสายตา การขมวดคิ้ว การแสดงท่าทาง ด้วยการสะบัดหน้า การกำมือแน่น การเข้าทำร้าย คู่ต่อสู้ การกระโดดเข้าปะทะถึงตัว น้ำเสียงที่ใช้ ต้องดุดัน แข็งกร้าว พุดเสียงห้วน ๆ บ่งบอกถึง ความไม่พอใจ กลวิธีการแสดงออกเช่นนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีนาฏยศาสตร์ของภคมูณี แปลโดย แสง มนวิฑูร (MonVitoon,1998) ความ ว่า ัถยายที่ 6 ข้อ 74 การแสดงเราทระรส คือ

การแสดงความโกรธ ผู้แสดงควมดูร้ายนั้น ฟังแสดงด้วยท่าทาง เฝียน ฉีก ปีบ ตี จับอาวุธ ขว้าง ข่า ทำให้เลือดออก และโดยการท่าทาง อีกคือ ตาแดง ขมวดคิ้ว แน้มปาก ขบฟัน เป็นต้น

อีกทั้งในตอนที่โกมินทร์หนีออกมา เทียวเล่นริมทะเลตามประสาเด็ก บทบาทโกมินทร์ ต้องแสดงความดีใจที่มาเที่ยวเล่นริมทะเล ผู้แสดง ต้องแสดงออกถึงความดีใจ รื่นเริงใจ โดยการ ใช้ สีหน้าที่ยิ้มแย้ม เบิกบาน การยิ้ม การเลิกคิ้ว การหัวเราะ การทำแวตาทองโตตื่นเต้น การ กระโดดโลดเต้น สื่อให้เห็นถึงการมีความสุขกาย สบายใจ สอดคล้องกับทฤษฎีนาฏยศาสตร์ ของภคมูณี แปลโดย (MonVitoon,1998) ความว่า ัถยายที่ 6 ข้อ 89 ัถทฤตระรส คือ เกิดโดยเหตุการณ์ที่ปรากฏเห็นเทวดาได้รับ สิ่งของที่ต้องการตามความปรารถนา ไปเที่ยว อุทยาน ไปเที่ยววัด เป็นต้น ผู้แสดงฟังแสดง ท่าทาง คือ ตาทอง จ้องดู ขนลุก ดีใจ พุดชม สัมผัส กระโดดโลดเต้น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นันทนา สาธิตสมมนต์ (Satidsommon,2014) กล่าวว่า การแสดงอารมณ์ตามบทบาทเน้นการแสดงออก อย่างเปิดเผยและมีลักษณะเกินจริง โดยแสดงออก ผ่านทางสีหน้า แหวตาดและท่าทาง เช่น อารมณ์ โกรธ อิจจาริษา จะใช้สีหน้าบึ้งตึง โดยการ ขมวดคิ้ว การเบะปาก ส่งสายตาแข็งกร้าว อาฆาต อารมณ์เสียจะใช้สีหน้าแหวตาดเศร้าหมอง กิริยา สะอึกสะอื้นการเจรจาต้องใช้น้ำเสียงให้มีความ สอดคล้องกับอารมณ์ของตัวละคร ซึ่งสอดคล้อง กับ จิราพรรณ เฝี่ยมแก้ว (Lamkaew, 2007) กล่าวว่า กลวิธีการแสดงนั้นผู้แสดงจะต้องเข้าใจ บทละครอย่างถ่องแท้และ การเรียนรู้พฤติกรรม

ของตัวละครที่แสดงให้เห็นชัดเจน นอกจากนี้ผู้แสดงยังต้องแสดงออกทางสีหน้า แววตาประกอบการทำงานบทบาทเพื่อสื่อให้ผู้ชมทราบว่าตัวละครกำลังอยู่ในอารมณ์อะไรตามบทละคร หลักอันเป็นกลวิธีการแสดง คือ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกทางสีหน้า สื่อออกมาด้วยดวงตา ว่ากำลังเยาะเย้ย ประชดประชัน ถากถาง หรือมีอารมณ์โกรธ เครียดแค้น แต่การแสดงออกทางแววตานี้จำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับหน้าตาที่แสดงด้วยการใช้น้ำเสียงสูงและต่ำ หรือการทำเสียงเลียนแบบแมว รวมไปถึงกิริยาท่าทางของแมว ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมบุคลิกของตัวละครให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นจนผู้ชมเข้าใจว่าผู้แสดงเป็นตัวละครนั้นจริง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หรือสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชานาฏศิลป์ สามารถนำกลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์นี้ไปใช้ในการเรียนการสอนหรือนำไปบรรจุไว้ในหลักสูตร

1.2 ผู้ที่สนใจในการสร้างสรรค์การแสดงที่มีตัวละครเด็ก สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทบาทของตัวละครเด็กในการแสดงชุดใหม่ได้

1.3 จัดทำวีดิทัศน์ นิทรรศการ หนังสือคู่มือเกี่ยวกับองค์ความรู้กลวิธีการแสดงตัวละครโกมินทร์ สำหรับผู้ที่สนใจเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาลึบไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในวาระครบรอบของประเทศไทยยังมีตัวละครเด็กอีกหลากหลาย เช่น พระนารายณ์ ธิเบศร์ พระสังข์ สินสมุทร สุดสาคร พลายเพชร พลายบัว เป็นต้น ควรมีการศึกษา ค้นคว้ากลวิธีการแสดงของตัวละครเด็กแล้วสังเคราะห์กลวิธีการแสดงต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษา ค้นคว้าวิเคราะห์กลวิธีการแสดงตัวละครเด็กที่ยังคงมีปรากฏอยู่แล้วนำมาสร้างสรรค์การแสดงดังกล่าวตามหลักนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่

REFERENCES

- Anunsiriwat, P. (2014). **The Influence of the Literary Translation of the “Hong Sin” Chinese Chronicle on the “Ko Min” Tale**. *Journal of Humanities Naresuan University*, 11(2), 37-56. (in Thai)
- Chansuwan, S. (2004). **An Analytical Study of the Dancing Patterns and the Stylistic Dance Movements for the Khon Male Character : A Case Study of Rama**. A Dissertation of Doctor of Philosophy in Thai Theatre and Dance Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University. (in Thai)
- Hourmuengrad, K. (2019). **Actress, professional artist, the Fine Arts Department**. Interviewed on September 18, 2019. (in Thai)
- Lamkaew, J. (2007). **Wilar dance Techniques in Lakon Nok “Chaiyachet”**. A Thesis of Master of Arts Program in Thai Dance Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University. (in Thai)
- Mon Vitoon, S. (1998). **Nattayasat**. (2nd ed.). Bangkok: Literature and History the Fine Arts Department. (in Thai)
- Phongurn, S. (2010). **From Fengshen Yanyi to Hongsin: An Analytical Study of the Translation and the Influences of Hongsin on Literature and art in Thai Society**. A Suntharanon, C. Senior Experts Group, the Fine Arts Department. Interviewed on September 16, 2019. (in Thai)
- Satidsommon, N. (2014). **Techniques in the Performance of the Role of The Disguised Femi Demon in The Lakhon Nok**. The Degree of Master of Arts Program in Thai Dance Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University. (in Thai)
- Suwanlert, S. (2007). **Strategies for adapting original literature. Is a play outside of the Fine Arts Department**. A Thesis of Master of Arts Program in Thai Department of Eastern Languages Faculty of Arts Silpakorn University. (in Thai)
- Thaohiran, R. Deputy Dean of Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute. Interviewed on September 10, 2019. (in Thai)
- Thesis of Master of Arts Program in Chinese Department of Eastern Languages Faculty of Arts Chulalongkorn University. (in Thai)

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Academic Journal Phranakhon Rajabhat University
(Humanities and Social Sciences)

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นวารสารราย 6 เดือนเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานวิชาการในลักษณะนิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article) นิพนธ์ปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

● ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1. รับต้นฉบับจากผู้สนใจตีพิมพ์บทความผ่านระบบ ThaiJo (<https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/login>)

2. กองบรรณาธิการตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องและคุณภาพของบทความต้นฉบับ

3. กองบรรณาธิการเตรียมต้นฉบับจัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าสองท่านต่อหนึ่งบทความ ทั้งนี้ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) และผู้แต่ง (Author) จะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review) โดยบทความที่ลงตีพิมพ์ได้นั้นจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความทั้งสองท่าน หรือสองในสามท่าน ทั้งนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทความมีดังนี้

- Accept Submission = รับตีพิมพ์บทความโดยไม่ต้องแก้ไข
- Revisions Required = แก้ไขบทความโดยให้บรรณาธิการพิจารณาอีกครั้ง
- Resubmit for Review = ผู้แต่งต้องแก้ไขบทความส่งกลับมาให้ผู้ประเมินบทความตรวจสอบอีกครั้ง
- Resubmit Elsewhere = ปฏิเสธรับตีพิมพ์บทความกรณีที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขอบเขตของวารสาร และการเตรียมบทความ
ทั้งนี้ ให้ผู้แต่งส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารอื่น
- Decline Submission = ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ
- See Comments = พิจารณาข้อเสนอแนะของผู้ประเมินบทความ

4. กองบรรณาธิการส่งต้นฉบับที่ปรับแก้ไขแล้วพร้อมสรุปผลการประเมินคุณภาพต้นฉบับ และจัดส่งผู้แต่งเพื่อปรับแก้ไข พร้อมให้ชี้แจงการปรับแก้ไขกลับมายังกองบรรณาธิการ

5. กองบรรณาธิการตรวจสอบการปรับแก้ไขความถูกต้อง และรูปแบบการเขียนต้นฉบับ

6. บรรณาธิการตอบรับการตีพิมพ์และเผยแพร่ต้นฉบับดังกล่าวผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลาง (<https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/>) จากนั้นจะออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความอย่างเป็นทางการจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร อีกครั้ง

7. กองบรรณาธิการรวบรวมต้นฉบับและตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนจัดส่งโรงพิมพ์เพื่อจัดทำวารสารฉบับร่าง

8. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องของวารสารฉบับร่างจากโรงพิมพ์อีกครั้ง จากนั้นจึงส่งตีพิมพ์และเผยแพร่

9. กองบรรณาธิการเผยแพร่วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลาง (<https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/>) และจัดส่งวารสารฉบับตีพิมพ์ให้กับผู้ประเมินบทความผู้แต่ง และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

● หลักเกณฑ์ในการส่งบทความของวารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1. บทความที่ผู้แต่งส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์จากวารสารอื่น ๆ

2. เนื้อหาในบทความต้องไม่คัดลอก ลอกเลียน หรือไม่ตัดทอนจากบทความอื่นโดยเด็ดขาด (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้แต่งเท่านั้น)

3. ผู้แต่งต้องเขียนบทความตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

4. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จะพิจารณาเฉพาะบทความที่ได้รับการประเมินให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ประเมินบทความเท่านั้น

5. กรณีมีข้อเสนอแนะจากผู้ประเมินบทความ ผู้แต่งต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมินบทความ และชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับดังกล่าวมายังกองบรรณาธิการ

● คำแนะนำการเตรียมบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กองบรรณาธิการได้กำหนดรูปแบบการเตรียมบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ดังนี้

บทความต้องพิมพ์ในกระดาษขนาด A4 โดยตั้งค่าน้ำกระดาษ ซ้าย 1 นิ้ว ขวา 1 นิ้ว บน 1 นิ้ว ล่าง 1 นิ้ว (1 นิ้ว = 2.5 ซม.)

บทความภาษาไทยต้องพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วยรูปแบบอักษร Cordia New บทความภาษาไทยที่มีศัพท์เทคนิคหรือ ศัพท์เฉพาะ ให้ใช้คำทับศัพท์ และ/หรือ ศัพท์บัญญัติ พร้อมวงเล็บคำศัพท์ภาษาอังกฤษนั้น

สำหรับการอ้างอิงเอกสารต้องมีรูปแบบเดียวกันทั้งบทความ ทั้งนี้ ให้ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมที่หัวข้อ **รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง**

เอกสารต้องมีรูปแบบเดียวกันทั้งบทความ ทั้งนี้ บทความประเภทต่าง ๆ ในวารสารเล่มนี้มีจำนวนหน้าต่อหนึ่งบทความแตกต่างกันโดยประมาณ ดังนี้

1. บทความทางวิชาการ (Academic article) ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
2. บทความวิจัย (Research article) ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
3. บทความปริทรรศน์ (Review article) ประมาณ 8 หน้า ต่อบทความ
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ประมาณ 5 หน้า ต่อบทวิจารณ์

ให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว โดยทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยกเว้นบทวิจารณ์หนังสือ และมีส่วนประกอบดังนี้

บทความทางวิชาการ (Academic Article)	บทความวิจัย (Research Article)	บทความปริทรรศน์ (Review Article)	บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
1. บทนำ 2. กรอบในการวิเคราะห์ 3. เนื้อหา 4. สรุป 5. เอกสารอ้างอิง	1. บทนำ 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย (ถ้ามี) 4. ขอบเขตของการวิจัย 5. สมมติฐาน (ถ้ามี) 6. กรอบแนวคิดของการวิจัย 7. ระเบียบวิธีวิจัย 8. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย 8.1 สรุปผลการวิจัย 8.2 อภิปรายผลการวิจัย 9. ข้อเสนอแนะ 10. เอกสารอ้างอิง	1. บทนำ 2. บทสรุป 3. เอกสารอ้างอิง	บทความที่วิพากษ์วิจารณ์ เนื้อหาสาระ คุณค่า และ คุณูปการของหนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือ ดนตรี โดยใช้หลักวิชา และดุลยพินิจอันเหมาะสม

กรณีตีพิมพ์บทความเป็นภาษาอังกฤษต้องเรียงลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

Academic Article	Research Article	Review Article	Research Article
1. Introduction 2. Framework Analysis 3. Content 4. Conclusion 5. References	1. Introduction 2. Research Objectives 3. Expected Benefits (If any) 4. Research Scope 5. Hypothesis (If any) 6. Conceptual Framework 7. Methodology 8. Research Results and Discussion 8.1 Research Results 8.2 Discussion 9. Suggestions and Recommendations 10. References	1. Introduction 2. Conclusion 3. References	The critique article should critically evaluate the subject, whether a book, film, work of art, dance, music performance or even another article. This has to be done looking at the content, the main points, and the benefit proceeding from it and how it expresses its discipline.

ชื่อเรื่อง : ควรกะทัดรัด ไม่ยาวจนเกินไป ถ้าบทความเป็นภาษาไทย ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อผู้แต่ง : ชื่อเต็ม-นามสกุลเต็ม ของผู้แต่งครบทุกคน ทั้งบทความภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ชื่อผู้แต่งภาษาไทย ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีเป็นภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิด ตัวธรรมดา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษได้ชื่อเรื่อง

ชื่อผู้แต่งภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษได้ชื่อเรื่อง

ข้อความระวังในการจัดเตรียมบทความ

(1) ชื่อผู้แต่ง ไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่งทหาร สถานภาพทางการศึกษา หรือ คำนำหน้าชื่อ หรือท้ายชื่อ เช่น นาย, นาง, นางสาว, ผศ.ดร., PhD, ร.ต.ต., พ.ต.ท.

(2) ไม่ควรระบุสถานภาพผู้แต่ง เช่น นักศึกษาปริญญาเอก, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร., ผู้อำนวยการ..., คณบดีคณะ..., พยาบาลวิชาชีพ

หน่วยงานที่ทำวิจัย : ผู้แต่งหลักต้องใส่ที่อยู่โดยละเอียด ประกอบด้วย หน่วยงานระดับต้น หน่วยงานหลัก จังหวัด ประเทศ และ E-mail Address ที่สามารถติดต่อได้ ให้ใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) กำหนดเป็นตัวยก กำกับท้ายนามสกุลของผู้แต่งหลัก

หน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัยภาษาไทย ใช้คำว่า “หน่วยงานผู้แต่ง” ขนาด 12 ชนิด ตัวธรรมดา ตำแหน่ง กึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่ง ให้ใส่ตัวเลขยก (1) กำกับท้ายนามสกุลและด้านหน้าหน่วยงานหรือสังกัด ตัวอย่างเช่น หน่วยงานผู้แต่ง: สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย editor_academic@pnru.ac.th

หน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัยภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า “Affiliation” ขนาด 12 ชนิด ตัวธรรมดา ตำแหน่ง กึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่ง ตัวอย่างเช่น Affiliation: Department of Communication Arts, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

บทคัดย่อ : บทคัดย่อภาษาไทย และบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ต้องมีความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ

บทคัดย่อภาษาไทย

หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่/หน่วยงานสังกัดของผู้เขียน

เนื้อหาบทคัดย่อไทย 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรก เว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่/หน่วยงาน สังกัดของผู้เขียน

เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

*****กรณีที่บทความเป็นภาษาอังกฤษไม่ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย**

คำสำคัญ : ต้องมีมีคำสำคัญอย่างน้อย 3 ถึง 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญภาษาไทย

หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาไทย

เนื้อหาภาษาไทยขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วยการเคาะ 1 ครั้ง
คำสำคัญภาษาอังกฤษ

หัวข้อคำสำคัญภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบ
กระดาษด้านซ้ายได้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

เนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วย
Comma (,)

เนื้อหา : เนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น
1 คอลัมน์

บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบ
ทั้งสองด้าน

หัวข้อเรื่อง ภาษาไทยและอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบ
กระดาษ ด้านซ้ายหัวข้อย่อ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16
ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข
ตำแหน่งให้ Tab 0.75 เซนติเมตรจากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง

รูปภาพ : ขึ้นหน้าใหม่ให้มี 1 รูป ต่อ 1 หน้า และแยกบันทึกเป็นไฟล์ภาพที่มีนามสกุล
TIFFs, หรือ JPEGs ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับ เพื่อคุณภาพ
ในการพิมพ์ หมายเลขรูปภาพและกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยาย
และรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านล่างของรูปภาพและกราฟ

ตาราง : กรุณาขึ้นหน้าใหม่ให้มี 1 ตารางต่อ 1 หน้าหมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก
คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านบนของตาราง ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจด้านปัจจัยแรงดึงดูด

ปัจจัยต่าง ๆ	Factor Loading	Commulative Variance (%)	Communalities
ปัจจัยที่ 1 : สถาปัตยกรรม และความสำคัญของวัด		25.530	
เป็นวัดที่มีความสวยงาม	0.830		0.689
มีสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์	0.799		0.642
มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์	0.675		0.491
มีความโดดเด่นแตกต่างจากวัดอื่น ๆ	0.451		0.346

เอกสารอ้างอิง: หัวข้อรายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ (References) ขนาด 16 ชนิตต์วนา
รายการอ้างอิง ขนาด 12 ชนิตต์วนาบรรทัด ตำแหน่งชื่อผู้แต่งชิดขอบซ้าย
หากยาวเกิน 1 บรรทัดให้ Tab 0.75 เซนติเมตร
การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)
หากรายการอ้างอิงเป็นหนังสือหรือบทความภาษาไทยที่มีบทแปลเป็นภาษาอังกฤษกำกับ
อยู่ก่อนแล้ว ให้ใส่ บทแปลภาษาอังกฤษนั้นก่อน ตามด้วยรายการอ้างอิงภาษาไทยเดิม
โดยวงเล็บท้ายรายการว่า in Thai สำหรับ รายการอ้างอิงภาษาไทยที่ไม่ได้มีบทแปลภาษาอังกฤษ
ไว้ก่อนให้ยึดตามประกาศราชบัณฑิตยสถานเรื่อง หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน
แบบถ่ายเสียง ทั้งนี้ ให้จัดเรียงลำดับตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษก่อน-หลัง

ยกตัวอย่างเช่น

Liochanmongkhon, N, Saengbunthai, S. & Kengwinit, T. (1994). KhumeuTuekthaeo. Bangkok:
Rongphimaksongkanphim.

หลักเกณฑ์การอ้างอิงในเนื้อหา

กรณีการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้ใส่ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บ เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย: กาญจนา แก้วเทพ พิมพ์เป็น

กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2011)

ผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ: Arthur Asa Berger พิมพ์เป็น Berger (2011)

หากการอ้างอิงมิได้กล่าวถึงชื่อผู้แต่งไว้ก่อนให้ใส่นามสกุลและปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บ เช่น
ผู้แต่งคนไทย

การทำวิจัยให้เสร็จ...(Kaewthep, 2011)

ผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ

Research means ... (Berger, 2011)

ทั้งนี้ กรณีที่ผู้แต่งเป็นคนไทย ให้ใส่ชื่อสกุลที่ผู้แต่งใช้จริงเป็นภาษาอังกฤษ หากไม่
ปรากฏว่าผู้แต่งคนดังกล่าวเคยเขียนชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน อนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์
การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถานได้

หลักเกณฑ์การอ้างอิงท้ายบทความ

ในการลงรายชื่อผู้แต่งคำนำหน้าชื่อตามปกติให้ตัดออกได้แก่ นาย นาง นางสาว ตำแหน่งทางวิชาการ บรรดาศักดิ์ยศทางตำรวจ ยศทางทหาร และตำแหน่งนักบวช ยกเว้นผู้แต่งที่มีฐานันดรศักดิ์นำหน้าชื่อให้คงไว้ตามปกติ โดยไม่ตัดทิ้งหรือย้ายที่

ผู้แต่ง 1 คน

ให้ลงชื่อสกุล และใช้เครื่องหมาย Comma (,) คั่นชื่อสกุลตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น โดยต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย กรณีเป็นผู้แต่งคนไทยให้ลงท้ายรายการอ้างอิงด้วยวงเล็บว่า (in Thai) เช่น

กาญจนา แก้วเทพ พิมพ์เป็น Kaewthep, K.

กรณีเป็นผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ: ให้ลงชื่อสกุล และใช้เครื่องหมาย Comma (,) คั่นชื่อสกุล ตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้นและชื่อกลาง และใช้เครื่องหมาย Full stop (.) ตามหลังอักษรย่อทั้ง 2 ตัวเช่น Christina F. Kreps ลงว่า Kreps, C.F.

ผู้แต่งไม่เกิน 6 คน

ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคนโดยใช้คำว่า "&" ก่อนชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย ให้ลงชื่อทั้งหมด ระหว่างชื่อให้คั่นด้วย "&" แล้ว Comma (,) กรณีเป็นผู้แต่งคนไทยให้ลงท้ายรายการอ้างอิงด้วยวงเล็บว่า (in Thai) เช่น Kaewthep, K., Gunpai, K. & Sthapitanonda, P.

ผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคนโดยใช้คำว่า "&" ก่อนชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย ให้ลงชื่อทั้งหมด ระหว่างชื่อให้คั่นด้วย "&" แล้ว Comma (,) เช่น Edson, G. & Dean, D.

ผู้แต่ง 6 คนขึ้นไป

ให้ลงชื่อผู้แต่งเฉพาะคนแรก และต่อด้วยคำว่า "& et al."

กรณีเป็นผู้แต่งคนไทยให้ลงท้ายรายการอ้างอิงด้วยวงเล็บว่า (in Thai) เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย ให้ใช้คำว่า "และคณะ" เช่น ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ.

กรณีผู้แต่งเป็นคนไทย ให้แปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย เช่น

Sthapitanonda, P. et al.

Bailyn, B. et al.

ผู้แต่งเป็นสถาบัน ให้เขียนกลับคำนำหน้า เช่น มหาดไทย, กระทรวง. กรมการปกครอง.

โดยอย่างน้อยต้องอ้างถึงระดับกรม และอ้างหน่วยงานระดับสูงก่อน

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปี พ.ศ.ที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// ครั้งที่พิมพ์. (ถ้ามี).// เมืองที่พิมพ์. : //สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

Liochanmongkhon, Naruemit, Saenbunthai, Suphap & Kengwinit, Thawon. (2527).

Khumue Tuekthaeo. Bangkok: Rongphim Nam-aksonkanphim. (in Thai)

Davis, C.V. (1980). **Handbook of Applied Hydraulics**. 3rd Edition. New York: McGraw – Hill.

Gunpai, K. (2008). **Psychology of communication**. Bangkok: Faculty of Communication Arts, ChulalongkornUniveristy. (in Thai)

2. อ้างอิงจากวารสาร

รูปแบบ : ผู้แต่ง //(ปี พ.ศ.ที่พิมพ์) //ชื่อบทความ //ชื่อวารสาร //ปีที่(ฉบับที่) //เลขหน้า-เลขหน้า.
ตัวอย่าง :

Ozaki, M., Adachi, Y., Iwahori, Y. & Ishii, N. (1998). Application of Fuzzy Theory to Writer Recognition of Chinese Characters. **International Journal of Modeling and Simulation**. 18(2), 112-116.

Korbkeeratipong, K. & Taiphapoon, T. (2016). Branded Content Marketing Communication in reality television program. **PNRU Research Journal Humanities and Social Sciences**. 11(2), 1-11. (in Thai)

3. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

รูปแบบ : ผู้แต่ง //(ปี พ.ศ.ที่พิมพ์) //ชื่อวิทยานิพนธ์ //ชื่อปริญญา (เต็ม) //หน่วยงาน
ตัวอย่าง :

Roonkaseam, Nitta. (2006). **Communication and Practices of Representation Through the Museums as Texts in Thailand**. Ph.D. Program in Communication Arts. Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn Univeristy. (in Thai)

Choomchuay, S. (1993). **Algorithm and Architecture for Reed-Solomon Decoding**. Ph.D. Thesis, Imperial College, University of London, UK.

4. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ : ผู้แต่ง //(ปี พ.ศ.ที่พิมพ์) //ชื่อเรื่อง //สืบค้นเมื่อ //สืบค้นจาก
ตัวอย่าง :

Wongmaneroj, A. (2542). **History of Soil Fertility Studies**. Retrieved June 7, 2016, from <http://web.sut.ac.th/farm/farm/index.php/th/2012-06-03-05-02-12/68-2012-06-22-09-24-9>

Noam, E.M. (1994). **Telecommunication Policy Issue for the Next Century**. Retrieved June 7, 2006, from gopher://198.80.36.../global/telcom.txt

Chuastapanasiri, T. (2009). **Advertising Literacy**. Retrieved March 2, 2012, from <http://resource.thaihealth.or.th/system/files/documents/ruuethaathanokhsnaaaefng1.pdf> (in Thai)

5. อ้างอิงจากการสัมภาษณ์

รูปแบบ : ผู้ให้สัมภาษณ์//ตำแหน่ง (ถ้ามี)//สัมภาษณ์//วันที่/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง :

Sthapitanonda, Parichart. Dean, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University.

Interviewed on March 2, 2016. (in Thai)

Smith, Mary john. Interview on January 31, 2008.

Saengdounghae, Jarernnate. Lecturer, Hatyai University. Interview on August 20, 2010.

(in Thai)

● การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้แต่งต้องส่งบทความผ่านทางระบบออนไลน์เท่านั้น โดยการสมัครสมาชิก (Register) วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลาง (<https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/user/register>) เพื่อขอรับ Username และ Password แล้วคลิกที่ปุ่ม Log In เพื่อเข้าสู่ระบบ ในกรณีที่已经是สมาชิกของวารสารแล้ว กรุณาเข้าสู่ระบบ log in และดำเนินการส่งบทความโดยดูตัวอย่างการส่งบทความได้ที่ ขั้นตอนการ SUBMISSION

หมายเหตุ:

1. กองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์ ในการแก้ไขข้อความบางส่วนโดยไม่กระทบต่อเนื้อหาหลักของบทความ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. บทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้แต่งเท่านั้น

ตัวอย่าง

ชื่อเรื่องภาษาไทย (Cordia New ขนาด 18 pt. ตัวหนา)

English Title (Cordia New 18 pt. bold)

กัญณภัทร นิธิศวราภากุล^{1*} นาทยา ปิлянธนานนท์² และนพวรรณ จิมลอยลาภ³

(Cordia New ขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)

Kannaphat Nithitwaraphakun^{1*}, Nataya Pilanthananond² and Noppawan Chimroylarp³

(Cordia New ขนาด 14 pt. ตัวธรรมดา)

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*, 2, 3}

(Cordia New ขนาด 12 pt. ตัวธรรมดา)

Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok, Thailand^{1*, 2, 3}

(Cordia New ขนาด 12 pt. ตัวธรรมดา)

k_kannaphat@hotmail.com^{1*}

(Cordia New ขนาด 12 pt. ตัวธรรมดา)

บทคัดย่อ (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา)

คำสำคัญ: คำสำคัญ (1) คำสำคัญ (2) คำสำคัญ (3)

ABSTRACT (ขนาด 12 pt. ตัวหนา)

เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Cordia New 16 pt. Normal)

Keywords: Keyword (1), Keyword (2), Keyword (3)

บทนำ (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา)

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา)

ขอบเขตของการวิจัย (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16pt. ตัวธรรมดา)

กรอบแนวคิดของการวิจัย (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา)

ระเบียบวิธีวิจัย (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย (Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16pt. ตัวธรรมดา)

ข้อเสนอแนะ (Cordia New 16 pt. ตัวหนา)

(Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา)

REFERENCES (Cordia New 16 pt. bold)

(Cordia New 16 pt. normal)

หมายเหตุ: กรณีอ้างอิงในเนื้อหาภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษร Cordia New ขนาด 16 pt. ตัวธรรมดา

จริยธรรมในการตีพิมพ์

Publication Ethics

มาตรฐานทางจริยธรรมของวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เพื่อให้การดำเนินงานของวารสารเป็นไปอย่างมีมาตรฐานในระดับนานาชาติ ซึ่งให้ความสำคัญต่อการตีพิมพ์บทความที่มีความถูกต้อง มีความเชื่อถือได้ ด้วยกระบวนการที่คำนึงถึงหลักการที่สากลยอมรับ นอกจากนั้นเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมและแนวปฏิบัติที่ดีของการตีพิมพ์บทความวิชาการ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จึงกำหนดมาตรฐานจริยธรรมในการดำเนินงาน ดังนี้

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ

1. บทความที่จะได้รับการลงพิมพ์ จะต้องเป็นบทความที่ผู้แต่งเป็นผู้พัฒนาขึ้นเอง และไม่ใช่ผลงานคัดลอกจากผู้อื่น และไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน หรือไม่ส่งต้นฉบับซ้อนกับวารสารหรือแหล่งพิมพ์อื่น
2. บทความจะต้องจัดพิมพ์ให้มีรูปแบบถูกต้องตามที่วารสารกำหนด มีการอ้างอิงที่ครบถ้วน และถูกต้อง ในขณะที่ต้องไม่อ้างเอกสารหรือบทความวิชาการที่ไม่ได้อ่าน
3. ชื่อผู้แต่งรวมทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่ดำเนินการวิจัยหรือได้ร่วมพัฒนาบทความนั้นจริง
4. การเสนอเนื้อหาและข้อค้นพบจะต้องเป็นไปตามที่ค้นพบ ไม่นำเสนอผลที่บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อน ใช้ระเบียบวิธีและการได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ
5. การระบุชื่อหน่วยงานที่ให้ทุนสามารถทำได้โดยจะต้องขออนุญาตหน่วยงานนั้น ตลอดจนมีการแจ้งต่อบรรณาธิการก่อน
6. กรณีเป็นผลการวิจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาพของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตวทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ถือเป็นขั้นสูงสุด

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความพึงจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความที่อ่าน ต่อบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงที่มีการประเมินบทความ

2. ผู้ประเมินบทความควรแจ้งบรรณาธิการโดยเร็วหากพบว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนหรือผู้ร่วมเขียนบทความนั้น
3. ประเมินบทความพึงต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบหากมีส่วนใดส่วนหนึ่งของบทความได้ทำการคัดลอกมาจากงานชิ้นอื่น
4. ผู้ประเมินบทความพึงตอบรับประเมินบทความเฉพาะเรื่องที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ

หน้าที่และความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการพึงรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ในความรับผิดชอบของตน กล่าวคือ บรรณาธิการพึงดำเนินการให้ตรงตามความประสงค์ของผู้อ่านและผู้นิพนธ์ ทำให้มีปรับปรุงวารสารอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้บทความมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ และการคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนมีความเต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการพึงดำเนินการเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของบทความที่ตีพิมพ์ เพื่อรับรองคุณภาพของงานวิจัยที่ตีพิมพ์ และตระหนักว่าวารสาร และแต่ละส่วนของวารสารมีวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ต่างกัน
3. บรรณาธิการพึงใช้ดุลยพินิจต่อการยอมรับหรือปฏิเสธบทความวิจัยขึ้นอยู่กับความสำคัญ การมีข้อค้นพบใหม่ มีระเบียบวิธีที่ถูกต้อง ตลอดจนมีจริยธรรมการวิจัย และความชัดเจนของบทความวิจัย ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับขอบเขตของวารสาร อย่างไรก็ตาม บรรณาธิการพึงระลึกว่าการพิจารณาอนุมัตินั้นไม่ได้เป็นการรับประกันว่างานวิจัยนั้นถูกต้องตามหลักจริยธรรมเสมอไป ตลอดจนไม่พึงปฏิเสธบทความวิจัยที่อาจจะมีประเด็นมิชอบในทันทีทันใด บรรณาธิการมีหน้าที่ต้องติดตามบทความวิจัยที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบเพื่อหาข้อเท็จจริง
4. บรรณาธิการพึงชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (peer review) และพร้อมในการชี้แจงความเปี่ยงเบนต่าง ๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้ระบุไว้รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้นิพนธ์อุทธรณ์ได้หากผู้นิพนธ์มีความคิดเห็นแตกต่างจากการตัดสินใจของบรรณาธิการ
5. บรรณาธิการพึงจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้นิพนธ์ ตลอดจนผู้ประเมินบทความในทุกประเด็นที่บรรณาธิการคาดหวัง ในทุกเรื่องที่คุณนิพนธ์ควรรับทราบ และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมทั้งควรมีการอ้างอิงหรือการเชื่อมโยงกับระเบียบดังกล่าวนี้ ตลอดจนมีระบบที่ปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินบทความ ยกเว้นวารสารนั้นมีการประเมินบทความแบบเปิดที่ได้แจ้งให้ผู้นิพนธ์และผู้ประเมินรับทราบล่วงหน้าแล้วด้วย

6. บรรณาธิการพึงไม่กลับคำตัดสินใจมาตีพิมพ์บทความที่บรรณาธิการคนก่อนตอบปฏิเสธไปแล้ว ยกเว้นมีการพิสูจน์ถึงปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้น และมีการชี้แจงข้อร้องเรียนโดยเร็ว ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้มีพยานบทความที่มีคนอื่นวิจารณ์ให้สามารถชี้แจงตอบกลับได้ และหากปรากฏการประพฤติทุจริตภายหลังการดำเนินการตรวจสอบแล้ว บรรณาธิการพึงต้องดำเนินการเพิกถอนบทความนั้นด้วยความชัดเจนที่จะสามารถพิสูจน์ได้
7. บรรณาธิการพึงมีระบบในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน (การขัดกันด้านผลประโยชน์) ของบรรณาธิการเอง
8. การจัดการกับข้อร้องเรียน ตลอดจนกระบวนการรับและดำเนินการเรื่องการอุทธรณ์ข้อร้องเรียน พึงปฏิบัติตามแนวทางของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์นานาชาติ Committee on Publication Ethics (COPE)

